صحيح مسلم

Sahih-i Müslim

Sahih-i Müslim

SAHİHİ MÜSLİM MUHTASARI
III

34- Sayd (Avlanma), Zebâih (Hayvan Kesimi) Ve Mâ Yu'kelu Minet-Hayevân (Eti Yenilen Hayvanlar) Bölümü

İslam dininin özünü, Hz. Adem'den bu yana devam eden tevhid inancı teşkil ettiğinde, bunun doğal sonucu olarak her türüyle şirke karşı amansız bir mücadele verilmiştir. Bunun günlük hayat ile ilgili bir sonucu da, hayvanların kesimi esnasında Allah'tan başkasının isminin anılmasının yada hayvanın Allah'tan başkası adına kurban olarak kesilmesinin ve bu şekilde kesilen hayvanın etinin yenmesinin yasaklanmış olmasıdır. [1][1]

Kur'an'da haram kılındığı bildirilen 4 tür yiyecekten biri de, Allah'tan başkası adına kesilen hayvanlardır. [2][2]

müslümanların hayvanı keserken Allah'ın adını anmalarının şart olup olmadığı yada hangi ölçüde şart olduğu ise, İslam Hukukçuları arasında tartışmalıdır.

Konuyla ilgili olarak Kur'an'da:

“Allah'ın âyetlerine inanıyorsanız, üzerine O'nun adı anılarak kesilenlerden yiyin” [3][3] ve

“Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin” [4][4] buyurulmaktadır.

Bu ayetlerde kast edilen hususun; Allah'tan başkası adına kesilen hayvanların yenmesini yasaklama ve müslümanın hayvanı Allah adına kesmesi ilkesi mi, yoksa hayvan kesilirken Allah adının söylenmesi mi olduğu tartışmalıdır. Başta Hanefiler ve Mâlikiler olmak üzere fakihlerin çoğunluğu; En'am: 6/118, 121. ayetlerin lafzını da esas alarak hayvanın kesimi esnasında, unutulmadığı takdirde, besmeleyi şart olarak görürler ve besmelenin kasten terk edilmesi halinde ise hayvanın etinin yenmeyeceğini ifade ederler.

Başta İmam Şafiî olmak üzere bir grup İslam hukukçusu ise; müslümanın hayvanı daima Allah adına keseceği, hayvanı keserken

besmelenin farz ve şart olmayıp sünnet olduğu, ilgili ayetlerde putlar için kesilen hayvanlardan veya kendiliğinden ölen meyte hayvandan söz edildiği, bu sebeple hayvanı keserken besmeleyi kasten terk eden müsîümanın kestiğinin de yeneceği görüşüne sahiptir. [5][5]
Avlanma, dar ve teknik anlamda; tabiatı itibariyle yabanî, insandan kaçan ve normal yollarla elde edilemeyen hayvanı yakalamayı ifade etmektedir. Geniş anlamda ise; etlerinin yenmesi helal olmayan hayvanların eti dışındaki organlarından yararlanma amacıyla yakalanmasını kapsar.
Eti yenen hayvanların eti için, eti yenmeyen hayvanların ise deri, kıl ve diş gibi cüzlerinden yararlanmak yada zararlarından kurtulmak için avlanması kural olarak caiz görülmüştür.
Bir yarar gözetmeksizin ve hayvanlara eziyet için avlanmak ise caiz değildir. Çünkü tabiatın ve hayvan neslinin korunması esas olup zamansız avlanmanın hayvanların üreme ve gelişmesine zarar verdiği bilinen bir husustur.

1- Eğitilmiş Köpeklerle Avlanma

1776- Adiyy b. Hatim (r.a)'tan rivayet edilmiştir: Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Ben, eğitilmiş köpekleri gönderiyorum, onlar bana (s.a.v..) yakalıyorlar. Üzerlerin de Allah'ın ismini anıyorum!” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Allah'ın ismini anarak eğitilmiş köpeğini avın üzerine saldığın zaman, onun etini ye!” buyurdu. Ben:
“Bu köpekler, tuttukları avı öldürürlerse, o zaman ne yapayım?” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Onlarla birlikte olmayan bir köpek onlara katılmadığı müddetçe, öldürseler de ye. Çünkü öldürme, avın tezkiyesidir!” buyurdu. Ben:
“Ava, mi'rad ile ok atıyorum ve onu vuruyorum” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Mi'rad ile ava ok atıp da hayvanı delerse, onu ye! Enli tarafıyla isabet ederse, onu yeme!” buyurdu. [6][6]

Açıklama:

Hadis; av üzerine besmele ile gönderilen eğitilmiş köpeklerin yakalamış oldukları avın, onu öldürmüş bile olsalar helal olduğunu ifade etmektedir. Ancak av üzerine gönderilirken aralarına eğitilmemiş olan yahut eğitilmiş bile olsa kestiği yenmeyen bir kimse tarafından gönderilmiş olan bir köpeğin karışmamış olması gerekir.
Bu şartlara uygun olarak av üzerine gönderilen eğitimli bir köpek, yakalamış olduğu avı öldürmüş bile olsa o avın eti helaldir.
Avcı, henüz av ölmeden yetişecek olursa, kesmesi gerekir. Eğer avı canlı olarak ele geçirdiği halde kesmez de köpekten aldığı yarayla ölmesini beklerse, o avın etini yemek helal olmaz. Avcının bu şekilde ele geçirmiş olduğu avı kesmeyi, elinde olmayan bir sebepten dolayı terketmiş de olsa, yine o avın eti yenmez. Fakat avın yanına varmadan önce köpek onu öldürmüşse, avın eti helaldir. Çünkü “Köpeğin avı yakalaması hayvanı kesmek yerine geçer.”[7][7]
Eğitilmiş olan bir köpeğin tuttuğu bir avın etinin helal olabilmesi için bu şartlardan başka, bir de köpeğin yakalamış olduğu avın bir parçasını yememiş olması şartı vardır. Çünkü hayvan o avdan yiyecek olursa onu kendisi için yakalamış sayılır. [8][8]
Esasen köpeğin eğitilmiş olması şartının aranması zımnen yakaladığı avı yememesi Şartının aranması demektir. Çünkü bir köpeğin eğitilmiş sayılabilmesi için onda şu üç şartın bulunması gerekir:
a- Ava salınca avın üzerine gitmesi.
b- Av üzerine gönderdikten sonra, kendisinden geri dönmesi istendiğinde, bu isteğe uyarak av üzerine gitmekten vazgeçmesi.
c- Yakaladığı avı yemez olması. [9][9]

Mi'rad:

Ağaçtan yapılmış, uçları sivri, ortası kalın sopa demektir. Burada söz konusu olan; mi'rad denilen sopaların fırlatılarak kalın/enli kısımların İsabet etmesiyle öldürülen avların etlerinin yenip yenmemesi meselesidir.
Hadis-i şerifte bu sopaların orta kısımlarının çarpmasıyla ölen bir av hayvanının etinin yenmeyeceği, fakat sivri uçlarının saplanıp yaralaması neticesinde ölen avların etlerinin helal olduğu ifade

buyurulmaktadır. Çünkü bu sopaların kalın kısmıyla vurulmuş olanlar, aldıkları
İsabet sebebiyle yaralanmış bile olsalar, yine de yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'inde vurularak öldürülmüş olan hayvanlar size haram kılındı [10][10] buyurarak etlerini haram kıldığı mevkuze denilen hayvanlar hükmüne girerler. [11][11]

Vekîze:

Taş, değnek gibi bir cisimle vurularak öldürülen hayvan demektir. Yüce Allah, Maide: 5/3'te, bu şekilde öldürülmüş olan bir hayvanın etini yemeyi yasaklamıştır.

1777- Ebu Sa'lebe el-Huşenî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.)'in yanına gelip ona:
"Ey Allah'ın resulü! Biz, Kitap ehli bir kavmin diyarında bulunuyoruz. Biz müslümanlar, onların kaplarını yemek yiyoruz. Yine bir av diyarında bulunuyoruz. Yayımla avlanıyorum. Eğitilmiş köpeğimle veya eğitilmemiş köpeğimle de avlanıyorum. Dolayısıyla bize bundan neyin helal olduğunu bana haber" dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Kitap ehli bir kavmin toprağında bulunduğunuzu ve onların kaplarında yemek yediğinizi belirtmene gelince; eğer siz Kitap ehli kimselerin kaplarından başka yemek kapları bulursanız, onların kaplarından yemeyin! Eğer onların kaplarından başka yemek kapları bulamazsanız, Kitap ehli kimselerin kaplarını yıkayıp sonra da o kapların içinden yemek yiyin!"
"Av arazisinde bulunup da avlandığımı belirttiğin av meselesine gelince; yayınla ne elde edersen Allah'ın ismini an, sonra ondan ye. Eğitilmiş köpeğinle de her ne avlarsan ona da Allah'ın ismini an, sonra da ondan ye. Eğitilmemiş olan köpeğinle avladığın avı diriyken yetişip de boğazlarsan onu da ye" buyurdu. [12][12]

Açıklama:

Hadiste söz konusu edilen Kitap ehli yada Mecusilerin kaplarından maksat; Kitap ehlinin yada Mecusilerin, içerisinde, çoğunlukla domuz eti pişirdikleri yada benzer pis şeyler kullandıkları kaplardır.
“Kitap ehli bir kavmin diyarında” ifadesiyle, Şam tarafı kast edilmektedir.

2- Av, Avcıdan Kaybolup Da Sonra Avcı Tarafından Bulunduğu Zaman Ki Hükmü

1778- Ebu Sa'Iebe el-Huşenî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Okunu attığın zaman av senden kaybolur da sonra arkasından yetişirsen kokmadığı müddetçe onu ye.” [13][13]

Açıklama:

Hadis, okla vurulan bir hayvanın, herhangi bir şekilde gözden kaybolup ertesi gün yada daha sonraki günlerde ölü olarak bulunması halinde, bir su içerisinde bulunmuş olmaması ve üzerinde onu yaralayan avcının okundan başka bir ok yarası olmamak kaydıyla, yenilebileceğini ifade etmemektedir. Bu, İmam Mâlik ile İmam Şafiî'nin bu konudaki görüşlerinden biridir.
Hanefilere göre ise; vurulduktan sonra gözden kaybolup daha sonra ölü olarak bulunan bir avın helal olabilmesi için şu 3 şartın bulunması gerekir:
1- Hayvanın suya düşmemiş olarak bulunması.
2- Üzerinde başka bir avcıya ait bir ok izi bulunmaması,
3- Onu vuran avcının, zaruretsiz olarak onu aramaya ara vermiş olmaması.

3- Yırtıcı Hayvanlardan Her Azı Dişi Bulunan Hayvanın Ve Kuşlardan Her Pençeli Olan Hayvanın Etini Yemenin Haram Olması

1779- Ebu Sa'lebe el-Huşenî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Peygamber (s.a.v.), yırtıcı hayvanlardan azı kesici dişi taşıyan her hayvanın etini yemeyi yasaklamıştır. [14][14]

1780- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) yırtıcı hayvanlardan azı kesici dişi taşıyan her hayvanın etini ve kuşlardan her pençeli olan hayvanın etini yemeyi yasaklamıştır.” [15][15]

Açıklama:

Bu hadis, azı/kesici dişli yırtıcı hayvanların etlerinin yenmesinin haram olduğunu göstermektedir. Alimlerin çoğu da, bu hadise uygun görüş belirtmişlerdir. Yalnız “Azı/kesici dişli hayvan” ifadesiyle ne kastedildiği hususunda ihtilaf edilmiştir.
Hanefiler, azı dişleriyle; kapıp avlanan ve kendisini koruyan bütün hayvanların olduğunu söylemişlerdir.
Hadis; pençeleriyle kapıp avlanan ve tabiatı iğrenç olan kuşların etierinini de haram olduğuna delalet etmektedir. Kartal gibi.
Azı dişleri olduğu halde bununla başkasına saldırmayan hayvanın eti ise yiyilebilir. Deve gibi.
Tabiatında vahşilik, çirkinlik ve iğrençlik bulunmayan hayvanların etleri ise, helal olup yiyeiebilir. Tavuk, kaz gibi.
Tabiatı gereği iğrenç bulunan bir takım hayvanların etleri ise haram olup yiyilemez. Fare, yılan, kurbağa, akrep gibi.
İşte insanlar, bu tür adi, iğrenç, vahşi ve çirkin olan hayvanların etlerinden uzak tutulmuştur. Çünkü yiyecek ve gıdaların, İnsanlar üzerinde iyi ve kötü etkisi inkar edilemez. İnsan, yiyecek ve gıdalarda faydalı olanını kullanmak istiyorsa, İslam dininin izin verdiği şeylerden faydalanılmah ve sakındırmış olduğu şeylerden de kaçınılmalıdır.

4- Denizde Ölen Deniz Hayvanlarının Etlerini Yemenin Mubah Olması

1781- Câbir b. Abdullah (r.a)!tan rivayet edilmiştir:

“Resulullah (s.a.v.), bizi, üç yüz kişilik bir süvari birliği olarak bir sefere gönderdi. Bize, Ebu Ubeyde'yi komutan tayin etti. Kureyş'in bir kervanıyla karşılacaktık. Bize, azık olarak bir dağarcık kuru hurma verdi. Bundan başkasını bulamadı. Ebu Ubeyde, bize, birer tane hurma veriyordu.
Hadisin ravisi Ebu'z-Zübeyr der ki: Câbir'e:
“Bu bir tek hurma ile ne yapıyordunuz?” diye sordum. O da:
“Onu, çocuğun emdiği gibi emiyor, üzerine su içiyorduk. Bu, bize, o gün geceye kadar yetiyordu. Bir de, sopalarımızla “Habat” denilen dikenli bir ağacın yapraklarını ve yemişlerini düşürüyor, sonra da onu suyla ıslatıp yiyorduk” dedi.
Câbir devamla der ki:
“Derken deniz sahiline vardık. Denizin kıyısında, bize, yüksek kum tepesi şeklinde bir şey yükseldi. Ona doğru yaklaştık. Bir de ne görelim, “Anber” denilen büyük bir hayvan!..
Ebu Ubeyde ilk önce:
“Bu, birleştir” dedi. Sonra da:
“Hayır, bilakis biz, Resulullah (s.a.v.)in elçileriyiz ve Allah yolundayız. Zor durumdasınız. Dolayısıyla ondan yiyin” dedi.
Câbir devamla der ki:
“Onun yanında bir ay kaldık. Üç yüz kişi idik. Hatta semizlerdik. Doğrusu onun gözünün içinden küplerle yağ aldığımızı görmüşümdür. Ondan öküz gibi ya da öküz kadar parçalr kesiyorduk. Ebu Ubeyde, bizden onüç kişi alıp bu hayvanının gözünün içine oturttu. Daha sonra da onun kaburgalarından birini alıp dikti. Sonra yanımızdaki en büyük deveyi semerleyip deve onun altından geçti. Onun etinden et haşlamaları yaptık. Medine'ye geldiğimiz zaman, Resulullah (s.a.v.)'e gidip bunu ona anlattık. Bunu üzerine Resulullah (s.a.v.):
“O, Allah'ın sizin için denizden çıkardığı bir rızıktır. Yanınızda onun etinden bir şey var mı?” diye sordu.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.)'e ondan bir parça gönderdik, o da onu yedi. [16][16]

Açıklama:

Bu sahil seferi, hicretin 8. yılında yapılmıştı. Bu sefer, “Sîfu'1-Bahr Deniz kenarı diye anılmıştır. Şam'dan gelmekte olan Kureyş kervanını gözetlemek için hazırlanıp sevk edilmişti. Hz. Ömer'de, bu askeri birlik içerisinde idi. Bu seferde, müslüman askerler, şiddetli bir açlığa düştükleri zaman Habat ağacının yaprak ve yemişlerinden yedikleri için, buorduya “Ceyşu'l-Habat” adı da verilmiştir.
Bu hadis, denizin sahile attığı balığın ve onun kurutulmuş pastırmasının yenilmesinin helal olduğunu ifade etmiş olup;
“Size, deniz avı ve yiyeceği helal kılındı” [17][17] ayetinin tefsiri mahiyetindedir.
Kur'an-ı Kerim, deniz avının ve denizden elde edilen yiyeceğin helal olduğubîldirilmiştir. [18][18]
Balık türleri bütün mezheplere göre helaldir. Boğazlama işleminde de gerek yoktur. Şu var ki, Hanefılere göre kendiliğinden ölmüş ve su üzerine çıkmış balıklar yenmez. Hanefılerin bu görüşü, sağlık açısından ihtiyatı tercih etmiş olmalarından kaynaklanır. Fakat suyun çok sıcak veya soğuk olmasından, buzlar arasına sıkışmaktan, su içine hapsedilmekten ve suyun çekilmesinden ötürü ölen balıklar, kendiliğinden ölmüş sayılmaz. Dolayısıyla yenebilir. [19][19]
Anber, balina balığının bir türüdür. Bunun, mavi balina olduğu söylenmiştir.
Sahabilerin deniz kıyısında ne kadar kaldıkları çeşitli şekilde rivayet olunmuştur. Bir rivayette bir ay, diğer bir rivayette 15 gün, başka bir rivayette 18 gün kaldıkları bildirilmektedir. Bunun arası şöyle uzlaştırılmıştır:
Esas itibariyle bulundukları yerde, bir ay kalmışlardır. [20][20]

5- Evcil Eşek Etlerinin Haram Kılınması

1782- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Hayber savaşı günü kadınlara mut'a yapmayı ve evcil eşek etini yemeyi yasaklamıştır.” [21][21]

1783- Şeybânî'den rivayet edilmiştir:

“Abdullah b. Ebî Evfâ'ya, evcil eşeklerin etlerini yemenin hükmünü sordum. Oda:
“Hayber savaşı günü Resulullah (s.a.v.)'le birlikte olduğumuz halde bize açlık isabet etti. Düşmanın şehirden çıkan eşeklerini yakalayıp onları boğazladık. Gerçekten kestiğimiz evcil eşeklerinin etleri çömleklerimiz de kaynıyordu. Derken Resulullah (s.a.v.)'in dellalı:
“Çömlekleri devirin! Eşek etlerinden hiç bir şey yemeyin!” diye seslendi. Ben, kendi kendime:
“Resulullah (s.a.v.) acaba bunlan neden haram kıldı?” dedim.
Abdullah b. Ebi Evfâ der ki:
“Biz, bunu aramızda konuştuk. Bazımız:
“Resulullah (s.a.v.), onları, kesin bir şekilde haram kıldı”, bazımız da:
“Onlardan henüz (ganimet olarak) beşte biri alınmadığı için haram etti” dedik. [22][22]

1784- Berâ İbn Âzib (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bize gerek çiğ ve gerekse de pişmiş bütün evcil eşek etlerini atmamızı emretti. Sonra bir daha bize evcil eşek eti yemeyi emretmedi.” [23][23]

1785- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in eşek etini yasak etmesinin sebebinin; insanların taşıma vasıtası olması hasebiyle insanların ellerinden yük taşıma vasıtalarının gideceğinden endişe ettiğinden dolayı mı, yoksa Hayber günü ganimet malı olarak beşte bir taksimi yapılmadığı için evcil eşek etleri oldukları mı için haram kıldığını bilmiyorum.” [24][24]

1786- Seleme İbnu'I-Ekva (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Hayber sefaerine çıktık. Kuşatma yirmi gün uzadığı için bize şiddetli bir açlık isabet etmişti. Sonra Allah gerçekten Hayber'in fethini müslümanlara müyesser kıldı. Hayber'in fethedildiği gün, akşam olunca mücahidîer bir çok ateş yaktılar. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bu ateşler nedir? Bunları niçin yakıyorsunuz?” diye sordu. Sahabiler:
“Et pişirmek için” dediler. Resulullah (s.a.v.):

“Ne eti pişireceksiniz?” diye sordu. Sahabiler:
“Evcil eşek eti” diye cevap verdiler. Resulullah (s.a.v.):
“Onları dökün ve içerisinde pişirdiğiniz kapları da kırın!” buyurdu. Bir adam/Ömer İbn Hattâb:
Ey Allah'ın resulü! Veyahut etleri döküp de kapları yıkasak (olmazmı)?"dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Yahut öyle olsun” buyurdu.” [25][25]

Açıklama:

Bu hadisler, evcil eşek etlerini yemenin haram olduğunu göstermektedir. Haram olmadığını söyleyenler varsa da; sahabe, tabiun ve onlardan sonra gelen alimler, bu konuda sahih ve sarih hadisleri delil getirmek suretiyle evcil eşek etini yemenin haram olduğunu söylemişlerdir.

6- At Eti

1787- Câbir b. Abdullah (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Hayber savaşı günü evcil eşeklerin etini yemeyi yasakladı, at etleri yemeye izin verdi.” [26][26]

1788- Esma bint. Ebi Bekr (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Biz, Resulullah (s.a.v.) zamanında bir at kesip onu yedik.” [27][27]

Açıklama:

At eti yemenin helal olduğunu bildiren hadisler olduğu gibi, at etinin haram kılındığını” [28][28] bildiren hadisler de vardır.
Bu bakımdan alimler, at etini yemenin helal olup olmadığı konusunda ihtilaf düşmüşlerdir. Ebu Hanîfe'ye göre tahrimen mekruh, İmameyn'e göre ise tenzihen mekruhtur.
Bazıları ise at eti yemenin helal olduğunu belirtmişlerdir. Hasan el-Basrî, Saî d b. Cübeyr, İmam Şafiî, İmam Ahmed ve bazı alimler bu görüştedirler.

Bazı sahabilerin at eti yediklerinden bahsedilen hadisler, onların zaruret halleriyle ilgili olması gerekir. Çünkü at eti yemenin helal olduğunu bildiren hadisler, bunun, Hayber savaşı sırasında olduğunu göstermektedir. Ayrıca at eti yemenin haram olduğunu rivayet eden Halid b. Velid'in, Hayber savaşından sonra müslüman olduğu göz önünde bulundurulduğunda, at etini yasaklayan hadislerin, helal olduğunu ifade eden hadisleri neshettiği kolayca anlaşılmaktadır.

7- Keler/Sırtlan Eti

1789- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'e, keler eti yemenin hükmü soruldu. O da:
“Ben, onu ne yerim ve ne de haram kılarım” buyurdu. [29][29]

1790- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), içlerinde Sa'd'ın da olduğu halde sahabilerinden bazı kimselerle birlikteyken keler eti getirildi. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarından birisi:
“Bu keler etidir” diye seslendi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Onu yiyin. Çünkü o, helaldir. Fakat o, benim yiyeceğim şeyler içerisinde yer almamaktadır” buyurdu. [30][30]

1791- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben ve Hâlid b. Velîd, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Meymûne'nin evine girdik,” sonra kızartılmış bir keler getirildi. Resulullah (s.a.v.) eliyle ona uzandı. Bunun yerine Meymûne'nin evinde bulunan kadınlardan biri:
“Resulullah (s.a.v.)'e yemek istediği şeyin ne olduğunu ona haber verin” dedi. Resulullah (s.a.v.) derhal elini çekti. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Bu, haram mıdır?” diye sordum. Resulullah (s.a.v.):
“Hayır! Fakat bu hayvan, benim kavmimin toprağında yoktur, d ol kendimi ondan tiksinir buluyorum” buyurdu.
Halid b. Velid der ki:
“Ben, onu önüme çekip güzelce bir şekilde yedim, Resulullah (s.a.v.)'de bakıyordu.” [31][31]

1792- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Teyzem Ümmü Hufeyd, Resulullah (s.a.v.)'e; yağ, keş/çökelek, birkaç ker hediye etmişti. Resulullah (s.a.v.) yağ ile keş/çökelekten yedi. Fakat keleri irendiği için bıraktı. Bu hayvan, Resulullah (s.a.v.)'in sofrasında yenmiştir. Haram olsaydı, Resulullah (s.a.v.)'in sofrasında yenmezdi. [32][32]

Keler:

Sürüngellerden dört ayaklı ve kuyruğunda boğumlar bulunan, kertenkeleye ben esirgeyen, fakat ondan daha biraz daha büyük olan bir hayvandır.
Bu hayvanın asla su içmediği, yediyüz sene kadar yaşadığı, kırk günde bir damla idrar akıttığı, dişlerinin tümünün bir bütün ahlinde olduğundan dişlerinin dökülmediği, bu hayvanın dişisi ile erkeğinin cinsel organlarının çift olduğu söylenmektedir.

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.) keler etinin haram olmadığını söylediği halde kendisi şer'i bir sakıncadan dolayı değil de kendi tabiatından gelen bir tiksintiden dolayı onu yemedği anlaşılmaktadır.
İmam Şafii, İmam Ahmed'e göre keler eti yemek helaldir. Hanefiler ile İmam Malik'e göre ise keler eti yemek mekruhtur.

8- Çekirge Yemenin Mubah Olması

1793- Abdullah İbn Ebi Evfâ (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Resulullah (s.a.v.)'Ie birlikte yedi gaza yaptık. Hepsinde de çekirgeleri yiyorduk.” [33][33]

Açıklama:

İmam Şafii, Ebu Hanife ve alimlerin büyük çoğunluğuna göre çekirge yemek helaldir. Hz. Peygamber (s.a.v.), kelerin etinde olduğu gibi

çekirgenin etini de, şahsi yaratılışından kaynaklanan durumdan dolayı çekirgeye karşı isteksizlik ve tiksinti duymuştur. Bununla birlikte o yörede çekirge yendiğinden dolayı çekirgeyi yemeyi yasaklamamıştır.

9- Tavşan Eti Yemenin Mubah Kılınması

1794- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir gün yolda yürürken Mekke'ye bir konaklık mesafede bulunan Merru'z-Zehrân denilen yerde bir tavşan kaldırdık. Yanımızdaki topluluk, tavşanı yakalamak için üzerine koştular. Ben, tavşana yetiştim ve onu yakalayıp Ebu Talha'ya getirdim. O da, tavşanı, bir çeşit beyaz taş olan ve yontulduğunda bıçak olarak kullanılan merve ile kesti. Buduyla iki uyluğunu, Peygamber (s.a.v.)'e gönderdi. Peygamber (s.a.v.)'de, onu yedi.
Enes b. Mâlik'e:
“Peygamber (s.a.v.), onu yedi mi?” diye soruldu. Enes'te:
“Onu kabul etti” diye cevap verdi. [34][34]

10- Avlanmada Ve Düşman Karşısında Kullanılıp Yardım Görülecek Aletlerin Mubah Kılınması Ve Sapanla Taş Atmanın Mekruh Olması

1795- İbn Büreyde'den rivayet edilmiştir:
“Abdullah b. Muğaffel, arkadaşlarından birisinin, ufak çakıl taşı attığını gördü. Ona:
“Taş atma! Çünkü Resulullah (s.a.v.) taş atmaktan hoşlanmazdı yada taş atmayı men ederdi. Çünkü bununla av avlanmaz, düşman da bozulmaz. Fakat bu taş, dişi kırar ve gözü çıkarır” dedi. Bundan bir müddet sonra o kimsenin yine taş attığını gördü ve ona:
“Ben sana Resulullah (s.a.v.)'in taş atmaktan hoşlanmadığını yada taş atmayı yasakladığını haber veriyorum, sonra da senin taş attığını görüyorum. Seninle şu ve şu müddet zarfında bir tek kelime konuşmam” dedi. [35][35]

Açıklama:

Sapanla taş atılarak vurulan hayvan etinin haram olması, Mâide sûresinin 3. âyetinde sayılan haramlardan mevkûze yani topaçla sopa ile vurularak öldürülen hayvan türünden olması itibariyledir. Bir de, yine Mâide: 5/94. âyetinde;
“Ellerinizle tuttuğunuz ve mızraklarınızla vurduğunuz...” diye vasıflanan helâl av türüne dahil bulunmaması itibariyledir. Çünkü sapanla vurulan avlar, bu helâl av sıfatını kapsamayıp bir meukûzedir. Ancak sapanla vuruldukdan sonra hayvan ölmeden yetişilip kesilirse b zaman o hayvan helâl olur.
Bazıları bu hadisten Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sünnetine keyfi olarak muhalefet eden bir kimseyi bırakıp ona hiç söz söylememenin caiz olduğu hükmünü çıkarmışlardır. Bu hüküm, müminin üç günden fazla dargın olmasını yasaklayan hükmün dışında kalmaktadır.

11- Hayvan Öldürme Ve Boğazlamayı Güzelce Yapma ile Bıçağı Keskinleme

1796- Şeddâd b. Evs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Şu iki şeyi, Resulullah (s.a.v.)'den belledim. Resulullah (s.a.v.):
“Doğrusu Allah her şeyde iyi olmayı farz kılmıştır.
1- *O halde siz öldürdüğünüz zaman öldürmeyi en güzel bir şekilde yapın. Kestiğiniz zaman da kesmeyi iyi yapın.*
2- *Sizden biri hayvanı boğazlayacağı zaman bıçağını bilesin. Boğazladığı hayvanı da rahatlandirsin”* buyurdu. [36][36]

Açıklama:

İhsan kelimesi, sözlükte; birisi bİrşeyi güzel yapmak, diğeri de iyilik etmek üzere iki manada kullanılır. Dilimizde ihsan deyince bu ikinci mana anlaşılır.
Burada ise ihsan “Vazifeyi en güzel şekilde yapmak” manasında kullanılmıştır. Hadis-i şerifte kurbanların da en iyi şekilde kesilmesi emredilmektedir. Kurbanı en iyi şekilde kesmek; onu kesileceği yere rahatsız etmeden götürmekle, kesmeden önce su vermekle, yere üzmeden yatırmakla ve keserken yanında başka hayvan

bulundurmamakla olur. Hayvanı rahat ettirmekse, keserken onu yumuşak bir yere yatırmakla, kesimde keskin bıçak kullanmakla, bıçağı hayvana süratlice çalmakla ve hayvanı kesince hemen derisini yüzmeyip soğuğuncaya kadar beklemekle olar. Bu bakımdan, kurbanı keserken zikredilen bu hususlara riâyet etmek müstehabtır.

12- Hayvanları Bağlayıp Hedef Dikerek Öldürmenin Yasak Olması

1797- Hişâm b. Zcyd b. Enes b. Mâlikten rivayet edilmiştir:
“Dedem Enes b. Mâlik'Ie birlikte Hakem b. Eyyûb'un evine girmiştim. Bir de ne göreyim, bazı insanlar bir tavuğu hedef dikip ona ok atıyorlar. Bunun üzerine dedem Enes b. Mâlik:
“Resulullah (s.a.v.), hayvanları bağlayıp hedef dikilerek öldürülmesini yasak etti” dedi. [37][37]

1798- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“içinde ruh bulunan bir şeyi hedef yapmayın!” [38][38]

1799- Saîd b. Cübeyr'den rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbn Ömer, bir tavuğu hedef dikerek ona ok atan birkaç kişinin yanına uğradı. Bunlar, Abdullah İbn Ömer'i görünce tavuğun etrafından dağıldılar. Abdullah İbn Ömer:
“Bunu kim yaptı? Doğrusu Resulullah (s.a.v.) bunu yapan kimseye lanet etmiştir” dedi. [39][39]

1800- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) hayvanlardan birini bağlayıp hedef dikilerek öldürülmesini yasak etmiştir.” [40][40]

Açıklama:

Hadisin metninde geçen “Sabr” bîr hayvanı bağlayarak atış taliminde hedef olarak kullanmak demektir.
Hadiste herhangi bir hayvanı bağlayarak ona atış taliminde bulunmanın yasak olduğu bildirilmektedir. Çünkü böyle yapmak, hayvana işkencedir. Hayvana işkence ise onun telef olmasına sebep olur. Hayvan telef olunca, eğer eti yenilen cinsten olsa da olmasa da ondan sağlanacak menfaat kaybedilmiş olur.

35. EDAHI (=KURBAN) BOLUMU

Kurban:

Sözlükte yaklaşmak anlamına gelen kurban, Aliah'a yaklaşmayı Allah yolunda malların feda edilebileceğini, Allah'a teslimiyeti ve şükrü ifade eder.
Terim olarak ise; Muayyen bir vakitte, muayyen bir hayvanı ibâdet maksadıyia usûlüne uygun olarak kesme. Arapçada bu şekilde kesilen hayvana “Udhiyye” denilir. Udhiyye'nin çoğulu, “Edâhî” şeklinde gelir.
Kurban, hicretin ikinci yılında meşru kılınmıştır.
Kurban kesmenin fıkhı açıdan değerlendirilmesi hususunda fakihler arasında görüş farklılıkla vardır. Dinen aranan şartlan taşıyan kimselerin kurban kesmeleri, Hanefi mezhebinde ağırlıklı görüşe ve bazı müctehid imamlara göre vacip, fakihlerin çoğunluğuna göre ise müekked sünnettir.
Bir kimsenin kurban kesmekle yükümlü olabilmesi için dört şart aranır:
1- müslüman olmak.
2- Akılı ve ergenlik çağına girmiş olmak.
3- Yolcu olmamak, yani mukim olmak.
4- Belirli bir malî güce sahip bulunmak.
Yalnız akıllı ve ergenlik çağına girmiş olma şart! konusunda ihtilâf vardır. İmam A'zam Ebu Hanîfe (ö. 150/767) ve İmam Ebû Yûsuf (ö. 182/798)'a göre kurban kesmekle mükellef olmak için akıllı ve bulûğa ermiş olmak şartı yoktur. Zengin olan çocuk veya delinin malından velîsi kurban keser. İmam Muhammed (ö. 189/805)'e göre ise akıl ve bulûğa ermek şarttır.

Hanefi mezhebine göre, kurban kesmeyi vacip kılan zenginliğin ölçüsü, zekatta ve fitır sadakasında aranan zenginlik ölçüsüyle aynı olup kişinin borçlan ve aslî İhtiyaçları dışında 20 miskal (=85 gr.) altına yada buna denk bir paraya veya sahip olmasıdır.
Kurban bayramında kesilen kurbandan ayrı olarak yine ibadet niyetiyle kesilen kurban çeşitleri şöylece sıralanabilir: Adak kurbanı, Akîka kurbanı, Kıran ve Temettü haccı yapan kimselerin kestikleri ve hedy verilen kurban, haçta yasakların ihlali halinde gereken ceza ve kefaret kurbanıdır.

1- Kurbanın Vakti

1801- Cündeb b. Süfyân (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'le birlikte kurban bayramında bulundum. Bayram namazını bitirip selam verir vermez bir de ne görsün, bayram namazından önce kesilmiş kurban etini gördü. Bunun üzerine:
“Kim bayram namazım kılmadan yada kılmamızdan önce kurban keserse onun yerine bir başkasını daha kessin. Kim daha henüz kesmediyse besmeleyle kessin!” buyurdu. [41][41]

1802- Berâ' (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Dayım Ebu Bürde, kurban bayramı namazından önce kurban kesmişti. Resulullah (s.a.v.):
“Bu, et koyunundan ibarettir” buyurdu. Dayım:
“Ey Allah'ın resulü! Ben de bir keçi oğlağı var” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Onu kurban et! Fakat senden başkasına yaramaz” buyurdu. Daha sonra Resulullah (s.a.v.):
“Onu kurban et! Fakat senden başkasına yaramaz” buyurdu. Daha sonra Resulullah (s.a.v.):
“Kim kurban bayramı namazından önce kurban keserse ancak kendisi için kesmiş olur. Kim namazdan sonra keserse onun kurbanı tamam olmuş ve müslümanların sünnetine isabet etmiş olur” buyurdu. [42][42]

Açıklama:

Kurban kesme vakti, bayram namazı kılındıktan ve bayram hutbesi okunduktan sonra girer.

1803- Berâ' (r.a)tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Kim namazımızı kılar, kıblemize döner ve kurbanımızı keserse kurban bayramı namazını kılmadıkça kurbanını kesmesin” buyurdu. Bunun üzerine dayım Ebu Bürde:
“Ey Allah'ın resulü! Ben bir oğlum namına kurban kestim” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Bu, senin ailen için acele yaptığın bir iştir” buyurdu. Dayım:
“Ben de bir koyun var ki, iki koyundan daha hayırhdır” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Öyleyse onu kes. Çünkü o, en lı kurbandır” buyurdu. [43][43]

1804- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Kim kurban bayramı namazından önce kurban keserse hemen iade etsin” buyurdu. Bunun üzerine bir adam ayağa kalkıp:
“Ey Allah'ın resulü! Bugün, ete iştah duyulduğu bir gündür” dedi. Daha sonra da komşularının bir ihtiyacından söz etti. Galiba Resulullah (s.a.v.) onun konuşmasını doğruladı. Adam:
Ben de bir oğlak var ki, bence iki koyun etinden daha iyidir' dedi. Resulullah (s.a.v.), bunu kurban etmesine izin verdi.
Enes der ki:
“Bu izin, onun dışındakilere de geçerli olup olmadığını bilemiyorum.
Resulullah (s.a.v.), iki koçu kesmeye davranıp onları kesti, insanlar hemen bir koyuncağıza doğru kalkıp gittiler, onu aralarında paylaştılar yada parçalara ayırdılar.” [44][44]

2- Kurbanlığın Yaşı

1805- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Davarın sadece yaşına basmışını kurban edinin. Yalnız size böylesini bulmak güç gelirse bu takdirde kuzunun toklusunu kesebilirsiniz.” [45][45]

1806- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) bize Medine'de kurban bayramı günü bayram namazını kıldırdı. Daha sonra bazı kimseler, Peygamber (s.a.v.)'in kurban kestiğini zannederek gidip kurbanlarını kestiler. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) kendisinden önce kurban kesenin kurbanını başka bir hayvanla iade etmesini ve hiçbir kimsenin Peygamber (s.a.v.) kesmedikçe kurban kesmemesini emretti.” [46][46]

1807- Ukbe b. Amir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Ukbe'ye, sahabileri içerisinde vekaleten bölüştürmek üzere bir kurbanlık hayvanlar vermişti. Ukbe, bunları, sahabe içerisinde bölüştürdükten sonra geriye bir keçi oğlağı kalmıştı. Ukbe, bunu, Resulullah (s.a.v.)'e arzettiğinde Peygamber (s.a.v.), ona:
“Onu da sen kurban et!” buyurdu.[47][47]

3- Kurbanlığın Ve Onu Kefilsiz Doğrudan Doğruya Bizzat Kesmenin Ve Keserken De Besmele ile Tekbir Getirmenin Müstehab Olması

1808- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) boynuzlu alaca iki koç kurban etti. Onları kendi eliyle kesti. Besmele çekti. Tekbir getirdi. Keserken ayağını da onların boyunlarının üzerine koydu.” [48][48]

1809- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) siyah içinde yere basan, siyah içinde yatan ve siyah içinde bakan boynuzlu bir koç getirilmesini emretti. Bunun üzerine ona, kurban etmesi için böyle bir koç getirildi. Derken Âişe'ye:
“Ey Âişe! Bıçağı getir!” dedi. Sonra:
“Bıçağı, bir taşla keskinleştir” buyurdu. O da, Resulullah (s.a.v.)'in dediğini yaptı. Sonra bıçağı aldı, koçu tutup yere yatırdı. Sonra da onu kesti ve:

“Bismillah, Allahümme! Tekabbul min Muhammedin ve Âl-i Muhammedin ve min ümmeti Muhammedin Bismillah! Allah’ın! Muhammed'den, Muhammed ümmetinden kabul eyle” dedi. 49[49]

4- Hayvanı Diş, Tırnak Ve Diğer Kemikler Hariç Kan Akıtan Herşeyle Kesmenin Caiz Olması

1810- Râfi b. Hadîc (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! Biz yarın düşmanla karşılacağız. Yanımızda bıçak da yok” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Hayvanı kan akıtan şeylerle boğazlarken ve üzerine Allah'ın adı anılırken elini çabuk tut yada acele et. Boğazlama aleti, diş yada tırnak olmamak kaydıyla kesilen hayvanın etini ye. Şimdi sana bunun sebebini açıklayayım:
“Dişe gelince, o bir kemik olup bir şey kesmez. Tırnağa gelince o da Haberlilerin bıçakları/kesme aletleridir” buyurdu.
Deve ve koyun yağması ele geçirmiştik. Onlardan bir deve kaçtı. Derken bir adam onu ok atarak durdurdu. Bunun' üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Doğrusu bu develerin, vahşi hayvanların kaçışı gibi bir kaçışı var. Onlardan bir şey size galebe çaldığında ona işte böyle yapın” buyurdu. 50[50]

Açıklama:

Hayvan kesiminde asi o'an, hayvana eziyet etmeden, acı çektirmeden kanını akıtmaktır. Bu da ancak keskin bir alet kullanmakla mümkün oiur. Bunun için de İslam bilginlerine göre, kesimde kullanılacak aletin gerekli yerleri kesecek ve kan akıtacak ölçüde kesici olması yeterlidir. Eziyet verici kor bir aletle kesim yapmak mekruh görülmüştür.
Günümüzde dünyanın çeşitli yerlerinde kullanılan elektrik şoku, tabanca, karbondioksit gazı verme, başına çekiç veya tokmakla vurma, omuriliğine şiş sokma gibi tekniklerle ve henüz canlı iken boğazlanmadan öldürülen hayvanlar, öldüren müslüman ise Mâide suresinin ayetinde yenmelerinin haram olduğu bildirilen gruba girer.

Çünkü hayvanı kesim işlemi esnasında canlı olması, ölümünün de bu kesim işlemi sonucu meydana gelmesi gerekir.
Öldüren Ehl-i kitaptan ise, bîr kısım fıkihçılara göre onlann dinlerinde yenen hayvanı müslümanlar da yerler. 51[51]
Boğazlamanın şartı, kanın akıtılmasıdır. İslam Hukukçuları, hayvanı boğazlarken yemek borusu, hava borusu ve iki taraftaki şah damarlarından nelerin kesileceği konusunda ihtilafa düşmüşlerdir. İmam Ebu Hanîfe ile bir rivayette Ebu Yusufa göre; bu dört şeyden üçünü kesmek yeterlidir.
Hayvan, mutlaka kanı akıtan keskin bir aletle kesilir. Diş ve tırnakla hayvan boğazlamak caiz değildir.
Evcil hayvanlardan vahşileşip kaçanı ve tutulamayanı, av hükmündedir. Av, ne şekilde kesilmiş yada vurulmuş hükmünde ise, bu da öyledir. Bu; İmam Şafiî'nin, İmam Ahmed'in ve İmam Ebu Hanîfe'nin görüşüdür.

5- İslam'ın ilk Yıllarında Kurban Etlerini Üç Günden Sonraya Bırakılıp Yenilmesinin Yasaklanması Ve Sonradan Bu Yasağın Kaldırılarak Kurban Etlerinin İstenildiği Kadar Bırakılıp Yenilmesinin Mubah Olması

1811- Ebu Ubeyd'den rivayet edilmiştir:
“Kurban bayramında Ali b. Ebi Tâlib'Ie birlikte bulunmuştum. Hutbeden önce namaz kılmaya başlayıp:
“Doğrusu Resulullah (s.a.v.), üç günden sonra kurbanlarımızın etlerinden yemeyi bize yasak etti” dedi. 52[52]

1812- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Hiç kimse kurbanının etini üç günden fazla yemesin.” 53[53]

1813- Abdullah b. Vâkıd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) kurban etlerini üç günden sonra yemeyi yasakladı.
Abdullah b. Ebi Bekr der ki:

“Ben bunu Amre adlı kadına bahsettim. O da şöyle dedi:
“Abdullah İbn Vâkıd, doğru söylemiş! Çünkü ben, Aişe'yi şöyle derken işittim:
“Resulullah (s.a.v.) zamanında bayram günü çöl ahalisinden birçok ev halkı kurban bayramına yakın Medine'ye doğru yavaş yavaş yürüyüp gelmişlerdi. Resulullah (s.a.v.), fakir çöl halkının geldiğini görünce, sahabilere:
“Kurbanlarınızın etlerini üç gece biriktirin, sonra kalanı sadaka olarak verin” buyurdu. Ertesi yıl olunca, bazı sahabiler:
“Ey Allah'ın resulü! İnsanlar su tulumlarını kurbanlarından yapıyor, onların yağını eritifp biriktiriyorlar” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Ne olmuş yani?” diye sordu. Sahabiler:
“Geçen yıl kurban etlerinin üç günden sonra yenmesini yasak etmiştin” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Ben size bunu ancak çöl ahalisinden bir çok ev halkının geçen sene Medine'ye yavaş yavaş gelen kimselerinden dolayı yasaklamıştım. Artık kurban etlerinizi isterseniz yiyin, isterseniz biriktirin ve isterseniz sadaka olarak verin” buyurdu.[54][54]

1814- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) Mina'da iken üç günden sonra kurban etlerinin yenmesini yasak etti. Daha sonra da:
“Yiyin, azıklanın ve biriktirin” buyurdu. [55][55]

1815- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Ey Medineliler! Kurban etlerini üç günden fazla yemeyin” buyurdu.
Bunun üzereine sahabiler; çoluk-çocuk, uşak ve hizmetçileri olduğundan dolayı bu durumu Resulullah (s.a.v.)'e arz ettiler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Kurban etlerini isterseniz yiyin, isterseniz saklayın ve isterseniz biriktiri” buyurdu. [56][56]

1816- Seleme İbnui-Ekva' (r.a)'tan rivayet edilmiştir; “Resulullah (s.a.v.):

“Sizden kim kurban keserse sakın üç günden sonra evinde ondan bir şey olduğu halde sabahlamasın” buyurdu. Ertesi yıl olunca sahabiler: “Ey Allah'ın resulü! Yine geçen yıl yaptığımız gibi yapacağız?” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Hayır! O öyle bir yıl idi ki, insanlar o yıl sıkıntı içerisindeydi. Bundan dolayı ben de kurban etlerinin onların arasında dağılmasını ve muhtaç sahiplerinin yararlanmasını istedim” buyurdu. [57][57]

1817- Büreyde (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ben size kabirleri ziyaret etmeyi yasaklamıştım. Artık kabirleri ziyaret edebilirsiniz. Size kurban etlerini üç günden fazla yemenizi yasaklamıştım. Artık dilediğiniz kadarını elinizde tutabilirsiniz. Size deri kaplardan başka kaplarda nebiz/şıra şerbeti içmenizi yasaklamıştım. Artık bütün kaplardan nebiz/şıra şerbeti içebilirsiniz. Fakat sarhoş edici olan içkilerden içmeyin.” [58][58]

Açıklama:

Konu ile ilgili açıklayıcı bilgiler için 988 nolu hadisin açıklamasına bakabilirsiniz. Nebiz için de 1913 nolu hadisin açıklamasına bakabilirsiniz. Deri kapların dışında kapların yasaklanması ile ilgili olarak da 1915 nolu hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

6- Fera Ve Atıre

1818- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Fera ve Atîre diye bir şey yoktur.” [59][59]

Atîre:

Cahiliye dönemi Arapları, Receb ayının ilk on günü içinde kestikleri hayvandır. Araplar, bu hayvanın kanının putların başına serperlerdi.

Açıklama:

Bazılarına göre ise, Atîre; Arapların bir dileklerinin yerine gelmesi yada hayvanlarının sayısının belli bir miktara ulaşması halinde her on hayvandan birisini Receb ayında keseceklerine dair adadıkları kurbandır.
İbn Esîr'in ifadesine göre; bu adet, İslam'ın ilk yıllarında yürürlüğkte idi, daha sonra iptal edildi. [60][60]
Fera': Devenin doğurduğu ilk yavrudur.
İmam Şafiî'ye göre; Araplar, anasının bereketi ve nesli çoğalsın diye bu yavruyu keserlermiş.
Bazı alimlere göre ise, Fera; hayvanın doğurduğu ilk yavru olup Araplar bunu putlarına kurban ederlermiş.
Her ne kadar Şâfiîler ile Hanbeliler, iptal edilen hususlardan kaçınmak şartıyla söz konusu kurbanlan kesmenin caiz olduğunu belirtmiş olsa bile; bir grup alim, Mâlikiler ile Hanefilere göre Fera' ve Atîre kurbanları yasaklanmış, İslam'ın ilk yıllarında yürürlükte iken, daha sonra bu adet bu hadisle neshedilmiştir. Çünkü hadisi rivayet eden Ebu Hureyre'nin, hicretin 7. yılında müslüman olması tarih İtibariyle bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır.
İbn Hazm (ö. 456/1063) da bu görüştedir. Kadı İyâz (ö. 544/1149)'da, cumhuru Ulemanın, bu kurbanlan kesmenin nesh edildiği görüşünde olduklarını belirtmektedir.

7- Kurban Kesmek İsteyerek Zilhicce Ayının Onuncu Gününe Giren Kimseyi Saçlarından Yada Tırnaklarından Bir Şey Almasının Yasak Olması

1819- Üramü Seleme (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Zilhicce ayının onuncu günü girdîğinda sizden birisi kurban kesmek istediğinde kendi saçından ve derisinden hiçbir şeye dokunmasın.” [61][61]

Açıklama:

Burada kurban kesme ibadeti yapılırken mümkün olduğu kadar fıtrî ve tabiî hali muhafaza edinilmesi gerektiği belirtilmektedir. Yine bu sırada yapılan hac fiillerinde de bu hususlara çok önem verildiği bilinen bir gerçektir.

8- Yüce Allah'tan Başkası Adına Kurban Kesmenin Haram Olması Ve Bunu Yapan Kimseye Lanet Olunması

1820- Ebu't-Tufeyl Âmir b. Vasile (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Ali b. Ebi Tâlib'in yanındaydım. Ona bir kimse gelip:
“Peygamber (s.a.v.)'in sana gizlice söylediği şey nedir?” diye sordu. Bunun üzerine Ali kızıp:
“Peygamber (s.a.v.) hiçbirşeyi İnsanlardan gizleyerek bana gizlice bir şey söylemiştir. Peygamber (s.a.v.) bana sadece dört söz söylemiştir” dedi. Adam: “Ey müminlerin emiri! O sözler nelerdir?” diye sordu. Ali Peygamber (s.a.v.):
1- *Ana-babasına lanet eden kimseye Allah lanet etsin!*
2- *Allah'tan başkası adına hayvan kesen kimseye Allah lanet etsin!*
3- *Bid'atçi barındıran kimseye Allah lanet etsin!*
4- *Yeryüzünün hudutlarını değiştirtmek suretiyle arazileri kendi mülküne kat)an kimseye Allah lanet etsin!”* buyurdu” dedi. [62][62]

36. EŞRIBE (=IÇECEKLER) BOLUMU

İçecekler kelimesi, sözlük anlamı itibariyle; içilebilen bütün sıvı maddeleri kapsamakla birlikte, hem dinî literatürde ve hem de örfî kullanımda, içilmesi din tarafından yasaklanan veya dinî hükmü tartışmalı olan sarhoş edici maddelerin özel adı olmuştur.
Fıkıh eserlerinde genellikle bu konuya aynlmış bölüm, “el-Eşribe” başlığını taşır.

1- İçkinin Haram Kılınması Ve İçkinin; Üzüm Suyundan, Kuru Ve Koruk Hurmadan, Kuru Üzümden Ve Daha Başka Sarhoşluk Veren Şeylerden Yapılması

1821- Hz. Ali (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bulunduğum Bedir gazası günü ben ganimetten yaşlı bir deveye nail olmuştum. Resulullah (s.a.v.) Bedir gazasından önce bana ihtiyar bir deve vermişti.
Bir gün bu develerimi Ensar'dan bir kimsenin kapısının önünde çöktürdüm. Satmak için üzerlerine ızhır otu yükleyip satmak ve böylece Fatıma'nın düğün yemeğine katkı sağlamak istiyordum. Yanımda Kaynûka oğulları kabilesinden bir kuyumcu vardı. Ondan Fâtıma'nın düğün daveti hususunda yardım görüyordum. Amcam Hamza b. Abdulmuttalib de daha henüz kesin oiarak yasaklanmadığı için bu evde içki içiyordu. Yanında da şarkı söyleyen bîr cariye vardı. Câriye:
“Ey Hamza! Semiz yaşlı develere bak!” dedi. Hamza hemen sıçrayarak kılıcıyla onların hörgüçlerini kesti. Böğürlerini yarıp ciğerlerinden birer parça aldı.
Hadisin ravtsi İbn Cüreyc der ki;
“Ben, İbn Şihâb'a:
“Hörgüçlerinden de aldı mı?” diye sordum. İbn Şihâb:
“Her iki devenin hörgüçlerini kesti ve götürdü” dedi.
İbn Şihâb devamla der ki: Ali dedi ki:
“Beni çileden çıkaran bu manzaraya baktım. Bunun üzerine Allah'ın peygamberi (s.a.v.)'e geldim.Yanında Zeyd b. Harise vardı. Durumu ona anlattım. O da, beraberinde Zeyd olduğu halde dışarı çıktı. Onunla ben de gittim. Derken Hamza'nın yanına girerek ona öfkelendiğini belli etti. Hamza başını kaldırıp:
“Siz benim babamın kölelerinden/torunlarından başka bir şey misiniz?” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) geri geri giderek yanlarından çıktı. [63][63]

Açıklama:

İçki ancak Uhud gazasında haram kılınmıştı.

1822- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben, içkinin haram kılındığı gün üvey babam Ebû Talha'nm evinde cemaatin içkisini dağıtıyordum. Onların o günkü içkileri, koruk ve

kuru hurmadan yapılan “Fadîh” adı verilen içki idi. Derken bir dellal, seslenmeye başladı. Ebû Talha, bana:
“Çık da bak!” dedi. Ben de çıktım. Bir dellâl:
“Haberiniz olsun ki, içki haram kılınmıştır” diye sesleniyordu.
Bunun üzerine Medine'nin sokaklarında içki sel gibi aktı. Ebû Talha, bana:
“Çık, içkileri dök!” dedi. Ben de onları döktüm. Bu sırada insanlar yada bazı kimseler:
“Uhud günü karınlarında içki olduğu halde filânca kimse ile filanca kimse öldürüldü. Bunların durumu ne olacak?” dediler.
Hadisin râvisi:
“Şüpheli olan bu cümlenin, Enes'in hadisinden olup olmadığını bilmiyorum” dedi. Bunun üzerine Yüce Allah,
“İman edip yararlı işler yapan kimseler bundan böyle Allah'tan korktukları, imanlarında sebat ettikleri, yararlı işler yapmaya devam ettikleri takdirde daha önce haram olan içkiyi tatmalarından ötürü kendilerine bir günah yoktur” [64][64] ayetini indirdi. [65][65]

1823- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) kuru hurma ile renkli koruğu karıştırıp içmeyi yasakladı. Şarap haram kılındığı gün umumiyetle Arapların şarabı bu idi.” [66][66]

1824- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
“Yüce Allah, içerisinde şarabı haram kıldığı ayeti indirdiğinde Medine'de kuru hurmadan başka içilen bir içki yoktu.”

2- Şaraptan Sirke Yapmanın Yasak Olması

1825- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'e, şaraptan sirke yapılır mı?” diye soruldu. O da:
“Hayır, olmaz” buyurdu. [67][67]

Açıklama:

Hadis, şaraptan sirke yapmayı caiz görmeyen İmam Şafiî, İmam Ahmed ve çoğunluk ulemanın delilidir. Onlara göre; şarabın içine ekmek, soğan, maya veya başka bir şey atmak suretiyle sirke yapılan şarap temiz olmaz. Necaseti süreklidir. içine atılan şey de pis olur. Artık bu sirke ebediyen temiz olmaz. Fakat, şarap güneşten gölgeye yahut gölgeden güneşe nakletmek suretiyle sirke olursa temiz sayılıp sayılmayacağı hususunda Şâfiîlerden iki görüş rivayet olmuştur. Esah kavle göre temiz olur.
İmam A'zam ile Evzaî ve Leys; sirke yapmakla şarabın temiz olacağı görüşündedirler.

3- Şarapla Tedavinin Haram Olması

1826- Vâil el-Hadramî'den rivayet edilmiştir:
“Târik b. Suveyd el-Cu'fî, Peygamber (s.a.v.)'e şarabın hükmünü sordu. 0 da bunu yasakladı yada onu yapmasını uygun görmedi. Bunun üzerine Târik:
“Ben onu ancak ilaç için yapıyorum” dedi. Peygamber (s.a.v.):
“O, ilaç değildir. Fakat o derttir” buyurdu. [68][68]

Açıklama:

aram bir şeyle tedavinin caiz olup olmadığı konusunda 1613 noluhadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

4- Hurma ile Üzümden Yapılan Butun İçkilere Şarap İsmi Verilmesi

1827- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Şarap şu iki ağaçın meyvesinden yapılır:
1- *Hurma.*
2- *Kuru üzüm.”* [69][69]

5- Kuru Hurma ile Kuru Üzümden Karışık Olarak Nebiz Yapmanın Mekruh Olması

1828- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) kuru üzüm ile kurma hurmanın ve koruk hurma ile kuru hurmanın karıştırılmasını yasakladı.” [70][70]

Nebiz:

Kuru üzüm, hurma, bal, arpa, buğday vb. şeylerin suda bekletilerek onu tad-landırması yolu ile elde edilen bir içki çeşidi. Sarhoş etsin veya etmesin aynı adla anılır. Nitekim, nebize şarap (=hamr) dendiği gibi, üzüm suyundan elde edilen şaraba da nebiz denmektedir. [71][71]

Açıklama:

Nebiz, helâl ve haram olmak üzere iki kısma ayrılır:

1- Haram olan:

“Çoğu sarhoş eden herşeyin azı da haramdır” genel prensibi çerçevesinde değerlendirildiğinde hububat, meyva vb. şeylerden elde edilen sarhoş edici içkiler, İster pişirilerek, isterse pişirilmeden imal edilsin haramdır. Bu; üzüm, buğday, arpa, arı sütü vb. şeylerden elde edilen bütün içkiler için aynıdır. Sahabi, Tabiîn ve sonraki âlimlerden oluşan cumhurun görüşü budur.
Âlimler bu konuda karar verirken, Resulullah (s.a.v.)'in koymuş olduğu *“Sarhoş eden her içki haramdır”* hükmünden hareket etmişlerdir.
Nehâî, Şa'bî, Ebû Hanife ve diğer bir takım Küfe ulemâsı, üzüm ve hurmadan elde edilen sarhpş edici nebizin dışında; buğday, arpa, mısır ve bal gibi şeylerden elde edilen nebizin sarhoş edecek kadar içildiğinde haram olduğu, daha az içildiğinde ise haram olmadığı görüşünü benimsemişlerdir. Söz konusu âlimler üzümün dışında, diğer şeylerden elde edilen nebizi, hamr şarap adıyla isimlendirmemektedirler.

Tercihe şayan olan görüş, cumhurun görüşüdür. Çünkü Kur'an'da zikredilen “Hamr” kelimesi Arap dilinde, üzümden elde edilen içkiye has bir terim olmayıp, hurma ve diğer şeylerden üretilen sarhoş edici içkilerin tamamı için kullanılmaktadır. Çünkü içkiyi hamr yasaklayan ayet indiği zaman Medine'de içkinin çoğu hurmadan elde edilmekte idi. Abdullah İbn Ömer (r.a) söyle rivayet etmektedir.

“Resulullah (s.a.v.) hutbeye çıktı ve şöyle dedi: İçkiyi hamr yasaklayan ayet indi. O içki ki; üzüm, hurma, buğday, arpa ve bal olmak üzere beş şeyden imal edilmektedir. Hamr, aklı gideren şeydir.” [72][72]

İbn Hacer el-Askalânî, müsned sahiblerinin bu hadisi merfu' hadislerden kabul ettiklerimi bildirmektedir. Bu hadis içkiyi yasaklayan âyetin nüzul sebebine şahid olan sahabe sözü olduğundan merfu olduğuna hükmedilmiştir. Ancak Ömer (r.a) Ashab'ın ileri gelenlerinin de bulunduğu bir cemaate hitap ederken bu hadisi dile getirdiği zaman, hiç kimse bunu inkâr etmemişti. [73][73]

Resulullah (s.a.v.)'in şu sözü bunu te'yid etmektedir:

“Üzümden hamr şarap vardır, hurmadan hamr vardır, buğdaydan hamr vardır, arpadan hamr vardır.” [74][74]

Bu anlamda diğer bir çok sahih hadis bulunmaktadır ve bunların hepsinin ifade ettiği manâ, hamrın sadece üzümden elde edilen içkiye has bir ad olmadığıdır. Ayrıca tahrim ayeti nazil olduğu vakitte, üzümden imal edilen şarap diğerlerinin yanında gerçekten çok azdı. Sonra, içkinin haramlığınm illeti, bütün diğer sarhoş edici İçkilerde olduğu gibi tektir. Bu, afyon, haşhaş vb. katı uyuşturucularda da böyledir. Nitekim Hz. Aişe (r.anhâ)'nın şöyle söylediği nakledilmektedir:

“Su ve ekmek olsa dahi sarhoş edici özelliği olan hiç bir şey helâl değildir.” [75][75]

Ashab, nebizi sarhoş edici hal almadan önce içiyordu. Nitekim Resulullah (s.a.v.) onu içmiş ve içilmesine izin vermişti. Onlar, hurma, kuru üzüm vb. şeyleri tatlanıncaya kadar suda bekletiyorlardı. Resulullah (s.a.v.) köpürene kadar bunlardan içiyordu. Fakat nebiz üç gün bekledikten sonra ondan içmezdi. Abdullah İbn Abbâs (r.a), şöyle demiştin

Resulullah (s.a.v.) nebiz yapar ve bundan üçüncü günün akşamına kadar içerdi. Bu zamandan sonra kapta bir şey kaldığında onu içmez, dökerdi.[76][76] Diğer bazı hadislerde de bir günden sonra içilmesine izin vermediği rivayet edilmektedir.
Firûz (r.a)'dan şöyle nakledilmektedir:
“Resulullah (s.a.v.)'e gittim ve şöyle dedim:
“Ya Resulullah, Allah Teâlâ, içkiyi haram kılan ayetini indirdi. Bizim bağlarımız var, üzümleri ne yapalım, dedim” Resulullah;
“Kurutursun” dedi. “Kurusunu ne yapacağım” deyince;
“Sabah ıslatır, akşam içersiniz akşam ıslatır, sabah içersiniz” dedi.
“Köpürünceye kadar bekletebilir miyiz?” diye sorduğumda da o;
“Testilere koymayın, tulumlara koyun, tulumlarda bekleyince sirke olur” cevabını verdi. [77][77]

Açıklama:

Çoğu sarhoş eden nebizden içen kimse, sarhoş olmayacak kadar içse bile, yine de had uygulanır. B.k.z. Şamil İslam Ansiklopedisi, Nebiz maddesi.
Üzüm ile hurmanın yada hurma ile hurma koruğunun bir kaba konularak sıkılmak şartıyla elde edilen şıraya yada kuru hurma ile yaş hurmanın veya bunlardan herhangi birisiyle kuru üzümün birlikte sulandırılıp sıkılmasıyla elde edilen şıraya “Halita” kanşirın denir.
Alimlerden bir çoğu, bu hadisin zahirine sarılarak sözü geçen karışımların sarhoşluk verici olmalsalar bile yine de içilmelerinin haram olduğuna hükmetmişlerdir. Bu karışımları içmenin haram sayılması için, sarhoşluk verici hale gelmelerini şart koşmamışlardır. İmam Mâlik, İmam Ahmed ve Şafiî alimlerinin çoğu bu görüştedir.
Süfyan es-Sevrî ile Ebu Hanîfe ise; bu karışımların sarhoşluk verici hale gelmeden içilmelerinden bir sakınca görmemişlerdir. Çünkü Hanefilere göre; konumuzu teşkil eden hadis-lerdeki söz konusu karışımların içilmesiyle ilgili yasaklar, insanların yiyecek ve içecek bulmada zahmet çektikleri İslam'ın ilk yıllarına aittir. Çünkü müslümanların fakirlik içerisinde yaşa Hıkları için o dönemde müslümanların, komşusu aç yatıp kalkmakta iken kendilerinin iki ırayı bir araya getirip karıştırmak suretiyle birden içmesi

yasaklanmıştı. Daha sonra yüce Allah, müslümanları bu darlıktan kurtardıktan sonra bu tür karışımları içmelerinde bir sakınca kalmamıştır. [78][78]

6- İçerisinde Nebız Yapılan Kapları Kullanmanın ilk önce Yasaklanması, Sonra Bu Hükmün Sarhoşluk Vermedikçe Bugün Helal Olduğu

1829- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Müzeffet ile Dubba içerisinde nebiz yapılmasını yasakladı.”[79][79]

1830- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Abdulkays heyeti Resulullah (s.a.v.)'in yanına gelmişti. Peygamber (s.a.v.), onlara:
“Size Dubba su kabağından yapılmış testiler, Hantem topraktan yapılmış küp, Nekîr hurma kökünden ayrılan çanak ve Mukayyer içi ziftle yada katranla cilalanmış kap denilen kapların içerisinde nebiz/ şıra yapmanızı yasaklıyorum” buyurdu. [80][80]

Açıklama:

Hattâbî, bu kaplarda şıra yapmanın yada bu kaplan şıra kabı olarak kullanmanın yasak olrnası hakkında şöyle der:
“Bu kaplar, içlerinde bulunan sıvıyı sıcak tuttuklarından, içinde bulunan sıvı maddeyi kısa zamanda ekşitip onu sarhoşluk verecek hale getirebilirler. Sahibi de, o sıvının bu hale geldiğini bilmeden ondan içip sarhoş olur. İşte bu sebeple söz konusu kapların nebiz kabı olarak kullanılması yasaklanmış olabilir.
Bu kapların bu maksatla kullanılmasının yasaklanması konusunda pek çok görüşler ileri sürülmüşse de bu konuda söylenenlerin en doğrusu şudur:
Bu yasak, İslamiyetin ilk yıllarına aittir. Daha sonra bu yasak;
“Ben sizi deri kaplardan bir şey içmeyi yasaklanmıştım. Artık her kaptan için. Yeter ki, sarhoşluk veren bir şeyi içmeyin.” [81][81]

7- Her Sarhoşluk Veren Şeyin Şarap Ve Her Şarabın Haram Olması

1831- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e, bal şerbetinden yapılan içkinin hükmü soruldu. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Sarhoşluk verici her içki haramdır” buyurdu. [82][82]

Açıklama:

Hamr içki, örtme anlamına gelen bir kökten gelir. Aklı örten yani sarhoşluk veren şey demektir. Yalnız içkinin terim anlamı üzerinde görüş ayrılığı vardır. Diğer mezhep imamları, içki denince, bütün sarhoşluk veren içkilerdir. İmam A'zam ise, bu kelimeyle, üzüm suyunun kaynayan ve kaynaması artarak üzerindeki köpüğünü atan şeklini anlamıştır. Bu görüş ayrılığı, içki kelimesinin sözlük anlamına bağlı kalmaktan kaynaklanmaktadır.
Bir içecek maddesinde haramlık vasfının varlığı veya yokluğu aranırken, ona takılmış olan ismi veya yapılmış olduğu hammaddeyi göz önüne almayıp, aksine insan üzerinde bırakacağı sarhoşluk edicilik özelliğine sahip olup olmadığına dikkat etmek gerekmektedir. Çünkü geçmişe nazaran bugün içki türleri ve isimleri daha çoktur.
Günümüzde İmamı A'zam'ın bu görüşü istismar edilerek;
“Arpa suyu haram değildir, rakı haram değildir” gibi ileri sürülen sözlerin hiçbir muteber tarafı yotur. Çünkü İmamı A'zam'ın bu konudaki görüşü, sarhoş edici içeceklerin hepsini içine almaktadır. Bugün pazarlanan bütün alkollü içeceklerin sarhoşluk edicilik vasfı, herkesçe bilinmektedir. Sarhoş eden her şeyin, Kur'an [83][83] da, haram edilmiş olan “Hamr” olduğu da bilinmektedir.
Resulullah (s.a.v.), bu hadiste; haram olan içecek maddesinin ismi üzerinde durmaktan ziyade “Sarhoş edici” vasfı üzerinde durmaktadır.
Bir şişe içilince ancak sarhoşluk veren yani alkol miktan son derece az olan bir maddenin az miktan dahi haramdır. Haram olma hali, içecek maddesinin insanda fiilen meydana getireceği etkiden

değilde, maddenin tabiatından gelmektedir. Tıpkı pis bir maddenin azı da çoğu da pis olması gibi.
O halde bu meselede, illet ile maslahatı birbirine karıştırmamak gerekmektedir. Çünkü cenab-ı Hak, sarhoşluk verici maddeyi Mâide: 5/90-93'de haram kılmıştır. O maddelerin haram edilişinin illeti asıl sebebi, Resulullah (s.a.v.)'in hadisleriyle tebliğ edilmiş olan ilahi yasaklamadır. Elbette Allah, bu yasağı, insanların aklını, sağlığını koruma maslahatına binaen koymuştur. Fakat biz, bize tanınmayan bir ruhsatı, kendimize tanıyarak illeti yerine maslahatı koyup: “İçki sarhoş ettiği için haramdır” ve “İçkinin sarhoş etmeyen miktan haram olmaz” diyecek olursak, büyük bir hataya düşmüş oluruz. Hiçbir alim bunu söylememiştir.

1832- Ebu Musa el-Eş'arî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), beni, Muaz b. Cebel'le birlikte Yemen'e gönderdi. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Memleketimizde yapılan bir içki türü var, ona, “Mizr” denilir. Arpadan yapılır. Bir içki türü daha var ki, ona da “Bit'u” denilir. Bu da, baldan yapılır. Bunları içmenin hükmü nedir?” diye sordum. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Sarhoş eden her şey, haramdır” buyurdu. [84][84]

Açıklama:

Bit'u ve Mizr adlı içkilerin günümüzdeki karşılığı, bira olmaktadır.

1833- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Yemen'in Ceyşan şehrinden bir adam gelmişti. Peygamber (s.a.v.)'e, memleketlerinde içtikleri darıdan yapılan Mizr denilen bîr içkinin hükmünü sordu. Peygamber (s.a.v.):
“Bu içki, sarhoşluk verir mi?” diye sordu. Adam:
“Evet, verir” diye cevap verdi. Resulullah (s.a.v.):
“Sarhoşluk veren her şey, haramdır. Dünyada iken sarhoş edici içki içene ahirette “Tînetu'l-Habâl” denilen yanına esnasında cehennem halkının bedenlerinden akan sarı sudan içirmesi, Yüce Allah'ın kendi üzerine bir taahhüddür” buyurdu. Sahabiler:

“Ey Allah'ın resulü! Bu, Tînetü'l-Habâl nedir?” diye sordular. Peygamber (s.a.v.):

1834- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sarhoşluk veren her şey, içkidir. Sarhoşluk veren her şey, haramdır. Bir kimse dünyada içki içip ona devam ederek tevbe etmeden ölürse, ahirette onu içemez.”[85][85]

Açıklama:

Hadis, sarhoşluk veren her içkinin şarap gibi haram olduğu ifade edilmektedir. Bu ifadeden; sarhoşluk veren içkinin haram sayılması hususunda onun, şu veya bu şekilde olması nerekmediği, hangi halde olursa olsun ve hangi şekilde alınırsa alınsın haram sayılması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sarhoşluk veren içkiler, maddeleri şarap gibi pis olmasalar bile şarap gibi içilmeleri haramdır ve içenlere had cezası uygulanır.
“Bir kimse dünyada içki içip ona devam ederek tevbe etmeden ölürse, ahirette, onu içemez” ifadesi iîe ilgili olarak Nevevî (ö. 676/1277) der ki: Dünyada içki içmeye tevbe etmeden ve ona devam ederek ölen kimse, cennete girse de cennet şarabından içemeyecektir.”
Kurtubî (ö. 671/1273)'ye göre de; hadisin zahiri, cennetteki şarabın, o kimseye ebediyen haram olduğunu göstermektedir.

8- Şarap İçip De Tevbe Etmeyen Kimsenin Ahirette Ondan Men Edilmek Suretiyle Cezalandırılması

1835- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kim dünyada şarap içerse ahirette ondan mahrum bırakılır.” [86][86]

9- Şiddetlenmemiş Ve Sarhoşluk Verici Dereceye Varmamış Olan Şıranın Mubah Olması

1836- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) için gecenin evvelinde nebiz/şıra şerbeti yapılırdı. Resulullah (s.a.v.) bu şıra şerbetini; sabahladığı zaman, o günün tamamında, gelecek olan gecede ertesi günde, ertesi gecede ve daha ertesi günün ikindi vaktine kadar içip dururdu. Bu üçüncü günde ondan bir şey kalırsa, onu da hizmetçisine içirir yada ona bunu dökmesini emrederdi. Bunun üzerine o da dökülürdü.” [87][87]

1837- Sehl b. Sa'd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e Araplardan bir kadın zikredilmişti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), Ebu Useyd'e, o kadına haber göndermesini emretti. Ebu Useyd, kadına haber gönderdi. Kadın gelip Sâide oğullarının kalesindeki bir eve misafir oldu. Derken Resulullah (s.a.v.) çıkageldi ve kadının yanına gelerek içeri girdi. Resulullah (s.a.v.) başını aşağıya doğru eğmiş bir kadınla karşılaştı. Resulullah (s.a.v.) kadınla konuşunca, kadın:
“Ben senden Allah'a sığınırım” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“O halde ben de seni terk ettim” dedi. Bunun üzerine sahabiler, kadına:
“Onun kim olduğunu biliyor musun?” dediler. Kadın:
“Hayır, bilmiyorum!” diye cevap verdi. Sahabiler:
“Bu, Resulullah (s.a.v.) idi. Seninle evlenmek için buraya gelmişti” dediler. Kadın:
“Ben, Resulullah'la evlenme fırsatını kaçırdığım için bedbahtım” dedi.
Sehl der ki:
“O gün Resulullah (s.a.v.) dönüp geldi. Hattâ kendisi ve sahabileri Sâide oğulları'nin sofasına oturdular. Sonra Sehl'e:
“Bize su ver!” buyur. Bunun üzerine ben de onlara şu su kadehini çıkardım ve onun içerisinde onlara su verdim.
Ebû Hâzim der ki:
“Bunun üzerine Sehl, o kadehi bize çıkarıp gösterdi ve biz de ondan teberrüken su içtik. Bundan sonra Ömer b. Abdilaziz Medine valisi iken bu kadehi hediye olarak istedi. Sehl’de, bu kadehi onu hediye etti.” [88][88]

1838- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Doğrusu ben şu kadehimle Resulullah (s.a.v.)'e;
“Bal, şıra şerbeti, su ve süt gibi bütün içilecek şeyleri içirdim.” [89][89]

10- Süt İçmenin Caiz Olması

1839- Ebu Bekr es-Sıddîk (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'le birlikte hicret sırasındaMekke'den Medine'ye doğru yola çıktığımızda bir çobana rastlamıştık. Resulullah (s.a.v.) susamıştı. Ben, Resulullah (s.a.v.)'e biraz süt sağıp onu Peygamber (s.a.v.)'e getirdim. O da o sütü içti. Öyle ki Resulullah'ın susuzluğunun gitmesinden memnun kaldım.” [90][90]

1840- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“İsra gecesi Peygamber (s.a.v.)'e İlya/Kudüs'te İçi şarab ve sütle dolu iki kadeh getirildi. Resulullah (s.a.v.) o ikisine baktı ve sütü aldı. Bunun üzerine Cebrail, Resulullah (s.a.v.)'e:
“Seni fıtrata hidayet buyuran Allah'a hamd olsun! Şarabı almış olsaydın ümmetin lı işlerden kötü işlere sapardı” dedi. [91][91]

11- Nebiz/Şıra Şerbeti İçmek Ve Kapları Örtmek

1841. Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bulunuyorduk. Su istedi. Bir adam:
“Ey Allah'ın resulü! Sana nebi şıra şerbeti içireyim mi?” diye sordu. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Evet!” buyurdu.
Bunun üzerine adam hemen koşarak çıktı. Bir müddet sonra içerisinde şıra şerbeti bulunan bir kadeh getirdi. Resulullah (s.a.v.):
“Onu, bir bezle niye örtmedin? Onun üzerine enlemesine bir tahta parçası koysan da olurdu” buyurdu. Sonra da onu içti. [92][92]

12- Kapları Örtmeyi, Tulumların Ağzını Bağlamayı Ve Kapıları Kapamayı, Üzerlerine Besmele Çekmeyi, Uykuya

Yatılacağı Zaman Kandilin Söndürmeyi Ve Akşamdan Sonra Çocuklar ile Hayvanların Dışarı Salınmaması

1842- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Kapları örtün!Deriden yapılma su tulumlarının ağızlarını bağlayın! Kapıyı kapayın Kandilleri söndürün! Çünkü şeytan;
“Hiçbir su tulumunun ağzını çözemez, hiçbir kapıyı açamaz ve hiçbir kabın ağzını açamaz. Eğer sizden birisi kabının üzerine enlemesine bir tahta parçası koymaktan başka bir çare bulamazsa o zaman Allah'ın adını Bismillahirrahmanirrahim diyerek anıp sonrada bu belirtilenleri yapsın. Çünkü küçük fâsık/fare, ev halkı içerde iken üzerlerine evlerini yakabilir.” [93][93]

1843- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Gece karanlığı olduğu zaman yada akşam vaktine girdiğiniz zaman çocuklarınızı dışarı çıkmaktan men edin. Çünkü şeytanlar, o zaman etrafa dağılırlar. Geceden bir saat geçince dışardaki çocuklarınızı evlerinize koyun. Allah'ın ismini anarak Bismillahirrahmanirrahim diyerek kapıları kapatın. Çünkü şeytanlar, kapalı kapılan açamazlar. Yine Allah'ın ismini anarak Bismillahirrahmanirrahim diyerek kırbalarınızın ağızlarını bağlayın. Yine Allah'ın ismini anarak Bismillahirrahmanirrahim diyerek üzerlerine enlemesine bir şey koymak suretiyle de olsa kaplarınızın ağızlarını örtün. Kandillerinizi söndürün.” [94][94]

1844- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Medine'de gece vakti sahibinin ikamet ettiği bir ev yandı. Yangın felaketine uğrayan ev halkının durumu Resulullah (s.a.v.)'e anlatılınca Resulullah (s.a.v.):
“Doğrusu bu ateş, sizin için ancak bir düşmandır. Dolayısıyla uyumak istediğiniz zaman ateşi söndürün” buyurdu. [95][95]

13- Yiyip İçmenin Âdabı Ve Hükümleri

1845- Huzeyfe (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'Ie birlikte bir yemekte bulunduğumuz sırada Resulullah (s.a.v.) başlayıp elini yemeğe uzatmadıkça biz de ellerimizi yemeğe sürmezdik. Bir defa onunla birlikte bir yemekte hazır bulunduk. Derken bir cariye/kız geldi. Bu cariye/kız sanki yemeğe doğru itiliyor gibiydi. Hini yemeğe uzatmaya çalıştı. Resulullah (s.a.v.) hemen onun elini tuttu. Sonra bir çöl bedevisi geldi. Sanki o da yemeğe doğru itiliyor gibiydi. Resulullah (s.a.v.) onun da elini tuttu. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Doğrusu şeytan, üzerine Allah'ın ismi anılmaksızın yemek yemeyi helal sayar. O, bu cariyeyi/kızı, besmelesiz yemek yemeyi helal itikat ettirmek için getirmişti. Bundan dolayı onun elini tuttum. Daha sonra çöl bedevisini besmelesiz yemek yemeyi helal itikat ettirmek için getirdi. Bundan dolayı onun da elini tuttum. Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, şeytanın eli, cariyenin/kızın eliyle beraber benîm elimin içinde olmuştur” buyurdu.[96][96]

1846- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:
“Bir adam evine girerken Besmele çekerek girerse ve yemek yerken de Besmele çekerek yerse, şeytan arkadaşlarına:
“Burada sizin için geceleme imkânı da yok, akşam yemeği de yok” der.
Eğer adam evine girerken Allah'ı anmadan girerse şeytan arkadaşlarına:
“Burada geceleme imkânına kavuştunuz” der.
Eğer yemeği yerken de Allah'ın adını anmamışsa şeytan arkadaşlarına:
“Burada geceleme ve akşam yemeği yeme imkânına kavuştunuz” der. [97][97]

Açıklama:

Bu hadiste, şeytanların Besmelesiz girilen eve girmeye muvaffak oldukları, Besmeleyle girilen eve ise girmeye muvaffak olamadıkları, aynı şekilde Besmelesiz yenen yemeğe onların da ortak oldukları,

Besmeleyle yenen yemeğe ise asla ortak olamadıkları ifade edilmektedir,
Her ne kadar burada sadece evlere Besmeleyle girmek ve yemeğe Besmeleyle başlamaktan bahsedilmekle yetinilmİşse de aslında Besmele çekmek sadece bu iki fiile mahsus değildir. Bütün fiillerin başında Besmele çekmek sünnem müekkededir.

1847- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Sol elle yemek yemeyin. Çünkü şeytan sol eliyle yemek yer." [98][98]

1848- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Sizden birisi yemek yediği zaman sağ eliyle yesin. Bir şey içtiği zaman da sağ eliyle içsin. Çünkü şeytan, sol eliyle yer ve sol eliyle içer." [99][99]

1849- Seleme İbnu'1-Ekva' (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Bir kimse, Resulullah (s.a.v.'v)'in yanında sol eliyle yemek yemişti. Resulullah (s.a.v.), ona:
"Sağ elinle yemek ye!" buyurdu. Adam:
"Ben sağ elimle yemek yemeye güç yetiremiyorum" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Güç yetiremeyesin!" diye beddua etti.
O kimsenin sağ eliyle yemesini ancak kibir engel olmuştur.
Hadisin ravisi:
"Bunun üzerine o adam, bir daha elini ağzına kaldıramadı" dedi. [100][100]

1850- Ömer b. Ebi Seleme (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Ben Resulullah (s.a.v.)'in terbiyesi altında bulunyordum. Yemek yerken elim yemek kabının her tarafına dolaşırdı. Resulullah (s.a.v.), bana:
"Ey oğul! Allah'ın adını an/besmele çek, sağ elinle yemek ye ve yemeğini sana yakın olan taraftan ye!" buyurdu. [101][101]

Açıklama:

Ömer b. Ebi Seleme, Peygamber (s.a.v.)'in hanımlanndan Ummü Seleme'nin oğludur. Babası, Ebu Seleme'dir. Ebu Seleme vefat edince Resulullah (s.a.v.) Ummü Seleme'yle evlenmiştir. Bu suretle Ömer, Resulullah (s.a.v.)'in üvey oğlu olmaktadır.

1851- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) su tulumunu/kabını çevirip ağız kısmından su içmeyi yasakladı.” [102][102]

14- Ayakta Su İçmenin Mekruh Olması

1852- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) ayakta su içmeyi men etti.” [103][103]

1853- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah fs.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sakın sizden birisi ayakta su içmesin. Kim unutarak ayakta su içerse derhal kussun.” [104][104]

Açıklama:

Ayakta su ve benzeri bir şey içmenin hükmü konusunda üç görüş ortaya çıkmıştır:
1- Bu hadisler, ayakta su ve benzeri bir şey içmenin yasak olduğuna delalet eder. Hattâbî, İbn Battal ve İbn Hacer gibi alimlere göre; bu yasaklılık, tenzihen mekruh oiarak kabul edilmiştir.
2- Bu konuda ayakta su içmenin caiz olduğuna hadislerin olması hasebiyle [105][105] bazı alimler, ayakta su içmenin caiz olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunlar, bu konudaki hadisleri daha kuvvetli gördükleri için bu hadislerle amel etmişlerdir. Bunlara göre, bir mazeret olmasa bile ayakta su içmekte bir mekruhluk yoktur.
3- Diğer bir kısım alimlere göre ise ayakta su içmenin caiz olduğuna dair hadisler, diğer hadislerin hükmünü yürürlükten kaldırmıştır. Bunlar, ayrıca görüşlerine; dört halife [106][106] sahabiler ile tabiilerin

çoğunun uygulamasının ayakta su içmiş olmalarını delil göstermişlerdir. [107][107]

15- Ayakta Zemzem İçme

1854- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
“Resulullah (s.a.v.)'e zemzem sundum. O da ayakta olduğu halde onu içti.” [108][108]

16- Aynı Kabın içine Solumanın Mekruh Olması Ve Kabın Dışına Üç Defa Solumanın Mustehab Olması

1855- Ebu Katâde (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) su kabının içine solumayı yasakladı.” [109][109]

1856- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) kabtan/bardaktan su içerken üç defa nefes alırdı.” [110][110]

Açıklama:

Su kabının içerisine solumanın yasak olması ve su içmenin adabı ile ilgili olarak 194 nolun hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

17- Su Ve Benzeri Şeyler Sunarken Başlayanın Sağından İtibaren Dolaştırmanın Mustehab Olması

1857- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) evimizde bize ziyarete gelmişti. Derken su istedi. Biz de onun için bir koyunun sütünü sağdık. Sonra bu süte, şu kuyunun suyundan katıp böylece bunu Resulullah (s.a.v.)'e verdim. Resulullah (s.a.v.) sütü içti. Ebû Bekr solunda, Ömer karşısında, bir bedevi de sağında bulunuyordu. Resulullah (s.a.v.) içmesini bitirdikten sonra, Ömer kendisine Ebû Bekr'i göstererek:

“İşte Ebû Bekr, ey Allah'ın resulü!” dedi. Fakat Resulullah (s.a.v.) artan sütü sağ tarafında bulunan bedeviye verdi. Ebû Bekr ile Ömer'e vermedi. Resulullah (s.a.v.):
“Sağdakiler, sağdakiler, sağdakiler!” buyurdu. Enes:
“Şu halde bu sünnettir; şu halde bu sünnettir; şu halde bu sünnettir!” dedi.

1858- Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e içecek bir şey getirildi. Resulullah (s.a.v.), bundan bir miktar içti. Sağ tarafında bir genç, sol tarafında ise bir takım yaşlı kimseler vardı. Resulullah (s.a.v.), o gence:
“Bardakta kalan miktarı bu yaşlı kimselere vermem için bana izin veriyor musun?” diye sordu. Genç:
“Hayır, vallahi, senden gelen nasibime hiçbir kimseyi tercih edemem” diye cevap verdi.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) bardağı o gencin eline koydu. [111][111]

18- Parmakları Ve Çanağı Yalayıp Sıyırmanın Müste-Hab Olması Ve Lokma Tutan Eli Yalamadan önce Silmenin Mekruh Olması

1859- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi yemek yediği zaman elini yalamadıkça veya yalatmadıkça onu silmesin.” [112][112]

1860- Ka'b b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) üç parmakla yemek yerdi. Yemeği bitirdiğinde parmaklarını yalardı.” [113][113]

1861- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.)'i:
“Şeytan herhalükarda sizden birisinin yanına gelir. Hatta yemek yediği sırada da kişinin yanına gelir. Dolayısıyla sizden birisinin

lokması yere düşerse hemen ondaki bulaşığı gidersin, sonra da onu yesin. Onu şeytana bırakmasın. Yemeği bitrdiği zaman parmaklarını yalasın. Çünkü yemek yiyen kimse, bereketin, yemeğinin hangi kısmında olduğunu bilemez" buyururken işittim. 114[114]

1862- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Sizden birisi yemek yediği zaman parmaklarım yalasın. Çünkü bereketin, bunların hangisinde olduğunu bilemez." 115[115]

Açıklama:

Peygamberimiz zamanında yemek yeme tarzı ve âdab: ile zamanımızın yemek yeme şekil ve âdabı biribirinden farklıdır. Yemek levazımı ve teferruatına ait içtimai görenekleri birbirleri ile ölçülemiyecek derecede değişiktir. Peygamberimizin sahâbîleri, ateşte pişmiş yemek yüzü pek az görürlerdi. Pek çok vakitleri arpa kavutu, hurma, süt gibi ele bulaşmıyan şeylerle gıdalanırlardı. Yanlarında mendilleri ve silecek bezleri de bulunmazdı. Bu derece yokluk ve yoksulluk içinde yaşıyan, harb ve cihâd meydanlarında sudan mahrum bulunan bir cemiyet fertleri, arasıra yedikleri bir et yemeğinin parmaklarındaki bulaşığını ne ile giderebilirlerdi? Elbette ya kendisi yalayarak yahut devesine yalatarak izâle edecekti. Arkasına giydiği ihramına sürecek değildi. İşte Rasûlullah harb ve gaza meydanlarında arasıra sıcak yemek yüzü gören gazilere bulaşık parmaklarını ihramlarına dokundurmadan iyice yalamalarını tavsiye etmiştir.
Bizim de Türkçemizde "Bal tutan parmağını yalar" diye bir atasözümüz vardır. Bal tutan .parmağın yalanması ayıblanmayip da iyice temizlenmiş olan bir elin yemek yenen parmaklarını yalamak o devrin içtimaî hayat ve zaruretleri üzerine yalanması neden çirkin görülsün? Bunun bu devirlerde hoş görülmemesi yukarıda işaret ettiğimiz yaşama tarzlarının farklı olmasındandır. Yoksa zarurete dayalı içtimaî bir hakikat olması böyle bir ayıblamaya müsait değildir.
Şu da hatırdan çıkarılmamalıdır ki, normal zamanlarda riâyet olunan îslâm yemek âdabı, yemeğin hem önünde, hem de sonunda ellerin

iyice yıkanıp temizlenmesi esâsıdır. Sonra bu temizlik yalnız ellere inhisar etmeyip dişten tırnağa kadar bütün vücûdun tertemiz tutulması ve namazlar vesilesi ile günde beş defa muayyen uzuvların yıkanıb temizlenmesi esasen zamanlar geçse de eskimeyecek en ulvî temizlik ve medeniyet örnekleridir.
Netice olarak deriz ki; bu derece ileri bir temizlikten sonra zaruretlerden dolayı tertemiz parmaklarla yemek yenince o parmaklan yalamakta sıhhat ve âdâb noktasından bir sakınca görülmemelidir. Çünkü o parmakdaki artık da yenilen yemekten bir parçadır. Kaldı ki insanlığın büyük kısmı bu gün dahi Peygamber devrindeki sâde maişet seviyesinden de aşağıda ve hatta zaman zaman açlık tehlikeleri ile karşı karşıyadır. Bu sebeble yüce Peygamber'in düşen lokmayı alıp temizleyerek yemek, çanağın dibinde kalan artığı sıyırmak, parmaklardaki artığı yalamak gibi tavsiyeleri son derece önemli ve hiçbir zaman değerini kaybetmeyecek öğütlerdir. Bu öğütlerin azametini İnsanlık ailesinde müreffeh ve her türlü imkânlar ve nimetier içinde kibirli bir hayat süren sınırlı zümreler hakkıyla göremezler. [116][116]

19- Yemek Sahibinin Davet Etmediği Kimse Davetlinin Peşine Takılıp Geldiği Zaman Ziyafete Giden Davetlinin Ne Yapacağı Ve Yemek Sahibinin Takılıp Gelen Kimseye İzin Vermesinin Mustehab Olması

1863- Ebu Mes'ud el-Ensârî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ensar'dan Ebû Şuayb adında bir adam vardı. Bu kimsenin, kasap bir kölesi vardı. Ebû Şuayb, Resulullah (s.a.v.)'i görerek yüzünden aç olduğunu anladı ve kölesine:
“Vah sana! Bize beş kişilik yemek yap, çünkü ben beş kişinin beşincisi olarak Peygamber (s.a.v.)'i davet etmek istiyorum” dedi.
“O da yemeği yaptı. Sonra Peygamber (s.a.v.)'e gelip beş kişinin beşincisi olarak onu yemeğe davet etti. Derken bunların arkasına altıncı bir adam takılıp geldi. Peygamber (s.a.v.), davat etti olduğu kapıya vardığında, ev sahibine:
“Bu kimse, bizim arkamıza takılıp geldi. İstersen ona izin ver, dilersen dönüp gitsin” buyurdu. Ebû Şuayb:

“Hayır! Bilâkis ona izin veriyorum, ey Allah'ın resulü!” dedi. 117[117]

Açıklama:

Bir topluluğu yemeğe davet edecek olan kimse, onlara yetecek kadar yemek hazırlamalıdır.
“Bir kişiye hazırlanan yemek ikiye de yeter” hadisiyle istidlal ederek işi kısadan tutmamalıdır. Zaten misafir hakkında cömert davranmak gerekir. Çünkü çağrılmayan bir kimse de gelebilir.
Ayrıca bir yere gitmekte olan topluluğun arkasına takılarak onlarla beraber gitmekte sakınca yoktur. Zira yasak olsaydı Peygamber (s.a.v.) o kimsenin gelmesine izin vermezdi. Yasak olan davet, sahibinin İzni olmaksızın içeri girmesidir.
Çağnlmadan gelen misafiri davet edilenler geri çevirmemelidirler. Çünkü ev sahibinin onu da kabul etme olasılığı vardır. Böylesi için davetliler, ev sahibinden izin istemelidirler.

1864- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in güzel çorba pişiren İranlı bir komşusu vardı. Bu kimse, bir gün Resulullah (s.a.v.)'e de yemek hazırladı. Sonra gidip Resulullah (s.a.v.) yemeğe davet etti. Peygamber (s.a.v.), komşusuna Aişe'yi kast ederek:
“Bu da davetli mi?” diye sordu. Komşusu:
“Hayır!” diye cevap verdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), komşusuna:
“Öyleyse ben de gelemem!” diye cevap verdi.
Daha sonra bu komşusu, tekrar Resulullah (s.a.v.)'i yemeğe davet etmeye geldi. Resulüliah (s.a.v.) yine Aişe'yi kast ederek:
“Bunu da davet ediyor musun?” diye sordu. Adam:
“Hayır!” diye cevap verdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Öyleyse ben de gidemem!” dedi.
Sonra bu komşusu tekrar dönerek Resulullah (s.a.v.)'i yemeğe davet etti. Resulullah (s.a.v.) yine Aişe'yi kastederek:
“Bunu da davet ediyor musun?” diye sordu. Adam üçüncü defa da:
“Evet, davetlidir!” diye cevap verdi.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) ile Âişe, birlikte kalkıp birbiri ardınca o komşusunun evine geldiler. 118[118]

20- Razı Olacağına Güvendiği Ve Buna Tam İtimat Eylediği Kimsenin Evine Beraberinde Başkasını Da Götürmenin Caiz Olması Ve Yemek Üzerine Toplanmanın Müstehab Olması

1865- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), bîr gün yada bir gece dışarı çıkmıştı. Derken Ebu Bekir ile Ömer'e rastladı. Onlara:
“Sizi bu saatte evlerinizden çıkaran şey nedir?” diye sordu. Onlar:
“Açlık, ey Allah'ın resulü!” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Ben de öyleyim. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, beni de sizi çıkaran şey çıkarmıştır. Kalkın” buyurdu.
Bunun üzerine onlar, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte kalktılar. Resulullah (s.a.v.), Ensar'dan bir kimsenin evine geldi. Bu adam, o sırada evde yoktu. Bu adamın hanımı, Resulullah (s.a.v.)'i görünce:
“Hoş geldiniz, safa geldiniz!” dedi. Resulullah (s.a.v.)'de ona:
“Filânca nerede?” diye sordu. Kadın:
“Bize içmek için su getirmeye gitti” dedi. O sırada Ensâr'li kimse çıkageldi. Resulullah (s.a.v.) ile iki arkadaşını gördü. Sonra:
“Allah'a hamd olsun, bugün benden missfirleri daha şerefli olan hiç kimse yoktur” dedi. Bunun üzerine bu kimse, hemen giderek onlara üzerinde henüz alacası düşmüş koruk hurma, taze hurma ve olgun hurmalar bulunan bir hurma dalı getirdi. Onlara:
“Bunlardan yiyin!” deyip bıçağı aldı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), ona:
“Sakın sağmal koyuna dokunma!” buyurdu. Fakat bu kimse, onu, onlar için kesti. Bunun üzerine misafirler; hem koyundan, hem o hurma dalından yediler, adamın getirdiği sudan da içtiler.
Yemeğe doyup suya kandıkları zaman Resulullah (s.a.v.) Ebû Bekr ile Ömer'e hitaben:
“Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, kıyamet günü bu nimetlerden mutlaka sorulacaksınız. Sizleri evinizden ancak açlık

çıkarmıştı. Sonra sizler, şu nimetlere kavuşmadan dönmediniz” buyurdu. [119][119]

1866- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Hendek kazıldığı zaman Resulullah (s.a.v.)'de şiddetli bir açlık gördüm. Hemen hanımıma dönüp ona:
“Yanında yiyecek bir şey var mı? Çünkü ben Resulullah (s.a.v.)'de şiddetli bir açlık gördüm” dedim.
“Bana içinde bir ölçek arpa bulunan deriden bir dağarcık çıkardı. Bir de evimizde beslediğimiz kuzucuğumuz vardı. Ben onu kestim. Hanımım da, arpayı el değirmeninde öğüttü. Ben kuzuyla ilgili işi bitirirken o da arpayla ilgili işini bitirdi. Kuzuyu parça parça edip bir çömleğin içerisine koydum. Sonra Resulullah (s.a.v.)'in yanına dönmek üzereydim. Evden ayrılırken hanımım, bana:
“Sakın beni Resulullah (s.a.v.) ile beraberindekilere karşı rezil etme!” diye tenbih etti.
Ben Resulullah (s.a.v.)'le gizlice konuşup:
“Ey Allah'ın resulü! Biz, kendimize ait bir kuzucuğumuzu kestik. Hanımım da evimizde bulunan bir ölçek arpayı öğüttü. Dolayısıyla beraberindeki bir grup İnsanla birlikte yemeğe buyur gel!” dedim.Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) yüksek bir sesle:
“Ey hendek ahalisi! Câbir sizin için yemek daveti düzenlemiştir. Sizleri yemeğe davet ediyor!” dedi. Bana da:
“Ben evinize gelinceye kadar sakın çömleğinizi ateşten indirmeyin! Hamurunuzdan da ekmek yapmayın!” diye tenbih etti. Derhal eve geldim. Resulullah (s.a.v.)'de insanlardan önce geldi. Hanımımın yanına vardım. Bana:
“Seni gidi seni!” dedi. Ben de:
“Bana söylediğini yaptım” dedim.
Hanımım, Peygamber (s.a.v.)'e hamurumuzu çıkardı. Resulullah (s.a.v.) hamurun içerisine bereketlenmesi için tükürdü ve bereket duası yaptı. Sonra çömleğimizin yanına gelip ona da tükürdü ve bereket duası yaptı. Sonra hanımıma:
“Bir ekmekçi kadın çağır da seninle birlikte ekmek yapsın. Çömleğinizden de kepçe kepçe al, sakın çömleği yere indirme!” diye tenbih etti.

Allah'a yemin ederim ki, gelenler bin kişi oldukları halde yemekten hep yediler, nihayet dönüp gittiler. Çömleğimiz halen olduğu gibi kaynamakta, hamurumuz ise yada Dehhâk'ın dediği gibi halen olduğu gibi ekmek yapılmakta idi. [120][120]

1867- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Ebû Taiha, eşi Ümmü Süleym'e;
"Ben, Resulullah (s.a.v.)'in sesini zayıf işittim. Onda açlık olduğunu biliyorum. Yanında yiyecek bir şey var mı?" diye sordum. Ümmü Süleym:
"Evet!" deyip arpa yapılmış birkaç ekmek parçası çıkardı. Sonra kendisine ait başörtüsünü alıp ekmeği onun bir kısmına sardı. Sonra onu elbisemin altına gizledi. Örtünün kısmıyla da beni sardı. Sonra beni Resulullah (s.a.v.)'e gönderdi.
Enes der ki:
"Ben ekmeği Resulullah (s.a.v.)'e götürdüm. Resulullah (s.a.v.) mescitte otururken buldum. Beraberinde insanlar vardı. Yanlarına varıp ayakta dikildim. Resulullah (s.a.v.):
"Seni Ebû Talha mı gönderdi?" diye sordu. Ben de:
"Evet" dedim. Resulullah (s.a.v.):
"Yemek için mi?" dedi. Ben de:
"Evet" diye cevap verdim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) beraberindekilere:
"Kalkın!" deyip sonra da yürüdü. Ben de önlerinde yürüdüm. Üvey babam Ebû Talha'ya gelerek durumu ona haber verdim, Ebû Talha:
"Ey Ümmü Süleym! Resulullah (s.a.v.) insanlar birlikte geldi. Halbuki bizde onları doyuracak bir şey yoktur" dedi. Ümmü Süleym:
"Allah ve Resulü daha iyi bilir' diye cevâp verdi. Derken Ebû Talha gidip Resulullah (s.a.v.)'e kavuştur. Resulullah (s.a.v.), Ebu Talha'yla birlikte geldi ve ikisi içeriye girdiler. Daha sonra Resulullah (s.a.v.):
"Ey Ümmü Süleym! Yanında neyin varsa getir!" dedi. Bunun üzerine Ümmü Süleym, Arpadan yapılmış ekmek parçalarını getirdi. Resulullah (s.a.v.) emretti. Ekmekler, parmakla küçük küçük parçalara bölündü. Ümmü Süleym, onların üzerlerine yağ tulumundan biraz yağ sıktı" ve onu karıştırıp katık yaptı. Sonra Resulullah (s.a.v.), bu ekmek hakkında Allah ne dilediyse onu söyledi. Sonra da Ebu Talha'ya:

“On kişiye izin ver!” dedi. Ebû Talha da on kişiye izin verdi. Onlar doyuncaya kadar yemek yediler, sonra da dışarı çıktılar. Sonra tekrar:
“On kişiye daha izin ver!” buyurdu. Ebu Talha, onlara da izin verdi. Onlar da doyuncaya kadar yediler, sonra da dışarı çıktılar. Sonra Ebu Talha'ya yine:
“On kişiye daha izin ver!” buyurdu. Böylece cemâatin hepsi yemekten yediler ve doydular. Bu topluluk, yetmiş yada seksen kişi idi. [121][121]

21- Çorba İçmenin Caiz Olması, Kabak Yemenin Müste-Hab Olması, Ev Sahibi Hoş Görmek Şartıyla Sofrada-Kilerin Misafir Bile Olsalar Birbirlerini Tercih Etmelerinin Müstehab Olması

1868- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir terzi, hazırladığı bir yemeğe Resulullah (s.a.v.)'i davet etti.
Enes b. Mâlik der ki:
“Bu yemeğe, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte ben de gittim. Ev sahibi, Resulullah (s.a.v.)'e bir miktar arpa ekmeği ve içerisinde kabak ve et parçalan bulunan bir çorba takdim etti. Ben, Resulullah (s.a.v.)'i, yemek kabının etrafından kabak araştırdığını gördüm. Artık o günden sonra kabağı sevmeye devam ettim.” [122][122]

22- Çekirdeği Hurmanın Dışına Koymanın, Misafirin Yemek Sahibine Dua Etmesinin, Takva Sahibi Misafirden Dua İstemenin, Onun Da Buna İcabet Etmesinin Müstehab Olması

1869- Abdullah b. Busr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), babamın yanına konuk oldu. Biz de ona, bir yemek ve çekirdiği çıkarılmış hurmayı sade yağ ve yoğurt kurusuna gereği gibi katıp karıştırmak suretiyle, bazen de sevik ilave etmek suretiyle yapılan vatbe yemeği takdim ettik. Resulullah (s.a.v.)'de, bunları yedi. Sonra Resulullah (s.a.v.)'e bir miktar hurma getirildi,

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) hurmayı yiyor, çekirdeklerini de şehadet parmağı ile orta parmağı bir yere getirerek iki parmak arasına koyuyordu.
Sonra Resulullah (s.a.v.)'e içecek bir şey getirildi. Resulullah (s.a.v.) onu da içtikten sonra artanını sağındaki kimseye uzattı. Daha sonra babam, Resulullah (s.a.v.)'e binek hayvanının dizgininden tutup:
Bizim için Allah'a dua et!' dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Allahümme Bârîk lehum fî mâ razaktehum, ve'ğfir lehum ve'rhamhum” Altahım! Kendilerine ihsan ettiğin nztklan onlar için mübarek kıl. Onlar için mağfiret ve kendilerine merhamet eyle!” diye dua etti. [123][123]

23- Acur Ve Salatalık Gibi Sebzeleri Olgunlaşmamış Hurmayla Birlikte Yeme

1870- Abdullah b. Ca'fcr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'i, sal atalığı/acuru olgunlaşmamış hurmayla yerken gördüm.”[124][124]

24- Yemek Yiyenin Tevazu Göstermesinin Müstehab Olması Ve Oturuşunun Şekli

1871- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'i, dizlerini dikerek oturmuş hurma yerken gördüm.” [125][125]

1872- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e, kuru hurma getirilmişti. Peygamber (s.a.v.) çömelmiş olduğu halde onu paylaştırmaya başladı. Bir yandan da başka bir iş oradan ayrılacağı için acele ondan gitmek ister bir vaziyette çabucak yiyordu.” [126][126]

25- Arkadaşlarının İzin Vermesi Hariç Toplulukla Birlikte Yiyen Kimseyi Hurma Ve Benzeri Şeylerin iki Tanesini Bir

Lokmada Birleştirmenin Yasak Olması

1873- Abullah İbn Ömer (r.a)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), toplu halde yemek yerken sofrada bulunan yemek arkadaşlarının izin vermeleri müstesna iki hurmayı biri eştirerek yemeyî yasakladı.” [127][127]

Açıkalama:

Alimler, bu hadisteki iki hurmayı birden yemekle ilgili yasağın hükmü konusunda görüş ayrılığına düşmüştür. Bazıları bu yasağın haram ifade ettiğini ileri sürerken, bazıları da mekfuh olduğunu, bazıları da bu yasağa uymanın adabtan olduğunu ileri sürmüşlerdir.
Hattâbî (ö. 388/998), hurmayı yada başka bir şeyi ikişer ikişer yemenin yasaklanmasının, İslamiyet'in ilk dönemlerinde yiyecek sıkıntısı çekildiği dönemlere ait olduğunu, bugün bu sıkıntının söz konusu olmadığı için yasağın da yürürlükten kalktığını söylemiştir.
Nevevî (ö. 676/1277)'de, Hattâbî (ö. 388/998)'nin bu görüşünü red ederek bu yasakla ilgili hükmün, duruma göre değiştiğini ileri sürmüştür.

26- Hurma Ve Benzeri Azıkları, Aile için Eve Getirme

1874- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Ey Âişe! içinde hurma bulunmayan bir ev halkı açtırlar. Ey Âişe! içinde hurma bulunmayan bir ev halkı açtırlar yada acıkmıştır” buyurdu.

Resulullah (s.a.v.) bu sözü iki defa yada üç defa tekrarladı. [128][128]

27- Medine Hurmasının Fazileti

1875- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kim sabahladığı zaman aç karnına Medine'nin iki taşlığı arasında bulunan Acve hurmasından yedi hurma yerse, akşamlaymcaya

kadar ona zehir zarar vermez.” [129][129]

1876- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Medine'nin “Aliye” denilen yüksek yerlerinde yetişen Acve hurmasında, şifa vardır yada o, sabahın ilk vaktinde panzehirdir.” [130][130]

Açıklama:

Hattâbî'ye göre; Acve hurmasının panzehire ve sihire karşı koruyucu olmasının sebebi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Medine hurması için yaptığı duanın bereketinden ileri gelmektedir. Yoksa hurmanın özelliği sebebiyle değil.

28- Mantarın Fazileti Ve Gözün Onunla Tedavi Edilmesi

1877- Saîd b. Zeyd (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.)'i:
“Doluman adlı mantar, kudret helvası gibi Allah'ın külfetsiz nimetleri türünden bir rızıktır. Suyu da, göz için bir şifadır.” [131][131]

29- Misvak Ağacının Olgunlaşmış Siyah Meyvesinin Fazileti

1878- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'le birlikte Merru'z-Zahran'daydık. Misvak ağacının olgunlaşmış yemişlerini topluyorduk. Peygamber (s.a.v.), bize:
“Onun siyah olanını toplayın!” buyurdu. Biz de:
“Ey Allah'ın resulü! Galiba koyun çobanlığı yapmışsın” dedik. Peygamber (s.a.v.):
“Evet. Her peygamber muhakkak koyun çobanlığı yapmıştır yada buna benzer bir şey söyledi.” [132][132]

30- Sirkenin Ve Onu Katık Yapmanın Fazileti

1879- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Peygamberşöyle buyurmaktadır:
“Sirke, ne güzel bir katıktır.” [133][133]

1880- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) kendi ev halkına yiyecek olup olmadığını sordu. Onlar da:
“Yanımızda sirkeden başka bir şey yotur” dediler.
Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) sirkenin getirilmesini istedi. Daha sonra da:
“Sirke ne güzel katıktır, sirke ne güzel katıktır” diyerek onu ekmekle birlikte yemeye başladı. [134][134]

31- Sarımsak Yemenin Mubah Olması, Büyüklerle Konuşmak İsteyen Kimsenin Onu Ve Benzer Sebzeleri Yememesi

1881- Ebu Eyyûb el-Ensârî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e bir yiyecek getirildiği zaman ondan yer, fazlasını da bana gönderirdi. Bir gün bana bir artık yemek göndermişti ki ondan hiç yememişti. Çünkü içerisinde sarımsak vardı. Ona:
“Bu sarımsağı yemek, haram mıdır?” diye sordum. Resulullah (s.a.v.):

“Hayır. Fakat ben kokusundan dolayı ondan hoşlanmıyorum” buyurdu. Bunun üzerine Ebu Eyyûb:
“Öyleyse senin hoşlanmadığın şeyden ben de hoşlanmıyorum” dedi. 135[135]

32- Misafire İkram Etmek Ve Onun İhtiyacını Kendi Öz Canının İhtiyacından Üstün Tutmanın Fazileti

1882- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir adam Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
Ben açlıktan dolayı dermansız kaldım, dolayısıyla ihtiyaç sahibi bir kimseyim!” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) kadınlarından birine evde yiyecek olup olmadığını sormak için haber gönderdi. O da:
“Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, evimde sudan başka bir şey yok” dedi. Sonra başka bir hanımına haber yolladı. O da, bunun gibi söyledi. Hattâ bütün hanımları:
“Hayır! Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, evimde sudan başka bir şey yok” diye cevap verdiler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bu kimseyi bu gece kim misafir edecek? Allah ona rahmet eylesin!” buyurdu. Bunun üzerine Ensar'dan bir kimse ayağa kalkıp:
“Ben, ey Allah'ın resulü!” dedi. Sonra da bu adamı alıp evine götürdü. Hanımına:
“Yanında yiyecek bir şey var mı?” diye sordu. Kadın:
“Hayır! Sadece çocuklarımın yiyeceği var” dedi. Adam:
“Sen, onları bir şeyle oyala! Misafirimiz içeriye girdiği zaman kandili söndür ve ona biz de yermişiz gibi göster. O yemeğe eğildiğinde sen hemen kandile kalk ve onu söndür” dedi.
Böylece oturdular ve misafir yemeğini yedi. Sabah olup da ev sahibi Peygamber (s.a.v.)'in yanına vardı. Resulullah (s.a.v.), ona;
“Bu akşam, karı-koca her ikinizin misafirinize yaptığınız muamele Allah çok hoşuna gitmiştir” buyurdu. 136[136]

1883- Mıkdâd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Ben ve iki arkadaşım yoldan geldik. Açlıktan gözlerimiz görmez ve kulaklarımız işitmez olmuş halde İdi. Kendimizi, Resulullah (s.a.v.)'in sahabilerîne arzetmeye başladık. Fakat onlardan hiç biri bizi misafir kabul etmiyordu. Derken Peygamber (s.a.v.)'e geldik. Durumumuzu ona anlattık. Bunun üzerine bizi ailesinin yanına götürdü. Orada üç tane dişi keçi gördük. Peygamber (s.a.v.):

“Şu sütü aramızda paylaşmak üzere sağın” buyurdu. Bunun üzerine keçinin sütünü sağıyor ve her birimiz kendi payını içiyordu. Peygamber (s.a.v.)'e de payını ayırıyorduk.

Resulullah (s.a.v.) geceleyin gelip öyle bir selâm verirdi ki, uyayanı uyandırmaz ve uyanık olana işittirirdi. Sonra mescide gelir, namaz kılar. Sonra sütünün başına gelip içerdi. Derken bir gece kendi payım olan sütü içmiş olduğum halde şeytan bana gelip:

“Muhammed, Ensâr'ın yanına gider, onlar da ona yiyecek hediye verirler, onların yanında pay sahibi oluyor, dolayısıyla onun şu bir yudum süte ihtiyacı yoktur!” diye telkinde bulundu.

Bunun üzerine sütün başına gelip onu içtim. Karnıma yerleştiği ve onu çıkarmaya bir çare olmadığını anladığım zaman şeytan bana pişmanlık verdi ve:

“Yazık sana! Ne yaptın sen! Muhammed’in sütünü mü içtin? Bir gelir de onu bulamaz ve sana beddua ederse helak olursun, dünyan da, âhiretin de heba olup gider” diye vesvese verdi.

Üzerimde bir peştemal vardı. Onu ayaklarıma koyarsam başım meydana çıkar; başıma koyarsam ayaklarım meydana çıkardı. Uykum gelmemeye başladı. iki arkadaşım ise uyudu. Onlar benim yaptığımı yapmadılar. Derken Peygamber (s.a.v.) gelip eskiden verdiği gibi selâm verdi. Sonra mescide geldi ve namaz kıldı. Sonra sütünün başına gelip onu açtı. Fakat kabın içerisinde süt namına bir şey bulamadı. Bunun üzerine başını semaya kaldırdı. Ben içimden:

“Şimdi bana beddua ediyor ve helak oluyorum” dedim. Halbuki o:

“Allahümme! Et'im men et'amenî ve eski men eskânî” Allah’ın! Bana yiyecek verene, sen de yiyecek ver! Su verene, sen de su ver!” diye dua etti.

Bunun üzerine örtüye uzanıp onu üzerime bağladım. Bıçağı alarak dişi keçilerin yanına gittim. Hangisi semiz ise onu Resulullah (s.a.v.)'e kesecektim. Bir de baktım id, keçinin memesi sütle dolu. Onların hepsinin memeleri sütle dolmuş idi. Bunun Üzerine

Muhammed (s.a.v.) ailesinin bir kabını ele geçirdim. Onun içine süt sağmaya arzu etmezlerdi. O kabın içerisine süt sağdım. Hattâ sağdığım sütün üzerine kaymak çıktı. Sonra Resulullah (s.a.v.)'e geldim. Bana:

“Bu akşam sütünüzü içtiniz mî?” diye sordu. Ben de:

“Ey Allah'ın resulü! Bunu içiniz” dedim. İçti. Sonra onu bana geri verdi. Ben yine;

“Ey Allah'ın resulü! Siz içiniz” dedim. İçti. Sonra onubana geri verdi. Peygamber (s.a.v.)'in doyduğunu ve duasına nail olduğumu anlayınca güldüm. Hattâ sevincimden kendimi yere attım. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):

“Ey Mıkdad! Galiba seni endişelendiren İşlerinden birini işledin” buyurdu. Ben de:

“Ey Allah'ın resulü! Benim şöyle şöyle işlerim oldu ve ben şunu yaptım” diyerek meydana gelen işleri ona anlattım. Peygamber (s.a.v.):

“Bu, Allah'ın rahmetinden başka bir şey değildir. Sen benden izin istesen de arkadaşlarımızı uyandırsak, onlar da bu sütten paylarını alsalardı iyi olurdu!” buyurdu. Ben:

“Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, ondan sen ve seninle beraber ben de pay aldıktan sonra, insanlardan kimin ondan pay alacağına aldırış etmem” dedim. [137][137]

1884- Abdurrahman b. Ebi Bekr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Biz bir seferde Peygamber (s.a.v.) ile birlikte yüz otuz kişi bulunuyorduk. Peygamber (s.a.v.):

“Sizden hiç birisinin yanında yiyecek var mı?” diye sordu. O sırada bir adamın yanında bir ölçek zahire veya buna benzer bir şey bulunuyordu. Bunun üzerine o erzak yoğrulup hamur yapıldı. Sonra saçları dağılmış uzun boylu müşrik bir adam bir sürü koyun sürerek yanımıza geldi. Peygamber (s.a.v.) ona:

“Bu koyunlar, satılık mı, yoksa hediyye mi, yada hibe mi?” diye sordu. Adam:

“Hayır! Bilâkis satılık” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) ondan bir koyun satın aldı. Koyun kesildi. Resulullah (s.a.v.), kesilen koyunun ilk önce ciğerinin pişirmesini emretti.

Hadisin ravisi Abdurrahman der ki:

“Allah'a yemin ederim ki, Resulullah (s.a.v.), bu yüz otuz kişiden orada hazır bulunanlardan her birine mutlaka o koyunun ciğerinden bir parça verdi. O sırada olmayanların ise payını ayırdı.”
Abdurrahman:
“Sonra koyunun eti pişirilip iki kaba konuldu. Bu iki kaptan hepimiz hepimiz yedik ve doyduk. Üstelik kaplarda bir miktar da yemek de arttı. Onu da deveye yükledim ravi hadisin ifade şeklini cezm etmeyerek yada Abdurrahman'ın dediği söz gibidir” dedi. [138][138]

33- Az Yemekle Yardım Yapmanın Fazileti Ve iki Kişilik Yemeğin Üç Kişiye Yetmesi

1885- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“iki kişinin yemeği üç kişiye yeter. Üç kişinin yemeği de dört kişiye yeter.” [139][139]

34- Müminin Bir Bağırsağı Doldurmak için Yemesi Ve Kafirin De Yedi Bağırsağı Doldurmak için Yemesi

1886- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber şöyle buyurmaktadır:
“Kafir yedi bağırsağını doldurmak için yer. Mümin de, bir bağırsağını doldurmak için yer.”[140][140]
1887- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir keresinde Resulullah (s.a.v.)'e kâfir birisi misafir olarak gelmişti. Resulullah (s.a.v.), emir verdi ve bir koyun sağıldı. Bu adam bir kap süt içti. Sonra yine bir kap içti, sonra yine bir kap daha içti, neticede yedi koyunun sütünü içti. Sabah olduğunda bu adam müslüman oldu. Resulullah (s.a.v.), yine emir verdi ve ona bir koyun sağıldı, adam bir kap sütü içti. Sonra diğerinin sağılmasına emir verdi, fakat adam bunun sütünü tamamen bitiremedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Mümin bir bağırsak dolusu içer, kâfir ise yedi bağırsak dolusu içer” buyurdu.[141][141]

Açıklama:

Bu hadiste kastedilen hususun ne olduğu hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür:
Bazılarına göre, bununla; müminin yemeğe besmeleyle başlaması ve bu nedenle de şeytanın onun yemeğine ortak olamayacağı, kafir ise yemeğe besmeleyle başlamayacağı ve bu nedenle de şeytanın onu yemeğine ortak olup çok yemek yiyeceği ifade edilmiştir.
Hadiste asıl gözetilmesi gerekli nokta; az yemek yemenin sağlık açısından önemli olduğudur. Çünkü insanın az yemek yemesi, sağlığını büyük bir oranda etkilemektedir. Bugün mide hastalıklan, damar tıkanıklığı, kalp hastalıkları, şişmanlık gibi hastalıklarda dikkatsiz beslenme, çok yemek yeme vb. hususlar yatmaktadır. İşte Hz. Peygamber (s.a.v.), özellikle de mümin kişiyi sağlık açısından az yemek yemelerini önermektedir.

35- Yemeğin Ayıplanmaması

1888- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) hiçbir yemeği begenmemezlik etmezdi. Eğer bir şey yemeye arzu ettiğinde onu yerdi, istemediği zaman ise onu yemeyip bırakırdı.” [142][142]

Açıklama:

Bu hadiste, Resulullah (s.a.v.)'in, önüne gelen bir yemeği kötülemediği ifade edilmektedir.
Bazı hadisçilere göre; Hz. Peygamber’in bu tutumu mubah yemekler içindi. Fakat haram yemekler karşısındaki tutumu böyle değildi. Onları yemenin kötülüğünü anlatır ue ümmetini onları yemekten menederdi. Bu bakımdan âlimler mubah bir yemeği kötülemenin mekruh olduğunu söylemişlerdir.
Alimlerden bazıları da, Allah'ın yarattığı bir nimet olarak herhangi bir yemeği kötülemenin caiz olmadığını; fakat bir yemeğin, insanların pişirmesi ya da hazırlamasından doğan kusurunu söylemekte bir sakınca olmadığını söylemişlerdir. Yalnız Hafız İbn Hacer'e göre;

yemeğin pişirilmesi veya hazırlanması ile ilgili olarak yemeğe yöneltilen bir tenkit, eğer onu hazırlayanın kalbini kıracaksa o zaman bu türden olan tenkitler caiz olmaz.

37. LİBÂS (GİYİM) VE ZİNET (SÜSLENME) BÖLÜMÜ

Libâs, “Giyim-kuşam” demektir. Bedenin uygun bir örtü elbise ile örtülmesi; yaratılanlar içinde insana mahsus bir özellik.
İnsan, yaratılışı icabı, örtünmesi gerekli yerlerini avret yerleri örtmeğe mecburdur. Bu, onun üstün, şerefli ve sorumlu bir varlık olmasının tabiî sonucudur. Giyinmenin, ayrıca, soğuk ve sıcaktan koruma, süs olma gibi fonksiyonları da vardır.
Zinet, “Süslenme” demektir. Süslenme, insan tabında varolan arzulardan biridir. İnsanoğlu, daha güzel görünmek için en eski zamanlardan beri altın, gümüş, bakır gibi kıymetli madenler veyahut, inci, elmas, zümrüt vb. kıymetli taşlardan zinet eşyası yapmış ve bunları takı olarak takmak suretiyle süslenmiştir.
Kadınlar da, erkeklere göre daha fazla olan bu âdeti İslâm bazı prensiplere bağlamıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz.
1- Aşırılığa kaçmamak şartıyla zînet kullanımı caizdir.
2- Kişinin, zînetle süslenmesinden ziyade hayatını, takva ve güzel ahlâkla süslemesi daha iyidir.
3- Zînetin, cinsel çekicilik aracı olarak kullanılması haramdır.
4- Kadınlar zînet eşyalarını örtmeii, namahremlere göstermemelidir. Zînet, örtülmesi gereken azalar gibidir.
5- Erkeklerin altından mamul zinet eşyası kullanmaları caiz değildir. Ancak nişan, madalya, arma vb. cinsinden olup zînetten ziyade alamet niteliğiyle takılan eşyaların altından olmasında bazı alimler bir sakınca görmemiştir.

6- Kıymetli taşlardan mamul zînet eşyası zekâta tabi değildir. [143][143]

1- Su İçmede Ve Başka Şeylerde Altın ile Gümüş Kaplar Kullanmanın Erkeklere Ve Kadınlara Haram Olması

1889- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Ümmü Seleme (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resuluüah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Gümüş kaptan içen kimse ancak karnında cehennem ateşîni şarıldatır.” [144][144]

2- Altın Yuzuk ile İpekli Kullanmanın Erkeklere Haram, Kadınlara Mubah Kılınması Ve Dört Parmaktan Fazla Olmamak Şartıyla İpeğin Erkeklere Mubah Olması

1890- Berâ' İbn Azib (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bize yedi hususu emir ve yedi hususu da yasak etti.
1- Hastayı ziyaret etmeyi.
2- Cenazenin arkasından gitmeyi.
3- Aksırana yerha-mukellah demeyi.
4- Yemine sadık kalmayı yada yemin edenin yeminini kabul etmeyi.
5- Mazluma yardım etmeyi.
6- Davete icabet etmeyi.
7- Selamı yaygınlaştırmayı bize emretti.
1- Yüzükleri yada altından yüzük takmayı.
2- Gümüş kaptan bir şey içmeyi.
3- Eyer yastıklarını.
4- Keten ipek karışımı elbiseyi.
5- İpek.
6- İbrişim ipeği.
7- Atlas ipeği giymeyi bize yasakladı.[145][145]
İslam bilginleri, ilke olarak, erkeklerin ipekli elbise giymelerinin caiz olmadığında hemen hemen görüş birliğinde olup bu ilkenin nasıl uygulanacağında ve hangi durumlarda erkeklere ruhsat tanınacağında farklı görüş ve ölçülere sahiptir. Örneğin, fakihlerin çoğunluğu, şehid olma durumu olduğu için savaş dışında, bit ile uyuz gibi bir hastalığın tedavisi, soğuktan korunma, koruyucu hekimlik açısından gerekli görülme gibi bir ihtiyaç ve mazeretin bulunması halinde erkeklerin ipek giyebileceği, fakat ipek kumaştan yapılmış yorgan, döşek, minder, halı, kilim gibi eşyanın kullanımının da

erkekler açısından giyinme hükmünde olduğundan caiz olmadığı görüşündedir.
Ebu Hanîfe ile bazı Mâlikî alimlerine göre ise; hadislerdeki yasağın, ipekli kumaşın sadece giyilmesine mahsus bir hüküm olduğu, bu sebeple de ipeğin giyim dışı kullanımın caiz olduğu görüşündedir.
Hanefilere göre; ipekli elbise içinde kılınan namaz sahih olup iadesi gerekemez. Ancak ipekli elbiseyle namaz kılmak mekruhtur. Ayrıca bu kişi, giyilmesi yasak olan bir şeyi giydiği için de günah işlemiş olur. [146][146]
İslam bilginleri, ipekli kumaş kullanımı ile ilgili görüşlerini çoğunlukla bu tür hadislere dayandırmışlardır. Bilginlerin çoğu, söz konusu hadislerden hareketle ipek giymenin erkeklere haram olduğunu ileri sürmüşlerdir.
İslam bilginleri, bu tür hadisleri esas alarak ipeğin ancak üç-dört parmak miktarı kadar az olduğu takdirde kullanımına izin verilmiştir, ipekten nişane, elbise etrafının dikişi, sembol ve rozet gibi olarak kullanılan ipeğe ruhsat verilmiştir.[147][147]

1891- Abdullah b. Ukeym'den rivayet edilmiştir:
“Biz, Bağdat'ın 30 km. kadar güneydoğusunda Dicle üzerinde olan Medain Şehrinde Huzeyfe (r.a)'la birlikte idik. Huzeyfe, bir mecliste su içmek istedi. Medain'in ileri gelenlerinden birisi, gümüş bir kap içerisinde içecek bir şey getirdi. Huzeyfe'ye gümüş kap sunulunca, Huzeyfe bardağı atıp:
“Size haber veriyorum ki, ben bu adama bana bu kaptan su vermemesini istedim. Çünkü Resulullah (s.a.v.):
“Altın ve gümüş kaptan su içmeyin! İpeği ve atlas ipeğini de giymeyin! Çünkü bunlar, dünyada onların, ahirctte, kıyamet gününde ise sizindir” buyururken işittim” dedi. [148][148]

Açıklama:

Bu hadiste; altın ve gümüş kapların dünyada kafirlerin olduğu bildirilmektedir. Bundan maksat; söz konusu kapların, kafirler için kullanılmasının helal olması değil, kafirlerin bunlan kullanmakta oldukları, fakat müslümanların bunlan kullanmaktan sakınmalarının

gerektiği ve bu nedenle ahirette müslümanların bu kapları kullanacakları, kafirlerin ise ahirette bundan mahrum kalacaklarını belirtmektedir.

müslümanlar, haramdır diye altın ve gümüş kaplan kullanmaktan sakındıkları için buna mükafat olarak ahirette kullanacaklardır. Kafirler ise diğer günahları işledikleri gibi altın ve gümüş kaplan kullanmak günahını İşlediklerinden doiayı ahirette bu nimetten mahrum bırakılacaklardır. Nasıl ki, dünyada içki İçen bir müslüman ahirette cennet şarabından mahrum bırakılması gibi. [149][149]

Yeme içme dışındaki diğer kullanımlar konusunda çoğunluğun görüşü, aynıdır. Cumhur, altın ve gümüşün abdest alma gibi, yeme içme dışındaki kullanımlannı da yeme içmeye kıyas ederek bunun da haram olduğunu ileri sürmüştür. Buna göre altın ve gümüşün kap, yazı gereci, ev eşyası gibi şekillerde kullanımı, mezhep imamiarınca erkek ve kadınlara haram görülmüştür.

Son dönem alimlerinden Şevkânî (ö. 1250/1834), yasağın sadece altın ve gümüş kaplardan yeme içmeye ait olduğunu, diğer kullanımların buna kıyas edilemeyeceğini görüşündedir.

İmam Muhammed (ö. 189/805), üzerinde oturmamak ve uyumamak şartıyla süs eşyası olarak evde altın ve gümüşten yapılmış ve üzerine de ipek örtü serilmiş sandalye, koltuk bulundurulmasında bir sakınca görmez.

Ebu Hanîfe (ö. 150/767)'de, üzerine oturulmasında ve yatılmasında da bir sakınca görmez.

Halifelerin bu görüşünün delili, A'raf: 7/32. ayettir.

Altın ve gümüşün yaygın kullanım maddeleri haline getirilmesine İslam Hukukçularının karşı çıkmalarının temelinde; israf ve lüks kullanıma engel olma düşüncesi yer almaktadır. Bu gerekçelendirme, doğru kabul edildiği takdirde, günümüzde, özellikle gümüşün bu açıdan fazla bir değeri kalmadığı noktasından hareketle, gümüş kapların kullanılmasının artık caiz olduğu, fakat çok daha değerli maddelerden yapılmış kapların kullanılmasının, israf ve lüks gerekçesiyle, doğru olmadığı şeklinde bir sonuca gitmek mümkün olabilir. Yanlı bu gerekçelendirme üzerinde tam bir fikir biriliği sağlanamamıştır. [150][150]

1892- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ömer b. Hattâb, mescidin kapısının yanında Utarid b. Hadb'in sattığı saf ipekten/ipek karışımı bir kumaş görüp:
“Ey Allah'ın resulü! Bu kumaşı satın alsan da cuma günü halka ve elçiler geldiği zaman onu giysen!” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bu elbiseyi ancak âhirette hissesi olmayan kimse giyer!” buyurdu.
Daha sonra Resulullah (s.a.v.) bu türden elbiseler geldi. O da, bu elbiselerden birini Ömer'e verdi. Ömer:
“Ey Allah'ın resulü! Bu elbiseyi bana verdin, halbuki Utarid'in sattığı elbise hakkında bana söylediğini söyledin” dedi. Resulullah (s.a.v.)'de:
“Ben onu sana giyesin diye vermedim” buyurdu.
Bunun üzerine Ömer, bu elbiseyi, Mekke'de bulunan müşrik kardeşine verdi. [151][151]

1893- Esma bint. Ebi Bekr'in azadlıst Abdullah'tan rivayet edilmiştir:
“Esma”, beni, Abdullah İbn Ömer'e gönderip ona:
“Senin, üç şeyi haram kıldığın haberi bana ulaştı. Elbisede alemi kumaş üzerindeki çizgi ve şekiller, erguvan eyer yastığını ve Receb ayının tamamını oruç tutmayı” dedi. Abdullah'da, ona:
1- Receb ayı ile ilgili söylediği meseleye gelince, benim gibi ebedî oruç tutan bir kimse bunu nasıl söyleyebilir!
2- Elbisede alem ile ilgili söylediği meseleye gelince, ben, Ömer b. Hattab'ı şunu söylerken işittim: Ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“İpeği ancak ahiretten hissesi olmayan kimseler giyer” buyururken dinledim. Bu hadisten dolayı alemin, yasaklanan ipeğin hükmü içerisine girmesinden korktum.
3- Erguvan eyer yastığına gelince; işte Abdullah'ın benim eğer yastığım” dedi.
Bir de baktım ki, Abdullah İbn Ömer'in yastığı, erguvandır.
Bunun üzerine Esma'ya geri dönüp ona Abdullah İbn Ömer'in dediklerini anlattım. Esma:
“İşte Resulullah (s.a.v.)'in cübbesi!” deyip bana İran hükümdarlarının elbise yapıp giydikleri İran taylasan kumaşından yapılmış bir cübbe çıkardı. Cübbenin yakasında, atlas ipeğinden bir parça vardı.

Cübbenin etek kısmının ön ve arkada bulunan iki açık tarafında ve yenleri üzerinde de atlas ipeğinden birer çevre kıvrıntısı vardı.”
Esma:
“Bu cübbe, vefat edinceye kadar Aişe'nin yanında bulundu. Aişe vefat edince, cübbeyi ben aldım. Resulullah (s.a.v.) bunu giyerdi. Şimdi biz bunu hastalar için yıkayıp onunla şifa talep ediliyor!” dedi. 152[152]

1894- Ebu Osman'dan rivayet edilmiştir: “Biz Azerbeycan'da iken, Ömer, bize şöyle bir mektup yazdı:
“Ey Utbe b. Ferkad! Bu mal senin alnının terinden değildir. Babanın alnının terinden, annenin alnının terinden de değildir. O halde kendi konaklamanda neyle doyuyorsan, müslümanları da onunla doyur. Refaha kaçmaktan, müşriklerin elbisesini giymekten ve ipek elbiseden sakının! Çünkü Resulullah (s.a.v.), ipek giymeyi erkeklere yasakladı. Ancak şöyle olabilir:
“Resulullah (s.a.v.) iki parmağını, orta parmağını ve şehadet parmağını kaldırıp onları yan yana getirdi” dedi. 153[153]

Açıklama:

İslam bilginleri, ipekli kumaş kullanımı ile ilgili görüşlerini çoğunlukla bu tür hadislere dayandırmışlardır. Bilginlerin çoğu, söz konusu hadislerden hareketle ipek giymenin erkeklere haram olduğunu ileri sürmüşlerdir.
İslam bilginleri, bu tür hadisleri esas alarak ipeğin ancak üç-dört parmak miktarı kadar az olduğu takdirde kullanımına izin verilmiştir. İpekten nişane, elbise etrafının dikişi, sembol ve rozet gibi olarak kullanılan ipeğe ruhsat verilmiştir.154[154]

1895- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) bir gün kendisine hediye edilen atlas ipeğinden yapılmış bir kaftan giydi. Sonra onu çarçabuk çıkararak Ömer b. Hattab'a gönderdi. Peygamber (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! Onu ne çabuk çıkardın?” denildi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):

“Cebrail beni ondan men etti” buyurdu. Derken ağlayarak Ömer gelip:
“Ey Allah'ın resulü! Bir şeyden hoşlanmadın ve onu bana verdin! Benim halim ne olacak?” dedi. Peygamber (s.a.v.):
“Sana onu giyesin diye vermedim. Onu sana ancak sataşın diye verdim!” buyurdu.
Bunun üzerine Ömer, onu, iki bin dirheme sattı. [155][155]

1896- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bana çoğunluğu ipek işlemeli bir elbise giydirdi. Ben de onun içerisinde dışarıya çıktım. Derken Resulullah (s.a.v.)'in yüzünde kızgınlık belirtisi gördüm. Bunun üzerine o elbiseyi kadınların arasında parçaladım.” [156][156]

1897- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Kim ipeği dünyada giyerse ahirette onu giyemez.” [157][157]

1898- Ukbe b. Âmir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e ipek bir kaftan hediye edilmişti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) bunu giydi. Sonra onun içerisinde namaz kıldı. Namazı bitirdikten sonra hoşlanmayan bir kimse tavrıyla onu bedeninden şiddetle çıkarıp:
“Bunu kullanmak, takva sahibi kimselere yaraşmaz” buyurdu. [158][158]

3- Erkekte Uyuz Ve Benzeri Bir Hastalık Bulunduğu Zaman Sağlık Üzerine Bir Lüzumdan Dolayı İpek Giymesinin Mubah Olması

1899- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Abdurrahman İbn Avf ile Zübeyr b. Avvâm'a kendilerinde uyuz yada ağn bulunduğu için yolculukta ipek gömlek giymelerine izin vermiştir.” [159][159]

Açıklama:

İslam bilginleri, ilke olarak, erkeklerin ipekli elbise giymelerinin caiz olmadığında hemen hemen görüş birliğinde olup bu ilkenin nasıl uygulanacağında ve hangi durumlarda erkeklere ruhsat tanınacağında farklı görüş ve ölçülere sahiptir. Örneğin, fakihlerin çoğunluğu, şehid olma durumu olduğu için savaş dışında, bit ile uyuz gibi bir hastalığın tedavisi, soğuktan korunma, koruyucu hekimlik açısından gerekli görülme gibi bir ihtiyaç ve mazeretin bulunması halinde erkeklerin ipek giyebileceği, fakat ipek kumaştan yapılmış yorgan, döşek, minder, halı, kilim gibi eşyanın kullanımının da erkekler açısından giyinme hükmünde olduğundan caiz olmadığı görüşündedir.
Ebu Hanîfe ile bazı Mâliki alimlerine göre ise; hadislerdeki yasağın, ipekli kumaşın sadece giyilmesine mahsus bir hüküm olduğu, bu sebeple de ipeğin giyim dışı kullanımın caiz olduğu görüşündedir.
Hanefilere göre; ipekli elbise içinde kılınan namaz sahih olup iadesi gerekemez. Ancak ipekli elbiseyle namaz kılmak mekruhtur. Ayrıca bu kişi, giyilmesi yasak olan bir şeyi giydiği için de günah işlemiş olur. [160][160]

4- Erkeğin Sarıya Boyanmış Elbise Giymesinin Yasak Olması

1900- Abdullah İbn Amr İbnu'1-Âs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), benim üzerimde usfur boyasıyla sarıya boyanmış iki elbise görüp:
“Doğrusu bu, kafir kimselerin elbiselerindendîr. Dolayısıyla sen bunu giyme!” buyurdu. [161][161]

1901- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) keten ipek karışımı elbise ile sarıya boyanmış elbise giymeyi, altın yüzük takınmayı ve Rükuda Kur'an okumayı yasakladı.” [162][162]

5- Pamuklu Keten Elbise Giymenin Fazileti

1902- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in giymeyi en çok sevdiği elbise pamuklu keten elbise idi.”[163][163]

6- Elbisede Tevazulu Olmayı, Giyim ile Kuşam Türü Hususlarda Elbisenin Kalını ile Uygun Olanıyla Yetinmenin Ve İçerisinde Çizgiler Bulunan Elbise Giymenin Caiz Olması

1903- Ebu Bürde'den rivayet edilmiştir:
“Aişe'nin yanına girmiştim. Bize Yemen'de yapılan kalın bir örtü ile mülebbede denilen cinsten bir elbise çıkardı. Resulullah (s.a.v.) bu iki elbisenin içerisinde vefat ettiğine dair Allah adına yemin etti.” [164][164]

1904- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) bîr sabah, üzerinde siyah kıldan yapılmış çizgili bir örtü olduğu halde dışarı çıktı.” [165][165]

1905- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in üzerine dayandığı yastığı deriden olup içi lifle dolu idi.”[166][166]

7- Yaygı/Döşeğin Dış Yüzü Edinmenin Caiz Olması

1906- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Evlendiğim zaman Resulullah (s.a.v.) bana:
“Yaygı/döşeğin dış yüzü edin mi?” diye sordu. Ben:
“Bizim nereden yaygımız/döşeğimizin dış yüzü olacak?” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Şunu iyi bil ki! Bu, yakında olacak” buyurdu. [167][167]

8- Yaygı, Döşek Ve Giyim Eşyalarının İhtiyaçtan Fazlasının Mekruh Olması

1907- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir yatak erkek için, bir yatak hanımı içindir. Üçüncü yatak misafir içindir. Dördüncü yatak ise şeytanındır.” [168][168]

9- Buyuklenerek Elbiseyi Sürüklemenin Haram Olması Ve Elbiseyi Ne Kadar Sarkıtmanın Caiz Ve Ne Kadar Sarkıtmanın Müstehab Olduğu Meselesi

1908- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah, elbisesini büyüklenerek sürüyen kimseye kıyamet günü rahmet nazarıyla bakmaz.” [169][169]

1909- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
Resulullah (s.a.v.)'e uğramıştım. İzanında sarkıklık vardı. Resulullah (s.a.v.):
“Ey Abdullah! İzarını yukarı çek!” buyurdu. Bunun üzerine izarımı yukarı çektim. Daha sonra Resulullah (s.a.v.):
“Biraz daha yukarı çek!” buyurdu. Bunun üzerine izarımı biraz daha yukarı çektim. Bundan sonra uygun olan şekli, araştırmaya çalıştım. Cemaattan biri:
“İzarıni nereye kadar çektin!” diye sordu. Abdullah İbn Ömer:
“Bacakların yarısına kadar çektim!” diye cevap verdi.”

1910- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ebu Hureyre, izarını sürükleyen bir adam gördü. Bunun üzerine Ebu Hurevre, ayağıyla yere vurmaya başladı. O sırada Ebu Hureyre Bahreyn valisi olup:
“Vali geldi, vali geldi. Resulullah (s.a.v.);
“Yüce Allah, büyüklenerek izarını yerde sürükleyen kimseye kıyamet günü rahmet nazarıyla bakmaz” buyurdu” diyordu. [170][170]

10- Elbisesini Beğenmekle Birlikte Yürüyüşünde Kırıtmanın Haram Olması

1911- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Geçmiş ümmetlerden bîr adam omzuna kadar sarkan saçları ve iki kaftanıyla kibirli bir şekilde yolda yürürken birdenbire yer yarılıp bastığı toprakla birlikte onu içine almış, ta kıyamet kopuncaya kadar orada kalmak üzere yerin içine doğru feryat ede ede batmaya devam ediyor.” [171][171]

11- İslam'ın ilk Zamanlarında Erkeklere Altın Yüzüğün Mubah Kılınması, Daha Sonra Bu Hükmün Yürürlükten Kaldırılarak Haram Kılınması

1912- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), altın yüzüğü yasaklamıştır.” [172][172]

1913- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir adamın elinde altından bir yüzük görmüştü. Hemen o yüzüğü o adamın elinden çıkarıp atmış ve:
“Sîzden birisi ateşten bir kor alıp da onu eline koyuyor” buyurdu. Resulullah (s.a.v.) gittikten sonra adama:
“Al yüzüğünü, onunla faydalan!” denildi. Adam
“Hayır! Vallahi, onu ebediyen alamam. Onu, Resulullah (s.a.v.) attı” dedi. [173][173]
1914- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), altından bir yüzük yaptırmıştı. Onu takındığı zaman, taşını, avucunun içine çevirirdi. İnsanlar da yüzükler yaptırmaya başladı. Daha sonra Peygamber (s.a.v.), insanların bu halini görünce, minberin üzerine oturdu ve yüzüğü çıkarıp:
“Ben bu yüzüğü takıyor ve taşını içeriye çeviriyordum” dedi. Derken yüzüğü çıkarıp attı. Sonra da:
“Vallahi, onu ebediyen takmam!” buyurdu.
Bunun üzerine insanlar da, altın yüzüklerini attılar. [174][174]

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in altından yüzük yaptırması, altının erkeklere haram kılınmasından öncedir. Çünkü altının erkeklere haram olduğunu bildiren Resulullah (s.a.v.)'in, kendisinin .alton takması düşünülemez.
Ayrıca altının daha önce mubah olduğu halde, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu hareketiyle haram kılınmış olması da mümkündür.
Yüzüğün üzerine, sahibinin ismini ve Allah'ın ismini nakşetmek caizdir. Alimlerin çoğunun görüşü bu şekildedir.
İhtiyaç gidermek isteyen kimsenin, üzerinde Allah'ın isimlerinden biri yada Peygamber ve melek ismi yazılı veya kutsal mekanlardan birinin resmi bulunan bir eşya bulunursa, tuvalete girerken onu çıkarması gerekir. Bu; Hanefilerin, Şâfiîlerin, Mâlikilerin ve Hanbelilerin görüşüdür. Buna uymamanın hükmü, mekruhluktur.
“Eğer bu eşya üzerinde Kur'an'dan bir ayet veya ayetten bir kısım bulunursa, onunla tuvalate girmek ve kaza-i hacatte bulunmak haramdır. Ancak kaybolma korkusu olduğunda yada bu ayet muska halinde üzerine dikili olduğuna bu sakınca ortadan kalkar. Bu durumda o ayetlerin üstü örtülerek veya cebe konularak gizlenmesi gerekir.
Buna göre bugün çokça kullanılan cihazlardan biri olan cep telefonlarının üzerinde bu türden yazı ve resim bulunduran kimselerin, bu hususa dikkat etmeleri gerekir.
Resulullah (s.a.v.), yüzüğün taşını, hem muhafaza etmek ve hem de kibirden korunmak için bu şekilde davranmıştır. Gerçi Resulullah (s.a.v.), bu konuda bir şey emretmemiştir. Dolayısıyla yüzük istenildiği şekilde taşınabilir. Fakat efdal olan, bu konuda Resulullah (s.a.v.)'e uymaktır. Selef, bu konuda yüzüğü hem avuç içine çevirmiş ve hem de çevirmemiştir.

12- Peygamber (s.a.v.)'in Nakşı “Muhammed Resulullah” Olan Gümüş Bir Yüzük Takması Ve Ondan Sonra Halifelerin De Bu Yüzüğü Takması

1915- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) gümüşten bir mühür yüzük edinmişti. Bu yüzük onun elindeydi. Sonra Ebu Bekr'in elinde bulundu. Ondan sonra

Ömer'in elinde bulundu. Ondan sonra Osman'ın elinde bulundu. Nihayet Eriş kuyusuna düştü. “Bu mühür yüzüğün nakşı, “Muhammed Resulullah” idi. 175[175]

1916- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), altın bir mühür yüzük edinmişti. Sonra onu attı. Daha sonra gümüşten bir mühür yüzük edindi. Onun üzerine:
“Muhammed Resulullah” cümlesini nakşettirdi ve:
“Hiç kimse, benim bu yüzüğümün nakşı gibi kendi yüzüğüne nakış yapmasın!” buyurdu.
Peygamber (s.a.v.), bu gümüş mühür yüzüğünü taktığı zaman, taşını avucunun içine çevirirdi. Muaykib'in elinden Erîs kuyusuna düşen yüzük odur. 176[176]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.), yüzüğü, devlet adamlarının mühürleri gibi, resmi mühür konumunda kullandığı için, resmi yazılarda karışma olmaması için, üzerindeki nakşı başkalarının yapmasına izin vermemişti. Dolayısıyla Resulullah (s.a.v.)'in yüzüğü kaybolunca, yerine yapılan yüzük, aslının yerinde kullanılacağı için onun hükmünü alarak Hz. Osman, o yüzüğün benzerini yaptırmıştır.
Hz. Peygamber (s.a.v.), yüzüğündeki yazının aynısının, hiç kimsenin kendi yüzüğüne yazdırmamasını emretmişti, Hz. Osman, bu yasağın, Resulullah (s.a.v.)'în hayatına özgü olduğunu, vefatından sonra yazılmasının caiz olduğunu anlayarak yaptırdığı yüzüğe, “Muhammed Resulullah” yazdırmıştı.
Resulullah (s.a.v.)'in, yüzüğünün üzerine başka nakış yapılmamasını istememesi; bu işe bir bozgunculuk karışmaması içindir. Çünkü Resulullah (s.a.v.), bu yüzüğü, sadece mühür maksadıyla kullanmak için yaptırmıştır.
Yalnız yüzüğün üzerine, sahibinin ismini ve Allah'ın ismini nakşetmek caizdir. Alimlerin çoğunun görüşü bu şekildedir.
İhtiyaç gidermek isteyen kimsenin, üzerinde Allah'ın isimlerinden biri yada Peygamber ve melek ismi yazılı veya kutsal mekanlardan birinin resmi bulunan bir eşya bulunursa, tuvalete girerken onu

çıkarması gerekir. Bu; Hanefilerin, Şâfiîlerin, Mâlikilerin ve Hanbelilerin görüşüdür. Buna uymamanın hükmü, mekruhluktur.

Eğer bu eşya üzerinde Kur'an'dan bir ayet veya ayetten bir kısım bulunursa, onunla tuvalate girmek ve kaza-i hacatte bulunmak haramdır. Ancak kaybolma korkusu olduğunda yada bu ayet muska halinde üzerine dikili olduğuna bu sakınca ortadan kalkar. Bu durumda o ayetlerin üstü örtülerek veya cebe konularak gizlenmesi gerekir.

Buna göre bugün çokça kullanılan cihazlardan biri olan cep telefonlarının üzerinde bu türden yazı ve resim bulunduran kimselerin, bu hususa dikkat etmeleri gerekir.

Resulullah (s.a.v.), yüzüğün taşını avucunun içerisine çevirmesi; hem muhafaza etmek ve hem de kibirden korunmak için bu şekilde davranmıştır. Gerçi Resulullah (s.a.v.), bu konuda bir şey emretme mistir. Dolayısıyla yüzük istenildiği şekilde taşınabilir. Fakat efdal olan, bu konuda Resulullah (s.a.v.)'e uymaktır. Selef, bu konuda yüzüğü hem avuç içine çevirmiş ve hem de çevirme mistir.

Muaykib, Saîd b. Ebi'l-As'ın azadlısıdır. Görüldüğü üzere bu rivayette, Eriş kuyusuna yüzüğü düşürenin Muaykib olduğu bildirilmektedir.

Konu ile ilgili diğer rivayetlerde ise bu yüzüğü düşürenin Hz. Osman olduğu ifade edilmektedir.

Alimler bu iki rivayetin arasını şöyle uzlaştırmışlardır: Halifeler, bu yüzüğü parmaklarına takmışlardı. Hz. Osman zamanında, yüzük çoğunlukla Muaykib'in elinde bulunmuştur.[177][177] Hz. Osman'a lazım olup istediği zaman Muaykib, Erîs kuyusunun başında bulunmuş ve tam Hz. Osman'a verirken yüzük kuyuya düşmüştür. Yüzük aranmasına rağmen bulunamamıştır. Hz. Osman'da bu yüzüğün bir benzerini yaptırmıştır. [178][178] Düşürmenin her ikisine de nispet edilmesi, bundandır.

Erîs kuyusu, Küba mescidine yakın bir bahçenin içinde bulunmaktadır.

13- Peygamber (s.a.v.)'in Bazı Yabancı Hükümdarlara Mektup Yazmak İstediğinde Mühür için Yüzük Edinmesi

1917- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Romalılara mektup yazmak istediğ zaman sahabiler:
“Onlar mührü olmayan mektubu okumazlar” dediler.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) mühür olarak kullanmak için bir yüzük edindi. Ben onun beyazlığını Resulullah (s.a.v.)'in elinden halen görür gibiyim. Bu mühür yüzüğün nakşı, “Muhammed Resulullah” idi. [179][179]

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.), Iran Kisra'sına, Roma Kayser'ine ve Habeş Necâşî'sine hak dine davet etmek için mektuplar yazmak istemişti. Ona, bunların mühürsüz mektup kabul etmedikleri söylenmiştir.
Onların mühürsüz mektup kabul etmemelerinin sebebi; mührün mektubu yazan kimseye delalet etmesi, mektuba başkaları tarafından bir takım ilavelerin yapılmasını engellemek, mektuba ciddiyet kazandırmak, sırlarının meydana çıkacağından korkmaları, bir de onlara arz edilecek bir şeyi hiçbir kimsenin bilmemesi lazım geldiğine tenbih etmek istemeleridir.
Hz. Peygamber (s.a.v.) yazı yazmayı bilmediği için, katibine yada sahabilerden birisine mektubu yazdırıp hükümdarlara mektup göndermek istemesi ile, mecazi olarak, onun mektup yazdığı ifade edilmiştir. İşin yapılmasını emreden, yaptıran kişi, onu bizzat yapmış gibi ifade edilir.

14- Yüzüklerin Atılması

1918- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Enes, günün birinde, Resulullah (s.a.v.)'in elinde gümüş bir yüzük görmüştü. Bunun üzerine insanlar, gümüşten yüzükler yaptırıp onu takındılar. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) yüzüğünü çıkarıp attı. insanlar da taktıkları gümüş yüzükleri çıkarıp attılar.” [180][180]

Açıklama:

Erkeklerin gümüş yüzük takmaları caizdir. Hanelilere göre; hem erkeklerin ve hem de kadınların; demir, bakır, pirinç gibi madenlerden yapılan yüzük takınmaları mekruhtur. 181[181]
Erkeklerin altın yüzük takmaları, dört imama göre de haramdır. Altın yüzüğün haram oluşu ile ilgili bir çok hadis bulunmaktadır.
Sahabenin altın yüzük taktığına dair rivayet nakledilmiştir.
Altın yüzüğün erkeklere haram olduğu, görüşünde olan İslam Hukukçuları, altın yüzük takmanın caiz olduğuna dair rivayetlere iki şekilde cevap vermişlerdir:
1- Herhangi bir şeyi mubah kılan nas ile haram kılan nass, birbiriyle çatıştığı zaman haram kılan nass tercih edilir. Bu, genel bir kuraldır. Buna göre erkeklerin altın yüzük takmalarının haram oluşuna delalet edilir. O zaman caiz olduğunu bildiren rivayetlere itibar edilmez.
2- Altın yüzüğün caiz olduğuna işaret rivayetler, daha altın yüzük haram kılınmadan önce varid olmuştur.
Kamil Miras, “Tecrid-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi”, 4/288-289'da, bu tür rivayetleri ve kendine göre bazı görüşler ileri sürerek günümüzde nişan yüzüğü olarak adlandırılan altın halkanın takılmasını erkeklere caiz olduğunu ileri sürse de, gözden kaçınlmaması gereken asıl husus; bu adetin, Hıristiyaniara ait olmasıdır. Ayrıca bugün müslümanlar, yaygın olarak, gümüş yüzük kullanıyorlarsa, yani artık bu durum örfleşmişse, bu teamüle uymak daha doğru kabul edilir.
Resulullah (s.a.v.)'in mührü, yüzüğünün kaşına nakşedilmiş oiduğu için, bu konudaki mühür kelimesi, aynı zamanda yüzük manasına da kullanılmıştır.

15- Taşı Habeş İşlemesi Olan Yüzük Kullanmak

1919- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) sağ eline gümüş bir yüzük takmıştı. Yüzükte Habeş işlemesi bir taş/boncuk vardı. Yüzüğün taşım, avuç tarafına çevirirdi.” 182[182]

1920- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Sol elinin küçük parmağına işaret ederek, Peygamber (s.a.v.)'in mühür yüzüğü şundaydı.” 183[183]

Açıklama:

Bazı rivayetlerde Resulullah (s.a.v.)'in yüzüğünü sağ eline, bazı rivayetlerde ise sol elin taktığına işaret eden hadisler bulunmaktadır.
Alimler, birbirine muhalif görünen bu hadislerin arasını uzlaştırma konusunda değişik Şeyler söylemişlerdir.
Bazı alimler, her iki tarafın da eşit olduğuna meyletmişler, yani sağa da, sola da yüzük takmanın caiz olduğunu ve birini öbürüne tercihe delil bulunmadığını söylemişlerdir.
Bazı alimler de, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yüzüğü önceleri sağ eline taktığını, ama daha sonra bu adetini değiştirip sol eline takmaya başladığını söylemişlerdir.
Nevevî ise, alimlerin yüzüğü sağa yada sola takmanın caiz oluşunda görüş birliğine vardıklarını, fakat hangisinin daha faziletli olduğu hususunda ihtilaf ettiklerine işaret ettikten sonra, İmam Mâlik'in sol ele yüzük takmayı müstehab, sağa takmayı ise mekruh gördüğünü, Şâfiîlere göre ise sağ elin daha faziletli olduğunu söyler.
Hanefi alimleri ise, Rafizilerden olan Ehl-i Bid'ate benzeyeceği için sol yüzük takmayı uygun bulmamışlardır. Yüzüğü sağ ele takmak daha faziletlidir.
Bütün bu nakillerden anlaşıldığına göre; yüzüğü, sağa ele de, sol ele de takmak caizdir. Ancak hangisinin daha faziletli olduğu konusu tartışmalıdır.

17- Orta Parmak ile Ondan Sonra Gelen Parmağa Yüzük Takmanın Yasak Olması

1921- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.)'i kast ederek:
“O, beni, yüzüğümü şuna takmaktan yada ondan sonra gelene takmaktan men etti.”

Açıklama:

Hadisin ravisi Asım, bu iki parmağın hangisinde olduğunu bilememiştir.Yine beni keten ipek karışımı elbise giymekten ve eyer

yastıkları üzerine oturmaktan men etti. [184][184]

Eyer yastıkları:

Kadınların, kocaları için semer üstüne koydukları erguvani kadifelerdir.

18- Ayakkabılar Veya Onların Yerini Tutacak Şeyler Giymenin Mustehab Olması

1922- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.)'i:
“Ayakkabılardan çok temin edin. Çünkü insan ayakkabı giydiği müddetçe ayakkabının binicisi olmakta devam eder” buyururken işittim. [185][185]

19- Ayakkabı Giymede önce Sağa Giymenin, Çıkarırken De önce Sol Ayaktan Çıkarmanın Mustehab Ol-Ması Ve Tek Ayakkabı İçerisinde Yürümenin Mekruh Olması

1923- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi ayakkabı giyeceği zaman gîyemeye ilk önce sağ ayağıyla başlasın. Çıkaracağı zaman sol ayağıyla başlasın. Giydiği zaman ayakkabılarının her ikisini birden giysin. Çıkardığı zaman her ikisini birden çıkarsın.” [186][186]

Açıklama:

Hattâbî (ö. 388/998)'nin ifade ettiği üzere; devamiı surette tek ayakkabı ile yürümek, başkalarının dikkatini çekebilir. Göze de çirkin görünebilir. Çünkü insanlar, onun bir ayağının, ötekinden kısa olduğunu zannedebilirler.
İbn Hacer (ö. 852/1447)'e göre ise; Hadisteki yasağa uymamak, insanın vakarım giderebilir. Ayrıca böyle bir davranış, kişi için de bir

zorluk ve tehlike arzedebilir. Çünkü insan, tek ayakkabı ile yürürken dengeyi kaybedip düşebilir.
Bazıları, Tirmizî'nin naklettiği:
“Resulullah (s.a.v.), bazen tek ayakkabı ile yürürdü” [187][187] mealindeki hadis ile konumuzla ilgili hadisler arasında bir çelişki bulunduğunu söyleyerek bu hadisleri reddetmek istemişlerse de, İbn Kuteybe (ö. 271/884) onlara şu cevabı vermiştir:
“Biz deriz ki: Elhamdülillah burada herhangi bir terslik yoktur. Çünkü bir kimsenin ayakkabısının tasması koparsa, ya ayakkabıyı atar yada eline alır ve bir başka tasma buluncaya kadar tek ayakkabı ile yürür.
iki ayakkabı, iki mest ve diğer ikili olarak kullanılan elbiselerde bunlardan birinin kullanılıp diğerinin kullanılmaması, çirkin ve hoş karşılanmayan bir harekettir. Yine ridanın sadece bir omuza atılıp diğer omuzun açık bırakılması da çirkindir. Fakat bir kimsenin ayakkabısının tasması kopabilir ve onu tamir ettirene kadar bu halde bir-iki veya üç adım atabilir. Muhakkak ki bu, ne çirkindir ve ne de kötü görünen bir harekettir.
Azın hükmü pek çok yerde çoğun hükmüne muhalif olabilir. Görmüyor musun, namaz kılan bir kimsenin rüku' halinde iken önündeki boş safa doğru bir-iki veya daha çok adım atması caizdir de, yine rüku' halinde oiduğuhalde yüz veya iki yüz zira (arşın) yürümesi caiz değildir.
Yine ridası düşünce onu omuzlarına atıvermesi, namazda caizdir de, namazda elbisesini toplaması veya uzunca bir iş yapması caiz değildir.
Yine bir kimse namazda tebessüm ederse namazı bozulmaz, fakat kahkahayla gülerse namazı bozulur. [188][188]

1924- Ebu Rezîn'den rivayet edilmiştir:
“Ebu Hureyre bir defasında yanımıza çıkageldi. Eliyle kendi alnına vurup:
“Dikkat edin ki! Sizler, benim kendimin sapıtıp sizlerin hidayete kavuşmanız için Resulullah (s.a.v.) üzerine yalan söylemekte olduğumu konuşuyorsunuz. Dikkat edin ki! Doğrusu ben şehadet ederim ki, ben Resulullah (s.a.v.)'i:

“Sizden birisi ayakkabısının bağı koptuğunda onu tamin edip düzeltnıedikçe sakın diğeriyle yürümesin” buyururken işittim” dedi. 189[189]

20- Bir Elbiseye Sımsıkı Sarılıp Sürünmenin Ve Bir Elbise İçerisinde Ayaklarını Dikip Oturmanın Yasak Olması

1925- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi ayakkabısının bağı koptuğu zaman yada kimin ayakkabısının bağı koparsa, o bağı tamir edip düzeltmedikçe sakın bir tek ayakkabıyla yürümesin. Bir tek mestle de yürümesin. Sol eliyle yemek yemesin. Bir tek elbise içerisinde dizlerini dikmek suretiyle kaba etleri üzerine oturmasın. Bir elbiseyi kendi bedenine sımsıkı şekilde sarıp bürünmesin.” 190[190]

21- Sırt Üstü Yatmanın Ve Bacağı Bacak Üzerine Koymanın Yasak Olması

1926- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir tek elbiseye sımsıkı sarılmayı, bir elbise içerisinde dizlerini dikmek suretiyle kaba etleri üzerine oturmayı ve kişi sırt üstü uzanmış olduğu halde bacağını birini diğerinin üzerine koymayı yasaklamıştır. 191[191]

22- Sırt Üstü Yatmanın Ve Bacağı Bacak Üzerine Koymanın Mubah Olması

1927- Abbâd b. Temîm'in amcası (Abdullah b. Zeyd) yoluyla rivayet edilmiştir:
“Abbâd'ın amcası (Abdullah b. Zeyd), Resulullah (s.a.v.) mescitte sırt üstü yatarak bîr ayağını diğerinin üzerine koyduğunu görmüştür.” 192[192]

Açıklama:

Bir önceki hadiste sırt üstü yatarak bir ayağı diğer ayağın üzerine koymak yasaklanırken burada bu fiili bizzat Resulullah (s.a.v.)'in yaptığı belirtilmektedir.
Alimler, yasağın; avret yerinin açılarak avret yerlerinin gözükmesi durumunda geçerli olduğu, böyle bir durum sözkonusu olmadığında bu fiilin mutlak anlamda caiz olduğunu belirtmişlerdir.

23- Erkeğin Zaferan Surunmesının Yasak Olması

1928- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) erkeğin zaferan sürünmesini yasaklamıştır.” [193][193]

24- Beyaz Saçı, Sarı Ve Kırmızıya Boyamanın Müste-Hab Ve Siyaha Boyamanın ise Haram Olması

1929- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Mekke'nin fehi günü Ebu Kuhâfe, Resulullah'ın huzuruna getirilmişti. Başı ve sakalı, beyaz çiçekli bir bitki olan Seğâme gibi bembeyazdı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bunun başını ve sakalını bir şeyle değiştirin. Fakat siyaha boyamaktan kaçının” buyurdu.[194][194]

25- Boyama Hususunda Yahudilere Muhalefet Emek

1930- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yadudiler ile Hıristiyanlar, saçlarını ve sakallarını boyaınazlar. Saçlarınızı ve sakallarınızı boyamak suretiyle onlara muhalefet ediniz.[195][195]

Açıklama:

Hadis, saç ve sakalı boyamanın meşru olduğuna delalet etmektedir. Bu meşruiyetin illeti, Yahudi ve Hıristiyanlara muhalefettir. Bu illet, saç ve sakal boyamanın müstehab oluşunu ifade etmektedir. Çünkü Resulullah (s.a.v.), Yahudi ve Hıristiyan lara muhalefette çok titiz davranır ve bunu emrederdi.

Şevkânî (ö. 1250/1834)'ye göre beyaz kılların boyanınasında iki menfaat vardır. Bunlar:

1- Saç ve sakalı temiz tutmak.

2- Ehl-i Kitaba muhalefet etmektir.

Açık bir şekilde ağaran saçları ve sakalları boyamayı teşvik eden hadisler olduğu gibi, beyaz kılları boyamayı yasaklayan hadisler de vardır. Bundan dolayı sahabe ve tabiundan bir çok kişi, saç ve sakal boyamanın hükmü konusunda ihtilaf etmişlerdir.

Bazıları, boyamanın daha faziletli olduğunu söylemişler ve ağaran kılları değiştirmenin yasak oluşu ile İlgili bir hadis rivayet etmişlerdir. Ayrıca Hz. Peygamber (s.a.v.)'in saç ve saka-lındaki ağarmış olan kıllarını boyamadığını ileri sürmüşlerdir.

Bazı alimler de, saç ve sakalı boyamanın daha faziletli olduğunu söylemişler. Bu konuda nakledilen hadisleri, sahabe, tabiun ve daha sonrakilerin uygulamalarını delil olarak almışlardır. Yalnız bunlar da, kendi aralarında boyanın rengi konusunda ihtilaf düşmüşlerdir.

Ibn Cerîr et-Taberî (ö. 310/922)'ye göre; Hz. Peygamber (s.a.v.)'in beyaz kılları boyamayı teşvik eden ve onu yasaklayan tüm hadisleri sahihtir. Bunlar arasında bir çelişki yoktur.

Bu konudaki emirler, Ebu Kuhafe gibi saçı sakalı bembeyaz olanlar hakkındadır. Yasaklamalarda saçı sakalı kır oian, yani siyahı da beyazı da bulunanlarla ilgilidir. ilk dönemdeki alimlerin bu görüşte olmaları, kendi durumlarındaki farklılıktır. Yani bazısının saçları kır, bazısının ki ise beyaz olmasıdır. Ayrıca bu konudaki emir ve yasaklar, bağlayıcı değildir.

Buna göre saç ve sakalı tamamen ağarmış olanların, saçlarını ve sakallarını, sarı ve kırmızıya boyamaları müstehaptır.

Kır olan saç ve sakalların boyanınası ise meşru değildir. [196][196]

Kadı iyâz (ö. 544/1149) ise, bu meseleye farklı bakmış ve bu konuda saç boyamak adet olan yerlerde boyamanın lüzumunu, adet olmayan yerlerde ise boyanınaması gerektiğini yada ağaran saçları

temiz olup boyamasına gerek duymayanların boyamamalarını, aksi olanların ise boyamalarının müstehab olduğunu söylemektedir.

26- Hayvan Resmi Yapmanın Ve Döşek ile Yaygı Gibi Yollarla Zelil Kılınmayan Resimli Eşya Edinmenin Haram Kılınması Ve Resim ile Köpek Bulunan Bir Eve Meleklerin Girmemesi

1931- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Cebrail (a.s), geleceği bir saat hakkında Resulullah (s.a.v.)'le sözleşmişti. O saat geldi, fakat Cebrail gelmedi. Resulullah (s.a.v.)'in elinde bir değnek vardı, onu elinden atıp:
"Allah vaadinden dönmez ve Resulleri de dönmez!" buyurdu. Sonra etrafına bakındı. Tam o sırada sedirinin altında bir köpek yavrusu gördü. Bunun üzerine:
"Ey Âişe! Bu köpek yavrusu buraya ne zaman girdi?" diye sordu. Aişe:
"Vallahi, bilmiyorum!" dedi. Hemen emir verip köpek oradan çıkarıldı. Bunun üzerine Cebrai! geldi. Resulullah (s.a.v.):
"Bana geleceğin saati vaat ettin. Ben de senin için oturup bekledim. Fakat sen gelmedin" buyurdu. Bunun üzerine Cebrail:
"Benim gelmemi, evinde bulunan köpek engel oldu. Biz, içinde köpek ve suret bulunan eve girmeyiz" dedi." [197][197]

1932- Meymûne (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) bir gün hüzünlü bir şekilde sabahladı. Bunun üzerine Meymûne:
"Ey Allah'ın resulü! Gerçekten gündüzden beri halini iyi görmüyorum" dedi. Resuluüah (s.a.v.);
"Doğrusu Cebrail benimle bu gece görüşeceğine dair bana söz vermişti, fakat görüşmedi. Vallahi, bana verdiği sözü bozmuş değildir" buyurdu.
Resulullah (s.a.v.) o gününü bu şekilde geçirdi. Sonra hatırına bizim çadırın altındaki köpek yavrusu geldi. Hemen onun çıkarılmasını emretti. Bunun üzerine köpek yavrusu oradan çıkarıldı. Sonra eline bir miktar su alarak onu köpek yavrusunun yattığı yere serpti. Akşam

olduğu zaman Cebrail, Resulullah (s.a.v.)'in yanına çıkageldi. Resulullah (s.a.v.):
“Dün akşam benimle görüşeceğine dair bana söz vermiştin?” dedi. Cebrail:
“Evet! Fakat biz, içinde köpek ve suret bulunan eve girmeyiz” diye cevap verdi.
Resulullah (s.a.v.) o gün sabaha eriştiğinde köpeklerin öldürüimesini emretti. Hattâ küçük bahçe köpeklerinin bile öldürülmesini emrediyor, büyük bahçe köpeklerini bırakıyordu. [198][198]

Açıklama:

Küçük bahçe ile büyük bahçe arasında fark yapılarak küçük bahçe köpeğinin öldürülmesi, ötekinin bırakılması; büyük bahçenin her tarafını bekçi muhafaza etmeyip, köpeğin bekçiliğine muhtaç olmasından, küçük bahçede buna ihtiyaç bulunmamasındandır. Bununla birlikte köpeklerin öldürülmesi hükmü sonradan yürürlükten kaldırılmıştır.

1933- Ebu Talha (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Melekler, içerisinde köpek olan ve resim bulunan eve girmez.” [199][199]

Açıklama:

Ebu Davud'un sarihi Sehârenfûrî (ö. 1346/1927)'ye göre; içerisinde resim bulunan bir eve rahmet melekleri de girebilir. Böyle bir eve rahmet meleklerinin giremeyeceğini bildiren hadislerin gene! hükümleri tahsis edilmiştir. Bununla birlikte yasak, yukarıda açıklanan, insanlar tarafından tapınılan varlıklara ait olmak ve kendisine ta'zim edilen eşya üzerinde bulunmak gibi özellikler taşıyan resimlerle ilgilidir. Bu özellikleri taşımayan resimler, konu ile ilgili hadislerin genel hükümlerinin dışında kalır.

1934- Resulullah (s.a.v.)'in sahabisi Ebu Talha (r.a)'tan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.v.):

"Doğrusu melekler, içerisinde resim bulunan eve girmezler" buyurdu.

Hadisin ravisi Büsr der ki:

"Bir zaman sonra bu hadisin ravisi Zeyd (b. Hâlid el-Cühenî) hastalanmıştı. Biz de onu ziyarete gittik. Bir de baktık ki, kapısının üzerinde bir perde var, perdenin üzerinde de bir resim var. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Meymûne'nin büyüttüğü Ubeydulİah el-Havlânî'ye:

"İslam'ın ilk günlerinde resmin yasaklandığını bize haber veren Zeyd b. Hâlid değil midir?" diye sordu. Ubeydullah'da:

"Zeyd b. Hâtid bu hadisi Ebu Talha'dan bize rivayet ederken hadisin sonunda "Elbisedeki nakış ve resim müstesna!" dediğini işitmedin miydi?" diye cevap verdi. [200][200]

1935- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:

"Bizim bir perdemiz vardı. Üzerinde kuş resmi vardı. Biri içeri girdiği zaman, onu karşısında bulurdu. Resulullah (s.a.v.):

"Bunu çevir! Çünkü ben her içeri girmemde onu görüyor ve dünyayı hatırlıyorum" buyurdu.

Bir rivayette ise;

"Resulullah (s.a.v.) bize onu kesip koparmayı emretmedi" ifadesi yer almaktadır. [201][201]

1936- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:

"Aişe'nin, içerisinde resimler bulunan bir kumaşı vardı. Bu kumaş, rafın üzerine uzatılmıştı. Peygamber (s.a.v.) ona doğru namaz kılıyordu. Aîşe'ye:

"Bunu benden geriye al!" buyurdu. Âişe:

"Bunun üzerine ben de onu geriye alıp ondan yastıklar edindim" dedi. [202][202]

(s.a.v.):Hanefilere göre; üzerinde insan yada hayvan resmi bulunan yaygı üzerinde namaz kılmada bir sakınca yoktur. Çünkü resimli yaygının ayakla altına alınması, resimlere değer vermeme anlamındadır. Ancak resime ibadet etmeye benzeyeceği için yaygıdaki resimler üzerine secde edilmemesi tavsiye edilmiştir. Yine

bu resimler, baş hizasından daha yukarıda, kişinin hizasında ve önünde asılı olarak bulunurken namaz kılmanın mekruh olduğu söylenmiştir.

1937- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kıyamet günü insanlardan azaba uğrayacak olanları, resim/suret yapanlardır.” [203][203]

Açıklama:

Heykel şeklinde olmayan, kağıt, sergi, örtü, duvar gibi yerlere yapılan resimler hakkındaki hadisler; bunun, mutlak olarak haram yada helal olduğunu göstermiyor, resmin konusuna, ressam veya resmi kullananın maksadına ve kullanıldığı yere göre çeşitli hükümler getiriyor.
1- Mukaddes sayılan, tapınılan, uluhiyyet izafe edilen şeylerin resimlerini yapmak ve kullanmak haramdır.
2- İslamî ahkâm ve ahlâka aykırı olan çıplak insan vb. resimlerini yapmak ve kullanmak da haramdır,
3- Bunların dışında kalan resimlerden canlılara ait olmayanları mubahtır, yapmak ve kullanmak serbesttir.
4- Canlılara gelince, hadislerden bir kısmı, Peygamberimiz (s.a.v.)'in bunları tasvip etmediğini, diğer bir kısmı ise bilhassa çiğnenen sergide, yaslanılan yastıkta, oturulan minderde.... Olduğu zaman caiz gördüğünü ifade etmektedir.
Bunlardan çıkan netice; böyle resimlerin -dinî bir takdis ve ta'zime götürmedikçe- caiz olduğudur. Titizlik gösterilen nokta, tevhidin korunmasıdır.
Tahâvî (ö. 321/933)'nin şu ifadesi bu anlayışı desteklemektedir: Rivayet ettiğimiz hadisler, elbise üzerindeki resimleri, yasaklanan resimlerin dışına çıkarmaktadır. Yasaklanan resimler, Hıristiyanların kilise duvarlarına yaptıkları veya bezlere yapıp astıkları resimler kabilinden olanlardır.” [204][204]
Resim hakkındaki hadislerden anlaşıldığına göre; Resulullah (s.a.v.) önceleri, tevhid inancı, pahlara yerleşinceye kadar resim hakkında

titiz davranmış, sonraları mahzuru olmayan noktalarda ruhsatlar vermiştir.
Bazı alimler, canlı-cansız ayırımını gözönüne alarak üç boyutlu olmayan veya hayatî bir uzvu eksik bulunan resimleri de cansızlara katmış, caiz görmüşlerdir. Çünkü bunların, mezkur şekil ve eksikler içinde canlı olmaları mümkün değildir.[205][205]

1938- Saîd b. Ebi'l-Hasen'den rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Abdullah İbn Abbas'a gelip ona:
“Ben şu suretleri yaparak geçimimi ondan sağlayan bir adamım. Onlar ve sanatım hakkında bana bir fetva ver!” dedi. Abdullah İbn Abbas, ona:
“Bana yaklaş!” dedi. O da, Abdullah İbn Abbas'a yaklaştı. Sonra yine ona:
“Bana yaklaş!” dedi. O da yaklaştı. Nihayet elini onun başının üzerine koyup:
“Sana Resulullah (s.a.v.)'den dinlediğim bir hadisi haber vereceğim. Ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Her ressam cehennemdedir. Allah, ressamın yaptığı her surete kıyamet gününde hayat verecek ve o canlı suret de cehennemde kendini yapan sahibine azab edecektir” buyururken işittim” dedi.
Bunun üzerine Abdullah İbn Abbas, ressama:
“Mutlaka resim yapacaksan bari ağaç ve cansız seylerin resmini yap” dedi. [206][206]

27- Yolculuk Sırasında Köpek Bulundurmanın Ve Çan Takmanın Mekruh Olması

1939- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Melekler, aralarında köpek ve çan bulunan yolcularla arkadaşlık etmezler.” [207][207]

1940- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildigme göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Çan, şeytanın düdükleridir.” 208[208]

28- Devenin Boynuna Kirişten Gerdanlık Takmanın Mekruh Olması

1941- Ebu Beşîr el-Ensârî (r.a)'darı rivayet edilmiştir:
“Ebu Beşîr eİ-Ensârî, bir seferde Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bulunuyordu.
Ebu Beşîr der ki:
“Resulullah (s.a.v.) bir elçi göndermişti.”
Hadisin ravisi Abdullah İbn Ebi Bekr:
“Ravi Abbâd b. Temîm'in, insanlar geceledikleri yerlerinde bulunurlarken dediğini sanıyorum” dedi. Ona:
“Hiçbir devenin boynunda, kirişten/takıh bir yay ipi yapılmış bir gerdanlık yada bir gerdanlık kalmasın, muhakkak kesilsin” buyurdu. 209[209]

Açıklama:

Hz. Peygamber'in, develerin boyunlarına takılan bu iplerin kesilmesini emretmesi hakkında üç görüş vardır:
1- Câhiliyye döneminde yaşayan araplar develerin boynuna kiriş ve gerdanlık gibi şeyler takarlar ve bunların göz değmesine mâni olacağını zannederlerdi. İşte Hz. Peygamber, bu gibi şeylerin Aliah'dan gelen musibetleri önleyemeyeceğini bildirmek için, onların kesilmesini emretmiştir. İmam Mâlik bu görüştedir.
2- Hayvanların boynuna takılan bu gibi gerdanlıklar bazı hallerde onların boğazını sıkıp ölümlerine sebep olacağı için, Rasûlullah bunların kesilmesini emretmiştir. Hanefi İmamlarından İmam Muhammed bu görüştedir. Ebu Ubeyde de bu görüşü tercih etmiştir.
3- Cahiliyye araplan develerin boynuna kiriş takarlar ve bu kirişlere de çan asarlardı. Bu çanlar da geceleyin düşmanın onların bulundukları yeri sezmesine sebep olurdu. İşte burada esas yasaklanmak istenen, develerin boynuna kirişler takmak değil, bu kirişlere çan asmaktır.

29- Hayvanın Yüzüne Vurarak Dövmenin Ve Yüzüne Damga Vurmanın Yasak Olması

1942- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), hayvanını yüzüne vurmayı ve yüzüne damga/nişan vurmayı yasaklamıştır.” [210][210]

1943- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'in yanından yüzüne damga vurulmuş bir eşek geçmişti. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Buna damga/nişan vuran kimseye Allah lanet eylesin” buyurdu. [211][211]

1944- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), yüzüne dağlanarak damga vurulmuş bir merkep gördü. Bunun üzerine yüze damga vurma işini red etti. Sonra da:
“Allah'a yemin ederim ki, ben olsaydım onun yüzünü damgalamazdım. Damgalamam gerekiyorsa, yüzünden en uzak bir yerini damgalardım” buyurdu.
Bunun üzerine kendisine ait olan bir merkebe damga vurulmasını emretti. Merkep, iki kıç kemiği üzerinden damgalandı. Böylece de kıç kemiği üzerine dağlama damgası yapanların ilki oldu. [212][212]

Açıklama:

Bu hadisler, hayvanların yüzüne vurmanın dînen yasaklandığını ifâde etmektedir. Bu konuda insan hakkındaki yasak ise, daha da şiddetlidir. Çünkü yüz insanın bütün güzelliklerinin toplandığı yerdir.Yüze vurulduğu zaman orada eseri kalır. Hatta yüzde bulunan ve büyük önemi haiz olan görme işitme, tatma ve koklama gibi duyu organlarının bu yüzden zarar görmesi ve hatta tamamen tahrib olması da mümkündür.
Ancak hayvanların yüzlerinin dışında vücudlarının diğer kısımlarına ateşle damga basmak caiz olduğu gibi, gerektiği zaman yüzlerinin dışında kalan yerlerine zarar vermeyecek şekilde vurmak da caizdir.

30- İnsan Hariç Hayvanın Yüzünden Başka Yerlerine Damga Vurmanın Caiz Olması Ve Zekat ile Cizye Develerinde ise Bunun Mendub Olması

1945- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Annem Ümmü Süleym, doğum yaptığında bana:
“Ey Enes! Şu çocuğa bak! Hiçbir zarar dokunmadan onu Peygamber (s.a.v.)'e götür de ona tahnik yapsın!” dedi.
Enes der ki:
“Bunun üzerine ben de onu Peygamber (s.a.v.)'e götürdüm. Bir de baktım ki, Peygamber (s.a.v.) üzerinde renkli bir elbise olduğu halde bahçede ve Mekke'nin fethi sırasında geien develeri dağlayarak damgalıyordu.” [213][213]

Tahnik:

Hurma ve benzeri tatlı bir şeyi, ağızda ezmek suretiyle yeni doğan çocuğun ağzına püskürüp ona bereketli olması için yapılan fiildir. Bunun yapılmasının sebebi, yeni doğan çocuğun ağzına giren ilk şeyin tatlı bir şey olmasıdır.

31- Çocuğun, Başının Bir Kısım Saçının Traş Edilip Bir Kısmının Bırakmanın Mekruh Olması

1950- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), çocuğun başının bazı yerlerini traş edip bazı yerlerinde dağınık bulut parçalan gibi saç bırakmayı yasaklamıştır.”
Hadisin ravisi der ki: Nâfı'ye:
“Kaza” nedir?” diye sordum. Nâfi':
“Çocuğun başının bir kısmını traş olunup bir kısmının terk olunmasıdır” diye cevap verdi. [214][214]

Açıklama:

Hadis, müslümanların, müslüman olmayanlara zihnen olduğu gibi şeklen de benzemeye çalışmalarının doğru olmadığını belirtmektedir. Şeklî benzeme, ilk bakışta, önemsiz gibi görünebilir. Ama aslında, insanların davranışları, giyinişleri, düşünce tarzları bir kültür eseridir. Toplumları değiştirmek, onlara yeni kültür ve düşünceler enjekte etmek isteyenler, insanlann kılık kıyafetlerini hiçbir zaman İhmal etmemişlerdir. İslâmi düşünce ile mücadelede de kılık ve kıyafet değişimi her zaman önde tutulmuştur. Yeni bir kıyafete bürünen kişi kendisini o kıyafetin mensubu oian camiadan hissetmeye, onlar gibi yaşamaya ve hatta onlar gibi düşünmeye başlar. Düşüncenin ve inancın değişmesi de, dinî düşünce tarzının değişmesi sonucunu doğurur. İslâmiyet, mensuplarının inanç ve dini gayretlerini korumak için her türlü tedbiri almıştır.
Dolayısıyla çocukları yabancılara benzeyecek şekilde tıraş etmek mekruhtur.

32- Yollar Üzerine Oturmanın Yasak Olması Ve Oturulduğun ise Yolun Hakkının Verilmesi

1951- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Peygamber (s.a.v.):
"Yollarda oturmaktan sakının!" buyurdu. Sahabiler:
"Ey Allah'ın resulü! Bizim oralarda oturmamız kaçınılmaz bir şeydir. Çünkü biz oralarda konuşuyoruz" dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Oturmaktan başka bir çareniz yoksa, o halde yolun hakkını verin!" buyurdu. Sahabiler:
"Yolun hakkı nedir?" diye sordular. Resulullah (s.a.v.):
"Gözü yummak, eziyet verici şeyleri men etmek, verilen selamı almak, iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak" buyurdu. [215][215]

Açıklama:

Peygamber (s.a.v.)'in, yol üstüne oturmayı yasaklaması; sayılan şartların yerine getirilemeyeceğinden endişe ettiği içindir.

Kurtubî'ye göre buradaki yasak; oturmanın haram olduğunu bildirmek için değil, sedd-İ zerîa yani haram yollan tıkama ve doğruyu göstermek içindir.
Hadis; bir çok faydaları bir araya toplamıştır. Hükümleri açıktır. Özetlemek gerekirse; yol üstlerine oturmaktan kaçınılmalı, kimseye eziyet verilmemeli, gıybet, suizan, yoldan geçenleri tahkir ve yol vermemek gibi şeyler eziyete dahil olduğu gibi, yol üstünde oturanlar korkulacak kimseler ise ve bundan dolayı da halk oradan geçemezse, bu da eziyetten sayılır.
“Gözü yummak” ifadesiyle kast edilen husus; bir kimseye, sözle yada fiille hayırsız bir saldırıda bulunmamaktadır.

33- Saç Ekleyen ile Ekletene, Dövme Yapan ile Yaptırana, Yüzdeki Kılları Yolan ile Yoldurana, Güzellik için Diş Törpülettiren Kadınlar ile Allah'ın Yarattığını Değiştiren Kadınların Bu Yaptıklarının Haram Olması

1952- Esma bint. Ebi Bekr (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Bir kadın, Peygamber (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Benim yeni gelin olacak bir kızım var. Vücudunda sivilce türü şeyler çıkan bir hastalığa yakalandı. Saçları döküldü. Onun saçlarına başka bir saç ekleyeyim mi?” diye sordu. Peygamber (s.a.v.):
“Saçına, başkasının saçından ekleyene ve saçına başkasının saçından eklettirene Allah lanet etsin” buyurdu. [216][216]

1953- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Ensar'dan bir kız/cariye evlenmişti. Derken hastalandı. Bundan dolayı kızın saçı döküldü. Kızın/cariyenin yakınları, onun saçına takma saç eklemek istediler. Bunu yapmadan önce de meseleyi Resulullah (s.a.v.)'e sordular. Resulullah (s.a.v.), başkasının saçından kendi saçına saç ekleyene ve saç eklettirene lanet etti.” [217][217]

1954- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Resulullah (s.a.v.) saç ekleyene, ekletene, dövme yapan ve yaptırana lanet etmiştir.” [218][218]

Açıklama:

İslam bilginleri, dövme yaptırmayı, Allah'ın yarattığı şekil ve surette kalıcı değişiklik meydana getirdiği için caiz görmemişlerdir. Bundan doiayıda hem yapanı ve hem de yaptıranı bu eylemden kaçmmalan gerektiğini belirtmişlerdir. [219][219]

1955- Abdullah İbn Mes'ûd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Allah dövme yapan ve yaptıran kadınlara, yüzden kıl yolan ve yolduran kadınlara, güzellik için diş törpilettiren kadınlara, Allah'ın yarattığı şekli değiştiren kadınlara lanet etmiştir.
Bu söz, Esed oğulları kabilesinden Ümmü Ya'kûb denilen bîr kadının kulağına gitmişti. Bu kadın, o sırada Kur'an okuyordu. Hemen Abdullah İbn Mes'ûd'a gelip ona:
“Senden benim kulağıma gelen bu söz de ne? Sen dövme yapanlara ve yaptıran kadınlara, yüzden kıl yolduran kadınlara, güzellik için diş törpületenler kadınlara, Allah'ın yarattığı şeklî değiştiren kadınlara lanet okumuşsun!” dedi. Abdullah İbn Mes'ûd:
“Resulullah (s.a.v.)'in lanet ettiklerine ben neden lanet etmeyecekmişim. Hem bu, Allah'ın Kitabı'nda da var” dedi. Kadın:
“Doğrusu ben mushafın iki kapağı arasındakiler! okudum. Fakat böyle bir şey bulamadım” dedi. Abdullah İbn Mes'ûd:
“Gerçekten Kur'an-ı okudunsa, mutlaka bulmuşsundur. Yüce Allah, *“Peygamber size neyi getirmişse onu alın! Sizi neyden yasakladı ise hemen ondan vazgeçin”* [220][220] mealindeki buyurdu” dedi. Bunun üzerine kadın:
“Gerçekten ben şimdi senin hanımının üzerinde bundan bir şey görüyorum” dedi. Abdullah İbn Mes'ûd:
“Git de bak!” dedi.
Bunun üzerine kadın, Abdullah İbn Mes'ûd'un hanımının yanına girdi. Fakat onda bununla ilgili bir şey göremedi. Abdullah İbn Mes'ûd'un yanına gelip:
“Bir şey göremedim” dedi. Abdullah İbn Mes'ûd:

“Bana bak! Böyle bir sev onda olsaydı, onunla bir arada olamazdık” diye cevap verdi. [221][221]

Açıklama:

Teknolojik ve cerrahî tıptaki gelişmelere paralei olarak günümüzde giderek yaygınlık kazanan ve tedaviden ziyade vücudun dış görünüşünü güzelleştirmeyi amaçlayan estetik ameliyatlar hakkında, klasik fıkıh literatüründe özel bir açıklamanın bulunmayışı gayet doğaldır. Ancak vücuda yapılan estetik veya tıbbî müdahalelerle ilgili söz konusu hadislere İlave olarak sünnette ve fıkıh literatüründe yer alan bazı açıklamalar bu konuya ışık tutacak niteliktedir.
Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde Urfece adlı sahabinin savaşta burnu kopmuş, yerine gümüşten sun'i bir burun yaptırmıştı. Ancak bu gümüş burnun koku yapması üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.), bu sahabinin altından burun yaptırmasına izin verdi. [222][222]
Burada Allah'ın yarattığı şekli değiştirme değil, ihtiyacın bulunması ve tedavi amacı söz konusudur.
Klasik dönem fakihlerinin muhtemel ve farazi olaylar üzerine yaptığı açıklamalar dikkate alınırsa, onların vücut üzerinde yapılacak tasarruflarda tedavi kastının, ihtiyaç veya zaruretin bulunmasını esas aldıkları görülür. Nitekim doğuştan fazla bir uzvu, örneğin parmağı, dişi kestirmeyi, şaşılık, zihinsel engellilik, yanıklar, yaratıldığı hal ve şekli değiştirme değil, hilkate, normale dönüş ve bir zarann izalesi olarak değerlendirdiklerinden bu tür tedavi amaçlı müdahaleleri caiz görürler.
Halbuki günümüzde oldukça yaygın olan estetik cerrahî müdahalelerin önemli bir kısmı; burun, çene, kulak, göğüs, bacak gibi organların daha güzel görünüp sahibini daha genç göstermeyi sağlama gayesine matuftur. Yaşlanma ile ciltte meydana gelen kırışıklıkların giderilmesi, yüz cildinin gerilmesi, vücut yağlarının ameliyatla alınması gibi estetik ameliyatlarda, tedaviden ziyade estetik duygusu insanlar arasında daha genç ve güzel görünme gayesi hakimdir.
Vücut üzerindeki tasarruflar, özellikle estetik cerrahî müdahalelerle ilgili olarak şu kural ve ölçüler zikredilerek genel bir değerlendirme

yapılabilir:
1- Vücut üzerinde tasarrufa, estetik cerrahî ve müdahaleye ancak bir tür tedavi olarak tıbbî ihtiyaç ve zaruret halinde başvurulmalı, bu ölçünün dışına çıkılmamalıdır.
2- Daha kolay ve basit başka bir yol ve usulün bulunmaması gerekir.
3- Gaye aslî yaratılışı değiştirmek olmamalı, doğuştan (=genetik olarak) taşıdığı özellik ve şekli, yaşın ve tabiatın icabı mpudana gelen gelişmeleri değiştirme kastı taşımamalıdır.
4- Hile, aldatma ve yanlış anlamaya yol açmamalı, böyle bir amaç taşımamalıdır.
5- Karşı cinse benzeme kastının bulunmaması gerekir.
6- Müdahalenin yapılmasının galip zanna dayanan bir yaran, yapılmamasının da fiilî ve halen mevcut bir zararı bulunmalıdır. [223][223]

Kadına nispetle yüz, güzelliğin aynası ve odak noktasıdır. Yaratılışın güzelliği de onda tezahür eder. Allah her şeyi olduğu gibi yüzü de, ahenkli, dengeli ve mükemmel bir şekilde yaratmıştır. Gerek bu anlayışın esas alınması ve gerekse de Hz. Peygamber (s.a.v.)'den rivayet edilen bazı hadisler sebebiyle, yüzdeki kılları yolmanın, kaşları inceltme ve kirpikleri uzatmanın şer'i hükmü İslam alimlerini bir hayli meşgul etmiştir.
Konu ile ilgili yasaklamayı bildiren hadislerin, hangi tür fiilleri kapsadığı İslam hukukçulan arasındas tartışma konusu olmuştur.
Çoğunluğa göre; kadının, kocası için ve onun izniyle yüzünde biten kılları alması, makyaj yapması, harta kaşını düzeltmesi/inceltmesi caiz olup hadisteki yasak, kadının dışarı çıkmak için yüz kıllarını yolması ve kal aldırması ile ilgilidir.
Hadiste yasaklanan kıl koparmayı; yüzde sonradan biten ve yüzü çirkinleştiren yüz kılkoparma değil de, kaşları inceltmek yada yukarı kaldırmak için kaş kıllarını yolma olarak anlamak daha doğru görünmektedir.
Hadiste, gerek saç ekleme ve boyama ve gerekse de yüz kıllarını yolma hakkında gelen yasak; yaratılışı değiştirme, insanları aldatma, farklı görünme gibi gayelerle yapılan sun'i müdahalelerle İlgilidir. Yoksa saçları bitmeyen veya anormal bir şekilde dökülen kimsenin, erken yaşta saçı ağaran, yüzü/vücudu anormal bir şekilde killanan

çocuğun tıbbî müdahale ile, ilaçla veya ameliyatla tedavi olup normaî bir yapıya kavuşturulmasında bir sakıncanın olmadığı açıktır.
Günümüzde yanlış ve bilinçsiz bir şekilde kullanılan ilaçların, tabiat dengesindeki bozuklukların vücudun hormonal dengesini de bozduğu ve bazen bu tür tedavi ve müdahaleleri kaçınılmaz kıldığı aşikardır. [224][224]

1956- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
“Peygamber (s.a.v.), kadının, başına bir şey eklemesini men etmiştir.” [225][225]

1957- Humeyd b. Abdurrahman b. Avf tan rivayet ediîmiştir:
“Humeyd b. Abdurrahman, Muaviye b. Ebi Süfyan hac yaptığı yıl minber üzerinde dinlemiştir. Muaviye, muhafızın elinde bulunan saç demetini eline alıp:
“Ey Medineliler! Alimleriniz nerede? Resulullah (s.a.v.)'i bu tür şeylerden yasaklarken ve:
“İsrail oğulları, ancak kadınları bunu kullandıkları zaman helak olmuşlardır” diye buyururken işittim”dedi.[226][226]

Açıklama:

İbn Hacer, bu olayın, h. 51 yılında gerçekleştiğini belirtir.

34- Giyinmiş, Çıplak, Kırıtkan Ve Meylettiren Kadınlar

1958- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Cehennemliklerden görmediğim iki sınıf vardır:
1- *Yanlarında sığır kuyrukları gibi kamçılar bulunup onlarla insanları döven bir kavim!*
2- *Giyinmiş çıplak sallanarak yürümeyi öğreten kırıtkan başları, Horasan develerinin eğilmiş hörgüçleri gibi bir takım kadınlar!*
Bunlar, cennete giremeyecek ve onun kokusunu duyamayacaklardır. Halbuki cennetin kokusu, şu kadar ve şu kadar uzaktan

duyulacaktır.” [227][227]

35- Giyim Ve Benzeri Hususlarda Yalan Davranışın Ve Kendisine Verilmemiş Bir Şeyle Tokluk Gösterişi Yapmanın Yasak Olması

1959- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: *“Bir kadın:*
“Ey Allah'ın resulü! Kocamın bana vermediği bir şeyi, kocam bana verdi diyebilir miyim?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Verilmemiş bîr şeyle süs gösterişi yapan kimse, yalandan iki elbise giyen kimse gibidir” buyurdu. [228][228]

1960- Esma bint. Ebi Bekr (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Bir kadm, Peygamber (s.a.v.)'e gelip ona:
“Benim bir kumam var. Kocamın bana vermediği malından bir şeyi yalandan verdi diye kocamdan yana kumama gösteriş yapmamın bana bir günahı var mı?” diye sordu. Peygamber (s.a.v.):
“Verilmemiş bir şeyle süs gösterişi yapan kimse, yalandan iki elbise giyen kimse gibidir” buyurdu. [229][229]

Açıklama:

Burada kendisine verilmeyen bir şeyi sanki verilmiş gibi görünen bir kimsenin iki yalandan elbise giyen kimseye benzetilmesine sebep; böyle yapan bir kimsenin aslında bu davranışında iki yalanın birden bulunmuş olmasıdır. Çünkü bu kimse, böyle bir görüntü vermekle:
1- Kendisinde olmayan bir malı varmış gibi göstermektedir.
2- Bir malı Allah kendisine vermediği halde o, Allah bu malı sadece kendisine vermiş gibi görünmektedir.
Bu bakımdan böyle bir kimse, iki parça yalandan elbise giyen kimseye benzetilmiştir.

38. ÂDÂB BÖLÜMÜ

Edeb:

Bir toplumda örf, adet ve kural halini almış iyi tutum ve davranışlar veya bunları kazandıran bilgilerdir.
Başta Kur'an-ı Kerim ve hadis külliyatı olmak üzere, bütün bu ve benzeri kaynaklarda yüksek bir ahlaka ulaşmanın şartlanna ve kuralların, dolayısıyla gerçek müslüman kimliğinin ölçülerine yer verilmiştir.
İslam kültüründe "Edeb" terimi, erken dönümlerden itibaren dinî literatürde geniş bir kullanım alanı bulmuştur. Müslim (ö. 256/870)'in "Sahîh"i gibi bir çok hadis mecmuasında "Edeb" bölümleri yer almaktadır.
Daha sonraları Edeb ile ilgili birçok kitaplar yazılmıştır.

1- Ebu'l-Kasım' Kunyesiyle Kunyelenmenın Yasak Olması Ve Müstehab Olan İsimler

1961- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Bir adam, Bakî'de birisine:
"Ey Ebu'l-Kâsım!" diye seslenmişti. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) seslenen adama dönüp baktı.
Adam:
"Ey Allah'ın resulü (s.a.v.)! Ben seni kast emedim. Filancayı çağırmıştım" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"İsmimle isimlenin, fakat künyemle künyelenmeyin!" buyurdu. [230][230]

İsim Koymak:

Yeni doğan çocuğuna güzel bir isim koymak, öncelikle babanın sonra annenin görevlerindendir. Konulan ismin, güzel bir mânâsının olması, İslâm inancına ve hükümlerine uygun olması gerekir. Anlamı İslâmî akideye uygun olmayan, dinin yasakladığı bir anlam taşıyan isimlerin çocuklara verilmesi uygun değildir. Çocuklarımıza vereceğimiz isimler, Allah'a kulluk ifâde eden, İslâmî gayelere ve insan haysiyetine uygun, çevremizdeki insanların genellikle hoşlanacakları, kulağa hoş gelen, İslâm büyüklerinden hâtıra kalan mânâsı güzel olan isimlerden herhangi biri olabilir. Daha önceden

pek duyulmamış diye, yapmacık ifâdeler taşıyan, İslâm toplumunda hiç kullanılmayan uydurma ve müslüman olmayanlara ait isimlerin çocuklarımıza ad olarak verilmesi doğru değildir

Künye kelimesi “Kinayem”den gelir. Bir kimseyi, açık olmayan bir şekilde zikretmeye kinaye denir. O dönemde künye, isme galebe edecek şekilde rağbetteydi. Bir çok kimse, künyeleriyle meşhur olmuştur. Künye normalde ilk erkek çocuğa nispetle elde edilir. Nitekim Peygamber (s.a.v.) oğlu Kasım'ın doğumundan itibaren “Ebu'l-Kasım” yani Kasım'ın babası diye künye almıştır. Bununla birlikte künye kullanımı, her zaman erkek çocuğa nispetle kullanılmış değildir. Çok daha yaygın bir kullanımı vardır. Örneğin, hadis rivayetinde en çok ismi geçen Ebu Hureyre, kedileri çok sevdiği için Resulullah (s.a.v.) tarafından “Kedicik Babası” manasında “Ebu Hureyre” diye künyelemiştir. Hz. Ali'yi de “Ebu Turab” diye künyelemiştir.

İslam dinine göre; çocuklara ve hatta eşyaya verilecek İsim önemli bir mesele olduğu için bu doğrultuda Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ismini veya künyesini kullanıp kullanmama meselesi de alimler arasında önemli bir mesele olarak irdelenmiştir. Konu üzerine, farklı yorumlara imkan veren pek çok hadis rivayet edilmiştir. Dolayısıyla bu konuda farklı rivayetlerin çok olması, alimleri de farklı görüşlere sevketmiştir. Bu görüşleri kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1- Hz. Peygamber (s.a.v.)'in künyesini almak mutlaka mekruhtur. Buna delil; Buhârî, İlm 38, Menakib 20, Edeb 106, 109; Müslim, Edeb 1, 3-5, 8; Tirmizî, Edeb 68; İbn Mâce, Edeb 33; Dârimî, İsti'zan 58'de Ebu Hureyre'den “İsmimle isimlenin, fakat künyemle künyelenmeyin” şeklinde gelen hadistir.

2- Resulullah (s.a.v.)'in künyesini almak mutlaka mubahtır. Buna delil; Ebu Dâvud Edeb 68 (4968)'de gelen Hz. Aişe hadisidir. Yine İbn Ebi Şeybe'nin rivayetine göre; Hz. Aişe'nin kız kardeşinin oğlu Muhammed İbn Eş'as, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hem ismini ve hem de künyesini almıştır. Ayrıca İbn Ebi Hayseme'nin Zührî'den yaptığı rivayete göre; Zührî, sahabi çocuklarından dördünün isminin Muhammed ve künyesinin de Ebu'l-Kasım olduğunu belirtmiştir. Bunlara göre Resulullah (s.a.v.)'in künyesini almayı yasaklayan hadisler nesh edilmiştir.

3- Resulullah (s.a.v.)'in ismi ile künyesini bir kimsede birleştirmek caiz değilse de bir adama Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sadece ismini yada künyesini koymada bir sakınca yoktur. Bu görüş; İmam Şafiî, Zahirî alimleri ile İmam Ahmed'der. rivayet edilmiştir. Delilleri; Ebu Dâvud, Edeb 67 (4966); Tirmizî, Edeb 68; Ahmed b. Hanbel, 1/95, 2/312, 455, 433, 3/450, 5/364'de “Benim ismimle isimlenmiş olan kimse, künyemi de almasın. Künyemi almış olan kimse de, ismimi almasın” şeklinde Câbir'den gelen hadistir.

4- Resulullah (s.a.v.)'in künyesiyle künyelenmek onun hayatındayken men edilmiş olup ölümünden sonra onun künyesiyle künyelenmekte bir sakınca yoktur. Buna delil; Hz. Ali'nin, Peygamber (s.a.v.)'e,

“Eğer senden sonra bîr çocuğum dünyaya gelirse ona, hem senin ismini ve hem de künyeni vereceğim” dediğinde, Hz. Peygamber (s.a.v.):

“Evet koyabilirsin” buyurması ile ilgili Ebu Dâvud, Edeb 68, 4967; Tirmizî, Edeb 68'de Muhammed İbn Hanefiyye'den gelen hadistir. İmam Malik ile Nevevî, bu görüştedir.

İmam Malik'e göre, Resulullah (s.a.v.)'in künyesiyle künyelenmenin yasak olduğuna dair hadîsler, Hz. Peygamber (s.a.v.) hayatta bulunmasına kayıtlıdır. Sebebi de; “Muhammed” yada “Ebu'l-Kâsım” diye çağrıldığında Resulullah (s.a.v.)'in kendisi çağnlıyor diye dönüp sese yönelmesin ve muhatabın şahsiyeti ile Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şahsiyeti hitap anında birbirine karışmasın diye böyle bir engel konulmuştur. Fakat Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra artık sözü edilen bir karışıklık imkanı kalmadığı için onun hem isminin ve hem de künyesinin bir çocuğa koymakta bir sakınca kalmadığı ortaya çıkmaktadır.

Buna göre küçük yaşta çocukların kulaklarına Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ismini ve künyesinin hoş gelmesini sağlamak, onları bu İsim ve künyelere aşina kılmak için onlara Resulullah (s.a.v.)'in isimlerinden birini koymak ve onun künyesiyle onları çağırmak pek uygun olur. Çünkü bu durumda çocukların, hem birbirlerine hitap ederken taşıdıkları isim ve künyeye saygılı olma ve hem de bu vesileyle Hz. Peygamber (s.a.v.)'i sık sık anma bahtiyarlığına erişme sözkonusudur.

1962- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah'ın en çok sevdiği isimleriniz; “Abdullah” (Allah'ın Kulu), “Abdurrâhman” (Rahmân'm Kulu)'dur.” [231][231]

Açıklama:

Abdullah, “Allah'ın kulu” ve Abdurrahman'da “Rahman'ın kulu” anlamına gelmektedir, Bu bakımdan bu isimlerde Allah'ın rububiyetinin, bu ismi alan kimselerin ise kulluklarının itirafı vardır. Dolayısıyla bu isimleri taşıyan kimselerin her çağrılışlarında bu iki gerçek dile getirilmiş olmaktadır.

1963- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bizden bir adamın oğlu dünyaya gelmişti. Adını Muhammed koydu. Bunun üzerine kavmi, ona:
“Sana Resulullah (s.a.v.)'in ismini koymaya izin vermeyiz” dediler. Bunun üzerine o adam, çocuğunu sırtına alarak yola çıktı. Nihayet çocuğu, Peygamber (s.a.v.)'e getirip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Bir oğlum dünyaya geldi. Adını Muhammed koydum. Fakat kavmin, bana:
“Resulullah (s.a.v.)'in ismini koymana izin vermeyiz” diyorlar” dedi.. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Benim ismimi çocuklarınıza koyun, fakat künyemi çocuklarınıza takmaym. Ben ancak Kasımım, sizin aranızda taksim yaparım” buyurdu. [232][232]

1964- Muğîre b. Şu'be (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Neccâr oğulları kabilesine geldiğim zaman Hıristiyanlar benden şöyle sorup:
“Sizler kitabınızda, Meryem ile ilgili olarak “Yâ uhte Hârûn” Ey Harun'un kız kardeşi” [233][233] ifadesini okuyorsunuz. Halbuki Musa, İsa'dan şu kadar yıl önce ve şu kadar fetretten önce yaşamıştır. Harun'da onun kardeşidir. Dolayısıyla Meryem, nasıl Harun'un kardeşi olur?” dediler.

“Ben, Medine'ye Resulullah (s.a.v.)'in huzuruna gelince, bu mesleyi ona sordum.” Resulullah (s.a.v.):
“Meryem zamanındaki insanlar, kendilerinden önce geçen peygamberlerin ve salih kimselerin isimlerini çocuklarına isim yaparlardı”' buyurdu. [234][234]

Açıklama:

Ayetin meali şu şekildedir:
“Sonra Meryem onu İsa'yı yüklenerek kavmine getirdi. Onlar hayıretler içinde şöyle dediler:
“Ey Meryem! doğrusu sen görülmemiş bir şey yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi! Senin baban kötü bir insan değildi; annen de iffetsiz değildi” [235][235]
Bazılarına göre, Hz. Meryem, Hz. Harun'un neslinden geldiği için bu adla anılmıştır. Bazılarına göre ise Hz. Meryem, kendi zamanındaki Harun isimli bir şahsın kız kardeşidir. Musa (a.s)'ın kardeşi olan Harun değildir.

2- Çirkin İsimler Koymanın Ve (Çocuklara) Nâfi (Faydacı/Menfaatçi) ile Benzeri İsimler Koymanın Mekruh Olması

1965- Semure b. Cündeb (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) kölelerimize şu dört ismi vermemizi bizi yasakladı:
1- Eflah: Gayesine Erişen.
2- Rebâh: Kazanç Sağlayan.
3- Yesâr: Kolaylık Sağlayan.
4- Nâfi: Faydacı/Menfaatçi. [236][236]

Açıklama:

Bir müslüman, çocuğunun şahsiyetini zedeleyecek ve onu toplum arasında küçük düşürecek isimler vermekten kaçındığı gibi, onun

karakterine, psikolojisine olumsuz yönde etki edecek, ondaki isyankarlık duygusu, küçüklük yada büyüklük kompleksi doğrucak isimler koymaktan sakınmalı, Allah ve Resulünün tavsiye ettiği kulluk, Allah yolunda hizmet gibi ulvi duygular ilham eden isimler koymalıdır.

1966- Semure b. Cündcb (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Allah katında en sevimli olan sözler dört tanedir:
1- *"Subhânellâh" Allah'ı her türlü noksan sıfatlardan tenzih ederim.*
2- *"El-Hamdulillâh" Hamd, Allah'a mahsustur.*
3- *"Lâ ilahe illallah" Allah'tan başka ilah yoktur.*
4- *"Allahu Ekber" Allah en büyüktür. Bunların hangisiyle başlarsan sana zarar vermez. Sakın çocuklarına; Yesâr, Kolaylık Sağlayan, Rebâh, Kazanç Sağlayan, Necîh, Başarılı olan, Eflah, Gayesine Erişen isimlerini koymayın. Çünkü sen bu isimlerden birisini oğluna verdiğin takdirde ona:*
"Orada mısın?" dersin. O da orada bulunmaz. Dolayısıyla o da:
"Hayır" der. [237][237]

1967- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
"Peygamber (s.a.v.) çocuklara Ya'lâ, Bereket, Eflah, Yesâr, Nâfi' ve buna benzer isimler konulmasını yasaklamak istedi. Daha sonra Peygamber (s.a.v.)'in bu isimler hakkında sükut ettiğini gördüm. Bununla ilgili hiçbir şey söylemedi. Sonra Peygamber (s.a.v.) bunları yasaklamadan dünyadan göçüp gitti. Daha sonra Ömer, bu isimlerin konulmasını yasaklamak istedi. Sonra da o da bundan geri vazgeçti." [238][238]

3- Çirkin İsmi Güzele Çevirmenin Yada Benzerleriyle Değiştirmenin Müstehab Olması

1968- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) Asiye İsyankar kadın ismini değiştirip:
"Sen "Cemile", Güzel Kadınsın" buyurmuştur. [239][239]

Açıklama:

“Âsiye”, isyankar kadın anlamına gelmektedir. Cahiliye Arapları, hiçbir kusur ve ayıbı kabule yanaşmayıp her türlü kusur ve ayıba karşı çıkması temennisiyle kızlarına bu ismi verirlerdi. Bununla birlikte Hz. Peygamber (s.a.v.), bu tür isimleri yasaklamakla birlikte insanın nefsini temize çıkarıp nefis muhasebesinden ve tevazudan uzaklaştıracağı korkusuyla Asiye isminin yerine itaatkar kadın anlamında “Mutla” ismini vermekten çekinmiştir. Bunun yerine güzel kadın anlamına gelen “Cemîle”ye çevirmiştir.

1969- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Cüveyriye'nin ismi, “Berra”, iyi olan kimse idi. Resulullah (s.a.v.) onun ismini “Cüveyriye”ye çevirdi. Çünkü Resulullah (s.a.v.), birisi için:
“Berra'nın yanından çıktı” denilmesini hoş görmüyordu. [240][240]

1970- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Zeyneb'in ismi, “Berra” idi. “O, kendisini temize çıkarıyor” denildi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) ona “Zeyneb” ismini verdi.[241][241]

4- “Meliku'l-Emlâk” (Hükümdarların Hükümdarı) Ve Benzeri İsimleri Kullanmanın Haram Olması

1971- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kıyamet gününde Allah'ın en fazla gazab edeceği en pis ve en kindar adam, “Meliku'l-Emlâk”, hükümdarların hükümdarı adıyla isimlenen kimsedir. Allah'tan başka Melik yoktur.” [242][242]

5- Çocuk Doğduğu Zaman Damağını Ovmanın, Damağının Ovacak Salih Bir Kimsenin Yanına Götürmenin Müsteham Olması Doğduğu Gün Çocuğa İsim Vermenin Caiz Olması ile Peygamber İsimlerini Koymanın Müstehab Olması

1972- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Anne bir kardeşi Abdullah b. Ebu Talha doğduğunda onu Resulullah (s.a.v.)'e götürdüm. Resulullah (s.a.v.) o sırada kaftan giymiş devesini katranlıyordu. Bana:
“Yanında hurma var mı?” diye sordu. Ben de:
“Evet, var” dedim. Ona birkaç tane hurma verdim. O da bunları ağzına alıp çiğnedi, sonra çocuğun ağzını açıp hurmayı içine püskürttü. Çocuk hurma çiğnemini yalamaya başladı. Resulullah (s.a.v.):
“Ensar'ın sevdiği şey hurmadır” buyurup ona “Abdullah” ismini verdi. [243][243]

1973- Ebu Musa el-Eş'arî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir oğlum dünyaya geldi. Onu Peygamber (s.a.v.)'e getirdim. Ona “İbrahim” adını verdi. Ona hurmayla tahnik yaptı.” [244][244]

1974-

Urve İbnu'z-Zübeyr ile Fâtıma bintu'I-Münzir İbnu'z-Zübeyr'den rivayet edilmiştir:
“Esma” bint. Ebi Bekr, hiaet ettiği sırada Abdullah İbn Zübeyr'e hamile olarak Mekke'den çıkmıştı. Küba'ya geldi. Küba'da Abdullah'ı doğurdu. Doğurduktan sonra bu nifaslı hafiyle tahnik yaptırmak üzere onu Resulullah (s.a.v.)'in yanına çıktı. Resulullah (s.a.v.) çocuğu ondan alarak kendi kucağına koydu. Sonra bir kuru hurma istedi.
Âişe der ki:
“Biz o hurmayı buluncaya kadar bir müddet aradık durduk.”
Resulullah (s.a.v.) bulduğumuz hurmayı çiğnedi. Sonra onu çocuğun ağzına tükürdü. Böylece çocuğun karnına ilk giren şey, Resulullah (s.a.v.)'in tükrüğü oldu.
Sonra Esma der ki:
“Sonra Resulullah (s.a.v.) çocuğu sıvazladı, ona hayır dua etti, sonra da ona “Abdullah” adını verdi. Daha sonra bu çocuk, yedi veya sekiz yaşlarında iken Resulullah (s.a.v.)'e biat etmeye geldi. Bunu, ona,

babası Zübeyr emretmişti. Resulullah (s.a.v.) onun kendine doğru geldiğini görünce gülümsedi. Sonra çocuk ona biat etti." [245][245]

Açıklama:

Hadiste, yeni doğan çocuğa yapılan tahnik uygulamasından bahsedilmektedir. Bu uygulama, Medine'de ikamet eden müslümanların devamlı bir adeti idi. Ayrıca hadiste, Abdullah'ın, Medine'de doğan ilk muhacir çocuğu olması da özellikle de belirtilmektedir. Bu da; Mekke'den Medine'ye hicret eden muhacirlerin, her şeylerini Mekke'de bırakarak Medine'ye gelmiş olmaları hasebiyle bir kısım maddi sıkıntıları, Medine'nin rutubetli havası, uyum zorlukları gibi bir takım problemleri nedeniyle onların bu çeşit sıkıntılarını isitismar ederek Muhacirlerin moralini bozmak, huzursuzluklarını artırmak için için bilinçli karalama kampanyası yapılmaktaydı. Bunlardan birisi de, muhacirlerin artık Medine'de doğum yapamayacaklan ile ilgili şayi idi. Bunun için de, "Yahudiler onlara sihir yaptı. Artık onların çocukları olmayacak" deniyordu. İşte bu tür sözler, muhacirleri üzmekteydi! İşte Abdullah'ın doğması, muhacirlerin morallerinin düzeimesine sebep olmuştu. Medine'de Ensar'dan ilk doğan çocuğun ise; Mesleme İbn Muhalled yada Nu'mân İbn Beşîr olduğu söylenmiştir.

1975- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.)'e, yeni doğmuş çocuklar getirilirdi. O da onlara bereketli olması dua edip ağzında yumuşattığı hurmayla çocukların damağını ovardı/tahnik yapardı." [246][246]

1976- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Abdullah b. Zübeyr'i, tahnik ettirmek için Peygamber (s.a.v.)'e getirdik. Bir hurma aradık, fakat onu bulmak bize hayli güç geldi." [247][247]

Açıklama:
Abdullah b. Zübeyr, Hz. Aişe'nin kızkardeşi Esmâ'nm oğludur. Dolayısıyla da yeğeni olmaktadır.

1977- Sehl b. Sa'd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Münzir b. Ebî Useyd doğduğu zaman o Resulullah (s.a.v.)'in yanına getirildi. Resulullah (s.a.v.) onu uyluğunun üzerine koydu. Babası, Ebû Useyd'de orada oturmaktaydı. Derken Peygamber (s.a.v.) önünde bulunan bir şeyle meşgul oldu. Ebû Useyd, Resulullah'ın meşgul olduğunu görünce oğlunun alınmasını emretti. Bunun üzerine oğlu, Resulullah (s.a.v.)'in uyluğu üzerinden kaldırılıp geriye götürdüler. Resulullah (s.a.v.) kendine gelerek:
“Çocuk nerede?” diye sordu. Ebû Useyd:
“Ey Allah'ın resulü! Biz onu geri götürdük!” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Onun adı ne?” diye sordu. Ebû Useyd:
“Filân, ey Allah'ın resulü!” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Hayır! Fakat onun ismi Münzir'dir” buyurdu.
Böylece Resulullah (s.a.v.) o çocuğa o gün “Münzir” adını verdi. [248][248]

1978- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), ahlâkça insanların en güzeli idi. Benim bir kardeşim vardı ki, ona, “Ebû Umeyr” denilirdi.
Hadisin râvisi:
“Zannederim memeden ayrılmıştı” dedi. Resulullah (s.a.v.) bize gelip de onu gördüğü zaman:
“Ebu Umeyr! Ne yaptı Nugayr!” derdi. Ebû Umeyr, bu kuşla oynardı. [249][249]

Açıklama:

Nugayr, Nigar kelimesinin ismi tasgirdir. Nigar, serçe bütyüklüğünde kırmızı gagalı bir kuştur. Ebu Umeyr’in bu cinsten bir kuşu vardı. Bir gün bu kuş Ölmüştü. Resulullah (s.a.v.) kuşu göremeyince Ebu Umeyr'e kuşunu nerede olduğunu sormak suretiyle şakalaşmaya çalışmıştır.
Ebu Umeyr, Enes'in, anne bir kardeşidir. Bu çocuk sütten yeni kesilmişti.

6- Oğlundan Başkasına: “Ey Evladım/Oğulcuğum” Demenin Caiz Olması Ve Bunu Şaka için Söylemenin Müsehab Olması

1979- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), bana:
“Ey oğulcuğum/Evladım!” buyurdu. [250][250]

1980- Muğîre b. Şu'be (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
“Resulullah (s.a.v.)'e, benim sorduğum kadar hiçbir kimse “Deccâl” hakkında soru sormamıştır. Nihayet Resulullah (s.a.v.), bana:
“Ey oğulcuğum/evladım! Deccal meselesinde seni bu kadar sıkıntıya sokan şey nedir? Deccal, asla sana zarar vermeyecektir” buyurdu. Ben:
“İnsanlar, onun yanında su nehirleri ile ekmek dağları olacağını iddia ediyorlar” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“O, Allah'a karşı bundan daha çok daha değersizdir” buyurdu. [251][251]

7- Kişinin Kendi Tasarrufunda Olmayan Bir Yere Girmek için Sahibinden İzin İstemek

1981- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Medine'de Ensâr'm meclisinde oturuyordum. Derken yanımıza telaşlı bir şekilde yada bir şeyden korkmuş vaziyette Ebû Musa çıkageldi. Ona:
“Sana ne oldu?” dedik. O da şöyle dedi:
“Ömer, yanına gitmem için bana bir haberci gönderdi. Ben de kapısının yanına vardım, üç defa selâm verdim, fakat Ömer selamıma cevap vermedi, bunun üzerine bende geri döndüm. Sonra Ömer, bana:
“Bizim yanımıza gelmekten seni ne alıkoyan şey nedir?” dedi. Ben de:
“Ben sana geldim, kapma üç defa selâm verdim, fakat bana cevap vermediler bunun üzerine ben de geri döndüm. Çünkü Resulullah (s.a.v.):

“Sizden birisi üç defa izin ister de kendisine izin verilmezse geri dönü-versin” buyurdu” dedim. Bunun üzerine Ömer, bana:
“Peygamber'in böyle söylediğina dair bir şahit getir. Yoksa canını yakarım!” dedi. Übeyy b. Ka'b:
“Ebu Musa'yla beraber bu cemaatin en küçüğü bile gidip bu Şehadati yerine getirir” dedi. Ebû Saîd:
“Ben, bu cemaatin en küçüğüyüm” dedim. Ubeyy, Ebu Said'e:
“O halde Ebu Musa'ya birlikte git” dedi. [252][252]

1982- Ebu Musa cl-Eş'arî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Ebû Musa el-Eş'arî, Ömer b. Hattâb'a gelip ona:
“es-Selâmu aleyküm! Ben, Abdullah b. Kays'ım' dedi. Fakat Ömer, içeriye girmesi için ona izin vermedi. Ebû Musa el-Eş'arî yine: es-Selâmu aleyküm! “Ben, Ebû Musa'yım. es-Selâmu aleyküm! Ben, Eş'arî'yim” dedi. Sonra çekilip gitti. Ömer, yanındakilere:
“Onu bana getirin! Onu bana getirin!” dedi. Daha sonra Ebû Musa el-Eş'arî gelince, Ömer, ona:
“Ey Ebû Musa! Seni geri döndüren şey nedir? Biz bir işle meşgul idik” dedi. Ebû Musa el-Eş'arî:
“Ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“İzin istemek, üç keredir. Sana izin verilirse içeri girersin. İzin verilmezse geri dön!” buyururken işittim' dedi. Ömer, ona:
“Resulullah'in böyle söylediğine dair bana mutlaka şahit getirmelisin. Yoksa şöyle yaparım, şöyle ederim” dedi.
Bunun üzerine Ebû Musa el-Eş'arî de gitti. Ömer, Ebû Musa el-Eş'ari'nin ardından:
Eğer şahit bulup getirirse, onu akşama minberin yanında bulursunuz. Eğer Şahit bulamazsa, onu orada bulamazsınız. Akşam olunca Ebû Musa el-Eş'arî'yi orada buldular. Ömer:
“Ey Ebu Musa! Ne diyorsun! Şahit buldun mu?” diye sordu. Ebû Musa el-Eş'arî:
“Evet! Übeyyb. Kâ'b'i buldum!” dedi. Ömer:
Adildir' dedi. Sonra da:
“Ey Ebu'l-Tufeyl! Bu ne söylüyor?” dedi. Übeyy:
Ben, Resulullah (s.a.v.)'i bunu söylerken işittim. Ey Hattab oğlu! Dolayısıyla sakın Resulullah (s.a.v.)'in sahabileri üzerine bir azab olma!” dedi. Ömer:

“Subhânallah! Ben ancak bir şey işittim. Dolayısıyla da onun bir aslı olup olmadığını tespit etmek istedim!” diye cevâp verdi. [253][253]

8- İçeri Girmek İsteyen Kimsenin İçeriden “Kim O?” Diye Sorulduğunda Kendisini Tanıtmadan Direkt Olarak “Benim” Demesinin Mekruh Olması

1983- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'i ziyarete geldim, içeri girme hususunda ondan izin istemek için dışarıdan onu çağırdım. Peygamber (s.a.v.):
“Kimdir o?” diye sordu. Ben de:
“Ben!” diye cevap verdim. Peygamber (s.a.v.), bu kapalı cevaptan hoşlanmayarak:
“Ben, ben!” diyerek dışarı çıktı. [254][254]

9- Başkasının Evinin içine Bakmanın/Röntgenciliğin Haram Olması

1984- Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Resulullah (s.a.v.)'in kapısında durup odasının içine baktı. Bu sırada Peygamber (s.a.v.)'in yanında, başını taradığı “Midrâ” denilen demir bir tarak vardı. Resulullah (s.a.v.), onun baktığını görünce:
“Senin böyle baktığını bilseydim sununla gözünü oyardım” buyurdu. Yine Resulullah (s.a.v.):
“İzin istemek böyle bakıp seyretme nedeniyle konulmuştur” buyurdu. [255][255]

1985- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Peygamber (s.a.v.)'in odalarından birisinin içerisine baktı. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) elinde yassı bir demirle o adamın üzerine yürüdü. Adama vurmak için sessizce üzerine yürüdüğünü halen görür gibiyim.” [256][256]

1986- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir kimse, izinsiz olarak senin mahremiyetine bakarsa, sen de ona çakıl taşı atarak onun gözünü çıkarırsan bundan dolayı sana

herhangi bir sorumluluk/günah söz konusu değildir."[257][257]

10- Kasıtsız Olarak Birdenbire Kadına Bakmanın Hükmü

1987- Cerîr b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.)'e, kasıtsız olarak ansızın bir kadını görmenin hükmünü sordum. O da, bana, gözümü başka tarafa çevirmemi emretti." [258][258]

Açıklama:

İnsanın bilmeden ve farkında olmadan kasıtsız olarak gözünün yabancı bir kadına çarpması, hemen o anda gözünü başka bir tarafa çevirmek şartıyla mes'ûliyeti gerektiren bir hareket değildir. Fakat ansızın gözüne çarpan bu kadına bakmaya devam edecek olursa, bakışa devam ettiği andan itibar en günahkar olur. Çünkü o andan itibaren devam eden bakışlar kendi İrâdesi ve isteğiyle olmuştur. Oysa Yüce Allah, Kur'an'da;
"Müminlere söyle, gözlerini harama bakmaktan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar" [259][259] buyurmuştur.

Selâm:

Barış, rahatlık, esenlik; müslümanların birbirleriyle karşılaştıkları zaman karşılıklı olarak sağlık ve esenlik dileklerini sunmaları anlamına geien bir İslam ahlakı terimi.
Bazı hadis kitaplarında "Selâm" başlığı altında; selâm, kişisel davranışlar, oturup kalkma, tıbbî hastalıklar ve çeşitli tedavi yolları, rukye, sihir, uğursuzluk, hastalık bulaşması gibi konular ele alınır.

1- Binili Olanın Yürüyene Ve Az Olanın Çok Olana Selam Vermesi

1988- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Binili olan kimse, yürüyene ve az olan da, çok olana selam verir.” 260[260]

2- Vol Üstünde Oturmanın Haklarından Birinin De, Selam Almak Olması

1989- Ebu Talha (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
“Biz, evlerin önünde olan açık avlularda oturmuş konuşuyorduk. Derken Resulullah (s.a.v.) çikageldi ve yanımıza dikelip:
“Size ve bu yollardaki meclislere ne oluyor ki? Yollarda meclisler kurmaktan sakının!” buyurdu. Biz de:
“Biz ancak kendisinde sakınca olmayan maksatlar için oturuyoruz. Oturduğumuz da bazı meselelerimizi müzakere ediyor ve konuşuyoruz” dedik. Resulullah (s.a.v.):
“Eğer burada oturmayı terk etmeyecekseniz, o zaman bunun hakkını verin. O hak da; gözü yummak, selamı almak ve güzel konuşmaktır” buyurdu. 261[261]

Açıklama:

Peygamber (s.a.v.)'in, yol üstüne oturmayı yasaklaması; sayılan şartların yerine getirilemeyeceğinden endişe ettiği içindir.
Kurtubî'ye göre buradaki yasak; oturmanın haram olduğunu bildirmek için değil, sedd-İ zerîa yani haram yollan tıkama ve doğruyu göstermek içindir.
Hadis; bir çok faydalan bir araya toplamıştır. Hükümleri açıktır. Özetlemek gerekirse; yol üstlerine oturmaktan kaçınılmalı, kimseye eziyet verilmemeli, gıybet, suizan, yoldan geçenleri tahkir ve yol vermemek gibi şeyler eziyete dahil olduğu gibi, yoî üstünde oturanlar korkulacak kimseler ise ve bundan dolayı da halk oradan geçemezse, bu da eziyetten sayılır.
“Gözü yummak” ifadesiyle kast ediîen husus; bir kimseye, sözle yada fiille hayırsız bir saldırıda bulunmamaktadır.

3- müslümanın müslüman Üzerindeki Haklarından Birisi De, Verdiği Selamı Almak Olması

1990- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir müslümanın, diğer müslüman üzerindeki hakkı altıdır. Resulullah'a:
“Ey Allah'ın resulü! Onlar nedir?” diye soruldu. Resulullah (s.a.v.):
1- *Ona rastladığın zaman selam ver.*
2- *Sem davete çağırdığı zaman davetine katıl.*
3- *Senden nasihat istediği zaman ona nasihat et.*
4- *Aksırdığı zaman Allah'a hamd ederse Elhamdülillah derse, ona yerhamukellah diye dua et.*
5- *Hastalandığı zaman onu ziyarete git,*
6- *Öldüğü zaman mezara konuluncaya kadar cenazesinin arkasından git”* buyurdu. [262][262]

Açıklama:

İslam dininin fert ve toplum hayatına bütüncül yaklaştığı, insanın dünyada huzur, güven ve mutluluk içinde yaşaması, ahiret hayatında da bu hayat çizgisini koruyabilmesi için hayatın her alanına ölçülü ve gerekli açıklamalar getirdiği ve insanı yönlendirdiği görülür, iman, dinin özü ve ibadetler ise dine bağlılığın adeta simgesi olarak bilinmektedir.
Gerçek dindar kimsenin, dine bağlılığı, hayatın her alanına yayması yaratıcıya bağlılığın göstergesi sayılan şeklî davranışlarda olduğu kadar sosyal ilişkilerde, üçüncü şahısların haklan konusunda ve toplumsal hayata ilişkin alanlarda da dinin öğütlediği şekilde hak bilir, âdil, ölçülü ve fedakar olması gerekir.
Hak kelimesi, terim olarak; İslam'ın şahıs veya eşya üzerinde bir yetki veya yükümlülük olarak kişilere belirlediği yetki, sorumluluk ve tasarruf haklarını ifade eder.
İslam'da hakların kaynağı, vahiy ve sünnete dayanır. Burada söz konusu hak ise, müslümanm müslüman üzerindeki haklarıdır. Bunlar şunlardır:

1- Selam vermek:

Selam; barış, rahatlık, esenlik; müslümanlann birbirleriyle karşılaştıkları zaman, karşılıklı olarak sağlık ve esenlik dileklerini sunmalarıdır.
Selamın “Es-Selâmu aleykum” şeklinde verilebileceği gibi, “Es-Selâmu aleykum ve rahmetullâhi ve berakâtuhu ve mağfiratuhu” [263][263] şekillerinde verilebileceği ve “Aleykum” kelimesinden sonra söylenen kelimelerden her birisi için on sevap verileceği belirtilmektedir.
müslümanlar arasında, bir dostluk ve iyi niyet işareti olan selâmı vermek sünnet; almak ise farzdır.

2- Davetine katılmak:

Düğün daveti dışında diğer davaetlere katılmak mendubtur.

3- Nasihat etmek:

Hadisin zahiri esas alınarak nasihat isteyen kimseye nasihat etmenin ve onuasla aldatmamanın farz, nasihat istemeden nasihatta bulunmanın da mendup olduğu belirtilmiştir.

4-Aksıran kimse:

“Elhamdülillah” dediği zaman, bunu duyan diğer müslümanın “Yerhamukellah” diye dua etmesi: Alimlerin çoğu, bu hadise dayanarak aksırdıktan sonra “Elhamdülillah” diyen bir kimseye, “Yerhamukellah” diye dua ediür. Aksıran kimsenin de, kendisine bu şekilde dua eden kimseye “Yehdikumullah ve yuslîhu bâlekum” diye dua etmesi vaciptir demişlerdir.

5- Hastalandığı zaman ziyaretine gitmek:

Hastalanan müslüman bir kimseyi ziyarete gitmenin farz olduğunu söyleyenler olduğu gibi, farz-ı kifaye olduğunu söyleyenler de vardır. Cumhura göre ise mendubtur.
Hadisin metninde geçen *“müslümanm diğer müslüman üzerindeki hakkı”* ifadesinden, zimmilerin müslüman olmayan kimselerin

hastalanmaları halinde onları ziyarete gitmeme gibi bir anlam çıkarılmamalıdır.
Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.), müslüman olmayan zimmî bir hizmetçisi hastalandığı zaman onu ziyarete gitmiş ve ona yaptığı duanın bereketiyle o zimmî olan hizmetçisi müslüman olmuştur.
Yine Hz. Peygamber (s.a.v.), ölüm döşeğinde yatmakta olan amcasını ziyaret edip onu müslüman olmaya davet etmiştir.

6- Cenazesine katılmak:

Bir müslümanm; ölen müslüman kimsenin cenaze namazını kılması, defnedilinceye kadar cenazenin ardından gitmesi, ona hayır duada bulunması üzerinde bulunan bir haktır.

4- Kitap Ehli Olanlara önce müslümanın Selam Vermesinin Yasaklanması Ve Onların Selamının Nasıl Alınacağı Meselesi

1991- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'in sahabileri, Peygamber (s.a.v.)'e:
“Kitap ehli bize selam veriyor. Onların selâmını nasıl alalım?” diye sordular. Peygamber (s.a.v.):
“Ve aleykum!” deyin” diye cevap verdi. [264][264]

1992- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yahudiler size selam verdikleri zaman, onların her biri size:
“Es-Sâmu aleykum ölüm üzerine olsun” der. Sen de:
“Aleyke” senin üzerine olsun” de” buyurdu. [265][265]

1993- Hz. Âişe (r.anhâ'dan rivayet edilmiştir:
Beş-on kişilik bir Yahudi heyeti, Resulullah (s.a.v.)'in yanına girmek için izin istedi. İçeri girerken:
“Es-Sâmu aleykum” dediler. Buna karşılık Aişe:
“Bel aleykumu's-Sâmu ve'1-la'netu” Bilakis ölüm ve lanet, sizin üzerinize olsun” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Ey Âişe! Doğrusu Allah, her hususta yumuşaklıkla muamele edilmesini sever” buyurdu. Bunun üzerine Aişe:
“Dediklerini işitmedin mi?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Ben de, “Ve aleykum” sizîn üzerinize de olsun” dedim” buyurdu. 266[266]

Açıklama:

“Es-Sâm” kelimesi, erken ölüm demektir. “Es-Sâmu aleykum” ise erken ölüm başınıza gelsin demektir.
Bütün melanet ve düşmanlıklarını sinsice yürüten yahudiler, asr-ı saaddette müslümanlarla karşılaştıkları zaman, selâm kelimesine çok yakın olan “Sâm” kelimesini kullanarak hem zehirlerini kusmuşlar ve hem de selâm vermiş gibi görünmeye çalışmışlardır. Fakat onların bu hali Resulullah'ın gözünden kaçmamış, ümmetini yahudilerin bu entrikalarına karşı da uyararak onların bu sözde selâmlarına karşı nasıl mukabele edeceklerini kendilerine öğretmiştir. Konumuzu teşkil eden bu hadis-i şerifte yahudilerin bu tutumlarına karşı müslümanların “Ve aleykum” diyerek cevap vermeleri emredilmektedir.
Alimler, Ehl-i kitab selam verdikleri vakit selâmlarının alınacağında ittifak etmişlerdir.
Ancak, Yahudiler selam yerine, selam kelimesine benzeyen fakat gerçekte selâm kelimesiyle taban tabana zıt olan “Sam” erken ölüm kelimesini kullandıkları zaman onların bu sözüne nasıl bir karşılık verileceği meselesi büyük bir önem kazanmaktadır.
Eğer onlara konumuzu teşkil eden hadiste anlatıldığı şekilde “Ve aleykum sizin üzerinize de olsun diyerek karşılık verilirse o zaman yahudilerin bu bedduasına iştirak edilmiş ve bu erken ölümün hem yahudilerin hem de müslümanların başına gelmesi istenmiş olur. Çünkü bu durumda “Ve aleykum” kelimesinin başında bulunan “Ve” atıf harfi olabilir. Atıf harfi ise, cem ve iştirak ifade ettiğinden yahudinin müslümanlar için ettiği erken ölüm duasının aynı şekilde yahudilere de şamil olmasından başka bir mana ifade etmez. Bu ise yahudilerin selâm suretindeki bu sinsi ihanetlerine yeterli bir cevap teşkil edemez.
İmam Nevevî şöyle diyor:

“Bu hadis-i şerifte geçen “Ve aleykum” kelimesinin başındaki “Vav” harfi rivayetlerin çoğunda bulunmakla beraber, bazılarında da yoktur. Rivayetlerin çoğunluğuna bakarak bu harfin bulunduğunu kabul edersek bu “Ve aleykum” cümlesini iki şekilde te'vil edebiliriz:

1- Bu cümleyi zahirine göre te'vil edebiliriz. Şöyle ki “Es-Sâmü aleykum” sözü “Ölüm başınıza gelsin” demek olduğuna göre, bu söze “Ve aleykum” diyen kimse;

“Gerçekten biz öleceğiz, siz de öleceksiniz, ölüm hususunda hepimiz aynı durumdayız. Hepimiz öleceğiz” demiş olur.

2- “Ve Aleyküm” kelimesinin başında bulunan “Vav” harfinin İştirak ve cem İfade eden atıf vavı olmayıp başına geldiği cümlenin, kendinden önceki cümleyle ilgisini kesmeye yarayan istinaf vav'ı olması mümkündür. Buna göre “Ve aleyküm” cümlesi: “Layık ve müstahak olduğunuz, kötülenme sizin başınıza gelsin” anlamına gelir.

Eğer bazı rivayetleri dikkate alarak “Ve aleyküm” cümlesinin başında vav harfinin bulunmadığını kabul edersek o zaman bu “Aleyküm” cümlesi, bilakis ölüm bizim üzerimize değil, sizin üzerinize olsun, anlamına gelir”

Hattabî'nin açıklamasına göre, bu mevzudaki rivayetlerin doğru olanı da vavsız olarak gelen “Aleyküm” şekildeki rivayettir ki Tirmizî'nîn rivayeti [267][267] ile Nesâi'nin rivayetinde [268][268] bu cümle, vavsız olarak rivayet edilmiştir. [269][269]

1994- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Yahudiler ile Hıristiyanlarca karşılaştığınız zaman ilk önce selamı siz vermeyin. Onlardan birine yolda rastlarsanız, onu yolun dar yerine sıkıştırın.” [270][270]

Açıklama:

Hadis, müslümanlara karşı zulüm ve haksızlık yapan müşriklere, Yahudilere ve Hıristiyanlara, yani İslam dışı olan kimselerle karşılaşıldığı zaman onlara müslümanların gücünü ve hakimiyetini göstermek için uçuruma düşürecek yada duvara çarptıracak kadar değil de, onları yolun en dar yerine sıkıştırılmasını, böylece onların

müslümanlara karşı daha samimi, daha yumuşak, daha sevecen olmalannı sağlamayı anlatmaktadır. Yoksa müslümanın, her önüne çıkan müşriklere karşı böyle davranması söz konusu değil. Çünkü bu tavır, müslümanlara hor bakan İslam dışı kimselerle alakalıdır. Bu, onlara yapılacak tavırlardan sadece bir tanesidir.

5- Küçük Çocuklara Selam Vermenin Müstehab Olması

1995- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), bazı çocukların yanından geçerken onlara selam verdi.” [271][271]

6- Perde Kaldırma Yada Benzeri Alametlerin İçeriye Girme İzni Sayılmasının Caiz Olması

1996- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), bana:
“Senin yanıma girmek için iznin, perdenin kaldırılması ve benim fısıltımı işitmendir. Bu durum, senin yanıma bu kadar yaklaşıp daha sonra seni girmekten nehyedebilirim” buyurdu.[272][272]

7- Kadınların Tabii İhtiyaçlarını Yerine Getirmeleri için Dışarıya Çıkmalarının Mubah Olması

1997- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah'ın hanımı Şevde, perde gerisinde durma hicap ayeti indikten sonra bir haceti için dışarı çıkmıştı. Kendisi diğer kadınlardan daha uzun ve iri yapılı olup kendisini tanıyanlardan gizli olamıyordu.” Derken onu Ömer gördü ve ona:
“Ey Şevde bil ki, vallahi, bizden gizli olamıyorsun, nasıl dışarı çıktığına bir bak!” dedi.
Bunun üzerine Şevde geri dönüp eve geldi. Resulullah (s.a.v.) benim evimde akşam yemeği yiyordu, elinde etli kemik vardı. İçeri girip:
“Ey Allah'ın Resulü! Hacetim için dışarı çıkmıştım, bunun üzerine Ömer bana şöyle şöyle söyledi” dedi.

Bunun üzerine Allah, Resulullah (s.a.v.)'e vahiy indirdi. Sonra Resulullah (s.a.v.)'den vahyin etkisi kaldırıldı. Bu sırada kemik halen elinde olup bir yere koymamıştı. Sonra da:
“Durum şu ki, kendi ihtiyaçlarınız için dışarı çıkmanız için size izin verildi” buyurdu. [273][273]

Açıklama:

Nur Suresi 31. ayette kadınların, zikredilen kadın ve erkekler dışındaki kimselere zinetlerini göstermeleri yasaklanmış ve onlara “Gizli zinetleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmamaları” emredilmişti. Eğer bu emir, Ahzab Suresi'nin bu ayeti ile birlikte okunursa, kadınların burada emredildiği şekilde örtülerine bürünmeleririin amacının zinetlerini başkalarından gizlemek olduğu anlaşılır.Elbette bu amaç da ancak dış elbisesinin kendisi sade olduğunda yerine getirilebilir, aksi taktirde süslü ve dikkat çekici bir örtüyle örtünmek bu amaca uygun düşmeyecektir. Bunun yanısıra, Allah sadece kadınlara örtülerine bürünerek zinetlerini gizlemelerini emretmekle kalmıyor, örtünün bir ucunu yukarıdan aşağıya bırakmalarını da emrediyor. Her sağduyulu insan buradan, vücut ve elbisenin zinetleri ile birlikte yüzün de örtülmesi gerektiği sonucunu çıkanr. Daha sonra Allah bu emrin sebebini de açıklıyor: “Bu, müslüman kadınların tanınması ve inciitilmemesi için en uygun yoldur.” Elbette bu emir, erkeklerin ısrar edici bakışlarından, sarkıntılık etmelerinden ve sataşmalanndan rahatsız olan, bunlan eğlenceli bulmayan, kötü şöhretli ahlaksız sokak kadınlanndan biri gibi kabul edilmek istemeyen, tam aksine ahlaklı, namuslu ev kadınları olarak tanınmak isteyen kadınlar içindir.
Böyle soylu ve şerefli kadınlara Allah şöyle buyurmaktadır:
“Eğer gerçekten iyi kadınlar olarak tanınmak istiyorsanız ve erkeklerin şehvet dolu bakış ve ilgileri sizi rahatsız ediyorsa, insanların açgözlü bakışları önünde bütün güzellik ve fiziki cazibenizi ortaya koyacak şekilde yeni gelinler gibi süslü bir şekilde sokağa çıkmamalısınız. Tam aksine bütün ziynetlerinizi gizleyen ve yüzünüzü örten sade bir örtü ile ve ziynetlerinizin şıkırtısı bile dikkati çekmesin diye ağırbaşlı bir şekilde yürüyerek sokağa çıkmalısınız. Kendisini boyayıp süsleyen ve her tür ziyneti takıp takıştırmadan

dışarı adımını atmayan bir kadının, erkeklerin dikkatini çekmekten başka bir amacı olamaz. Böyle yaptığı halde insanların, açgözlü bakışlarından rahatsız olduğunu söyleyerek şikayet ediyorsa ve “Sokak kadını” olarak tanınmak istemediğini, namuslu bir ev kadını olarak yaşamak istediğini söylüyorsa, bu, sahtekarlıktan başka birşey değildir. Bu, gerçek niyetini ifade eden bir kimsenin sözleri değildir, onun asıl niyeti tavırlarında ve davranış tarzında görülmektedir. O halde diğer erkeklerin önüne dikkat çekici bir şekilde çıkan bir kadının bu davranışı, onun davranışlarını neyin yönlendirdiğini göstermektedir. İşte bu nedenle münasebetsiz kimseler, hafif kadınlardan bekledikleri şeyleri bu kadınlardan da beklerler.” Kur'an kadınlara şöyle der:
“Siz aynı anda hem sokak kadını, hem de namuslu bir kadın olamazsınız. Eğer namuslu, saygıdeğer kadınlar olarak yaşamak istiyorsanız, sokak kadınlarına yaraşan davranışlardan vazgeçmeli ve namuslu kadın olmanızı sağlayacak bir hayat tarzı benimsemelisiniz.” [274][274]

8- Yabancı Bir Kadın ile Başbaşa Kalmanın Ve Onun Yanına Girmenin Haram

1998- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Dikkat edin ki! Sakın bir adam, dul bir kadının yanında gecelemesin. Yalnız nikahlısı yada evlenmesi haram olan bir kimse olursa o başka.” [275][275]

1999- Ukbe b. Amir (r.a)'tan rivayet edilmiştir; “Resulullah (s.a.v.):
“Kadınların yanına girmekten sakının!” buyurdu. Ensar'dan bir kimse: “Ey Allah'ın resulü! Bîr kadının kocasının erkek akrabaları hususunda ne buyurursun?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Kadının kocasının erkek akrabaları, ölümdür” buyurdu. [276][276]

2000- Abdullah İbn Amr İbnu'1-As (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Hâşim oğullarından birkaç kişi, Esma' bint. Umeys'in yanına girmişti. Derken Ebû Bekr'i Sıddık da oraya girdi. Esma, o gün, Ebu Bekr'in

nikâhı altında idi. Ebû Bekr, bu kimseleri orada görüp bu durumdan hoşlanmadı. Bunu Resulullah (s.a.v.)'e anlattı, sonra da:
“Fakat orada hayırdan başka bir şey görmedim” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Doğrusu Allah, Esma'yi kötü işlerden uzak kılmıştı” buyurdu. Sonra Resulullah (s.a.v..v) minberin üzerinde ayağa kalkarak:
“Bu günümden sonra hiç kimse, beraberinde bir veya iki kişi olmadan, kocası evde bulunmayan bîr kadının yanına girmesin!” buyurdu. [277][277]

9- Bir Kimsenin, Bir Kadınla Başbaşa Görülmesi Halinde O Kadın Hanımı Yada Mahreç Akrabası Olursa Suizannı Gidermek için “Bu Kadın, Filancadır” Demenin Müstehab Olması

2001- Safiyye bint. Huyey (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir;
“Peygamber (s.a.v.) itikâfa girmişti. Ben de geceleyin onu ziyarete gidip onunla (mescidin içerisinde) konuştum. Sonra evime dönmek üzere kalktım. Beni evime götürmek için o da kalktı.
“Safiyye'nin evi, Üsame b. Zeyd'ın hanesinde idi. Derken oradan Ensâr'dan iki kimse geçti. Peygamber (s.a.v.)'i görünce hızlandılar. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.);
“Ağır olun! Bu kadın, Safiyye bint. Huyeyy'dir” buyurdu. Adamlar;
“Subhanallah, ey Allah'ın resulü!” Resulullah (s.a.v.);
“Şüphesiz şeytan, insanın kanının aktığı yerden akar. Ben de sizin kalblerinize kötülük atar diye korktum” buyurdu yada “Kötülük” kelimesi yerineşey” dedi. [278][278]

Açıklama:

Hattâbî'ye göre bu hadis; insanın iyi sonuç vermeyeceği belli olan işlerden ve kendisi hakkında insanlann kötü zan beslemelerine sebep olacak davranışlardan uzak durmasının ve hüsnü zan beslemelerine sebep olacak davranışlarda bulunarak halkın kendine kötü zan beslemesi ihtimalini kaldırrrlasının müstehab olduğuna delalet etmektedir.

10- Bir Kimse Bir Meclise Gelip De Bir Açıklık Bulursa Oraya, Yoksa Onların Arkasına Oturması

2002- Ebu Vâkıd el-Leysî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), etrafında insanlar birlikte mescide otururken huzuruna üç kişi belirdi. ikisi Resulullah (s.a.v.)'e doğru yöneldi. Diğeri de başka bir tarafa doğru gitti. Bu iki kimse, Resulullah (s.a.v.)'in karşısında durdu. ikisinden biri, mesciddeki halkada bir boşluk bulup onların arasına oturdu. Diğer ise, cemaatın arkasında bir yerde oturdu. Üçüncüsü ise çekip gitti. Resulullah (s.a.v.), konuşmasını bitirince:
“Bu üç kişinin durumunu size bildireyim mi? Birincisi, Allah'a sığındı. Allah'da onu barındırdı, ikincisi, cemaate sıkıntı vermekten çekinip en arkaya oturdu. Üçüncüsü ise bu cemaattan yüz çevirdi. Allah'da ona yüz çevirdi” buyurdu. [279][279]

Açıklama:

Bu hadiste; bir ilim meclisine oturan kimsenin, Allah'ın yakınında ve himayesinde olduğu ve onun, meleklerin üzerine kanatlarını açacakları kimselerden olduğu, böyle bir meclisi yarıp orta yerlerde ve önlerde oturmak isteyip de bundan haya eden kimsenin arkalarda oturmasından dolayı Allah'ın da ona azab etmekten haya edeceği, böyle bir meciise oturmaktan yüz çeviren kimseden Allah'ın da ondan yüz çevireceği belirtilmektedir.
Ayrıca ilim meclisinde daha iyi işitmek ve anlamak için konuşan kimseye yakın oturmanın müstehab olduğu, ilim meclisinin kenanna oturmanın ve dinlemekte olan bir kimseyi yerinden kaldırmamanın güzel edebden olduğu, ilim halkasında boş yer bırakmayanlara ve hayır talebinde sıkışanlara övgünün olduğu ve meclistekilerin soru sormasından önce ilmi anlatmaya başlamasının caiz olduğu ile ilgili hükümler yer almaktadır.

11- Bir İnsanı önceden Oturduğu Mubah Yerinden Kaldırmanın Haram Olması

2003- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir adanı, Cuma günü yada başka zamanlarda birisini yerinden kaldırıp sonra da oraya oturmasın. Fakat 'yer açın, genişleyin” desin.” [280][280]

2004- Câbir (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sakın sizden birisi Cuma günü din kardeşini oturduğu yerinden kaldırmasın. Sonra da gidip onun yerine oturmasın. Fakat “Yer açın” desin.” [281][281]

12- Oturduğu Yerden Kalkıp Sonra Geri Dönüp Gelen Kimsenin O Yerde Hak Sahibi Olması

2005- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir kimse oturduğu yerden kalkıp da sonra oturduğu yere geri dönerse, o kimse, o yerde hak sahibidir.” [282][282]

13- Kadın Tabiatlı Kimsenin, Yabancı Kadınların Yanına Girmesinin Engellenmesi

2006- Ümnıü Seleme (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Kadın tabiatlı bir kimse, evde Resulullah (s.a.v.)'in yanında bulunuyordu. Bu kimse, Ümmü Seleme'nin kardeşine:
“Ey Abdullah b. Ebi Ümeyye! Allah yarın size Taif'i fethini müyesser kılarsa ben sana Gaylan'ın şişman kızını sana göstereceğim. Çünkü o kız, semizliğinden dolayı dört et büklümüyle karşılar ve geriye döndüğü zaman ise sekiz et büklümüyle arkaya döner” dedi. Resulullah (s.a.v.), onun bu dediklerini işitti. Bunun üzerine hanımlarına;
“Bunlar, sizin yanınıza girmesin” buyurdu. [283][283]

2007- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarının yanına kadın tabiatlı bir adam giriyordu: Peygamber (s.a.v.)'in hanımları, onu, ihtiyaç sahibi olmayan kimselerden sayıyorlardı. Derken bir gün Peygamber (s.a.v.), o kimse kadınlarından birisinin yanında iken içeri girdi.” Bu kimse:
“O kadın, karşıladığı zaman semizliğinden dolayı dört et büklümüyle karşılar, geriye döndüğü zaman ise sekiz et büklümüyle döner” diyerek bir kadını tavsif ediyordu. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Dikkat edin ki! Bu kimse, orada burada ne olduğunu tanır halde görüyorum. Bu kimse, bir daha siz kadınların yanın sakın girmesin!” buyurdu.
Bunun üzerine kadınlar, onu yanlarına girmektenmen ettiler.” [284][284]

Açıklama:

Hadisin metninde geçen “Muhannes”; ahlak, hareket ve sözünde kadınlara benzeyen kimsedir. Bazen yaratılıştan kadına benzer. Dolayısıyla da tıpkı kadınlar gibi konuşur.
O kişinin kadına benzemesi, kendi arzusuyla değildi. Bu kişi, bir tur hünsa kimse gibidir. Hünsa: Hem erkeklik ve hem de kadınlık organı olan kimsedir. Peygamber (s.a.v.)'in o kişiyi ilk gördüğünde bir şey dememesi bundan dolayı olabilir.
Bazen de doğuştan benzemediği halde kendi arzusuyla kadınlara benzemeye çalışanlar vardır. Bunlara da, “Muhannes” denilir. İşte sahih hadislerde lanet edildiği bildirilen muhannesler bunlardır.

14- Yabancı Bir Kadın Yolda Yürümekten Aciz Kaldığında Bineğin Arkasına Bindirmenin Caiz Olması

2008- Esma' bint. Ebi Bekr (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Zübeyr, benimle evlenmişti. Fakat kendisinin yeryüzünde mai ve köle nâmına atından başka hiçbir şeyi yoktu. Ben onun atının yemini verir, nafakasına bakar, işlerini görür, su devesi için çekirdek kırar, onun yemini ve suyunu verir, kovasını tamir eder, hamur yoğururdum. Ekmek yapmayı beceremiyordurn. Benim için

Ensar'dan bazı komşu, kadınlar ekmek yapıyorlardı. Doğru kadınlardı. Zübeyr'e, Resulullah (s.a.v.)'in parsellediği yerden çekirdeği başımın üstünde taşıyordum. Ki bu yer bir fersahın üçte ikisi uzaklıktadır. Bir gün çekirdek başımın üzerinde olduğu halde Resulullah (s.a.v.)'e rastladım. Beni çağırdı. Sonra beni arkasına bindirmek için devesine:
Esma, Zübeyr'e:
“Utandım; fakat senin kıskançlığını da bilirim” dedi. O da:
“Vallahi, başının üzerinde hurma çekirdeğini taşıman, bana, onunla beraber deveye binmenden daha güçtür” dedi. Esma:
“Bundan sonra babam Ebû Bekr bana bir hizmetçi gönderdi de, o beni at bakıcılığından kurtardı ve sanki beni âzâd etti” dedi. [285][285]

Açıklama:

Esma, Hz. Âişe'nin kız kardeşidir. Dolayısıyla Hz. Peygamber (s.a.v.)'in baldızı olmaktadır.

15- Üçüncüsünün Rızası Olmaksızın Uç Kişiden Ikı Kişinin Gizli Konuşmalarının Haram Olması

2009- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Üç kişi bir arada bulunduğunda, iki kişi diğerini bırakıp da kendi aralarında birbiriyle gizli konuşmasın.” [286][286]

16- Tıp, Hastalık Ve Okumayla Tedavi/Rukye

2010- Peygamber (s.a.v.)’in hanımı Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.) hastalandığı zaman Cebrail onu okur:
“Bismillâhi yubrike ve min külli dâin yeşfîke ve min şerri hâsidin izâhasede ve şerri külli zî aynin seni her türlü kötülükten uzak kılan, her hastalıktan sana şifa veren, hasetliği kabardığı her hasetçinin şerrinden ve her nazarı değenin şerrinden emin eyleyen Allah'ın ismiyle” derdi. [287][287]

Rukye:

Dua, efsun, muska; sihirbaz ve üfürükçülerin okudukları şeyler (anlamına gelmektedir).
İbn Hacer el-Askalânî (ö. 852/1447), alimlerin şu üç şartın bulunmasıyla rukyenin caiz olacağı üzerinde görüş birliği içerisinde olduklarını bildirmektedir:
a- Allah Teala'nın kelamiyla âyetlerle, isimleri veya sıfatlarıyla olması;
b- Arap diliyle veya başka bir dille anlaşılır olacak şekilde yapılması;
c- Yapılan rukyenin bizzat faydasının dokunduğuna değil, umulan faydanın Allah Teâlâ tarafından gönderildiğine inanılması. [288][288]
Rukye; mubah, haram ve şirk olmak üzere üç çeşittir:

1- Mubah Olan Rukye:

Kur'ân-ı Kerim'den ayetlerîe Allah Teala'nın isim ve sıfatlarıyla, arapça ve anlamı anlaşılır bir dille yapıldığı takdirde mubahtır. Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilen bir hadis-i şerifte şöyle denilmektedir: “Rasûlüllah (s.a.v.) son hastalığında muavvizeteyni okuyup kendisine üflüyordu. Hastalığı ağırlaştığı zaman onları okuyarak üzerine üflüyor ve onların bereketi için elini meshediyordum.” [289][289]
Yine Hz. Aişe (r.anhâ) Rasûlüllah (s.a.v.)'m hastalığından bahsederken şunları söylemektedir: “Rasûlüllah (s.a.v.) yatağa düştüğü zaman, Ihlas süresi ve Mu'avvize-teyn'in tamamını okuyarak avucuna üfledi ve sonra elleriyle yüzünü ve vücudunun elinin yetiştiği her tarafını mesnetti.” [290][290]
Yine akrep sokmasına karşı Fatiha suresi ile rukye yapıldığına dair hadis varîd olmuştur.[291][291] Ve yine Rasûlüllah (s.a.v.)'m hastalanan bazı kimselere, Muavvizeteyn okuyup, oniarı sağ eliyle meshettiği ve peşinden de şöyle söylediği rivayet edilmektedir:
“Ey insanların Rabbi olan Allah'ım hastalığı gider; buna şifa ver. Şifa veren yalnız sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur. Hastalık bırakmayan şifa ver.” [292][292]

Bu anlamda rivayet edilen hadisler çoktur. Bazı alimler Rasûlüllah (s.a.v.)'in; *“Göz değmesi ve hummanın dışında rukye yoktur”.* [293][293] hadisine dayanarak, göz değmesi, yılan ve akrep sokması dışında rukyenin caiz olmadığı kanatine varmışlardır. Ancak diğer bazı alimler de bu hadisin, rukyenin en fazla faydalı olacağı anlamına sarfedildiğini, “Zülfikardan başka kılıç yoktur” sözüne kıyas yaparak cevaplandırmışlardır. Çünkü diğer hadislerde görüldüğü gibi, Rasûlüllah (s.a.v.) başka şeyler için de rukyeye cevaz vermiştir.

2- Haram Olan Rukye:

Anlaşılmaz sözler, anlamsız kesik harfler, bilinmeyen isimler, bilenlerin Arapçadan başka bir dille rukye yapması, demir, tuz kullanarak veya ip bağlayarak rukye yapılması haram kılınmıştır. Fayda verdiği tecrübe edilmiş uygulamalar bunun dışındadır. Şabir (r.a)'dan şöyle rivayet edilmektedir:
“Rasûlüllah (s.a.v.) rukye yapılmasını yasakladı. Amr İbn Hazm'ın çocukları gelip şöyle dediler:
“Ya Resûlullah! Biz bir tür rukye yapardık ve onunla akrep sokmalarına karşı korunurduk.” Resûlullah;
“Ona dönün onda bir kötülük görmüyorum. Sizden her kim kardeşine fayda vermeye güç yetirirse ona faydalı olsun” [294][294] demişti.
İzz b. Abdüsselam'dan anlamı bilinmeyen harflerle yapılan rukye sorulduğu zaman, küfrü gerektirecek anlamlar içerip içermediğinin bilinmemesinden dolayı buna cevaz vermemiştir.

3- Şirk Olan Rukye:

Allah Teâlâ'dan başkasına dua ederek, sığınarak veya yardım dilenerek yapılan rukye, şirktir. Meleklerin, peygamberlerin, cinlerin ve benzeri varlıkların isimleriyle ' rukye yapmak gibi... Bunların tamamı Allah Teâlâ'ya şirk koşmaktır. Nitekim Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Efsun, nazarlık boncuklar, ve muhabbet için yapılan muhabbet muskaları şirktir.” [295][295] Yine; *“içinde şirk bulunmayan şeyle rukye yapmakta bir kötülük yoktur”* [296][296] buyurmaktadır.

İbn Hacer bu konuyu şöyle açıklamaktadır;
“Bazı rukyelerde şirk bulunmaktadır. Çünkü onu yapanlar kendilerine dokunan zararı defetmek ve lavda elde etmeyi Allah'tan başka kimselerden istemektedirler.” [297][297]
Müslüman, tamamıyla Allah Teâlâ'ya tevekkül etmekten başka şeylerden fayda dilemez. Nitekim Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ümmetimden yetmiş bin kişi hesapsız olarak Cennete girecektir. Onlar, efsun yapmayanlar, teşe'um etmeyenler, vücudlarını dağlamayanlar ve ancak Rablerine tevekkül edenlerdir.” [298][298]
Kendiliğinden, istenmediği halde müslüman kardeşine rukye yapması bunun dışındadır. Bu Rasûlüllah (s.a.v.)'in şu hadisine göre müstehaptır.
“içinizden her kim kardeşine yardım etmeye güç yetiriyorsa bunu yapsın.” [299][299]

2011- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Nazar/göz değmesi, gerçektir. Eğer kaderin önüne geçen bir şey olsaydı, onun önüne göz değmesi geçerdi. Sizden boy abdesti almanız istenildiğinda boy abdesti alın.”

Nazar:

Türkçe'de kem göz manasına gelmektedir.
Öyle anlaşılıyor ki göz değmesinin temelinde yatan esas sebep kişinin kıskançlık duygusudur. Ve bu duygunun, baktığı kimseye yansıması ve onu te'sir altında bırakmasıdır. Nazar boncuğu takmakla bu kıskançlık dolu bakışların tesirinin azaltılması veya başka yönlere yansıtılması amaçlanmaktadır.
Nazar ile kıskançlık arasında yakın bir münasebet vardır. Elmalılı Hamdi Yazır, bu münasebeti şöyle ifade ediyor:
“Kıskançlıklarından az daha Hz. Peygamber'i nazara uğratacaklar, aç ve kötü gözlerinin şerriyle ellerinden gelse onu helak edeceklerdi. Demek ki, öfkenin bedende bir hükmü bulunduğu gibi, gözlerin de karşılarındakine bakışlanna göre iyi veya kötü bir hükmü vardır. Kimi

elektrik gibi dokunur çarpar; mıknatıslar ve manyetize eder. Kimi de aldığı teessürle hasedinden bir gayze düşer, türlü türlü su-i kasde ve hilelere kalkışır ki, maddî veya manevî hangisi olursa olsun hedefine vardığı zaman, isabet-i ayn değmesi veya nazar tabir olunur. Bunun hakkında uzun uzadiya sözler söylenmiş, inkâr edenler, ispat edenler olmuştur. Keyfiyeti ne olursa olsun isabet-i ayn vardır." 300[300]
Nazann gerçek olduğunu kabul edince, ondan korunma yollarını da öğrenmek gerekir. Bunun için de, dinimizin bize müsaade ettiği yollara baş vurmak, sakındırdığı yollardan da kaçınmak durumundayız.
Nazar kavramının batıdaki ifadesi, psikokinezidir. Nazar olayında iyi niyet ve yoğuşmaya göre alıcı ile verici uçlardan geçen bir "Ark" oluşmaktadır. Gıbta, övünme, imrenme gibi dostça duygular, hatta ebeveynlerin; çocuklanna sevgisi, nazarın küçük dozda uğratma sebebidir. Nazara uğrayan kişi, çok sık esner ve sıkılır. Asıl uğursuz nazar, "Haset" duygusundan gelişir. Bu duyguda, düşmanlık, kin ve intikam mevcuttur. Nazann dozajında bu haset duygusunun şiddeti çok önemlidir. Haset duygusu ne kadar şiddetli olursa, nazarın gücü de o kadar şiddetli olur. 301[301]
Gözlerin elektromanyetik ışınlar yoiİadığı konusu, Sovyetler Birliğinde yoğun bir şekilde araştırılmaktaydı. Yayının dalga boyu yaklaşık yüzde sekizmidir. Yani radyo dalgalanyla enfraruj kızılötesi dalgalar arasındadır. 302[302]

17- Sihir

2012- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Zurayk oğulları Yahudilerinden Lebid b. A'sam adında bir yahudi, Resulullah (s.a.v.)'e sihir yaptı. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.), bazı işleri yapmadığı halde o iş kendisine yapıyorum gibi geliyordu. Nihayet bir gün yada bir gece Resulullah (s.a.v.) dua etti. Sonra tekrar dua etti, sonra tekrar dua etti". Sonra bana:
"Ey Âişe! Kendisinden fetva istediğim şey hakkında Allah bana o şey hakkında fetva verdi. Bana iki kişi/Cebrail ile Mikail geldi. Biri başımın ucuna ve diğeri de ayak ucuma oturdu. Başucumda olan, ayak ucumda olana yada ayak ucumda olan, baş ucumda olana:

“Bu kimsenin rahatsızlığı nedir?” diye sordu. O da;
“Büyülenmiştir” dedi. Öteki:
“Onu kim büyüledi?” dedi. Diğeri:
“Lebid b. A'sam” diye cevâp verdi. Öteki:
“Bu büyü, hangi şeyle yapılmıştır?” dedi. Diğeri:
“Bir tarak, saç döküntüsü ve erkek hurma tomurcuğu ile yapılmıştır” diye cevap verdi. Öteki:
“Bu büyü, nerededir?” diye sordu. Diğeri:
“Zû Ervan kuyusunda” dîye cevâp verdi.
Âişe demiş ki:
“Daha sonra Resulullah (s.a.v.) sahabilerinden bazı kimselerle birlikte oraya gitti. Sonra bana:
“Ey Âişe! Vallahi, kuyunun suyu kına ıslatılmış su gibi kırmızımtırak, hurması da şeytanların başları gibi idi” buyurdu. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! O büyüyü (çıkarıp) yakmadın mı!” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Hayır, yakmadım! Allah bana şifa verdi. O büyüyü çıkarmak suretiyle sihrin kötülüğünün insanlar arasında yayılmasını istemedim. Kuyunun kapatılmasını emrettim. Kuyu da kapatıldı” buyurdu.” [303][303]

Sihir:

İnsana yönelik olarak tabiat üstü gizli güçlerin yardımı ve aracılığıyla belli bir maksadı gerçekleştirmek ve belli bir gayeye ulaşmak için uygulanan ve etkili olduğu kabul edilen eylem; bir şeyin veya olayın gerçek hüviyetinden uzak olarak başka bir halinin gösterilmesi.
Sihir, İslâm'ın kesin olarak yasaklayıp reddettiği bir inanç ve işlem olup tabiat kuvvetleriyle insanlara bir takım etkilerin yapıldığı söylenen ilkel bir anlayış ve olgudur. Tevhid inancının insanların hayatından uzak kaldığı dönemlerde toplumlann ilkel inançlara saplanmasıyla ve özellikle totem inancının yaygın olduğu kitleler arasında çeşitli göz boyama yollarıyla yapılan sihir, eski İran, Çin, Mezopotamya, Arap yarımadası, Mısır ve Hindistan'da rastlanan bir meslek haline getirilmiştir. Allah inancının ve sağlam düşüncenin zayıfladığı dönemlerde daha çok rastlanan bir olay olan sihir, bazı toplumlarda dinî törenlere bir inanç haline getirilmiş ve Allah'ın kudreti unutularak bir çok sihirbaz ve kâhinin sözleri geçerli

kılınmıştır. İslâm'ın sihirbaz ve kâhinleri kınaması, insanları basit inanç ve düşüncelerle oyalayıp onları gerçek Allah inancından uzaklaştırarak ilkel ve akıl dışı anlayışlara sürüklemelerini engellemek içindir.
Bütün bunlara bakıldığında sihir, hayal olan şeyleri gerçekmiş gibi göstermek suretiyle insanlar üzerinde aldatıcı bir tesir oluşturmaktan ibaret bir olaydır. Buna rağmen bir gerçek yönünün olduğu ve hakikaten etki yaptığı kabul edilmektedir. [304][304]

18- Zehir

2013- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir Yahudi kadını, Hayber'de Resulullah (s.a.v.)'e zehirli bir koyun eti getirmişti. O da ondan yemişti.
“Daha sonra kadının zehirli koyun eti getirdiği anlaşılınca bu kadın Resulullah (s.a.v.)'e getirildi. Resulullah (s.a.v.) kadına bunun sebebini sordu. Kadın:
“Seni öldürmek istedim” diye cevap verdi. Resulullah (s.a.v.):
“Allah seni bu iş üzerine musallat kılacak değildir” buyurdu. Ravi der ki:
“Yada “Benim üzerime musallat kılacak değildir” buyurdu. Sahabiler:
“Bu kadını öldürelim mi?” diye sordular. Resulullah (s.a.v.):
“Hayır!” buyurdu. Enes:
“Ben, o zehirli etin bıraktığı siyahlık yada yeşillik gibi etkiyi zaman zaman Resulullah (s.a.v.)'in küçük dili üzerinde görür dururdum” dedi. [305][305]

19- Hastaya Okuma Tedavisini/Rukye Yapmanın Müstehab Olması

2014. Hz. Aişe (r.ahhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Bizden birisi rahatsızlandığı zaman Resulullah (s.a.v.) onu sağ eliyle sıvazlar ve sonra da:
Ezhibi'1-bâse babben'n-nâsi, ve'ş- fi ente'ş-şâfî lâ şîfâe illâ şifâuke, şi-fâen lâ yuğâdiru sakamen” Ey insanların Rabbi! Şu hastalığı gider. Şifa ihsan eyle. Şifa veren ancak Sen'sin. Senin şifandan başka

hiçbir şifa yoktur. Bu hastaya Öyle bir şifa ver ki, hasta üzerinde hiçbir hastalık izi bırakmasın” derdi.
Resulullah (s.a.v.) hastalanıp ağırlaşınca elini tuttum. Onun bu yapmakta olduğunu ona yapmak istedim. Elini elimden çekti. Sonra da:
“Allahümme'ğfir lî vec'alnî maa'r-refîki'1-a'lâ” Allah'ın! Beni mağfiret eyle ve beni en yüksek refik ile birlikte kıl” buyurdu.
Aişe der ki:
“Resulullah (s.a.v.)'e bir bakayım dedim. Bir de baktım ki, Resulullah (s.a.v.)'in ölüm ile ilgili emir tamam olmuş.” [306][306]

2 Hastaya Felak ile Nas Surelerini Okumak Ve Üfürmek Suretiyle Rukye Yapmak

2015- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), ailesinden biri hastalandığı zaman onun üzerine Fe-lak ve Nas surelerini okuyup üfürürdü. Vefat ettiği hastalığa tutulunca, ben kendisine üfürmeye ve onu kendi eliyle sıvazlamaya başladım. Çünkü onun eli, bereketlilik açısından, benim elimden daha büyüktü.”[307][307]

21- Göz Değmesi, Vücuda Yayılan Sivilceler ile Yaralar, Zehirli Hayvan Sokması Gibi Şeyler için Rükyea Okuma Tedavisi Yapmanın Müstehab Olması

2016- Esved'den rivayet edilmiştir;
“Âişe'ye, okuma tedavisinin/rukye yapmanın hükmünü sordum. O da:
“Resulullah (s.a.v.), Ensar'dan bir ev halkına bütün zehirli haşerelere karşı okuma tedavisi/rukye yapmalarına izin vermiştir” diye cevap verdi. [308][308]

2017- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Bir kişi, kendisinde bulunan bir şeyden dolayı rahatsızlandığı zaman yada kendisinde bir çıban veya bir yara olduğunda Resulullah (s.a.v.)

parmağını mübarek tükürüğünden biraz sürer ve ıslak parmağını temiz bir toğrağa koyardı.
Hadisin ravisi Süfyân, kendi şehadet parmağını yere koyarak Resulullah (s.a.v..v)'in bu fiilini göstermiştir.
Parmağına bulaşan toprakla hastanın yaralı veya ağrıyan yerini sıvazlayıp kaldırır, sonra da: “Bismillah! turbetu ardinâ. Birîkati ba'dina, li-yuşfâ bihi sekîmunâ, biîzni rabbinâ” (Allah'in adıyla, bazımızın tükrüğüyle şu arzımızın toprağı, Rabbimizin izniyle hastamıza şifa verilmesi içindir” diyerek şifa temenni ederdi. 309[309]

2018- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir;
“Resulullah (s.a.v.), Aişe'ye, göz değmesinden dolayı okuma tedavisi yapmasını emretti.” 310[310]
Açıklama:

Resulullah (s.a.v.)'in göz değmesine karşı yapılmasını emrettiği rukye, Ayete'l-Kürsî gibi Mlah'in isimleri, sıfatlan ve yüce Allah'ı zikretme ile ilgili ayetleri okumak suretiyle Allah'tan şifa ve korunma dilemektir.

2019- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Zehirli hayvan sokmasında, yan taraflarda çıkan sivilce gibi yaralarda göz değmesinde okuma tedavisine izin verildi.” 311[311]

2020- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Ümmü Seleme (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), hanımı Ümmü Seİeme'nin evinde bir cariyenin/kız çocuğunun yüzünde sarılık görüp:
“Bu cariyeye/kız çocuğuna göz değmiş, yüzündeki sarılık nedeniyle ona hemen okuma tedavisi yapın” buyurdu. 312[312]

2021- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), yılan sokmasına karşı okuma tedavisi/rukye yapmak için Amr oğullarına izin vermişti.
Hadisin ravisi Ebu'z-Zübeyr der ki: Câbir b. Abdullah'ı şöyle derken işittim:

“Resulullah (s.a.v.)'in yanında oturduğumuz bir sırada bizden birisini bir akreb sokmuştu. Bunun üzerine bir adam:
“Ey Allah'ın resulü! Okuma tedavisi/nıkye yapayım mı?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Sizden her kim din kardeşine yarar sağlayabiliyorsa onu yapsın!” buyurdu. 313[313]

22- İçerisinde Şirk Olmamak Kaydıyla Okuma Tedavisi Yapmakta Bir Sakınca Görülmemesi

2022- Avf b. Mâlik el-Eşcaî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz cahiliye döneminde okuma tedavisi yapardık. Günün birinde Resulullah (s.a.v.):
“Ey Allah'ın resulü! Bu hususta ne buyurursun?” diye sorduk. O da:
“Bana okuma tedavisi şeklinizi gösterin! İçerisinde şirk olmadıkça rukyede bir sakınca yoktur!” buyurdu. 314[314]

Açıklama:

2090 nolu hadisin açıklamasında da geçtiği üzere, rukye; mubah hamm ve olmak özere üç kısma aynlmaktadır. Bu hadiste, Arapların cahiliye döneminde durumunu ortaya koymaktar. dönemi Araplar; afetler ile yabancı, isimlerden ve anlaşılmaz sözlerden oluşan kelimelerle islam gelince bu iptal olmuştur. Çünkü bu, haram olan rukye kısrrnna ffnndded Bu tur rukyenin haram Alınmasının denlennden birisi de; bu tür rukyelerde yabancı isimler anlaşılmaz sözlerden oluşan kişiyi küfre ve şirke götürecek sözler içermekteydi.
imam Suyûtî, su üç şart. içeren rukyenin caiz olduğu hususunda alimlenn ittifak ettiklerini belirtmiştir:
1- Rukyenin; Allah'ın sözlerinden, isimlerinden ve sıfatlarından oluşması.
2- Arapça ve manası anlaşılır olması
3- Rukyenin bizzat etkisi olmayıp aksine etkisinin Allah'ın takdiriyle olduğuna inanmak. 315[315]

23- Kur’an Ve Me'sur Dualarla Okuma Tedavisi Yapma Karşılığında Ücret Almanın Caiz Olması

2023- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in sahabilerinden bazı kimseler bir seferde idiler. Arap kabilelerinden bir kabilenin yanında konaklayıp onlara kendilerini misafir almalarını istediler. Fakat onlar, bu sahabileri misafir almak istemediler. Derken kabilenin reisini akrep sokmuştu. Kabileden bazı kimseler, sahabilerin yanına gelip onlara:
“içinizde okuma tedavisi yapan birisi var mı? Çünkü kabilenin reisini zehirli bir hayvan sokmuştur yada isabet almıştır” dediler. İçlerinden birisi:
“Evet” diye cevap verdi. Bu kişi, kabile reisinin yanına varıp ona Fatiha suresini okumak suretiyle rukye yaptı. Bunun üzerine adam iyileşti. Bu sahabiye, yaptığı bu iş karşılığında bir sürü koyun verdiler. Fakat o, bu koyunları kabul etmek istemeyip:
“Bu meseleyi, Peygamber (s.a.v.)'e anlatayım da ondan sonra bakarız” dedi.
“Medine döndüğünde Peygamber (s.a.v.)'e gelip durumu ona anlatıp:
“Ey Allah'ın resulü! Vallahi, Fatiha suresinden başka bir şeyle okuma tedavisi yapmadım” dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Fatiha suresinin, bu kadar etkili bir okuma tedavisi olduğunu nereden bildin?” deyip sonra da:
“Onlardan koyunları alın. Bana da sizinle birlikte bir pay ayırın!” buyurdu. [316][316]
(s.a.v.):Fatiha Suresine; Allah kelâmının başında bulunduğu yahut namazda ilk okunan sûre veya tümüyle ilk inen sûre olarak Fatiha sûresi denilmiştir. Fatiha suresinin bir çok ismi vardır. Bu olaydan dolayı, Fatiha suresinin bir isminin de “Rukye” olduğu belirtilmiştir. [317][317]

24- Duayla Birlikte Acı Duyulan Yerin Üzerine Elini De Koymanın Müstehab Olması

2024- Osman b. Ebi'l-Âs es-Sekafî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Osman b. Ebi'l-Âs, müslüman oldu olalı vücudunda duyduğu bir ağrıdan dolayı Resulullah (s.a.v.)'e şikayette bulundu. Resulullah (s.a.v.), ona:
“Elini vücudunun ağrıyan yerine koy, üç defa “Bismillah Allah'ın adıyla” de! Yedi defa da “Eûzu billahi ve kudretihi min şerri mâ ecidu ve uhâziru (acısını duyduğum ve sakınıp sığınmaya çalıştığım ağrının şerrinden Allah'a ve O'nun kudretine sığınırım” de!” buyurdu.[318][318]

25- Namazda Vesvese Şeytanından Allah'a Sığınmak

2025- Osman b. Ebi'l-Âs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Osman b. Ebi'l-Âs, Peygamber (s.a.v.)'e gelip:
“Ey Allah'ın resulü! Doğrusu şeytan; benimle namazım ve kıraatimin arasına girip perde oldu. Namaz ile kıratımı karıştırıp beni onlarda şüpheye düşürüyor” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bu, “Hınzib” adında bir şaytandır. Onu hissettiğin zaman hemen ondan Allah'a sığın ve sol tarafına üç defa tükür” buyurdu.
Osman b. Ebi'l-Âs:
“Resulullah (s.a.v.)'in bu tavsiyesini yaptım. Bunun üzerine Allah, o şeytanı benden giderdi” dedi. [319][319]

Açıklama:

“Hinzib”, namaz kılan kimseyi şaşırtma görevini üstlenmiş şeytanın adıdır.”

26- Her Hastalığın Bir İlacı Olması Ve Tedavi Olmanın ise Müstehab Olması

2026- Câbir (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Her derdin bir devası vardır. Dolayısıyla derdin devasına rastlanıldığı zaman o dert Yüce Allah'ın izniyle düzelir. [320][320]

Resulullah (s.a.v.): *“Her derdin bir devası vardır”* buyurduysa mutiaka vardır. Bugün henüz çaresiz dertler varsa devası keşfedilemediğindendir. Resuluüah (s.a.v.) kan aldırmanın ve dağlamanın birer tedâvî şekli olduğunu haber verdiyse, onlar mutlaka birer sahih tedavi şeklidir. Bunların bu asırda tıp âleminden kalkmış olması hadisin sıhhatine asla dokunamaz. Çünkü his ve tecrübeye dayanan bilgilerin çoğunlukla dayanakları, bilimsel teorilerdir. Onlara yüzde yüz güvenmeye ise imkan yoktur. Örneğin, bugün “Gülmek, neşelenmek hayat kaynağıdır” diye bir nazariye ortaya çıkar, yarın bakarsınız bunun tam aksini iddia eden bir nazariye çıkmıştır. Ağlamanın vücut için daha faydalı olduğundan bahseder. Dolayısıyla bunlara itimat olunamaz. Resûîüllah (s.a.v.)'in haber verdiği bir şeyin imkânsız olduğu alken ve şer'an sabit olursa bu takdirde o haber bizim için müteşabihlerden olur. İslam'ın özüne aykırı olmamak kaydıyla yorumlamır. [321][321]

2027- Âsim b. Ömer b. Katâde'den rivayet edilmiştir:
Cabir b. Abdullah, hanemize gelmişti. Bu sırada bir kimse, çıban veya yaradan dolayı rahatsızlığını şikayet ediyordu. Cabir, ona:
“Rahatsızlığın nedir?” diye sordu. Adam:
“Çıbanım, bana çok sıkıntı veriyor” dedi. Cabir:
“Delikanlı! Bana bir hacamatçı/kan alıcı kimse getir” dedi. Adam:
“Ey Ebû Abdullah! Hacamatçıyı ne yapacaksın?” dedi. Câbir:
“Yaraya hacamat şişesi taktıracağım” dedi. Adam:
“Vallahi, buna sinekler konuyor veya elbise değiyor, dolayısıyla da bu bana eziyet veriyor, bana zor geliyor?” dedi. Cabir, adamın bundan geri durduğunu görünce:
Resulullah (s.a.v.)i:
“Eğer sizin ilaçlarınızdan bir şeyde hayır varsa bu, hacamat bıçağında veya bal içmede yada ateşle dağlamadadır. Ancak ben, dağlamayı sevmiyorum” diye buyururken işittim' dedi.
Bunun üzerine Hacamatçı geldi ve hacamat yaptı. Bunun arkasından adamın duyduğu rahatsızlık geçti. [322][322]

2028- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Ümmü Seleme kan aldırmak için Resulullah (s.a.v.)'den izin istemişti. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) Ebu Taybe'ye Ümmü Seleme'den kan almasını emretti.” [323][323]

Açıklama:

Kan, genellikle o dönemde baş, bilek, ense gibi kadınların yabancı erkeklere göstermesi caiz olmayan yerlerden alındığı için, bu hadisin zahiri zımnen, kadınların saçlarını ergenlik çağına gelmemiş çocuklara ve süt kardeşi gibi kendilerine nikah düşmeyen yakınlarına göstermelerinin caiz olduğunu ifade etmektedir.
Ebu Taybe'nin, ya Ümmü Seleme'nin süt kardeşi yada ergenliğe girmemiş bir çocuk olduğu ileri sürülmüştür.
Bazı alimlere göre; Ebu Taybe, Ümmü Seleme'ye mahrem olmayıp yabancı bir erkek bile olsa böyle tedavi edici pozizyonda bulunan bir kimsenin, hastanın vücudundan bakması gerekli ve zorunlu olan yere bakmasının caiz olduğunu söylemişlerdir.

2029- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Hendek savaşı günü kolundan yaralanan Übeyy b. Ka'b'a bir doktor gönderdi. O da, onun bir damarını kesti. Sonra da üzerini dağlama tedavisi yaptı.” [324][324]

2030- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) kan aldırdı. Kan alan kimseye ücretini ödedi ve burnuna da ilaç damlattı.”[325][325]

Açıklama:

Kan alan kimseye ücret ödenmesi ile ilgili olarak 1526 nolun hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

2031- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) kan aldırırdı. Kan aldırmanın ücreti hususunda hiç kimseye haksızlık etmezdi.” [326][326]

Hacamat:

Sözlükte; “Emmek” anlamına gelen “Hacm” kökünden gelir. Tıbbî tabir olarak “Kan aldırma” diye ifade edilir. Bu işi yapan kimseye, “Hacim” yada “Haccâm” denir. îhticam, kan aldırma talebidir. Kan alma işinde kullanılan alete, “Mihcem” yada “Mihceme” denir. Genellikle sığır boynuzundan yapılır. İçi boş ve iki ağızlı bir alettir. Mihcem, bazem Haccâm'ın emdiği kanı toplayan alete ve hatta kan almada deriyi yarmak üzere kullanılan ucu sivri alete de denir. Aslında bu yarma aletinin ismi, “Mişraf”tır
O dönemde kan, iki şekilde alınmaktaydı:

1- Deriyi Yarmadan Yapılan Hacamat:

Mihcem denilen alet alınır; geniş ağzı, kan alınmak üzere belirlenen yere tatbik edilir. Haccâm'da, aletin diğer ağzından aletin içindeki havayı ağzıyla emer. Alet içerisinde hava azaldıkça kanın dahili tazyikinin de tesiriyle kan ince damarlardan aletin içine, deri mesamatından akmaya başlar. Böylece hacamat yapılan yerdeki kan tıkanıklığı izale olur. önceden duyulan ağrı ve sızı hafifler veya tamamen yok olur.

2- Deri Yarılarak Yapılan Hacamat (Fasd):

Mişrat yada mihcem denilen ucu sivri bir aletle derinin üzeri yarılır. Bu durumda, rnihcem'in havası emildikçe kan, bu yanlan yerden daha kolay ve daha çabuk akmaya başlar. Taberânî (ö. 360/970)'nin, Semure'den naklettiği rivayette; Peygamber (s.a.v.) bu tarzda kan aldırmıştır.
Kan aldırma ile; kanı alman kişinin kan yapıcı merkezleri uyarılarak, genç ve dinamik kan hücrelerinin oluşması sağlanır. Bu hücreler, solunum hücreleri alyuvarlar/kırmızı kan hücreleri yada savunma akyuvarlar/beyaz kan hücreleridir.
Bu yeni oluşan genç ve dinamik hücreler, hastalıklara karşı daha amansız bir mücadele vererek hastalıkların uzaklaşmasına sebep olduğu gibi, çevre şartlarına karşı daha sağlam olmamızı sağlar ve vücuttaki işe yaramayan temel taşı niteliğindeki ihtiyar hücrelerin

uzaklaşmasına ve bunların yerine genç hücrelerin yerleşmesine yardımcı olurlar. Yapılan gözlemlerde, kan aldıran kişi de, hastalıklara karşı mukavemetin geliştiği, baş ağrısının ortadan kalktığı, grip gibi hastalıklara yakalanmadığı görülmüştür. Dolayısıyla kansere akrşı mukavemetin ve Aids'e karşı müdafaanın elde edebileceği de düşünülmektedir.

2032- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Humma ateşli hastalık, cehennemin kükremesİndendir. Dolayısıyla onu suyla serinletin." [327][327]

Açıklama:

"Humma", sıtma gibi ateşli hastalıklara genel olarak verilen isimdir. Bu hadiste; bir yandan ateşli hastalıklarda uygulanabilecek bir tedavi yoluna işaret edilirken, diğer taraftan cehennemin kaynaması, yani cehennem ateşinin şiddeti, insanların bizzat yaşamış veya müşahade etmiş olabilecekleri bir olaya benzetilerek insanlar uyarılmaktadırlar.
Ateşli bir hastalığın, hastayı ateşler içerisinde kıvrandırarak eritip bitirmesi, cehennem hayatından çok küçük bir numunedir. Bunun için bir hastalığa düşmemek için önlem alındığı, bir hastalığa düşünce de kurtuluş çareleri arandığı gibi, ebedi hayatta cehennem azabına uğramamak için bu dünyada gereken şeyler yapılmalıdır. Yine bu dünyada yapılacak ve asılları temizliğe, yani "Su"ya dayanan ibadetlerin serinliği, ahirette cehennem ateşini etkisiz hale getirecektir.
Ateşli hastalıkların tedavisinde, hastalığın çeşidine ve hastalığa göre yöntemleri değişmekle beraber, genel olarak, soğuk su kullanımı faydalı olmaktadır.

27- Hastalığın Devası Bilinmediği Zaman Bir İlacı Hastanın Ağzından Vermek Suretiyle Tedaviye Girişmenin Mekruh Olması

2033- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Hastalığı sırada Resulullah (s.a.v.)'in ağzına ilaç akıttık. Bunun üzerine bize:
“Bana ilaç akıtmayın” diye işaret etti. Biz:
“Resulullah (s.a.v.)'in bunu istememesi ile ilgili işareti, hastanın ilaçtan hoşlanmamasından ibarettir” deyip ilaç vermeye devam ettik. Resulullah (s.a.v.) aydınca:
“Ben sîzi bana ilaç vermekten men etmedim mi? Sîzden ağzına ilaç akıtılmayan hiç kimse kalmasın. Amcam Abbâs hariç. Çünkü bana ilaç verdiğiniz de o sizinle birlikte bulunmadı” buyurdu. [328][328]

28- Kusttan İbaret Olan Ûdi Hindi ile Tedavi

2034- Ümmü Kays bint. Mihsan (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Henüz yemek yemeyen küçük bir oğlumla birlikte Resulullah (s.a.v.)'in yanına girdim. Bu oğlumu, uzre denilen boğaz hastalığından dolayı tedaviye tabi tutmuştum. Resulullah (s.a.v.):
“Niçin boğaz hastalığını böyle bir tedavi uygulamak suretiyle çocuklarınızın boğazım elle sıkıştırıp dürtüyorsunuz” Şu Udi Hindi'yi kullanın. Çünkü onda yedi türlü şifa vardır. Zatu'1-cenb/göğüs zarı iltihabı hastalığının ilacı ondandır. O, uzre denilen boğaz hastalığı için burna çekilir. Göğüs zarı iltihabı hastalığı için ise suyla hastaya ağızdan verilip içirilir” buyurdu. [329][329]

Açıklama:

“Kust”, topalak dedikleri bir ottur. iki çeşit olur: Birincisi, Hindistan'da biter; siyah, hafif ve tatlı olur. ikincisi ise Şam'da biter, Şemşad ağacı renginde ve hoş kokulu olur. Bunun bir de beyaz renkli olanı vardır ki acı olur.
İbnü'l-Kayyim'in açıklamasına göre; doktorlar zâtü'l-cenbi, hakiki ve hakiki olmayan diye iki kısma ayırırlar:

1- Hakiki zâtülcenb:

Göğsü kaplayan ve akciğerleri kuşatan sulu zarda meydana gelen iltihaptır. Bu hastalığın ateş, öksürük, kesik sancı ve nefes darlığı gibi belirtileri vardır. Hadiste tavsiye edilen ilaç ise bu hastalığın ikinci kısmı için faydalıdır.

2- Hakiki olmayan zâtülcenb:

Bir takım kaba ve zararlı yellerin bazı yerlerde tıkanıp kalmasının meydana getirdiği ve hakikisine benzeyen bir sancıdan ibarettir. Ancak hakiki zâtülcenbde sancı kesik kesik, hakiki olmayan da ise devamlıdır.

Ud-i hindinin kokusu; nezleyi giderir, yağı sırt ağrısına fayda verir, îç uzuvları takviye eder, vücuttaki gazı çıkarır, zâtülcenb hastalığına faydalıdır.

“İbn Sina, Ûd-i hindî'nin bademciklerin tedavisinde ilaç oİarak kullanıldığını zikrediyor.”

Bugünkü tıpta bademciklerin çıkarılmış olmasına rağmen boğazdaki lenfa halkasının iltihaplanmaları, boğaz ağrısına ve komplikasyonlara sebep olacağı belirtilmekte, tedavi için aspirin veya diğer ağrı kesiciler kullanılmakta, hastanın alerjik olmadığı biliniyorsa da antibiyotik olarak penisilin tercih edilmektedir. [330][330]

29- Çörek Otuyla Tedavi

2035- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurduğunu işitmiştir:

“Gerçekten çörek otunda her derde bir deva vardır. Ölüm hariç” [331][331]

Açıklama:

Doç. Dr. Sefa Saygılı, konuyla ilgili olarak Maren Franz adlı bir Alman'ın “Tabiattan Gelen Şifa Kaynağı: Çörekotu” ile ilgili çalışmasından alıntılar yaptığı bir bölümü “Zafer Dergisi”nin Mayıs 2000 sayısında şöyle dile getirmektedir:

“Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) 14 asır önce şöyle buyurmuştu:

“Şu kara tanede çörek otu ölümden başka her derde deva vardır.”
O zamanlardan günümüze kadar geçen asırlar boyunca, bu ufak taneli gıdada her hastalığa şifânın olabileceğine birçok kimse dudak bükmüştü. Ama müslümanların yapması gerekeni Maren Franz adlı bir Alman yaptı ve çörek otunun sağlığımız üzerindeki faydalannı araştırıp, bu konudaki yayınlan bir araya getirdi.
Sonuçta: Tabiattan Gelen Şifa Kaynağı: Çörekotu adıyla dilimize tercüme edilen 96 sayfalık bir kitap ortaya çıktı. Üstelik, Peygamberimizin çörek otuyla ilgili hadisinin kendisini uyardığını ve bu sözü rehber alarak bu kitabı hazırlamaya giriştiğini önsözde belirterek.
Bu yazımızda Maren Franz'm kitabından yoia çıkarak, çörek otunun mucizevi tesirlerini tanıtmaya çalışacağız.

Çörek Otu Niçin Değerli?

Çörek otunun tohumunda doymamış yağ asiti, eterli yağ, vitaminler ve organizma için zaruri oian ve çok az miktarda tüketilmesi gereken değerli maddeler bulunur. Bu maddelerin karışımı, hasta kişinin iyileşmesine vesile olur.
Çörek otu tohumunda bulunan doymamış yağ asitinin metabolizmaya müsbet yönde tesir ettiği, bağışıklığı arttırdığı ve allerjiyi durdurduğu ispatlanmıştır. Bu sebepten çörek otunun astım, bağışıklığın zayıflığından meydana gelen marazlar ile sinir ve deri hastalıklannda başarılı sonuçlar vermesine şaşırmamalıdır.
Bu iyileştirici tesir, çörek otunu yemeklerde de kullanılan ve sevilen bir gıda haline getirmiştir. Zamanımızda özellikle ABD ve Avrupa'nın büyük ülkelerinde çörek otuna talep çok artmış, istekler karşılanamaz hâle gelmiştir. Almanya'da ise çörek otu tohumu ve yağı, saf veya hap şeklinde eczanelerde ve baharatçılarda yer almaya başlamıştır.

Savunma Sistemimiz Ve Çörek Otu:

Sağlam bir savunma sistemine sahip olan kişi, kendini genelde iyi hisseder ve nadiren hastalanır. Çünkü rahatsızlıklara karşı

mukavemeti fazla demektir. Böyle olunca mikrop, virüs ve mantarlarla baş edebilir.
Savunma sistemi zayıfladığında, şu hastalıklar ortaya çıkabilir:
1- Mikroplu hastalıklar, bilhassa sık sık grip olma ve mesane iltihabı.
2- Deri, mukoza ve bağırsakta mantarla oluşması.
3- İnatçı herpes (uçuk).
4- Sindirim sistemi bozukluklarından meydana gelen ishal ve zayıflama.
5- Kaşıntılı deri hastalıkları.
6- Kronik (müzmin) rahatsızlıklar,
7- Kanda dolaşım bozukluğu, yüzde belirli solukluk.
8- Kronik yorgunluk.
9- Uyku bozukluktan.
Saymış olduğumuz bu hastalıklara yakalanmamak için savunma (immux) sistemimizin kuvvetli olması gerekir. Çörek otunun ise, immun sistemi güçlendirdiği binlerce yıldan beri bilinmektedir. Çörek otu, savunma sistemini dengelemekte ve mümkün olduğu kadar iyi çalışmasını sağlamaktadır.
Çörek otunun bu özelliği nereden kaynaklanır? Bilim adamları, bu sorunun cevabını modern teknolojinin yardımıyla bulmuşlardır. “Çörek otunun tohumunda organizmayı destekleyen yüzden fazla madde vardır.”

Kara Mucizenin Muhtevası:

Çörek otunun tohumunda takriben %38 oranında karbonhidrat, %35 oranında çeşitli yağlar, %21 oranında da albumin bulunur. Geri kalan %6 ise, yüzden fazla maddeden oluşur. Bu orana çok değerli olan doymamış yağ asitleri de dahildir. Linolen asidi, alfa linolenasidi ve iç yağı bunlar arasındadır. Eterli yağlar olarak kofur, nigellon, alfapinen vb. mevcuttur. Çok az miktarda bazı vitaminler mineraller (demir, kalsiyum, magnezyum, çinko ve selen) ve amino asitleri vardır.
Doymamış yağ asitleri ve eterli yağ, savunma sisteminde çok yararlıdır. Vitamin ve mineraller, savunma sisteminin işlemesinde önemli rol oynar. Çörek otunun tesiri, çok sayıdaki bu maddelerin kanşımından gelmektedir.

Doymamış Yağ Asitlerin Faydaları:

Doymamış yağ asitleri, metabolizmaya yardım eder. Hücrelerin büyümesi, gelişmesi ve yenilenmesinde yine buna ihtiyaç vardır. Ayrıca vücudun ihtiyacı olan hormonların gelişmesinde yardımcı olur. Yine alerjik sinyaller gönderen histamin gibi maddelerin artmasını engeller.

İşte doymamış yağ asitlerin faydaları:

1- Hormanlarm yapımına katkıda bulunduklarından, sağlıklı bir savunma-hormon ve sinir sisteminin oluşumunu sağlar.

2- Savunma ablukasının kaldırılmasında yardımcı olur.

3- Savunma hücrelerinin gereğinden fazla çalışmasını engeller.

4- Hücrelerin dağılımı, yenilenmesi ve hücre duvarlannm sağlam olmasına katkıda bulunur.

5- Kandaki kolesterolü normale döndürür.

6- Kan damarlarının gerginleşmesini ve dolaşım hızını tanzim ederek tıkanmayı önler.

7- Tansiyonu düşürüp damar sertleşmesi ve kalp enfarktüsü riskini azaltır.

8- Yaraların çabuk iyileşmesine, derinin pürüzsüz olmasına yardım eder.

İnsan vücudu, doymamış yağ asitlerini üretemediği için, dışarıdan almaya mecburdur. Bir gram çörek otu yağı, bu açıdan günlük ihtiyacımızı karşılamaktadır.

Çörek Otunun Diğer Tesirleri

1- Çörek otundaki nigellon ve alfa-pinen gibi eterti yağlar, solunum borusunu genişletip kramp gidericidir. Aynca ifraa geliştirip öksürüğü hafifletir. İltihap giderici, ağn dindiriri ve idrar söktürücüdür. Devamlı kullanımda kan sekerini düşürür.

2- Çörek otundaki Bl, B2 ve B6 vitaminleri, birçok enzimlerin üretiminde önem taşır, Zira bunlar, savunma ablukalarını yok eder ve boyun altı bezini; dolayısı ile savunma sistemini güçlendirir. Folasidi vitamini ise, kalp ve tansiyon hastalıklarının riskini azaltır. Bunun yanısıra hücre yenilenmesinde de lüzumludur.

3- Beta karotin, A, E ve C vitamini, selen gibi antioksitler vücudun savunma sistemini güçlendirir. Selen, vücudun zehirli maddeleri atmasında yardımcı olur.
Tabii muhtevası ile savunma sistemine, metabolizma ve hormonlara iyi gelen çörek otu, vücudu toksin adı verilen zehirli maddelerden temizler, kan dolaşımını güçlendirir ve bağırsaklann düzenli çalışmasını sağlar. Cildi parlaklaştinr. Düzgün bir cilde, parlak saç ve gözlere sebep olur. Sağlıklı ve hayât dolu bir görünüm sağlar.
Çörek otu savunma (immun) sistemini güçlendirdiğinden, kanser, AİDS gibi çağın hastalıklanna karşı tavsiye edilmektedir. Yine tansiyon ve ateş düşürücü ve tabii antibiyotik tesirleriyle yaygın hastalıklara şifâ olmaktadır. Başta astım ve polen alerjisi olmak üzere alerjik hastalıklara, saç dökülmesine ve kepeğe karşı da tesirlidir.
Maren Franz'ın kitabından naklettiğimiz bu satırlar, çörek otunu "Ölümden başka her derde deva" olarak tarif eden Peygamberimizin (s.a.v.) yüceliğini gözler önüne sermektedir. Çünkü Efendimiz (a.s.v.) çörek otunun daha yeni keşfedilen bu mucizevî özelliklerini asırlar öncesinden görmüş ve bunu da, kıyamete kadar gelecek olan insanlann en iyi anlayacağı şekilde ifade etmiştir: "Çörek otuna kıymet verin, zira o ölümden başka her derde şifadır." [332][332]

30- Süt Ve Bal Bulamacının Hastanın Kalbine Rahatlık Vermesi

2036- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Aişe'nin yakınlarından birisi öldüğü zaman ölen kimsenin hanesinde kadınlar toplanır, sonra da dağılırlardı. Yalnız ölenin ailesi ve yakınları kaldığı zaman, Aişe, bir çömlek içerisinde fundan yada kepekten yapılan "Telbîne bulamacı" yapılmasını emrederdi, sonra da bu bulamaç pişirilirdi. Sonra tirit yapılır, bu bulamaç onun üzerine dökülürdü. Daha sonra Aişe, kadınlara:
"Bundan yiyin! Çünkü ben, Resulullah (s.a.v.)'i: "Telbîne bulamacı, hastanın kalbini rahatlatır ve bazı üzüntüleri giderir" buyururken işittim" derdi. [333][333]

31- Bal Şerbetiyle Tedavi

2037- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Bir adam, Peygamber (s.a.v.)'e gelip ona:
“Kardeşim ishale yakalandı” dedi. Resulullah (s.a.v.)'de:
“Ona bal şerbeti içir!” buyurdu. Bunun üzerine o adam, kardeşine bal şerbeti içirdi. Sonra bu adam, tekrar Resulullah (s.a.v.) gelip ona:
“Ben kardeşime bal (şerbeti) içirdim. Fakat bu işlem, onun ishalini artırmaktan başka birşey yapmadı” dedi.
Resulullah (s.a.v.) bu tavsiyeyi o adama üç defa tekrarladı. Sonra dördüncüde adam tekrar geldi. Resulullah (s.a.v.) yine ona:
“Ona bal şerbeti içir!” buyurdu. Adam:
“Vallahi, ona bal şerbeti içirdim. Fakat bu, onun ishalini artırmaktan başka birşey yapmadı' dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Allah doğru söylemiştir. Kardeşinin karnı ise yalan söylemiştir” buyurdu.
Daha sonra adam kardeşine yine bal şerbeti içirdi. Kardeşi hemen iyileşti.” [334][334]

Açıklama:

İbnu'l-Kayyim, hadisin “Allah sözünde doğrudur, fakat kardeşinin karnı yalancıdır” bölümünü açıklarken şöyle der:
“Burada ilâcın mutlak surette faydasının olduğuna, hastalığın devam etmesi bizzat ilâcın kusurundan değil, hastanın karnında fasit maddelerin çok bulunduğuna işaret etmiştir.”
Daha sonra İbnu'l-Kayyim, Tıbb-ı Nebevi ile diğer tıbbı karşılaştırarak şöyle der:
“Tıbb-ı Nebevi, diğer tıp gibi değildir, kâmil akıl, nübüvvet nuru ve vahyin mahsûlüdür. Diğer tıpların ekserisi tahmin, zan ve tecrübeye dayanır. Birçok hastalıkların Tıbb-ı Nebevî'den fayda görmemesi normaldir. Çünkü bundan tam bir îman ve iz'an ile şifâsına inananlar fayda görür.”
Bu sadırlara şifâ olan Kur'ân gibidir. Buna inanmayanların sadırları şifâ bulmaz. Bilâkis Kur'ân, münafıklann küfürlerini ve kalblerindeki hastalıklarını artırır. Kur'ân, canlı kalblere, temiz ruhlara şifâ olduğu

gibi Tıbb-ı Nebevi de temiz bedenlere şifâdır, insanların Tıbb-ı Nebevi'den yüz çevirmeleri Kur'ân'dan şifâ istemekten yüz çevirmeleri gibidir. Binâenaleyh kusur ilâçta değil, hastalık mahallinin ve hastanın tabiatının pis olup ilâcı kabul etmeyişîndendir. [335][335]
Balın birçok faydalan vardır: Mide, damarlar ve, diğer organları temizler, ihtiyarlara ve balgamlılara faydalıdır. Soğuk algınlığını önler, göğsü ve ciğerleri temizler, bevli arttırır. [336][336] içindeki şekerli, vitaminli ve diğer şifalı maddeler bakımından zengin olan, kolay sindirilme kabiliyeti bulunan bal, insan beslenmesinde çok yarayışlı, kuvvetli bir besin maddesidir. Eski hekimlikte birçok dertlere deva olarak kullanılmıştır. Bugün de yaraların tedavisinde, boğaz hastalıklarında İlâç olarak kullanılmaktadır. [337][337]
Baldan te'min edilen arı sütü de bazı hastalıklann tedavisinde kullanılmaktadır. Bilhassa yorgunluk, takatsizlik, cilt bozukluklan, asabiyet, saç dökülmesi, mafsal iltihapları, yüzdeki buruşukluklar gibi hastalıklarda bundan istifâde edilmektedir.
Diğer bir hadiste ise şöyle buyurulur:
“Şifâ üç şeye münhasırdır: Bal şerbeti içmek, hacâmet âleti vurmak kan aldırmak ve ateşle dağlamak. Fakat ümmetimi son bir ihtiyaç olmadıkça ateşle dağlamaktan menederim.” [338][338]
Balın şifâ oluşu hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de de şöyle buyurulmaktadır:
“Rabbin bal arısına: 'Dağlardan, ağaçlardan ve insanların sizin için yaptığı şeylerden kendinize evler edinin' diye vahyetti. Sonra bütün meyvelerin tamamından ye. Ve Rabbinin sana has kıldığı yoldan git diye emretti. Onun karnından muhtelif renklerde bîr şerbet çıkar ki, onda insanlar için şifâ vardır. Bunda da tefekkür eden kavim için âyetler vardır.” [339][339]

32- Veba Hastalığı

2038- Üsâme (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Veba, bir azabtır yada İsrail oğullarından bir kavme veya sizden önce geçen bir ümmet üzerine gönderilmiş bir azabtır. Sizler, onun bir yerde çıktı işittiğiniz zaman o vebalı yere gitmeyin. Sizin

içerisinde bulunduğunuz uerde bu hastalık meydana çıkarsa ondan kaçmak için oradan çıkmayın." [340][340]

Veba Taun:

Veba ilk çağlardan beri tanınan bir hastalıktır. Eskiden ağır ve öldürücü, salgın yapan hastalıkların hepsi veba ismi altında toplanmıştı.
Vebanın belirtisi koltuk altı, kulak arkası ve yumuşak etlerde siyahlık veya solgunluktur.
Veba hastalığının bulaşması: Veba basili, herşeyden evvelİ farelerde salgın bir şekilde hastalık yapar. İnsaniara da farelerden geçer. Arada vasıta olan hayvanlar pirelerdir. Pireler hasta fareleri ısırarak onların kanında dolaşan veba mikroplarını alır insanlara geçerlerse bu pirelerin insanları ısırması ve pisliklerini deri üzerinde bırakmalan sebebiyle kaşın malar hâsıl olur. Bu kaşınmalar esnasında pire pislikleri içinde bulunan veba basilleri deri üzerindeki ufacık sıyrıklardan vücuda girerler. Bu suretle sağlam insanlar veba mikrobunu almış ve hastalığa bulaşmış olurlar.
Bugünün tıbbında veba hastalığından korunmak için vebalı hastalara izolasyon ve karantina mutlak surette tatbik edilmelidir.
Vebalı hasta ve şüpheli şahıslanz! bulaşık yerden aynlmasina müsaade edilmez. Bulaşık bölgeden gelen yolcuların doğrudan doğruya memleket içine girmesine izin verilmez.
Afetzede bölgelerde fare mücadelesi hiç ihmal edilmemelidir. Pire mücadelesi için gerekli malzeme te'min edilmeli, hastalık foküsleri tayin edilmelidir.
Milton diyor ki:
"Vebadan korunma, kemirici hayvanlarla ve pirelerle mücadele tedbirleri almakla ve hastanın kat'ı surette tecrîti ile olur."
Vebadan korunma hususunda Hz. Peygamber (s. a.v.) ise şöyle buyurur:
"Bir yerde taun (veba)'un bulunduğunu işitirseniz oraya gitmeyiniz. Bulunduğunuz yerde meydana gelmişse oradan da ayrılmayınız."
Hadisin birinci kısmı dışarıdan gelinerek hastalık alınmasını önleyici, ikinci kısmı ise hastalığın bulaşık bölgeden etrafa yayılmasını durdurucudur. Bir insanın salgmh bölgeden dışarı çıkabilmesi için

ancak sağlam olması gerekir. Bu emir daha henüz hastalanmamış, fakat vücuduna mikrop girmiş olanları başka bir deyimle kuluçka dönemindekileri de kapsamaktadır.
Zehebî (v. 748/1347) şöyle diyor:
“Veba hastalığı blan yere gitmemenin iki faydası vardır. Birincisi kötü havayı teneffüs edip hasta olmaktan korunmak, ikincisi de hastalarla oturup kalkıp hastalığın ulaşmasını önlemek.”
Veba hakkındaki Hz. Peygamber (s.a.v.)'in emri hudut ve sahillerden bir ülkeye veya bir şehre bulaşıcı hastalığın girmemesi için alınan en köklü tedbirdir.
Karantina'nm bugünkü tarifi şudur:
“Bulaşıcı bir hastalığın bulaşmasına maruz kalmış ve maruz kalmış olmasından şüphe edilen insan veya evcil hayvanların, hastalığın en uzun kuluçka dönemi boyunca, böyle olmayanlarla temasını önlemek için hareket serbestliğinin sınıflandırılmasıdır.”
Hastalık bulaştıktan sonra ne gibi tedbirler alınacağını bildiren Resûl-i Ekrem hastalığa sebeb olan ve zararları dokunan hayvanlarla mücadeleyi de emretmiştir. [341][341]

2039- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ömer b. Hattâb, Şam'a gitmek üzere yola çıkmıştı. Yermuk yakınında bir köy olan “Serğ” denilen yere vardığında onu ordu komutanları olan Ebû Ubeyde İbnu'l-Cerrah ve arkadaşları karşılayarak Şam'da veba ortaya çıktığını kendisine haber verdiler.
Abdullah İbn Abbas der ki: Bunun üzerine Ömer:
“Bana ilk muhacirleri çağırın!” dedi. Ben de onları çağırdım. Onlarla istişarede bulunup Şam'da veba hastalığının ortaya çıktığını onlara haber verdi. Derken görüş ayrılığına düştüler. Bâzıları:
“Sen bir iş için yola çıktın, biz ondan geri dönmeni uygun görmüyoruz” dediler. Bâzıları da:
“Senin beraberinde olanlar, insanların geri kalanı ve Resulullah (s.a.v.)'in sahabileridir. Onları bu vebanın üzerine götürmeni uygun görmüyoruz” dediler. Ömer, onlara:
“Yanımdan kalkın!” dedi. Sonra da:
“Bana Ensâr'ı çağırın!” dedi.
Onları da çağırdım. Ömer, onlarla istişare etti. Fakat onlar da, muhacirlerin yolunu tuttular ve onlar gibi ihtilâf ettiler. Ömer, onlara

da:
“Yanımdan kalkın!” dedi. Sonra da:
“Bana, Mekke'nin fethine katılan muhacirlerinden burada bulunan Kureyş ihtiyarlarını çağır!” dedi. Onları da çağırdım. Onlardan ikisi bile Ömer'in yanına ihtilâfa düşmedi. Sonra da:
“Biz insanları Medine'ye geri döndürmeni, onları bu vebanın üzerine götürmemeni uygun görüyoruz” dediler. Bunun üzerine Ömer cemaata seslenip:
“Ben sabahleyin hayvanın sırtmdaydım. Siz de binin!” dedi. Ebû Ubeyde İbnu'l-Cerrah:
“Allah'ın kaderinden kaçmak için mi?” dedi. Ömer:
“Ey Ebu Ubeyde! Bunu senden başkası söylemeliydi!” deyip sonra da:
“Evet, Allah'ın kaderinden, yine Allah'ın kaderine kaçıyoruz. Ne buyurursun. Senin develerin olsa da iki taraflı bir vadiye inseler, tarafların biri verimli, diğeri çorak olsa, verimli yerde otlatsan Allah'ın kaderiyle otlatmış, çorak yerde otlatsan da Allah'ın kaderiyle otlatmış olmaz miydin?” dedi.
Az sonra Abdurrahman İbn Avf geldi. Bir haceti için gitmişti. O:
“Bu hususta bende bir bilgi var. Ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Bir yerde veba olduğunu işitirseniz, o yere gitmeyin! Bir yerde veba ortaya çıkar da siz de orada bulunursanız, ondan kaçmak için o yerden çıkmayınız!” buyururken işittim, dedi.
Abdullah İbn Abbâs:
“Bunun üzerine Ömer İbnu'l-Hattâb, Allah'a hamd etti, Sonra oradan ayrılıp Medine'ye geldi” dedi. [342][342]

Açıklama:

Hz. Ömer'in hilafeti ve hicretin 17. yılının sonlannda ortaya çıkan bu felaket; Suriye Mısır ve Irak'ı istila edip aylarca sürmüştür. Hastalığın en hızlı günlerinde, üç gün içerisinde yetmiş bin kişinin öldüğü belirtilmektedir. Suriye ve İrak'taki İslam ordusunun kayıbı yirmibeş bin civarında olduğu söylenmektedir. Bu veba sırasında ileri gelen bazı sahabilerde hayatını kaybetmiştir.
Bu veba, Emvas vebası adıyla meşhurdur.

33- Hastalık Bulaşması, Uğursuzluk

2040- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (ş.a.v): *“Hastalık bulaşması yoktur, Safer'de uğursuzluk yoktur, baykuşun öt meşinde bir uğursuzluk yoktur”* buyurdu. Bir bedevi:
“Ey Allah'ın resulü! O halde develere ne oluyor ki, kumda geyik gibi oluyorlar da uyuzlu deve gelip aralarına geliyor ve hepsine uyuz bulaştırıyor” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“O halde o uyuz deveye hastalığı kim bulaştırdı?” buyurdu. [343][343]

2041- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Hastalık yayan hayvanı, sağlam olan hayvanın yanına götürmeyin.” [344][344]

Uğursuzluk:

Herhangi bir şeyde bulunduğu zannedilen ve işlerin ters gitmesine sebep olarak ileri sürülen hal.
Değişik çağiarda pek çok kişi ve toplumlar çevrelerinde gördükleri bir takım eşyalarda, hayvanlarda ve tabiat olaylarında uğursuzluk bulunduğuna inanmıştır. Çağımızda bu uğursuzluk anlayışını üzerinden atamamış pek çok insan görülür. Bu tipteki insanlar, uğursuz olarak niteledikleri şeylerden, kendilerine bir kötülük ve zarar geleceği inancındadır. Daima bu tür şeylerden uzak durmağa çalışırlar. Hiç bir dinî ve ilmî kaynağı olmayan “Uğursuzluk” anlayışına sahip olsalar, hayatların her safhasında korku ve endişe içinde bulunurlar.
Aslında hiç bir şeyde uğursuzluk yoktur. Hiç bir şey doğuştan uğurlu değildir. Uğursuzluk olsa olsa herkesin kendisinde, kendi yorumunda ve anlayışındadır. Halk arasında sık sık kullanılan “Uğurlu geldi” veya “Uğursuz geldi” gibi sözler birer zan ve kuruntudan ibarettir.
Hz. Peygamber (s.a.v.) bîr hadis-i şerifinde,
“İslâm'da teşe'üm uğursuz sayma, kötüye yorma yoktur; en iyisi tefe'ül iyiye yormadır” [345][345] buyurarak, bu zararlı anlayışın İslam'da bulunmadığını ifade etmiştir. Diğer bir hadiste ise: *“Eşya da*

uğursuzluk yoktur, Safer'de uğursuzluk yoktur, baykuşun ötmesinde bir uğursuzluk yoktur" [346][346] buyurulmuştur.
Bütün bunlardan sonra şöyle denebilir:. Ay ve güneş tutulması, köpek havlaması, baykuş ötmesi, kedi ve köpeğin yolda yürüyen bir kişinin önünden geçmesi, merdiven altından geçmek, on üç rakamı, salı günü işe başlamak veya yola çıkmak, gece aynaya bakmak veya tırnak kesmek vb. gibi pek çok şeyde uğursuzluk bulunduğuna inanmak, batıldır. Zira böyle şeylerde, ne iyilik ne de kötülük vardır. Bir eşyayı bir olayı mutlaka bir şeye yormak gerekiyorsa, Peygamber Efendimizin tavsiyesi doğrultusunda, iyiye yormak icab eder. [347][347]
Hadisin metninde geçen "Advâ" kelimesi, hastalık bulaşması demektir. Resulullah (s.a.v.), bu sözüyle; cahiliyye döneminden kalma inancı yıkmak istemektedir. Çünkü Araplar, cahiliyye döneminde hastalığın Allah'ın fiiliyle değil de, hastalığın tabiatı icabı insana bulaştığına inanıyorlardı.
İşte Resulullah (s.a.v.), bu sözüyle; Arapların bu batıl inançlarına cevap vermiş, her şeyde olduğu gibi, hastalığın bulaşmasında da Allah'ın fiilinin dikkate alınması gerektiğini, Allah hastalığın bulaşmasını yaratmazsa, insanın kendi kendine hiçbir şey yapamayacağını belirtmektedir.
Safer, bîr hastalıktır ki, insanın karnına arız olup benzini kehribar gibi sarartır. Cahiliye döneminde Araplar, bu hastalığın, bir başkasına sirayet edeceğine inanırlardı.
"Baykuşun ötmesinde bir uğursuzluk yoktur" ifadesiyle kastedilen ise cahiliye inancına göre öldürülen kimsenin organları kabirde çürüdükçe başından çıkıp geceleri öttüğü ve oraya buraya sıçrayıp uçtuğuna İnanılan kuştur.

34- Bir Şeyi Uğursuzluğa Yorma, Fe'l Ve Uğursuz Olan Şeyler

2042- Ebu Hureyrc (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Peygamber (s.a.v.)'i:
"Herhangi bir şeyi uğursuzluğa yormak yoktur. Bu tür şeylerin en iyisi, Fel'dir" buyururken işittim. Ona:
"Ey Allah'ın resulü! Fe'l nedir?" diye soruldu. Peygamber (s.a.v.):
"Sizden birisinin duyacağı güzel sözdür?" buyurdu. [348][348]

Açıklama:

Hadisin metninde geçen “Tıyera” kelimesi, uğursuzluğa yorma demektir. Araplar, cahîliyye döneminde kuşları ve geyikleri ürkütüpde hayvan sağ tarafa giderse, onunla teberrükte bulunup işlerine, güçlerine-veya yollarına devam ederler, sol tarafa giderse yapacakları şeyden dönerler ve uğursuzluk yorumunda bulunurlardı. Bu suretle bir çok zaman yapacakları işlerden geri kalırlardı. İslam dini, bunu yasaklamış ve zarar veya yarar hususunda hiçbir etkisi olmadığını haber vermiştir.
Başka bir hadiste; *“Herhangi bir şeyi uğursuzluğa yormak, şirktir”* buyurulmuştur. Yani uğursuzluğun, fayda veya zarar verdiğine inanmak şirktir. Çünkü cahiiiyye devri Araplan, uğursuzluğun etkisine inanırlardı ki, bu da, şirktir.

Fe'l:

Herhangi bir işi hayıra yormaktır. Hem sevindirici ve hem de üzücü bir işte kullanılır. Resulullah (s.a.v.)'in bu şekilde fe'li sevmesi, sonuç itibariyle yüce Allah'tan bir hayır ve fayda ummayı gösterdiği içindir. Çünkü insan, kuvvetli veya zayıf bir sebepten dolayı Allah'tan bir fayda beklerse, ümit cihetine hata etmiş olsa bile, onun bu bekleyişi hayırdır. Bu tür fe'le, şu tür bir örnek verebiliriz: Hastası olan bir kimsenin, dışardan birinin: “Ey Salim” sözünü işiterek hayıra yorması yada bizim hastada selamete erer demesi.
Fe'I denilince, zamanımızda avuca bakmak, bir tasa bakmak, kahve fincanına bakmak veya bu tür falcılara başvurarak işlerinin iyi gidip gitmeyeceğine baktırmak anlaşılıyorsa, bu, fe'l değil, doğrudan doğruya kehanete girmektedir. Buna inanmak ise, küçük şirktir.

2043- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Eğer uğursuzluk diye bir şey gerçek olsaydı bu;
1- *Sert başlı, atta,*
2- *Dar, evde,*
3- *İsyankar, kadında olurdu.”* [349][349]

Açıklama:

Alimler, bu rivayetlerde belirtilen üç şeyde uğursuzluk olup olmadığı hususunda ihtilaf etmişlerdir.
İmam Mâlik (ö. 179/795) ile bir topluluğa göre; bu rivayetlerden maksat, zahirî manalarıdır. Yüce Allah bir evi zarar ve öîüme sebep yaratabilir. Muayyen bir kadın ve at yahut ev de Allah'ın kaza ve kederiyle bazen helâka sebep olabilir. Hadisin manası; bazen bu üç şeyde uğursuzluk meydana gelir demektir.
Hattâbî (ö. 388/998) ile diğer birçok alim ise; bu rivayetierdekİ üç şeyin, yasak olan uğursuz saymadan istisna edildiğini belirtmişlerdir. Bu görüşte olan alimlere göre, bu hadisin manası; “Uğursuz sayma yasaktır, fakat bir kimsenin içinde oturmaktan hoşlanmadığı bir evi, beraberce yaşamaktan hoşlanmadığı bir hanımı veya hoşlanmadığı bir atı varsa onlardan ayrılsın” demektir.
Bazıları da, “Evin uğursuzluğu darlığı ve komşularının kötülüğünden ibarettir. Kadının uğursuzluğu doğurmaması, gevezeliği ve şüpheli işler yapmasıdır. Atın uğursuzluğu ise üzerinde harp edilmemesi yahut fiyatının pahalılığı, hizmetçinin uğursuzluğu ise kötü ahlâklı olması, kendisine ısmarlanan şeylere kulak asmaması gibi şeylerdir” demişlerdir.
Aynî (ö. 855/1451) diyor ki:
“Bu konuda sahih olan mana; uğursuz saymanın bütün çeşitlerinin iptal edilmesidir. Resulullah (s.a.v.)'in *“Uğursuz sayma yoktur; uğursuzluk üç şeydedir”* buyurması cahiliye devrinin itikadını anlatmaktadır. Çünkü o devirde Araplar, bu üç şeyde uğursuzluk olduğuna inanırlardı. Yoksa bu hadis “Müslümanlann itikadınca üç şeyde uğursuzluk vardır” manasını ifade etmez.”
Bu rivayetlerin bazısında Resulullah (s.a.v.)'in*; “Eğer uğursuzluk namına bir şey varsa bu atta, kadında, evdedir”* buyurmuş olması bizce bu konudaki ihtilâfa meydan vermeyecek kadar açıktır. Çünkü hadisin manası şudur: “Eğer uğursuzluk namına bir şey sabit olsaydı şu üç şeyde sabit olurdu, lâkin uğursuzluk namına bir şey sabit olmamıştır. Binaenaleyh bunlarda da uğursuzluk yoktur.”
Ebu Davud'un sarihi Sehârenfûrî (ö. 1346/1927)'ye göre ise uğursuzluk iki çeşittir:

1- Gerçekten, zahirde mevcut olan uğursuzluk.
2- Zahirde vücudu olmadığı halde var olduğu vehmedilen uğursuzluk. Bazı kimseler kendilerine ait olan bazı şeylerde uğursuzluk bulunduğuna inanarak bu türden bir vehim hastalığı içine düşerler. Kafalarına yerleşen bu varsayım kendilerine öyle hükmetmeye başlar ki zamanla hastalık haline dönüşür.
Onlan bu hastalıktan kurtarmanın en kestirme yolu bu kimselerin o şeylerle ilgisini kesmektir.
Günümüzde bazı şeylerin kendisine uğursuzluk getirdiği vehmine kapılan kimseleri tedavi için “Telkin yoluyla tedavi” denilen bir tedavi yöntemi uygulanmaktadır. Kendilerini terketmek ev ve at kadar kolay olmayan şeylerin kendisine uğursuzluk getirdiğine inanan kimseler için bu tedavi usulünden başka bir yöntem yoksa da, ev ve at gibi terk edilmesi kolay olan şeylerden vehme kapılan hastalann en kısa yoldan tedavisi onu terk etmeleridir.

35- Kehanetin Ve Kahinlere Gitmenin Haram Olması

2044- Muâviye İbnu'l-Hakem es-Sülemî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! Cahiliyc döneminde bazı şeyler yapıyorduk, kahinlere gidiyorduk” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Artık kahinlere gitmeyin!” buyurdu. Ben:
“Herhangi bîr şeyi uğursuzluğa yorardık” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Bu, sizden birisinin nefsinde bulduğu bir şeydir. Sakın bu size engel olmasın!” buyurdu.”

2045- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Bazı kimseler, Resulullah (s.a.v.)'e kahinleri sordular. O da:
“Onların bildikleri bir şey yoktur!” buyurdu. Bu kimseler:
“Ey Allah'ın resulü! Kahinler bazen bir şey söylüyorlar, o da gerçek çıkyor?” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Bu söyledikleri, cinin sözüdür. Cin bu sözü, kulak hırsızlığıyla meleklerden çalıp kapar ve dostunun kulağına tavuk sesi şeklinde atar” buyurdu. [350][350]

Kahin:

Falcılara, bakıcılara, gaibten haber veren kimselere verilen isimdir. Falcılık, bakıcılık sanatına da “Kehânet” denilir.
İslâm'ın tebliğinden önce kâhinler geleceğe yönelik bazı bilgileri haber verirler, kâinattaki gizli sırlan bildiklerini iddia ederlerdi.
Kâhinlerin cahiliyye toplumu içinde önemli yerleri vardı. Onlara bazı hususlar sorulur, düşünceleri alınırdı. Her kabilenin bir şâiri bir hatibi olduğu gibi, bir kâhini de olurdu. Kâhinler, insanlar arasından anlaşmazlıkları çözümler, rüyaların yorumunu yapar, işlenen suçlann faillerini belirlerler, hırsızlık olaylarını açığa çıkarırlardı.
Kâhinler, genellikle kabilenin ileri gelenleri arasından oiurdu. Kâhinllik babadan oğula da geçebilirdi. Kabilenin efendisi aynı zamanda kâhini de olabiliyordu.
Gaibi yalnız Allah biiir. Yaratıkların gaibi bilme'iddiası kehânetten başka bir şey değildir. Sihir yapmak, yıldızlardan hüküm çıkarmak, fal oklarına inanmak [351][351] İslâm tarafından yasaklanmıştır.
Kâhinlerin yardımcıları şeytanlardır. Şeytanlar, gökyüzündeki meleklerin konuşmalarına kulak misafiri olur, aldıkları bilgileri kahinlere ulaştırırlardı. Kâhinler de bu bilgileri değişik kılık ve kalıplara sokarak insanlara aktarırlardı.
Gökyüzü meleklerin koruması altına alınmış; şeytanların meleklere yaklaşması engellenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de bu durum şöyle açıklanmaktadır:
“Biz yakın göğü bir ziynetle, yıldızlarla süsledik. Ve göğü, itaat dışına çıkan her türlü şeytandan korumak için yıldızlarla donattık. Onlar, şeytanlar, Mele-i Âlâyı melekler topluluğunu dinleyemezler; her taraftan atılırlar, kovulurlar. Onlar için sürekli bir azab vardır. Yalnız meleklerin konuşmalarından bir söz kapan olursa, onu da delici bir alev takib eder.” [352][352]

2046- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'in sahabilerinden Ensar'dan bir kimse bana şunu haber vermiştir:
Kendileri, bir gece Resulullah (s.a.v.)'le birlikte otururlarken bir yıldız kaymış ve ortalık aydınlanmıştı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), onlara:

“Böyle bir şey kaydığı zaman cahiliyye döneminde ne derdiniz?” diye sordu. Sahabiler:
“Allah ve Resulü daha iyi bilir. Biz, “Bu gece büyük bir adam doğdu” ve “Bu gece büyük bir adam öldü” derdik” diye cevap verdiler. Resulullah (s.a.v.):
“Yıldız, ne bir kimsenin ölümü için kayar ve ne de hayatı için. Fakat Yüce Rabbimiz bir şey takdir buyurduğunda arşı taşıyan melekler teşbih ederler. Arkasından onlardan sonra gelen gök halkı teşbih eder. Bu teşbih, şu dünya semâsının sakinlerine ulaşır. Sonra arşı taşıyanların arkasından gelenler, arşı taşıyan meleklere:
“Rabbiniz ne buyurdu?” diye sorarlar.
“Onlar da, onlara, Allah'ın ne buyurduğunu onlara haber verirler. Böylece gök sakinleri, birbirleriyle haberledirler, nihayet haber şu dünya semâsına ulaşır. Bu esnada cinler, kulak hırsızlığı yaparak konuşulanı kaparak onu dostlarına aktarırlar ve bu yıldızla taşlanırlar. Olduğu gibi getirdikleri haber haktır. Fakat onlar ona yalan karıştırırlar ve ialvede bulunurlar” buyurdu.” [353][353]

2047- Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarından birisinden rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kim Arrâf denilen bir falcıya gidip ona bir şey sorarsa bu kimsenin kırk gecelik namazı kabul olunmaz.” [354][354]

Açıklama:

Arraf, kahin türlerindendir. Arrâfa bir şey soran kimsenin namazının kabul edilmemesinden maksat; sevabının yok olmasıdır. Namazı iade etmek gerekmez.

36- Cüzzamlı Ve Benzeri Bulaşıcı Hastalık Taşıyan Kimselerden Uzak Durmak

2048- Şerîd (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
“Sakif heyetinin içerisinds cüzamlı bir adam vardı. Peygamber (s.a.v.), ona:
“Biz senin biatim aldık. Artık sen geri dön!” buyurdu. [355][355]

Açıklama:

Sakif, Taif teki bir kabilenin adıdır. Bu kabile İslam'ı kabul ederek içlerinden seçtikleri beş kişilik bir heyeti hicretin 9. yılında Medine'ye gönderdiler. Heyet, Tebük savaşından sonra Ramazan ayında Medine'ye gelip bir müddet orada kaldılar. Daha sonra da memleketlerine geri döndüler.

37- Yılanların Ve Diğer Zehirli Hayvanların Öldürülmeleri

2049- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir; "Resulullah (s.a.v.):
"Yılanları ve sırtı iki beyaz çizgili ve kısa kuyruklu olanı öldürün. Çünkü bu iki yılan türü, hamile kadına çocuğunu düşürür ve gözü köreltir" buyurdu.
Hadisin ravisi der ki:
"Abdullah İbn Ömer bulduğu her yılanı öldürüyordu. Derken Ebu Lübâbe b. Abdulmünzir yada Zeyd b. Hattâb onu bir yılan kovalarken gördü. Ona:
"Gerçekten evlerde yaşayan ev yılanların öldürülmesi yasak edildi" dedi. [356][356]

2050- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.)'le birlikte Mina'da bir mağaradayken "Mürselât Suresi" inmişti. Biz, bu sureyi Peygamber (s.a.v.)'in ağzından sıcağı sıcağına alıyorduk. Derken karşımıza yılan çıktı. Peygamber (s.a.v.):
"Onu öldürün!" buyurdu.
Derhal yılanın üzerine atıldık, fakat yılan kaçıp gitti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Allah sizi onun kötülüğünden koruduğu gibi onu da sizin kötülüğünüzden korudu" buyurdu.[357][357]

38- Zehirli Alaca Keler Cinsini Öldürmenin Müste-Hab Olması

2051- Ümmü Şerîk (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), Ümmü Şerîk'e, zehirli alaca kelerleri öldürmesine izin verdi.” [358][358]

Açıklama:

Keler ile ilgili olarak 1878 nolu hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

2052- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kim zehirli kertenkeleyi ilk vuruşta öldürürse ona şu ve şu kadar sevab vardır. Kim de onu ikinci vuruşta öldürürse, birinciden daha aşağı olmak üzere ona şu ve şu kadar sevab vardır. Kim de onu üçüncü vuruşta öldürürse ona da ikinciden daha aşağı olmak üzere şu ve şu kadar sevab vardır.” [359][359]
Açıklama:

Zehirli kertenkelenin öldürülmesinin nedeni, insanlara eziyet verici hayvanlardan olmasından dolayıdır.

39- Karıncaları Öldürmenin Yasak Olması

2053- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir karınca, peygamberlerden birisini ısırmıştı. O da emir verip karıncaların yuvasını yaktırdı. Bunun üzerine Allah, ona:
“Seni bir karınca ısırdı diye tesbihde bulunan ümmetlerden bir ümmeti yaktın” diye vahyetti.[360][360]

Açıklama:

Hattâbî'ye göre karınca öldürme emri, sadece insanlara zarar verici durumda olan iri yapılı ve uzun ayaklı kannca türlerine mahsustur.

40- Kedi Öldürmenin Haram Olması

2054- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bir kadın, bir kedi sebebiyle azaba uğratılmıştır; bu kadın, kediyi ölünceye kadar hapsetmiş ve bu kediden dolayı cehenneme girmiştir. Kadın kediyi hapsettiği zaman onu doyurmamış, ona su vermemiş ve yeryüzündeki haşerattan yemesi için onu salıvermemiştir." [361][361]

Açıklama:

Yusuf el-Kardavî, bu hadisle ilgili olarak şu yorumu yapmaktadır:
"Açlıktan ölünceye kadar kedinin hapsedilmesi, o kadının kalbinin donukluğuna, Allah'ın zayıf yaratıklarına karşı katılığına, merhamet işıklannın onun kalbine girmediğine dair en açık bir delildir. Cennete ise ancak merhametli olanlar girer. Allah, ancak, merhametlilere merhamet eder. Eğer o kadın yerdekilere merhamet etseydi, Yüce Allah da ona merhamet ederdi. Şüphesiz bu ve benzeri hadisler, insani değerler açısından islam için övünç kaynağı sayılmaktadır. Öyle ki her canlı mahlûka hizmet ediliyor, her yaş ciğer taşıyan canlıyı gözetmekten dolayı ecir veriliyor." [362][362]

41- Dokunulmaz Hayvanları Doyurup Sulamanın Fazileti

2055- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bir adam yolda giderken çok susamıştı. Bir kuyu buldu. Ona inip su içti, sonra çıktı. Bir de ne görsün, dilini çıkarmış soluyan, susuzluktan ıslak toprağı yalayan bîr köpek. Adam kendi kendine:
"Gerçekten bana gelen susuzluğun aynısı bu köpeğe de gelmiş" deyip kuyuya indi ve mestini suyla doldurdu. Mesti ağzıyla tutup kuyudan çıktı, sonra da bu suyu köpeğe içirdi. Allah onun bu iyiliğini kabul etti ve onu bağışladı.
Bu olayı dinleyen sahabiler:
"Ey Allah'ın resulü! Bu hayvanlara olan davranışımızdan dolayı bizim için sevab var mıdır?" diye sordular. Resulullah (s.a.v.):

“Her karaciğeri yaş olan (hayvan)da bizim için bir sevab vardır” buyurdu. 363[363]

Açıklama:

Hadisin metninde geçen *“Her karaciğeri yaş olan hayvanda bizim için bir sevab vardır”* ifadesinden maksat; her canlıyı doyurup sulamakta ve yardımda bulunmakta sevab olmasıdır. Canlıya, “Karaciğeri yaş olan” ifadesinin kullanılması ise ölünün cismi ve ciğerleri kuruduğu içindir.

2056- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir köğek, bir defasında, bir su kuyusu etrafında dolaşıyordu. Az daha susuzluk onu öldürüyordu. Aniden İsrail oğulları fahişelerinden bir fahişe onu gördü. Hemen mestini/ayakkabısını çıkarıp onunla köpeğe su çekti ve bu suyu ona içirdi. Bu yaptığı iş sebebiyle o kadın bağışlandı.”

Açıklama:

Hadis, her türlü durumlarda hayvanları himaye etmenin ve onları korumanın sevab ol dugunu belirtmekte, dolayısıyla müslümanları böyle davranmaya teşvik etmektedir.

40. ELFÂZ MİNET-EDEB VE GAYRİHÂ (=EDEB VE DİĞER KONULARA AİT LAFIZLAR) BÖLÜMÜ

1- “Dehr”e Sövmenin Yasak Olması

2057- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim:

“Yüce Allah: “Adem oğlu dehre sövüyor. Halbuki dehr Benim. Gece ve gündüz benim elimdedir” buyurdu. 364[364]

Açıklama:

Hadiste “Dehr”den maksat; gece ile gündüzü döndüren ve bütün işleri bunların içinde çeviren Allah'tır. Dolayısıyla “Dehre sövmeyin” demekten maksat, dehrin yaratıcısına sövmeyin demektir.
Burada “Dehr Benim” demekten maksat ise; ben dehrin sahibiyim ve yaratıcısıyım demektir.

2- Üzüme “Kerm” Demenin Mekruh Olması

2058- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi dchre sövmesin. Çünkü dehr, ancak Allah'tır. Yine sizden birisi, üzüme “Kerm” demesin. Çünkü kerm, müslüman kişidir.”
Bir rivayette ise:
“Çünkü kerm, müminin kalbidir” ifadesi yer almaktadır. 365[365]

Açıklama:

“Üzüm” manâsına olan “Meb”e, “Kerm” adı verümesinin fenalığını alimler şöyle açıklamışlardır: “Kerm” lafzı, Araplar arasında hem üzüm, hem üzüm çubuğu, hem de üzümden yapıian şarâb manâsına kullanılırdı. İnsanlar “Kerm” adını işidince çok kere şarâbı hatırlarlar, bu suretle gönüllerinde şarâba karşı bir arzu ve heyecan uyanır ve bu heyecan ile şarâb içtikleri de olurdu. Peygamber (s.a.v.) alkollü içkinin haramlığını doğrulatmak için üzüne kerm denilmesini nehy ederek bu adın unutulmasını ve yalnız üzüm adının söylenmesini istemiştir.
“Kerm ancak müminin kalbidir” cümlesinin manâsı şudur: Kerm şarâb, kerem ve cömertliğin temeli kabul edilerek üzüm suyundan yapılan şarâba kerem denilmiş, sonra da bu kelime hafifletilip “Kerm” yapılmıştır. Peygamber (s.a.v.) bu câhiliyet hâtırası ve düşüncesini

red ederek: “Kerm şarâb, kerem ve cömertliğin kaynağı sanılır. Halbuki kerem ve takvanın karargâhı, müminin kalbidir” buyurmuş oluyor. [366][366]

3- “Köle”, “Cariye”, “Efendi” Ve “Seyyid” Kelimelerini Kullanmanın Hükmü

2059- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi kölesine “Rabbine su ver”, “Rabbini doyur”, “Rabbine ışık getir” demesin. Yine sizden bir köle de efendisine; “Rabbim” demesin, bunun yerine “Seyyidim”, “Mevlâm” desin. Yine sizden birisi, erkek kölesine; “Kölem”, cariyesine de “Kadın kölem” demesin. Bunun yerine “Delikanlım”, “Kızım” ve “Evladım” desin.” [367][367]

Açıklama:

Burada köleler, efendiler, hizmet edenler ile hizmet edilenler arasındaki hitap tarzlarının ne olması gerektiği en veciz şekilde öğretilmektedir. Dolayısıyla da bu grupta yer alan müslümanların bu tarzda birbirlerine hitap etmeleri gerektiği istenilmektedir.

4- Kişinin “Nefsim Pis Oldu” Demesinin Mekruh Olması

2060- Sehl b. Huneyf (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi “Nefsim pis oldu” demesin. Bunun yerine “Nefsim kötü oldu” desin.” [368][368]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.), “Habuse” (pis oldu) kelimesinin çirkinliği ve İnsan üzerindeki nefret uyandırıcı olumsuz etkisi sebebiyle ümmetine bu kelimeyi bırakıp yerine daha edebî ve nefret uyandırıcı yönü daha az olan “Lekıse” (kötü oldu) kelimesinin kullanılmasını tavsiye etmiştir.

5- Misk Kullanmak, Fesleğen ile Güzel Kokuyu Red Etmenin Mekruh Olması

2061- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) İsrail oğullarından yüzüğünün içerisine misk kokusu dolduran bir kadından bahsetti. Misk, kokuların en güzelidir.” 369[369]

***2062-** Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:*
“Kime fesleğen/reyhan sunulursa onu red etmesin. Çünkü fesleğenin taşınması hafif ve kokusu ise güzeldir.” 370[370]

2063- Nâfi'den rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbn Ömer, koku süründüğü zaman karışıksız öd, ve ödle karıştırılmış kâfur sürünürdü. Sonra da “Resulullah (s.a.v.) işte böyle kokulanırdı” derdi. 371[371]

41. ŞİİR BÖLÜMÜ

Şiir, insanlar üzerinde etkisi olan bir beyan çeşididir. Cahiliyye döneminde, en az sihirbazlar kadar şairlerin de toplum üzerinde etkileri vardı. Bu etki, iyiliğe olduğu kadar kötülüğü de ait olup hatta kötü yönü ağır basıyordu. Müşriklerin, Resutullah (s.a.v.)'e; “O, bir şairdir” diye iftira atmalarında bîr küçümseme, bir kötüleme vardı. Kur'an, bu iddiayı; Enbiya: 21/21, Yâsîn: 36/69, Saffât: 37/36, Tür: 52/30, Hakka: 69/41 gibi ayetlerde cevaplandırarak Resulullah (s.a.v.)'in “Şair” ve vahyin de “Şiir” olmadığını belirtmiştir. Yine Kur'an, “Şuarâ” (şairler) ismini taşıyan bir sureye yer vermiş ve bu surenin 26/224-227 ayetlerinde şairleri, “Yapmadıklarını söylemek”le karalamıştır.
Resulullah (s.a.v.)'in İslamı tebliğ ederken şiir ve şair olayını küçümsememiş olması dikkat çekicidir. Bir taraftan müşrik şairlerle mücadele etmiş, bir taraftan da müslüman şairleri himaye ve taltif

etmiş, Kur'an'ın kotülediği kötü şairlere cevap vermeye, müslümanların morallerini güçlendirecek şiirler yazmalan teşvik etmiş ve kendisi de çeşitli zamanlarda şiir söylemiştir. Etrafından ayırmadığı üç meşhur şairi vardı. Bunlar;

1- Hassan b. Sabit.

2- Abdullah İbn Revâha.

3- Ka'b b. Mâlik.

Hz. Peygamber (s.a.v.) için şir, hem iyiye ve hem de kötüye kullanılabilecek bir silah idi. Çünkü mümin kişi, bedeniyle ve malıyla olduğu kadar diliyle de cihad etmekle mükellef idi. Bu nedenle de şairlerine, çeşitli zamanlarda Mekkeli müşriklere ve kafirlere karşı şiir söylemelini teşvik etmişti.

Resulullah (s.a.v.), batıl ve heva adına olan şiirleri redderken, Hak yolunda edep adına olan şiirleri övmüş ve şairlerine iltifatlarda bulunmuş ve onları şiir söylemeye teşvik etmişti. Hendek kazılırken, kendisi de uzunca bîr şiir söylemişti.

İslam alimleri, buna bağlı olarak şiir hakkında bazen lehte ve bazen de aleyhte açıklamalarda bulunmuşlardır. Bunu yaparken de; kötü olan ve iyi olan ve insanları mutlu ve huzurlu olmaya götüren şiirlerinde söylenmesi ve ezberlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

2064- Şerîd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Bir gün Resulullah (s.a.v.)'in terkisine binmiştim. Resulullah (s.a.v.), bana:

“Hatırında Ümeyye b. Ebi Sait'in şiirinden bir şey var mı?” diye sordu. Ben de:

“Evet, var” dedim. Resulullah (s.a.v.):

“Hıh!” buyurdu.

“Ben de, ona, Ümeyye b. Ebi Sait'in bir beytini okudum. Resulullah (s.a.v.) tekrar bana:

“Hıh!” buyurdu.

Sonra Resulullah (s.a.v.)'e bir beyit daha okudum. O yine:

“Hıh!” buyurdu.

Böylece Resulullah (s.a.v.)'e yüz beyit okudum. [372][372]

Açıklama:

Ümeyye b. Ebi Salt, cahiliye dönemi şairlerindendi. İslam'ın ilk devirlerine de yetişmişti. Fakat iman etmek ona nasip olmamıştı. Cahiliye döneminde ibadet ederdi. Şiirlerinde Allah'n birliğinden çok söz ederdi. Bundan dolayıdır ki, Resulullah (s.a.v.) onun şürini beğenir vs okundukça daha fazlasını dinlemek isterdi.
"Burada "Hıh" kelimesinden maksat; anlattığın şeyi daha anlat, daha ziyade et demektir. Türkçe'de bu manada burundan konuşmak şartıyla "Hî" denilir.

2065- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Arabın söylediği sözlerin en iyi söz parçası, Lebîd'in şu sözüdür: "Dikkat edin ki! Allah'tan başka her şey batıldır." [373][373]

2066- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bir kimsenin karnının içi, onu bozacak bir irinle dolması şiirle dolmasından daha lıdır." [374][374]

Açıklama:

Hadis; görünüşte, şiir ezberlemeyi ve okuyanları kötülemektedir. Bunu da, karına iri dolmasıyla kıyaslamak suretiyle ifade etmektedir. Burada şiiri kötüleme, görünüşte, mutlak ve genel, yani burada şiir söylemek yada ezberlemek; az olmuş-çok olmuş, içerik bakımından iyi olmuş-kötü olmuş, herhangi bir ayırım yapılmaksızın hepsi toptan kötülenmiş gibi. Halbuki buradaki kötüleme, mutlak olamayıp kayıtlıdır. Çükü kişi, içini tamamıyla şiirle doldurup Allah'ı anma ve İlme yer vermesi gibi durumlarda kötüleme söz konusudur. Buhârî'nİn bu hadisi kaydettiği bab başlığı da bunu göstermektedir. O halde şiir ile ilgili bu kötüleme, bu hususta düşülecek aşırılıkla ilgilidir.
"Karnın dolması" ifadesiyle; sadece kalbi, vacip ve müstehab olan vazifeleri unutturacak kadar kedisiyle meşgul eden kötülenmiş şiirler kastedilmiş olmayıp etkili söz, sihir, çeşitli oyun gibi kalbi katıiaşıp Allah'tan uzaklaşamayı, itikadında bir takım şüphe ve vesveseler

doğması, insanların birbirlerine karşı soğuması, küsme, kin ve nefretlerine sebep olan her çeşit bilgi ve kültür buna dahildir.
Buna göre hadisin içine; insanı, her çeşit dini atmosferden koparılıp maneviyattan uzaklaştırılması için bilinçli ve sistemli şekilde yürütülen sanat, spor, folklor, politika, magazin, kehanet, fütirizm, yıldız fası, dedikodu, eğlence gibi hususlar girmektedir.

2067- Büreyde (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Kim nerdeşir oynarsa, elini, domuz eti ve domuz kanıyla boyamış gibi olur." [375][375]

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.), gerek çocuklar için ve gerekse de büyükler için bazı kayıtlar çerçevesinde oyuna yer verdiği görülmektedir.
Oyun ile iigili rivayetler incelendiğinde, Sünnette, oyunların üç grupta ele alındığı görülür:

1- Gayeli Oyunlar:

Bu tür oyunlar, hayata hazırlayıcı mahiyettedir. Bunlara, gerek çocuklar ve gerekse de büyükler teşvik edilmiştir. Erkekler için atış, yüzme, ata binme, atletizm; kızlar için ise bebeklerle ve ev işleriyle ilgili oyunlar gibi.

2- Zararlı Oyunlar:

Bu tür oyunlar, dinen yasaklanmıştır. Uğursuzluk çıkarma, kumar, bahisli yarışmalar gibi. Bunlara mutlaka yasaklanmış bir husus bulaşmaktadır veya bulaşma ihtimali vardır. Aslında meşru olan bütün oyunlar, bu şekle döküldüğü takdirde zararlı bir hale dönüşür. Yasaklanmış olan veya bu hüviyete girmiş olan oyunlardan herkesin uzak durması gerekmektedir.

3- Oyalayıcı Oyunlar:

Bu tür oyunlar, insanların hoş vakit geçirmelerine yardımcı olan oyunlardır. Yasaklanmış cinsten olmamak kaydıyla meşgul edip eğlendirici her çeşit oyun, bu çerçevede değerlendirilebilinir. Örneğin, güvercin, kuş ve köpeklerle yapılacak oyunlara genelde cevaz verilmiştir. Fakat burada mekruh görülen husus, bütün vaktini bu tür oyunlara harcanmasıdrr.
Hadisin metninde geçen “Nerd”in; ne tür bir oyun olduğu, “Nerdeşir” adlandırmasının anlam ve kaynağı konusunda farklı açıklamalar vardır.
Bir açıklamaya göre nerdeşir; kendisiyle oynanan taşları bulunan kısa tahtadır.
Kimi alimler de, nerdin; insanı çalışıp kazanmayı bırakacak şekilde yıldızlardan medet umma noktasına getirdiği ve oyunun konuluş esprisinin davranışları yönlendirme olduğu gerekçesiyle haram kılındığını ileri sürmüşlerdir.
Fakat “Nerd” için getirilen açıklamaların hiçbirisi günümüzde tavla olarak adlandınlan oyunu içerecek mahiyette ve açıklıkta değildir. Ancak Şevkanî'nin, nerd ve nerdeşîrin anlamı ile ilgili olarak naklettiği açıklamalar göz önünde tutulduğunda, nerd ve nerdeşirin günümüzde “Tavla” adıyla bilinen oyundan biraz daha değişik bir oyun olduğu sonucu da çıkabilmektedir.
Bu itibarla, hadislerde geçen nerd ve nerdeşir kelimelerinin günümüzdeki tavla oyununu kesin olarak anlattığını söylemek pek doğru olmayabilir. [376][376]
Günümüzde daha çok hoşça vakit geçirmek için oynanan tavlanın dini hükmü konusunda değişik görüşleri ileri sürülmüştür. [377][377]

42. RÜYA BÖLÜMÜ

Rüya:

Uyku sırasında aynen uyanıkmış gibi çeşitli olayların yaşanması hali, düş. Rüya çağlar boyunca bütün toplumlarda büyük önem görmüştür. Rüyanın mahiyeti ve kökeni hakkında çok şeyler yazılıp söylenmiştir. Ancak bu yazılıp söylenenler her topluma ve her kültüre göre ayn ayrı olagelmiş ve hep değişkenlik areetmiştir.

Tarihte bazı toplumlarda rüyaya büyük önem verilmiş ve bazan bu rüya tabirleri kitaplar halinde toplanmıştır. Umumiyetle rüya, uyanıklık halinin bir uzantısıdır; etkisinde kalınan sevindirici veya üzücü olayların uyku halinde yaşanması olayıdır. İslâm'da rüya hukukî bir kaynak ve deül değildir. Yalnız gören kişi ile alakalıdır. O kişi de bu rüyasını hayıra yorar ve bu rüya yaİnız kendisini bağlar.

Rüya, “Allah Teâlâ'nm melek vasıtasıyla hakikat veya kinaye olarak kulun şuurunda uyandırdığı enfusî idrakler ve vicdanî duygular veya şeytanî telkinlerden meydana gelen karışık hayallerden ibarettir” şeklinde de tarif edilmiştir.

Kur'ân-ı Kerim'in birçok yerinde rüyadan söz edilmiştir. Hz. İbrahim (a.s), oğlu İsmail (a.s)'i rüyada boğazlama emri almış ve bu rüyayı uygulamaya teşebbüs etmiştir. [378][378]

Yusuf (a.s)'da rüyasında on bir yıldızla, ay'ın kendisine secde ettiğini görmüş [379][379] Mısır hükümdarının ve hapishanedeki iki kişinin gördükleri rüyaları tabir etmiştir. [380][380]

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber'in görmüş olduğu rüyalardan söz edilmektedir. [381][381]

islam bilginleri, ayetlerdeki sınırlı bilgilerden, özellikle de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in rüya ile ilgili çıklmlrından hareketle, ynca kişisel tecrübe ve bilgilerinin de yardımıyla rüyanın mahiyeti, çeşitleri ve yorumu konusund zengin bir bilgi birikimi ve iitertğr oluşturmuşlardır.

İslam bilginleri, insanın içinde bulunduğu iç ve dış şartlardan kaynaklanan nefsanî rüyanın psikolojik ve fizyolojik şartlarla ilgili olabileceğini kabul etmekte ve peygamberlerin gördüğü sadık rüyalan, vahiy kapsamında olduğu için bunu tartışma dışı tutmaktadırlar.

İslam dünyasında ve ve Bati'da bilginlerin, rüyanın kaynağı ve mahiyeti konusunda özel araştırmalar ve bu konuda bazı açıklamalar yaptıklan bilinmektedir.

Günümüzde “Rüya Tabirleri” adıyla yayımlanan kitaplann içeriğinin, rüyanın gerçek manasıyla pek ilgisi yoktur. Bu sebeple rüyanın tabiri, bir bakıma tahmin ve temenni niteliğindedir.

Yalnız rüyayı, keşif ve sezgi gibi vasıtalarla birlikte “İlham” kapsamında değerlendirme, ancak ilhamın objektif bir delil değil sadece o şahsı ilgilendiren bir delil olduğunu unutmamak gerekir.

Özetle belirtmek gerekirse; peygamberlerin gördüğü veya tabir ettiği rüyalar dışında kalan rüya ve tabir, kesin bilgi ifade etmez. Bu sebeple rüyalarla, dinî hükmü belirlemek veya geçersiz kılmak ve buna göre de hayatı yönlendirmek caiz değildir. Rüya gibi rüyanın yorumu da, rüyayı gören şahsı ilgilendirdiğinden başkalarının bu yorumu esas alarak onun üzerine hüküm bin etmesi uygun olmaz. [382][382]

2068- Ebu Katâdc (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i: *“Rüya Allah tarafmdandır. Hulm ise, Şeytandandır. Sizden birisi hoşlanmayacağı bir hulm gördüğü zaman, uyanınca hemen sol tarafına üç defa tükürüp Şeytanın şerrinden Allah'a sığınsın. Böylece Şeytan ona zarar veremez!”* buyururken işittim. [383][383]

Açıklama:

Rüya ile Hulm, her ikisi de uyuyan kimsenin gördüğü düş manasına gelirse de, ço ğunlukla güzel düşlere “Rüya”, korkunç ve çirkin olanlarına “Hulm” denilmek âdet olmuştur Bundan dolayı hadiste, teşrif izafeti kabilinden rüya Allah'a izafe edilmiş, hulm ise şeytan; nisbet olunmuştur.
Rüya genel olarak iki kısma ayrılır:

1- Doğru Ve Güzel Olan Rüyalar:

Bu tür rüyalar, uyanıklık âleminde doğru çıkan rüye lardır. Peygamberlerin, onlara uyan salih müminlerin gördükleri rüyalar bu tür rüyalardı Bazan dindar olmayan insanlar da bu tür rüyaları görürler.
Bu tür rüyalar üç grupta ele alınabilir.
a- Yoruma ve tabire ihtiyaç göstermeyecek kadar açık seçik rüyalar, Hz. İbrahim'in rüyası gibi.

b- Kısmen yoruma, ihtiyaç gösteren rüyalar. Hz. Yusufun rüyası gibi...
c- Tamamen tabir ve yoruma ihtiyaç gösteren rüyalar. Mısır hükümdarının gördüğü rüya gibi..

2- Adğâs Adı Verilen Karmakarışık Ve Hiç Bir Anlam Taşımayan Rüyalardır:

Bu tür rüyalar da bir kaç kısma ayrılır
a- Şeytanın uyuyan kişiyle oynaması ve onu üzmesine sebep olan rüyalar. Mesela kişi rüyasında başının koparıldığını ve kendisinin başının peşinden gittiğini görür. Ya da korkunç ve tehlikeli bir duruma düştüğünü ve hiç bir kimsenin kendisini kurtarmaya gelmediğini görür.
b- Meleklerin haram bir şeyi uyuyan için helal kıldığına veya haram bir iş teklif ettiklerine dair olan ve aklen muhal ve imkansız olan buna benzer işlerle ilgili rüyalar.
c- Kişinin uyanık iken üzerinde konuştuğu veya olmasını temenni ettiği bir şeyi uyanık iken itiyad haline getirdiği bir şeyi rüyasında görmesi.
Bu durumda rüyanın üç çeşit olduğu görülmektedir.
1- Allah tarafından bir müjde olabilen bir rüya. Buna, rahmanı rüya denir.
2- Kişinin uyanık iken önem verip kalben meşgul olduğu bir şeyle ilgili olarak gördüğü rüya.
3- Şeytan tarafından korkutulan kişinin gördüğü rüya. Buna, şeytanî rüya adı verilir. Kötü bir rüya gören bir müslümanın yapacağı işler:
Gördüğü rüyanın şerrinden ve şeytanın şerrinden üç kez Allah'a sığınır. Şöyle der:
“Allah'ım, bu rüyanın şerrinden ve rahmetinden uzak kalmış olan şeytanın şerrinden sana sığınırım.” Rüyanın hayıra dönüşmesi için dua eder, Bu tür rüyayı hiç bir kimseye anlatmaz.
müslüman gördüğü iyi bîr rüyadan ötürü uyanınca Allah'a hamdeder. Bu rüyadan dolayı sevinir, bunu bir müjde kabul eder. Rüyayı sevdiği bir kimseye anlatır, sevmediğine kesinlikle anlatmaz. [384][384]

Kadı İyâz (ö. 544/1149)'a göre; üç defa tükürme emri, gördüğü rüyada hazır bulunan şeytanı kovmak, onu tahkir etmek ve rezil etmek içindir.

2069- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kıyametin kopma zamanı yaklaşınca müslümanm rüyası hemen hemen yalan çıkmayacaktır. Sizin en doğru rü'ya göreniniz, en doğru söyleyeninizde. Hem müslümanın rüyası, Peygamberliğin kırkbeş cüz'ünden bir cüz'dür. Rüya üç kısımdır:
1- *Salih rü'ya olup Allah'dan müjdedir.*
2- *Diğeri şeytanın verdiği üzüntüdür.*
3- *Kişinin kendi kendine konuştuğu şeylerdendir.*
Sizden birisi rüyasında hoşlanmadığı bir şey görürse hemen kalkıp namaz kılsın ve onu hiçkimseye söylemesin.” [385][385]

2070- Ubâde İbnu's-Sâmit (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Müminin rüyası, peygamberliğin kırk altı cüz'ünden bir cüz'dür.” [386][386]

Açıkalama:

“Rüya” kelimesi, sözlükte; “Rü'yet” kökünden gelip Türkçede “Düş” kelimesinin karşılığıdır. “Rü'yd” gözle görmek, “Rüya” ise beyinle görmektir.
Beyin, ruhun gözü ve dürbünü gibidir. Ruh, gördüklerini beyin aracılığıyla uykuda hayale gösterir. Rüya, şuur altına yerleşen birtakım düşünceler biçiminde tanımlanır. Uzmanlara göre, rüya, şuur üzerindeki iradenin uyku enasında kalkmasıyla hayal ve his merkezinin aklın kontrolünden çıkmasıdır. İnsan uykuya dalmasıyla birlikte ruh, asıl vatanı olan ruhlar alemine gider, fakat bedenden bütünüyle aynlmaz.
Rüyalar üç kısma ayrılır:

1- Nefsanî Rüyalar:

Uyanıkken günlük yaşantımızda meşgul olduğumuz, bizi, zihnen ve bedenen yoran şeylerle ilgili rüyalardır. Kur'an bu tür rüyalar için “Edğasü ahlâm” ifadesini kullanır.

2- Şeytanî Rüyalar:

Şeytan, insanın ezeli düşmanı olduğu için, uyanıkken olduğu gibi, uyurken de insana zarar verme mahiyetinde görülen rüyalardır.

3- Sadık Salih Rüyalar;

Allah tarafından doğrudan doğruya veya bir melek aracılığıyla bildirilen ilahî telkindir ki, bu tür rüyalarda görüntüden öte, şekilden hakikate geçilecek manalar gizlidir.
Salih Rüya, Salih müminden sadır olduğu zaman peygamberliğin cüzlerinden bir cüzdür. Salih rüyanın, peygamberliğin kaç cüzü olduğu hususunda çeşitli hadislerde farklı rakamlar belirtilmiştir.Bu farklılıklar, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, bu ifadeleri kullandığı zamanın farklı olmasından ileri gelmektedir.
Şöyleki: Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelen vahyin 13. yılında, “Rüya, peygamberliğin 26 cüzünden biri” olduğunu söylemiş olmalı. Bu ise hicret zamanına rastlmaktadır. Vahyin 20. yılında 1/40, 22. yılında 1/44, ondan sonra 1/45, hayatının sonunda ise 1/46 demiş olmalı. 40'tan sonraki rivayetler zayıftır. 50 diyen rivayetin küsurat ifade etmesi ihtimal dahilindedir. 70 diyen rivayet ise, mübalağa içindir. Bunun dışındakiler ise, sabit değildir.

1- Peygamber (s.a.v.)'i Rüyada Görmek

2071- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kim beni rüyasında görürse gerçekten beni görmüştür. Çünkü şeytan benim şeklime giremez.” [387][387]

Açıklama:

Rüyada Resulullah (s.a.v.)'in görülmesi meselesi, bazı farklı yorumlara sebep olmuştur. Yani ne suretle görülürse görülsün, bu görme, gerçek bir görme midir? Yoksa görmenin gerçek olması için Resulullah (s.a.v.)'i, bilinen nitelikleriyle ve asıl hüviyetiyle görmek şart mıdır? Çünkü Resulullah (s.a.v.}, her defasında bilinen şartlan ve asıl hüviyetiyle gözükmeyebilir. Yalnız alimlerin ittifak ettiği husus; şeytanın, Resulullah (s.a.v.)'in hüviyetine girememesidir. Çünkü yüce Allah, şeytana, bu imkanı tanımamıştır. Aksi takdirde şeriata yalan karışma olasılığı söz konusu olur ki, o zaman dine güven kalmaz. Bu sebeple de yüce Allah, şeytanı, kişinin uyanık halinde Resulullah (s.a.v.)'in suretine girmekten men ettiği gibi, uyku halinde de o surette gözükmekten men etmiştir.

2- Uyku Halinde Şeytanın Kendisiyle Oynadığını Haber Vermeme

2072- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), yanına gelip:
“Düşümde başımın kesildiğini ve onu kovaladığımı gördüm” diyen bir bedeviyi men ederek:
“Uyku sırasında şeytanın seninle oynadığını herkese haber verme!” buyurdu. [388][388]

3- Rüya Yorumu

2073- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir; “Bir adam, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Ben bu gece rüyamda yer ile gök arasında yağ ve bal yağdıran bir bulut gördüm. Halkın da bundan elleriyle avuçladıklannı gördüm. Kimisi çok alıyordu, kimisi az alıyordu. Bir de gökyüzünden yere ulaşan bir ip gördüm. Senin onu alarak yükseldiğini gördüm. Sonra senin ardından onu bir adam alarak yükseldi. Sonra onu bir başka adam aldı. Onda ip koptu. Sonra onun için ipi eklediler ve o da yükseldi.
Bunun üzerine Ebû Bekr:

“Ey Allah'ın resulü! Babam sana feda olsun! Vallahi, bana izin verirsen bu rüyayı çok iyi bir şekilde yorumlayacağım” dedi.Resulullah (s.a.v.):
“Öyleyse bu rüyayı yorumla!” buyurdu. Ebû Bekr:
“Bulut, İslâm'ın bulutudur. Yağan yağ ve bal ise Kur'ân'dır. Onun lezzeti ve yumuşaklığıdır. İnsanların bundan avuçlamaİarına gelince, kimi Kur'ân'i çok öğrenir, kimi az öğrenir. Gökten yere ulaşan ip ise senin üzerinde bulunduğun hakdır. Onu tutuyorsun, Allah da seni onunla yükseltiyor. Daha sonra senden sonra gelen bir adam onu tutuyor ve onunla yükseliyor. Sonra yine onu başka bir adam onu tutuyor ve o da onunla yükseliyor. Sonra onu başka bir adam tutuyor, onda ip kopuyor. Sonra bu adam için ip ekleniyor ve onunla yükseliyor. Şimdi babam sana feda olsun, bana haber ver ey Allah'ın resulü! İsabet mi ettim? Hatâ mı ettim?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Bazısında isabet ettin, bâzısında ise yanıldın” buyurdu. Ebû Bekr:
“Vallahi, ey Allah'ın resulü! Hata ettiğim yönleri mutlaka bana söyle! Hata ettiğim hususlar nedir?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Yemin etme” buyurdu. [389][389]

4- Peygamber (s.a.v.)’in Gördüğü Rüyalar

2074- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bîr gece ben, uyuyan kimsenin gördüğü yerde kendimizi Ukbe b. Râfi'nin evindeymîşiz gibi gördüm. Orada bize İbn Tâb hurmasından bir hurma getirildi. Ben de bu rüyayı; “Dünyada yükselme, ahirette de iyi sonuç bizim içindir ve dinîmiz kemale ermiştir” yorumaldım.” [390][390]

Açıklama:

İbn Tâb hurması; Araplar arasında Rutabu b. Tâb, Temru İbn Tâb, Azku İbn Tâb, Urcunu İbn Tâb isimleriyle anılan meşhur ve makbul bir hurma türüdür.
İbn Tab, Medine'de yaşamış bir kimsedir. “Tâbe” fiili de, güzel oldu, atamalandı ve kemale erdi anlamlarına gelmektedir.

Resulullah (s.a.v.)'in rüyasında görmüş olduğu “İbn Tâb Hurmaları”, İslam'ın güzelliğine ve kemaline yorumlanmıştır. Dolayısıyla “Tâbe”, güzel oldu ve kemale erdi manalarına geldiği gibi, iman da aslında tatlı hurmaya benzer.

2075- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ben kendimi rüyada bir misvakla dişlerimi ovarken gördüm. Derken beni iki kişi çekti. Bu iki kişinin biri, diğerinden daha yaşlı İdi. Ben misvakı bunlardan en küçüğüne uzattım. Bana:
Büyüğüne ver!” denildi. Ben de onu büyüğüne verdi.” [391][391]

2076- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ben kendimi rüyada Mekke'den hurmalıkları olan bir yere hicret ediyor gördüm. Zihnim, bu yerin, Yemame yada Hecer olduğu fikrine gitti. Bir de baktım ki, cahiliyede Yesrib diye anılan Medine şehri idi.
Ben yine bu rüyamda kendimi kılıç sallarken gördüm. Kılıcın başı koptu. Bir de baktım ki, bu, Uhud savaşı gününde müminlerden İsabet alanlara işarettir. Sonra onu tekrar salladım. Bu defa kılıç, olduğundan daha güzel şekline döndü. Bir de baktım ki, bu, Allah'ın getirdiği fetih ve müminlerin bir yere toplanmasıdır.
Yine bu rüyada boğazlanan bir takım inekler ile Allah'ın yaptığının daha hayırlı olduğunu gördüm. Bir de baktım ki, bunlar, Uhud gününde müminlerden şehid olan bir cemaata işarettir.
Asıl hayır, Uhud günü musibete uğramalarının ardından Allah'ın sonradan onlara hayır türünden getirdiği şeyler ve Bedir gününden sonra Allah'ın bize verdiği doğruluk ve sebat mükafatıdır.” [392][392]

2077- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Müseylimetu'l-Kezzâb/yalancı müslümancık, Peygamber (s.a.v.) zamanında Medine'ye gelip:
“Muhammed kendisinden sonra bu işi bana bırakırsa ona tâbi olurum” demeye başladı.
Medine'ye kendi kavminden birçok İnsanın arasında gelmişti. Peygamber (s.a.v.) beraberinde Sabit b. Kays b. Şemmas olduğu

halde Müseylime'nin yanına gitti. Peygamber (s.a.v.)'in elinde bir hurma dalı parçası vardı. Arkadaşlarının içinde Müseylime'nin karşısında durup:

“Benden şu parçayı istemiş olsan bile onu sana vermem. Ben, Allah'ın senin hakkındaki emrine haksızlık edemem. Bana itaatten geri dönersen Allah mutlaka seni tepe leye çektir. Öyle zannediyorum ki sen, sende gördüğüm eşkale göre rüyamda bana gösterilen uğursuz kimsesin. İşte şu kimse benim hatibim Sabit'tir! Benim tarafımdan sana gereken cevabı o verecektir” buyurdu.

Sonra Müseylime'nin yanından ayrılıp gitti.

Abdullah İbn Abbâs der ki: Ben, Ebu Hureyre'ye Peygamber (s.a.v.)'in, Müseylimetu'l-Kezzâb'a:

“Sen, sende gördüğüm eşkale göre rüyamda bana gösterilen uğursuz kimsesin” sözünün mahiyetini sordum. Ebû Hureyre bana şöyle haber verdi:

Peygamber (s.a.v.):

“Bir defa ben uyurken rüyamda iki kolumda iki bilezik gördüm. Bunlar kadın süsü olduğu için bu rüyam beni bir hayli meşgul etti. Derken rüyamda bana onları üfürmem vahy edildi. Ben de bunlara üfürdüm. Bunların ikisi de uçtu. Ben, bunları;

“Benden sonra çıkacak iki yalancı peygamber” diye yorumladım. Bunlardan birisi, San'a'nın reisi Ansı (Esved) ve diğeri de Yemame'nin reisi Müseylime idi” buyurdu. [393][393]

2078- Semure b. Cündeb (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Peygamber (s.a.v.) sabah namazını kıldığında yüzünü cemaata doğru çevirip:

“içinizden biri geceleyin bir rüya gördü mü” diye sorardı. [394][394]

43. FEZAIL (FAZILETLER) BOLÜMÜ

Fezail:

İsİamî litereatürde “Bir şeyi veya bir kimseyi üstün kılan özellikler” anlamı amellerin, vakitlerin, şahısların, şehirlerin, ülkelerin, kabilelerin, yerleşim birimlerinin ve aletlerin benzerlerinden

üstünlüğünü anlatmak için kullanılmış ve bunların her birine dair çok esere kaleme alınmıştır. Bunlar arasında sahabiler için “Fezailu's-Sahabe”, Kur'an “Fezâilu'l-Kur'an”, Hz. Peygamber (s.a.v.) için “Hasais” faziletleriyle ilgili olanlar önemli yer tutar.

1- Peygamber (s.a.v.)’in Soyu Ve Peygamberlik Ve! Mezden önce Taşın Ona Selam Vermesi

2079- Vasile İbnu'1-Eska' (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'i:
“Doğrusu Allah, İsmail oğullarından Kinâne'y seçmiştir. Kinâne Kureyş'i seçmiştir. Kureyş'ten de Hâşim oğullarım seçmiştir. Beni de Hâ oğullarından seçmiştir” buyururken işittim. [395][395]

2080- Câbir b. Semure (r.a)'tan rivayet ediMiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ben Mekke'de bîr taş bilirim. Peygamber olarak gönderilmezden önce bana selam verirdi. Ben onu şimdi de pekala biliyorum.” [396][396]

2- Peygamber (s.a.v.)'in Bütün Mahlükattan Üstün Yaratılmış Olması

2081- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır: *“Ben kıyamet gününde Adem oğullarının efendisi, kendisinden ötürü ilk kabri yarılan ve ilk şefaat isteyen ve kendisine ilk şefaat hakkı verilen olacağım.”* [397][397]

3- Peygamber (s.a.v.)in Mucizeleri

2082- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) su istemişti. Bunun üzerine ona geniş bir kap içerisinde su getirildi. Derken cemaat o kabın içerisinden abdest almaya başladı.
Enes der ki:

“Kalabalığı altmış ile seksen kişi kadar tahmin ettim. Suya bakıyordum. Parmaklarının arasından su kaynıyordu.” [398][398]

Açıklama:

Mucize kelimesi, sözlükte; “Acz” kökünden türetilmiş bir kelime olup aciz bırakan, güçsüz kılan, karşı konulmaz harika olay anlamlarına gelmektedir. Terim olarak ise; peygamberin elinde, peygamberlik davasında doğruluğunu ispat için Allah tarafından tabiat kanunlarına aykırı olarak yaratılan harikulade olay olup başkaları tarafından bir benzeri getirilemez.

Mucize; bütün yaratıkların, melek, cin ve insanların güçlerini aşmakta olup peygamberliği tasdik ve doğrulama mahiyetindedir.

Mucizenin meydana gelmesi, aklen imkansız değildir. Aslında her an insanın çevresinde meydana gelen olaylar ve hayatın kendisi, mucizeler kümesidir.

iki şey arasında sabit, değişmez bir nispet olarak kabul edilen tabiat kanunu bir tecrübe sonucu keşfedilir ve hüküm olarak ifade edilir. Bu hüküm, mutlak zaruri değüdir. Çünkü aynı sebepler, daima aynı sonuçlan vermez.

Mucizenin temelinde üç temel unsur vardır:

1- Kafirlerin yada müşriklerin istekte bulunması.

2- Bu kimselere karşı meydan okumanın olması

3- Müminlerin imanının artması

Bazen kafirler, peygamberden mucize getirmesini isterler. Peygamber de, onlara karşı meydan okuma mahiyetinde Allah'ın izniyle mucize getirir. Örneğin, Semud kavmi, Hz. Salih (a.s)'dan; kayanın içinden dişi bir deve getirmesini istemişlerdi. Hz. Salih (a.s)'da, peygamberliğinin bir kanıtı olma mahiyetinde, onların bu isteğini yerine getirmişti. Yine Mekkeli müşrikler de, Mekkî surelerin tam 25 yerinde açıkça Hz. Peygamber (s.a.v.)'den mucize getirmesini istemişlerdi. Kur'an'ın, bu tür karşı çıkışlara karşı cevabı, susturcu ve geçersizleştirici idi.

Bazen de kafirler, peygamberden mucize istemeseler bile, peygamber, peygamberliğinin bir kanıtı olarak onlara mucize yada mucizeler göstermişti. Örneğin, Hz. Musa (a.s)'in, elini koynuna

koymasıyla elinin beyazlaşması, asanın büyük bir yılana dönüşmesi ve diğer 9 mucizesi gibi.

Bazen de Rabbani yardım ve desteklemeyle müminlerin imanının artması ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, peygamberliğini kanıtlama mahiyetinde bir çok mucize meydana getirmiştir. Bu tür mucizeler, hadislerde geçmektedir. Bu tür rivayetler, lafzi mütevatir olmayıp manevi mütevatirdir. Inakrı küfrü gerektirmez. Zaten bu tür mucizeler, inanç esasları içerisinde yer almamaktadır.

Kurtubî (ö. 671/1273)'de konu ile ilgili olarak şöyle der:

“Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, parmaklarından su akıtması kıssa, birkaç yerde büyük toplulukların huzurunda meydana gelmiş ve bu nedenle de pek çok yollardan gelmiştir. Bu kıssayı anlatan rivayetlerin toplamı, kesin bilgiyi ve manevi tevatürü ifade etmektedir.”

Kadı İyâz (ö. 544/1149) ise “Şifâ”da der ki:

“Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, parmaklarından su akıtması ve yemeği çoğaltması ile ilgili kıssayı; sika ve çok sayıdaki kimselerin, yine çok sayıdaki kimselerden, bunlarda çok sayıdaki kimselerden, bunlarda sahabilerden rivayet etmiştir. Bunlar, bu kıssanın; Hendek savaşı, Buvât gazvesi, Hudeybiye umresi, Tebük gazvesi gibi bir çok yerlerde ve müslümanlar çevreler ile askerlerin operasyonları sırasında gerçekleştiğini haber vemişlerdir.”

Sahabeden hiçbiri, bu kıssayı anlatan raviye ters bir harekette bulunmamış ve bu kıssa kendilerine anlatıldığında inkar yoluna gitmemişlerdir. Aksine bu kıssayı görenin söylediği gibi anlatmışlardır. Daha öncede belirttiğimiz üzere, bu çeşit olayların hepsi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in mucizelerinden olduğu kesinlik kazanmaktadır.” [399][399]

2083- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Ümmü Mâlik, kendisine ait kırbadan küçük bir yağ tulumunun içinde Peygamber (s.a.v.)'e yağ hediye ederdi. Daha sonra bu kadının oğulları gelip ondan katık isterlerdi, fakat evlerinde yiyecek hiçbir şey olmazdı. Ümmü Mâlik, içerisinde Peygamber (s.a.v.)'e hediye ettiği yağ tulumunun yanına gittiğinde onun içinde daima bir miktar yağ bulurdu. Böylece o kabın içindeki yağ, evinin katığını idare edip dururdu. Nihayet Ümmü Mâlik, bir gün o yağ tulumunu sıktı. Sonra da Peygamler (s.a.v.)'in yanına geldi. Peygamber (s.a.v.), ona:

“Sen o yağ tulumunu sıktın mı?” diye sordu. Ümmü Mâlik:
“Evet, sıktım!” diye cevap verdi. Peygamber (s.a.v.):
“Eğer sen o yağ tulumunu sıkmadan bıraksaydın onda daima yağ mevcut olacaktı” buyurdu.[400][400]

2084- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bîr adam yiyecek istemek için Peygamber (s.a.v.)'e gelmişti. Peygamber (s.a.v.)'de, ona yarım deve yükü arpa verdi. Bu adam, bu arpayı ölçeğe vuruncaya kadar; kendisi, hanımı ve misafirleri bu arpadan yemeye devam ettiler. Nihayet adam, bu arpayı ölçeğe vurunca arpa tükendi ve tekrar Peygamber (s.a.v.)'e geldi. Peygamber (s.a.v.), ona:
“Eğer o arpayı ölçmemiş olsaydın, muhakkak ondan yemeye devam edecektiniz ve o sîzin rızkınız olmaya devam edecekti” buyurdu.”

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bereketiyle az şeyin çoğalması ile ilgili olaylar, çeşitli zamanlarda ve değişik yerlerde meydana gelmiştir.
Bu olayı gören sahabiler, rivayet etmek suretiyle olaya tanıklık ettiklerini göstermektedir.
Hz. Peygamber (s.a.v.), bazen az miktardaki bir suya dokunmak suretiyle suyun çoğalmasını sağlamış, sahabiler de bu sudan, hem içmişler ve hem de abdest almışlar, bazen de az miktardaki yemeğe dokunmak yada dua etmek suretiyle yemek çoğalmış ve herkes karnı doyuncaya kadar o yemekten yemişler. Örneğin, Hendek savaşı sırasında 1000 kişiyi, bir küçük Ölçek arpa ve bir keçi yavrusuyla doyurmuş, bir sefer sırasında aç kalan müslümanlar yanlarından bir avuç dolusu kadar hurmayı getirip bir serginin üzerine koymuşlar, herkes kaplarını getirip doldurmasına rağmen sergi üzerindeki hurmadan hiç azalma olmamıştır. Bu tür olayların meydana geldiği sırada Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında pek çok sahabi olup bu olayları bizzat görmüşlerdir.

2085- Muâz İbn Cebel (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Tebük gazası yılında Resulullah (s.a.v.)'le birlikte yola çıktık. Resulullah (s.a.v.) sefer sırasında namazları cem1

ederdi/birleştirerek kılardı.
Şöyle ki: *“Öğle ile ikindiyi beraberce ve akşam ile yatsıyı beraberce kıldı. Nihayet bir gün namazı geciktirdi. Sonra çıkarak öğle ile ikindiyi birleştirerek kıldı. Sonra çadırına girdi. Biraz sonra çıkarak akşam ile yatsıyı beraberce kıldı”.* Sonra da:
“Sîz yarın inşaallah Tebük pınarına varacaksınız. Siz oraya kuşluk zamanı olmadan varmayacaksınız. Sizden herkim o pınarın yanına varırsa ben gelinceye kadar sakın onun suyundan hiç bir şeye dokunmasın” buyurdu.
Derken o pınarın yanına vardık. iki kişi pınarın başına bizden önce varmıştı. Pınarın suyu, ayakkabı tasması gibi azar azar su akıyordu. Resulullah (s.a.v.) o iki adama:
“Bunun suyundan bir şeye dokundunuz mu?” diye sordu. Onlar:
“Evet!” diye cevâp verdiler.
Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) onlara sitem etti. Onlara Allah'ın dilediği kadar söz söyledi. Sonra cemâat elleriyle pınardan azar azar su aldılar. Hattâ bir şeyin içinde su toplandı. Resulullah (s.a.v.) onun içinde ellerini ve yüzünü yıkadı. Sonra suyu pınara iade etti. Hemen pınar şarıl şanl su akıttı yada bol su akıttı.
Hadisin râvisi Ebû Alî, Enes b. Mâlik'in bu iki kelimeden hangisini söylediğinde şüphe etmiştir. Nihayet insanlar sularını aldılar. Sonra da:
“Ey Muâz! Uzun bir hayata mazhar olman ve burasının bahçelerle dolup taşdığını görmen yakındır” buyurdu. [401][401]

2086- Ebu Humeyd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Tebük gazasına çıktık. Nihayet Vâdi'l-Kurra'da bir kadının bahçesine geldik. Resulullah (s.a.v.):
“Bu bahçenin hurma mahsulünü tahmin edin!” buyurdu. Biz de bahçenin hurma mahsulünü tahmin ettik. Resulullah (s.a.v.)'de bahçenin mahsulünü on vesk olarak tahmin etti. Bahçenin sahibi kadına:
“Biz inşaallah sana geri dönünceye kadar bu bahçenin mahsulünü kaç ölçek geldiğini say!” buyurdu. Bunun üzerine biz yolumuza, devam ettik. Nihayet Tebük'e geldik. Resulullah (s.a.v.):
“Bu akşam sizin üzerinize şiddetli bir rüzgâr esecek. Sizden hiç kimse bu rüzgârın estiği bırada ayağa kalkmasın. Kimin devesi varsa

ipini sağlam bağlasın!” buyurdu.
Daha sonra şiddetli bir rüzgâr esti. Derken bir adam ayağa kalktı ve rüzgâr onu götürerek Tayy'ın dağlarına attı.
Bunun üzerine Eyle hükümdarı İbnü'l-Almâ'nın elçisi Resulullah (s.a.v.)'e bir mektup getirdi. Ona bir de beyaz kaür hediye etti. Resulullah (s.a.v.)'de ona bir emanname yazdı ve bir de kaftan hediye etti. Sonra yola devam ettik. Nihayet Vadi'l-Kurra'ya geldik. Resulullah (s.a.v.) kadına bahçesinin kaç ölçek mahsulü olduğunu sorup:
“Bahçenin mahsulü kaç vesk geldi?” diye sordu. Kadın:
“On vesk!” diye cevâp verdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Ben acele ediyorum. Sizden kim dilerse benimle beraber acele gelsin. İsteyen kalsın!” buyurdu. Biz de yola çıktık. Medine'ye yaklaştığımızda: işte Tâbe! İşte Uhud! Uhud öyle bir dağdır ki, o bizi sever ve biz de onu severiz' buyurdu. Daha sonra da:.
“Doğrusu Ensar hanelerinin en lısı, Neccar oğulları hânesidir. Sonra Abdu'l-Eşhel oğulları hanesi, sonra Abdui-Haris b. Hazrec oğulları hanesi, sonra Sâide oğulları hânesidir. Ensârın her hanesinde hayır vardır” buyurdu.
Derken Sa'd b. Ubade, bize yetişti. Ebû Useyd, ona:
“Görmedin mi, Resulullah (s.a.v.) (sırayla) Ensâr hanelerinin hayırlılarını söyledi, bizi de en sona bıraktı' dedi. Bunun üzerine Sa'd b. Ubâde, Resulullah (s.a.v.)'e yetişip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Ensar hanelerinin hayırlılarını (sırayla) söylemişsin, bizi de en sona bırakmışsın!” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Hayırlılardan olmanız size yetmiyor mu?” buyurdu.”

Tebük:

Hicaz bölgesinin kuzeyinde Medine ile Şam arasında bir yerin adıdır. Tebük seferinde savaş olmadı. Hicretin dokuzuncu yılında yapılmıştır. Bu sefer, Taif kuşatmasından ve Veda haccından önce yapılmıştır. Bu gaza, Resulullah (s.a.v.)'in bizzat bulunduğu gazaların sonuncusudur. Tebük seferi, Bizanslılar ile müslümanlar arasındaki siyasî münasebetlerin üçüncü safhasını oluşturur.

4- Peygamber (s.a.v.)'in Yüce Allah'a Tevekkülü Ve Allah'ın Onu İnsanlardan Koruması

2087- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Necd tarafında gazazaya gittik. Dönüşte Resulullah (s.a.v.) ulu ağacı bol olan bir vadide bize yetişti. Resulullah (s.a.v.), ağacın altında konakladı ve kılıcını ağacın dallarından birine astı. Ordudakiler de ağaç altında gölgelenmek için vadiye dağıldılar. Resulullah (s.a.v.), bize:
“Ben uyurken bir adam bana geldi ve kılıcı aldı. Ben de hemen uyandım, Adam başımın ucunda dikilmişti. Elindeki, kınından sıyrılmış kılıçtan başka bir şey fark de etmedim.” Bana:
“Seni benden kim koruyabilir?” dedi. Ben de:
“Beni senden Allah korur” dedim. Adam tekrar ikinci defa:
“Seni benden kim koruyabilir?” dedi. Ben de:
“Beni senden Allah korur” dedim.
“Bunun üzerine adam, kılıcı kınına koydu. Bunları yapan adam, işte şurada oturuyor” buyurdu.
Resulullah (s.a.v.), o adama bir şey yapmadı. [402][402]

5- Peygamber (s.a.v.)’ın Hidayet Ve İlimle Gönderilmesinin Misali

2088- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah'ın beni peygamber gönderdiği İlim ve hidayet yolu, toprağa inen bol yağmur gibidir. İndiği toprağın bir kısmı güzel olup suyu emerek bol bol ot ve çayır bitiren verimli bir topraktır. Bir kısmıda suyu içerisine çekmeyip dışarıda tutar. Allah bu sudan insanları faydalandırır. İnsanlar suyu İçerler, hayvanlarını sularlar, ekin ekerler. Diğer bir kısmı da ne suyu tutar ve ne de ot bitirir. İşte Allah'ın dinini iyi öğrenen fikheden, Allah'ın beni peygamber olarak gönderdiği şeyleri öğrenip öğreterek faydalı olan kimse ile, gönderildiğim Allah'ın yolunu kabul etmeyip başını bile kaldırmayan kimsenin durumu da buna benzer.” [403][403]

6- Peygamber (s.a.v.)’in Ümmetine Olan Şefkati Ve Onları Zarar Verecek Şeylerden Kendilerini Sakındırması

2089- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Şüphesiz benim ve Allah'ın benimle gönderdiği şeyin misâli, bir adamın şu misâli gibidir: Bu adam, kavmine gelip onlara:
“Ey kavmim! Ben gözlerimle düşman ordusunu gördüm. Ben gerçekten soyunmuş bir uyarıcıyım. Kurtulmaya bakın!” der.
Kavminden bir grup ona itaat eder. Geceleyin yola düşerek yavaş yavaş giderler. Onlardan bir grup da, onu yalanlayarak yerlerinde sabahlarlar ve ordu sabah baskını yaparak onları helak eder. Köklerini kurutur. İşte bana itaat edip getirdiğime tâbi olanlar ile bana isyan edip getirdiğim hakkı yalanlayanların misâli budur.” [404][404]

Açıklama:

Soyunmuş uyarıcıyla kastedilen; korkunç haber getiren kimsedir. Eskiden Araplar'ın âdetine göre bir adam bir topluluğu korkutmak ve kendilerine korkunç bir haber vermek İsterse elbisesini çıkarır, eğer uzakta ise bu elbiseyle onlara işarette bulunurdu. Bununla, musibet haberi verdiğine işaret ederdi. Bunu, genellikle, topluluğun öncüsü ve gözcüsü durumundaki kimse yapardı.
2090- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Benim ile ümmetimin misali, ateş yakıp da ateşe düşen kelebek ve benzeri şu hayvanları ateşe girmemeleri için kovalayan adamın misali gibidir, ûte siz ateşe koşarsınız bense sizin belinizden tutanım.” [405][405]

7- Peygamber (s.a.v.)'in Son Peygamber Olması

2091- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Benim misalim ile diğer peygamberlerin misali, köşede bir kerpiçtik yer dışında en güzel ve en iyi şekilde bir ev yapan kimseye benzer.

İnsanlar içini dolaşmaya başlayıp bu kimseye hayıret edip:
“Şuraya kerpiç konulması gerekmez miydi?” derler.

“İşte ben, o kerpicim. Ben, peygamberlerin somıncusuyum.” 406[406]

Açıklama:

Yüce Allah, Kur'an'da; Hz. Muhammed (s.a.v.)'in, peygamberlerin sonuncusu 407[407] olduğunu belirtmektedir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'de bir çok hadiste, peygamberlerin sonuncusu olduğunu ve kendisinden sonra bir peygamberin daha gelmeyeceğini bildirmektedir.
Hz. Peygamber (s.a.v.) daha hayattayken Müsellemetü'l-Kezzâb, daha sonra başka yalancı peygamberler ve günümüzde ise İran'da “Bahailik”in kurucusu Mirza Ali Muhammed (ö.1850), Hindistan'da “Kadıyanilik”in kurucusu Mirza Gulam Ahmed, Amerika'da Moon, Türkiye'de ise iskender el-Ekber sahte peygamberliğini ilan etmişlerdir.
İskender el-Ekber, ilk önce kendisini “Mehdi” ardından da peygamberliğini ilan edip
ısalet Nurları” adında bir de kitap indirildiğini iddia etmiştir. Kitabın kapağında yüce Allah’ın adı bulunması gerekirken “İskender el-Ekber'e aittir” ifadesi yer almaktadır. Baştan sona saçma sapan cümleler ve hezeyanlarla dolu olan bu kitapçık; “Eğer insanlar sadık peygamberlerine tabi olmazlarsa, onlan arkalarına takacak sahte peygamberlerin çıkacağı” gerçeğini açık-seçik ortaya koymaktadır. Eğer insanlar içerisinde şüphe bulunmayan Allah'ın vahyi Kur'an'a sanlmazlarsa, bu ümmetin içinden çıkıp kendi elleriyle yazdıkları sahte peygamberlerin kitaplarına uyar hale gelebilirler.

8- Yüce Allah'ın Bir Ümmete Rahmet Dilediği Zaman ilk önce O Ümmetin Peygamberinin Ruhunu Alması

2092- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Yüce Allah, iyi kullarından olan bir ümmete rahmet etmek istedi zaman o ümmetin peygamberini ümmetten önce yanına alır. O

peygambe onlar için, varacakları yerde hazırlık ve şefaat yapacak bir öncü ve onlardi önce giden bir kimse kılar.
“Allah, kötü yolda giden bir ümmetin yok olmasını istediği zaman ise ümmetin peygamberi daha hayattayken o ümmete azab eder. Peygambei gözünün önünde onları yok eder. Onlar, peygamberlerini yalanladıkları emrine isyan ettikleri zaman Allah onları yok etmek suretiyle peygamberi de hoşnut eder.”

9- Peygamber (s.a.v.)’in Havzı Kevseri Ve Havzının Özellikleri

2093- Cündeb (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'i:
“Ben, havuzun başına sizden önce varacağım” buyururken işittim. [408][408]

2094- Sehl b. Sa'd (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.)'i:
“Ben Havzı kevsere sizden önce varacağım. Kim buraya gelirse suyunu içer ve bundan sonra asla susuzluk görmez. Havuzun başına, benim onları ve onların da beni tanıdıkları bazı kimseler getirilecek, fakat arkasından benim ile onların arasına engel girecektir” buyururken işittim.” [409][409]

2095. Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Peygamber (s.a.v.):
Bunlar bendendir' buyurur. Ona:
Onların senden sonra neler işlediklerini sen bilemezsin!' denilir. Ben de:
Benden sonra yolunu değiştiren benden uzak olsun!' derim.[410][410]

2095- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.):
“Bunlar bendendir” buyurur. Ona:
“Onların senden sonra neler işlediklerini sen bilemezsin!” denilir. Ben de:

“Benden sonra yolunu değiştiren benden uzak olsun!” derim. 411[411]

2096- Abdullah İbn Amr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Benim cennetteki Havzım, bir aylık yol mesafesindedir. Onun köşeleri düzdür. Suyu gümüşten daha beyaz ve kokusu miskten daha güzeldir. Bardakları ise gökyüzünün yıldızları gibidir. Kim ondan su içerse bir daha asla susuzluk çekmez.” 412[412]

2097- Ukbe b. Âmir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir gün çıkıp Uhud şehidleri üzerine, cenaze namazı kıldırdı, sonra da oradan ayrılıp minbere çıktı, sonra da:
“Ben, sizin Kevser Havuzuna ilk önce varanınız olacağım. Ben size şahitlik yapacağım. Vallahi, ben şu anda Kevser Havuzunu seyretmekteyim ve bana yeryüzünün hazinelerinin anahtarı veya yeryüzünün anahtarları verildi. Vallahi, ben sizin hakkınızda benden sonra müşrik olacağınızdan korkmuyorum, fakat sizin dünyalıkları elde etmek için yarışmanızdan korkuyorum” buyurdu. 413[413]

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.), Uhud şehidlerine kıldığı bu cenaze namazını, Uhud şehitleri defnedildikten sekiz sene sonra kılmıştır. 414[414]

Konumuzu teşkil bu hadis, “Şehidler üzerine cenaze namazı kılmak caizdir” diyenler ile “Cenaze kabre konduktan sonra üzerine cenaze namazı kıhnabilir” diyen Hanefilerin delilidir.
Bazı fıkıh alimlerine göre, bu hadiste geçen “Salat” kelimesi, cenaze namazında okunan dua anlamında kullanılmış olması da mümkündür. İbn Hibban'da “Sahih”inde bu görüşü savunmuştur.
İmam Nevevî ise bu konuda şöyle der:
“Bu hadiste geçen “Salat” kelimesiyle kasdedilen, cenaze namazı değil, cenaze duasıdır. Çünkü “Cenazeye namaz kılar gibi namaz kıldı” demek, adeti üzere “Ölülere dua ettiği gibi dua etti” demektir.

2098- Harise b. Vehb (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Harise, Peygamber (s.a.v.)'in havzının; San'a ile Medine arası kadar olduğunu Peygamber (s.a.v.)'den işitmiştir.” [415][415]

2099- Ebu Zerr (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! Havuzun kapları nasıldır?” diye sordum. Resulullah (s.a.v.);
“Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki, onun kapları, gökyüzünün yıldız toplulukları ile yıldızlarından daha çoktur. Dikkat edin ki! Onlar, mehtapsız bir gecedeki yıldızlar gibi olan cennetin kaplarıdır. Her kim bu kaplardan içerse ömrünün sonuna kadar susamaz. Havuzun cennetten çıkan iki oluğu gürül gürül akar. Ondan kim içerse bir daha susamaz. Genişliği, uzunluğu gibi olup Amman ile Eyle arası kadardır. Suyu sütten daha ak ve baldan daha tatlıdır” buyurdu.[416][416]

2100- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.):
“Havuz başında benim yanıma bana sahabilik etmiş kimselerden bazıları muhakkak gelecektir. Nihayet onlar bana doğru kaldırılıp ben onları gördüğüm zaman onlar benim önümden koparılıp alınırlar. Bunun üzerine muhakkak ben:
“Rabbim! Onlar benim sahabiciklerimdir, onlar benim sahabiciklerimdir” diyeceğim. Bunun üzerine muhakkak bana:
“Doğrusu sen onların senin ardından neler ihdas ettiklerini bilmezsin?” denilecek.” [417][417]

Açıklama:

Ahirette her peygamberin bir havuzu olacaktır. Bu havuzdan, hem peygamberin kendisi ve hem de ümmetinden Allah'ın dilediği kimseler içecektir. Yalnız diğer peygamberlerden farklı olarak Hz. Peygamber (s.a.v.)'e iki tane havuz verilecektir:
1- Kıyamet günü, mahşer yerinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'e verilecek Kevser havzudur. Bu havuzdan, Kıyamet günü, Hz. Peygamber (s.a.v.), herkesin susadığı o zar şartlarda ümmetine su verecek, ümmetini rahatlatmaya çalışacaktır. Hz. Peygamber (s.a.v.) ile

ümmeti, Kıyamet günü, bu havuzun başında buluşup bir araya gelecektir.
2- Cennette, Kevser nehrinden akacak olan suyun bir araya toplanmasıyla oluşacak havuzdur. Çeşitli rivayetlerde; Kevser nehrinden, kanallar aracılığıyla bu havuza suların akıtılacağı ifade edilmektedir.
Havuz ve Kevser, çok sayıda sahabe tarafından nakledilmiş gaybî bir hakikattir.

10- Uhud Harbi Gününde Cebrail ile Mıkaıl'ın Peygamber (s.a.v.) Namına Savaşmaları

2101- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Uhud savaşı günü Resulullah (s.a.v.)'in sağında ve solunda, üzerlerinde beyaz elbise bulunan iki adam gördüm. Bunları, daha önce ve daha sonra hiç görmedim. Yani Cebrail ile Mikail'i kast etmektedir.” [418][418]

11- Peygamber (s.a.v.)’in Cesareti Ve Savaşmak İçin ileri Atılması

2102- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) insanların en güzeli, en cömerdi ve en cesuru idi. Medine halkı bir gece gerçekten düşman baskınından korumuştu. İnsanlar sesin geldiği tarafa doğru gitmişlerdi. Bu sırada Resulullah (s.a.v.), Ebu Talha'ya ait Mendub adında çıplak bir atın üstüne atlayarak onu düşman sesinin geldiği tarafa doğru sürdü. Medinelileri geride bırakıp ileriye geçmişti. Nihayet Resulullah (s.a.v.), Ebu Talha'nın atının üzerinde ve kılıcı boynunda olarak geri dönerken Medinelileri (yolda) karşıladı. Resulullah (s.a.v.), onlara:
“Düşmanlar zarar verebilecek bir korkuyla bizi korkutamadılar, onlar ciddi bir korkuyla bizi korkutamadılar” buyurdu. Daha sonra da:
“Biz bu atı bir derya bulduk yada bu at muhakkak bir derya gibi akıcıdır” buyurdu.” Enes; “Halbuki bu at, yavaş ve durgun olmakla tanınırdı” dedi. [419][419]

Açıklama:

Cesaret; kişinin, korku ve çekingenlik halinden uzak olarak değerli bir işe girme halini ifade eder. Cesaret sahibi kimse, tehlikeye ve riske girmekten korkmaz. Kişide, cesaretin oluşması, kişiyi; yürekli, atılgan ve yiğit bir hale getirir. Cesareti olmayan kimse; çekingen, korkak ve kendine güveni olmaz. Cesaretli olmak, her babayiğidin harcı değildir. Herkes cesaretli olmayabilir. Cesaretli olan kişi; hem kendisine güven duyar ve hem de sıkıntılara karşı göğüs germesini iyi bilir.
Hz. Peygamber (s.a.v.)'in cesur oluşu; herkes tarafından bilinen bir husustur. Doğmadan önce babasını, altı yaşında iken annesini, sekiz yaşında iken dedesini yitirmesine rağmen o, hiçbir zaman yılgınlık göstermemiştir. Sıkıntılara ve musibetlere karşı göğüs germesini bilmiştir. Peygamberliğini ilan ettiğin de, insanların çoğu, ona düşman kesilmiş; onun delirdiğini, cinlendiğini, sihirbaz olduğunu ileri sürmekten geri durmamışlardır. Fakat o, Allah'a olan imanı sayesinde bütün bu iftiralara ve yalanlara karşı mücadelesini sürdürmüştür. Mekke'de geçirdiği on üç yıl boyunca, hep iftira ve karalamalara maruz kalmıştır. Yine de o, cesur olmayı hep sürdürmüş ve davasından hiç taviz vermemiştir.
Medine'de ise; münafıklara, Yahudilere diğer karşı gelenlere hep cesaretle hareket etmiş, bir çok savaşta geriye kaçmamış, yerini terk etmemiş, ölümle burun buruna kaldığı zamanlarda bile arkasına dönüp geriye kaçmamış, sahabilerini terk etmemiş, düşmanla karşılaşmaktan hiç çekinmemiştir.
Huneyn savaşı sırasında İslam ordusu pusuya düşürüldüğünde, müslümanlann çoğu, çil yavruları gibi Allah Resulünü yalnız, bırakıp kaçtıklarında Resulullah (s.a.v.), yerini terk etmemiştir. Çünkü kaçmak, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e yakışır bir tavır değildi. O, imanın tadını, Şehadetin kokusunu, cihadın özünü, özellikle de peygamberlik misyonunun gerektirdiklerini çok iyi biliyordu.

12- Peygamber (s.a.v.)’in Hayrda İnsanların En Cömerdi Olması

2103- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Resulullah (s.a.v.) iyilik yapma hususunda insanların en cömerdi idi. En cömert olduğu zaman da, Ramazan ayı idi. Cebrail, Resulullah (s.a.v.)'le her sene Ramazan ayında buluşurdu. Bu buluşma, Ramazan ayı bitinceye kadar devam ederdi. Resulullah (s.a.v.), Cebrail'e Kur'an'ı arz ederdi. Cebrail, Resulullah (s.a.v.)'le buluştuğunda Resulullah (s.a.v.) hayır işleri yapma hususunda sürekli esen rüzgardan daha cömert olurdu.” 420[420]

Açıklama:

Burada Resulullah (s.a.v.)'in, Ramazan ayının her gecesinde Cebrail'le buluşup o zaman kadar inen Kur'an ayetlerini müzakere etmeleri söz konusu edilmektedir. Vefat ettiği sene iki defa Kur'an'ı mukabele etmişlerdi.
Diğer bir hususta, Resulullah (s.a.v.)'in çok cömert olmakla birlikte Kur'an'ı müzakere etmeleri sebebiyle bu ay içerisinde gaybî hususlara daha çok muttali olmasından dolayı bu ay içerisinde daha fazla cömert davranıyordu. Abdullah İbn Abbâs, onun cömertliğini; hiçbir engele rastlamayarak salıverilmiş rüzgara benzetmesi, onun cömertlik ile hayır dağıtmada rüzgardan daha hızlı olmasından dolayıdır.

13- Resulullah (s.a.v.)'in Ahlak Yönünden İnsanların En Güzeli Olması

2104- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Medine'ye geldiğinde üvey babam Ebu Talha elimden tutup beni Resulullah (s.a.v.)'e götürdü. Ona:
“Ey Allah'ın resulü! Enes, akıllı bir çocuktur. Senin hizmetinde bulunsun” dedi.
Emes devamla der ki:
“Gerek yolculukta ve gerekse de şehirde ikamet ettiği sırada Resulullah (s.a.v.)'e hizmette bulundum. Allah'a yemin ederim ki, yaptığım bir şeyden dolayı bana: “Bunu niçin yaptın?”, yapmadığım bir şey için de: “Bunu niçin şöyle yapmadın?” demedi. 421[421]

2105- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) ahlak yönünden insanların en güzellerindendi. Bir gün beni bir hacet için bir yere göndermek istedi. Ben, ona:
“Vallahi, ben gitmem” dedim.
“Halbuki içimden Allah'ın nebisi (s.a.v.)'in bana emrettiği yere gitmek geliyordu. Derken dışarı çıktım. Derken çocukların yanma uğradım. Onlar sokakta oyun oynuyorlardı. Aniden Resulullah (s.a.v.) arkamda kafamı tuttu. Ona baktım. Gülerek:
“Ey Enescik! Sana emrettiğim yere gittin mi?” diye sordu. Ben de:
“Evet! Gidiyorum, ey Allah'ın resulü!” dedim. Enes:
“Allah'ın adına yemin ederim ki, ben, Resulullah (s.a.v.)'e dokuz sene hizmette bulundum. Yaptığım bir şey için bana: “Niçin şöyle şöyle yaptın!” Yapmadığım bir şey İçin de bana: “Şöyle şöyle yapsaydın!” dediğini bilmiyorum” dedi. [422][422]

Açıklama:

Enes, Resulullah (s.a.v.)'in vefatına kadar ona hizmet etmiş, her vakit onunla birlikte bulunmuş ve onun yanından ayrılmamıştır.

14- Resulullah (s.a.v.)'Den Bir Şey İstenildiğinde Asla “Hayır” Dememesi Ve İhsanının Çok Olması

2106- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'den bir şey istenilip de onun “Hayır” dediği asla vaki değildir. [423][423]

2107- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“İslam üzerine Resulullah (s.a.v.)'den istenilmiş olan herhangi bir şeyi mutlaka vermiştir. Bir defasında Resulullah (s.a.v.)'e bir kimse gelmişti. Resulullah (s.a.v.), o adama iki dağ arasıfnı dolduracak kadar çok koyun vermişti. Daha sonra bu kimse kavminin yanma dönüp onlara:
“Ey kavmim! müslüman olunuz. Çünkü Muhammed, fakirlikten korkmaksızın büyük ihsanda bulunuyor” dedi. [424][424]

2108- İbn Şihâb'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Mekke'nin fethi gazasını yaptı ve Mekke'yi fethetti. Sonra Resulullah (s.a.v.) beraberinde bulunan müslümanlarla birlikte Huneyn'e doğru yola çıktı. Nihayet düşmanla Huneyn mevkisinde çarpıştılar. Netice itibariyle; Allah, dinine ve müslümanlara yardım etti. Resulullah (s.a.v.) o gün Safvan b. Ümeyye'ye yüz tane deve verdi. Sonra yüz daha, sonra yüz daha verdi.
İbni Şihâb der ki:
“Bana, Saîd b. Müseyyeb rivayet edip dedi ki: Safvân b. Ümeyye:
“Allah'a yemin ederim ki, Resulullah (s.a.v.) bana verdiğini verdi. Ama o, bana göre, insanların en nefret edilecek olanı idi. Bana vermekte devam etti. Nihayet o bana göre insanların en sevimlisi oldu” dedi. [425][425]

Açıklama:

Safvan b. Ümeyye ve benzerleri, Müellefe-i Kulub/kalbi İslam'a ısındırılacak kimseler içerisinde olduğu İçin Resulullah (s.a.v.) onlara Huneyn gazasında bolca iyilikte bulunmuştur. Böylece onun kalbini daha İslam'a ısındırmı, nefreti sevgiye dönüşmüştür.

2109- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.) bir defasında bana:
“Bize Bahreyn'in malı gelirse sana muhakkak şu kadar, şu kadar ve şu kadar veririm” buyurdu. Bunu söylerken iki eliyle de bütün mala işaret etti.
Derken Bahreyn'in malı gelmeden önce Peygamber (s.a.v.) vefat etti. Bu ma! onun vefatından sonra Ebû Bekr'e geldi. O da bir dellâla emretti. O da:
“Her kimin Peygamber (s.a.v.)'de alacak bir vaadi veya borcu varsa hemen gelsin!” diye seslendi. Bunun üzerine ben kalkıp Ebu Bekr'in yanma vardım. Ona:
Gerçekten Peygamber (s.a.v.) bana:
“Bize Bahreyn'in malı gelirse sana muhakkak şu kadar, şu kadar ve şu kadar veririm” buyurdu” dedim. Bunun üzerine Ebu Bekr, derhal bir avuç para avuçladı. Sonra da bana: “Bunu say!” dedi. Ben bu

paralan saydım. Paraların, beşyüz adet olduğunu gördüm. Bu defa Ebu Bekr, bana:

“Bununla birlikte iki mislini daha al” dedi. 426[426]

15- Peygamber (s.a.v.)’in Çocuklar ile Düşkünlere Acıması Ve Alçakgönüllü Olması

2110- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Bu akşam benim bir oğlum dünyaya geldi. Ona, büyük babam İbrahim'in adını verdim” buyurdu.
Sonra da onu, Ebu Seyf adında bir demircinin hanımı Ümmü Seyfe süt annesi olarak teslim etti. Bir defasında çocuğu getirmek için yola çıktı. Ben de onu tâkib ettim. Ebû Seyf in yanına yaklaştık. Ebu Seyf, demirci körüğünü üfürüyordu. Ev dumanla dolmuştu. Ben Resulullah (s.a.v.)'in önünde hızlı yürüyerek:
“Ey Ebu Seyf! Körüğünü durdur! Resulullah (s.a.v.) geldi!” dedim. Bunun üzerine o da durdu. Peygamber (s.a.v.) çocuğun getirilmesini istedi. Çocuk getirildiğinde Resulullah (s.a.v.) onu bağrına bastı. Allah'ın söylemesini dilediği şeyleri ona söyledi.
Enes der:
“Allah'ın adına yemin ederim ki, çocuğu, Resulullah (s.a.v.)'in önünde can çekiştirirken gördüm. Resulullah (s.a.v.)'in gözleri yaşardı ve sonra da:
“Göz yaşam, kalb üzülür, fakat biz ancak Rabbimizin razı olacağını söyleriz. Vallahi, ey İbrahim! Biz senin için üzülüyoruz” buyurdu.427[427]
İbrahim, hicretin 8. yılında Zilhicce ayında dünyaya gelmiştir, ibrahim'in ölümü üzerine Resulullah (s.a.v.) gözyaşı dökmüştür. Gözyaşı dökmesi, insan tabiatının gereği olan bir haldir.

2111- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Aile efradına Resulullah (s.a.v.)'den daha fazla acıyan hiçkimse görmedim. İbrahim, Medine'nin yüksek taraflarındaki köylerinden birinde süt anneye verilmişti. Resulullah (s.a.v.) biz de beraberinde olmak üzere gider ve o eve girerdi. Ev tüterdi. İbrahim'in süt babası demirci idi. Resulullah (s.a.v.) çocuğu alır, öper, sonra geri dönerdi.

Hadisin ravisi Amr der ki: İbrahim vefat edince, Resulullah (s.a.v.): *"İbrahim benim oğlumdur. O memede iken öldü. Onun iki tane süt annesi vardır. Süt müddetini cennette tamamlayacaktır"* buyurdu. [428][428]

2112- Hz. Âîşe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Bedevilerden bir grup insan, Resulullah (s.a.v.)'in yanına gelmişti. Bunlar bir münasebetle, sahabilere:
"Sizler çocuklarınızı öpüp sever misiniz?" diye sordular. Sahabiler:
"Evet!" dediler. Bedeviler:
"Fakat biz, Allah'a yemin olsun ki, bizler çocuklarımızı öpüp sevmeyiz" dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Eğer Allah sizin gönüllerinizden rahmet ve şefkati çekip çıkarmışsa ben ne yapabilirim!" buyurdu. [429][429]

2113- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Akra' b. Habis, Peygamber (s.a.v.)'i, torunu Hasan'ı öperken gördü. Bunun üzerine Akra, Peygamber (s.a.v.)'e:
"Benim on çocuğum var. Fakat onlardan hiçbirini şimdiye kadar hiç öpmedim" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Doğrusu merhamet etmeyen kimseye merhamet olunmaz!" buyurdu. [430][430]

2114- Cerîr b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Kim insanlara merhamet etmezse Yüce Allah'ta ona merhamet etmez." [431][431]

Açıklama:

Hadis; çocuklara, zayıflara, düşkünlere, hatta bütün insanlara ve hayvanlara merhamet etmeyi kapsamaktadır. Yani mümin olsun, kafir olsun bütün insanları içermektedir.
Merhamet; canlılara yiyecek-içecek vermek, hayvanlara ağır yük yüklememek; dövme, acıktırma, yarma gibi vasıtalarla onlara karşı haddi aşmamaktır.

Mümin olsun, kafir olsun bütün insanlara, kendinin olsun yada olmasın bütün hayvanlara acımayan, hayvanı doyurup sulamayan, yükünü hafifletmeyen, insafsızca döğen veya insanlara acımayan, insafsızca davranan, kötü davranan kimse, ahirette Allah'ın rahmetine nail olmayacaktır.

“İyilik yaparsanız kendi nefsiniz için yaparsınız” 432[432] Duyurularak her türlü insana ve hayvana veya canlıya yapılan merhametin, sonuç itibariyle kişinin kendine yaptığına dikkat çekilmiştir.
Mümin kul; solcu, sağcı, inançlı, inançsız, laik gibi her türlü insana ve diğer canlılara karşı merhametli davranmak zorundadır. Çünkü inandığı dinin temelinde; inanmayan insana karşı saygılı olma, hoşgörülü olma, barışçı olma, hak ve özgürlüklerini verme vardır.

16- Peygamber (s.a.v.)’in Hayasının Çokluğu

2115- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) perdesi gerisindeki bekar kızlardan daha utangaçtı. Bir şeyden hoşlanmadığı zaman onu yüzünden anlardık.” 433[433]

Haya:

Utanmak demektir. Kınamayı gerektiren bir söz ve davranıştan dolayı kişinin Allah'a ve insanlara karşı utanması, “Haya” sözüyle ifade edilmiştir.
Haya, insan ahlakı için en güzel bir ölçüdür. İnsanın haddini bilmesi, utanacak bir işten dolayı sıkılıp yüzünün kızarması, büyük bir fazilettir. Bu fazilet, sahibini kötülüklerden uzak tutar. Utanıp kınanmayacağı işler yapmasına da sebep olu Gerçek haya, kişinin, yüce yaratıcına karşı duyacağı hayadır.
Burada hayanın imana bağlanması, utanmanın yerini ve ölçüsünü dinin ve imanın tayin etmesidir.

2116- Abdullah b. Amr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) çirkinlik sahibi (fahiş) ve çirkinliğe sürüklenebilen birisi mütefahhiş değildi. Çünkü Resulullah (s.a.v.):

“Doğrusu sizin en iyi olanınız, ahlak bakımından en iyi olanınızdir” buyurdu.” 434[434]

17- Peygamber (s.a.v.)’in Tebessümü Ve Güzel Geçimi

2117- Simâk b. Harb'ten rivayet edilmiştir:
“Câbir b. Semure'ye:
“Resulullah (s.a.v.)'in meclislerinde bulunur muydun?” diye sordum. O da;
“Evet! Çok defalar bulundum. Sabah namazını kıldığını namazgahından güneş doğuncaya kadar kalkmazdı. Güneş doğduğunda oturduğu namazgahından kalkardı. Sahabiler bu arada konuşurlar, bazen cahiliye dönemindeki işlerini ele alırlardı, sonra da bunlara gülerlerdi. Resulullah (s.a.v.) ise tebessüm ederdi” dedi. 435[435]

18- Peygamber (s.a.v.)’in Kadınlara Merhameti Ve Kadınların Bindikleri Hayvanları Sevk Eden Sürücüye Kadınlardan Dolayı Yumuşak Sürmelerini Emretmesi

2118- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) seferlerinden birinde idi. Enceşe denilen kara tenli bir kölesi kısa vezinli nağmeler söyleyerek develeri hızlı sürüyordu. Resulullah (s.a.v.), ona;
“Ey Enceşe! Cam şişeleri gibi olan kadınların bindikleri hayvanları yavaş bir şekilde sürüp götür!” buyurdu. 436[436]

19- Peygamber (s.a.v.)’in İnsanlara Yakın Olması Ve Onunla Teberrük Etmeleri

2119- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) sabah namazını kıldığı zaman Medine'nin hizmetçileri içlerinde su bulunan kaplarıyla gelirlerdi. Resulullah (s.a.v.) kendisine getirilen her kabın içerisine mutlaka elini daldırırdı.

Bazen Resulullah (s.a.v.)'e soğuk olan sabahta gelirlerdi. Resulullah (s.a.v.) yine elini su kabına daldırırdı.” 437[437]

Açıklama:

Onlar, bunu, Resulullah (s.a.v.)'in dokunduğu ve içine mübarek elini daldırdığı şeyle teberrük için yapıyorlardı.

2120- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Doğrusu Resulullah (s.a.v.)'i, berber traş ederken gördüm. Sahabileri etrafında dolaşıyordu. öyle ki sahabileri, bir tek kılın dahi yere değil muhakkak bir insan eline düşmesini istiyorlardı” 438[438]

2121- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Aklında bir şey bulunan soru sormak isteyen bir kadın:
“Ey Allah'ın resulü! Benim sana gizli bir ihtiyacım var” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Ey filanca kimsenin annesi! Dar yolların hangisini istersen bak, orada senin hacetini yerine getireyim” buyurdu.
Derken Resulullah (s.a.v.) yolların birinde o kadınla tenhaya çekildi. Nihayet kadın sormak İstediği şeyi sorup hacetinden kurtulmuş oldu. 439[439]

20- Peygamber (s.a.v.)’in Günahlardan Uzak Bulunması, Mubah Olanın En Hafif Olanını Tercih Etmesi Ve Allah'ın Haram Kıldığı Şeyler Çiğnendiğinde Onun Namına Öç Alması

2122- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) iki şey arasında muhayyer kılındığında tercih edeceği şey, günah olmadığı müddetçe, o muhakka en kolay olanını tercih ederdi. Eğer günahı gerektiren bir şey olursa, Resulullah (s.a.v.), ondan halkın en uzak bulunanı olurdu. Resulullah (s.a.v.), Yüce Allah'a karşı saygısızlık olma hali hariç kendi nefsi için asla kin tutup öç almamıştır.” 440[440]

Açıklama:

Haram veya mekruh olmamak şartıyle iki şeyin en kolayını seçmek müstehabdır.
Kadi İyâzder ki:
"İhtimal Peygamber (s.a.v.)'in burada muhayyer bırakılması Allah tarafındandır. Onu iki ceza arasında yahut kâfirlerle harbetmek veya onlardan cizye almak hususunda yahut ümmetinin ibadette mücahede derecesine varıp varmaması hususunda muhayyer bırakmıştır. O bunların hepsinde kolay olanı seçerdi.
Hz. Aişe'nin günah olmamak şartıyle sözü onu kâfirler yahut münafıklar muhayyer bıraktığı zaman tasavvur olunabilir. Muhayyerlik Allah'dan yahut müslümanlardan gelirse ibaredeki istisna munkati olur." [441][441]

2123- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) Allah yolunda cihad etmesi hali hariç hiçbir şeye; ne bir kadına ve ne de bir hizmetçiye asla eliyle vurmamıştır. Hiçbir şey, söz ve fiil türünden, Resulullah (s.a.v.)'den asla herhangi bir eziyet ve zarar görmemiştir. Resulullah (s.a.v.), durup dururken hiçbir arkadaşından İntikam almamıştır. Sadece Allah'ın haram kıldığı hususlardan bir şeyi çiğnemiş olma hali hariç. Bu durumda kim Allah'ın haramlarından birini çiğnerse o zaman Resulullah (s.a.v.), Allah için intikam alırdı." [442][442]

Açıklama:

Hadis, bütün rivâyetleriyle, Peygamber (s.a.v.)'in şahsı namına kimseden intikam almadığım göstermektedir. Gerçi LJkbe b. Ebî Muayt ve Abdullah b. Hatal gibi bazı müşriklerin Öldürülmesini emir buyurmuştur. Fakat bunlar yalnız Peygamber (s.a.v.)'e eziyetle kalmayıp Allah'ın haram kıldığı şeyleri de çiğneyip geçerlerdi. Öldürülmeleri bundandır. Çünkü Peygamber (s.a.v.) Allah'ın hürmetini ayaklar altına alanlar hakkında son derece titiz davranır cezalannı verirdi.

Bâzılarına göre Peygamber (s.a.v.)'in şahsı nâmına intikam almaması, küfre vardırmayan sebeplerle eziyet olunduğu zamana mahsustur. Nitekim bağırıp çağırmak suretiyle kendisine ezada bulunan Bedeviyi ve elbisesinden şiddetle çekerek omuzunda eser bırakan bir başkasını affetmesi bu kabildendir.
Dâvûdî intikam almamayı mala mahsus görmüş, ırzı hakkında eza verenlerden hakkını aldığını söylemiştir.

21- Peygamber (s.a.v.)'in Kokusunun Güzel, Cildinin Yumuşak Olması Ve Ona Dokunulmakla Teberrük Edilmesi

2124- Câbir b. Semure (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bir öğlen namazı kıldım. Sonra Resulullah (s.a.v.) ailesinin yanına çıktı. Ben de onunla birlikte çıktım. Onu bir takım Çocuklar karşıladılar. Resulullah (s.a.v.) onlardan her birinin iki yanağını eliyle dokunup okşadı. Bu vesileyle onun eline ait bir serinlik yada bir koku hissettim. Resulullah (s.a.v.) sanki elini koku satan bir attariye tablası yada attariye sepeti içinden çıkarmış gibiydi." [443][443]

2125- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Ben, Resulullah (s.a.v.)'in kokusundan daha güzel kokan ne bir anber, ne bir misk ve ne de herhangi bir koku kokladım.
Yine ben, Resulullah (s.a.v.)'in dokunması kadar yumuşak hiçbir şeye; ne atlas ipeğine ve ne de bir ipeğe asla dokunmuş değilim. [444][444]

22- Peygamber (s.a.v.)'in Terinin Güzel Kokması Ve Onunla Teberrük Edilmesi

2126- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.), Ümmü Süleym'in yanma gelir, orada öğle uykusunu uyurdu. Ümmü Süleym, bazen de Peygamber (s.a.v.) için

meşinden yapılma bir döşek yayar, o da onun üzerinde öğle uykusuna yatardı.
Peygamber (s.a.v.)'in terlemesi çok olurdu. Ümmü Sülem'de, Peygamber (s.a.v.)'in terini toplar ve onu kokunun içine veya cam ile sırçadan yapılmış şişelerin içerisine koyardı. Peygamber (s.a.v.) bir defasında:
“Ey Ümmü Süleym! Bu yaptığın nedir?” diye sordu. Ümmü Süleym:
“Senin terindir. Ben onu güzel kokumun içine karıştırıyorum” dedi. [445][445]

Açıklama:

Ümmü Süleym ile ilgili olarak 1699 nolu hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

23- Peygamber (s.a.v.)’in Soğuk Zamanda Kendisine Vahiy Geldiğinde Terlemesi

2127- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Doğrusu Resulullah (s.a.v.)'in üzerine soğuk bir sabahda vahiy indirilirdi. Sonra onun alnından ter boşanırdı.” [446][446]

2128- Ubâde İbnu's-Sâmit (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Allah'ın Peygamberi (s.a.v.), kendisine vahiy indirildiği zaman bundan dolayı sıkıntıya maruz kalır ve yüzünün rengi değişirdi.”

2129- Ubâde İbnu's-Sâmit (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Üzerine vahiy indirildiği zaman Peygamber (s.a.v.) başını öne eğer, sahabîleri de başlarını öne doğru eğerlerdi. Vahiy kalktığı zaman ise başını kaldırırdı.”

Açıklama:

Vahiy kelimesi sözlükte; gizli konuşmak, emretmek, ilham etmek, ima ve işaret etmek, acele etmek, sesienmek, fısıldamak, mektup yazmak, iletişim kurmak gibi değişik analamlara gelmektedir. Vahyin

sözlük anlamında kullanımı ile ilgili olarak [447][447] Terim olarak ise Allah tarafından peygamberlerine ve özellikle de Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ulaştırılan ilahî vahiydir. İlahî vahye mazhar olan peygamberlerin isimleri, Kur'an'da bir çok vesilelerle zikredilmektedir. Vahiy, Hz. Muhammed (s.a.v.)'e değişik şekillerde gelmiştir:

1- Sadık Rüyalar:

Vahyin ilk geliş şekli, Resulullah (s.a.v.)'in uyku halinde iken gördüğü sadık rüyalardır. Hz. Peygamber (s.a.v.), sonradan meydana gelecek hakikatleri bu rüyalarla görmekteydi.Bu rüyalara, “Rüya'yı Sâdika” ve “Rüya'yı Sâliha” denirdi.

2- Kalbine ilka Etmesi.

Hz. Peygamber (s.a.v.) uyanıkken, melek görünmeksizin vahy Resulullah (s.a.v.)'in kabine ilka ederdi.

3- İnsan Şeklinde Gelmesi.

Cebrail, insan şekline bürünüp Hz. Peygamber (s.a.v.)'e vahiy getirirdi. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e en kolay gelen vahiy şekli budur.

4- Çıngırak/Zil Sesinde Gelmesi.

Bazen vahiy, Resulullah (s.a.v.)'e çıngırak/zil sesine benzer bir sesle gelirdi. Bu, Resulullah (s.a.v.)'e gelen vahyin en ağır şekliydi. Bu durumda melek görünmezdi. Vahyin bu şekli, tehdit ve korkutmayı ifade eden ayetlere mahsustu.

5- Asli Suretinde Gelmesi.

Cebrail bazen asli suretine bürünerek ilahî emri Hz. Muhammed (s.a.v.)'e getirirdi. Bu şekildeki görmesi, iki defa gerçekleşmişti. Birincisi, peygamberliğin başlangıcında Hıra mağarasında gerçekleşmişti. ikincisi de, miracda Sidretu'l-Munteha'da meydana gelmişti.

6- Uyanıkken Allah'tan Doğrudan Alması.

Resulullah (s.a.v.) uyanıkken yüce Allah'la konuşması şeklinde meydana gelen vahiydir. Miraç gecesinde namazın beş vakit olarak farz kılınması ve Bakara Suresinin son üç ayetinin vasıtasız bir şekilde direkt vahyedilmesi gibi.

7- **Uyku Halinde Gelmesi.**

Cebrail, ResuluÜah (s.a.v.)'e uyku halinde iken vahiy getirmişti Bazı tefsirciler, “Kevser” suresinin bu şekilde indiğini belirtmiştir.

24- Peygamber (s.a.v.)’in Saçlarını Alnından Aşağıya Sarkıtması Ve Sonra Saçlarını ikiye Ayırması

2130- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ehl-i Kitap olanlar saçlarını alınları üzerine aşağıya doğru salıverirlerdi. Müşrikler ise başlarının saçlarının ayırırlardı. Resulullah (s.a.v.) olumlu yada olumsuz emrolunmayan hususlarda Ehl-i Kitaba uygun hareket etmekten hoşlanırdı. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) alnındaki saçlarını/perçemini aşağıya doğru sarkıtırdı. Bundan bir müddet sonra ise başının saçlarını iki tarafa ayırdı.” [448][448]
Kadî İyâz'ın ifadesine göre; bazı alimler, saç sarkıtmanın neshedildiğini, dolayısıyla alına ve kulakların arkasına saç sarkıtmanın caiz olmadığını söylemişlerdir. Kadı İyâz, saçları ayırmanın vacip değil de caiz olması olasılığı üzerinde durup şunları söylemiştir:
“Caiz ki, saçlarını ayırması Ehl-i kitaba muhalefet hususunda kendi içtihadıyla olmuştur. Bu takdirde saç ayırmak müstehabdir. Bundan dolayıdır kî, Selef bu hususta ihtilâf etmiş, bir takımlan saçlarını ayırmış, diğerleri kulaklarının yumuşağına kadar salmışlardır. Peygamber (s.a.v.)'in uzun saçı olduğu, saçı ayrılırsa ayırdığı, ayrılmazsa hâli üzere bıraktığı hadiste geçmektedir.” [449][449]
Nevevî'de der ki: “Kısacası:

“Sahîh ve tercih edilen görüşe göre saçı, hem sarkıtmak ve hem ayırmak caizdir. Fakat ayırmak daha faziletlidir.”
Yine Kadı Iyaz'ın ifadesine göre;
“Ehl-i kitaba uyma meselesinin yorumu hususunda alimler ihtilâf etmişlerdir. Bâzılarına göre, Peygamber (s.a.v.) bunu ilk zamanlarda Ehl-i kitabın kalblerini İslâm'a yatıştırmak için yapmıştır. Buna hacet kalmayıp İslâmiyet zafer kazanınca birçok şeylerde Ehl-İ kitaba muhalif hareket ettiğini açıkça bildirmiştir. Bazılarına göre ise, vahy gelmeyen hususta Peygamber (s.a.v.)'in Ehi-i kitab şeriatlanna tâbi olması ihtimal ki emrolunmuştu. Ancak bu, Ehl-i kitabın değiştirmedikleri bilinen hususlarda aittir.” 450[450]
Kısacası: Resulullah'ın vahy gelmeyen hususlarda kitâb ehline uymaktan hoşlanması ve müşriklere benzemeyi istememesi, Ehl-i kitâb olanların müşriklerden daha fazla hakka ve hakikate yakın olmalarından ve hiç değilse bir Peygamber'in şeriatına vâris bulunmalarından dolayı idi. Bu sebeple haklarında vahy gelmemiş bulunan vakıalarda geçmiş şeriatların Allah tarafından red edilmemiş hükümleri ile amel edilmesi prensip olarak emrolunmuş ve bu, şer'î ve fer'î bir delil olmuştur.
Peygamber'in vazifesinin başında şirkle, putperestlikle mücadele bulunduğundan, tuvalet, Siyim, yeme, içme gibi haricî şekillerde bile onlara benzemekten çekinirdi. Putperestlik rejimi tamamıyla yıkıldıktan sonra müşriklere benzemek sakıncası kalmayınca Peygamber de saçlarını iki bukle hâlinde iki tarafa bırakmaya başlamıştır.

25- Peygamber (s.a.v.)’in Sıfatı Ve Yüz Bakımından İnsanların En Güzeli Olması

2131- Berâ' b. Âzib (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) orta boylu, omuzlarının arası geniş, saçı kulaklarının yumuşağına inecek kadar çok idi. Üzerinde kırmızı çizgiler bulunan bir elbise vardı. Ben Resulullah (s.a.v.)'den daha güzel hiçbir şey görmedim.” 451[451]

Açıklama:

Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber (s.a.v.)'i, “Üstün yaratılışlı” ve “En güzel örnek” olarak nitelemiştir. Onun üstün yaratılışına, fizyolojik Özellikleri dahil olduğu gibi fizyonomik Özellikleri de girer. Dolayısıyla da Hz. Peygamber (s.a.v.), gerek dış görünüşü ve gerekse de iç alemi ve ahlakıyla en üst düzeydedir. Üstün yaratılışı, İslam'ın şahsında getirdiği üstün ahlak ilkeleriyle birleşince, benzersiz kişiliğini oluşturmuştur.
Hz. Peygamber (s.a.v.), insan olarak, son derece yumuşak huylu, ağırbaşlı, ciddi ve vakur idi. Şefkat, merhamet ve yumuşak kalplilikte eşsizdi. Çevresini oluşturanlara karşı güler yüzlü davranırdı. Ayırım yapmaksızın bütün akrabalarına ve bütün sahabilerine karşı gayet nazik davranırdı.
Hz. Peygamber (s.a.v.), bu güzel insani özelliklerinden dolayı peygamberlik görevini başarıyla sürdürmüş ve çevresindeki insanların çoğalmasını sağlamıştır. Hatta o sırada var olan zenginler ve köleler arasında oluşmuş sosyal tabakla mücadele ederek müminlerin eşit ve kardeş olduklarını belirtmekle, onlar arasında seçkin olmayan ve sınıfsız bir toplum oluşturmaya çalışmıştır.
Hz. Peygamber (s.a.v.), eğer sahabilerine karşı sert ve kaba davranmış olsaydı, elbette etrafında hiç kimse kalmazdı. Bunun aksine o, insanlara karşi şefkatli, merhametli ve yumuşak davranmıştır.
Kendisine karşı yapılan bütün eziyetlere, zulüm ve işkencelere karşı eşsiz bir sabır ve tahammül gücü göstermesinin yanında bu kötü davranışları yapanlara karşı kin tutmayıp affı yeğlemesi, onun ayn bir insani özelliğidir.
İbnü'l-Hümâm (ö. 861/1457), hadisteki elbiseyi; kırmızı ve yeşil çizgili olarak dokunmuş Yemen kumaşından yapılmış iki kat elbise olarak tarif edip bu elbisenin sadece kırmızı bir kumaş olmadığını kaydetmiştir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.), sadece kırmızı kumaştan biçilmiş elbisenin kullanılmasını yasaklamıştır.
İbn Melek (ö. 885/1480) gibi bazı sarihler de, hadisin metninde geçen “Kırmızı bir elbise içerisinde” ifadesini; “İçinde kırmızı çizgiler bulunan elbise” diye kayıtlamışlardır.
Bununla birlikte hadis, zahire yorumlansa bile, bununla kırmızı giymenin caiz olduğuna delil getirilmez. Çünkü Hz. Peygamber

(s.a.v.), bu elbiseyi, kırmızı giymeyi yasaklamadan önce giymiş olabilir.

26- Peygamber (s.a.v.)’in Saçının Sıfatı

2132- Katâde'den rivayet edilmiştir: “Enes b. Mâlik'e:
“Resulullah (s.a.v.)'in saçı nasıldı?” diye sordum. O da:
“Saçı, kıvırcık ve düz değildi. Kulakları ile omuzları arasına kadar uzanan hafif dalgalı bir saçı vardı” dedi. [452][452]

27- Peygamber (s.a.v.)’ın Ağzı, Gözleri Ve Ökçelerinin Sıfatı

2133- Câbir b. Semurc (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) geniş ağızlı, göz kapağı uzun, topuklarının eti az îdi.
Hadisin ravisi der ki: Simâk'a:
Hadisin metninde geçen “Dalîu'1-fem' nedir?” diye sordum. O da:
“Geniş ağızlı anlammdadır” dedi. Ravi tekrar:
“Hadisin metninde geçen “Eşkelu'1-Ayn' nedir?” diye sordu. Simâk:
“Göz kapağı uzun” analmındadır” dedi. Ravi tekrar:
“Hadisin metninde geçen Menhusu'1-akib' nedir?” diye sordum. Simâk:
“Topuğunun eti az olan” anlamındadır” dedi. [453][453]

28- Peygamber (s.a.v.)’in Beyaz Ve Sevimli Yüzlü Olması

2134- Cureyrî'den rivayet edilmiştir: Ebu t-Tufeyl e:
“Resulullah (s.a.v.)'i gördün mü?” diye sordu. O da:
“Evet, onu gördüm. O, beyaz ve sevimli yüzlü idi” dedi.
Müslim der ki:
“Ebu't-Tufeyl, yüz yılında vefat etti. O, Resulullah (s.a.v.)'in sahabüerinden vefat eden en son kimse idi.” [454][454]

29- Peygamber (s.a.v.)’in Saçının Ağarması

2135- İbn Sîrîn'den rivayet edilmiştir: "Enes b. Mâlik'e:
"Resulullah (s.a.v.) saçını hiç boyadı mı?" diye soruldu. O da:
"Doğrusu birkaç beyaz kıl dışında saçının ağarması namına bir şey görmedi. Ebu Bekr ile Ömer ise saçlarını, kına ve ketemle boyarlardı" dedi. [455][455]

2136- Ebu Cuhayfe (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.)'i gördüm. Alt çenesinin altında ve sakalında ağarmış beyazlık vardı. Ali'nin oğlu Hasan, ona benzemektedir." [456][456]

2137- Câbir b. Semure (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.)'in sakalı ile başının ön tarafı ağarmaya başlamıştı. Yağ süründüğü zaman bu beyazlık belli olmazdı. Başının saçı dağıldığı zaman ise bu beyazlık belli olurdu. Sakalının kılları çoktu.
Derken bir adam:
"Yüzü kılıç gibi parlak mıydı?" diye sordu. Câbir:
"Hayır! Aksine ay ve güneş gibi olup yuvarlak çehreli idi. Omzundaki mührü de gördüm. O mühür, güvercin yumurtası kadardı. Vücut tenine benziyordu" diye cevap verdi. [457][457]

30- Peygamberlik Mührünün İspatı, Sıfatı Ve Peygamber (s.a.v.)'in Vücudundaki Yeri

2138- Câbir b. Semure (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Ben, Resulullah (s.a.v.)'in sırtında güvercin yumurtası gibi bir peygamberlik mührü gördüm."

2139- Sâib b. Yezîd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Teyzem beni Resulullah (s.a.v.)'e götürüp ona:
"Ey Allah'ın resulü! Kız kardeşimin oğlu rahatsızdır" dedi.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) başımı sıvazladı ve bana bereket duasında bulundu. Sonra abdest aldı. Ben de abdest suyundan içtim. Sonra arkasından kalkıp iki omuzu arasındaki gerdek çadırının

koca düğmeleri/keklik yumurtası gibi peygamberlik mührüne baktım. [458][458]

2140- Abdullah b. Sercis (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'i gördüm. Onunla ekmek ve et de yedim veya tirit yedim”
Hadisin ravisi der ki: Abdullah b. Sercis'e:
“Peygamber (s.a.v.) senin için Allah'tan mağfiret diledi mi?” diye sordum. O da:
“Evet! Senin için de diledi!” dedi. Sonra da,
“Hem kendinin, hem erkek müminler ile kadın müminlerin günahı için Allah'tan istiğfarda bulun” [459][459] ayetini okudu.
Abdullah der ki:
“Sonra Peygamber (s.a.v.)'in arka tarafına dolandım. iki omuzunun arasındaki peygamberlik mührüne baktım. Sol küreğinin başında parmakları bir araya getirilmiş el gibi. Üzerinde siğiller emsali benler vardı.” [460][460]

Açıklama:

Hâtem kelimesi; hatimden alınmadır. Hatim: Tamamlamak sonuna varmak demektir. Hâtem mühür manâsına gelir ki: Burada ondan sonra Peygamber gelmeyeceğine delil manasınadır.
Kadı Beyzâvîder ki:
“Nübüvvet mührü Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Senem)'in iki omuzu arasındaki eserdir. Geçen ümmetlerin kitaplannda bunun sıfatı beyan edilmiş, geleceği va'd edilen Peygambere bir alâmet olmuştur. Bu Peygamber onunla bilinecektir. Bir de Peygamberliğine dokunulmaktan korunmak için verilmiştir. Vesikalandmlan bir şeyin mühürle korunduğu gibi.”
Peygamberlik mührü ile ilgili rivayetlerin bâzısında mührün üzerinde etten yazılmış “Muhammedurresulullah” cümlesi olduğu bildirilmektedir. Bir rivayette ise içinde “Allahu vahdeh” (Allah birdir) dışında ise “Nereye dilersen oraya git, çünkü muzaffersin” yazılı olduğu bildirilmiştir. Fakat bu rivayet çok zayıftır. Bazıları

peygamberlik mührünün nurdan olduğunu söylemişlerdir. Hz. Âişe'nin:
“Peygamber (s.a.v.) vefat ettikten sonra mührü araştırdım. Fakat onun kaldırıldığını gördüm” dediği rivayet olunur.
Bu peygamberlik nişanesinin yeri ve şekline gelince, Hz. Peygamber'in iki kürek kemiği arasında bulunduğu, şeklinin de gerdek çadırının iri düğmesi veya keklik yumurtası büyüklüğünde oiduğu hadislerde geçmektedir. Onun, bir et beninden yahut iki et beninin birleşerek güvercin yumurtası kadar büyümesinden ibaret olduğuna dâir rivayetler de vardır. Bunlar onun durum ve mahiyeti hakkında itimada layık sahih haberlerdir. Bunlar dışında bir takım efsânevi rivayetler de vardır ki bunları hadis alimleri redd etmişlerdir. Ibn Hacer el-Heytemi; hadis râvilerinin, peygamberlik mührü ile Hz. Peygamber'in mührünü birbirine karıştırdıklarını söyler.

31- Peygamber (s.a.v.)’in Sıfatı, Peygamber Gönderilmesi Ve Yaşı

2141- Enes b. Mâlik (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) ne çok uzun ve ne de çok kısa idi. O, ne saf beyaz ve ne de fazla esmer idi. O, ne kısa kıvırcık saçlı ve ne de düz uzun saçlı İdi. Kırk yaşını doldurunca Allah onu peygamber olarak gönderdi. (Açık davetin başladığı andan itibaren) on sene Mekke'de ve on sene de Medine'de kaldı. Başında ve sakalında yirmi tel beyaz kıl yoktu. Allah onun ruhunu altmışıncı senenin başında aldı.” [461][461]

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.), on üç yıl Mekke'de ve on yılda Medine'de olmak üzere toplam yirmi üç yıl peygamberlik yapmıştır. Mekke'deki ilk üç yıl gizli davet dönemidir. Enes, bu üç yıllık dönemi hariç tutarak geri kalan on yılı belirtmiştir.

32- Vefat Ettiği Gün Peygamber (s.a.v.)’in Kaç Yaşında Olduğđ Meselesi

2142- Enes b. Mâlik (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) altmış üç yaşında iken vefat etti. Ebu Bekr'de altmış üç.yaşında iken vefat etti. Ömer'de altmış üç yaşında İken vefat etti” ."

33- Peygamber (s.a.v.)’in Mekke Ve Medine'de Ne Kadar Kaldığı Meselesi

2143- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), kendisine vahiy geldiği sırada Mekke'de on üç sene ve Medine'de ise on sene kaldı. Altmış üç yaşında iken de vefat etti.” [462][462]

34- Peygamber (s.a.v.)’in İsimleri

2144- Cübeyr b. Mut'im (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır
“Ben Muhammed'im. Ben Ahmed'im. Ben Mâhî Silen'im. Küfür benimle silinip yok olur. Ben Haşir toplayanım. insanlar kıyamet günü benim izim sıra toplanılır. Ben Akıb'im. Âkıb, kendisinden sonra peygamber olmayandır.” [463][463]

Açıklama:

“Muhammed” kelimesi, diğer insanlara göre daha çok övülen demektir. İşte onun, dininin ve ümmetinin Tevrat'ta övülmüş üstün niteliklerinin çokluğundan dolayı Allah daha iyi bilir ya “Muhammed” diye adlandırılmıştır. öyle ki övülen niteliklerinin çokluğundan dolayı Hz. Musa (a.s) bile bu ümmetten olmayı temenni etmişti.
“Ahmed” ismi; sayanlann ve hesapçıların sayamayacağı kadar çok olan övülmüş sıfatlarından dolayı göktekilerin, yerdekilerin, dünyadakilerin ve ahirettekilerin övdükleri kimse demektir.

Mâhî:

Allah'ın, kendisiyle küfrü mahvedeceği kimse demektir. Çünkü küfür, Hz. Peygamber (s.a.v.)'le mahvedildiği kadar hiçbir kimseyle mahvedilmemiştir. Ehl-i kitaptan geride kalanlar dışında, o, peygamber olarak görevlendirildiğinde yeryüzündeki yaşayan herkes kafir idi. Çünkü o sırada yeryüzünde yaşayan insanlar arasında putperestler, gazaba uğramış Yahudiler, sapıklığa düşmüş Hıristiyanlar, Rabbe ve Ahireti kabul etmeyen materyalist Sabiiler, yıldızlara tapaniar, ateşe tapanlar, peygamberlerin getirdiği ilahi şeriatı tanımayan ve kabul etmeyen filozoflar bulunmaktaydı.
İşte yüce Allah, bunları, Resulullah (s.a.v.)'le mahvetti. Böylece Allah'ın dini, her dine üstün geldi. öyle ki O'nun dini, dünyanın her yerine ulaştı. Onun daveti, güneş ışınlarının yayılışı gibi bütün bölgelere yayıldı.

Haşir:

“Haşr” kelimesi, “Katlamak” ve “Bir araya getirmek” anlamındadır. Çünkü İnsanlar, onun önünde haşrolunacaklardır. Sanki o, insanları bir araya getirmek için peygamber olarak gönderilmiştir.

Âkıb:

Peygamberlerin ardından sonuncu olarak gelen kimse demektir. Çünkü ondan sonra bir peygamber gelmeyecektir.
“Âkıb” kelimesi, “Âhir” sonuncu manasmdadir. Çünkü Resulullah (s.a.v.), peygamberlerin sonuncusu durumundadır. Bundan dolayı da genel anlamda “Âkıb”" diye adlandırılmıştır. Yani peygamberlerin ardından en sonuncu gelen demektir.

2145- Ebu Musa el-Eş'arî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullâh (s.a.v.) bize kendisinin isimlerini söyleyip:
“Ben Muhammed'im. Ben Ahmed'im. Ben Mukaffî Bütün peygamberlerin en sonunda geleniyim. Hâşir'im. Nebiyyu't-Tcvbe Tevbe peygamberi Nebiyyu'r-Rahmet Rahmet peygamberi” buyurdu. [464][464]

Mukaffî:

Yine bu da aynj anlamdadır. Bu da, kendinden önce geçen kimselerin izlerini kapatan demektir. Çünkü Allah, daha önce geçen peygamberlerin izlerini onunla kapatmıştır.
Buna göre Mukaffî, kendisinden önce geçen peygamberleri izleyip onların sonuncusu olan demektir.

Nebiyyut-Tevbe (Tevbe Peygamberi):

Allah'ın, kendisiyle yeryüzündeki insanlara tevbe kapısını açtığı kimse demektir. Çünkü Allah, onların tevbelerini, Resulullah (s.a.v.)'den önce yeryüzündeki insanlara benzeri görülmemiş bir şekiîde kabul etti. Zira Hz. Peygamber (s.a.v.), en çok bağışlanma dileyen ve en çok tevbe eden bir insandı. Hatta insanlar, bir tek oturuşunda onun yüz defa şöyle dediğini saymışlardır:
“Rabbim! Beni bağışla. Tevbemi kabul eyle. Doğrusu tevbeleri kabul eden Tewâb ve günahları bağışlayan Gafûr) ancak Sen'sin.” [465][465]
Yine Resulullah (s.a.v.) şöyle derdi:
“Ey insanlar! Rabbimize tevbe edin. Çünkü ben, günde, yüz kere yüce Allah'a tevbe ederim.”[466][466]
Yine Resulullah (s.a.v.)'in ümmetinin tevbesi de, diğer ümmetlerin yaptıkları tevbeierden daha mükemmel, kabul olması daha çabuk ve yapılması daha kolaydır. Bu ümmetten önceki kimselerin tevbeleri, en zor işlerdendi. Hatta İsrail oğullarının buzağıya tapmalarının tevbesi, kendilerini öldürmekti. Bu ümmete gelince, bu ümmetin, yüce Allah katında bir üstünlüğe sahip olmalarından ötürü Allah onların tevbeîerini pişmanlık ve günahı terk etmek saymıştır.

Nebiyyu'r-Rahmet (Rahmet Peygamberi):

Allah'ın, alemlere rahmet olarak gönderdiği kimse demektir.
Allah, Resulullah (s.a.v.)'den dolayı mümin kafir demeden bütün yeryüzü halkına merhamet etmiştir. Müminler ise, Allah'ın bu merhametinden en çok pay alanlardır. Kafirlere gelince, onların Ehl-i kitap olanları, Resulullah (s.a.v.)'in gölgesinde, eman ve güvencesi altında yaşamışlardır. Onun ve ümmetinin öldürdüğü kafirler ise

cehenneme atılmışlardır. Öylece ahirette kendilerine azabı şiddetlendirmekten başka bir faydası olmayan uzun hayattan öldürülerek kurtarılmış oldular.

35- Peygamber (s.a.v.)'in Yüce Allah'ı Bilmesi Ve On Dan Şiddetle Korkması

2146- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) bir iş yaptı ve bu o işin yapılmasına izin verdi. Daha sonra bu, sahabilerden bazılarına ulaştı. Sanki onlar bundan hoşlanmadılar ve bu işi yapmaktan uzaklaştılar. Onların bu hali de Resulullah (s.a.v.)'e ulaştı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) hutbe okumak üzere ayağa kalkıp:
"Bir takım insanların hali nedir ki, benim hakkında izin verdiğim bir şey, beni tarafımdan onlara ulaşıyor da onlar bu işten hoşlanmıyorlar ve onu yapmaktan uzaklaşıyorlar. Allah'a yemin ederim ki, ben, onların Allah'ı en iyi bileni ve O'ndan en çok korkanıyım" buyurdu."
[467][467]

36- Peygamber (s.a.v.)'e Tabi Olmanın Vacip Olması

2147- Abdullah İbnu'z-Zübeyr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Bir adam, halkın kendisiyle hurma bahçelerini suladıkları Harre arkı içinden gelen su yüzünden Zübeyr'den davacı olmuştu. Zübeyr'i dava eden bu Ensârlı zat, Zübeyr'e:
"Suyu bırak! Önünü kesme, kendi haline) akıp gitsin!" demişti.
Zübeyr, onun bu isteğini kabul etmemişti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.)'in yanına gidip davalaştılar.
Peygamber (s.a.v.), Zübeyr'e:
"Ey Zübeyr! Bahçeni sula ve sonra da suyu bırak, komşuna gitsin" buyurdu. Bunun üzerine Ensârlı zat öfkelendi, sonra Resulullah (s.a.v.)'e:
"Ey Allah'ın resulü! Zübeyr halanın oğlu olduğu için mi böyle hüküm veriyorsun?" dedi.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.)'in yüzünün rengi attı. Sonra:

“Ey Zübeyr! Kendi bahçeni iyice sula. Sonra da suyu, bahçe duvarının temeline yada ağaç köklerine erişinceye kadar salma!” buyurdu.
Zübeyr sözlerine devam ederek:
“Vallahi,
“Rabbîn hakkı için, onlar aralarında meydana gelen her çekişmede senin hakem kılmadıkları sürece iman etmiş olmazlar. Sonra nefislerinde bir şüphe/darlık bulmazlar” [468][468] ayetinin, bu olay hakkında indiğini zannediyorum” dedi. [469][469]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.), Zübeyr ile şikayetçi durumunda olan kişi arasında ilk verdiği hükümde, iyi komşuluk münasebetleri açısından müsamahalı davranmış, kendi yakınının biraz feragat etmesini gerektirecek şekilde hüküm vermişti.
Karşıdakinin bunu anlamadığını görünce, Zübeyr'e: Suyu bahçede ağaçların köklerine kadar iyice işleyinceye kadar bekletmek suretiyle hakkını son haddine kadar kullanmadıkça komşu bahçeye saimamasını emretti.
Yalnız burada Resulullah (s.a.v.)'in öfkeli anında bile olsa her zaman hakki söylediğini unutmamak gerekir.
Resulullah (s.a.v.)'in ilk hükmüne itiraz eden kişi, eğer müslüman idiyse, şüphesiz ki bu yaptığı iş, şeytanın saptırmasına ve nefsinin arzulanna kapılmaktan başka bir şey değildir. Fakat bu kimsenin, hakiki bir müslüman olmayıpmünafıklardan biri olması ve kabilesi, Ensar topluluğundan olduğu için onun Ensârî diye anılmış olması ihtimali de vardır.

37- Peygamber (s.a.v.)'e Saygı Göstermek, Zaruret Bulunmayan Durumlarda Yada Kendisine Bir Teklif Gerektirmeyen Ve Henüz Meydana Gelmeyen Veya Buna Benzer Konularda Çok Soru Sormamak

2148- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Resulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

“Ben size neyi yasaklarsam ondan sakının. Neyi de emredersem gücünüz yettiği kadar onu yapın. Sizden öncekileri, ancak çok soru sormaları ve peygamberlerine karşı ihtilaf etmeleri helak etmiştir.”

2149- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Müslümanlardan günahı en büyük olan kimse, haram olmayan bir şeyi sorup da sorusu nedeniyle o şeyin haram kılınmasına sebep olan kimsedir.” [470][470]

2150- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e, sahabilerinden bir şey ulaştı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) hutbe okuyup:
“Bana Cennet ile Cehennem gösterildi. Fakat iyilik ve kötülük bugün gibisini görmedim. Siz benim bildiğimi bilseydiniz muhakkak az güler, çok ağlardınız” buyurdu.
Enes der ki:
“Gerçekten Resulullah (s.a.v.)'in sahabilerine bu günden daha şiddetli bir gün gelmedi. Herkes başlarına elbiselerini örttüler ve içten gelen bir inlemeyle ağlıyorlardı. Derken Ömer İbnu'l-Hattâb ayağa kalkarak:
“Biz Rab olarak Allah'a, din olarak İslâm'a, Peygamber olarak Muhammed'e razı olduk” dedi. Bir adam da ayağa kalkarak:
“Benim babam kimdir?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Senin baban filândır” diye cevâp verdi.
Bunun üzerine;
“Ey iman edenler! Çok soru sormayın. Çünkü sorduğunuz sorular size açıklanırsa o zaman o sorular zorunuza gider” [471][471] âyeti indi. [472][472]

2151- Ebu Musa el-Eş'arî (r,.a)'tan rivayet edilmiştir:
Peygamber (s.a.v.)'e, hoşlanmadığı bazı şeyler soruldu. Bu sorular çoğaltılınca, öfkelendi. Daha sonra insanlara:
“Bana istediğinizi sorun!” buyurdu. Birisi ayağa kalkıp:
“Benim babam kimdir?” diye sordu. Peygamber (s.a.v.):
“Baban, Huzeyfe'dir” buyurdu.

Ömer İbnu'l-Hattâb, Resulullah (s.a.v.)'in yüzünde öfke eserini görünce:
“Ey Allah'ın resulü! Biz, Allah'a tevbe ediyoruz” dedi.
Hadisin ravilerinden Ebu Kurayb'ın rivayetinde şu ifade yer almaktadır: O kimse:
“Ey Allah'ın resulü! Benim babam kimdir?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Baban, Şeybe'nin azadhsı Sâlim'dir” buyurdu. [473][473]

38- Resulullah (s.a.v.)’in Din Olarak Söylediklerine Uymanın Vacip Olması, Kendi İçtihadı Olarak Dünya Maişetlerine Ait Zikrettiklerine Uymanın Vacip Olmaması

2152- Talha (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'le birlikte hurma ağaçlarının tepelerinde bulunan bir kavmin yanına uğradım. Resulullah (s.a.v.):
“Bunlar ne yapıyorlar?” diye sordu. Etrafında bulunan kimseler:
“Onu aşılıyorlar. Erkek hurmanın çiçek tozlarını dişininkine koyuyorlar. Böylelikle aşılanıyorlar” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bunun hiçbir fayda vereceğini zannetmiyorum” buyurdu.
Bu topluluk, Resulullah (s.a.v.)'in bu sözünü haber alarak hurmalara aşılama yapmayı bıraktılar. Sonra Resulullah (s.a.v.) bunu haber aldı ve:
“Bu onlara fayda verirse yapsınlar. Çünkü ben ancak bir zanda bulundum. Zandan dolayı beni sorumlu tutmayın. Fakat size Allah'tan gelen bir şeyden bahsedersem onu hemen alın. Çünkü ben, Yüce Allah adına asla yalan söyleyecek değilim” buyurdu. [474][474]

2153- Enes (r.a) ile Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) hurma aşılaması yapmakta olan bir topluluğa uğramıştı. Onlara:
“Bunu yapmasanız daha iyi olur” buyurdu.
Enes der ki:

“Bunun üzerine hurmalar o sene, aşısız koruk çıkardılar. Resulullah (s.a.v.) onların yanına uğramıştı. Onlara:
“Hurmalarınıza ne oldu?” buyurdu. Onlar:
“Sen böyle böyle söylemiştin!” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Sizler dünya işinizi daha iyi bilirsiniz!” buyurdu. [475][475]

Açıklama: Peygamberlerin görevi, insanlığı din hususunda ve genel olarak dünya ve ahiret mutlu edecek dosdoğru yoiu tebliğ ediğ öğretmektir. Teknik ve maddi ilimleri öğretmek değil. Çünkü dinî olmayan ilimler, daima değişir.
Dünya işleri; zamanın, mekanın, çevrenin ve şartların değişmesi ve daha başka sebeblerle her zaman aynı durumda kalmaz. Onlarla ilgili bilgiler her an değişebilir. Onları belli bir seviyede tutmak mümkün değildir. Bugün kabul edilen bir teori yarın bir başkası tarafından çürütülebilir.

39- Peygamber (s.a.v.)’e Bakmanın Ve Onu Görmek İs Temenin Fazileti

2154- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizden birisine kesinlikle öyle gün gelecek ki beni göremeyecektir. Sonra beni kendileriyle birlikte görmesi, kendisine ailesi ve malının bir misli daha verilmesinden daha sevimli gelecektir.” [476][476]

40- İsa (a.s.)'ın Fazileti

2155- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i:
“Meryem oğluna, insanların en yakın olanı benim. Peygamberler, anneleri ayrı baba bir kardeştirler. Benim ile onun arasında bir peygamber yoktur” buyururken işittim. [477][477]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.) ile Hz. Isa arasında peygamber olup olmadığı alimler arasında tartışma konusu olmuştur. Bazılarına göre, bu iki peygamber arasında hiçbir peygamber gelmemiştir.
Bazılarına göre ise bu iki peygamber arasında Cercis ile Halid b. Sinan adında iki peygamber gelmiştir.
Bu ihtilafı gidermek için bu hadis; "Resulullah (s.a.v.) ile Hz. İsa arasında müstakil bir şeriat sahibi bir peygamberin olmadığı" şeklinde yorumlanmıştır.

2156- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.):
"Doğan her çocuğa mutlaka şeytan dokunur. Onun bu dokunması nedeniyle her çocuk, doğarken feryat ederek ağlar. Ancak Meryem oğlu ve annesi bunun dışındadır" buyurdu.
Ebu Hureyre:
"İsterseniz
"Rabbim! Ben onu ve onun neslini kovulmuş şeytandan Sana sığındınyorum" [478][478] ayetini okuyabilirsiniz" dedi. [479][479]

2157- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Meryem oğlu İsa, hırsızlık yapan bir adam gördü. Ona:
"Çaldın mı?" diye sordu. Adam:
"Asla! Kendisinden başka ilah olmayan Allah hakkı için!" dedi. Bunun üzerine İsa:
"Allah'a inandım, fakat kendimi yalanladım!" dedi. [480][480]

41- Hz. İbrahim (a.s.)'ın Fazileti

2158- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Bir adam, Resulullah (s.a.v.)'e gelip:
"Ey insanların en hayırlısı!" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"İnsanların en hayırlısı olan, İbrahim (a.s)'dırî" buyurdu. [481][481]

Açıklama:

Hz. İbrahim (a.s), kendi zamanının ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'den önceki tüm devirlerin en hayırlısı olmakla birlikte bu üstünlük, Resulullah (s.a.v.)'in peygamber olarak gönderilmesiyle son bulmuştur.

2159- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Peygamber ibrahim (a.s), seksen yaşındayken keserle/Kadûm köyünde sünnet oldu." [482][482]

2160- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Biz, ölen bir canlının tekrar diriltümesinden şüphe etmeye İbrahim'den daha haklıyız. Hani İbrahim, Rabbine:
"Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster!" demişti. Rabbi de:
"İnanmadın mı yoksa?" buyurmuştu. İbrahim:
"Hayır! İnandım! Fakat kalbimin gözümle görerek yatışması için soruyorum" demişti." [483][483]
Allah Lût peygambere de rahmet eylesin. Gerçekten çok sağlam bir kaleye sığınmıştı.
Daha sonra Resulullah (s.a.v.):
"Eğer ben zindanda Yusuf'un kaldığı gibi uzun zaman hapis yatsaydım, onu hapisten çıkarmaya gelen davetçi kimsenin o davetini mutlaka kabul ederdim" buyurdu. [484][484]

Açıklama:

Lut peygamberin sağlam bir kaleye sığınmasıyla kastedilen, şu ayettir:
"Kavmine: "Benim size karşı bir kuvvetim olsaydı yada sarp bîr kaleye sığınabilseydim!" demişti" [485][485]

2161- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"İbrahim (a.s), şu üç konu hariç asla yalan söylememiştir. Bu yalanlardan ikisi, Allah'ın zatı/rızası hakkındadır; biri;

“Ben gerçekten hastayım” 486[486] diğeri de;

“Belki bu işi, putların şu büyüğü yapmıştır” 487[487] sözüdür. Birisi de, hanımı Sare hakkında söylediği sözdür.

Bu olay şöyle olmuştur:

“İbrahim (a.s), beraberinde Sare olduğu halde zalim bir hükümdarın memleketine gelmişti. Sare, insanların en güzeli idi. İbrahim, Sare'ye:

“Bu zalim, senin benim eşim olduğunu bilirse, senin için bana galebe çalar seni benden alır. Eğer sana sorarsa, kendinin benim kız kardeşim olduğunu haber ver. Çünkü sen İslâm'da benim kız kardeşimsin. Zira yeryüzünde seninle benden başka müslüman bilmiyorum” dedi.

Nihayet İbrahim, o zalim hükümdarın memleketine girdi. Hükümdarın adamlarından biri, Sâre'yİ gördü. Derhal zalim hükümdarın yanına varıp ona:

“Gerçekten senin memleketine öyle bir kadın geldi ki, bu kadının senden başkasına âit olması yakışık olmaz” dedi.

Zalim hükümdar, hemen Sâre'ye adam göndererek onu yanına getirtti. Bunun üzerine İbrahim (a.s), kalkıp namaza durdu. Sâre, zalim hükümdarın yanına girince, hükümdar elini ona uzatmaktan kendini alamadı. Fakat eli şiddetli bir şekilde tutuldu. Bunun üzerine zalim hükümdar, ona:

“Allah'a dua et de elimi salsın! Sana bir zarar vermeyeceğim” dedi. O da dua etti. Fakat zalim hükümdar saldırışını tekrarladı. Eli ilk defakinden daha şiddetli bir şekilde tutuldu. Zalim hükümdar, Sâre'ye yine ilk defadaki sözlerine benzer sözler söyledi. O da dua etti. Fakat zalim hükümdar aynı hareketi yine tekrarladı. Eli ilk iki tutuluştan daha şiddetli bir şekilde tutuldu. Artık zalim hükümdar:

“Allah'a dua et, benirn elimi salıversin. Allah şahidim olsun ki, sana bir zarar vermeyeceğim' dedi. O da dua etti ve zalim hükümdarın eli serbest kaldı. Bu sefer zalim hükümdar, Sâre'yi getiren adamı çağırarak:

“Sen bana ancak bir şeytan getirmişsin, bana insan getirmemişsin! Bunu hemen memleketimden çıkar. Hâceri de ona ver!” dedi.

Hadisin ravisi der ki:

“Sâre yürüyerek İbrahim'in yanına geldi. İbrahim (a.s), onun geldiğini görünce ona:
“Ne haldesin?” diye sordu. Sâre:
“Hayırdır. Allah, facirin elini men etti. Bana da bir hizmetçi hediye etti” dedi. Ebû Hureyre: “Ey gökyüzü suyunun oğulları! İşte anneniz bu kadındır” dedi.[488][488]
Mazin konuyla ilgili olarak der ki:
“Allah'tan gelen bir hükmü tebliğ hususunda yalan söylemekten bütün peygamberler masumdurlar. Bu husustaki yalanın azı ve çoğu eşittir. Fakat tebliğ türünden olmayıp sıfatlardan sayılan dünya işlerine ait ufak bir yalanın meydana gelmesi mümkün müdür, değil midir. Bu hususta selef ile halefden iki meşhur görüş rivayet olunmuştur.” [489][489]
Kadı İyâz'da bu konu ile ilgili olarak şöyle der:
“Sahih olan şudur ki: Tebliğe ait hususlarda peygamberlerin yalan söylemesi düşünülemez. Küçük günahları onlara caiz görelim, görmeyelim ve yine söylenen yalan az olsun, çok olsun hüküm budur. Çünkü peygamberlik makamı, yalana tenezzü! etmez. Yalanı caiz görmek, Peygamberlerin sözlerine güveni kaldırır.” [490][490]
Muhammed Ali Sâbûnî'de konuyla ilgili olarak şöyle der:
“Bu hadisi şerifte, Hz. İbrahim (a.s)'ın masum olmadığını gösteren herhangi bir delil yoktur. Aksine bu hadisi şeriften, Hz. İbrahim (a.s)'ın masum olduğu anlaşılmaktadır. Çükü Hz. Peygamber (s.a.v.), bu üç yalanla; hakiki anlamda olan yalanı kastetme mistir. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu sözüyle, ancak sanki Hz. İbrahim (a.s)'ın yalan gibi görünen ama aslında yalan olmayan haberlerini açıklamayı istemişti. Bunun ise hakiki ve asıl şekli yalan değildir...”

Açıklama:

Hz. İbrahim (a.s)'ın kavmine olan, “Ben hastayım” [491][491] ve “Aksine o putları kırma işini, putların şu büyüğü yapmıştır” [492][492] sözlerine gelince ise bunlar; kavmi ve onların taptıkları ilahlarla, alay etme ve hakaret etme cinsinden olan sözlerdir. Buna göre Hz. İbrahim (a.s), “Ben, hastayım” [493][493] sözüyle; mecazi olarak, “Ben; sizin işitmeyen,

fayda sağlamayan ve sahibine bir şey kazandırmayan bu putlara uymanızdan dolayı hastayım” demek istemiştir: Nitekim bir kimse manen hasta olduğunda, bedenen de hasta olur...
Hz. İbrahim (a.s.), hususi olarak; kavmini, cehalet ve sapıklık içerisinde gördüğünden dolayı onları, hidayete ve dosdoğru yola böyle söylemekle davet etmiştir. Fakat onlar, sapıklık ve cehalet içerisinde gözleri görmeyen kör kimseler gibi kaldılar! Kendilerine yapılan hakikati ve gerçeği göremediler!
Hz. İbrahim (a.s)'ın, “Aksine o puttan kırma İşini, putların şu büyüğü yapmtştr” 494[494] sözüne gelince ise bu söz; hakiki anlamda söylenilmiş bir yalan değildir. Ancak bu, sözün kesin bir hüccet ve parlak bir delil cinsinden olan söz gibidir. Zira Hz. İbrahim (a.s.), kavmine, bu konu ile ilgi delilleri getirmek istediği sırada ona; “Bu putları kıran kimdir?” diye sordular. Hz. İbrahim (a.s)'da; kavmini ve pulları alay ederek ve hakaret eder bir vaziyette, büyük puta işaret etmiştir. Daha sonra da Hz. ibrahim (a.s), söylemiş olduğu bu sözden dolayı kavmini şaşırmış olarak gördüğünde, onlara, şu cevabı vermiştir:
“Eğer konuşabiliyorlarsa, bu kırma işini, kırılan putlara sorun!.” 495[495]
Hz. İbrahim (a.s)'in, hanımı Sare ile ilgili “Sen kız kardeşimsin” sözüne gelince ise, bu sözle ancak; “İnanç ve iman kardeşliği kastedilmiştir. Nitekim Yüce Allah, din kardeşliğiyle ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:
“Müminler ancak kardeştir.” 496[496]
Yüce Allah, bu sözüyle, soy kardeşliğini değil, din kardeşini kastetmiştir. Çünkü Sare, Hz. İbrahim (a.s)'ın kız kardeşi değil, hanımıydı.
Bu sözlerin hepsi sadece üstü kapalı söylenen sözlerden olup sahibini cezalandırmayan ve işleyene de günah gerektirmeyen ve yalan sayılmayan sözlerdir.
Nitekim Araplar, üstü kapalı söylenen sözlerden dolayı söz söyleyen kimsenin sorumlu tutulamayacağına ile ilgili şöyle derler:
“Kuşkusuz üstü kapalı konuşmayla, yalandan uzak kalınır.” Yani “Üstü kapalı konuşma; müslüman bir kimsenin, haram olan yalana düşmesini engeller” demektir.

Hz. İbrahim (a.s)'ın bu sözünde de, Peygamberlerin masum oluşuna zarar verici kasten yalan söylemeyi gösteren bir unsur yoktur. Sadece bu söz, mubah olan üstü kapalı sözler cinsindendir. Allah, hakkı söyleyen ve dosdoğru yola iletendir. [497][497]

42- Musa (a.s.)'ın Fazileti

2162- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biri yahudilerden ve diğeri de müslümanlardan olmak üzere iki kimse birbirlerine sövmüşlerdi. müslüman:
“Muhammed (a.a.v)'m âlemier üzerine seçkin kılan Allah'a yemin ederim” dedi. Yahudi ise:
“Musa (a.s)'ı alemlerin üzerine seçkin kılan Allah'a yemin olsun” dedi.
Tam bu sırada müslüman olan kimse, elini kaldırarak yahudinin suratına bir tokat indirdi. Yahudi hemen Resulullah (s.a.v.)'e giderek müslüman olan kimseyle aralarında geçeni ona haber verdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Beni Musa'dan daha hayırlı çıkarmayın. Çünkü insanlar kıyamet günü bayılıp yere düşecekler. Fakat ilk ayıları ben olacağım. O anda bir de bakacağım ki, Musa Arş'ın bir tarafından tutmuştur. Bilemem, Musa (a.s) ölenler arasındaydı da benden önce mi dirildi! Yoksa Allah'ın istisna ettiği bahtiyar kimselerden miydi!” buyurdu. [498][498]
Açıklama: Hz. Musa'nın kıyamet gününde herkesten önce dirilmiş olması, onun, her hususta diğer peygamberlerden daha üstün olmasını gerektirmez. Bu hususta ölçü, genel vasıflara göredir. Gerçek üstünlük, Hz. Peygamber (s.a.v.)'dedir. Tevazusu gereği, kendi üstünlüğünü düe getirmekten kaçınmıştır.

43- Yunus (a.s.)’ın Fazileti

2163- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yüce Allah'ı kast ederek: “Benim hiç bir kulumun: “Ben, Yunus b. Metta (a.s)'dan daha hayırlıyım” demesi yakışık almaz” demiştir.” [499][499]

Açıklama: Metta, Hz. Yunus'un annesinin yada babasının adıdır. Peygamberlikleri ve tebliğ ettikleri dinlerin hak olması yönünde peygamberler arasında bir aymm yapmak yada birini diğerine tercih etmek doğru değildir.
Bu husus, bütün peygamberler için böyle olmakla birlikte Hz. Peygamber'in bu hususta sadece kendisin Hz. Yunus'tan üstün görülmesinden endişe ederek ümmetini özellikle Hz. Yunus üzerinde uyarmak istemesi, ümmetinin:
"Sen Rabbinin hükmüne sabret, balık sahibi Yunus gibi olma! Hani o sıkıntıdan yutkunarak (Allah'a) seslenmiştir.." [500][500] ayetine bakarak kendisini Hz. Yunus'tan daha üstün görüp Hz. Yunus'a da bir hata isnad etmelerinden korkmasından kaynaklanmaktadır.
Asilca yüce Allah, son peygamber Hz. Muhammed'i, diğer peygamberlerde olmayan, pek çok meziyetlerle bezeyerek, onu, diğer peygamberlerden üstün kılmıştır. Çünkü o son peygamberdir. Yüce Allah Ahzab suresinin 40, ayetinde onun peygamberlerin sonuncusu olduğunu, Sebe suresinin 28. ayetinde de onun bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderildiğini haber vermiştir.
Durum böyle iken, Hz. Peygamber, tabiatında bulunan eşsiz tevazu gereği kendisinden bahsederken devamlı olarak tevazu göstermiş, yüksek meziyetlerin ifade etmekten kaçınmıştır.

44- Yusuf (a.s.)'ın Fazileti

2164- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.)'e:
"Ey Allah'ın resulü! İnsanların Allah katında en çok ihsana nail olanı kimdir?" diye soruldu. Resulullah (s.a.v.):
"İnsanların en fazla takva sahibi olanıdır" buyurdu. Onlar:
"Size amel yönüyle kerem sahibi kimseyi sormuyoruz" dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Öyleyse şeref yönünyle Allah'ın peygamberi Yusuf (a.s)'dır. O, Allah'ın peygamberi Ya'kub'un oğlu, o da Allah'ın peygamberi İshak'ın oğlu, o da Allah'ın dostu İbrahim'in oğludur" buyurdu. Soruyu soran kimseler:
"Biz sizen bunu da sormuyoruz" dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Siz Arapların asıllarını mı soruyorsunuz? Arapların cahiliyet döneminde hayırlı olanları, ilim üzere hareket edecek olurlarsa, islam döneminde de en hayırlıdırlar” buyurdu. 501[501]

45- Zekeriyya (a.s.)’in Fazileti

2165- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle ırmaktadır:

“Zekeriyya (a.s), marangoz idi.” 502[502]

46- Hızır'ın Fazileti

2166- Saîd b. Cübeyr'den rivayet edilmiştir:

“Abdullah İbnAbbas'a:

“Peygamberi Musa(a.s)'m Hızır(a.s)'m arkadaşı” dedim. Bunun üzerine Abdullah İbn Abbâs şunu söyledi;

“Ben Kâ'b'ı dinledim” derdi ki: Resulullah (s.a.v.)'ı şöyle buyururken işittim:

“Musa (a.s), İsrail oğulları içerisinde hutbe okumak için ayağa kalktı. Ona:

“İnsanların en alimi kimdir?” diye soruldu. Musa:

“En âlim benim” diye cevap verdi.

Musa bu husustaki bilgiyi Allah en iyi bilendir” diyerek Allah'a havaîe etmediğinden dolayı Allah onun doğru olmayan bu tavrını ortaya koymak istedi. Bunun üzerine Allah, ona:

“iki denizin kavuştuğu yerde benim kullarımdan bir kul var, o senden daha âlimdir” dîye vahy indirdi. Musa:

“Ey Rabbim! Benim için onunla buluşmanın yolu nedir?” diye sordu. Ona:

“Bir zenbilin içine bir balık koyarak sırtına al. Bu balığı nerede kaybedersen, o zat oradadır” denildi.

Bunun üzerine Musa yola koyuldu. Onunla birlikte hizmetçisi de yola çıktı. Bu zat Yûşa' b. Nun idi. Musa (a.s)bir zenbilde bir balık taşıyordu. Hizmetçisi ile birlikte yürüyerek gittiler. Nihayet bir kayaya vardılar. Orada gerek Musa (a.s) ve gerekse hizmetçisi uyuya kaldılar.Derken zenbildeki balık harekete gelerek zenbilden sıçrayıp

denize düştü. Allah ondan suyun akıntısını kesti. Hattâ (su) kemer gibi oldu. Balık için bîr kana! meydana gelmişti. Musa ile hizmetçisi için şaşacak bir şey olmuştu. Günlerinin kalan kısmı ile o geceyi de yürüdüler. Musa'nın arkadaşı ona haber vermeyi unutmuştu.Musa (a.s) sabahlayınca hizmetçisine:

“Sabah kahvaltımızı getir. Gerçekten bu yolculuğumuzda sıkıntılarla karşılaştık” dedi. Ama emrolunduğu yeri geçinceye kadar yorulmadı. Hizmetçi:

“Gördün mü? Kayaya geldiğimizde gerçekten ben balığı unuttum. Ama onu hatırlamayı bana ancak şeytan unutturdu ve denizde şaşılacak bir şekilde yolunu tuttu” dedi. Musa:

“İşte bizim istediğimiz de buydu” dedi.

Hemen izlerini takip ederek geriye döndüler. Kendi izlerini takip ediyorlardı. Nihayet kayaya geldiler. Orada örtünmüş bir adam gördü. Üzerinde bir elbise vardı. Musa, ona selâm verdi. Hızır, ona:

“Senin bu yerinde selâm ne gezer” dedi. Musa:

“Ben Musa'yım!” dedi. Hızır;

“İsrail oğullarının Musa'sı mı?” dedi. Musa:

“Evet!” dedi. Hızır:

“Sen, Allah'ın ilminden bir ilmi bilmektesin ki, Allah onu sana öğretmiştir. Onu ben bilmem. Ben de Allah'ın ilminden bir ilim üzerindeyim ki, onu bana öğretmiştir. Sen bilmezsin” dedi. Musa (a.s), ona:

“Sana öğretilenden hakkı bana öğretmek suretiyle sana tâbi olabilir miyim?” diye sordu. Hızır:

“Sen benimle beraber sabretmeye güç yetiremezsin?” İyice bilmediğin bir şeye nasıl sabredebilirsin ki?” dedi. Musa:

“Beni, inşaallah sabırlı bulacaksın. Sana hiç bir hususta karşı gelmem” dedi. Hızır, ona:

“O halde bana tâbi olursan, bana hiç bir şey sorma. Tâ ki kendim sana ondan bir şey anıp söyleyinceye kadar!” dedi. Musa:

“Tamam!” diye cevap verdi.

Daha sonra Hızır ile Musa deniz sahilinden yürüyerek yola koyudular.Derken yanlarına bir gemi uğradı. Bunlar kendilerini gemiye almaları hususunda gemicilerle konuştular. Gemiciler Hızır'ı derhal tanıdılar. ikisini de ücretsiz olarak gemiye bindirdiler.

Derken Hızır geminin tahtalarından birine vurarak onu çıkardı. Bunun üzerine Musa, ona:
“Bu adamlar bizi parasız gemilerine bindirdiler. Sen onların gemisine kastederek yolcularını boğmak için gemiyi deliyorsun. Gerçekten çok büyük bir iş yaptın” dedi. Hızır, Musa'ya:
“Ben, sana; benimle beraber sabretmeye güç yetiremezsin demedim mi?” dedi. Musa:
“Unuttuğumdan dolayı beni sorumlu tutma. Bu işte benim başıma güçlük de çıkarma” dedi.
Bundan sonra gemiden çıktılar. Sahilde yürürlerken bir de baktılar ki, bir çocuk diğer çocuklarla oynuyor. Hızır hemen onun kafasından tutarak eliyle onu kopardı ve çocuğu öldürdü. Bunun üzerine Musa, Hızır'a:
“Masum bir canlıyı kısas hakkın olmaksızın öldürdün? Gerçekten yadırganacak bir şey yaptın!” dedi. Hızır:
“Ben sana benimle beraber sabretmeye güç yetiremezsin demedim mi?” dedi. Musa, Hızır'a:
“Fakat bu birinciden daha şiddetli idi” deyip sonra da:
“Bundan sonra sana bir şey sorarsam bir daha benimle arkadaşlık etme. Benim tarafımdan özür derecesine vardın!” dedi.
Yine yürüdüler. Nihayet bir köye vararak köylülerden yiyecek istediler. Köylüler, onları, misafir kabul etmekten kaçındılar. Bu defa o köyde yıkılmak üzere olan bir duvar buldular. Hızır onu doğrulttu. Hızır eliyle şöyle işaret ediyor. Eğrilmiş diyordu. Onu doğrulttu. Musa, ona:
“Bir kavim ki; kendilerine geldik, fakat bizi misafir kabul etmediler ve bizi doyurmadılar. İstesen bunun için bir ücret alabilirdin!” dedi. Hızır, Musa'ya:
“Artık bu, seninle benim aramızın aynlmasıdır. Sabredemediğin şeyin yorumunu/iç yüzünü sana haber vereceğim” dedi.
Resulullah (s.a.v.) sözüne devamla:
“Allah, Musa'ya rahmet eylesin. Dilerdim ki, Musa sabretmeliydi de Hızır'la beraber görüp geçirdiklerini bize anlatmalıydır” buyurdu.
Hadisin râvisî der ki: Resulullah (s.a.v.) sözüne devamla:
“Musa'nın ilk muhalefeti, dalgınlık eseri idi” buyurdu. Yine Resulullah (s.a.v.) sözüne devamla şöyle buyurdu:

“Bu sırada bir serçe kuşu gelerek geminin kenarına kondu. Sonra denizden gagasıyla bir yudum su aldı. Bunun üzerine Hızır, Musa'ya: *“Benim ilmim ile senin ilmin, Allah'ın ilminden ancak şu serçenin gagasıyla denizden eksilttiği şu bir yudum su kadar bile eksiltmez”* dedi.

Saîd b. Cübeyr der ki: Abdullah İbn Abbâs şu âyeti okuyordu:

“Önlerinde bir hükümdar vardı ki, işe yarar geminin hepsini gasben alacaktı” ve

“Çocuğa gelince: O, kâfirdi” ayetini de okuyordu. [503][503]

Açıklama:

Hadisçilerden ve tarihçilerden bazıları, Hızır ile Musa kıssasında ismi geçen Musa'nın, İmran'ın oğlu Musa değil de, Mişan'ın oğlu Musa olduğunu zannetmişlerdir. Bundan dolayı da peygamber olan Musa'yı değil de bu Musa'nın kıssada geçtiğini ileri sürmüşlerdir. Musa b. Mişan, Hz. Musa (a.s)'dan önce yaşamış olup Hz. Yusuf (a.s)'ın torunudur. Bundan dolayı da bu Musa'ya, “Birinci Musa” adı verilmiştir.

Kıssa, Kur'an'ın Kehf: 18/60-82 ayetleri arasında da geçmektedir. Burada Hızır'ın hayatı meselesine de kısaca temas etmek gerekmektedir:

1- Bazı alimler, Hızır'ın ebedi hayata mazhar olduğunu ve ölmediğini, zaman zaman görüldüğünü ileri sürerler.

Merhum Elmalılı Hamdi Yazır, Hızır'ın, hiç vefat etmediğini ve arasıra görüldüğünü iddia edenlerin Tasavvuvçular olduğunu ve kendisi de Hızır'ın yaşamadığı görüşünü kabul etmektedir. [504][504]

2- Bir çok alim de, naklî ve aklî delilller ileri sürerek Hızır'ın öldüğünü ileri sürmüşlerdir. İbn Kayyım, konuyla ilgili olarak Ebu'l-Ferec Ibnü'l-Cevzî'den şunu nakletmiştir:

“Hızır'ın dünyada yaşamadığına dair dört tane delil vardır:

1- Kur'an.

2- Sünnet.

3- Muhakkik alimlerin icmâ.

4- Ma'kûl.

A- Kur'an'a gelince, bu, yüce Allah'ın şu buyruğudur:

“Senden önce hiçbir beşere ebedilik vermedik.” [505][505] Eğer Hızır yaşamaya devam etseydi, “Ebedileşmiş” olurdu.
B- Sünnete gelince,
1- Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu:
“Şu gecenizi görüyor musunuz? Bu geceden sonra gelecek yüzyılın başında bugün hayatta olan kimselerden hiçbiri yeryüzünde kalmayacaktır.” [506][506]
Bu, Buhârî ile Müslim'in üzerinde ittifak ettiği bir hadistir.
2- Müslim'in “Sahîh”inde Câbir b. Abdullah (r.anhümâ)'nın şöyle dediği geçmektedir:
“Resulullah (s.a.v.)'in, vefatından az bir zaman önce şöyle buyurmuştu:
“Bugün canlı olanların hiçbiri, o hayatta iken- üzerine yüz sene gelmeyecektir.” [507][507]
C- Muhakkik alimlerin icmâına gelince; Buhârî ile Ali b. Mûsâ er-Rizâ'nin:
“Hızır ölmüştür” dediklerini ve Buhârî'ye, Hızır'ın hayatta olup olmadığı ile ilgili soru sorulunca onun şöyle dediğini anlattı:
“Bu nasıl olabilir? Çünkü Peygamber (s.a.v.):
“Şu gecenizi görüyor musunuz? Bu geceden sonra gelecek yüzyılın başında bugün hayatta olan kimselerden hiçbiri yeryüzünde kalmayacaktır” buyurmaktadır. [508][508]
İbnü'l-Cevzî sözüne devamla der ki: H

Açıklama:

“Hızır'ın öldüğünü söyleyenlerden bazıları şunlardır: İbrahim b. İshâk el-Harbî, Ebu'l-Hüseyin İbnü'l-Münâdî. Bu ikisi, dinî konularda imamlardır. İbnü'l-Münâdî, “Hızır sağdır” diyen kimselerin sözünü çok çirkin bulurdu.
Kadı Ebu Ya'lâ'da, “Hızır'ın öldüğü” ile ilgili görüşü; İmam Ahmed'in bazı talebelerinden nakledip bazı ilim adamlarının: “Hızır sağ olsaydı, Peygamber (s.a.v.)'e gelmesi gerekirdi” şeklindeki sözünü de delil olarak getirmiştir.
(İbnü'l-Cevzî devamla) der ki: Bize ..

Câbir b. Abdullah (r.a)'tan, o da Resulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu haber verdi:
“Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, Musa sağ olsaydı, bana tabi olmaktan başka bir şey yapmazdı.” [509][509]
Buna göre Resulullah (s.a.v.) ile birlikte Cum'a ile cemaat namazı kılmayan ve onunla cihad etmeyen birisi nasıl sağ olabilir?
Görmüyor musun! Hz. Isa (a.s}, yeryüzüne indiğinde, Peygamberimizin peygamberliği hususunda bir zedelenme olmaması için, bu ümmetin imamının arkasında namaz kılacak ve öne geçmeyecek.
Ebu'l-Ferec (İbnü'l-Cevzî devamla) der ki: Hızır'ın varlığını ispat edip bu ispatının içerisinde yer alan bu şeriattan uzaklaşmayı unutan kimsenin anlayışı ne kadar da kıttır!
D. Ma'kûl olan delile gelince, bunun on yönü bulunmaktadır:

Birincisi:

Hızır'ın sağ olduğunu ispat edip onun, Hz. Adem (a.s)'in sulbünden gelme çocuğu olduğunu söyleyen kişinin görüşü, iki yönden bozuktur:
a- Tarihçi Yuhannâ'nin kitabında geçtiği üzere; Hızır'ın ömrü, şu an altı bin yaşındadır. Böyle bir ömür, olağanüstü hususlarla ilgili olarak, İnsan için söz konusu olamaz.
b- Eğer Hızır, Hz. Adem (a.s)'ın sulbünden gelme çocuğu olsaydı yada -iddia ettikleri gibi- Adem'in çocuğunun çocuğundan olma dördüncü bir kimse ve Zulkarneyn'in veziri olsaydı; onlann vücut yapısı, bizim vücut yapımız (gibi) olmayıp aksine uzunluk ve genişlik olarak daha aşırı büyük olurdu.
Buhârî ile Müslim'in “Sahîh”lerinde, Ebu Hureyre (r.a) yoluyla Resulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu geçmektedir:

“Allah, Adem'i, altmış zira' boyunda yarattı. Bundan sonra insanlar, kısalarak geldi.” [510][510]
Hızır'ı gördüğünü iddia eden hiçbir kimse, onu, bu irilikte ve insanlann en eskisi olarak görmüş değildir.

ikincisi:

Asıl nüshada bulunmamaktadır.

Üçüncüsü:

Eğer Hızır, Hz. Nuh (a.s)'dan önce yaşamış olsaydı, Hz. Nuh (a.s)'la birlikte gemiye binerdi. Böyle bir şeyi ise hiç kimse nakletmemiştir.
Dördüncüsü: Alimlerin ittifakına göre; Hz. Nuh (a.s) gemiden indiğinde, beraberinde bulunan kimseler ölmüş, akabinde onların soyları da ölmüş ve sadece Hz. Nuh (a.s)'ın soyu kalmıştır. Buna delil, yüce Allah'ın şu sözüdür:
“Nuh'un zürriyetini, baki kıldık.” [511][511]
İşte bu, “Hızır, Hz. Nuh (a.s)'dan önce (sağ) idî” diyen kimsenin görüşünü reddetmektedir.

Beşincisi:

Bu, doğru olup Adem oğullarından birinin, doğduğu günden dünyanın sonuna kadar yaşasa ve doğumu da, Hz. Nuh (a.s)'dan önce olsa; elbette bu, en büyük mucizelerden/belgelerden ve olağanüstü durumlardan biri olurdu ve bu haber, Kur'an'ın bir çok yerinde geçerdi. Çünkü böyle bir durum, en büyük Rububiyet mucizelerinden/belgelerindendir.
Yüce Allah, Kur'an'da, Hz. Nuh ile ilgili olarak onu 950 yıl yaşattığını belirtip [512][512] onu bir mucize/belge saymıştır. Buna göre dünyanın sonuna kadar yaşattığı kimsenin hali nasıl olur?!
İşte bundan dolayıdır ki, ilim adamlanndan birisi:
“Bu düşünceyi, insanlar arasına, ancak şeytan atmıştır” demiştir.

Altıncısı:

Hızır'ın sağ olduğu ile ilgili görüş, Allah'a karşı bilgisizce ileri sürülmüş iftira mahiyetinde bir görüş olup böyle bir şey ise, Kur'an nassıyla haramdır.
ikinci öncül, gayet açıktır. Birinci öncül ise: Eğer Hızır'ın sağ olduğu sabit olsa, onun sağ olduğuna dair Kur'an'da, Sünnette ve icmâı ümmette bir deli! olurdu.
İşte Allah'ın kitabı ortada! Onun içeresinde Hızır'ın sağ olduğu ile ilgili nerede bir bilgi var?
İşte Resulullah (s.a.v.)'in sünneti (de ortada)! Onun içerisinden bunu gösteren bir bilgi nerede?
İşte ümmetin alimleri de ortada! Onlar, Hızır'ın sağ olduğu hususunda hiç icma ettiler mi?

Yedincisi:

Hızır'ın sağ olduğunu savunan kimselerin tutundukları tek şey, halk arasında anlatılan hikayelerdir. Adamın bîri, Hızır'ı gördüğüne dair bir hikaye anlatır.
Allah için, bu ne garip bir şey! Sanki Hızır'ın belli bir alameti var da gören kimse onu bu hikayeler sayesinde mi tanıyor? Bu kimselerin çoğu, gördükleri şahsın: "Ben Hızırım" demesine aldanıyor.
Bilinen şu ki: Böyle bir sözü ortaya atan kimsenin sözünü, Allah'tan bir delil olmaksızın doğrulamak caiz olmaz.
Buna göre Hızır'ı gördüğünü söyleyen kimse, kendisinin "Hızır" olduğunun söyleyen kimsenin yalancı birisi değil de, doğru sözlü birisi olduğu nereden biliyor?

Sekizincisi:

Hızır'ın, Kelîmullah olan Hz. Musa (a.s)'dan ayrılmış ve onunla arkadaşlığını sürdürmeyip ona şöyle dedi:
"İşte bu, benim senin arandaki ayrılıktır." [513][513]
Buna göre Hızır, Hz. Musa (a.s) gîbî birisinden ayrılmayı kendisine uygun görüp, sonra Cum'a namazı ile cemaat namazına gelmeyen, ilim meclislerine gitmeyen, şeriattan hiçbir şey bilmeyen ve şeriattan sapmış olan cahil abidlerle nasıl bir araya gelebilir?

Bunların her biri: “Hızır dedi ki”, “Bana Hızır geldi”, “Hızır bana tavsiye etti ki” gibi şeyler söylüyorlar.
Doğrusu Hızır'ın, Kelîmullah olan (Hz. Musa')dan ayrılıp abdest almasını ve namaz kılmasını bilmeyen cahil kimselerle dostluk peşinde koşması şaşılacak bir durum!!.

Dokuzuncusu:

İslam ümmeti, bir kimsenin; “Ben Hizırım” deyip “Ben, Resulullah (s.a.v.)'i şöyle şöyle derken işittim” şeklindeki sözüne farz edilip, dinî konularda o kimsenin sözüne itibar edilmez ve onun sözüyle delil getirilmez.
Yalnız “Hızır, Resulullah (s.a.v.)'e gelmedi, ona bey'at etmedi” denilmesi ya da bu cahil kimsenin, kendisini kastederek: “Bana bir peygamber gönderilmedi” demesi ile ilgili sözlerde küfürden bazı şeyler vardır.
Onuncusu: Eğer Hızır sağ olsaydı, elbette kafirlere karşı cihad etmesi, Allah yoİunda gayret göstermesi, ordu safında bir saat yer alması, Cum'a'ya “İle cemaata gelmesi ve ilim öğrenmesi; onun için, ıssız yerler ile çöllerdeki vahşi hayvanlar içerisinde çokça gezmesinden daha değerlidir. Böyle bir şey, Hızır için yermeyi ve ayıplamayı gerektiren bir durum olmaz mı?”
Hafız İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye, 1/334'de Hızır'ın öldüğünü savunma mahiyetinde birinci delil olan ayeti açıklamaya yönelik olarak İbnü'l-Cevzî'nin şu sözünü ilave etmiştir:
“Eğer Hızır, insan ise, o zaman” [514][514] bu ayetin genel hükmünün kapsamı içerisine girmektedir. Sahih bir delil olmaksızın Hızır'a ayrı bir statü vermek caiz olmaz. Hızır'ın, özel bir statüde bulunduğuna dair Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından bir delil de nakledilmiş değildir ki kabul edilsin.”
Daha sonra İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye, 1/334'de sözüne devamla der ki:
“Bunlardan, yani İbnü'l-Cevzî'nin, “Ucâletu'l-Muntazir fî Şerhi Hâli'l-Hızır” adlı kitabında getirdiği delillerden birisi de, yüce Allah'ın, Âl-i İmrân: 3/81'deki şu sözüdür:
“Hani Allah, peygamberlerden: “Ben size Kitap ve hikmet verdikten sonra nezdinizdekileri tasdik eden bir peygamber geldiğinde ona

mutlaka inanıp yardım edeceksiniz' diye söz almış, “Kabul ettiniz ve bu ahdimi yüklendiniz mi?” dediğinde, “Kabul ettik” cevabını vermişlerdi. Bunun üzerine Allah: 'O halde şahit olun; ben de sizinle birlikte şahitlik edenlerdenim” buyurmuştu.”

Abdullah İbn Abbâs der ki:

“Allah, gönderdiği peygamberlerin hepsinden: “Eğer Muhammed'i gönderdiğimde sen sağ isen ona inanıp yardım edeceksiniz!' şeklinde söz almıştı. Yine Allah, gönderdiği peygamberlerin hepsine, ümmetlerinden: ‘eğer siz hayatta iken Muhammed peygamber olarak gönderilirse, ona inanıp yardım edin” şeklinde söz almalarını emretti.”.

Bu hadisi, Buhârî rivayet etmiştir.

Hızır, eğer peygamber yada veli ise, mutlaka bu ahdin kapsamına girmiştir. Eğer Resulullah (s.a.v.)'in zamanında hayatta olsaydı, onun için en şerefli durum, gelip Resulullah (s.a.v.)'in önünde durup Allah'ın indirmiş olduğu hükümlere iman etmesi ve düşmanlarının kendisine kötülük dokundurmalarına fırsat vermemek için yardım etmesi olacaktı.

Hızır, eğer veli ise, Ebu Bekr es-Sıddîk ondan daha üstündür. Eğer peygamber ise, Musa ondan daha üstündür.

İmam Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/387'de Câbir b. Abdullah'tan naklen Resulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, Musa sağ olsaydı, bana tabi olmaktan başka bir şey yapmazdı.”

Bu, kesin ve dinden olan ilm-i zarurat diye bilinen bir husustur.

Bu ayeti kerime, bütün peygamberler, faraza, Resulullah (s.a.v.) zamanında hayatta olup mükellef kimseler olsalardı, hepsi de ona tabi olacaklarına, onun emri altına gireceklerine ve onun şeriatının genel kapsamı ile ilgili kurallara uyacaklarına delalet etmektedir.

Nitekim Resulullah (s.a.v.) miraca çıkacağı gece Kudüs'de peygamberler (in ruhlarıy)la buluştuğu zaman, hepsinin üstündeki bir makama yükseltildi. Namaz vakti geldiğinde, Cebrail, Allah'ın emriyle ona, onlara imamlık yapmasını söyledi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), onların ikamet yurdunda ve velayet yerlerinde onlara imamlık yapmak suretiyle namaz kıldırdı.

İşte bu da, onun en büyük önder, en büyük imam ve son peygamber olduğunu göstermektedir. Allah'ın salât ve selâmı, bütün

peygamberlerin üzerine olsun.
Bu böylece bilindikten sonra, -zaten her mümin bunu bilmektedir- Hızır hayatta olsaydı, Resulullah (s.a.v.)'in ümmeti arasına girerdi. Onun şeriatına uyardı. Başka yapacağı bir şey de kalmazdı. Zaten israil oğullarının son peygamberi ve beş Ulu'1-Azm peygamberden biri olan Meryem oğlu Isa (a.s)'da, ahir zamanda yeryüzüne indiği zaman, Resulullah (s.a.v.)'in tertemiz şeriatıyla hükmedecektir. Başka bir yöne sapmasına imkan yoktur.
Bilindiği üzere, bir gün dahi Hızır'ın, Hz. Peygamber (s.a.v.)'le buluştuğuna veya savaş sahnelerinden birinde onun yanında bulunduğuna delalet eden sahih bir sened nakledilmiş değildir. Örneğin, Bedir savaşında, doğru sözlü ve sözleri tasdik edilen Hz. Peygamber (s.a.v.), Rabbine dua edip yardım isterken kafirlere karşı takviye beklerken şöyle buyurmuştur:
“Allah’ın! Eğer şu müslümanlardan olan topluluğu, kafirlerin galip gelmesi şeklinde helak edersen, yeryüzünde sana ibadet olunmaz!”
O bir avuç mücahid arasında müslümanların önde gelen şahsiyetleri, büyük melekler, hatta Cebrail vardı. Nitekim Hassan b. Sabit, Araplar arasında en çok övgüye mazhar olmuş bir kasidesinde şöyle demişti:
“Bedir kuyusunun yanında, meleklerin önderleri ve Cebrail Gelip sancağımızın altına, Muhammed'in yanına girdi.”
Eğer Hızır o zaman hayatta olsaydı, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sancağının altında durması, onun için makamların en şereflisi ve gazaların en büyüğü olurdu. Fakat Hızır, gelip o sancağın altına girmedi. Bu da, Hızır'ın o zaman hayatta olmadığını göstermektedir. [515][515]

44. FEZAILU S-SAHABE (SAHABENİN FAZİLETLERİ)

Sahabe:

Peygamber Efendimize iman ederek O'nu gören ve müslüman olarak ölen kimseler.
Lügat itibariyle ashab, arkadaş manasına gelen “Sâhib” kelimesinin çoğuludur, islâm ıstılahında ise “Hz. Peygamber'in arkadaşları” için,

daha geniş kapsamıyla Resulullah'ı gören müminler için kullanılmıştır. Sahabî ve çoğulu olan sahabe terimleri de aynı manayı ifade eder.

Sahabî sayılabiİmek için az da olsa Resulullah ile görüşmek şarttır. Bu sebeple Hz. Peygamber döneminde yaşamış, O'na iman etmiş, hatta O'nunla haberleşip yazışmış, O'na destek sağlamış kişiler ashâbtan sayılmaz. Meselâ o dönemin meşhur Habeşistan Kralı Necâşî Ashame böyledir.

Hz. Peygamber'in arkadaşları ve yakın dostları olan Sahabe-i Kiram, O yüce Peygamber (s.a.v.)'in şahsiyet ve dostluğundan çok istifade etmiş, kendilerine örnek alarak O'nun istediği gibi müslüman olmaya çok gayret göstermişlerdir. İslâm'ın güçlenip yayılması için canlarıyla başlarıyla çalışmışlar, bu yolda, ölüm de dahil olmak üzere hiç bir şeyden çekinmemişler, Allah ve Resulünü, çoluk-çocuklanndan, mallarından, hatta canlarından daha çok sevmişlerdir; Allah yolunda hiç çekinmeden yurtlarından hicret etmiş ve kanlarını akıtarak canlarını vermişlerdir. Böylece Ashab-ı Kirâm'ın, Hz. Peygamberle beraber olmaktan kazandıkları üstünlükleri ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu ve benzeri özelliklerinden dolayı sahabe, Kur'an-ı Kerîm'in müteaddit yerlerinde bizzat Allah'u Teâlâ tarafından, hadîsi şeriflerde de Peygamberimiz tarafından methedilmektedir.

“İslam'da birinci dereceyi kazanan muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar yok mu? Allah onlardan razı olmuştur. Onlar da Allahdan razı olmuşlardır. Allah bunlar için, kendileri içinde ebedî kalıcılar olmak üzere, altlarından ırmaklar akan cennetler hazırladı. İşte bu, en büyük bahtiyarlıktır.” [516][516]

“O ağacın altında müminler sana bey'at ederlerken, andolsun ki Allah onlardan razı olmuştur da kalplerindekini bilerek üzerlerine manevî bir kuvvet (moral) indirmiş ve onları yakın birfetih ile mükafatlandırmıştır” [517][517]

“Muhammed Allah'ın Resulu'dur. O'nunla beraber olanlar (ashab) da kâfirlere karşı çetin ve metin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükû1 edici, secde edici olarak görürsün. Onlar Allah'dan daima fazl-u kerem ve rıza isterler. Secde izinden meydana gelen nişanları yüzlerindedir.” [518][518]

Peygamber Efendimiz'in Allah'tan alarak tebliğ ve yaşayışında tatbik ettiği veya bizzat kendisinin koyduğu dînî esasların, daha sonraki müslüman nesillere ancak ashaba dayanan sıhhatli nakillerle ulaşabildiği düşünülecek olursa, İslâm açısından ashab-ı kiramın gerçekten bu övgülere ve kendilerine saygı gösterilmesi konusundaki ikazlara lâyık oldukları açıkça anlaşılır. [519][519]
Fezâîlu's-Sahâbe: Sahbilerin faziletleri ve bu konuda meydana gelen literatür için kullanılan bir tabirdir.
Kaynaklarda yaygın olarak Fezâilu's-Sahâbe şeklinde geçen bu tamlamanın; “Fezâilu Ashâb”, “Menâkıbu's-Sahâbe”, “Fezâilu Ashâbi'n-Nebî”, "Ma'rifetü's-sahâbe” tarzınd kullanıldığı da görülmektedir.
Sahabilerde fazilet konusu kabul edilen hususların başında; Aşere-i Mübeşşereden, Muhacirlerden, Ensârdan, Ehl-î Beyt ve Ehl-i Bedir'den olmak, Uhud ve Hendek gazveleri ile Bey'atü'r-Rıdvan'da bulunmak, ümmühâtu'l-mü'mininden olmak gelmektedir. Bunlardan başka fert olarak Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından cennetle müjdelenmek, ilk müslümanlar arasında yer almak, imanı uğrunda işkence görmek, büyük malî yardımlarda bulunmak, savaşlardan birinde veya bir kaçında bulunmak gibi hususlar ile buna benzer daha bir çok konular Fezâîlu's-Sahâbe konusuna girmektedir.
Bütün sahabiler, fazilet bakımından aynı seviyede değildir. İslama giriş önceliğine sahip olmak, İslam dini için büyük fedakarlıklarda bulunmak gibi sebeplerden dolayı sahabiler arasında fazilet, tabaka ve mertebe farklılığı vardır.
Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bir defa gören sahabi ile hayatı boyunca ona hizmet eden sahabinin faziletlerinin eşit olmayacağını göz önünde bulunduran muhaddisler, özellikle İslam'a giriş önceliğini esas alarak ashabı 5 yada 12 veya 17 tabakaya ayırmışlardır. [520][520]

1- Hz. Ebu Bekr (r.a.)’ın Fazileti

2167- Ebu Bekr es-Sıddîk (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz mağarada iken başlarımızın üzerinde müşriklerin ayaklarını gördüm. Bunun üzerine:

“Ey Allah'ın resulü! Birisi ayaklarına baksa, ayaklarının altında bizi görecek!” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Ey Ebu Bekr! Üçünsücü Allah olan iki kişiyi sen ne zannediyorsun!” buyurdu. [521][521]

Açıklama:

Hz. Ebu Bekr'in asıl adı, Abdullah b. Osman b. Amir b. Ka'b b. Sa'd b. Teym b. Mürre et-Teymî'dir. Cahiliyye döneminde “Abdulkabe” Kabe'nin kulu diye adlandırılmıştır. Bunun dışında başka isimleri olduğu da söylenmiştir. Cehennemden azad edildiği için ona “Atik” ve İsrâ gecesinin sabahında Resulullah (s.a.v.)'i tasdik etmede herkesten önce davrandığı için “Sıddîk” diye lakablandmlmıştır.
Hz. Ebu Bekr, Fil olayından 2 yıl sonra Mekke'de doğmuştu. Cahiliyye döneminde Kureyş'in ileri gelenlerindendi. Cahüiyye döneminde çok yaygın olmasına rağmen hiç içki içmemişti. Pek çok konuda kendisine danışılır, görüşü alınırdı. Kabilesine yakın olmaya çalışan kimselerin üstlendiği diyet ve borç-alacak meseleleri, kendisine götürülürdü. Arap soyunu ve tarihini iyi bilen birisiydi. Maharetli bir tüccardı.
Hz. Ebu Bekr, erkeklerden İslamı ilk kabul eden kimseydi. Bundan dolayı da bir çok sıkıntıya ve güçlüğe katlanmıştı. Kendisini Allah'ın dinine hizmet etmeye adamıştı. Bir çok insan, onun sayesinde İslama girdi. Cennetle müjdelenen sahabilerin çoğu, onun vasıtasıyla müslüman olmuşlardı.
Hz. Ebu Bekr, Resulullah (s.a.v.)'in sahabileri içinde, Resulullah (s.a.v.)'in en çok sevdiği kişiydi. Hem küçüklükten arkadaşı ve hem de Allah, Resulullah (s.a.v.)'i peygamber seçtiğinde onun can yoldaşıydı. Ayrılmaz gölgesi gibi her zaman yanında yer almıştı. Mekke'de malıyla ve canıyla hem Resulullah (s.a.v.)'in ve hem de sahabilerin koruyucusu durumundaydı. Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında Resulullah (s.a.v.)'in yol arkadaşıydı.
Kısacası: Hz. Ebu Bekr, bütün sıkıntılı anlarda cesareti, atılganlığı, direnç ve metanetiyle tanınıyordu. Resulullah (s.a.v.) ile birlikte bütün savaşlara katılmıştı.

2168- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.) bir gün minbere oturup:
"Bir kul ki, Allah ona ya dünya nimetlerini vermek ile kendi katındakileri vermek arasında onu muhayyer bırakmış, o da Allah'ın katındakileri seçmiştir" buyurdu.
Bunun üzerine Ebu Bekr, ağladı, ağladı. Sonra da:
"Sana babalarımızı ve annelerimizi feda ettik!" dedi.
Ebu Saîd der ki:
"Muhayyer bırakılan kişi, Resulullah (s.a.v.) idi. Ebu Bekr'de onu en iyi bilenimiz idi.
Daha sonra Resulullah (s.a.v.), Ebu Bekr'in bu halini görünce:
"Doğrusu malı ve arkadaşlığı hususunda insanların bana en çok cömeri olanı, Ebu Bekr'dir. Eğer Rabbimden başka birisini dost edinseydim Ebu Bekr'i dost edinirdim. Ancak islam kardeşliği ve sevgisi bundan daha geneldir. Mescitte Ebu Bekr'in havhası geçidi dışında asla hiçbir havha/gecii bırakılmasın" buyurdu. [522][522]

Açıklama:

Bu hadis, Hz. Ebu Bekr'in; arkadaşlığıyla ve malıyla Allah Resulü'ne ne kadar yardımc olduğunu göstermektedir. Bu nedenle de Hz. Ebu Bekr'in, Resulullah (s.a.v.) nezdinde fevka İade önemli bir yere sahip olduğu da anlaşılmaktadır. Çünkü Hz. Ebu Bekr, gerek Mekke'de ve gerekse de Medine'de en kritik anlarda Resulullah (s.a.v.) ile birlikte olmuş, onunla bütüi savaşlara katılmış ve bu birlikteliğiyle ünsiyet sağlayıp ona manevi destekte bulunmuştur.
İsrâ gecesinin ertesinde Resulullah (s.a.v.)'i desteklemesi, hicret sırasında ve özellikle di mağaradaki beraberliklerinin önemine işareten;
"Üzülme! Şüphesiz Allah bizimle bera berdir" [523][523] tesellisine yer verilmiş olması, Hz. Ebu Bekr'in hadiste temas edilen arkadaşlığının önemini göstermektedir.
Hudeybiye barış anlaşması sırasında herkes anlaşmadan memnuniyetsizliğini gösterirken, Hz. Ebu Bekr, bu anlaşmada ResuluIlah (s.a.v.)'in görüşü doğrultusunda hareket etmesi: onun manevi desteklerinden biridir.

Hadisin Arapça metninde geçen “Sohbet” kelimesi, “Karşılıklı konuşmak” anlamından ziyade “Arkadaşlık” ve “Birliktelik” anlamına gelmektedir. Buna göre bu kelimenin buradaki anlamı, “ResuluIIah (s.a.v.)'e arkadaşlık eden” veya “Birlikteliği olan” şeklindedir.

Görüldüğü üzere bu hadiste; ResuluIIah (s.a.v.)'in, Muhammedî Risaieti'nin tebliğ, tespit ve takririnde Hz. Ebu Bekr'in arkadaşlığının önemli katkısına yer vermektedir. Dolayısıyla da bu arkadaşlığın içerisine; ünsiyet, teselli, güç kazandırma, dayanışma, manevi destek ve katkılar girmektedir. Hz. Ebu Bekr'in hayatını ve onun, ResuluIIah (s.a.v.)'ie olan münasebetlerini iyi bilen kişilere bu husus açıktır.

“Halil”; sevgisi, hiçbir boşluk kalmayacak şekilde kalbe nüfuz etmiş, gonüle sevgiyi sokmuş dosttur. “Halil” ile kastedilen sevgi; her çeşit eksiklikten uzak, benliğin tamamını saran bir sevgidir ki, ResuluIIah (s.a.v.), bu derecedeki bir sevgiyi, Allah'ın vermiş olduğunu belirtmektedir.

İşte Resulullah (s.a.v.) ile Hz. Ebu Bekr arasındaki bağ, böyle bir temele dayanınaktadır. [524][524]

Yine bu hadis; Hz. Ebu Bekr'in mal yönüyle de İslama yaptığı katkılarına da değinmektedir. Çünkü Hz. Ebu Bekr, Mekke'de iken; ya köle olan müslümanları hürriyete kavuşturuyor yada onları sahibinden alıp özgürlüğe ulaştırıyordu. müslümanlara ve Özellikle de ResuluIIah (s.a.v.)'e maddi ve manevi her türlü1 yardım ve desteğini yapıyordu. Medine'de iken; yine müslümanlara yardımını sürdürüyordu. Örneğin, Tebük gazası sırasında Hz. Ömer malının yarısını verirken, Hz. Ebu Bekr, ailesini Allah ve Resulü'ne havale ederek, malının tamamını vermişti. Hz. Aişe, babası Hz. Ebu Bekr öldüğünde tek bir dinar ve tek bir dirhem bırakmadığını belirtir. Hz. Aişe'nin bir başka rivayetinde; Hz. Ebu Bekr'in, Resulullah (s.a.v.)'e kırk bin dirhem infak ettiğini söyler.

“Havha”, kapıdan ziyade ışık almak ve istenen yere geçmek gayesiyle “Duvarda açılan oyuk yada delik” anlamına gelmektedir.

Evleri Mescidi Nebevi'ye bitişik olan sahabiler, Mescidi Nebevİ'ye kolaylıkla girip çıka

bilmek için havha oyuk veya delik yada kapı açmışlardı. Bazen cünup olarak ve bazen de nayızh olarak Mescidi Nebevi yol edinilmişti. Bunun üzerine ResuluIIah (s.a.v.), ilk önce kapların

kapatılmasını emretti. Sahabiler, kapıların kapatılması emriyle kapılarını kapatıp onun yerine Mescidi Nebevi'ye girişe imkan verecek havha (delik yada oyuk) açtılar. Daha sonra da kapamakla emrolundular.

Birincide, Hz. Ali'nin evinin sadece mescide açılan bir kapısı olduğu için onun kapısının kapatılması istisna edildi. ikinci de ise, Hz. Ebu Bekr'in evinin Mescidi Nebevi'ye açılan bir havhası olduğu için onunda havhasınm kapatılması istisna edildi.” 525[525]

2169- Amr İbnu'I-Âs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Resulullah (s.a.v.), Amr İbn'1-As'i, Zâtu Selasil savaşı için hazırlanan askeri birlik üzerine komutan tayin edip onu askerin başında savaşa göndermişti.

Amr der ki:

“Bu seferden döndüğümüzde Resulullah (s.a.v.)'in yanına geldim ve ona:

“İnsanlar içerisinde sana en sevgili olan kimdir?” diye sordum. Resulullah (s.a.v.):

“Âîşe'dir” diye cevap Verdi. Ben:

“Erkeklerden kimdir?” diye sordum. Resulullah (s.a.v.):

“Âişe'nin babası Ebu Bekr'dir” diye cevap verdi. Ben:

“Sonra kimdir?” diye sordum. Resulullah (s.a.v.):

“Ömer'dir” diye cevap verdi. Sonra da bazı kimselerin adlarını saydı. 526[526]

Açıklama:

Zâtu Selasil, Şam tarafında Cüzam oğulları kabilesine ait bir sudur. Hicretin 8. yılında burada müslümanlar ile kafirler arasında savaştığı için bu savaşa bu yerin adı verilmiştir.

Bu askeri birliğin içerisinde Ebu Bekr ile Ömer'de vardı. Amr İbnu'1-Âs, Ebu Bekr ile Ömer'in kendi birliğinin içerisinde birer er olarak kalmasından dolayı galiba Resulullah (s.a.v.) beni onlardan daha çok seviyor gibi bir düşünceye kapılmış, bundan dolayı da savaş sonrası Resulullah (s.a.v.)'in yanına giderek ona en çok kimi sevdiği ile ilgili bu sorulan sormuştur.

2170- Cübeyr b. Mut'im (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir kadın, Resulullah (s.a.v.)'den bir şey istemişti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) kadına daha sonra tekrar gelmesini emretmişti. Bunun üzerine kadın:
“Ey Allah'ın resulü! Daha sonra gelip de seni bulamazsam o zaman ne buyurursun?” diye sordu.
Hadisin ravisi Muhammed der ki: Babam Cübeyr:
“Sanki kadın, bu sözüyle, Resulullah (s.a.v..y)'in ölümünü kastediyordu” dedi.
Resulullah (s.a.v.):
“Beni bulamazsan o zaman Ebu Bekr'e git” diye cevap verdi. [527][527]

2171- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir; “Resulullah (s.a.v.), hastalığı sırasında bana:
“Bana Ebu Bekr'i ve kardeşin (Abdurrahman')ı çağır da bir yazı yazdıracağım. Çünkü ben bir hevaskarın temenni (ve arzuya) düşmesinden ve bir sözcünün de: “Ben daha haklıyım' demesinden endişe ediyorum. Halbuki Allah ve müminler, Ebu Bekr'den başkasına rıza göstermez” buyurdu. [528][528]

Açıklama:

Hadiste kastedilen husus şudur: Resulullah (s.a.v.) ölüm döşeğinde iken yerine bir halife bırakmayı düşünmüş, bunun için en lâyık Ebû Bekr'i gördüğünden oğlu ile ikisini çağırtarak bu husustaki vasiyetini yazdırmak istemiştir. Buna sebep olarak da çıkması sözkonusu olan kargaşayı göstermiş: “Çünkü ben halife olmaya hevesli bir kimsenin, halife ben olacağım demesinden yahut birinin, bu hak benimdir diye iddia etmesinden korkarım. Böyle bir iddiaya Allah ve müminler razı değildir. Yalnız Ebû Bekr müstesna. Bu hususta o hak iddia ederse, onu Allah da, mü'minler de kabul eder demiştir.
Nevevî der ki:
“Bu hadiste Ebû Bekr-i Sıddîk'ın faziletine açık delil vardır. Peygamber (s.a.v.) vefatından sonra meydana gelecek bâzı şeylere işaret buyurmuş, müslümanların Ebû Bekr'den başka kimsenin

hilâfetini kabul etmeyeceklerini haber vermiş ve bunların hepsi olmuştur.” 529[529]

2172- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Bugün içinizden kim oruçlu olarak sabahladı?” diye sordu. Ebu Bekr:
“Ben oruçluyum” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Bugün sizden kim bir cenazenin ardından gitti?” diye sordu. Ebu Bekr:
“Ben gittim” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Sîzden bugün kim bir miskin kimseyi doyurdu?” diye sordu. Ebu Bekr:
“Ben doyurdum” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Bugün sizden kim bir hasta ziyareti yaptı?” diye sordu. Ebu Bekr:
“Ben yaptım” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bu özellikler bir kimse de toplandığında o kimse muhakkak cennete girmiştir” buyurdu. 530[530]

2173- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Bir kimse kendisini ait bir sığırı üzerine yük yükleyerek önüne katıp götürürken sığır o şahsa doğru dönüp dile gelerek:
“Ben bu iş için yaratılmadım. Fakat ben, ancak ekincilik için yaratıldım” dedi” buyurdu. İnsanlar, şaşkınlık ve dehşetle:
“Subhanallah! Bîr sığır hiç konuşur mu?” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Ben buna inanıyorum, Ebu Bekr'de, Ömer'de inanır” buyurdu. Ebu Hureyre der ki: Resulullah (s.a.v.):
“Bir çoban, koyun sürüsü içerisinde bulunurken sürüye bir kurt saldırdı ve koyunlardan birini alıp götürdü. Çoban da onu aradı. Nihayet o koyunu kurttan kurtardı. Bunun üzerine kurt, çobana dönüp dile gelerek:
“Kurtların seni koyunlarından uzaklaştırıp benim onlar arasında kalacağom gün, yaşlanman sebebiyle onların benden başka bir çobanı olmayacağı gün onları benden kim kurtarır?” dedi. İnsanlar:
“Subhanallah!” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Ben buna inanıyorum, Ebu Bekr'de, Ömer'de inanır” buyurdu. 531[531]

Açıklama:

Bu hadis, Resulullah (s.a.v.)'in haber verdiği hususlarda Ebu Bekr ile Ömer'in hiç tereddüt etmeksizin iman etmeleri ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e her hususta en yüksek derecede teslimiyetlerini çok açık bir şekilde göstermektedir.

2- Hz. Ömer (r.a.)'ın Fazileti

2174- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Ömer İbnu'l-Hattâb şehit edilip de cenazesi teneşirinin üzerine konuldu. Derken cenazesi kaldırılmadan önce insanlar onun etrafını çepeçevre kuşatarak ona dua ediyor, sena ediyor ve üzerine salâvat getiriyorlardı. Ben de içlerinde idim. Arkamdan omuzumdan tutan bir adamdan başka beni hiçbir şey heyecanlandırmadı. Ona baktım ki, o Ali'dir!
Ömer'e rahmet okudu ve sonra da:
"Geriye hiç bir kimse bırakmadın ki, benim için onun ameli gibi amelle Allah'a kavuşmak seninkinden daha makbul olsun. Allah'a yemin olsun ki! Ben Allah'ın seni iki dostunla birlikte koyacağını biliyordum. Çünkü ben çok defalar Resulullah (s.a.v.)'i:
"Ben, Ebû Bekr ve Ömer'le beraber geldim, Ebû Bekr ve Ömer'le beraber girdim, Ebû Bekr ve Ömer'le beraber çıktım' buyururken işitiyordum. Seni Allah'ın onlarla beraber edeceğini umuyor yada biliyordum" dedi. [532][532]

Açıklama:

Hz. Ömer, Mekke'de Ficar savaşından dört yıl kadar önce dünyaya gelmiştir. Seviyeli bir çevrenin içerisinde yetişmiş ve iyi bir eğitim görmüştü. Cahiliye döneminde Kureyş toplumunun ileri gelenlerinden sayılan grubun içerisinde bulunuyordu.
Resulullah (s.a.v.)'in peygamber olarak gönderilişinin 5. yılında müslüman olmuştur. Yüce Allah onunla İslam'ın gücünü artırdı. Onun müslüman olması bir fetih, hicret etmesi bir zafer, devlet yönetimini ele alması bir rahmet olmuştur.

Mecusi Ebu Lu'lu'umun onu öldürmesi dolayısıyla dünyadan şehid olarak Ahİrete göçtü. Hicretin 23. yılının zilhicce ayının çıkmasına dört gün kala şehid edilmiş, hicretin 24. yılının muharrem ayının ilk hilalinin göründüğü gecenin ertesi günü 1 muharrem'de defnedilmiştir.
Hak ile batılı en kesin bir şekilde fark edici olmasından dolayı ona “Faruk” denilmiştir.

2175- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
Uyuduğum esnada gördüm ki, insanlara bana arz olunuyorlar. Üstlerinde de gömlekler vardı. Bu gömleklerin bazısı insanların üzerinde göğüs hizasına kadar varıyor ve bazısı da bundan daha aşağıya kadar varıyordu. Bu sırada Ömer İbnu'l-Hattâb da gelti. Onun üstünde, eteklerini yerde sürüdüğü bir gömlek vardı' buyurdu. Sahabiler:
“Ey Allah'ın resulü! Bunu, neyle yorumladın?” diye sordular. Resulullah (s.a.v.):
“Din ile” dîye cevap verdi. [533][533]

2176- Abdullah İbn Ömer İbnu'l-Hattâb (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Uykuda bulunduğum sırada gördüm kî, bana, içinde süt dolu olan bir kadeh getirildi. Ondan o kadar çok içtim ki, kanmışlık alametlerinin tırnaklarımdan sızdığını duyuyorum, içtikten sonra artığımı Ömer İbnu'1-Hattâb'a verdim” buyurdu. Sahabiler:
“Ey Allah'ın resulü! Bunu, neyle yorumladın?” diye sordular. Resulullah (s.a.v.);
“İlim ile” diye cevap verdi. [534][534]

2177- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ben bir defa uyurken kendimi bir su kuyusunun başında gördüm. Kuyunun üzerinde bir kova vardı. O kuyudan Allah'ın dilediği kadar su çıkardım. Sonra kovayı Ebû Kuhafe'nin oğlu Ebu Bekr aldı. O da, o kovayla bir yada iki kova su çıkardı. Allah ona mağfiret buyursun!

Vallahi, onun su çekişinde bedence bir zayıflık vardı. Sonra kova, daha büyük bir kovaya döndü. Onu, Hattab'ın oğlu (Ömer) aldı. Artık insanlardan hiç bir yiğit görmedim ki, Ömer b. Hattab'ın çıkardığı gibi su çıkarsın. Nihayet insanlar, (kendileri ve hayvanları gereği gibi suya kandıkları için) develerini ağıllarına kapadılar." [535][535]

2178- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.):
"Bir defasında rüyamda cennete girdim ve orada bir ev yada bir köşk gördüm. Bu köşk kimin içindir?" diye sordum. Melekler:
"Ömer İbnu'l-Hattâb içindir" dediler.
"Oraya girmek istedim. Fakat Ey Ömer! Senin kıskançlığını hatırladım. Dolayısıyla oraya girmekten vazgeçtim" buyurdu. Ömer, bunu duyunca ağladı ve:
"Ey Allah'ın resulü! Sana karşı da hiç kıskançlık yapılır mı?" dedi. [536][536]

2179- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Ömer, Resulullah (s.a.v.)'in yanına girmek için izin istedi. Bu sırada Resulullah (s.a.v.)'in yanında Kureyş kabilesinden bazı kadınlar vardı. Onlar, Resulullah (s.a.v.)'le yüksek sesle konuşuyorlar ve sesleri Resulullah (s.a.v.)'in sesinden yüksek bir tonda olarak konuşmayı çoğaltıyorlardı. Ömer izin isteyince, kadınlar ayağa kalkarak perdeye doğru koşuştular. Resulullah (s.a.v.)'de içeri girmesi için ona izin verdi. Resulullah (s.a.v.) kadınların bu haline gülüyordu. Ömer, gülmesinin sebebini öğrenmek üzere ona:
"Ey Allah'ın resulü! Allah senin bütün ömrün boyunca memnun edip güldürsün!" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Şu benim yanımda olan kadınların haline şaştım. Onlar, senin sesini işitince perdeye doğru koşuştular" dedi. Ömer:
"Ey Allah'ın resulü! Sen onların çekinmesine benden daha lâyıksın!" deyip sonra kadınlara dönerek:
"Ey düşmanları, nefisleri olan kadınlar! Resulullah (s.a.v.)'den çekinmi-yorsunuz da, benden mi çekiniyor sunuz?" dedi. Kadınlar:
"Evet, senden çekiniyoruz. Çünkü sen, Resulullah (s.a.v.)'den daha sert ve daha katı yüreklisin!" dediler. Resulullah (s.a.v.):

“Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, (y Ömer! Şeytan asla seninle karşılaşmak istemez. Hatta sen bir yolda giderken şeytanla karşılaşacak olsan şeytan muhakkak senin yolundan başka bir yola yönelip gider” buyurdu. 537[537]

2180- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ömer İbnu'l-Hattâb bir defasında Resulullah (s.a.v.)'in yanına girmek için izin istemişti. Bu sırada Resulullah (s.a.v.)in yanında Kureyş kabilesinden bazı kadınlar vardı. Bunlar, seslerini, konuşma sırasında Resulullah (s.a.v.)'in sesinden daha yüksek bir tonda olarak konuşuyorlardı. Ömer izin isteyince, bu kadınlar, hemen kalkıp perdeye doğru koşuştular.”

2181- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden önceki ümmetler içerisinde bazı muhaddesun Allah tarafından kendilerine söz söylenen kimseler vardı. Eğer benim ümmetim içerisinde bunlardan bir kimse varsa, ki olacaktır muhakkak ki Ömer İbnu'l-Hattâb onlardandır.” 538[538]

Açıklama:

Hz. Ömer'in “Muhaddesun”dan olması durumunu, konuyla ilgili bir çok hadis olmasınra rağmen aşağıda gelen iki hadis açıkça ortaya koymaktadır.

2182- Abdullah İbn Ömer (r.a.)'tan rivayet edildiğine göre, Hz. Ömer (r.a.) söyle demiştir:
“Ben üç hususta Rabbime muvafakat ettim:

1- Makam-ı İbrahim hakkında 539[539]

2- Hicab/örtü hakkında. 540[540]

3- Bedir esirleri hakkında.541[541]

2183- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Münafıkların reisi Abdullah b. Übey öldüğünde, oğlu Abdullah b. Abdullah, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ondan babasına kefen yapmak

için gömleğini istedi. Resulullah (s.a.v.)'de gömleğini ona verdi. Arkasında Resulullah (s.a.v.)'den babasının cenaze namazını kıldırmasını istedi. Resulullah (s.a.v.), cenaze namazını kıldırmak için ayağa kalktı. Hemen Ömer ayağa kalkıp Rasulüllah (s.a.v.)'in elbisesini tutup:

“Ey Allah'ın Resulül Allah onun/münafıkların cenaze namazını kıldırmanı sana yasaklamışken onun cenaze namazını mı kıldıracaksın?” dedi. Resulullah (s.a.v.)'de:

“Allah, “Onlar için bağışlama dile yada bağışlama dileme. Eğer onlar için yetmiş kere bağışlama dilesen bile Allah onları asla bağişlamayacaktır” [542][542] *buyurarak beni serbest bırakmıştır. Dolayısıyla ben istiğfarı, yetmişten daha da fazla artıracağım”* buyurdu. Ömer:

“Doğrusu o, bir münafıktır” dedi.

Resulullah (s.a.v.), onun cenaze namazını kıldırdı. Bunun üzerine;

“Onlardan Ölen bir kimse için asla cenaze namazı kıldırma! Kabirlerinin başında durma!”[543][543] ayeti indi. [544][544]

Açıklama:

Hz. Ömer (r.a.), olayları anlamada, çare bulmada takip edilen gelişme neticesine göre; isabetli hedeflerin tahmin ve tespitinde fevkalade kabiliyet ve sezgiye sahipti.

Hz. Ömer (r.a), gerek Resulullah (s.a.v.)'in sağlığında ve gerekse vefatından sonra çok isabetli teşhislerde bulunmuş ve doğru kararlar vermiştir.

Rivayetlerde; Hz.Ömer (r.a)'m şu doğru tespitleri, vahyin inmesine de sebep olmuştur:

1- Hz. İbrahim (a.s)'ın makamının namazgah edinmesini istemesi üzerine [545][545] ayeti inmiştir.

2- Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarının örtünmelerini istemesi üzerine [546][546] ayeti inmiştir.

3- Resulullah (s.a.v.)’in hanımlarının kıskançlık etmeleri üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.)'in onları boşadığı takdirde Yüce Allah'ın,

kendilerinin yerine O'na güzel kadınlar vereceğini söylemesi üzerine” [547][547] ayeti inmiştir.

4- İçkinin yasaklanmasını istemesi üzerine [548][548] ayetleri inmiştir.
5- Bedir savaşında esir edilen müşriklerin öldürülmesini istemesi üzerine [549][549] ayetleri inmiştir.
6- Münafıkların reisi Abdullah b. Übeyy'in cenaze namazını, Resulullah (s.a.v.)'e kılmamasını söylemesi üzerine [550][550] ayeti inmiştir.
7- iki olayında, Hz.Aişe'nin tertemiz olduğunu Resulullah (s.a.v.)'e söylemesi üzerine [551][551] ayeti inmiştir.
8- iki kimsenin Resulullah (s.a.v.)'e gelerek bir konuyu sormaları üzerine bunlardan birisi Resulullah (s.a.v.)'in vermiş olduğu hükmü beğenmeyerek Hz. Ebu Bekr'e giderler ve daha sonrada Hz. Ömer'e giderler. Hz. Ömer'de, Resulullah (s.a.v.)'in hükmünü beğenmeyen kimsenin boynunu kılıçla uçurur. Bunun üzerine [552][552] ayeti inmiştir.
.
9- Bir yahudinin, Cebrail (a.s.) hakkında ileri-geri konuşmasının ardından ona verdiği cevap üzerine [553][553] ayeti inmiştir.
10- Yüce Allah'ın, insanı; “Çamurun özünden yarattığını ve onun geçirdiği evreleri” işitince [554][554] “Yapıp yaratanlarin en güzeli olan Allah pek yücedir” demekle, ayetin sonuna uygun sözü söylemiştir.
Hafız İbn Hacer el-Askalani:
“Nakil İtibariyle bu muvafakat'in 15'ine vakıf olduk” diyor. Suyuti'de, “Tarihu'l-Hulefa"da, bunları, ve çıkarıyor.

3- Hz. Osman (r.a.)’ın Fazileti

2184- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) benim evimde iki uyluğunu veya iki baldırını açmış olarak yaslanmıştı. Derken Ebû Bekr içeri girmek için izin istedi. Resulullah (s.a.v.) o halde iken ona izin verdi. Onunla bir müddet konuştu. Sonra Ömer izin istedi. Yine aynı vaziyette ona da izin verdi. Onunla da bir müddet konuştu. Sonra Osman izin istedi. Resulullah (s.a.v.) hemen oturdu. Elbisesini düzeltti.

“Hadisin râvisi Muhammed:
“Bu bir günde oldu demiyorum” dedi.
Osman içeri girdi. Onunla da bir müddet konuştu. Osman dışarı çıktığı zaman, Âişe, Resulullah (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! Ebû Bekr içeri girdi. Ona güleryüz göstermedin ve aldırış etmedin. Sonra Ömer içeri girdi. Ona da güleryüz göstermedin ve aldırış etmedin. Sonra Osman içeri girdi. Hemen oturdun ve elbiseni düzelttin!” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Kendisinden melekler utanan bir kimseden ben niye utanmayayım mı?” buyurdu. [555][555]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.)'in nesebi ile Hz. Osman'ın nesebi, Abdumenaf ta birleşir. Hz. Osman, Resulullah (s.a.v.)'in kızı Rukiyye ve onun ölümünden sonra da diğer kızı Ümmü Külsüm'le evlenmesinden dolayı “Zu'n-Nureyn” iki nur sahibi lakabıyla şöhret bulmuştur.
Hz. Osman, cömertlİğiyİe ve fedakarlıklarıyla tanınan bir kimseydi. Servetini İslam uğrunda cömertçe harcıyan bahtiyar kimselerdendi.
Hicretin 35. yılının zilhicce ayının 18. günü ikindiden sonra öldürülmüştür.

2185- Ebu Musa el-Eş'arî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir defasında Medine'nin bahçelerinden birinde dayanmış olduğu halde yanındaki bir değneği su ile çamur arasına dikmeye çalışırken aniden bir adam kapıyı çaldı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Kapıyı aç! Onu cennetle müjdele!' buyurdu. Bir de baktım ki, o gelen kimse, Ebû Bekr idi. Ben ona kapıyı açtım ve onu cennetle müjdeledim. Sonra başka bir kimse daha kapının açılmasını istedi”. Resulullah (s.a.v.) yine:
“Kapıyı aç! Onu cennetle müjdele!” buyurdu. Ben kapıya doğru gittim. Bir de baktım ki, o gelen kimse, Ömer idi. Ona da kapıyı açtım ve onu cennetle deledim. Sonra başka bir kimse daha kapıyı çaldı. Bu defa Peygamber (s.a.v.) oturdu ve:

“Kapıyı aç! Başına gelecek musibetlere karşı onu cennetle müjdele!” buyurdu. Kapıya gittim. Bir de baktım ki, o gelen kimse, Osman b. Affan idi. Ona da kapıyı açtım ve onu cennetle müjdeledim. Peygamber (s.a.v.)'in dediğini ona söyledim. Osman:
“Allah’ın! Bu musibetlere karşı bana sabır ihsan eyle! yada kendisinden yardım istenilecek ancak Allah'tır” [556][556] dedi. [557][557]

4- Hz. Ali (r.a.)’ın Fazileti

2186- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Tebük seferine giderken Medine'de yerine bıraktığı Ali'ye:
“Sen, bana; Harun'un, Musa'nın yanında aldığı yer mesabesindesin. Şu kadar var ki, benden sonra Peygamber yoktur” buyurdu. [558][558]

Açıklama:

Hz. Ali, ilk müslümanlardandı. Küçük yaşta İslama girmesinde, Resulullah (s.a.v.)'in terbiyesi altında olmasının büyük etkisi olmuştur. Çünkü Mekke halkı bir kıtlık yılıyla karşı karşıya kalmış, o yıl Resulullah (s.a.v.), Hz. Ali'yi, babasından almıştı. Bu nedenle Hz. Ali, Resulullah (s.a.v.)'in yanında bulunmaktaydı. Tebük dışında bütün savaşlara katıldı.
Hz. Ali, Resulullah (s.a.v.)'in kızı Fatıma ile evlendi. Resulullah (s.a.v.)'in soyu, bu yolla devam etti. İşte Hz. Ali'nin; Resulullah (s.a.v.)'e damat olması, İslama yaptığı hizmetleri, küçük yaştaki İslama teslimiyeti, onun, Resulullah (s.a.v.) ve diğer sahabilerin yanında önemli bir yere sahip olmasını sağlamıştı.
Resulullah (s.a.v.), Hz. Alî'yi Medine'de kendi yerine bırakarak Tebük gazasına çıkmıştı. Münafıkların, Hz, Ali'yi küçük düşürücü sözlerinden ötürü, Hz. Ali, silahına sarılarak yolda Resulullah (s.a.v.)'e yetişip münafıklann kendisiyle ilgili sözlerini ona nakletti. Resulullah (s.a.v.), Hz. Ali'ye; Tur dağına Allah ile görüşmek için giden Hz. Musa (a.s)'ın, gideceği zaman yerine, kendisine en yakın olan kardeşi Hz. Harun'u bırakıp gittiğini hatırlattı. Hz. Harun, Hz. Musa (a.s)'m hem kardeşi ve hem de yardımcısı durumundaydı. Bu

nedenle Hz. Musa (a.s)'m yanında önemli bir yere sahipti. İşte Resulullah (s.a.v.)'de, Hz. Ali'yi, Hz. Harun'un bu önemli yerine koymaktadır.

2187- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Muâviye b. Ebî Süfyân, Sa'd'a emir verip Ali'yi kastederek:

“Ebû Türaba sövmekten seni ne menetti?” dedi. O da:

“Resulullah (s.a.v.)'in Ali'ye söylediği üç sözü hatırladığım müddetçe ben Ali'ye asla sövemem. Bu üç şeyden bir tanesinin benim için olması, bana, kızıl develerden daha sevimli olurdu.”

1- Ben, Resulullah (s.a.v.)'in Ali'ye hitaben söylerken işittim: Resulullah (s.a.v.) gazalarından birinde Ali'yi Medine'de kendi yerine vekil olarak bırakmıştı. Ali, Resulullah (s.a.v.):

“Ey Allah'ın resulü! Beni, kadın ve çocuklarla beraber geride mi bıraktın?” dedi. Resulullah (s.a.v.), ona:

“Sen kendinin, benim tarafımdan Harun'un Musa'ya yakınlığı menzilesinde olmana razı değil misin? Şu kadar var ki, benden sonra Peygamber yoktur” buyurdu.

2- Yine Resulullah (s.a.v.)'i, Hayber günü:

“Bu sancağı mutlaka Allah ve Resulünü seven, Allah ve Resulü de kendisini seven bir zata vereceğim” buyururken işittim. Biz sancak için hepimiz uzandık. Fakat o:

“Bana Ali'yi çağırın!” buyurdu. Ali gözlerinden rahatsız olduğu halde getirildi. Resulullah (s.a.v.) onun gözüne tükürdü ve sancağı ona verdi. Allah da Hayber'in fethini ona müyesser kıldı.

3- Bir de;

“De ki: Gelin, bizim ve sizin çocuklarınızı çağıralım” [559][559] ayeti inince Resulullah (s.a.v.) Ali'yi, Fatma'yı ve Hasan ile Hüseyin'i çağırarak:

“Allah’ın! Benim ailem bunlardır” buyurdu. [560][560]

Açıklama:

Ebu Turab, Hz. Ali'nin lakabıdır. Emevi yöneticileri, Hz. Ali'ye söverken onun ismini kullanarak değil de lakabını kullanarak küfretmİşlerdir. Hatta kendileri küfretmekle yetinmeyip sahabileri,

insanları, kısaca herkesi Hz. Ali'ye karşı sövmeleri için zorluyorlardı. Metinde de görüldüğü üzere idarecilik yetkilerini kullanarak bunu insanlara emrediyorlardı. Hz. Ali'ye sövmekten kaçınan kimselere çeşitli şekillerde zorluklar çıkarmışlar, güçlerinin yettiğine de baskı yapmışlardır. Kaçınanlara zulüm etmişlerdir. 2270 nolu hadis de buna bir örnektir.

2188- Sehl b. Sa'd (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), Hayber'in fethi günü:

“Bu sancağı öyle bir adama vereceğim ki, Allah onun elinde Hayber'in fethini müyesser kılacak. O, Allah'ı ve Resulünü sever, Allah ve Resulü de onu sever” buyurdu.

Sehl der ki:

“Artık insanlar o gece sancağı kime verecek diye konuşarak gecelediler. Sabahlayınca erkenden Resulullah (s.a.v.)Jin yanına vardılar. Her biri sancağın kendisine verilmesini umuyordu. Derken Resulullah (s.a.v.):

“Ali b. Ebi Tâlib nerede?” diye sordu. Sahabiler:

“Ey Allah'ın resulü! O, gözlerinden rahatsızdır” dediler. Resulullah (s.a.v.):

“Hemen ona haber gönderin!” buyurdu. Bunun üzerine Ali Resulullah (s.a.v.)'e getirildi. Resulullah (s.a.v.) onun gözlerine tükürdü ve ona iyileşmesi için dua etti. Ali derhal düzeldi. Hattâ hiç ağrısı yokmuş gibi oldu. Resulullah (s.a.v.) sancağı ona verdi. Ali;

“Ey Allah'ın resulü! Onlarla, bizim gibi müslüman oluncaya kadar mı savaşacağım?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):

“Ey Ali! Onların içine yavaşça gir. Tâ onların sahasına in(ip ordugahını kurarsın, sonra da onları İslâm'a davet et! İslâm hususunda üzerlerine vacip olan Allah'ın haklarını onlara haber ver. Allah'a yemin ederim ki, senin sayende Allah'ın bir tek kişiye hidâyet vermesi, senin için kırmızı develerin senin olmasından daha hayırlıdır” buyurdu. [561][561]

2189- Yezîd b. Hayyân'dan rivayst edilmiştir:

“Ben, Hus'ayn b. Sebrâ ve Ömer b. Müslim, Zeyd b. Erkam'e gittik. Yanına oturduğumuz zaman Husayn, ona:

“Ey Zeyd! Gerçekten sen çok hayırla karşılaştın. Resulullah (s.a.v.)'i gördün, hadisini dinledin, onunla beraber gazaya katıldın ve arkasında namaz kıldın. Ey Zeyd! Gerçekten sen çok hayırla karşılaştın. Ey Zeyd! Bize, Resulullah (s.a.v.)'den işittiklerini rivayet et!” dedi. Zeyd:

“Ey kardeşim oğlu! Vallahi, yaşım geçti, vaktim ilerledi. Resulullah (s.a.v.)'den bellediklerimin bazısını unuttum. Dolayısıyla size ne rivayet etmişsem kabul edin, neyi rivayet etmemişsem onu benimle mükellef tutmayın!” dedi. Sonra şunu söyledi:

“Resulullah (s.a.v.) bir gün Mekke ile Medine arasında “Humm” denilen bir suyun başında aramızda hutbe okumak üzere ayağa kalktı. ilk önce Allah'a hamd etti, senada bulundu, öğüt verip hatırlatma da bulundu. Sonra da:

“Bundan sonra; haberiniz olsun ki, ey insanlar! Ben ancak bir insanım. Rabbimin elçisinin gelmesi ve benim de ona icabet etmem yakındır. Ben size iki ağır emanet bırakıyorum. Bunların birincisi; içinde doğru yol ve nur bulunan Kltabullah'dır. O halde Kitâbullah'ı alın ve ona sarılın!” buyurdu. Böylece insanları Allah'ın kitabına teşvik edip gönülleri ona rağbet ettirdi. Sonra da:

“Bir de, Ehl-İ Beytimi bırakıyorum. Ehl-i beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım! Ehl-i beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım! Ehl-i beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım!” buyurdu. Husayn, ona:

“Ey Zeyd! Resulullah (s.a.v.)'in Ehl-i beyti kimlerdir? Kadınları, Ehl-i beytinden değil midir?” diye sordu. Zeyd:

“Resulullah (s.a.v.)'in kadınları, onun Ehl-i beytindendir. Fakat onun asıl Ehl-i beyti, Resulullah (s.a.v.)'den sonra sadaka almaları haram olanlardır” diye cevap verdi. Husayn:

“Onlar kimlerdir?” diye sordu. Zeyd:

“Onlar; Ali'nin ev halkı, Akîl'in ev halkı, Cafer'in ev halkı ve Abbâs'ın ev halkıdır” dedi. Husayn:

“Bunların hepsine sadaka almak haram kılınmış mıdır?” diye sordu. Zeyd:

“Evet!” diye cevâp verdi. [562][562]

Açıklama:

Humm, Cuhfe'ye üç mil mesafede bulunan bir meşe ağacıdır. Orada o meşe ağacına izafe edilen meşhur bir göl vardır. O göle, “Gadiru Humm” denilir.)

2190- Hehl b. Sa'd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Medine'ye Mervan hanedanından bir kimse vali tâyin edilmişti. Bu kimse, Sehl b. Sa'd'ı çağırarak Ali'ye sövmesini emretti. Sehl, buna razı olmadı. Vali, ona:
“Madem ki, Alî'ye sövmeye razı olmuyorsun, hiç olmazsa “Allah, Ebû Turab'a lanet etsin” de!” dedi. Bunun üzerine Sehl:
“Ali'nin Ebû Turab'dan daha sevimli hiçbir ismi yoktur. Bu isimle çağrıldığı zaman gerçekten sevinirdi” dedi. Bu defa vali:
“Bize onun kıssasını haber ver! Ona, niçin Ebû Turab ismi verildi?” dedi. Sehl şunu söyledi:
“Resulullah (s.a.v.) Fâtıma'nm evine gelmişti. Ali'yi evde bulamamıştı. Fâtıma'ya:
“Amcan oğlu Ali nerede?” diye sordu. Fâtıma:
“Aramızda tartışma türü bir şey oldu. Benimle bozuştu. Bunun üzerine evden çıkıp gitti. Yanımda öğle uykusuna yatmadı” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), bir kimseye:
“Bak! Şu Ali nerede?” buyurdu. Adam gidip baktı, sonra da geldi ve:
“Ey Allah'ın resulü! Ali, mescitt uyuyor” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) mescide Ali'nin yarıma geldi. Ali yan uzanmış, örtüsü bir tarafından sıyrılmış, vücudu toprağa bulanmış bir vaziyetteydi. Resulullah (s.a.v.):
“Ebu Turab! Kalk, Ebu Turab! Kalk” diyerek onun bedeninden toprağı silkmeye başladı. [563][563]

Açıklama:

Ebu Turab, “Toğrağin babası” demektir.

5- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a.)’ın Fazileti

2191- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.) bir gece uyuyamamıştı. Derken:

“Keşke bu gece sahabil erimden elverişli birisi beni muhafaza etse!” buyurdu. Âişe der ki: *“Tam bu sırada bir silah sesi işittik. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):*
“O kimdir?” diye seslendi.
“Ey Allah'ın resulü! Sa'd b. Ebi Vakkâs! Seni bekleyip muhafaza edeyim diye geldim” dedi.
Âişe:
“Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) uyudu, hatta biz onun horlamasını işittik” dedi. [564][564]

Açıklama:

Sa'd b. Ebi Vakkas, ilk müslümanlardandır. müslüman olduğunda 17 yaşındaydı. Cennetle müjdelenmiş sahabiler içerisinde yer almaktadır. Resulullah (s.a.v.)'in kendilerinden razı olarak vefat ettiği altı kişilik şura heyeti üyelerinden biridir, Kufe'yi şehir haline getiren Sa'd b, Ebi Vakkas olmuştur. Hicretin 55. yılında Medine dışında Akik denilen yerde vefat etmiştir. Cenaze namazını Mervan kıldırmıştır. Vefat ettiğinde sahih olan rivayete göre 80 yaşındaydı.

2192- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), Uhud savaşı günü Sa'd için kendi babasını ve annesini birlikte anmıştır.
Sa'd der ki: Müşriklerden bir kimse (o gün) müslümanlardan hayli can yakmıştı. Peygamber (s.a.v.), Sa'd'a hitaben:
“Babam annem sana feda olsun, ok at!” dedi.
“Ben o müşrik için aşağısına saplamak için demiri olmayan bir ok çekip fırlattım ve böğründen isabet ettirdim. Hemen yere düştü, avret yeri açıldı. Düşmanının vurulması sebebiyle Resulullah (s.a.v.) ferahlayıp gülümsedi. Hatta gülerken azı dişlerini gördüm.” [565][565]

2193- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Sa'd b. Ebi Vakkâs hakkında Kur'an'dan bir çok ayet inmiştir:
1- Sa'd'ın annesi, Sa'd İslam dininden dönmedikçe ebediyyen onunla konuşmayacağına ve yiyip içmeyeceğine dair yemin edip:

“Sen, Allah'ın, sana; annen ile babana iyilik vasiyyet ettiğini söylüyorsun. Ben senin annenim. Ben de sana dini terk etmeni emrediyorum” dedi.
Sa'd (devamla) der kî:
“Annem üç gece bekledi, Nihayet açlıktan bayıldı. Bunun üzerine Umare adında bir oğlu kalkıp ona su içirdi. Annem Sa'd'a beddua etmeye başladı. Bunun üzerine Yüce Allah, Kur'ân'daki şu âyeti indirdi:
“Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi körü körüne bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin..” 566[566]
2- Sa'd der ki:
“Resulullah (s.a.v.) büyük bir ganimet almıştı. Bir de baktım ki, ganimetin içinde bir kılıç var! Hemen onu alarak Resulullah (s.a.v.)'e getirdim ve ona:
“Bu kılıcı bana bahşet! Ben hâlini bildiğin bir kimseyim” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Onu aldığın yere iade eti” buyurdu. Ben de gittim tam onu ganimet yerine koymak istediğim sırada nefsim beni ayıpladı ve tekrar dönüp Resulullah (s.a.v.)'in yanına gelip ona;
“Bunu bana ver!” dedim. Resulullah (s.a.v.), bana sesini şiddetlendirerek:
“Onu aldığın yere koy!” buyurdu. Bunun üzerine Yüce Allah,
“Sana ganimetleri soruyorlar.” 567[567] ayetini indirdi.
3- Sa'd der ki:
“Ben hastalanmıştım. Peygamber (s.a.v.)e haber gönderdim. O da hemen yanıma geldi. Ona;
“Bana izin ver, malımı dilediğim yere taksim edeyim” dedim. Resulullah (s.a.v.) buna razı olmadı. Ona:
“Öyleyse malımın yarısını!” dedim. Buna da razı olmadı. Ona:
“Öyleyse üçte birini!” dedim. Buna ses çıkarmadı. Artık bundan sonra malın üçte birini vasiyet etmek caiz oldu.
4- Sa'd der ki:
“Ensar ve muhacirlerden oluşmuş birkaç kişinin yanına geldim. Bana:

“Gel seni doyuralım ve sana içki içirelim' dediler. Bu mesele, içki haram kılınmazdan önce idi. Onların yanına bir bostan içindeyken vardım. Bir de baktım ki, yanlarında kızartılmış bir deve kellesi ve bir testi de içki var! Onlarla beraber yedim, içtim. Derken onların yanında Ensar ile Muhacirlerden bahsedildi. Ben:
“Muhacirler, Ensar'dan daha lıdır1 dedim. Bunun üzerine bir adam başımın iki çenesini yakaladı ve bana o deve kellesiyle vurarak burnumu yaraladı. Hemen Resulullah (s.a.v.)'e gelerek ona durumu haber verdim. Bunun üzerine Yüce Allah benim hakkımda içkinin hükmünü indirdi.”

Açıklama:

“Şarab, kumar, dikili taşlar ve oklar şeytan işi pis şeylerdir.” [568][568]

2194- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Peygamber (s.a.v.)'le birlikte altı kişiydik. Müşrikler, Peygamber (s.a.v.)'e:
“Biz yanına geldiğimiz zaman şunları yanından kov, dolayısıyla bize karşı herhangi bir söz ve fiille cüretkarlıkta bulunmasınlar” dediler.
Sa'd der ki:
“Ben, Abdullah İbn Mes'ud, Huzeyl kabilesinden bir kimse, Bilal ve isimlerini söyleyemeyeceğim iki kişi daha altı kişilik bir topluluk idik. Resulullah (s.a.v.)'in gönlüne Allah'ın, düşmesini dilediği bir şey düşmüş ve kendi kendine konuşmuştu. İşte bunun üzerine Yüce Allah,
“Sabah-akşam Rablerine sırf O'nun rızasını dileyerek dua eden kimseleri yanından kovma.” [569][569] ayetini indirdi. [570][570]

6- Talha B. Ubeydüllah (r.a.) ile Zubeyr B. Avvâm (r.a.)’in Fazileti

2195- Ebu Osman'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in savaştığı şu günlerin bazısında Peygamber (s.a.v.)'in maiyetinde Talha ile Sa'd b. Ebi Vakkâs'tan başka hiç kimse kalmadı. [571][571]

Talha, İslam'ın ilk dönemlerinde Ebu Bekr'in teşvikleri sonucu müslüman olmuştur. Medine'ye hicret etti. Resulullah (s.a.v.) onu Ebu Eyyub el-Ensari ile kardeş yaptı. Bedir savaşı hariç bütün gazalara katılmıştır. Cennetle müjdelenmiş sahabiler içerisinde yer almaktadır.
Hicretin 36. yılında Mervan tarafından öldürülmüştür, öldüğünde 60 yaşındaydı.
Zübeyr, ilk müslümanlardandır. müslüman olduğunda 15 yaşındaydı. Daha küçük yaşta müslüman olduğunu söyleyenler de vardır. Cennetle müjdelenen on kişi içerisinde yer almaktadır. Hz. Ebu Bekr'in kızı Esma'yla evlendi.
Hicretin 36. yılında Cemel vakasından vazgeçip yoldan dönüp gelirken bazı serserilerin saldırısı üzerine öldürülmüştür. Öldürüldüğünde 66 yada 67 yaşında idi.

2196- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Hendek günü insanları cihada çağırdı. Zübeyr, bu çağrıya katıldı. Sonra Resulullah (s.a.v.) insanları yine cihada çağırdı. Yine Zübeyr bu çağrıya katıldı. Resulullah (s.a.v.) yine insanları cihada çağırdı. Zübeyr yine bu çağrıya katıldı. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Her peygamberin havarileri/yardımcıları vardır. Benim havarim de, Zübeyrdir” buyrudu.[572][572]

2197- Abdullah İbnu'z-Zübeyr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben ve Ömer b. Ebî Seleme, küçük olduğumuz için Hendek savaşı günü, kadınlarla birlikte Hassan'ın kalesinde idik. Bazen o bana belini eğiltip sırtına çıkarak dışarıya bakardım. Bazen de ben ona belimi eğiltip sırtıma çıkarak o dışarıya bakardı. Babam Zübeyr'i atının üzerinde silâhlı olarak Kureyza oğulları tarafına geçtiğinde onu tanıyordum.
Abdullah b. Zübeyr der ki: Ben bunu babama anlattım. Babam:
“Evladım! Beni gördün mü?” dedi. Ben de:
“Evet!” dedim. Babam:
“Doğrusu Allah'ın adına yemin ederim ki, o gün, Resulullah (s.a.v.) benim için kendi anne ve babasını bir arada zikrederk:

“Babam ve annem sana feda olsun” buyurdu” dedi.[573][573]

2198- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Hıra dağının üzerinde Ebu Bekr, Ömer, Osman, Ali, Talha ve Zübeyr'le birlikte bulududuğu sırada o taştan ibaret olan Hıra dağı sallandı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Sakin ol! Senin üzerinde Peygamber'dcn yada Sıddîk'dan veya Şehid'den başka hiç kimse yoktur” buyurdu. [574][574]

2199- Urve'den rivayet edilmiştir: Aişe, bana:
“Allah'a yemin ederim ki, senin iki baban yani baban Zübeyr ile deden Ebu Bekr, “Kendilerine yara isabet ettikten sonra yine Allah'ın ve Resulünün davetine icabet eden kimseler zümresindendir” [575][575] dedi. [576][576]

7- Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrâh (r.a.)’ın Fazileti

2200- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Her ümmetin bir Emîn'i vardır. Ey Muhammed ümmeti! Bizim Emîn'i-miz de, Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrâh'tır.” [577][577]

Açıklama:

Ebu Ubeyde, bir günde müslüman olan beş kişi arasındadır. Hz. Ebu Bekr'in teşvikiyle müslüman olmuştur. Medine'ye hicret ettiğinde Sa'd b. Muaz'la kardeş yapılmıştı. Bu ümmetin emini/ güvenilir kimsesi idi. Bedir ve daha sonraki gazalara katılmıştır. Amvas olayı sırasında veba hastalığına yakalanarak sahih olan rivayete göre hicretin 18. yılında vefat etmiştir. Öldüğünde 58 yaşında idi.

2201- Huzeyfe (r.a)'tan rivayet edümiştir: “Necranlılar, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Bize Emin/güvenilir bir kimse gönder” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Size hakkıyla Emin ve hakkıyla da Emin bir kimse muhakkak göndereceğim” buyurdu.

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.)'in bu sözü üzerine sahabiler, bu yüce emin oima niteliğine mazhar olmak istediler. Bunun için beklemeye başladılar. Nihayet Resulullah (s.a.v.), (onlara) Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrâh'ı gönderdi. [578][578]
Necran heyeti, hicretin 9. yılında Yemen gelmişti. Bunlar geldiklerinde henüz Hıristiyan idiler. müslüman olup memleketlerine dönecekleri zaman yurtlarına emin bir emirin gönderilmesini Resulullah (s.a.v.)'den İstemişlerdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.)'de onlara Ebu Ubeyde'yi göndermiştir.

2202- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.), torunu Hasan için:
“Allah’ın! Doğrusu ben onu seviyorum. Onu sen de sev ve onu seveni sev” buyurdu. [579][579]

Açıklama:

Hz. Hasan, Hz. Ali'nin büyük oğludur. Seçkin, güzel, akıllı, vakarlı, cömert, övgüye layık, çokça hayır işleyen, dindar, İtibarlı ve dedesine çok benzemekteydi.
Hasan, hicretin 3. yılında Ramazan ayında doğmuştur. Hz. Peygamber'den 13 hadis rivayet etmiştir. 37 yaşında hilafete geçmiş, altı-yedi ay kadar Irak, Hicaz, Horasan, Yemen taraflanna hükümran olduktan sonra bir barış anlaşması sonunda hilafet görevini bırakarak Medine'ye çekilmiştir. Hicretin 49. yılında zehirlenerek Medine ölmüş ve Baki' kabristanlığına defnedilmiştir,
Hz. Hüseyin ise, Hz, Ali'nin küçük oğludur. Hicretin 4. yılında doğmuştur. Hz. Hasan hicretin 40 yılında zehirlenerek öldürülmüş, Hz. Hüseyin ise hicretin 61. yılında 54 yaşındayken Kerbela'da Aşure günü şehid edilmiştir.

Hz. Hasan ile Hz, Hüseyin, örnek alınacak ve yolu takip edilecek örnek imamlar ile raşid önderlerdendir. ikisine de çok haksızlık yapılmıştır. Fakat onlar, her zaman İslam'ın ve Resulullah (s.a.v.)'in izi sıra gitmişler ve bundan da hiç vazgeçmemişlerdir.

2193- İyâs, babası (Seleme)'den rivayet etmiştir:
“Ben, Peygamber (s.a.v.), Hasan ve Hüseyin binmiş oldukları halde, ben, Resulullah (s.a.v.)'in gri renkteki katırını(n ipinden tutup çekip götürdüm. Nihayet şu çocuk onun önünde ve şu da onun arkasında olduğu halde onları Peygamber (s.a.v.)'in hücresine götürdüm.” [580][580]

9- Peygamber (s.a.v.)’in Ehli Beytinin Fazileti

2194- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), bîr sabah üzerinde siyah yünden yapılmış nakışlı bir örtü olduğu halde mescidin avlusuna çıkmıştı. Derken Ali'nin oğlu Hasan geldi. Peygamber (s.a.v.) onu bu örtünün içine aldı. Sonra Hüseyin geldi. O da Hasan'ın yanına girdi. Sonra Fatıma geldi. Peygamber (s.a.v.), onu da bu örtünün içine aldı. Sonra Ali'de geldi. Onu da oraya soktu. Bu suretle hepsi örtünün içine girmiş oldu. Daha sonra Peygamber (s.a.v.),
“*Ey Ehl-i beyt! Allah sizden ancak kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak ister”* [581][581] ayetini okudu. [582][582]

Açıklama:

Ehl-i beytin kimlerden oluştuğunu görmek için 2269 nolu hadise bakabilirsiniz.

10- Zeyd b. Harise (r.a.) ile (Bunun Oğlu) Üsame B. Zeyd (r.a.)’ın Fazileti

2195- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Zeyd b. Hârise'yi, Kur'an'da,

“Onları babalarının adlarıyla çağırın. Bu, Allah katında daha doğru bir harekettir” [583][583] ayeti inene kadar hep “Muhammed'in oğlu Zeyd” diye çağırırdık.” [584][584]

2196- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Rumlar üzerine bir ordu göndermek istedi. Ordunun başına da Üsâme b. Zeyd'i komutan tayin etti. Bazı insanlar, Üsâme'nin komutan olmasına itiraz ettiler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) ayağa kalkıp:
“Siz onun komutanlığına dil uzatıyorsanız, siz bundan önce onun babasının komutan olmasına da dil uzatmıştınız. Allah hakkı için Zeyd komutanlığa tamamıyla layıksa ve o bana insanların en sevimlilerinden biri ise doğrusu Üsâme'de babasından sonra bana insanların en sevimlilerindendir” buyurdu. [585][585]

Açıklama:

Mute harbinde, Üsame'nin babası Zeyd b. Harise de şehit olmuştu. Peygamber (s.a.v.), bu yenilginin intikamını almak için Rumlara karşı bir ordu hazırlayıp ordunun başına da Zeyd'in oğlu Üsame'yi geçirmişti. Üsame, bu sırada 18 yaşındaydı. Üsame'nin genç olması, azadlı bir kölenin olması ve sahabe içerisinde ondan daha söz sahibi kimseler olması gibi nedenlerden dolayı bazı kimseler onun komutan olmasına itiraz etmişlerdi. Resulullah (s.a.v.) bu sırada hasta idi. Hastalığı devam edince ordunun hareketi de ertelendi. Resulullah (s.a.v.)'in vefatı üzerine onun bu arzusunun Ebu Bekr yerine getirdi. Böylece Resulullah (s.a.v.)'in en son ve Ebu Bekr'in ilk donattığı ordu işte bu Üsame ordusu oldu.”

11- Abdullah b. Cafer (r.a.)’ın Fazileti

2197- Abdullah b. Ebi Müleyke'den rivayet edilmiştir:
“Abdullah b. Cafer, bir defasında maziyi anarak Abdullah İbn Zübeyr'e:
“Ben, sen ve Abdullah İbn Abbâs beraberce Resulullah (s.a.v.)'î karşıladığımız zamanı hatırlar mısın?” dedi. Abdullah İbn Zübeyr:

“Evet, hatırlarım. Resulullah (s.a.v.), benim ile Abdullah İbn Abbâs'ı terkisine almıştı da seni de almamıştı” dedi.[586][586]

2198- Abdullah b. Cafer (r.a)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir seferden geldiği zaman Ehl-i beytinin çocukları tarafından karşılanırdı. Bir defasında yine bir seferden geldi. Ben onun önüne geçirildim. Resulullah (s.a.v.)'de beni önüne bindirdi. Sonra Fatıma'nın iki oğlunun biri de getirildi. Resulullah (s.a.v.) onu da terkisine bindirdi. Bu suretle bir hayvan üzerinde üç kişi olduğumuz halde Medine'ye dahil edildik.” [587][587]

12- Müminlerin Annesi Hz. Hatice (r.a.nhâ)'nın Fazileti

2199- Hz. Ali (r.a)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i:
“Kendi zamanındaki kadınların en hayırlısı, İmran'ın kızı Meryem'dir. Kendi zamanındaki kadınların en hayırlısı da Huveylid'in kızı Hatice'dir” buyururken işittim. [588][588]

Açıklama:

Hz. Hatice'nin soyu ile Resulullah (s.a.v.)'in soyu, Kusayy'da birleşir. Resulullah (s.a.v.)'in hanımlarının nesep yönünden kendisine en yakın olanı Hz. Hatice'dir. Resulullah (s.a.v.)'in Hatice'yle olan evliliği 24 yıl sürmüştür. Resulullah (s.a.v.)'in, İbrahim'den başka bütün çocukları Hatice'den doğmuştur.

2200- Ebu Musa (r.a)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah şöyle buyurmaktadır:
“Erkeklerden kemale erenler çoktur. Kadınlardan ise Meryem bint. İmran ile Firavun'un hanımı Asiye'den baka kemale eren yoktur. Kadınlar üzerine Aişe'nin üstünlüğü, tiridin diğer yiyecekler üzerine üstünlüğü gibidir.” [589][589]

Açıklama:

Firavunun hanımı Asiye, Musa'nın hayatta kalmasına vesile olmuş, sonradan Musa'ya iman etmiş ve Musa gibi Firavun'un zulmüne uğramış, onun işkenceleri altında hayatını kaybetmiştir.
Meryem de namusunu ve iffetini muhafaza etme hususunda kale kadar sağlam bir iradeye ve ruha sahipti. Cebrail'in ona ruh üfürmek suretiyle hamile kalmış ve hamilelikten İsa (a.s) dünyaya gelmiştir.
Bazı alimler, Asiye ile Meryem ile ilgili naslan delil getirerek bunların peygamber olduğunu ileri sürmüşlerdir. İmam Eş'ari, kadın peygamberlerin sayısını altıya çıkarmıştır ki bunlar; Havva, Sare, Hacer, Musa'nın annesi, Asiye ve Meryem'dir. Çoğunluğa göre ise kadınlardan pengamber gelen olmamıştır.

2201- Ebu Hureyre (r.a)'dan rivayet edilmiştir: "Cebrail, Peygamber (s.a.v.)'e gelip ona:
"Ey Allah'ın resulü! İşte Hatice! Sana doğru yönelmiş gelmektedir. Beraberinde bir kap vardır ki, içinde katık yada yiyecek veya içecek vardır. Sana geldiği zaman ona Rabbi'nden ve benden selam söyle. Ayrıca ona, cennette inciden yapılmış bir köşkü de müjdele. O evde, ne gürültü olacak ve ne de sıkıntı!" dedi. [590][590]

2202- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Ben, Hatice'yi kıskandığım kadar hiçbir kadını kıskanmamışımdır. Halbuki Hatice, Resulullah (s.a.v.)'in benimle evlenmesinden üç yıl önce vefat etmişti. Onu kıskanmamın nedeni, Resulullah (s.a.v.)'in ondan sık sık bahsetmesini işitiyor olmamdır. Doğrusu Yüce Rabbi, Peygamber'e;
"Hatice'yi cennette inciden yapılmış bir köşkle müjdelemesini emretmiştir. Şu da var ki, Resulullah (s.a.v.) bazen koyun keserdi, sonra da o koyunun etini Hatice'nin yakınlarına/samimi dostlarına hediye ederdi." [591][591]

2203- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.), Hatice vefa edinceye kadar onun üzerine evlenmedi."

2204- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:

“Hatice'nin kızkardeşİ Hale bint. Huveylid, Resulullah (s.a.v.)'in yanına girmek için istemişti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), Hatice'nin izin istemesini hatırladı. Bundan memnunluk duyarak:
“Allah’ın! Huveylid'in kızı Hale!” buyurdu.
Bunun üzerine ben kıskandım ve ona:
“Allah sana onun yerine ondan daha hayırlısını vermişken, bir zaman önce ölmüş Kureyş'in kocakarılarından çenelerinin içi kırmızı bir kocakarıyı ne anıp duruyorsun!” dedim. 592[592]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.), Haie'nin sesini işitince, onu, Hatice'nin sesine benzeterek sevincinden titreyerek: “İşte Hale” demiştir.
Hz. Aişe'nin “Kocakarı” ifasesiyle kastettiği kişi, Hz. Hatice'dir. Resulullah (s.a.v.)'in Hz. Âişe'nin bu sert cevabına cevap vermeyişi, bu tür kıskançlığın kadınların tabiatında olduğunu bildiği için azabı gerektirmediğinden dolayı ona bir şey dememiştir.

13- Hz. Âişe (r.a.nhâ)'nın Fazileti

2205- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bana üç gece rüyamda göster/ildin. Melek, senin suretini bana ipekli beyaz bir kumaş parçası içerisinde getirip:
“Bu resmin sahibi, senin müstakbel eşindir” dedi. Nihayet ben senin yüzünü açınca baktım ki, o suret sendin. Meleğin o sözü üzerine ben:
“Eğer şu rüyam bana Allah tarafından gösterilmişse Allah kendi takdirini yerine getirir” dedim. 593[593]

Açıklama:

Hz. Âişe, Ebu Bekr'in kızıdır. Annesi, Ümmü Ruman bint. Amr'dır. Hz. Aişe, keskin bir zekaya, ince anlayışlılığı ve bir de ilmî kudretinin üstünlüğüdür. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra sahabiler bir

mesele hakkında tereddüt ettiklerinde Âişe'ye başvururlardı, Aişe'de onlann bu meselelerini gözerdi.

2206- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), bana:
“Ben senin benden razı olduğun ve bana öfkeli bulunduğun zamanı iyi bilirim” buyurdu. Ben:
“Bunu nerden biliyorsun?” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Benden razı isen: “Hayır, Muhammed'in Rabbi hakkı için” diyorsun. Eğer Öfkeliysen: 'Hayır, ibrahim'in Rabbi hakkı için” diyorsun” buyurdu. Ben:
“Evet! Vallahi, ey Allah'ın resulü! Doğru söylüyorsun. Fakat ben, dargın olduğum zaman zatından ve sevginden değil sadece isminden uzaklaşıyorum” dedim. [594][594]

2207- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Âişe, Resulullah (s.a.v.)'in yanında kızlarla oynardı.
Âişe der kî:
“Arkadaşlarım bana gelirlerdi, fakat Resulullah (s.a.v.)'den utanıp çekinirlerdi. Resulullah (s.a.v.)'de onları bana gönderirdi.” [595][595]

2208- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“İnsanlar, hediyelerini Âişe'nin (nöbet) gününe denk getirmeye çalışırlar, bununla Resulullah (s.a.v.)'i memnun etmek isterlerdi.” [596][596]

2209- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'in hanımları, Resulullah (s.a.v.)'in kızı Fâtima'yı Resulullah (s.a.v.)'e gönderdiler. O, Resulullah (s.a.v.)'in yanına girmek için izin istedi. Bu sırada Resulullah (s.a.v.) benimle beraber örtünün altında uzanmıştı. Resulullah (s.a.v.) ona izin verdi. Fâtıma:
“Ey Allah'ın resulü! Hanımların beni sana gönderdiler. Senden, Ebû Kuhafe'nin oğlunun kızı hakkında adalet istiyorlar” dedi. Ben susuyordum. Resulullah (s.a.v.) ona:
“Ey kızcağızım! Sen benim sevdiğimi sevmez misin?” dedi. Fâtıma:
“Evet, severim” dedi. Resulullah (s.a.v.):

“O halde Aişe'yi sev!” buyurdu.

Açıklama:

Fâtıma, Resulullah (s.a.v.)'den bunu işitince kalktı ve Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarının yanına dönerek onlara kendisinin Resulullah (s.a.v.)'e söylediğini ve Resulullah (s.a.v.)'in kendisine söylediği sözü haber verdi. Onlar, Fatıma'ya:
“Bize hiç bir şey yaptığını görmüyoruz. Hemen Resulullah (s.a.v.)'e geri dön ve ona: *“Gerçekten hanımların Ebû Kuhafe'nin oğlunun kızı hakkında senden adalet istiyorlar” de!”* dediler. Fâtıma:
“Allah'ın adına yemin ederim ki, Âişe hakkında ben Resulullah (s.a.v.)'e ebediyyen söz söyleyemem” dedi.
Aişe der ki:
“Bunun üzerinePeygamber (s.a.v.)'in hanımları, Resulullah (s.a.v.)'in hanımı Zeyneb bint. Cahş'i Peygamber (s.a.v.)'e gönderdiler. Zeyneb, Resulullah (s.a.v.)'in yanında diğer kadınlara nispetle mertebe bakımından onlardan bana denk denk/rakip bir kadındı. Din hususunda Zeyneb'ten daha hayırh hiç bir kadın görmedim. Allah'tan onun kadar korkan, onun kadar doğru söyleyen, onun kadar akrabalık bağına önem veren, ondan çok sadaka veren, verdiği sadakada nefsini onun kadar horlayıp o amelle Yüce Allah'a yakınlık gösteren yoktu. Ancak mizacmdaki hiddetten kaynaklanan bir kükremesi vardı ki, ondan da çabuk dönerdi.Zeyneb, Resulullah (s.a.v.)'in yanına girmek için izin istedi. Resulullah (s.a.v.) ise Aişe ile beraber onun örtüsünün altında Fâtıme'nin girdiği zamanki halde bulunuyordu. Resulullah (s.a.v.) ona da izin verdi.” Zeyneb:
“Ey Allah'ın resulü! Hanımları beni sana gönderdiler. Ebû Kuhafe'nin (oğlunun) kızı hakkında senden adalet istiyorlar' dedi. Sonra da benim aleyhime atıp tuttu ve hakkımdaki sözü uzattı. Ben, Resulullah (s.a.v.) gözetiyor, bana onun hakkında konuşmaya izin verecek mi diye gözüne bakıyordum. Zeyneb konuşmasına devam etti. Nihayet Resulullah (s.a.v.) benim kendimi savunmama bir şey demeyeceğini anladım. Zeyneb'e atıp tutmaya başlayınca, ona yaptığım hücumda kendisine aman vermedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) gülümseyerek:

“Bu, Ebû Bekrin kızıdır!” buyurdu. [597][597]

Açıklama: Resulullah (s.a.v.)'in hanımları, Resulullah (s.a.v.)'den sevgi ve kalb muhabbeti konusunda adalet istiyorlardı. Çünkü Resulullah (s.a.v.)'in, Aişe'ye karşı hepsinden fazla bir sevgisi vardı. Alimler, kadınlar arasında sevgi konusunda adaletli olmanın ve eşit davranmanın lazım gelmediği hususunda ittifak etmişlerdir.
Resulullah (s.a.v.)’in dokuz hanımı vardı. Bunların evleri ayrı ayrı İdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) her gece sırayla birinin yanında kalırdı. Yaşlı olanlardan sırasını Aişe'ye veren vardı. Bu sebeple Resulullah (s.a.v.) Aişe'nin yanında daha fazla kalıyordu. Sahabiler de Resulullah (s.a.v.)'e Aişe'yi daha çok sevdiğini bildikleri için Aişe'nin yanında kaldığı günü bekleyerek o günde Peygamber (s.a.v.)'e hediyelerini veriyorlardı.
Ayrıca Resulullah (s.a.v.)'e vahiy sadece Aişe'nin yatağında olduğunda iniyordu. Diğer hanımlanyla birlikte olduğunda vahiy hiç inmemişti. [598][598] Bundan dolayı da Aişe'ye olan ilgisi daha fazlaydı.

2210- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) vefat ettiği hastalığı sırasında Aişe'nin nöbet gününün gecikmesinden dolayı onu araştırıp:
“Bugün benrfieredeyim! Yarın kimin yanında olacağım!” derdi.
“Nöbet gününü gelince, Allah, onun ruhunu benim ciğerim ile boğazım arasında aldı.” [599][599]

2211- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'i, vefatından önce göğsüne dayalı olduğu halde kulak verdiğinde:
“Allah’ın! Beni bağışla! Bana merhamet eyle ve beni Refik'e peygamberler/melekler topluluğuna ilhak eyle” buyururken işittim. [600][600]

2212- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.) sağlıklı iken:
“Hiç bir Peygamber kendisine cennetteki yeri gösterilip sonra muhayyer bırakılmadıkça ruhu kabzedilmemiştir” buyururdu.
Âişe der ki:

“Resulullah (s.a.v.)'in vefatı yaklaşınca başı benim dizimin üzerinde olduğu halde bir müddet bayıldı. Sonra ayıldı. Gözünü tavana dikti. Sonra da:
“Allah’ın! Refik-i Â'layı isterim!” buyurdu.
Âişe der ki:
“Şu halde Resulullah (s.a.v.) bizi tercih etmiyor” dedim. Yine Âişe:
“Anladım ki, bize sıhhatlıyken söylediği:
Hiç bir Peygamber cennetteki yerini görüp sonra muhayyer bırakılmadıkça ruhu kabzolunmamıştır” sözü, sahihmiş” dedi.
Âişe:
“Bu, Resulullah (s.a.v.)'in söylediği son söz, “Allah’ın! Refîk-ı Â'layı isterim!” oldu.” [601][601]

2213- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) sefere çıktığı zaman kadınları arasında kur'a çekerdi. Bir defa kur'a Âişe ile Hafsa'ya düştü. Bundan dolayı ikisi birden Resulullah (s.a.v.)'le beraber sefere çıktılar. Resulullah (s.a.v.) gece olduğunda Âişe'yle birlikte yürür, onunla konuşurdu. Derken Hafsa, Âişe'ye:
“Bu gece benim deveme binmez misin? Ben de senin devene bineyim. Sen de gör, ben de göreyim” dedi. Âişe:
“Tamam!” diye cevap verdi. Hafsa'nın devesine bindi. Hafsa da Aişe'nin devesine bindi. Az sonra Resulullah (s.a.v.) Aişe'nin devesine geldi. Üzerinde Hafsa vardı. Selâm verdi, sonra onunca birlikte yürüdü. Nihayet bir yere indiler. Âişe, Resulullah (s.a.v.)'i aradı ve kıskandı konağa indikleri zaman ayaklarını izhır otlarının içine koyup:
“Rabbim! Bana bir akreb veya yılan musallat et de beni soksun. Ben, Resulullah (s.a.v.)'e bir şey söylemeye güç yetiremeyeyim” demeye başladı. [602][602]

Açıklama:

İzhır, kokulu bir ot olup İçerisinde çoğunlukla zehirli hayvanlar ve haşereler olur.

2214- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i: *“Aişe'nin kadınlara üstünlüğü, tirit yemeğinin diğer yemeklere olan üstünlüğü gibidir”* buyururken işittim. [603][603]

2215- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz, Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir; Resulullah (s.a.v.):
“Ey Âişe! Bu yanımdaki Cebrail'dir. O, sana selam ediyor” buyurdu. Ben de:
“Ve alehi's-Selâm ve Rahmetullah” Selam ve Allah'ın rahmeti, onun üzerine de olsun” diye karşılık verdim.
Âişe, Resulullah'ı kastederek:
“O, benim göremediğim (Cebrail'i) görüyordu” dedi. [604][604]

2216- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Bir zamanlar onbir kadın bir yerde oturup kocalarının durumlarından hiçbir şey saklamayıp birbirlerine anlatacaklarına dair aralarında sözleşmişlerdi. Bunlardan;

Birinci Kadın:

“Benim kocam, sarp dağ başında arık bir deve etidir. Kolay değil ki, çıkılsm, semiz değil ki insanlar tarafından evlerine taşınsın!” dedi.

İkinci Kadın:

“Kocamın halini açığa çıkarıp yayamam. Çünkü korkarım. Onun hallerini bitirmeden bırakamam. Onun fenalıklarını sayacak olursam gizli-açık her halini sayıp dökmek zorunda kalacağım. Bu ise imkansızdır” dedi.

Üçüncü Kadın:

“Benim kocam, aklı kıt bir insandır. Konuşursam boşanırım, susarsam kocamdan uzak düşerim” dedi.

Dördüncü Kadın:

“Kocam, Necid çölünün gece hayatı gibidir. Ne sıcaktır, ne soğuk olup mutedil huyda bir kimsedir. Ondan ne korkulur ve ne de bıkılır!” dedi.

Beşinci Kadın:

“Kocam içeri girerse avdan gelen pars gibi olup koynumda mışıl mışıl uyur. Dışarı çıkarsa arslan kesilir. Evdeki masrafı sormaz” dedi.

Altıncı Kadın:

“Kocam oburdur. Yemek yerse silip düpürür, içerse su kabını kurutur, yatarsa yorganına sarınır, hüznümü gidermek için elini elbiseme bile sokmaz!” dedi.

Yedinci Kadın:

“Kocam, tohumsuzdur yada işinin bilmeyen ahmak bir kimsedir. Ahmaklığından işleri üzerine yığılmıştır. Her dert onu bulur. Ya başını yarar, ya kolunu kırar, yada ikisini birden yapar!” dedi.

Sekizinci Kadın:

“Kocamın kokusu, zaferan gibi hoş kokar. Teni de, tavşana dokunur gibi yumuşaktır!” dedi.
Dokuzuncu Kadın:

“Kocamın evi yüksek direklidir, kılıcının kını uzundur, ocağının külü çoktur, evi de İnsanların toplantı yerine yakın bir kimsedir” dedi. Yani kocamın evi harikadır, kendisi uzun boyludur, evi misafir kabul edilecek bir yerdedir.

Onuncu Kadın:

“Kocam, Mâlik'dir. Hem ne kadar Mâlik! Mâlik bundan çok daha hayırlıdır. Onun bir çok devesi vardır. Onların çökecek geniş yerleri

vardır. Yaylım yerleri azdır. Ud sesini işittiklerinde boğazlanacaklarını anlarlardı” dedi.

Onbirinci Kadın:

“Kocam Ebû Zer'dir. Kocam Ebû Zerr, iyi huylu bir kimsedir! Zinerten kulaklarımı şakırdattı. Bazularımı tombullaştırdı. Beni sevindirdi. Benim de gönlüm ferah oldu. Beni “Şık” denilen dağ başında küçük bir koyun sürücüğü olan bir kabile içerisinde buldu. Sonra beni atları kişner, develeri böğürür, ekinleri sürülüp daneler samanından ayrılı, müreffeh bir aileye kattı. Onun yanında ne konuşsam red olunmam. Uyurum, sabah olunca da uyurum. Bol bol süt içerim, artık içecek halim kalmaz.
Ebû Zer'in annesine gelince; Ebû Zer annesi iyi huylu bir kadındır! Ambarlan büyük, evi geniş...
Ebû Zer'in oğluna gelince; Ebû Zer'in oğlu, iyi huylu bir kimsedir! Yatağı soyulmuş hurma lifi gibi. Onu, ancak bir kuzunun budu doyurur.
Ebû Zer'in kızına gelince; Ebû Zerin kızı, iyi bir huylu kızdır! Annesine ve babasına itaatkardır. O dilber kızın vücudu, elbiseni doldurur. Güzelliği, akranlarının kıskançlığına sebep olur.
Ebû Zer'in cariyesine gelince; Ebû Zer'in cariyesi, sadakatli bir cariyedir! Aile sırlarımızı ortalığa yaymaz. Evmİzin azığını döküp saçmaz. Evimizi de kuş yuvasına çevirmez, temiz tutar.
Tulumlarımızda süt çalkalanırken Ebû Zer çıkıp gitti. Yolda bir kadına rastiadı. Kadının yanında pars gibi çevik iki çocuğu vardı. Bu iki çocuk, kadının böğrünün altındaki memeleriyle oynuyorlardı. Kocam bu kadını sevmiş, bu sebeple hemen beni boşayıp onunla evlendi. Ben de ondan sonra eşraftan bir adamla evlendim. Yürüyüşü iyi olan ata biner. Eline “Hattı' türü mızrak alır. Evime birçok deve getirir. Bana her hayvandan bir çift verip:
“Ey Ümmü Zer! Akrabana da ver!” derdi. Ama onun bana verdiği her şeyi toplasam Ebû Zer'in kaplarının en küçüğünü bile doldurmaz” dedi. [605][605]

15- Hz. Peygamber (s.a.v.)’in Kızı Fâtıma (r.a.nhâ)'nın Fazileti

2217- Misver b. Mahreme (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i minberde:
“Hişâm b. Muğîre oğulları, kızlarını, Ali b. Ebi Talib'e nikahlamak için benden izin istediler. Ben onlara izin vermiyorum. Tekrar ediyorum, onlara izin vermiyorum. Ancak Ebu Talib'in oğlu Ali, benim kızımı boşayıp onların kızıyla evlenmek isterse o başka. Çünkü kızım, benden bir parçadır. Onu rahatsız eden şey, beni de rahatsız eder ve onu üzen şey beni de üzer” buyururken işittim. [606][606]

Açıklama:

Hz. Ali'nin dünürlük yaptığı kadın, Ebu Cehlin kızı Cüveyriye'dir. İsminin Cemile olduğunu söyleyenler de vardır. Bu kadın, aslında İyi bir müslüman olmuştu.
Fakat Resulullah (s.a.v.), kızı Fatıma'nın annesini ve kız kardeşlerini kaybettikten sonra hayatta yalnız kaldığını bildiği için kadınların yaradılışında bulunan kıskançlık duygusunun da ilavesiyle üzüntüsünün son haddine varacağını ve etrafında derdini dökebileceği bir kimsesi de olmadığı için bunalıma sürükleneceği ve dolayısıyla dinî yönden büyük bire tehlikeyle karşı karşıya kalacağını düşünerek kızı Fatıma hakkında endişeleniyordu. Bu endişesini, bir hutbesinde dile getirdi. Hz. Ali, Ebu Cehl'in kızına dünürlük yaparken,
“Size helal olan kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın” [607][607] ayetinin genel hükmüne sarılmıştı. Fakat Resulullah (s.a.v.j'in bunu hoş karşılamadığını anlayınca, hemen vazgeçti.
Hz. Peygamber {s.a.v.j'in, kendi kızı ile Ebu Cehl'in kızının bir nikâh altında toplanmalarını iki sebepten dolayı yasaklamıştır: Birincisi; bu nikâhın Hz. Fatıma'ya eziyet vermesidir. Bu durumda Hz. Peygamber 'in kendisi de eziyet duyacak ve buna sebep olan Hz. Ali ile Hz. Faîima'ya karşı beslediği şefkatten dolayı bu evlenme teşebbüsüne engel olmuştur.

ikincisi ise; kıskançlık dolayısıyla Hz. Fatıma'nın fitneye düşeceğinden korkmasıdır.
Bazı alimler: “Hz. Peygamber (s.a.v.)'in maksadı, Ebu Cehl'in kızı ile Hz. Fatıma'nın bir nikâh altında toplanmalarını yasaklamak değildir. Sadece Allah'ın lütfuyla bunların bir araya gelemeyeceklerini bildirmiştir” demişlerdir. Çünkü bir rivayette geçen, “Ben ne helali haram ve ne de haramı helal kılarım” sözü de; Ebu Cehl'in kızının Hz. Ali'ye aslında helal olduğunu bildirmektedir.
Yine Yüce Allah, Hz. Peygamber (s.a.v.)in kızı ile Allah düşmanı bir kimsenin kızının
birleşmesini daha önce haram kılmış olması ve Resulullah (s.a.v.j'in, "Vallahi, Allah resuuun kızı, Allah düşmanının kızı ile bir erkeğin (Nikâhı) altında kesinlikle bir va gelmez" sözüyle; Allah'ın bir yasağını haber vermek istemiş olması da mümkündür.
Bu takdirde ResuluIlah (s.a.v.)'in kızının, aduvvullah (Allah'ın düşmanmjın kızıyla bir nikâh altında birleştirilmesi konusu haram olan nikâhlar içerisine girer. [608][608]
Fakat Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, Hz. Ali'nin evliliğine, Ebu'I-Âs olayını hatırlatması; Hz. Ali'nin de, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e, Fatıma'nın üzerine bir başkasıyla evlenmeyeceğine dair söz verdiği intibaını güçlendirmektedir. Dolayısıyla da Hz. Ali'den bu sözüne bağlı kalmasını yada kızını boşaması gerektiğini belirtmektedir.
Başka bir rivayette Hz. Peygamber (s.a.v..y)'in, konuşma sırasında Ebul-As meselesini, Ali'ye örnek olarak vermektedir. Çünkü Ebu'l-As, Zeyneb üzerine ikinci bir kadınla evlenmeyeceğine söz vermiş ve bu sö2üne hep sadakat göstermiş, aynca müslüman olmadan önce de müslüman olduktan sonra da Zeyneb'e daima iyilik etmiş, onu hiç üzmemiştir.

2218- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Peygamber ölüm döşeğinde iken Peygamber (s.a.v.)'in hanımları, onun yanında idiler. Onlardan hiçbirini terk etmemişti. Derken Fatıma yürüyerek geldi. Yürüyüşü, Resulullah (s.a.v.)'in yürüyüşünden farklı değildi.
Resulullah (s.a.v.), Fatıma'yı görünce, onu hoşça karşılayıp:
“Merhaba! Kızım” buyurdu.

Sonra onu sağına yada soluna oturttu. Sonra ona, bir şeyler fısıldadı. Bunun üzerine Fatıma aşın derecede ağladı. Onun ağlamasını görünce, yanına çağırıp ikinci defa ona bir şeyler fısıldadı. Bu defa Fatıma güldü.
Fatıma'ya:
“Resulullah (s.a.v.) kadınların arasından sır söylemek için seni seçti. Sonra da sen ağlıyorsun?” dedim.
Resulullah (s.a.v.), yanımızdan kalktığı zaman Fatıma'ya:
“Resulullah (s.a.v.), sana ne söyledi?” diye sordum. Fatıma:
“Ben, Resulullah (s.a.v.)'in sırrını açığa çıkaramam!” dedi. Resulullah (s.a.v.) vefat edince, Fatıma'ya:
“Senin üzerinde olan hakkım namına yemin ediyorum ki, bana, Resulullah (s.a.v.)'in sana ne söylediğini söyle!” dedim. Fatıma:
“İşte şimdi olur. Evet! Birinci defa bana fısıldadığında Cebrail'in her sene kendisine bir yada iki defa Kur’an-ı arzettiğini, bu kez ise iki defa arzettiğini haber verip:
“Ben, ecelimin yaklaştığını görüyorum. Allah'tan kork! Sabret! Çünkü ben, senin için ne iyi öncüyüm!” buyurdu.
Ben de gördüğün şekilde ağladım. Benim ağladığımı görünce, bana tekrar fısıldayıp:
“Ey Fatıma! Müminlerin kadınlarının hanımefendisi yada bu ümmetin kadınlarının hanım efendisi olmak istemez misin!” buyurdu.
“Ben de gördüğün şekilde güldüm”dedi. [609][609]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.)'in 7 çocuğu vardı. Bunlardan 3'ü erkek idi. Bunlar;
a- Kasım.
b- Abdullah.
c- İbrahim'dir. 4 tanede kızı vardı. Bunlar ise;
a- Rukiyye.
b- Zeynep.
c- Ümmü Gülsüm.
d- Fahma'dır.
Hz. Fatıma, Resulullah (s.a.v.)'in peygamberlikle görevlendirilmesinden kısa bir müddet önce dünyaya gelmiştir. Hicretin 2. yılında Bedir savaşından önce Hz. Ali'ye evlenmiştir.

Fakat gerdeğe, Uhud savaşından sonra girmiştir. Hz. Fatıma; Hasan, Hüseyin, Ümmü Gülsüm ve Zeynep adlı çocuklan dünyaya gelmiştir. Evlendiğinde 15 yaşında idi.
Resulullah (s.a.v.)'in diğer kızları, Resulullah (s.a.v.) daha hayattayken ölmüşken, Hz. Fatıma, Resulullah (s.a.v.) 'den sonra ölmüştür. Resulullah (s.a.v.)'in soyu, Hz. Fatıma'nın çocuklan yoluyla devam etmiştir. Çünkü Rukiyye'den doğan Abdullah küçükken ölmüş, Ümmü Gülsüm'ün çocuğu olmamış, Zeynep'den doğan Ali küçükken ölmüş ve oğlu Umâme'nin de çocuğu olmamıştır.
Resulullah (s.a.v.), Hz. Fatıma'yı çok sever, çok ikramda bulunur ve onunla hoşnut olurdu.
Hz. Fatıma, çok sabırlı olduğu sürece dindar, değişik üstünlüklere sahip, kendisini kötülüklerden sürekli koruyan, kanaatkar ve Allah'a çokça şükreden bir kadın idi. Hatta Hz. Ali, Ebu Cehil'in kızı Ümmü Cemile'yi onun üzerine kuma olarak getirmek istediğinde, Resulullah {s.a.v.) buna razı olmamıştı. Yalnız Ebu Cehil'in kızının isminin ne olduğu hususunda görüş ayrılığı vardır.
Hz. Fatıma'da, babasına çok düşkündü. Hatta Resulullah (s.a.v.)'in hastalığı sırasında babasının ölecek olması nedeniyle ağlamıştı. Ardından Resulullah (s.a.v.)'in aile çevresi içinde kendisine ilk kavuşacak kişinin kendisi olduğunu ve onun, bu ümmetin hanımlarının efendisi olduğunu haber vermesi üzerine gülmüş ve sevinmiştir.
Hz. Fatıma, Resulullah (s.a.v.)'in ölümünden 5 ay veya buna yakın bir müddet sonra ölmüştür. 24 yada 25 yıl yaşamıştır.

16- Müminlerin Annesi Ümmü Seleme (r.a.nhâ)'nın Fazileti

2219- Üsâme b. Zeyd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Cebrail (a.s), Allah'm peygamberi (s.a.v.)'in yanına sahabeden Dıhye'nin suretinde gelmişti. Bu sırada Peygamber (s.a.v.)'in yanında hanımlarından Ümmü Seleme bulunuyordu. Resulullah (s.a.v.) Cebrail'le konuşmaya başladı. Sonra Cebrail kalkıp gitti. Bunun üzerine Allah'ın peygamberi (s.a.v.), Ümmü Seleme'ye:
“Bu kimdir?” diye sordu. Yada kendi dediği gibi bir soru sordu. Ümmü Seleme:

“Bu, Dıhye'dir” dedi. Daha sonra Ümmü Seleme şöyle der ki:
“Allah'a yemin ederim ki, Nihayet Allah'ın peygamberi (s.a.v.)'in bizim bu haberimizi ve Cebrail'den aldığı vahyi bildiren hutbesini İşitİnceye kadar doğrusu ben Cebrail'i, ancak Dıhye sanmıştım.
“Ravi der ki: Yada Ümmü Seleme buna benzer bir söz söyledi.” 610[610]

Açıklama:

Ümmü Seleme, Habeşistan'a ilk hicret edenlerdendi. Kocası Ebu Seleme, orada vefat etti. Resulullah (s.a.v.) onunla evlenmek suretiyle onu teselli etti.
Dıhye, Bedir ve diğer gazvelere katılmış sahabilerin en güzellerindendi. İslam'a davet için komşu ülkelere elçiler gönderildiğinde Dihye'de Bizans kayserine gönderilmişti. Cebrail, işte bu sahabenin suretinde Resulullah (s.a.v.)'e gelirdi.

17- Müminlerin Annesi Zeyneb Bınt. Cahş (r.a.nha)'nın Fazileti

2220- Müminlerin annesi Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), hanımlarına hitaben:
“Sîzin ölümümden sonra bana en çabuk kavuşacak olanınız, eli uzun olanımzdır'” buyurdu.
Aişe der ki:
“Bu söz üzerine Resulullah (s.a.v.)'in hanımları, hangisinin eli daha uzundur diye kollarını uzadıp ölçmeye başladılar.
Yine Aişe der ki:
“İçimizde Zeyneb bint. Cahş, en uzun kollu idi. Çünkü o, kendi el emeğiyle çalışır ve kazandığım da sadaka olarak fakirlere verirdi.” 611[611]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.)'in hanımlarından ilk vefat eden, Zeyneb bint. Cahş oldu. Zeyneb gerçekten eli açık ve cömert bir kimseydi. Dolayısıyla

Resulullah (s.a.v.) burada kinayeli bir söz söyleyerek bununla Zeyneb'i kastetmiştir. Resulullah (s.a.v.)'in hanımları, bu gerçeği, ancak Zeyneb vefat ettikten sonra anlamışlardır.

18- Ümmü Eymen (r.a.nhâ)'Nın Fazileti

2221- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Ümmü Eymen'in yanına gitti. Resulullah (s.a.v.)'Ie birlikte ben de gittim. Ümmü Eymen, Resulullah (s.a.v.)'e, içierisinde şerbet bulunan bir kap verdi. Bu, Resulullah (s.a.v.)'in oruçlu olduğu güne mi rastladı, yoksa o şerbeti arzu mu etmedi bilmiyorum. Derken Ümmü Eymen, Resulullah (s.a.v.)'e bağırıp çağırmaya ve atıp tutmaya başladı.”

2222- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'in vefatından sonra, Ebu Bekr, Ömer'e:
“Haydi Ümmü Eymen'e gidelim. Resulullah (s.a.v.) onu nasıl ziyaret ediyordu ise, biz de onu ziyaret edelim” dedi.
Ebû Bekr der ki: Ümmü Eymen'e vardığımızda ağladı. Ebû Bekr ile Ömer, ona:
“Niye ağlıyorsun? Resulullah (s.a.v.)'in, Allah'ın katındaki makamı Resulü onun için daha hayırlıdır” dediler. Ümmü Eymen:
“Ben, Resulullah (s.a.v.)'in Allah katındaki makamının daha hayırlı olduğunu bilmiyorum diye ağlamıyorum. Ağlamamın nedeni; gökten vahy kesildi de ona ağlıyorum” dedi.
“Bunun üzerine her ikisini ağlama hissi kapladı. Sonra Ümmü Eymen'le birlikte onlar da ağlamaya başladılar.” [612][612]

Açıklama:

Ümmü Eymen, Üsame b. Zeyd'in annesidir. Zeyd b. Harise'nin de hanımıdır. Ümmü Eymen, aslen Habeşli olup Resulullah (s.a.v.)'in babası Abdullah'ın cariyesi idi. Amine, Resulullah (s.a.v.)'i doğurduğunda Ümmü Eymen onu emzirmiş ve devamlı olarak Resulullah (s.a.v.)'e dadılık yapmıştı. Ürnmü Eymen, Resulullah (s.a.v.)'in vefatından beş ay sonra vefat etmiştir.

19- Ümmü Süleym (r.a.nhâ) ile Bilâl (r.a.)'ın Fazileti

2223- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.), hanımları dışında Medine'de Ümmü Süleym'in evinden başka hiç kimsenin evine sürekli girmezdi. Sadece annem Ümmü Süleym'in yanına sürekli girerdi. Resulullah (s.a.v.)'e, bunun sebebi soruldu. O da:
"Doğrusu ben ona acıyorum. Çünkü onun erkek kardeşi benim yanımda şehit oldu" buyurdu.[613][613]

Açıklama:

Ümmü Süleym ile ilgili olarak 1699 nolun hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

2224- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Cennete girdim. Orada bir ayak sesi işittim.
"Bu kim?" diye sordum."
"Bu, Enes b. Mâlik'in annesi Gumeysâ bint. Milhân" diye cevap verildi. [614][614]

Açıklama:

Gumeysa, Enes b. Mâlik'in annesi Ummü Süleym'in ismidir.
2225- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bana cennet gösterildi. Orada Ebu Talha'nın hanımı Ümmü Süleym'i gördüm. Sonra önümde bir tıkırtı işittim. Bir de baktım ki, karşımda Bilâl." [615][615]
Açıklama:

Bilâl'ın fazileti ile ilgili bilgiler 2317 nolu hadiste gelecektir.

20- Ebu Talha El-Ensarı (r.a.)'1n Fazileti

2226- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ebu Taîha'nın, Ümmü Süleym'den bir oğlu vefat etti. Ümmü Süleym, ev halkına:
“Ebu Talha'ya oğlunun öldüğünü ben söylemedikçe hiçkimse oğlundan bahsetmesin” diye tenbih etti.
“Daha sonra Ebu Talha geldi. Ümmü Süleym, ona akşam yemeği getirdi. Ebû Talha yiyip içti. Sonra Ümmü Süleym, ona, bundan önce yaptığının en güzeliyie süslendi. Ebu Talha'da Ümmü Süleym'e yakınlık gösterdi. Ümmü Süleym, Ebu Taîha'nın kendisiyle cinsel ilişkide bulunup doyduğunu görünce, ona:
“Ey Ebu Talha! Ne dersin? Bir kavim, bir aileye, emânetlerini ariyet olarak bıraksa, sonra da emânetlerini geri isteseler, ev halkı o emanetleri vermeyebilirler mi?” diye sordu. Ebû Talha:
“Hayır!” dedi. Ümmü Süleym:
“Öyleyse oğlunu ariyet olarak emanet edilmiş bir emanet olarak hesaba kat!” dedi. Bunun üzerine Ebû Talha hiddetlenip cinsel birlikteliği kastederek:
“Beni buna bulaştırıp, sonra da bana oğlumu haber verdin!” dedi.
Bunun üzerine Ebu Talha hemen kalkıp Resulullah (s.a.v.)’in yanına vardı. Ona, olanı anlattı. Resulullah (s.a.v.):
“Bârekellâhu lekumâ fî ğâbiri leyletikuma” Geçen geceniz hakkında Allah size bereket ihsan etsin?” buyurdu.
Derken Ümmü Süleym hâmile kaldı. Daha sonra Resulullah (s.a.v.) bir seferde idi. Ümmü Süleym'de beraberinde bulunuyordu. Resulullah (s.a.v.) bir seferden Medine'ye geldiğinde oraya geceleyin girmezdi. Medine'ye yaklaştılar. Ümmü Süleym'i doğum sancısı tuttu. Bu sebeple Ebû Talha onun başında kaldı. Resulullah (s.a.v.) yola devam edip gitti. Ebû Talha:
“Rabbim! Hiç şüphesiz sen biliyorsun ki, ben, senin Resulün sefere çıktığında onunla birlikte çıkmam ve o Medine'ye girdiği zaman onunla birlikte Medine'ye girmem benim çok hoşuma gider. Fakat gördüğün şu olay sebebiyle burada hapsolunmuş haldeyim” dedi. Bunun üzerine Ümmü Süleym, Ebu Talha'ya:
“Ey Ebu Talha! Duyduğum doğum sancısını duymaz oldum. Artık yürü!” dedi, Hep birlikte yürüdük. Ebu Talha ile Ümmü Süleym, Medine'ye geldikleri zaman Ümmü Süleym'i yine doğum sancısı tuttu ve bir oğlan çocuğu doğurdu. Annem Ümmü Süleym, bana:

“Ey Enes! Bu çocuğu yarın sabah Resulullah (s.a.v.)'e götürmedikçe hiç kimse bu çocuğa bir yiyecek vermesin” dedi.
Sabah olunca, onu yüklendim ve onu Resulullah (s.a.v.)'e getirdim. Resulullah (s.a.v.)'e, beraberinde hayvanları damgalamakta kullanılan bir damga aleti olduğu halde rastladım. Resulullah (s.a.v.), beni görünce:
“Bu çocuğu, Ümmü Süîeym mi doğurdu?” diye sordu. Ben de:
“Evet!” dedim.
Hemen dağlama âletini bıraktı. Ben de çocuğu götürüp Resulullah (s.a.v.)'in kucağına koydum. Resulullah (s.a.v.), Medine'nin Acva hurmasından bir hurma istedi. Getirilen hurma eriyinceye kadar ağzında çiğnedi. Sonra çiğnediklerini çocuğun ağzına çaldı. Çocuk onu yalamaya başladı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), yanındakilere:
“Ensâr'ın hurmaya olan sevgisine bakın” buyurdu.
Daha sonra Resulullah (s.a.v.) çocuğun yüzünü sildi ve ona “Abdullah” ismini verdi. [616][616]

Açıklama:

Ebu Talha, Ensar'tn ileri geîenlerindendi. Bütün savaşlarda Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bulundu. Hicretin 38 yılında vefat etti. Cenaze namazını, Hz. Osman kıldırdı.
Resulullah (s.a.v.) hernekadar sefer dönüşünde Medine'ye geceleri girme adet yoksa da ev halkının, Resulullah (s.a.v.)'in gelmekte olduğunu bildiği için geceleyin Medine'ye girmekte bir sakınca görmemiştir. Resulullah (s.a.v.)'in sefer dönüşünde Medine'ye geceleyin girmemesinin sebebi; kadınların, kocaları için hazırlıksız oİmaiarı, bu nedenle de Resulullah (s.a.v.) ile sahabiler Medine'nin dışında bekleyerek kadınların kocalarına süslenmeleri ve gerekli ihtiyaçlarını gidermek suretiyle kocalanna hazır vaziyette bulunmaları için zaman tanımaktır.

21- Bilâl (r.a.)’ın Fazileti

2227- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.) sabah namazı vaktinde Bilal'e:

“Ey Bilal! Bana İslam'da sence en fazla faydası umulan bir amelini söyle. Çünkü ben, bu gece, cennette önümde senin ayakkabılarının tıkırtısını duydum” buyurdu. Bilal:
“Ben, İslam'da gecenin yada gündüzün bîr saatinde tertemiz paklanarak o temizlikle Allah'ın bana takdir ettiği kadar namaz kılmamdan kendimce daha faydası umulan bir amel işlemedim” dedi. 617[617]

Açıklama:

Bilal, müslüman olan ilk sahabüerdendi. müslüman olunca çeşitli ağır işkencelere maruz kaldı. Bütün bu işkence ve baskılara rağmen "AİSah Birdir" demekten asla vazgeçmemiştir. Ebu Bekr, onu satın alarak azad etmiştir. Bilal, önce Habeşistan'a, sonra da Medine'ye hicret etmiştir. Yerleşik zamanda ve seferde hiçbir zaman Resulullah (s.a.v.)'den aynlmamıştır. Hicret zamanında Resulullah {s.a.v.), Bilal ile Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrâh arasında kardeşlik bağı kurmuştu. Tam manasıyla Peygamber aşıkı olan Bilal, Resulullah (s.a.v.) vefat ettikten sonra artık Medine'de kalmaya tahammül edemeyip sevgisinin kemalinden dolayı orayı terk etmiştir. Bilal, hicretin 20. yılında Şam'da vefat etmiştir.

22- Abdullah Ibn Mes'ud (r.a.) ile Annesinin Fazileti

2228- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Şu *“İman edip de salih amel işleyenler, bundan böyle sakındıkları ve imanlarında sebat ettikleri müddetçe daha önceden yedikleri şeyler hususunda kendilerine bir günah yoktur”* 618[618] ayeti indiği zaman, Resulullah (s.a.v.), bana:
“Senin bu kimselerden olduğun söylendi” buyurdu. 619[619]

Açıklama:

Abdullah İbn Mes'ud'un annesi, Ümmü Abd'dır. Babası da annesi de Huzeyl kabilesindendir. Babası, cahiliye döneminde vefat etmişti.

Abdullah İbn Mes'ud, İslam'a ilk giren altı kişinin altıncısıdır. Bu sebeple de sahabilerin kıdemlilerindendi. önce Habeşistan'a, sonra da Medine'ye hicret etmiştir. Bedir savaşından itibaren bütün gazalara katılmıştır. Kur'an hıfzı ve kıraati hususunda maharetliydi. Hafızasında çok hadis olduğu halde hadislerin lafızlarında son derece dikkatli olmaya çalıştığından dolayı çok hadis rivayet etmemiştir. Rey ekolü, Abdullah İbn Mes'ud'a dayanır, Hicretin 32. yılında Medine'de vefat etmiştir.

2229- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben ve kardeşim, Yemen'den Medine'ye geldik. O sırada Peygamber (s.a.v.)'in yanına sıkça girip çıkması ve onun yanında sürekli kalması nedeniyle Abdullah İbn Mesudu ve annesini, Resulullah (s.a.v.)'in ev halkından olduğunu zannederdik.” [620][620]

2230- Ebu'l-Ahves'den rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbn Mes'ud vefat ettiği zaman, Ebu Musa el-Eş'arî ile Ebu Mes'ud'un yanında bulundum. Biri, diğerine:
“Abdullah İbn Mes'ud'un kendinden sonra bir benzerini geride bıraktığını zannediyor musun?” diye sordu. O da:
“Sen böyle söyledin. Doğrusu bize perde çekildiği zaman ona Resulullah'ın huzuruna girme için izin veriliyordu. Biz ortada bulunmadığımız zaman da o hazır bulunuyordu” dedi. [621][621]

2231- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbn Mes'ud;
“Her kim bir şeyi gizlerse, kıyamet gününde gizlediği şeyle gelir” [622][622] ayetini okuyup sonrada da:
“Bana kimin kıraati üzere okumamı emrederdiniz. Gerçekten ben Resulullah (s.a.v.)'e yetmiş küsur sûre okumuşumdur. Resulullah (s.a.v.)'in sahabileri gerçekten bilirler ki, ben, Allah'ın kitabını onların en iyi bileniyim. Kendimden daha iyi bilen birini bilsem mutlaka onun yanına gider bilmediklerimi öğrenirdim” dedi.
Hadisin ravisi Şekîk:
“Sonra ben Muhammed (s.a.v.)'in sahabilerinin içerisinde oturdum. Abdullah İbn Mes'ud'un bu sözlerini cemaattan hiç kimsen

reddettiğini ve Abdullah İbn Mes'ud'u ayıpladığını işitmedim"dedi. [623][623]

2232- Abdullah İbn Mcs'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Kendisinden başka ilah olmayan Allah adına yemin ederim ki, ben, Allah'ın kitabından her bir surenin nerede indiğini ve her bir ayetin kimin hakkında nazil olduğunu kesin olarak bilmekteyim. Allah'ın kitabına benden daha bilgili bir kimsenin var olduğunu ve sevemin de beni kendine ulaştıracağını bileydim, muhakkak ben deveme binip onun yanına gider bilmediklerimi ondan öğrenirdim." [624][624]

2233- Mesrûk'tan rivayet edilmiştir:
"Abdullah İbn Amr'ın yarımdaydık. Bir ara Abdullah İbn Mes'ud'dan bir hadis andık. Bunun üzerine Abdullah İbn Amr:
"Bu kimse yok mu? Resulullah (s.a.v.)'den buyururken işittiğim bir şeyden sonra onu sevmekte devam edceğim. Resulullah (s.a.v.)'i:
"Kur'an'ı şu dört kişiden okuyun:
1- *Abdullah İbn Ümmü Abd-Resulullah (s.a.v.) isimleri saymaya Abdullah İbn Mes'ud'dan başladı.*
2*- Ubeyy b. Ka'b.*
3- *Ebu Huzeyfe'nin azadlısı Salim.*
4- *Muaz b. Cebel'den"* buyururken işittim' dedi.[625][625]

Açıklama:

Abdullah İbn Mes'ud, annesi Ümmü Abd'e nispetle "Abdullah İbn Ümmü Abd" diye de meşhur olmuştur.

23- Übeyy b. Ka'b (r.a.) Île Ensar'dan Bir Topluluğun Fazileti

2234- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) zamanında Kur'an'ı dört kişi ezberlemişti. Bunların hepsi de Ensar'dandı: Muaz b. Cebel, Übeyy b. Ka'b, Zeyd b. Sabit ve Ebu Zeyd." [626][626]

Açıklama:

Übeyy b. Ka'b, Medine'de ilk vahiy katiplerindendir. Kur'an'i bizzat Resulullah (s.a.v.)'den öğrenmiştir. Ünlü bir Kur'an okuyucusu ve Kur'an öğretmeniydi. Hicretin 30. yılında vefat etmiştir.

2235- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), Übeyy'e:
“Doğrusu Yüce Allah sana Kur'an okumamı bana emretti” buyurdu. Übeyy:
“Benim adımı sana Allah mı andı?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Evet! Senin adını bana Allah andı” buyurdu. Bunun üzerine Übeyy ağlamaya başladı.” [627][627]

24- Sa'd b. Muâz (r.a.)’ın Fazileti

2236- Câbîr b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Sa'd b. Muaz'm cenazesi, sahabileri huzurundayken Resulullah (s.a.v.):
“Sa'd b. Muaz'ın ölümünden dolayı Rahman'ın arşı sarsıldı” buyurdu. [628][628]

Açıklama:

Sa'd b. Muaz, Ensardan olup Evs kabilesinin lideri idi. Bedir, Uhud ve Hendek savaşına katılmıştı. Hendek savaşında yaralanmıştı. Yaralı olduğu halde Beni Kureyza Yahudileri hakkında hüküm vermesi için hakem olarak tayin edilmişti.
Sa'd b. Muaz, Medine'ye gönderilen Mus'ab b. Umeyr eliyle müslüman olduktan sonra İslama fevkalade hizmeti geçen şahıslardan biriydi. Medine'de İslamın kökleşip gelişmesine büyük bir katkı sağlamıştı. Onun unutulmaz katkılarından biri de, Bedir savaşı öncesinde Mekkeli müşriklerin kervanını takip etmek için yola koyulduğunda Mekke ordusuyla karşı karşıya gelme söz konusu olduğunda Sa'd, her halükarda Resulullah (s.a.v.)'in yanında yer

alacaklarını belirtti. Çünkü Akabe bey'atına göre, Medineli müslümanlar, Resulullah (s.a.v.)'i sadece Medine'de koruyacaklarına dair söz vermişlerdi.
Arş, Allah'ın yarattığı bir şeydir ve Allah'ın emrine tabidir. Allah, arşın titremesini dilediği zaman, arş titrer. Aynı zamanda arşa, Sa'd'a karşı bir sevgi hissi verilmişti. Tıpkı Uhud dağına, Resulullah (s.a.v.)'in sevgisi hissi verilmesinde olduğu gibi.
İşte Sa'd b. Muaz'ın ölümü üzerine, Allah'ın emriyle arş titredi. Böylece arş, Sa'd'a, sevgi ve saygısını belirtmekteydi. Burada arş, Sa'd için titremesi; Sa'd'in ruhunun kendisine doğru gelmesine olan sevincindendi.
Bazı alimler de, arşın titremesini; arşı taşıyan meleklerin titremesi şeklinde anlamışlardır.)

2237- Berâ' İbn Âzib (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e, ipskten yapılmış bir kaftan hediye edildi. Peygamber (s.a.v.)'in sahabileri, bu elbiseye dokunup yumuşak olmasına hayıret etmeye başladılar. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Siz bu elbisenin yumuşak olmasına mı şaşırıyorsunuz? Doğrusu Sa'd b. Muaz'ın cennetteki mendilleri bundan dah hayırlı ve daha yumuşaktır” buyurdu.[629][629]

Açıklama:

Bu elbiseyi, Resulullah (s.a.v.)'e, Dumetu'l-Cendel hükümdarı Ukeydir b. Abdulmelik hediye etmişti.

25- Ebu Dücâne (r.a.)’ın Fazileti

2238- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), Uhud savaşı günü eline bir kılıç alıp:
“Bunu benden kim alacak?” diye sordu. Sahabiler, hemen ellerini açıp orada bulunan her bir insan:
“Ben! Ben!” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Fakat onu hakkıyla kim alacak?” diye sordu. Bunun üzerine cemâat kılcı almaktan vaz geçti. Derken Ebû Dücâne Simak b. Hareşe:

“Onu hakkıyle ben alırım!” dedi. Enes:
“Ebu Dücane, o kılıcı, hem aldı ve hem onunla müşriklerin başlarını yardı” dedi. 630[630]

Açıklama:

Ebu Dücane, Ensar'dan olup bu “Ebu Dücane” künyesiyle meşhurdur. Bedir ve Uhud savaşlarında bulunmuş, Mus'ab b. Umeyr'le birlikte düşman oklanna karşı Peygamber (s.a.v.)e siper olmuş, dolayısıyla bir çok yerinden yaralanmıştı. Ebu Dücane, Yemame savaşında şehit olmuştu.

26- Cabir'in Babası Abdullah b. Amr (r.a.)’ın Fazileti

2239- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Uhud savaşı günü olduğu zaman babam örtülmüş olarak getirildi. Babamın kulak, burun gibi organları kesilmiş haldeydi. Ben üstündeki örtüyü kaldırmak istedim. Kavmim bana bunu yasakladı. Sonra tekrar örtüyü kaldırmak istedim. Kavmim bunu bana yine yasakladı. Daha sonra o örtüyü Resulullah (s.a.v.) kaldırdı yada örtünün kaldırılmasını emretti. Bunun üzerine babamın üstündeki örtü kaldırıldı. Bu sırada Resulullah (s.a.v.) ağlayan yada feryat eden bir kadın sesi işitti. Bunun üzerine:
“Bu kadın kimdir?” diye sordu. Orada bulunan kimseler:
“Amr'ın kızı yada Amr'ın kızkardeşidir” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Niçin ağlıyorsun? Şchid, kaldırılana kadar melekler ona kanatlarıyla gölgelendirip duracaklardır” buyurdu. 631[631]

Açıklama:

Cabir'in babası Abdullah İbn Amr, Uhud savaşında düşmanın zalimane işkencesine uğrayarak şehid edilmişti. Şehidin burnu, iki kulağı kesilerek müsle yapılmıştı. Resulullah (s.a.v.), şehidin kızkardeşi Fatıma ağlamaya başlayınca onu teselli etmiştir.
Hadisin ravisi, Cabir'in, “Amr'ın km” mı, yoksa “Amr'm kızkardeşi” mi dediği hususunda şüphe etmiştir. Bu durumda Amr'm kızı olursa, o

zaman bu kadın, Cabir'in halası olur. Eğer Amr'ın kızkardeşi olursa o zaman bu kadın, Abdullah'ın halası olur. Bunun yanı sıra metinde “Oğul” kelimesi de düşmüş olabilir.

27- Cüleybib (r.a.)’ın Fazileti

2240- Ebu Berze (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) gazalarından birinde bulunuyordu. Derken Allah, ona ganimet verdi. O da, sahabilerîne:
“Bir kaybınız var mı?” diye sordu. Sahabiler:
“Evet! Filân, filân ve filân kimse yoktur” dediler. Sonra yine:
“Bir kaybınız var mı?” diye sordu. Sahabiler:
“Evet! Filân, filân ve filân kimse yoktur” dediler. Sonra tekrar:
“Bir kaybınız var mı?” diye sordu. Sahabiler bu defa:
“Hayır, yoktur” dediler. Peygamber (s.a.v.):
“Fakat ben Cüleybib'i göremiyorum. Onu hemen arayın” buyurdu.
Bunun üzerine sahabiler, onu, ölenlerin içinde aradılar. Onu, kendisinin öldürdüğü yedi kişinin yanı başında buldular. Düşmanlar onu öldürmüşlerdi. Peygamber (s.a.v.) gelip onun baş ucunda durup:
“Yedi kişi öldürdü. Sonra onu öldürdüler. Bu şehid, bendendir. Ben de ondanım! Bu bendendir, ben de ondanım” buyurdu.
Daha sonra Peygamber (s.a.v.) onu iki kolunun üzerine koydu. Çünkü Cüleybib'in Peygamber (s.a.v.)'in kollarından başka hiçbir kolu yoktu.
Hadisin ravisi:
Onun için bir kabir kazıldı ve kabrine konuldu” dedi, fakat yıkamayı zkretmedi.” [632][632]

Açıklama:

Cüleybib'in nispeti yoktur. Bu isim, “Cilbab” isminin ismi tasgiridir. Enes'in rivayet ği bir hadiste, Cüleybib'in Ensar'dan bir kadınla evlendirilmesi anlatılmaktadır.

28- Ebu Zerr (r.a.)’ın Fazileti

2241- Ebu Zerr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Kavmimiz Gıfâr kabilesinin arasından çıktık. Onlar, haram ayı helâl yapıyorlardı. Ben, kardeşim Üneys ve annemizle birlikte yola çıktık. Bir dayımıza misafir olduk. Dayımız bize ikram ve ihsanda bulundu. Derken kavmi, bize hased edip dayıma:
“Sen ailenin yanından çıktığın zaman Üneys onlara muhalefet etti” dediler. Sonra dayımız geldi. Kendisine söylenen sözleri bize söyledi. Ben de:
“Şimdiye kadar bize geçen iyilikleri» muhakkak surette bulandırdm. Bundan sonra sana yaklaşmak yok” dedim.
Hemen en az on ve en çok elli arasında sayılan değişen develerimizi yanaştırdık ve üzerlerine bindik. Dayımız elbisesine sarınarak ağlamaya başladı. Biz yolumuza devam ettik. Nihayet Mekke'nin kenarına indik. Derken Üneys, bizim develerimiz ile onîarın misli develer nâmına şür yarışma girdi. Her iki taraf kâhine gidip şiirlerini onun önünde okuyarak hangisinin daha iyi şiir okuduğuna hükmetmesini istediler. Kahin de, şiir okuma yarışında Üneys'i daha başarılı buldu. Bunun üzerine Üneys yanımıza develerimizle, bir misli de beraberlerinde olduğu halde geldi.
Ebû Zer, ravisi Abdullah İbn Sâmit'e:
“Ey kardeşim oğlu! Ben, Resulullah (s.a.v.)'e kavuşmamdan üç sene önce namaz kıldım” dedi. Abdullah İbn Sâmit:
“Kim için namaz kıldın?” diye sordum. Ebu Zerr:
“Allah için!” dedi. Ben tekrar:
“Bu namazları kılarken hangi tarafa doğru dönüyordun?” dedim. Ebu Zerr:
“Rabbimin beni yönelttiği tarafa yöneliyordum. Yatsı namazını, gecenin sonunda bir zaman oluncaya kadar kılardım. Güneş üzerime vuruncaya kadar bir örtü gibi serilirdim” dedi.
Üneys bir defasında Ebu Zerr'e:
“Benim Mekke'de bir hacetim var. Sen burada benim işlerimi gör!” dedi.
Daha sonra Üneys yola düşüp nihayet Mekke'ye vardı. Yanıma dönmekte biraz gecikti. Sonra geldi. Ona:
“Ne yaptın?” dedim. O da:
“Mekke'de senin dininde bir adama rastladım. Kendisini Allah'ın gönderdiğini söylüyor” dedi. Enes;

“İnsanlar onun hakkında ne söylüyor?” dedim. O da:
“Şâir, kâhin, sihirbaz diyorlar” dedi. Üneys de şâirlerdendi. Üneys:
“Ben gerçekten kâhinlerin sözünü dinledim, fakat onun söylediği sözler kâhinlerin sözü gibi değil. Onun sözünü şâir türlerine tatbik ettim, fakat benden sonra ona şiir demeye kimsenin dili varmaz. Vallahi, o hakikaten doğru konuşan bir kimse, ona iftirada bulunanlar ise gerçekten yalancıdırlar” dedi. Ebû Zerr, Üneys'e:
“O halde senin benim işlerime bak, ben de gidip o kimseyi göreyim' dedim ve Mekke'ye geldim. O kimse hakkında bilgi araştırmak için Mekkelilerden zayıf bir adam buldum. Ona:
“Kendisine sapık dediğiniz kimse nerededir?” diye sordum. Bu kimse, bana doğru işaret edip Mekkelilere:
“İşte şu sapığı tutun!” dedi.
Az sonra vadinin sakinleri bütün topaç ve kemiklerle üzerime saldırdılar. Nihayet bayılarak yere düştüm. Kalktığım zaman dikili taşlar gibi kıpkırmızı olmuştum. Hemen zemzeme giderek üzerimden kanlan yıkadım ve suyundan içtim.
Doğrusu kardeşim oğlu! Orada geceli gündüzlü tam otuz gün kaldım. Zemzem suyundan başka yiyeceğim yoktu. Ama semizlendim. Hattâ karnımın büküntüleri kıvrıldı. Karnımda açlık zafiyeti hissetmedim. Bir ara Mekkeliler mehtaplı bir gecede ansızın uyudular. Kabe'yi kimse tavaf etmiyordu. Onlardan iki kadın, İsaf ve Naile putlarına dua ediyorlardı. Tavafları esnasında yanıma geldiler. Ben:
“Bu iki putun birini diğerine nikâh edin” dedim. Fakat onlar bu putlara yaptıklara dua sözlerinden vaz geçmediler. Tekrar yanıma geldiklerinde hiç kinaye yapmaksızın açık bir şekilde onlara putları kastederek:
“Odun gibi erkeklik aleti, ötekinin fercine olsun” dedim.
Bunun üzerine kadınlar velvele koparарak gittiler. Giderlerken:
“Keşke şuan yanımızda yardıma gelecek neferlerimizden biri burada olsaydı ya!” diyorlardı. Az sonra Resulullah (s.a.v.) ile Ebû Bekr yukarıdan aşağıya doğru inip gelirlerken bu kadınlarla karşılaştılar. Resulullah (s.a.v.), onlara:
“Size ne oldu?” diye sordu. Kadınlar:
“Kâ'be ile örtüleri arasında bir sapık var” dediler. Resulullah (s.a.v.), onlara:
“O size ne söyledi?” diye sordu. Kadınlar:

“O bize ağza alınmayacak kadar büyük bir söz söyledi” dediler. Resulullah (s.a.v.) gelip Hacerü'l-Esved'i öptü. Arkadaşıyla birlikte Kabe'yi tavaf etti. Sonra namaz kıldı. Namazını bitirince, ben, ona:

“Es-Selâmu aleyke yâ Resulullah!” Ey Allah'ın resulü! Allah'ın seiamı üzerine olsun” diyerek ona İslâm selâmıyîa ilk selâmlayan ben oldum. Resulullah (s.a.v.), bana:

“Ve aleyke ve Rahmetullahi” Ve Allah'ın selamı ve rahmeti senin üzerine de olsun” buyurdu. Sonra bana:

“Sen kimsin?” diye sordu. Ben:

“Gıfâr kabilesindenim” dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) elinin kaldırıp parmaklanı alnına koydu. Ben, kendi kendime:

“Benim Gıfâr kabilesine mensub olmamdan hoşlanmadı' dedim. Bunun üzerine elini tutmaya kalkıştım. Arkadaşı derhal beni bundan men etti. Çünkü arkadaşı, onu benden daha iyi biliyordu. Sonra Resulullah (s.a.v.) başını kaldırdı ve:

“Ne zamandan beri buradasın?” diye sordu. Ben:

“Geceli gündüzlü otuz günden beri buradayım” dedim. Resulullah (s.a.v.):

“Burada seni kim doyuruyordu?” dedi. Ben:

“Zemzem suyundan başka yiyeceğim yoktu, ama semizlendim. Hattâ karnımın kıvrımları kırıldı. Karnımda da bir açlık zaafı görmüyorum” dedim. Resulullah (s.a.v.):

“Zemzem, gerçekten mübarektir. O hakikaten doyurucu yemektir” buyurdu. Ebû Bekr:

“Ey Allah’ın resulü! Bu gece onu doyurmak için bana izin ver!' dedi. Daha sonra Resulullah (s.a.v.) ile Ebû Bekr gittiler. Ben de onlarla beraber gittim. Ebû Bekr bir kapı açtı ve bize Tâifin kuru üzümünden avuçlamaya başladı. Bu, Mekke'de yediğim ilk yemek oldu. Sonra orada kaldığım kadar kaldım, Sonra Resulullah (s.a.v.)'e geldim. Resulullah (s.a.v.), bana:

“Bana gerçekten hurmalı bir yerin semti gösterildi. Onun Medine'den başka bir yer olacağını sanmıyorum. Sen kendi kavmine benden bir şeyler tebliğ eder misin?”

Ola ki, Allah senin vasıtanla onlara bir fayda sağlar ve onlar hakkında sana ecir verir' buyurdu. Sonra Üneys'in yanına geldim. Üneys, bana:

"Ne yaptın?" diye sordu. Ben de:

"Ben şu işi yaptım: Gerçeği tasdik edip kesin olarak müslüman oldum" dedim.

"Ben senin dinine karşı değilim. Çünkü ben de tasdik edip müslüman oldum" dedi. Bunun üzerine annemize geldik. Ona müslüman olmasını anlattık. O da;

"Ben sizin dininize karşı değilim. Çünkü ben de tasik edip müslüman oldum" dedi.

"Bunun üzerine eşyalarımızı develere yükleyerek yola koyulduk. Nihayet kavmimiz Gıfâr kabilesine geldik. Geldiğimizde onların da yansı müsİüman olmuştu. Onlara, Eymâ' b. Rahada el-Gıfâri önderlik/imamlık ediyordu. Gıfar kabilesinin geri kalan yarısı da:

"Resulullah (s.a.v.) Medine'ye geldiği zaman müslüman oluruz" dediler.

Daha sonra Resulullah (s.a.v.) Medine'ye geldi. Nihayet Gıfar kabilesinin geri kalan yarısı da müslüman oldu. Derken Eşlem kabilesi de Medine'ye gelip onlar da:

"Ey Allah'ın resulü! Kardeşlerimizin teslim oldukları hakikatlere biz de teslim oluyoruz" diyerek müslüman oldular. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

"Gıfâr kabilesine Allah mağfiret buyursun! Eşlem kabilesine de Allah selametli kılsın!" buyurdu. [633][633]

Açıklama: Ebu Zerr'in asıl adı, Cündeb İbn Cenâde'dir. ilk müslüman olan beş kişinin beşincisidir. İslam'ı kabul edilmesi, hiçbir davet edilmeksizin kendi arzusuyla ve çok kuvvetli bir iradenin eseriyle gerçekleşmiştir.

Ebu Zerr, ilimde, zühd ve takvada, doğru ve düzgün söz söylemede, ihlas ve samimilikte başlı başına bir şahsiyetti.

İdari ve mali işlerde kendine özgü ictihadlan vardı. Örneğin, bir kimsenin iki dirheme, iki dinara sahip olup bir yerde biriktirmesini Kur'an'da kotülenen [634][634] Kenz"den sayardı. Bundan dolayı da malı mülkü çok olan sahabilere bu görüşünden dolayı eleştirilerde bulunurdu.

Tebük seferine giderken devesi yolda yürüyemediğinden Ebu Zerr, ağırlığını sırtına alıp yürümüş ve yolda Hz. Peygamber (s.a.v.)'e yetişmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'de:
“Ebu Zerr yalnız gezer, yalnız yaşar, yalnız ölür” buyurmuştur.

Açıklama:

Ebu Zerr, Muaviye'nin emirliği döneminde onun idaresini her vesileyle açıktan tenkit etmiş, bu eleştirilerinin halk üzerinde etki göstermesi üzerine Muaviye, Ebu Zerr'in Medine'ye aldırılması hususunda Hz. Osman'dan rica etmiş, bunun üzerine Ebu Zerr, Hz. Osman'ın halifeliği döneminde Rebeze'ye sürgün edilmiş ve orada hicretin 32. yılında vefat etmiştir. Vefat ettiğinde yanında hanımı ile kölesinden başka hiç kimse yoktu.

29- Cerîr b. Abdullah (r.a.)’ın Fazileti

2242- Cerîr b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), müslüman olduğumdan beri beni yanına girmekten men etmemiş ve beni gördüğü zaman da hep gülümsemiştir.
Bir rivayette ise şu ilave vardır: Atın üzerinde duramadığımı Resulullah (s.a.v.)'e şikayet ettim. O da eliyle göğsüme vurup:
“Allah’ın! Onu sabit kıl, onu doğruyu bulmuş Mehdî ve doğruya götürücü Hâdî kıl” buyurdu.[635][635]

Açıklama:

Cerir b. Abdullah, hicretin 10. yılında müslüman oldu. Cerir, kavminin reisi idi. Hz. Peygamber fs.a.v.) tarafından Yemen'e zekat memuru olarak gönderildi. Medain'in fethinde hazır bulundu. Kadisiye savaşında İslam ordusunun sağ kanadına komutan olmuştur. Kufe'de ikamet edip hicretin 51. yada 54 yılında vefat etmiştir.

2243- Cerîr b. Abdullah el-Becelî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), bana:
“Ey Cerir! Beni, şu Zulhalasa'dan kurtarmaz mısın?” buyurdu.

Zulhalasa, Has'am kabilesine ait oîup Yemenlilerin Kabe'si diye anılan bir ev idi.
Bunun üzerine ben, yüzelli süvarinin başında yola çıktım. Ben at üstünde duramazdım. Bunu, “Resulullah (s.a.v.)'e anmıştım. O da eliyle göğsüme dokunup:
“Allah’ın! Sen bu Cerir'i at üstünde sabit kıl! Onu, doğruyu bulmuş (Mehdî) ve doğruya götürücü (Hâdî) kıl'!” diye dua etti.
Hadisin ravisi der ki:
“Cerir gidip içi putlarla dolu olan o evi ateşe verip yaktı. Sonra bunu müjdelemek için Resulullah (s.a.v.)'e bizden Ebû Ertât künyesine sahip bir adamı gönderdi. Bu adam, Resulullah (s.a.v.)'e gelerek ona:
“O evi, katran sürülmüş uyuz deve halinde Onu gicikli deve gibi bırakmadıkça sana gelmedim” dedi.

Açıklama:

Bu başarıdan dolayı Resulullah (s.a.v.), Ahmes kabilesinin atlarına ve süvarilerine beş defa bereket duasında bulundu. [636][636]

30- Abdullah İbn Abbâs (r.a.)’ın Fazileti

2244- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) helaya girmişti. Ben de onun için abdest suyu koydum. Heladan çıkınca:
“Bunu kim koydu?” diye sordu. Orada bulunanlar:
“Abdullah İbn Abbâs!” dediler. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Allah’ın! Onu dinî konularda fakih/ince kavrayışlı kıl!” diye dua etti. [637][637]

Açıklama:

Abdullah İbn Abbas, Resulullah (s.a.v.)'in amcası Abbâs'in oğlusur. Annesi, müminlerin annesi Meymune'nin kızkardeşi olan Ümmü'1-Fadl Lubabe'dir. Hicretten 3 yıl kadar önce Mekke'de boğmuştur. Teyzesi Meymune dolayısıyla çok defa Resulullah (s.a.v.)'in evinde

kalma fırsatını bulmuş, bundan dolayı da Resulullah (s.a.v.)'den çok faydalanmıştır.
Resulullah (s.a.v.)'in yakın ilgisi ve terbiyesi altında büyüdüğü için ve fıtrat olarak da keskin bir zekaya sahip olmasından dolayı İslamî ilimlerde ve özellikle de tefsir alanında otorite olmuştur.
Resulullah (s.a.v.)'den sonra Raşid halifelere ilmi danışmanlık yapmış, Ali tarafından Basra valiliğine tayin edilmiş, sonra kendisi bu görevden ayrılarak Hicaz'a dönmüştür. Abdullah İbn Zübeyr, Abdulmelik b. Mervan'a karşı kıyam hareketine giriştiğinde Muhammed İbn Hanefiyye ile birlikte ailesini alıp Mekke'ye göçmüştür. Israrlara rağmen Abdullah İbn Zübeyr'e biat etmemiştir. Daha sonra kendi taraftarlarıyla birlikte Taife göçmüş, orada ilimle ve öğretimle meşgul olmuş, hicretin 68. yılında 70 yaşlarındayken Taif de vefat etmiştir.

31- Abdullah İbn Ömer (r.a.)'ın Fazileti

2245- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Uyurken bir rüya gördüm. Sanki elimde ipekten dokunmuş kalın bir kumaş parçası vardı. Ben cennetin içerisinde gitmek istediğim bir yer olduğunda o kumaş parçası muhakkak oraya uçardı.
Daha sonra bu rüyamı kızkardeşim ve müminlerin annesi Hafsa'ya anlattım. Hafsa'da bu rüyayı Peygamber (s.a.v.)'e anlattı. Peygamber (s.a.v.):
"Ben, Abdullah İbn Ömer'i, Allah'ın sınırlarını ve kulların haklarını yerine getiren iyi bir kimse olarak görüyorum" buyurdu. [638][638]
Açıklama:

Abdullah İbn Ömer, Hz. Ömer'in oğludur. Hz. Ömer'le birlikte müslüman olmuş ve onunla birlikte hicret etmiştir. Yaşça küçük olduğundan Bedir savaşına katılamamıştır. Bundan sonraki gazalara ve daha sonraki fetihlere katılmıştır. müslümanlara arasında halifelik ile ilgili ortaya çıkan meselelere karışmamıştır.
Abdullah İbn Ömer, zekası ve şahsi kabiliyetleri sebebiyle Hz. Peygamber (s.a.v.)'in eğitim ve öğretiminden en çok yararlanan gençlerden olmuştur. Hicretin 73. yılında 86 yaşındayken Mekke'de vefat etmiştir.

2246- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in sağlığı sırasında (sahabilerden) birisi bir rüya gördüğünde gelip bunu Resulullah (s.a.v.)'e anlatırdı. Ben de, Resulullah (s.a.v.)'e anlatayım diye rüya görmeyi istemiştim. Resulullah (s.a.v.) zamanında mesddde uyurdum, genç bir delikanlı idim. Bir keresinde rüyamda sanki iki meleğin beni alıp cehenneme götürdüklerini gördüm. Bir de baktım ki, cehennem, kuyunun içi gibi örülmüştü. Cehennemin, kuyunun makara konulan dikmeleri gibi iki dikmesi vardı. Kuyunun içine baktım, bir de ne göreyim, İçerisinde tanıdığım birtakım kimseler var. Hemen:
“Eûzu billahi mine'n-Nâr, Eûzu billahi mine'n-Nâr, Eûzu billahi mine'n-Nâr” Cehennemden Allah'a sığınırım, Cehennemden Allah'a sığınırım, Cehennemden Aliah'a sığınırım” demeye başladım. Derken bu iki meleği, başka bir melek karşıladı. Bana:
“Korkma” dedi. Rüyamı Hafsa'ya anlattım. Hafsa da, Resulullah (s.a.v.)'e anlatmış, o da:
“Abdullah, ne güzel bir kimsedir! Keşke gecenin bir kısmında kalkıp da gece namazı kılmayı adet edinse!” buyurmuş.
Abdullah b. Ömer bundan sonra geceleyin çok az uyur oldu. [639][639]

32- Enes b. Mâlik (r.a.)’ın Fazileti

2247- Ümmü Süleym (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Ümmü Süleym, oğlu Enes'i, Resulullah'a getirip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Bu, oğlum Enes'tir. Sana hizmet edecektir. Onun için Allah'a dua etsen” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Allahümme! Eskir mâlehu ve veledehu ve Bârik lehu fî mâ a'teytehu” Allah’ın! Bu çocuğun malını, evladını çoğalt. Ona verdiğin şeylerde onun için bereket ihsan eyle!” diye dua etti.”[640][640]

Açıklama:

Enes b. Malik, hicret sırasında henüz 10 yaşında idi. Annesi Ümmü Süleym tarafından Resulullah (s.a.v.)'e hizmet etmek üzere teslim edilmişti. Bunun üzsrine Enes, on yıl Resulullah (s.a.v.)'e hizmet edip

onun eğitim ve öğretim altında yetişmiştir. Resulullah (s.a.v.)'in duasına mazhar olmuş. Bundan dolayı da evlat, mal ve uzun ömür nimetlerine nail olmuştur. Hicretin 90 yada 93. yılında 103 yaşındayken Basra'da vefat etmiştir.

2248- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir gün bize uğramıştı. Derken annem Ümmü Süleym, Resulullah (s.a.v.)'in sesini işitti. Ona:
“Babam-annem sana feda olsun, ey Allah'ın resulü! Bu, Enesciktir” dedi.
Resulullah (s.a.v.) benim için dua etti. Bunlardan ikisini dünyadayken gördüm. Üçüncüsünün ahirette olduğunu ümit etmekteyim.” [641][641]

2249- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben çocuklarla oynarken Resulullah (s.a.v.) yanıma geldi. Bize selam verdi. Beni hacete gönderdi. Bu sebeple annemin yanına dönmekte geciktim. Eve geldiğim zaman annem, bana:
“Niye geciktin?” diye sordu. Ben de:
“Resulullah (s.a.v.) beni bir hacet için bir yere gönderdi” dedim. Annem:
“Haceti neymiş?” diye sordu. Ben de:
“O, bir sırdı” dedim. Annem:
“Resulullah (s.a.v.)'in sırrını sakın bir kimseye söyleme!” dedi. Enes:
“Allah'ın adına yemine derim ki, bu sim bir kimseye söyleyecek olsam sana söylerdim ey Sabit!” dedi. [642][642]

Açıklama:

Burada ismi geçen “Sabit”, hadisin ravisidir.

33- Abdullah İbn Selâm (r.a.)’ın Fazileti

2250- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'i, Abdullah b. Selâm için söylediği hariç yürüyen bir canlı için;
“Bu cennettedir” derken işitmedim. [643][643]

Açıklama:

Abdullah b. Selam, İsrailoğullanndan ve Yusuf (a.s)'ın soyundandır. Resulullah (s.a.v.)'in Medine'ye hicretinden sonra müslüman olmuştur. Cahiliye devrinde adı Husayn iken Resulullah (s.a.v.) ona “Abdullah” ismini vermiştir. Hicretin 43. yılında Medine'de vefat etmiştir.

2251- Kays b. Ubâd'dan rivayet edilmiştir:
“Ben, Medine'de bir takım insanların içinde bulunuyordum. Aralarında Peygamber (s.a.v.)'in sahabilerinden bâzıları da vardı. Derken yüzünde huşu'dan eser bulunan bir kimse geldi. Cemaattan birisi:
“İşte bu, cennetliklerden bir kimsedir. İşte bu, cennetliklerden bir” kimsedir dedi. Bu kimse, caiz olacak kadar okuyarak iki rekat namaz kıldı. Sonra dışarıya çıktı.
“Ben de onun peşine düştüm. Evine girdi. Ben de girdim. Biraz konuştuk. Bana yakınlık hissedince, ona;
“Biraz önce insanların yanına girdiğin zaman bir adam senin hakkında şöyle, şöyle sözler söyledi. Şunu söyledi” dedim. Abdullah b. Selâm:
“Subhânallah! Hiç bir kimseye bilmediği bir şeyi söylemek yakışmaz. Bunu niçin söylediğini sana anlatayım: Ben, Resulullah (s.a.v.) zamanında bir rüya gördüm. Bu rüyayı Resulullah (s.a.v.)'e anlattım. Şöyle ki: Rüyamda kendimi bir bahçede gördüm. Abdullah b. Selam, burada bahçenin genişliğini, çimenini ve yeşilliğini anlattı. Bahçenin içinde demirden bir direk vardı. Bu direğin alt kısmı yerde ve üst kısmı gökte idi. Tepesinde bir kulp/çember vardı. Bana:
“Buna çık!” denildi. Ben de, ona:
“Yapamam!” dedim. Derken bana bir hizmetçi geldi. Arkamdan elbisemi tutarak beni kaldırdı. -Abdullah b. Selam, hizmetçinin, kendisini arkasından tutarak kaldırdığını eliyle tarif etmiş.
“Bunun üzerine ben de direğe çıktım. Tâ direğin tepesine vardım ve direğin kulpundan tuttum. Bana:
“Tutun!” denildi. Bir de uyandım ki, kulp elimdedir. Bu rüyayı Peygamber (s.a.v.)'e anlattım. Peygamber (s.a.v.); bana:

“O bahçe, İslam'dır. Bu direk de, İslâm'ın direğidir. Kulp da, çok sağlam imanı temsil eden Urvetu'l-Vuskadır. Sen ölünceye kadar İslâm dini üzere kalacaksın!” buyurdu.
Hadisin ravisi:
“İnsanların yanına huşuyla giren bu adam, Abdullah b. Selâm'dır” dedi. [644][644]

34- Hassan b. Sabit (r.a.)’ın Fazileti

2252- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Hassan b. Sabit, (bir defasında) mescitte şiir okurken Ömer, Hassân'm yanına uğrayıp oan göz ucuyla dik dik bakmıştı. Bunun üzerine Hassan:
“Ben bu mescitte senden daha hayırli olan kimse hazır iken de şiir okurdum” dedi. Sonra Hassan, Ebu Hureyre'ye dönüp:
“Allah aşkına, sana sorarım. Sen, Resulullah (s.a.v.)'in, Hassân'a:
“Haydi sen de benim tarafımdan müşriklere şiirlerinle cevap ver!” dediğini ve “Allah’ın! Hassân'ı, Ruhu'1-Kuds ile destekle!” diye dua ettiğini işitmedin mi?” dedi. O da:
“Allah’ın! Şahit ol ki, evet onun böyle dediğini işittim” dedi. [645][645]

Açıklama:

Hassan b. Sabit, “Peygamber'in şairi” adıyla meşhur olup Ensar'ın Hazrec kolundandır. Resulullah (s.a.v.)'i, düşmanlarının saldırılarına karşı şiirleriyle savunduğu için bütün müslümanlar arasında fevkalade bir şöhret ve hürmete mazhar olmuştur. 120 yaşındayken vefat etmiştir. Ne ilginçtir ki, babası ve dedesi de 120 yaşındayken vefat etmiştir.

2253- Berâ' İbnu'1-Âzib (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i, Hassan b. Sâbit'e:
“Onlara hicvet yada Cebrail beraberinde olduğu halde onlara şiirle cevap ver!” buyururken işittim. [646][646]

2254- Lrve'den rivayet edilmiştir:

“Hassan b. Sabit, bir ara ifk olayından dolayı Aişe aleyhine çok konuşanlar arasındaydı. Bu sebeple ben de ona ağır söz söyledim. Bunun üzerine Aişe, bana:
“Ey kızkardeşimîn oğlu! Bırak onu! Çünkü o, şiirleriyle Resulullah (s.a.v.)'i savunurdu” dedi.[647][647]

2255- Mesrûk'tan rivayet edilmiştir:
“Aişe'nin yanına girmiştim. Yanında Hassan b. Sabit vardı. Ona, şiir ve kendisine ait beyitlerden kasideler okuyordu. Şöyle diyordu: “İffetlidir, akıllıdır, hiçbir kuşkuya yer bırakmaz. Dedi kodu ve iftirayla sabahlamaz.” Bu şiir üzerine Aişe, Hassân'a:
“Ama sen böyle değilsin?” dedi. Mesruk dedi ki: Ben de, Âişe'ye:
“Niye bu adamın, senin yanına girmesine izin veriyorsun? Allah,
“Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse onun karşılığı ceza vardır. Onlardan elebaşılık yapıp bu günahın büyüklüğünü yüklenen kimse için de çok büyük bir azap vardır” [648][648] buyurmadı mı?”dedim. Aişe:
“Gözlenin kör olmasından daha çetin bir azab olur mu? Ama bilesin ki, yine de o, müşriklere karşı şiirleriyle Resulullah (s.a.v.)'i savunmuş birisidir” dedi. [649][649]

Açıklama:

Ifk olayında Hz. Aişe'ye iftira atıldığında Hassan b. Sabit de iftira atan topluluk içerisinde görülmüş, bu nedenle de eleştiriye tabi tutulmuştur. Fakat Hassân'ın, düşmanlarına karşı Resulullah (s.a.v.)'i savunması onun bu kusurunu hafifletmiştir. Zaten Âişe'nin *“Sen böyle değilsin”* ifadesinde de bu olaya atıfta bulunulmaktadır.
Hassan ömrünün sonunda kör olmuştu. Dolayısıyla “Gözlenin kör olmasından daha çetin bir azab olur mu” sözüyle de buna işaret edilmiştir.

2256- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Hassan b. Sabit:
“Ey Allah'ın resulü! Bana, Ebu Süfyân hakkında hiciv için izin ver” dedi. Resulullah (s.a.v.):

“Ben onun akrabası olduğum halde bunu nasıl yapacaksın?” diye sordu. Hassan:
“Senin kerim kılan Allah'a yemin ederim ki, senin Haşim oğulları soyunu, Kureyş'in soyları arasından hamurdan kıl çeker gibi çekip çıkaracağım” dedi. Sonra da:
“Doğrusu şeref yüksekliği, Haşim hanedanından Mahzum kızının oğullarına aittir. Senin baban ise köledir” deyip bu kasideyi okudu. [650][650]

Açıklama:

Mahzum kızından maksat; Abdullah, Zübeyr ve Ebu Talib'in annesi olan Fatıma bint. Amr b. Âiz b. İmran b. Mahzum'dur. Kötülenen ise Ebu Süfyan'dır. Ebu Süfyan'dan maksat;
Resulullah (s.a.v.)'in amcası Haris'in oğlu Ebu Süfyan'dır. Ebu Süfyan o sırada Resulullah (s.a.v.) ile müminlere eziyet ediyordu. Sonradan müslüman olmuştur.
“Senin baban ise köledir” ifadesinden maksat ise bu, Ebu Süfyan'a karşı yapılmış bir sövgüdür.

35- Ebu Hureyre Ed-Devsî (r.a.)’ın Fazileti

2257- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Annemi İslâm'a davet ediyordum. Kendisi müşrik idi. Bir gün yine onu İslam'a davet ettim. Bana, Resulullah (s.a.v.) hakkında hoşlanmadığım sözler işittirdi. Bunun üzerine ağlayarak Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Ben, annemi İslâm'a davet ediyordum. Fakat o, İslam'ı kabul etmekten kaçınıyordu. Bugün kendisini yine İslam'a davet ettim. Bana senin hakkında hoşlanmadığım sözler işittirdi. Dolayısıyla Ebu Hureyre'nin annesine hidâyet vermesi için Allah'a dua et!” dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Allah’ın! Ebu Hureyre'nin annesine hidâyet ver!” diye dua etti. Ben, Allah'ın peygamberi (s.a.v.)'in bu duasına sevinerek çıktım. Eve gelip kapıya dayandığımda kapının kapalı olduğunu gördüm. Derken annem ayak seslerimi işitti ve bana:

“Olduğun yerde dur, ey Ebu Hureyre!” dedi. Bir de suyun şırıltısını işittim. Annem yıkandı, gömleğini giydi. Acele baş örtüsünü sardı. Sonra da kapıyı açtı. Sonra da:

“Ey Ebu Hureyre! “Eşhedu enlâ ilahe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve Resûluhu” Ben, Allah'tan başka ilâh olmadığına şehâdet ederim. Muhammed'in O'nun kulu ve Resulü olduğuna da şehâdet ederim” dedi.

Ben hemen Resulullah (s.a.v.)'in yanına geri döndüm. Sevincimden ağlayarak onun yanına geldim. Ona:

“Ey Allah'ın resulü! Müjde! Allah senin duanı kabul etti ve Ebu Hureyre'nin annesine hidâyet verdi” dedim.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Allah'a hamd etti, övgüde bulundu ve hayırlı sözler söyledi. Sonra da ona:

“Ey Allah'ın resulü! Annem ile beni, mümin kullarına, onları da bize sevdirmesi için Allah'a dua et!” dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Allah’ın! Şu kulcağızını -yâni Ebu Hureyre'yi- ve annesini mümin kullarına, mü'minleri de bunlara sevdir!” diye dua etti.

Artık yaratılmış hiç bir mümin yoktur ki, beni işitsin veya görsün de beni sevmemiş olsun. [651][651]

Açıklama:

Ebu Hureyre'nin asıl adı, Abduşşems idi. Resulullah (s.a.v.)'in ona Abdurrahman isminin verdiği nakledilmiştir. Hayber'in fethi sırasında Yemen'den gelip müslüman olmuştur. Medine'ye gelince, Ashabı-Suffa içerisinde yer almış, fakirlik ve ihtiyacın bütün şiddetlerine katlanarak Peygamber (s.a.v.)'den bir an ayrılmamıştır. Bundan dolayı da ezberlediği hadis sayısı çoktur. Çok hadis rivayet etmesinden dolayı eleştirilere tabi tutulmuş, o da bu eleştirilere cevap vermiştir. Ayrıca bu konuda 146 nolun hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

Hicretin 56., 57., ve 58. yılları olmak üzere vefatıyla ilgili üç rivayet bulunmaktadır.

2258- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Siz, Ebu Hureyre'nin Resulullah (s.a.v.)'den çok hadis rivayet ettiğini söylüyorsunuz. Varılacak yer Allah'ın huzurudur. Ben fakir bir adam idim. Resulullah (s.a.v.)'e boğaz tokluğuna hizmet ediyordum. Muhacirleri pazar yerlerindeki pazarlık meşgul ediyordu. Ensârı da mallarına bakmak meşgul ediyordu.
Derken Resulullah (s.a.v.):
“Kim elbisesini yere açıp yayarsa, artık benden işittiği hiçbir şeyi asla unutmayacaktır!” buyurdu.
Bunun üzerine ben, Resulullah (s.a.v.) sözünü bitirinceye kadar derhal elbisemi yere yaydım. Sonra o elbiseyi kendime doğru topladım. İşte bundan sonra artık Resulullah (s.a.v.)'den işittiğim hiçbir şeyi asla unutmadım.” 652[652]

2259- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bazı kimseler: “Ebu Hureyre çok hadis rivayet etti” diyorlar. Varılacak yer Allah'ın huzurudur. Bîr de onlar: Neden Muhacirler ile Ensâr, Ebu Hureyre'nİn hadisleri kadar çok hadis rivayet etmiyorlar” diyorlar. Bunun sebebini size haber vereyim:
“Ensâr'dan olan kardeşlerimi topraklarında çalışmak meşgul ediyordu. Muhacirlerden olan kardeşlerimi de pazar yerlerindeki pazarlık işi meşgul ediyordu. Ben ise boğaz tokluğuna Resulullah (s.a.v.)'in hizmetine devam ediyordum. Onların Resulullah (s.a.v.)’in yanında bulunmadığı vakit ben bulunuyor, onlar unuttuğu vakit ben belliyordum. Gerçekten bir gün Resulullah (s.a.v.):
“Hanginiz benim şu hadisimden büyük bir pay almak için elbisesini yere yayar, sonra da onu göğsüne doğru toplarsa, artık o kimse benden işittiği hiçbir şeyi asla unutmayacaktır!” buyurdu.
Bunun üzerine ben, Resulullah (s.a.v.) daha sözünü bitirmeden hemen üzerimde bulunan bir kaftanımı yere yaydım. Sonra o kaftanı göğsüme doğru topladım. İşte o günden sonra Resulullah (s.a.v.)'in bana söylediği hiç bir şeyi asla unutmadım. Eğer Allah'ın kitabında indirdiği şu iki âyet olmasaydı; ebediyyen bir şey rivayet etmezdim:
“İndirdiğimiz açık delilleri ve kitapta insanlara apaçık gösterdiğimiz hidayet yolunu gizleyenlere hem Allah ve hem de bütün lanet ediciler lanet eder. Ancak tevbe edip durumlarını düzeltenler ve gerçeği

açıkça ortaya koyanlar başkadır. Zira ben onların tevbelerini kabul ederim. Ben tevbeyi çokça kabul eden ve çokça esirgeyenim." [653][653]

36- Bedir Savaşı Gazilerinin Fazileti Ve Hâtıb B. Ebi Beltea Kıssası

2260- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.), beni, Zübeyr'i ve Mikdâd'ı gönderdi ve:
"Hemen "Hah" bostanına gidin! Orada bir câriye var, beraberinde de bir mektup var. O mektubu ondan alın!" buyurdu. Hemen atlarımızı koşturarak yoîa koyulduk. Birden kadın karşımıza çıktı. Ona:
"Mektubu çıkar!"' dedik. Kadın:
"Bende mektup yok!" dedi. Biz de:
"Yâ bu mektubu çıkarırsın yada elbiseni soyunursun!" dedik. Bunun üzerine örülü saçlarının arasından mektubu çıkardı. Biz de bu mektubu Resulullah (s.a.v.)'e getirdik. Bir de ne görelim, mektub da:
"Hâtıb b. Ebi Beltea'dan, Mekkeli halkının müşrik insanlarına!" diyor, onlara Resulullah (s.a.v.)'in bazı işlerini haber veriyordu. Resulullah (s.a.v.):
"Ey Hâtıb! Bu nedir?"dedi. Hâtıb:
"Üzerime varmakta aeele etme, ey Allah'ın resulü! Ben Kureyş içerisinde alakası olan bir kimseyim. Süfyân:
"Onların müttefiki idi, ama kendilerinden değildi" dedi. Seninle beraber bulunan muhacirlerden onlara akraba olanlar var. Bu akrabalık sebeliyle ailelerini himaye ediyorlardı. Benim nesep yönünden onların arasında yakınlığım olmadığı için onlardan dost edinip onunla akrabamı himaye etmelerini arzu ettim. Bunu, küfür etmek veya dinimden dönmek için yapmadım. müslüman olduktan sonra küfre razı olduğum için de yapmadım" dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
"Doğru söyledi!" dedi. Ömer ise:
"Ey Allah'ın resulü! Bana izin ver de şu münafığın boynunu vurayım!" dedi. Resulullah (s.a.v.):
"Şüphesiz o Bedr'de bulunmuştur. Ne biliyorsun, ola ki, Allah Bedir gazilerinin lerine vâkıf olup da: "Dilediğinizi yapın! Sizi affettim" buyurdu" dedi.

Bunun üzerine Yüce Allah,
“Ey iman edenler! Benim düşmanım ile sizin düşmanınızı dost edinmeyin!” [654][654]âyetini indirdi.[655][655]

Açıklama:

Hatıb, Muhacirlerden ve Bedir gazvesine katılanlardandı. Hatıb, hicretin 6. yılında Peygamber (s.a.v.) tarafından Mısır Mukavkıs'ina elçi olarak gönderilmiş, orada beş gün kalmış, bir takım hediyelerle dönüp gelmiştir.
Hz. Ebu Bekr'in halifeliği döneminde Mısır'a gönderilmiş ve Mısırlılarla barış anlaşması yapmış, bu anlaşma hicretin 20. yılına kadar devam etmiştir. Hzicretin 30, yılında Hz. Osman zamanında vefat etmiş olup cenaze namazını Hz. Osman kıldırmıştır.
Mevdudi bu ayetin yorumunda şöyle der:
“Küfür ile İslâm'ın birbirlerine karşı savaş ettikleri bir dönemde, bir mümin, sırf iman ettikleri için müminlere karşı savaşan bîr kafir ile -sebep ne olursa olsun- İslâm'a zarar verecek bir işe girişemez. Böyle bir davranış imanla çelişir; dolayısıyla, kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için, niyeti kötü olmasa bile, bir müminin böyle davranması doğru değildir. Kim böyle bir girişimde bulunursa yoldan çıkmıştır.” [656][656]

37- Ağacın Altında Biat Eden Kimselerin Fazileti

2261- Ümmü Mübeşşir (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Ümmü Mübeşşir, Peygamber (s.a.v.)'i, Hafsa'nm yanında:
“İnşallah, ağacın altında biat eden “Ashâbu'-Şecere”den hiç kimse cehenneme girmez” buyururken işitmişti. Hafsa:
“Evet, ey Allah'ın resulü!” dedi.
Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.), Hafsa'yı azarladı. Hafsa:
“Sizden hiçbiriniz müstesna olmamak üzere ceheneneme herkes mutlaka uğrayacaktır” [657][657] ayetini söyledi. Peygamber (s.a.v.):
“Allah, “Sonra takvaya erenleri kurtarırız, zalimleri ise orada diz üztü düşmüş bir halde bırakırız” [658][658] buyurdu” dedi. [659][659]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.) hicretin 6. yılında umre yapmak maksadıyla Medine'den yola çıkmışlardı. Hudeybiye'ye vardıklannda Kureyş'e sadece Allah'ın evini ziyaret için Mekke'ye geldiklerini haber vermek için Huzaİ kabilesinden Hıraş b. Ümeyye'yi Mekke'ye gönderdi. Hıraş, Mekke'ye varıp meseleyi anlatınca onu Öldürmek istediler, sonra Resulullah (s.a.v.)'in yanına gelip başından geçenleri ona anlattı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) bu İşi çözüme kavuşturması için Hz. Osman'ı Mekke'ye gönderdi. Hz. Osman'ın öldürüldüğüne dair Resulullah (s.a.v.)'e bilgi ulaşınca sahabiler Resulullah (s.a.v.)'e “Semure” denilen bir ağacın altında “Mekkelilerle savaşmadan ayrılmamak üzere” biat ettiler. Daha sonra Hz. Osman sağsalim geldi. Uzun müzakerelerden sonra Hudeybiye barış anlaşması yapıldı. İşte İslam Tarihi'inde “Biatu'r-Rıdvan” adıyla meşhur olan biat budur. [660][660]

38 Ebu Musa El-Eş'arî (r.a.) ile Ebu Âmir El-Eş'arî (r.a.)’in Fazileti

2262- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)’in yanında idim. Kendisi, Mekke ile Medine arasında bulunan Ci'rane'de konaklamıştı. Yanında Bilâl vardı. Derken bir bedevi adam, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Muhammedi Bana vâadettiğini yerine getirmeyecek misin?” dedi. Resulullah (s.a.v.), ona;
“Müjde!” dedi. Bedevi:
“Bana bu müjde kelimesini çok söyledin!” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) öfkeîi bir şekilde Ebû Musa ile Bilâl'e dönerek:
“Bu adam müjdeyi reddetti. Bari sîz kabul edin!” buyurdu. Onlar:
“Kabul ettik, ey Allah'ın resulü!” dediler.
Sonra Resulullah (s.a.v.) içinde su bulunan bir tas istedi. Elleri ile yüzünü onun içinde yıkadı, içine de ağzındaki suyu püskürdü. Sonra da:
“Bundan için ve yüzlerinize, göğüslerinize serpin. Size müjdeler olsun!” buyurdu.

Ebû Musa ile Bilâl, su kabını aldılar ve Resulullah (s.a.v.)'in emrettiğini yaptılar. Daha sonra Ümmü Seleme perdenin arkasından: “Kabınızın içinde bulunan o suda anneniz için de artırın!” diye seslendi. Bunun üzerine onlar da Ümmü Seleme'ye bir miktar su artırdılar. [661][661]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.), Huneyn gazasından alınan ganimetlerin Taif dönüşünde Ci'rane'de bölüştüreceğine söz vermişti. Bedevi, ganimetteki hissesinin hemen verilmesini istedi. Resulullah (s.a.v.), *“Müjde”* demekle, ya taksimin yaklaştığını yada sabrederse bol sevab kazanacağını anlatmak istemiştir.

2263- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) Huneyn'den ayrılınca amcam Ebu Amir'i bir askeri birlik üzerine komutan yaparak onu Evtas'a gönderdi. Ebu Amir, (birkaçbin kişiyle buraya kaçıp sığınan düşman komutanlarından Dureyd b. Sımmeyle karşılaştı. Bu çarpışmada Dureyd öldürüldü. Askerlerini de Allah hezimete uğrattı.
Ebu Musa der ki:
“Peygamber (s.a.v.) beni de Ebû Amir'le birlikte göndermişti. Muharebe sırasında Ebû Amir dizinden yaralandı. Cüşem oğullan kabilesinden bir adam, Ebu Amir'e bir ok fırlatmış ve oku onun dizine isabet ettirerek yere çökertti, Ben hemen onun yanına vararak:
“Amca! Seni kim vurdu?” diye sordum. Ebu Amir, Ebû Musa'ya işaret ederek katili gösterip:
“Benim katilim, işte şudur. Görüyor musun? Beni, işte şu kimse vurdu!” dedi.
Ebû Musa der ki:
“Bunun üzerine hemen katile doğru bilerek yönelip koştum ve ona yetiştim. Adam beni görünce dönüp kaçmaya başladı. Ben de onun peşine düştüm. Ona:
“Utanmıyor musun? Sen Arab değil misin? Yerinde dursana!” demeye başladım. Bunun üzerine adam gitmekten vaz geçti. ikimiz de karşı karşıya geldik. Ben ve o, iki kılıç darbesiyle birbirimize

girdik. Ona bir kılıç vurarak onu öldürdüm. Sonra Ebû Âmir'in yanına dönerek:
Allah senin düşmanını öldürdü' dedim. Ebu Âmir:
“O halde dizimdeki şu oku çıkar!” dedi.
Oku çıkardım. Fakat okun yerinden çok su boşaldı. Bunun üzerine Ebu Âmir dedi ki:
“Ey kardeşim oğlu! Resulullah (s.a.v.)'e git, benden ona selâm söyle ve ona:
“Ebu Âmir, sana: “Benim için Allah'tan istiğfar dilesin” diyor” de.
Ebû Musa devamla der ki:
“Ebû Âmir, (ölmeden önce) beni askerler komutan tâyin etti. Biraz yaşadı, sonra da öldü. Ben, Peygamber (s.a.v.)'e döndüğümde yanına girdim. Kendisi bir odada hurma dalından dokunmuş bir yatak üzerinde idi. Yatağının üzerinde bir döşek vardı. Yatağın örgüleri ^Resulullah (s.a.v.)'in sırtında ve yanlarında iz bırakmıştı. Kendi durumumuz ile Ebu Âmir'in başına geleni Peygamber (s.a.v.)'e anlattım. Sonra da dedim ki:
“Ebu Amir: “Peygamber (s.a.v.)'e: “Benim için Allah'tan istiğfar dilesin” de” dedi.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) su istedi. Getirilen sudan abdest aldı. Sonra ellerini kaldırıp:
“Allah'ın! Ebu Âmir Ubeyd'e mağfiret eyle!” diye dua etti. Dua ederken ellerini o kadar kaldırdı ki ben onun iki koltuğunun beyazlığını gördüm. Sonra da:
“Allah'ın! Onu, kıyamet gününde şu yarattıklarının yada insanlardan çoğunun üstünde yüksek bir makamda kıl!” diye dua etti. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Bana istiğfar eyle” dedim. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Allah'ın! Abdullah b. Kays'in günahını bağışla ve onu kıyamet gününde makbul bir yere koy!” diye dua etti.

Açıklama:

Ebu Musa'nın oğlu Ebu Bürde:
“Bu dualardan birisi Ebu Âmir için ve diğeri de babam Ebu Musa el-Eş'arî içindir” dedi. [662][662]
Abdullah b. Kays, Ebu Musa el-Eş'arî'nin ismi ve künyesidir.)

39- Eş'arîlerin Fazileti

2264- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Ben, Eş/arî topluluğunun gece vakti evlerine girdikleri zaman okudukları Kur'an seslerini pek iyi tanırım. Yolculuk sırasında ben, Eş'arîlerin konakladıkları yerleri gündüzleyin gözlerimle görmemiş olsam bile onların konak yerlerini geceleyin okudukları Kur'an seslerinden tanırım. Eş'arîlerden düşmana karşı hikmetli söz söyleyen/Hakîm adında bir kimse vardı. Bu kimse, süvarilere yada hadisin ravisi, “Düşmana” dedi. rastladığı zaman onlara:
“Arkadaşlarım, size, kendilerini beklemenizi emrediyor” derdi. [663][663]
Açıklama:

Eş'ariler, Yemen'de büyük bir kabilenin ismidir. Bu kabilenin büyük babası, Eş/ar, Sebe' neslinden Nebt b. Eded adındaki kimsedir. Gövdesi kıllı olduğu için “Çok kıllı” demek olan Eş'arî lakabını almıştır. Ebu Musa el-Eş'arî, bu kabileye mensuptur. Ebu Musa el-Eş'arî, Hayber'in fethi sırasında Resulullah (s.a.v.)'le buluşmuştur. 2357 nolu hadiste onların durumu anlatılacak.

2265- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Eş'ariler gazada yiyecekleri biter veya Medine'deki çoluk çocuklarının yiyecekleri azalırsa ellerinde (kalan) yiyeceği bir elbisenin içinde toplar, sonra da onu aralarında bir kabın içinde eşit bir şekilde paylaştırırlardı. Dolayısıyla onlar bendendir, ben de onlardanım.” [664][664]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.)'în *“Eş'ariler bendendir, ben de onlardanım”* buyurması, iftihar sebebiyle söylenmiş bir sözdür. Bu ifadeyle; Eş'arilerin, Resulullah (s.a.v.)'e nispeti ve yakınlığı gayet açık bir şekilde anlatılmış olunmaktadır.

40- Ebu Süfyân b. Harb (r.a.)'ın Fazileti

2266- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Müslümanlar, Ebû Süfyân'a bakmıyor ve onunla bir mecliste öttürmüyorlardı. Bunun üzerine Ebu Süfyan, Peygamber (s.a.v.)'e :
"Ey Allah'ın peygamberi! Üç şey var ki; onları bana ver!" dedi. O da:
"Tamam" buyurdu. Ebû Süfyân:
"Bende, Arabm en iyisi ve en güzeli Ümmü Habîbe bint. Ebu Süfyân var. Onu sana vereyim!" dedi. Peygamber (s.a.v.):
"Tamam!" buyurdu. Ebu Süfyan:
"Oğlum Muaviye var. Onu huzurunda kâtip yaparsın!" dedi. Resulullah (s.a.v.):
"Tamam!" buyurdu.
"Beni emir yaparsın. Böylece vaktiyle müslümanlara karşı çarpıştığım gibi kâfirlere karşı da çarpışırım" dedi. Resulullah (s.a.v.):
"Tamam!" buyurdu.
Hadisin ravisi Ebu Zumeyl:
"Eğer bunu Peygamber (s.a.v.)'den istememiş olsaydı, Resulullah {s.a.v.) ona bunu vermezdi. Çünkü Resulullah (s.a.v.)'den bir şey istenilirse mutlaka: "Evet!" cevabını verirdi" dedi. [665][665]

Açıklama:

Ebu Süfyan b. Harb, Mekke'nin fethi sırasında müslüman olmuştur. Bundan önce İslam'a ve müslümanlara karşı çok şiddetli düşmanca faaliyetler sürdürmüştür. Mekke'nin fethinden sonra Huneyn gazasına katılarak hem kendisi ve hem de yeni müslüman olmuş Mekke'nin ileri geleri yüzer deve ve kırkar ukiyye gümüş almışlardı.müslüman olduktan sonra Taif ve Yermük savaşlarına katılmıştır.Hz. Osman zamanında hicretin 34. yılında vefat etmiştir.

41- Cafer b. Ebi Tâlib (r.a.), Esma Bint. Umeys (r.a.nhâ) ile Gemidekilerin Fazileti

2267- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Biz Eş'ariler Yemen'de iken Resulullah (s.a.v.)'in peygamber olarak ortaya çıkış haberi bize ulaşmıştı. Ben ve iki kardeşim -ki onların biri Ebu Bürde ve diğeri de Ebû Ruhm'dur. Ben en küçükleriyim- kavmimizden elli küsur kişi yada elli üç veya elli iki kişi. Resulullah (s.a.v.)'in yanına gitmek üzere muhacir olarak Yemen'den yola çıktık:

“Ebu Musa sözüne şöyle devam etti: Bir gemiye bindik. Gemimiz bizi Habeş hükümdarı Necâşî'nin memleketinin sahiline attı. Onun yanında Ca'fer b. Ebû Tâlib ile arkadaşlarına rastladık. Ca'fer:

“Bizi buraya Resulullah (s.a.v.) gönderdi. Burada oturmamızı emretti. Siz de bizimle beraber kalın!” dedi.

Biz de toptan hepimiz Medine'ye gelinceye kadar onunla beraber orada kaldık. Daha sonra Hayber'i fethettiği gün Resulullah (s.a.v.)'e kavuştuk. Bize ganimetten hisse verdi. Yada Ebu Musa:

“Resulullah (s.a.v.) bize ganimetten bahşiş verdi” dedi. Hayber'in fethinde bulunmayan hiç bir kimseye ganimetten hisse ayırmadı. Yalnız kendisiyle birlikte bulunanlara hisse verdi. Ancak Ca'fer ve arkadaşlarıyla birlikte bizim gemimizde bulunanlar müstesna! Gazilerle beraber onlara da hisse ayırdı. Bunun üzerine bazı insanlar bize yâni gemide bulunanlara:

“Biz hicrette sizi geçtik” diyorlardı.

Ebu Musa devamla der ki:

“Derken Esma bint. Umeys -ki bizimle beraber Habeşistan'dan gelenlerden biridir- ziyaret için Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hafsâ'nm yanına girdi. Esma, muhacir kafilesi içerisinde Necâşî'nin memleketi Habeşistan'a hicret etmişti. Derken Ömer, Hafsâ'nm yanına girdi. Esmâ'da o sırada Hafsâ'nm yanında idi. Ömer, Esma'yi görünce:

“Bu kim?” diye sordu. Hafsa' da:

“Esma bint. Umeys” dedi. Ömer Iatifeli bir şekilde:

“Şu, Habeşistanlı kadın mı? Şu deniz yolculuğuna katılan mı?!” diye sordu. Esma:

“Evet!” diye cevap verdi. Bunun üzerine Ömer:

“Hicrette biz sizi geçtik. Dolayısıyla Resulullah (s.a.v.)'e biz sizden daha layıkız ve daha yakın oluyoruz” dedi. Bunun üzerine Esma kızıp Ömer'e:

“Yanıldın, ey Ömer! Hayır! Vallahi, siz, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte idiniz. Aç olanınızı doyurur, câhilinize vaaz ediyordu. Biz ise

uzaklarda, düşmanlar diyarında yada toprağında Habeşistan'da idik. Bu da, Allah ve Resulü uğrundaydı. Allah'a yemin ederim ki, senin söylediğini Resulullah (s.a.v.)'e anmadıkça ne yemek yerim ve ne de su içerim. Eziyet ediliyor ve korkutuluyorduk. Bunu, Resulullah (s.a.v.)'e söyleyeceğim ve ondan sorup cevap İsteyeceğim. Valiahi, ne yalan söylerim ve ne de saparım. Bundan fazla da bîr şey söylemem" dedi. Peygamber (s.a.v.) gelince, Esma ona:
"Ey Allah'ın peygamberi! Ömer şöyle şöyle söyledi" dedi.Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"O benim nezdimde sizden fazla hak sahibi değildir. Onun ve arkadaşlarının bir hicreti, sizinse ey gemi yolcuları! iki hicretiniz vardır!" buyurdu. Esma:
"Gerçekten Ebû Musa ile gemi yolcularını gruplar halinde bana geldiklerini gördüm. Bana bu hadisi soruyorlardı. Resulullah (s.a.v.)'in onlar için söylediklerinden kalblerinde daha büyük ve daha sevindirici dünyâda hiç bir şey yoktu" dedi.

Açıklama:

Ebu Musa el-Eş'arî'nin oğlu Ebu Bürde der ki: Esma:
"Gerçekten Ebû Musa'yı görmüşümdür. Kendisi bu hadisi benden tekrar tekrar söylememi istiyordu" dedi. [666][666]

42- Selmân (r.a.), Suheyb (r.a.) ile Bilal (r.a.)'ın Fazileti

2268- Âiz b. Amr'dan rivayet edilmiştir:
"Ebu Süfyân birkaç kişi içerisinde bulunan Selman, Suheyb ve Bilal'ın yarıma geldi. O topluluktakiler:
"Vallahi, Allah'ın kılıçları, şu Allah düşmanının boynundan nasiplerini almadı" diye hayıflandılar. Ebu Bekr:
"Bu sözünüzü, Kureyş'in şeyhine ve efendisine mi söylüyorsunuz?" dedi.
Daha sonra Ebu Bekr, Peygamber (s.a.v.)'e gelip konuşulanları ona anlattı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Ey Ebu Bekr! Ola ki, sen onları öfkelendirdin. Doğrusu sen onları öfke-lendirdiysen muhakkak Allah'ı da öfkelendirmiş olursun" buyurdu.

Bunun üzerine Ebu bekr, onların yanlarına gelip:
“Ey kardeşlerim! Ben sizleri öfkelendirdim mi?” diye sordu. Onlar da:
“Hayır! Allah sana mağfiret buyursun, ey kardeşçiğim” dediler. 667[667]

Açıklama:

Selman, İranlıdır. Eski adı, Mabih idi. Ahir zaman peygamberinin Arabistan'da çıkacağına dair duyumlar üzerine yollara düşmüş, nihayet köle olarak Medine yahudüerinden birine satılmıştı. Resulullah (s.a.v.) Medine'ye hicret edince iman etti. Ebu Derda' ile kardeş yapıldı. Sa'd b. Ebi Vakkas'la geçen bir olay üzerine kendisine “İslam'ın oğlu” lakabını kendisi vermiştir. Köle olduğu için Bedir ve Uhud savaşına katılamamıştır. Hendek savaşından İtibaren bütün gazalara katılmış, hicretin 35. yılında Medain valisi iken vefat etmiştir.
Suheyb, Musul havalisinde Arap evladından Nemr b. Kasit ailesine mensuptur. Babası, Kisra'nın oradaki amili idi. Rumlar ile İranlılar arasında meydana gelen savaşta Suheyb, Rumlara esir düşmüştür. Küçük yaşta esir edilip Rum diyarında yetiştiği için Arapça'yı unutmuştur. Yeniden öğrendiyse de çetrefilli konuştuğu için “Rûmî” diye anılmıştır. Bir hayli zaman sonra Abdullah b. Cud'an tarafından satın alınıp sonra da hürriyetine kavuşturulmuştur. ilk müslümanlardandır. ?Bütün servetini ve ailesini Mekke'de bırakarak Medine'ye hicret etmiştir. Bedir'den itibaren bütün gazalara katılmıştır. Hicretin 34. yada 38 yılında vefat ettiği söylenmektedir.
Bilal ile ilgili bilgiler daha önce geçmişti.

43- Ensâr'ın Fazileti

2269- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz Ensar hakkında
“O zaman içinizden iki zümre zaaf göstermek istemişti. Halbuki onların velisi Allah'dı” 668[668] ayeti indi. Ayette sözkonusu edilen bu iki zümre; Selime oğullan ile Harise oğullandır. Biz Ensarîİer, Yüce Allah'ın, *“Halbuki onların velisi Allah'dı”* buyruğundan dolayı bu ayetin inmesinden memnunluk duyuyoruz. 669[669]

Açıklama:

Ensar ile ilgili olarak 60 nolu hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

2270- Zeyd b. Erkam (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.): *“Allah’ın! Sen Ensar'ı, Ensar'ın oğullarını ve oğullarının oğullarını mağfiret eyle!' diye dua etti.”* [670][670]

2271- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) bir takım Ensar çocuklarının ve kadınlarının düğün yemeğinden mutlu bir şekilde dönüp geldiklerini gördü. Bunun üzerine Allah'ın peygamberi (s.a.v.)'e ayağa kalkıp dikilerek:
“Ey Ensar kadınları ile çocukları! Allah şahit olsun ki, sizler bana insanların en sevimlilerindensiniz” buyurdu.
Peygamber (s.a.v.) bu sözüyle bütün Ensar'ı kastediyordu. [671][671]

2272- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sahabilerim! Doğrusu Ensar, benim karnım/cemaatımdır ve çantam/sırdaşlarımdır. Gerçekten insanlar çoğalacaklar ve azalacaklar. O halde siz, Ensar'ın iyilik edenlerinden iyiliklerini kabul edin. Kötülük yapanlarının kusurlarını da affedin.” [672][672]

44- Ensâr Mahallelerinin En Hayrlısı

2273- Ebu Useyd el-Ensârî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Ensar mahallelerinin en hayırlısı; Neccâr oğulları mahallesi, b. Abdu'l-Eşhel oğulları mahallesi, sonra Haris b. Hazrec oğulları mahal sonra Sâide oğulları mahalleşidir ve Ensar mahallelerini hepsinde hayırıdır” buyurdu.
Ebu Seleme der ki: Ebu Useyd:
“Ben, Resulullah (s.a.v.)'in üzerinden yalan söylemekle itham oiunur rnuyı Yalancı bir kimse olsaydım fazilet yönünden olan bu sıralamaya kendi kavr Sâide oğullarından başlardım” dedi.

Resulullah (s.a.v.)'in Ensar'ı bu şekilde sınıflaması, Sa'd b. Ubâde'ye ulaşır Bunun üzerine Sa'd b. Ubâde'nin gönlünde bir kırgınlık meydana geldi. Kendi kendine:
“Biz bu fazilet yönünden olan sınıflamada geriye bırakıldık. Biz böy Ensar'ın dört kabilesinin en sonuncusu olduk. Hemen eşeğimi eyerleyin! Resulü (s.a.v.)'e gideceğim” dedi. Kardeşi Sehl ise onunla konuşarak:
“Resulullah (s.a.v.)'e red cevabı vermeye mi gideceksin? Halbuki o bu işi iyi bilendir. Sana hayırlı olma açısından dördün dördüncüsü olman yetmiyor” dedi. Bunun üzerine Sa'd gitmekten geri dönüp:
“Allah ve Resulü en iyi bilendir” deyip eşeğinin eyerinin çözülmesini emre ve bunun üzerine eşeğinin eyeri çözüldü. [673][673]
Sa'd b. Ubâde, ilk Akabe biatma katılanlardandı. Kabilesinin reisi idi. Resulullah (s.a.v.)'in vefatından sonra Ebu Bekr'e biat etmeyerek Şam tarafına gitmiş ve hicretin 15. yılında Havran'da vefat etmiştir.

45- Ensarla İyi Geçinme

2274- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben, Cerîr b. Abdullah eî-Becelî'ye birlikte bir sefer çıktık. O, bana hizmet etmeye çalışıyordu. Ona;
“Bana hizmet etmeye çalışma!” dedim. Cerîr:
“Ben, Ensar'ı, Resulullah (s.a.v.)'e öyle bir hizmet yaparlarken gördüm kü, artık Ensar'dan herhangi birisiyle yoldaşlık edersem muhakkak ben de ona hizmet edeceğime yemin ettim” dedi. [674][674]

46- Peygamber (s.a.v.)’in Gıfâr ile Eşlem Kabilelerine Yaptğı Dua

2275- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Eşlem kabilesi ki, Allah onları barış içerisinde sürekli kılsın. Gıfâr kabilesi ki, Allah onlara mağfiret eylesin. Bunu ben kendim söylemiyorum. Bunu, Yüce Allah söylüyor.” [675][675]

Eşlem:

Bu kabile, Hz. Peygamber (s.a.v.)'ie barış anlaşması imzalamış ve bu anlaşmaya bağlı kalmıştı. Bu sebeple de Hz. Peygamber {s.a.v.), onlara övgüde bulunmuştur.

Gıfâr:

Bu kabile ise, Hicaz'da Mekke ile Medine arasında yaşardı. İslam öncesi tarihi hakkında yeterli bilgi yoktur. Gıfâr kabilesinden ilk müslüman olan zat, Ebu Zerr'dir.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu iki kabileye dua etmesi, Islamiyeti, savaşsız bir şekilde kendi istekleriyle kabul ettikleri içindir.

Cahİliyye döneminde Gıfâr kabilesi, hacıları soymakla suçlanirdı. Hz. Peygamber (s.a.v.), onlardan bu lekeyi silerek geçmiş suçlannın af olduğunu bildirmek istemiştir.

Bu iki kabile, diğer Arap kabilelerine nazaran kuvvet ve itibar yönüyle daha geri de olmalarına rağmen onlardan daha önce İslamı benimsemişler ve İslamı kabul etmede onları geçmişlerdir. Böylece İslam'ın şeref ve İzzetine, onlardan önce bu iki kabile nail olmuştu.

47- Cuheyne, Eşca, Muzeyne, Temim, Devs ile Tayy Kabilelerinin Fazileti

2276- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Kureyş, Ensar, Müzeyne, Cüheyne, Eşlem, Gıfâr ile Eşca kabileleri benim yardımcılarımdır. Onların Allah ve Resulünden başka yardımcısı yoktur.” [676][676]

2277- Adiyy b. Hatim (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Ben, Ömer İbnu'l-Hattâb'a gelmiştim. O, bana:

“Resulullah (s.a.v.)'in yüzünü ve sahabilerinin yüzlerini sevindirip ferahlatan ilk sadaka, senin, Resulullah (s.a.v.)'e getirmiş olduğun Tayy kabilesinin sadakasıdır” dedi. [677][677]

Açıklama:

Adiyy b. Hatim, hicretin dokuzuncu yada onuncu yılında müslüman olmuştur. Daha önce Hıristiyandı. Resulullah (s.a.v.)'in vefatından sonra birçok kimse irtidat ederek İslam'dan dönerken o müslümanlığını korumuş ve kavminin zekatını getirerek Hz. Ebu Bekr'e vermiştir. Irak'ın fethinde bulunmuş, sonra da Kufe'ye yerleşmiştir. Sıffin savaşında Hz. Ali'nin safında yer almıştır. Bir rivayete göre 120 ve diğer bir rivayete göre ise 180 yıl yaşamıştır.

2278- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Tufeyl ve onun arkadaşları, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
"Ey Allah'ın resulü! Devs kabilesi kafir olup İslam'a girmekten kaçındı. Dolayısıyla sen o kabile aleyhine beddua et" dediler. Devs kabilesi helak oldu da denilmiştir. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Allah'ım! Sen, Devs kabilesine hidayet eyle ve onları İslam'a getir!" diye dua etti. [678][678]

Açıklama:

Tufeyl b. Amr, Devs kabilesindendir. Mekke'de müslüman olmuş, sonra memleketine dönmüş, Resulullah (s.a.v.) Medine'ye hicret edinceye kadar kavmini İslam'a davet etmiştir. Fakat onlar, Tufeyl'in sözünü dinlememişler, İslam'a girmekten kaçınmışlar, zina etmeye ve faiz yemeye de devam etmişlerdir. Resulullah (s.a.v.)'in onlara beddua etmesini istemiş, fakat Resulullah (s.a.v.) onlara hidayete ermeleri için dua etmiştir.

48- İnsanların En Hayrlıları

2279- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"İnsanlar maden yatakları gibi cins cins bulursunuz. İnsanların cahiliye dönemindeki iyi kimseleri, İslam'a girip aynı tavrı sürdüklerinde İslam'da da iyi kimselerdir. İnsanların iyilerini şu (devlet) idaresi/işi konusunda en isteksiz görürsünüz. İnsanların

kötülerini de bir kısma bir yüzle ve bir kısmı da bir başka yüzle gelen ikiyüzlü görürsünüz.” [679][679]

49- Kureyş Kadınlarının Fazileti

2280- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i: *“Kureyş kadınları; deveye binen kadınların en hayırlısı, çocuğa karşı en şefkatlisi ve sorumluluğu altındaki kocasının emanetlerine karşı çok titizdir”* buyururken işîtmiştir. [680][680]

50- Peygamber (s.a.v.)’in, Sahabilerı Arasında Kardeşlik Bağı Kurması

2281- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrâh ile Ebu Talha arasında kardeşlik bağı kurmuştur.” [681][681]

2282- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Medine'deki evinde Kureyş ile Ensar arasında dostluk anlaşması yaptı.”[682][682]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.), Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde Medine'deki Ensar ile Muhacirler arasında kardeşlik bağı kurmuştu. Bu kardeşlik bağı; bir eşi ve benzeri daha gösterilemeyen pek asil düşüncelerle kurulmuş bir yardımlaşma ve dayanışma olayıdır. Bu kardeşlik bağının gayesi; kardeşlerin birbirine yardım, ihsanda bulunma, nasihat ve rehberlik ve bir de zevi'l-erhamdan önce birbirlerine mirasçı olmalarıydı

2283- Cübeyr b. Mut'im (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İslam'da dostluk anlaşması yoktur. Herhangi bir anlaşma cahiliye döneminde olmuşsa İslam ona ancak sıkıca bağlı kalma dışında

ilave yapmamıştır." [683][683]

Açıklama:

"İslam'da dostluk anlaşması yoktur" ifadesinden maksat; ger'an yasak olan miras ittifakı gibi şeylerdir. Cahiliye devrinden beri yapılagelen herhangi bir ittifak ise; İslam'ın özüne ters olmadığı müddetçe İslam bu tür anlaşmaları ancak kuvvetlendirir ve kardeşlik ile din hususundali yardımlaşma ittifakını güçlendirir. Hılfulfudl anlaşmasında olduğu gibi.

51- Peygamber (s.a.v.)'in Bekasının Sahabileri için Emniyet Ve Sahabilerinin Bekasının Da Ümmet için Emniyet Olması

2284- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Akşam namazını Resulullah (s.a.v.)'le birlikte kıldık. Sonra da birbirimize:
"Otursak, nihayet yatsı namazını da Resulullah (s.a.v.)'le birlikte kılsak" deyip oturduk. Nihayet Resulullah (s.a.v.) yatsı namazını kıldırmak üzere yanımıza çıktı. Bize:
"Buradan hiç ayrılmadınız mı?" diye sordu. Biz de:
"Ey Allah'ın resulü! Seninle birlikte akşam namazını da kılıncaya kadar oturalım diye kendi aramızda sözleştik" dedik. Resulullah (s.a.v.):
"Güzel yaptınız yada isabet ettiniz!" buyurdu.
Daha başını semaya doğru kaldırdı. Resulullah (s.a.v.)'in başını semaya doğru kaldırması çok kere yapüğı bir adeti değildi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Yıldızlar, sema için emniyet kaynağıdır. Yıldızlar yok olup gittikleri zaman semaya vaat olunduğu şeyler gelir. Ben de sahabilerim için bir emniyet kaynağıyım. Ben de gittiğim zaman sahabilerime vaat olundukları tehlikeli şeyler gelip çatar. Sahabilerim de, ümmetim için emniyet kaynağıdır. Sahabilerim de gittikleri zaman ümmetime de vaat olundukları sıkıntılı işler gelip çatar" buyurdu. [684][684]

52- Sahabenin Fazileti, Sonra Onların Ardından Gelenlerin, Sonra Da Onların Ardından Gelenlerin Faziletleri

2285- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecektir ki, insanlardan bir cemâat gaza edecekler, onlara:
içinizde Resulullah (s.a.v.)'i gören hiç kimse var midir?” denilecek. Onlar da:
“Evet, var!” diye cevap verecekler. Bunun üzerine onlara fetih müyesser kılınacak. Sonra insanlardan bir cemâat gaza edecekler, onlara da:
“İçinizde Resulullah (s.a.v.)'e sahâbîlik etmiş bir kimseyi gören var mı?” denilecek. Onlar da:
“Evet, var!” diyecekler. Bu sebeple onlara fetih müyesser kılınacak. Sonra insanlardan bir cemâat yine gaza edecekler, onlara:
“İçinizde Resulullah (s.a.v.)'e sahâbilik eden bir kimsenin arkadaşını gören var mıdır?” denilecek. Onlar da:
“Evet, var!” diye cevap verecekler. Bu sebeple onlara fetih müyesser kılınacaktır.” [685][685]

2286- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ümmetimin en hayırlısı, beni takip eden asırdır Sahabe. Sonra onları takip edenlerdir Tabiûn. Sonra da onları takip edenlerdir Etbau't-Tabün. Sonra öyle bir topluluk gelir ki, ihtirasları sebebiyle onlardan birinin şehadeti yemininin ve yemini de şehadetinin önüne geçer.” [686][686]

Açıklama:

“Sahabe” kelimesi, sölükte; bir arada bulunmak, sohbet etmek, arkadaşlık etmek anlamına gelmektedir. Terim olarak ise; Hz. Peygamber (s.a.v.)'in peygamber oluşundan ebedi aleme göç edinceye kadar onunla birlikte olan, onun tebligatını, sözlerinin,

nasihatlarını işiten, hareketlerini gören, emirlerinin ve tavsiyelerini can kuşağıyla dinleyip yerine getiren müminlerdir.
“Tabiun” kelimesi ise sözlükte; tabi olmak, peşinden gitmek ve görüşlerini benimsemek gibi anlamlara gelir. Terim olarak ise; Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sahabilerinden herhangi birisiyle görüşüp konuşan kimseye denir.
“Etbau't-tabiîn” ise tabiundan sonra gelip onlarla görüşüp konuşan kimseye denir.
Bu hadis, fazilet ve derece sıralamasında ilk önce sahabeye, sonra tabiuna ve daha sonra da etbau't-tabiune yer vermektedir.
Zaten hadisçiler, bu fazilet sıralamasını göz önünde bulundurarak Resulullah (s.a.v.)'in hadislerinden sonra, bağlayıcılık noktasında sahabilerin hadislerini mevkuf, Tabiumun hadislerini maktu ve etbau't-tabiinin hadislerini de maktu şeklinde temel almıştır.
Övgüye mazhar olan bu üç nesle, İslam şeriatında “Selef veya “Mutakaddimûn” denilmektedir. Bu nesiller, Kur'an'ın övgüsüne de mazhar olmuştur. Onlar, şeriata bağlılık, İslam içinm fedakarlık, dış baskı ve etkilerden uzak bir şekilde seçkin niteliklere sahiptirler.

2287- İmrân b. Husayn (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) söyle buyurmaktadır:
“Doğrusu sizin en hayırlı olanlarınız, benim asrimdır. Sonra onları takip edenlerdir. Sonra onları takip edenlerdir. Sonra onları takip edenlerdir.”
İmran: “Resulullah (s.a.v.) kendi asrından sonra iki defa mı, yoksa üç defa mı dedi bilemiyorum” dedi.”
Sonra onların ardından öyle bir topluluk gelir ki, onlardan şahadet etmeleri istenmediği halde şehadet edecekler, hıyanet edecekler, hiçkimse tarafından güven duyulmayacaklar, adak adayacaklar, fakat bu adaklarını yerine getirmeyeceklerdir. Bunların arasında tıkabasa yemek, içmek hayatın gayesi olduğundan şişmanlık ortaya çıkacaktır.” [687][687]

53- Peygamber (s.a.v.) Zamanındaki Kimselerden Yüz Sene Sonra Yeryüzünde Hiçkimsenin Kalmaması

2288- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), hayatının sonunda, bir gece bize yatsı namazını kıldırdı. Selam verince, ayağa kalkıp:
“Bu gecenizi görüyorsunuz! İşte bu geceden itibaren geçecek yüz senenin başında bugün yeryüzünde olanlardan hiç kimse kalmayacaktır” buyurdu. [688][688]

2289- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'i, vefatından bir ay önce:
“Siz bana kıyameti mi soruyorsunuz? Onun bilgisi ancak Allah katındadır. Allah'a yemin ederim iti, yeryüzünde bugün doğmuş hiçbir canlı üzerine yüz sene geçmez” buyururken işittim” dedi. [689][689]

2290- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) Tebük seferinden dönünce, kendisine kıyametin ne zaman kopacağını sordular. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bugün doğmuş olan herhangi bir canlı yeryüzünde mevcutken yüzüncü yıl gelmez” buyurdu.[690][690]

54- Sahabeye Sövmenin Haram Olması

2291- Ebu Saîd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Halid b. Velid ile Abdurrahman b. Avf arasında bir dargınlık vardı. Derken Halid, Abdurrahman'a sövdü. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Sahabi terimden hiçbirine sövmeyin. Çünkü sizden birisi Uhud dağı kadar altın infak etse yine de onlardan birisinin bir avuç hurma sadakasına erişemez, hatta bunun yarısına da ulaşamaz” buyurdu. [691][691]

55- Üveys (Veysel) el-Karanî'nin Fazileti

2292- Üseyr b. Câbir'den rivayet edilmiştir:
“Kufeliler, Ömer'e gelmişlerdi. İçlerinde Üveys'le alay eden bir kimse vardı. Ömer:

“Burada Karanîlerden kimse var mı?” diye sordu. Bunun üzerine Veysel Karânî'yle alay eden bu adam geldi. Ömer şöyle dedi:
“Doğrusu Resulullah (s.a.v.):
“Size Yemen'den Üveys/Veysel adında bir adam, Yemen'de sadece annesini bırakarak gelecektir. Onda bir beyazlık vardır. Allah'a bu beyazlığın vücudundan gitmesi için dua etti. Allah'da bu beyazlığı onun vücudundan giderdi. Bu beyazlıktan sadece dinar yada dirhem büyüklüğü kadar bir yer kaldı. Sizden her kim ona kavuşursa Üveys'ten size dua etmesini istesin” buyurdu. [692][692]

Açıklama:

Üveys/Veysel el-Karânî, Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, fakat Peygamber (s.a.v.)'le görüşemediği için ona tabi olamamıştır. Annesine karşı çok itaatkarlı olması dillere destandı. Yemen'lidir: Herhangi bîr irşada teşvik edilmeden kendiliğinden İslam'ı ve Peygamber (s.a.v.)'i kabul etmiştir. Hz. Ömer'i halifeliği sırasında Medine'ye gelmiş, Hz. Ömer ondan kendisi için Allah'a dua etmesini istemiş, sonra da Basra'ya gidip oraya yerleşmiştir. Sıffin savaşında Hz. Ali'nin safında yer alırken hicretin 37. yılında şehid olmuştur.

56- Peygamber (s.a.v.)’in, Mısırlılar Hakkındaki Vasiyeti

2293- Ebu Zerr (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Siz muhakkak Mısır'ı fethedeceksiniz. Mısır öyle bir yerdir ki, orası “Kırat” isminin kullanıldığı bir yerdir. Orasını fethettiğiniz zaman halkına iyi davranın. Çünkü onların bir zimmet ve akrabalık hakkı vardır yada bir zimmet ve evlilik meydana gelen bir akrabalık hakkı vardır. Orada iki adamın bîr kerpiç yeri için kavga ettiklerini görürsen hemen oradan çıkın” buyurdu. Ebu Zerr:
“Abdurrahman b. Şurahbil b. Hasene ile kardeşi Rabîa'yt bir kerpiç yeri için kavga ederlerken gördüm. Bunun üzerine derhal oradan çıktım” dedi. [693][693]

57- Umanlıların Fazileti

2294- Ebu Berze (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Arap kabilelerinden birine bir adam gönderdi. Onlar bu kimseye sövmüşler ve onu dövmüşlerdi. Bunun üzerine bu kimse, Resulullah (s.a.v.)'e gelip başından geçenleri ona anlattı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Sen Uman halkına gitmiş olsaydın, onlar sana sövmezlerdi ve dövmezlerdi” buyurdu. [694][694]

Açıklama:

Uman, Bahreyn'de bulunan bir şehrin adıdır. Bazılarına göre ise burada “Uman”la kastedilen, Yemen'den sonra gelen şehirdir.

58- Sakîf'in Yalancısı Ve Onu Helak Eden Kimse

2295- Ebu Nevfel'den rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbnü'z-Zübeyr'i Medine'nin dağ yolunda gördüm. Kureyşliler ile insanlar, onun yanından geçmeye başladılar. Nihayet Abdullah İbn Ömer'de onun yanına uğradı. Başında durarak:
“Es-Selâmu aleyke ya Ebâ Hubeyb! es-Selâmu aleyke ya Ebâ Hubeyb! es-Selâmu aleyke ya Ebâ Hubeyb!” Selam senin üzerine olsun, ey Ebu Hubeyb! Selam senin üzerine olsun, ey Ebu Hubeyb! Selam senin üzerine olsun, ey Ebu Hubeyb! Allah'a yemin ederim ki, ben seni bundan men edip durdum. Allah'a yemin ederim ki, ben seni bundan men edip durdum. Allah'a yemin ederim ki, ben seni bundan men edip durdum.”
“Allah'a yemin ederim ki, benim bildiğime göre sen hakîkaten çok oruç tutan, çok namaz kılan, akrabaya çok yardım eden bir adamdın. Allah'a yemin ederim ki, en kötüsü sen olan bir ümmet en lı bir ümmetdir” dedi.
Sonra Abdullah İbn Ömer oradan ayrıldı. Abdullah'ın orada durup bu şekilde konuşması Haccâc'ın kulağına ulaşmıştı. Hemen Abdullah İbnü'z-Zübeyr'in cesedinin yanına görevliler gönderdi. Ceset, asılı olduğu hurma ağacının gövdesinden indirilerek yahûdilerin kabristanına konuldu. Sonra annesi Esma bint. Ebu Bekr'e haber gönderdi. Fakat o gelmekten kaçındı. Haccâc tekrar birini ona göndererek:

“Ya gelirsin yada seni saçlarından sürükleyecek birini mutlaka gönderirim” dedi. Esma gelmekten yine kaçındı. Sonra da:
“Allah'a yemin ederim ki, bana saçlarımla beni sürükleyecek bir kimse göndermedikçe ben senin yanına varmam!” dedi. Bunun üzerine Haccâc:
“Bana tabaklanmış sığır derisinden yapılma ayakkabılarımı gösterin!” dedi. Ayakkabılarını aldı. Sonra kibirli bir şekilde koşarak yola düştü ve Esmâ'nm yanına girdi. Ona, Abdullah İbnü'z-Zübeyr'i kastederek:
“Allah'ın düşmanına ne yaptığımı gördün mü?” dedi. Esma:
“Gördüm ki, ona dünyasını berbat ettin. Fakat o da senin ahretini berbat etti. Duydum ki, ona, “Ey iki kuşaklının oğlu!” dermişsin. Allah'a yemin ederim ki, iki kuşakhbenim. Bunlarınbiri ile hayvanlarınüzerindenResulullah (s.a.v.)'in yiyeceği ile Ebu Bekr'in yiyeceğini kaldırırdım.Diğeri de, bir kadına lâzım olan kuşaktır.Dikkat et ki,Resulullah (s.a.v.), bize:
“Sakif kabilesinde bir yalancı ve bir can alıcı vardır” demişti. Yalancıyı gördük. Can alıcıya gelince, bunun ancak sen olacağını zannediyorum” dedi.
Bunun üzerine Haccâc, onun yanından kalktı. Bir daha da onun yanına bir şey için müracaat etmedi. [695][695]

Açıklama:

Ebu Hubeyb; Abdullahb. Zübeyr'in künyesidir. Haccâc-ı Zâlim bir çarpışmada Abdullah b. Zübeyr'i şehid etmiş ve cesediniMedine'nin dağ yollarından birinde tepesi üstü bir ağaca asmıştı. Gelip geçen halk bunu görüyordu. Nihayet Abdullahb.Ömer (r.a) oradan geçerken asıh cesedi görmüş ve ona selâm vererek hakkında sitayişkâr sözler söylemiştir.
“Seni bundan men edip dururdum” sözünden maksadı; seni bu adamla uğraşmaktan ve kendisiyle uzun uzadıya çekişme ve münakaşaya dalmaktan men ederdim. Beni dinlemedin. İşte bu hal başına geldi, demektir.
Esma' bint. Ebi Bekr, Abdullah İbnü'z-Zübeyr’in annesidir.

59- Farslıların Fazileti

2296- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Eğer din, Süreyya yıldızının yanında olsaydı Fars'dan bir kimse Ravi: yada Fars oğullarından bir kimse" dedi muhakkak ona gider ve ona uzanıp alırdı." 696[696]

60- İnsanlar İçerisinde İyi Kimselerin Az Bulunması

2297- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"İnsanları, içerisinde işe yarar yük ve binek bir devesi neredeyse bulunamayan yüz deve gibi bulacaksın." 697[697]

45. BİRR (İYİLİK), SILA (AKRABALIK BAĞI) VE ÂDÂB BÖLÜMÜ

Birr:

İyilik, da genişlik, güzel davranış. Birr, müslümanlann gerek kendi aralarında gerekse İslâm devletinin gayr-i müslim vatandaşlarına karşı güzellik ve adaletle davranmaları anlamında kullanıldığı gibi, müslüman'ın Allah'a karşı olan görevlerini İfa ederken işlediği salih amellerin bütünü anlamına da gelmektedir. Birr takvanın kendisidir. Allah'ın emrine uyup, ilâhî murakabeyi yakînen kavramaktır. Tasavvuru, şuuru, ameli ve Allah'a yönelişi birleştirmek demektir. Ferdin ve toplumun vicdanına hükmeden tasavvur ile ferdin ve toplumun hayatını düzenleyen amel, Allah'ın istediği ölçüler dahilinde birleşirse işte o zaman birr gerçekleşir. Çünkü Kur'an genel olarak toplum hayatında hakkaniyet ve sevgiyi özellikle vurgulamaktadır. Yani başkalarına karşı hakkı gözetmek ve sevgi göstermek, Kur'an'in insanlar için emridir. İşte bu, birr ile açıklanabilen geniş, bol ve sürekli olan birdir. 698[698]

Sıla:

Akraba ve yakınları ziyaret etme, hallerini ve hatırlarını sorma, gönüllerini alma anlamında bir İslam ahlâkı terimi.
İslam'da insanlar arası ilişkilere önem verildiği gibi özellikle yakınlardan başlayarak anne ve babanın ve sırayla diğer akrabaların ziyaret edilip gözetilmesi prensibi son derece önemlidir.

Adab:

Ahlâk, terbiye ve nezâket kuralları. Birini ziyafete davet etme mânâsını ifade eden edep, İslâm'ın güzel saydığı söz ve davranışlardır. Bu itibarla edep, insanların kendisine davet olunan bilumum , zarafet, usluluk ve güzel ahlâk demektir.
Edeb, insanı ayıplanma ve kötülenme sebeplerinden koruyan nefsin köklü bir kuvvetidir. “Nefs edebi” ve “Ders edebi” olmak üzere ikiye ayrılan edeb'in birincisi acelecilik ve sinirlilik gibi doğuştan olan edeb, ikincisi ise daha sonra elde edilen ve “Mekârim-i ahlâk” güzel ahlâk olarak da isimlendirilen edebtir .

1- Anne ile Babaya İyilik Etmek Ve Onların Buna Layık Olmaları

2298- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Bir adam, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Hoş sohbette bulunmama insanların en layık olanı kimdir?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Annen!” diye cevap verdi. Adam:
“Sonra kim?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Sonra annen!” diye cevap verdi. Adam tekrar:
“Sonra kim?” diye sordu. Resûlullah (s.a.v.):
“Sonra annen!” diye cevap verdi. Adam dördüncü defa:
“Sonra kim?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Baban!” diye cevapladı. [699][699]

Açıklama:

İslam dini aileye büyük önem verir. Ailenin temel unsurları anne, baba ve çocuklardır. Aile bireyleri arasında bir takım karşılıklı haklar vardır. Aile içerisinde çocuk açısından en çok hukuku olan annedir. Çünkü çocuğa en fazla hizmeti geçen annedir. Anne hamile kaldığı andan itibaren çocuk ile ilgili bir takım zorluklar çeker, doğum olayı ile hayatî tehlikesi gündeme gelebilir, doğumdan sonra da çocuğun emzirilmesi, giydirilmesi, temizliğinin yapılması, eğitilmesi gibi bir çok hallerde öncelikle anne ilgilenir. İşte annenin bu hizmetlerine, çocuğun maddi bir karşılıkla ödemesi mümkün değildir. Yapabileceği tek şey, annesinin kendisine sunduğu anneliğin bilincinde olması ve minnettarlığının farkında olmasıdır. Çocuk üzerinde elbette babanın da haklan var. Çünkü maddi ihtiyaçlarının sağlanmasında gerekli fedakarlıkları genellikle baba yapar. Dolayısıyla İslam dini, çocuğun annesine ve babasına karşı olan sevgi ve saygı duymasına dikkat çeker.

2299- Abdullah İbn Amr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Peygamber (s.a.v.)'e gelip ondan cihada gitmek için izin istiyordu. Peygamber (s.a.v.), ona:
“Annen-baban sağ mıdırlar?” diye sordu. Adam:
“Evet, sağdırlar” dedi. Peygamber (s.a.v.):
“O halde önce onların rızasını alma hususunda çalış” buyurdu. [700][700]

Açıklama:

Bu izin isteyen kimsenin, Muaviye b. Cahime yada Cahime b. Abbas olduğu ileri sürülmüştür.
Cihada katılmak istenen bu kimseye, anne-babasının rızasının şart koşulması, bu cihadın genel bir cihad ve herkese farz olan cihad değil de gönüllülerden oluşan bir askeri birlik olması ihtimalini kuvvetlendiriyor.
Anne-baba ile cihad arasındaki fazilet tertibi; olaylara, vaziyetlere, cihadın zorunlu veya ihtiyari olmasına göre değişir.

2- Anne-Babaya İtaatin, Nafile Namaz ile Diğer Nafile İbadetlerden Daha öncelikli Olması

2300- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Beşikte iken sadece üç kişi konuşmuştur:
1- Meryem'in oğlu İsa,
2- İsrail oğulları zamanında yaşayan Cüreyc'in arkadaşı. Cüreyc, âbid bir adamdı. Bir manastır yaptırdı. Onun içinde yaşıyordu. Derken annesi geldi. Cüreyc namaz kılıyordu. Ona:
“Ey Cüreyc!” dedi. Cüreyc:
“Rabbim! Anneme mi cevap vereyim, yoksa namazıma mı devam edeyim!” deyip namazına yöneldi. Annesi gitti. Ertesi gün olunca, annesi ona yine geldi. Cüreyc yine namaz kılıyordu. Ona:
“Ey Cüreyc!” diye seslendi. Cüreyc:
“Rabbim! Anneme mi cevap vereyim, yoksa namazıma mı devam edeyim!” deyip namazına yöneldi. Annesi gitti. Ertesi gün olunca annesi tekrar geldi. Cüreyc yine namaz kıhyordu. Ona:
“Ey Cüreyc!” diye seslendi. Cüreyc:
“Rabbim! Anneme mi cevap vereyim, yoksa namazıma mı devam edeyim!” deyip namazına yöneldi. Annesi:
“Allâhım! Fahişelerin yüzünü görmedikçe, bu oğlumun canını alma!” diye dua etti.
Derken İsrail oğullan, Cüreyc'i ve ibâdetini konuşur oldular. Bu arada güzelliği dillere destan olmuş fahişe bir kadın vardı. Bu kadın:
“İsterseniz sizin için onu fitneye/zinaya düşürürüm!” dedi.
Bunun üzerine bu kadın cinsel ilişkide bulunmak için kendisini Cüreyc'e teklif etti. Cüreyc, ona iltifat göstermedi. Daha sonra kadın, Cüreyc'in manastırında barınmakta olan bir çobana gidip kendisini ona teslim etti. O da onunla zina etti. Kadın bundan dolayı hamile kaldı. Çocuğu doğurduğu zaman:
“Bu çocuk, Cüreyc'dendir!” dedi. Halk, Cüreyc'e gelip onu manastır'dan aşağı indirdiler ve manastırını yaktılar. Onu da dövmeye başladılar. Bunun üzerine Cüreyc:
“Size ne oluyor?” dedi. Halk:
“Bu fahişeyle zina ettin ve senden bir çocuk doğurdu” dediler. Cüreyc:

“Çocuk nerede?” diye sordu. Bunun üzerine çocuğu Cüreyc'e getirdiler. Cüreyc:
“Beni bırakın, namaz kılayım!” dedi. Bunun üzerine Cüreyc namaz kıldı. Namazı bitirdikten sonra çocuğa gelip onun karnına dokundu ve:
“Ey çocuk! Senin baban kimdir?” dedi. Çocuk:
“Filân çobandır” diye cevap verdi. Bunun üzerine halk, Cüreyc'e yönelip onu öpmeye ve elleriyle de Cüreyc'i sıvazlamaya başladılar. Ona:
“Sana manastırını altından yapalım” dediler. Cüreyc:
“Hayır! Onu eskisi gibi çamurdan yapın” dedi. Onlar da manastırı eskisi gibi yaptılar.
3- Bir zamanlar bir çocuk annesinin memesini emiyordu. Oradan şahlanmış bir ata binmiş, kılık-kıyafeti güzel bîr adam geçti. Çocuğun annesi:
“Allah’ın! Oğlumu, bunun gibi yap!” diye dua etti. Çocuk hemen annesinin memesini bırakıp o adama doğru dönerek baktı ve:
“Allah’ın! Beni onun gibi yapma!1 dedi. Sonra annesinin memesine dönerek emmeye başladı.
Ebu Hureyre; Ben, Resulullah (s.a.v.)’in şehadet parmağı ağzında ve onu emmeye taşlayarak çocuğun nasıl emdiğini anlatmasını halen görür gibiyim” dedi.
Resulullah (s.a.v.) sözüne devamla buyurdu ki:
“Sonra o emzikli kadının yanından bir câriye geçirdiler. Sahipleri onu hem dövüyor ve hem de ona: “Sen zina ettin! Hırsızlık ettin!” diyorlardı. Câriye ise:
“Hasbiyellâhu ve ni'me'l-vekîl” Bana Allah yeter! O ne güzel vekildir” diyordu. Çocuğun annesi:
“Allah’ın! Oğlumu bu câriye gibi yapma!” diye dua etti. Çocuk hemen annesinin memesini emmeyi bıraktı ve cariyeye bakarak:
“Allah’ın! Beni bu câriye gibi yap!” dedi.
İşte buradan itibaren kadın ile çocuk konuşmaya başladılar: Anne:
“Boğazı tıkanası! Güzel kıyafetli bir adam geçti. Ben:
“Allah’ım! Oğlumu bunun gibi yap!” dedim. Sen:
“Allah’ın! Beni bunun gibi yapma!” dedin. Bu cariyeyi hem döverek ve hem de ona:
“Sen zina ettin! Hırsızlık ettin!” diyerek yanımızdan geçirdiler. Ben:

“Allah’ın! Oğlumu bunun gibi yapma!” diye dua ettim. Sen:
“Allah’ın! Beni bunun gibi yap!” dedin' dedi. Bunun üzerine çocuk, annesine:
“O adam, zalim bir kimseydi. Bundan dolayı “Allah’ın! Beni onun gibi yapma!” dedim. Bu cariyeye ise:
“Sen zina ettin!” diyorlar. Halbuki cariye zina etmemiştir. Cariyeye:
“Hırsızlık ettin!” diyorlar. Halbuki cariye hırsızlık yapmamıştır. Bu sebeple de “Allah’ın! Benî bunun gibi yap!” dedim” diye cevap verdi. [701][701]

Açıklama:

Aynî'ye göre; Resulullah (s.a.v.) bu hadisi beşikte konuşanların üçten fazla olduğunu bilmezden önce söylemiştir. O kendisine gelen vahye dayanarak üç kişinin beşikte konuştuğunu haber vermiştir. Yoksa beşikte konuşanların sayısı yedidir. Yusuf (a.s)'a şahitlik eden çocuk, Firavun'un ateşe atmak istediği kadının çocuğu, Yahya (a.s) bunlardandır.

3- Anne-Babasına Yada Onlardan Birine İhtiyarlığı Anında Yetişip De Cennete Giremeyen Kimsenin Burnunun Yerde Sürünmesi

2301- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resûlullah (s.a.v.) bir gün:
“Burnu yere sürtülsün, burnu yere sürtülsün, burnu yere sürtülsün” buyurdu.
“Ey Allah'ın Resulü?” Kimin burnu sürtülsün” diye soruldu. Resûlullah (s.a.v.):
“İhtiyarlığı anında anne-babasından birine yada her ikisine yetiştiği halde cennete giremeyen kimsenin” buyurdu. [702][702]

Açıklama:

Bu hadis, anne-babaya itaata teşvik etmekte ve bunun sevabının büyük olduğunu bildirmektedir. Anneye-babaya, özellikle de

ihtiyarladıkları zaman nafakalarını sağlamak ve hizmetlerinde bulunmak gibi itaatlar cennete girmeye sebep davranışlardandır. Bu hususta kusur eden evlatlar, cennete girme nimetine nail olamayacaktır.

4- Baba ile Annenin Dostlarına Ve Benzeri Akrabaların Dostlarına İyilik Etmenin Fazileti

2302- Abdullah İbn Ömer (r.a)tan rivayet edilmiştir:
“Bedevilerden bir kimse, Mekke yolunda Abdullah İbn Ömer'e rastlamıştı. Abdullah İbn Ömer, ona selam verdi. Onu, binmekte olduğu bir merkep üzerine bindirip başındaki sarığı da o bedeviye verdi.
Hadisin ravisi İbn Dinar der ki: Biz, Abdullah İbn Ömer'e:
“Allah sana iyilik versin. Bunlar, bedevi Araplardir. Bunlar, az şeyle memnun olurlar” dedik. Bunun üzerine Abdullah İbn Ömer:
“Bu adamın babası, babam Ömer İbnu'l-Hattâb'ın sevgili bir dostu idi. Ben de Resulullah (s.a.v.)i:
“İyiliğin en iyisi; çocuğun, babasının samimi dostlarına iyiliği ve ve ilgiyi devam ettirmesidir” buyururken işittim” dedi. [703][703]

Açıklama:

Burada babanın samimi dostlarıyla ilgilenmenin, onlara ihsan ve ikramda bulunmanın fazileti ifade edilmiştir. Bu ifade, o İyiliklerin yapılmasına kendisi sebep olduğu için bizzat babasına da bir iyilik ve ikram olmasını gerektirmektedir. Bu hükmün içerisine; annenin, dedelerin, hocaların, karı-kocanın dostları da girmektedir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Hatice'nin samimi dostlarına ikramda bulunması ile ilgili hadisler daha önce geçmişti. [704][704]

5- İyilik ile Günah Kelimelerinin Açıklanması

2303- Nevvâs b. Sem'ân el-Ensârî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben, Resulullah (s.a.v.)'e, “Birr” ile “İsm”in ne olduğunu sordum. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Birr iyilik ve hayır, ahlakın güzel olmasıdır. İsm kötülük, vicdanı tırmalayan ve insanların bilmesinden hoşlanmadığın şeydir” diye cevap verdi. 705[705]

6- Akrabalık Bağını Sürdürme Ve Bu Bağı Kesmenin Haram Olması

2304- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yüce Allah yaratacağı mahlukatı yaratıp onlarla ilgili yaratma işini tamamladığı zaman, akrabalık/rahim, ayağa kalkıp:
“Rabbim! Burası, akrabalık bağlarını kesmekten sana sığınanların makamıdır” dedi. Allah:
“Evet, öyledir. Sen, seninle bağlılığını muhafaza edenlere Benim de iyilik etmeme; senden onu kesenlerden Benim de onu kesmeme razı olmaz mısın?” buyurdu. Akrabalık:
“Evet, olurum” dedi. Allah:
“Bu hüküm, sadece sana mahsustur” buyurdu. Daha sonra Resulullah (s.a.v.):
“Akrabalık bağlarını koparanların Allah'ın rahmetinden mahrum kalacaklarını öğrenme mahiyetinde isterseniz Yüce Allah'ın, “Demek siz iş başına gelecek olursanız yeryüzünde bozgunculuk çıkaracaksınız ve akrabalık bağlarınızı koparacaksınız öyle mi? işte onlar, Allah'ın lanetlediği, kulaklarını sağır, gözlerini kör ettiği kimselerdir. Kur'ân'ın anlamını düşünmüyorlar mı? Yoksa kalblerinin üzerinde kilitleri mi var (ki hiçbir hakikat, gönüllerine girmiyor)?” 706[706] *ayetlerini okuyun”* buyurdu. 707[707]

2305- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Rahim/akrabalık, Arşa asılmış vaziyette: “Benimle bağ kurana Allah da bağ kursun. Benimle bağı koparana Allah da (onunla olan) bağı koparsın” der.” 708[708]

2306- Cübeyr b. Mut'im (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Akrabayla ilişkiyi kesen cennete giremez.” 709[709]

2307- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i: *“Her kim rızkının bollaştırılmasını yada ecelinin geri bırakılması kendisini sevîndirirse akrabalık bağını korusun”* buyururken işittim. 710[710]

Açıklama:

Hadis, akrabalık bağının rızkı artıracağına, eceli geciktireceğine delalet etmektedir.
Burada karşımıza hemen meşhur soru çıkar: Eceller ile rızıklar takdir edilmiştir. Onlar ne artar, ne de eksilir. Çünkü yüce Allah:
“Ecelleri geldiği zaman ne bir an geri ve ne de bir an geri bırakılırlar, ne de bir an önceye alınırlar” 711[711] buyurmuştur.
Alimler, bu soruya birkaç şekilde cevap vermişlerse de bunlar içerisinde en sahih olan görüş şudur:
Ecelin fazla olması, ömrün bereketiyle ve sahibini hayırlı İşlere muvaffak kılmakla olur. Bu suretle kişi, kısa ömürde, başkalarının uzun ömürlerinde yapamadıkları hayırlı işleri yapar, onlardan çok yaşamış gibi olur.
İmam Nevevî, bu görüşün en doğru görüş olduğunu belirtmiştir.

2308- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Bir kimse:
“Ey Allah'ın resulü! Benim bir takım hısımlarım var ki, onlar benimle akrabalık bağlarını kesip koparırlarken ben onlarla olan akrabalık bağımı sürdürüyorum. Onlar bana kötülük yaparlarken ben onlara iyilik yapıyorum. Onlar bana karşı cehalet ortaya koyarlarken ben onlarla ilgili hayırlı rüyalar görüyorum” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Eğer sen gerçekten söylediğin gibiysen, sen onlara ancak (ileride onları yakacak olan) sıcak bir kül yedirmektesin. Sen bu hal üzere devam ettiğin müddetçe senin yanında muhakkak Allah tarafından onların eziyetlerini senden uzaklaştıran bîr yardımcı (melek) bulunmaya devam edecektir” buyurdu. 712[712]

Akraba Bağı (Sıla-i rahim): İster mirastaki akrabalan olsun, ister mirastaki akrabaları olmasın, kişi ile soyu arasındaki her bağdır.
Kadı İyâz der ki:
“Hiç kuşkusuz, akrabalık bağı, farzdır. Bu bağı koparmak, büyük günahtır. Bununla birlikte akrabalık bağının dereceleri vardır. En alt derecesi, selamı ve konuşmayı terk etmektir. Bu bağın ölçüsü; selam vermek bile olsa, konuşmaktır. Akrabalık bağının kimlere farz olduğu, yapabilme ve ihtiyacın durumuna göre farklılık gösterir. Dolayısıyla akrabalık bağı; bazılarına göre, farz ve bazılanna göre ise müstehabtır. Buna göre sıla-i rahmin bir kısmı meydana gelse, fakat akrabalık bağının maksadı oluşmamış olsa, buna, akrabalık bağını kesmek denilmez.”

7- Birbiriyle Hasetleşmenin, Hinleşmenin Ve Birbiri Ne Arka Dönüp Küsüşmenin Haram Olması

2309- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Birbirinize kin tutmayın. Biribirinizle hasetlcşmeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Birbirinizle kardeşler olun. Bir müslümanın (din) kardeşinden üç günden fazla küs durması helal olmaz.” [713][713]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.), müslümanlar arasında üç günden fazla devam edecek küsüşmeleri yasaklamıştır. Yalnız üç güne kadar küsmenin mubah olduğu, hadisin mefhumunda mevcuttur. Üç güne kadar olan küsmeler, affedilm iştir.
Kızgınlık ve öfkelenmek, insanoğlunun fıtratında vardır. Bundan ötürü, eski haline dönmesi ve kızgınlık halinin geçmesi için bu miktardaki küsmeye müsamaha edilmiştir. Yasaklanan küsme; karşılaştığında selam vermemek, konuşmamak ve İlgiyi kesmektir. Kafir kimseye küsmenin, bir müddeti yoktur. Fakat dinine zarar verecek yada meşru bir nedenle kişiyle ilginin kesilmesi caizdir. Örneğin, şer'i emirlere karşı asi olan kimselere, bundan vazgeçmesi

için küsülebilir. Resulullah (s.a.v.), Tebük savaşına katılmayan Ka'b b. Mâlik ve iki arkadaşıyla elli gün boyunca konuşmayı halka yasaklamıştı.

8- Şer'i Bir Ozur Yokken Uç Günden Fazla Dargın Olmanın Haram Olması

2310- Ebu Eyyûb el-Ensârî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir müslümanın din kardeşinden üç geceden fazla küs durması helal olmaz. Birbirleriyle karşılaştıkları zaman birisi yüzünü şu tarafa çevirir ve diğeri de bu tarafa çevirir. Halbuki bu iki müminin en hayırlısı, selamı ilk önce verendir.” [714][714]

9- Delilsiz Zannın, Bırıbırının Ayıbını Araştırmanın, Hislere Yenik Düşüp Menfaatte Aşırı Gitmenin Müşteri Kızıştırmanın Ve Buna Benzer İşlere Girişmenin Haram Olması

2311- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Delilsiz zandan sakının. Çünkü delilsiz yere olan zan, sözlerin en yalan olanıdır. Birbirinizin eksikliğini görüp işitmeye çalışmayın. Birbirinizin özel mahrem hayatını araştırmayın. Hislerinize yenik düşüp menfaatte aşırıya gitmeyin. Biribirinizle ha s eti eşmeyin. Birbirinize buğzetmeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Kardeşler olun.” [715][715]

Açıklama:

Bu hadiste, sû-i zandan sakınma vardır. Üzerinde hiçbir kötülük alameti görülmeyen bir kimseyi kötülükle töhmet altına almaya “Zan” denir. Bu yersiz ve sebepsiz yere birini kötülemektir. Bu şüphesiz kötü bir zandır. Allah Teâlâ şu âyet-i kerîmede mü'minleri bundan sakındırmıştır:

“Ey iman edenler! Zandan çokça sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır” [716][716]

Yasak edilen zannın içine, açıkça şüpheli yerlerde gezen kimse hakkındaki zan, dünya işlerinde yapılan zan ve Allah Teâlâ'ya karşı duyulan hüsnü zan girmez. Ancak Uluhiyetle ve Peygamberlikle ilgili zanlar haram olan zanlara dahildir. Çünkü iman ve tasdik hususunda yakîn kesin bilgi şarttır.

Mevdudi'de zan ile ilgili olarak şöyle der:

“Burada kişi mutlaka zannetmekten değil, fazlaca zannetmekten ve her zannettiğine tabî olmaktan menedilmiştir. Bunun sebebi olarak da, zarının bir kısmının günah olması gösterilmiştir. Bu emri iyice kavrayabilmek için zarının kısımlarını ve zannın ahlaki öneminin ne olduğunu incelemek gerekir.”

Zannın bir kısmı ahlaken beğenilmiş ve dinen makbul görülerek övülmüştür. Söz gelimi Allah, Peygamber ve mü'minler hakkında hüsn-ü zanda bulunmak, su-i zan duymaya bir neden olmadıkça insanlar hakkında güzel zanlar beslemek bu kategoriye girer.

Zannın ikinci kısmı, fiilen başka çare kalmaması durumundaki zandır. Örneğin mahkemelerde şahitler hakkında gerekli inceleme yapıldıktan sonra, galip zanna göre hüküm verilir. Çünkü mutlak gerçeği bilmek mümkün olmadığından şahitlerin ifadesine dayanarak bir karar verme zorunluluğu vardır ve galip zanna göre karar verilir. Bu bakımdan insanlar arasında karar verme zorunluluğu olan birçok muamelatta, mutlak gerçeği bilmek mümkün olmadığından galip zanna dayanılarak hüküm verilir.

Zannın üçüncü çeşidi de her ne kadar su-i zan ise de günah sayılmayan, caiz olmak özelliği taşıyandır. Mesela: Bir kimse veya zümrenin yaşayış ve hareketlerinde yahut davranışlarında ve başkalan ile olan muamelelerinde hüsn-ü zanna layık olmayan görüntüler varsa ve buna su-i zan duymak için makul sebepler mevcut ise, İşte o zaman bu zan günah değildir. Böyle bir durumda şeriat asla kişinin ahmaklık sergileyerek mutlaka o hareketlere hüsn-ü zan göstermesini emretmiyor. Fakat bu caiz görülen su-i zanin son sının, onun mümkün olan kötülüklerinden kurtulmak için ihtiyatla hareket etmekle yetinilmesidir. Daha ileri giderek, sırf zan üzerinde durarak o kişiye karşı herhangi bir muamelede bulunmak doğru değildir.

Dördüncü çeşit zan gerçekte günah olan zandır. Kişinin başka birine sebepsiz yere su-i zan beslemesi veya başkaları ile ilgili kanaat ve görüşlerinde daima su-i zanı ön plana alması yahut dış görünüşleri ve hareketleri temiz iyi bir insan olduğunu gösteren kişilere su-i zan beslemesldir. Bunun gibi, birinin herhangi bir sözü ve hareketinde iyilik ve kötülük ihtimali eşit olup bizim de sırf su-i zandan hareket ederek onu kötülüğe yorumlamamız da günahtır. Mesela, iyi bir insan bir topluluktan kalkıp giderken kendi ayakkabısı yerine başka birinin ayakkabısını giyse, bizim de onun mutlaka çalmak niyeti ile yaptığına karar vermemiz gibi. Halbuki bu hareket dalgınlıktan da olabilir... İyi ihtimali bırakıp da kötü ihtimali tercih etmek su-i zandan başka bir şey olamaz.

Bu incelemelerden sonra zannın bizatihi bir davranış olarak yasak olmadığı meydana çıkmaktadır. Aksine, bazı durumlarda iyidir de, bazı durumlarda kaçınılmaz, bazı durumlarda bir dereceye kadar caiz olup daha fazlası caiz olmayandır. Bazı durumlarda da tamamen caiz değil ve yasaktır. Bu bakımdan zandan veya su-i zandan mutlaka sakınınız buyurulmamış, ama çok fazla zan beslemekten sakının buyurulmuştur.

Bu buyruğun arkasından, emrin sebebini açıklamak için de, bazı zaniann günah olduğu buyruğu yukandaki buyruğa eklenmiştir.

Bu ilahi uyandan, kişinin zanna dayanan bir kanaat elde etmeye çalışırken veya bir kimse hakkında karar vermek için harekete geçerken bunlan düşünüp taşınıp ölçmesi ve bu zan ve tahminin günah olup olmayacağını gözönüne alması gerektiği sonucu çıkmaktadır. Hakikaten bu zan gerekli midir, böyle bir zan için makul sebeplerim var mıdır, kendisine dayanarak davranış gösterdiğim bu zan caiz midir gibi tedbirleri, Allah'tan korkan herkes elbette almalıdır. Zan ve tahminlerini alabildiğine başıboş bırakmak ve rasgele, sebepsiz olarak zanlara dayanınak Allah'tan korkmayan ve ahirette hesaba çekileceğini düşünmeyen kişilerin işidir.”

Yine Mevdudi, kişilerin özel mahrem hayatını araştırmanın yasak olması ile ilgili olarak da şöyle der: [717][717]

“Yani insanlann sırlarını, gizli yönlerini araştırmayın, birbirinizin kusurlarını soruşturmayın, başkalarının hal ve hareketlerini araştırmayın. Bu hareketler ister su-i zandan dolayı yapılsın, yahut kötü niyetle birine zarar vermrk için yapılsın veya sadece kendi

merakını gidermek için yapılsın, her durumda da şeriatın yasakladığı şeylerdir. Başkalarının üzerine perde çekilmiş hallerini araştırması, o perdenin arkasına uzanarak kimin ne ayıbı var, kimin ne kusuru var, kimin ne biçim gizlenmiş hataları var diye Öğrenmeye çalışması bir müslümanın işi değildir. iki kişinin konuşmasına kulak kabartmak, komşuların evlerinin içini merak etmek, çeşitli yollarla başkalarının aile hayatını veya onlann şahsi davranışlannı araştırmak büyük bir ahlaksızlıktır ve bundan binbir kötülükler ortaya çıkar. Bu bakımdan Hz. Peygamber (s.a.v.) bir hutbesinde bu kimselerle ilgili olarak şöyle buyurmuştur.

“Ey dili ile iman etmiş de henüz iman kalplerine tam girmemiş olanlar! müslümanların gizli hallerini araştırmayınız. Çünkü, kim onların gizliliklerini araştınrsa Allah'da onun gizliliğini araştırır. Allah'da kimin gizliliğini araştınrsa evinde dahi onu rezil ve rüsvay eder.”

Hz. Muaviye, Hz. Peygamber'den (s.a.v.) şöyle buyurduğunu işittim demektedir: "

“Eğer insanlann gizli hallerinin peşine düşüp araştırırsanız onlan ifsad eder yoldan çıkarırsınız veya nerdeyse yoldan çıkar hale getirirsiniz.” [718][718]

Bir başka Hadîsi Şerifte Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Biri hakkında kötü zan beslemişseniz, hiç olmazsa onu araştırmayın.” Cassas, Ahkamu'l-Kur'an Bir başka hadiste de Allah'ın Rasulü (s.a.v.) şöyle demiştir:

“Kim birinin gizli kusurunu görür ve üzerine bir perde çekerse, sanki o, diri olarak toprağa gömülmüş kız çocuğunu ölümden kurtarmış gibi olur.” (Cassas, Ahkamu'l-Kur'an) Kusurların araştırılması ve insanlann gizli yönlerinin soruşturulmasınm yasak olduğunu belirten bu emir sadece şahısİar için değil, İslam devleti için de geçerlidir.” [719][719]

10- Müslümana Haksızlık Edilmesi, Yardımsız Bırakılması, Hor Görülmesi ile Kanı, Irzı Ve Malının Haram Olması

2312- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Birbirinize haset etmeyin. Kendiniz almak istemediğiniz halde din kardeşinizi zarara sokmak için bir malın fiyatım artırma yarışına girmeyin. Birbirinize buğzetmeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin. Bir kısmınız, diğer bir kısmımzın alışverişi üzerine alışveriş yapmasın. Ey Allah'ın kulları! Kardeşler olun. müslüman Müslümamn kardeşidir. Ona zulmetmez. Yardıma muhtaç olduğu zor bir zamanda onu yalnız bırakmaz. Onu küçük görmez. Takva, işte buradadır.”

Resulullah (s.a.v.) bu son cümleyi göğsüne işaret ederek üç defa tekrarladı.

“Bir kimsenin, müslüman kardeşini küçük görmesi; onun, kötü bir kişi olduğunun hükmedîlmesî için yeterlidir. Her Müslümamn kanı, malı ve ırzı diğer müslümamn üzerine haramdır.” [720][720]

2313- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Doğrusu Allah, sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz. Fakat kalplerinize ve amellerinize bakar. [721][721]

Açıklama:

Sindî'ye göre; yani amellerinizi ve kalplerinizi ıslah edin, düzeltin. Gayret ve çalışmalarınızı, bedenlerinizin güzelliğine ve mallarınızı çoğaltmak için uğraşmayın.

Allah kulunu suretinin güzelliğiyle veya malının çokluğuyla kabul buyurmaz, onu katında yüceltmez. Yine kulunu suretinin çirkinliğiyle veya malının azlığıyla da kabul buyurmaz, yüceltmez. O, kulunu amelinin güzelliğiyle ve kalbinin ihlaslı olması, yani niyetinin sırf Allah rızası olmasıyla kabul buyurur, katında yüceltir. Yine O, kulunu amelinin çirkinliğiyle ve niyetinin bozukluğuyla reddeder.

11- Düşmanlığın Ve Birbirini Terk Etmenin Yasak Olması

2314- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Pazartesi ve Perşembe günleri cennet kapıları açılır. Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan her bir müminin lehine günahları bağışlanır. Yalnız kendisi ile din kardeşi arasında kin ve düşmanlık bulunan kimse bu mağfiretten yararlanamaz”. O iki kişi hakkında:
“Birbiriyle barışıncaya kadar bu iki kişiyi mağfiretten uzak tutun! Birbiriyle barışıncaya kadar bu iki kişiyi mağfiretten uzak tutun! Birbiriyle barışıncaya kadar bu iki kişiyi mağfiretten uzak tutun!” denilir. [722][722]

12- Allah için Sevmenin Fazileti

2315- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Doğrusu Yüce Allah, kıyamet gününde:
“Sırf Benim azametim (ve taatım) için birbirini sevenler nerededirler? Benim gölgemden başka hiçbir gölge bulunmayan bugünde Ben onları kendi gölgemde gölgelendiririm” buyurur. [723][723]

2316- Ebu Hureyrc (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir kimse, diğer bir beldede bulunan din kardeşini ziyarete gitmek için yola koyulmuştu. Allah, bu kimsenin geçeceği yol üzerine insan suretinde gözcü bir melek oturttu. O kimse, meleğin yanına gelince, melek ona:
“Nereye gitmek istiyorsun?” diye sordu. Adam:
“Şu beldede bulunan bir (din) kardeşimi ziyaret etmek istiyorum” dedi. Melek:
“O din kardeşini ziyaret etmende kendin için düşündüğün bir menfaatin var mı?” diye sordu. Adam:
“Hayır, yoktur. Doğrusu ben onu sadece Yüce Allah için sevmekteyim” dedi. Bunun üzerine melek, o kimseye:
“Doğrusu ben, Allah'ın, sana: “Sen o kimseyi Allah için sevdiğin gibi muhakkak Allah'da seni sevmektedir” müjdesini iletmek için yolladığı elçisiyim” dedi. [724][724]

13- Hastayı Ziyaret Etmenin Fazileti

2317- Sevbân (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Hasta ziyareti yapan kimse, hastanın yanından dönünceye kadar cennetin hurmalıktı yolu üzerindedir.” [725][725]

2318- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Şüphesiz Yüce Allah, kiyamet gününde:

“Ey Ademoğlu! Ben hasta oldum da, fakat sen Beni ziyarete gelmedin!” diyecek. Âdemoğlu :

“Rabbim! Ben seni nasıl ziyaret edebilirim. Sen âlemlerin Rabbisin!” diye cevap verecek. Yüce Allah:

“Bilmez miydin ki, filânca kulum hasta oldu. Sen onu ziyarete gitmedin. Bilmez miydin ki, onu ziyarete gitmiş olsaydın, Beni, onun yanında bulurdun” buyuracak. Daha sonra da:

“Ey Ademoğlu! Senden yiyecek istedim, fakat Beni doyurmadın!” diyecek. Ademoğlu:

“Rabbim! Seni nasıl doyurabilirim ki! Sen âlemlerin Rabbisin!” diyecek. Yüce Allah:

“Bilmez misin ki, filânca kulum senden yiyecek istedi, sen onu doyurmadın. Bilmez miydin ki, onu doyurmuş olsaydın, bunu, Benim katımda bulacaktın!” buyuracak. Daha sonra:

“Ey Âdemoğlu! Senden su istedim, fakat Bana su vermedin!” buyuracak. Ademoğlu:

“Rabbim! Ben sana nasıl su verebilirim ki! Sen âlemlerin Rabbisin!” diye cevap verecek. Yüce Allah:

“Filânca kulum senden su İstedi, fakat sen ona su vermedin! Ona su vermiş olsaydın, bunun karşılığını Benim katımda bulurdun!” buyuracak. [726][726]

Açıklama:

Yüce Allah'ın, hastalığı kendisine nispet etmesi; kulunu şereflendirmek ve ona yakınlığını bildirmek içindir. Maksat kulun hastalığıdır.

“Beni onun yanında bulurdun” cümlesinin mânâsı: Benim sevab ve ikramımı bulurdun, demektir.
Hastalık hakkında: “Beni onun yanında bulurdun” denilmesi ve yiyecek ile içecek hakkında ise: “Bunun karşılığını benim katımda bulurdun” buyurulması, hasta ziyaret etmenin sevabının daha çok olduğuna işaret içindir.

14- Müminin Başına Gelen Hastalık, Üzüntü Ve Buna Benzer Şeylerden, Hatta Vücuduna Batan Dikenden Kazanacağı Sevab

2319- Hz. Aîşe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'den daha fazla hastalığı şiddetli olan hiçbir kimse görmedim.” [727][727]

2320- Abdullah İbn Nes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in hastalığında vücudu hummanın hararetinden şiddetle sarsıldığı sırada onun huzuruna girmiştim. Derken elimle ona dokundum. Sonra da ona:
“Ey Allah'ın resulü! Siz hummanın hararetinden dolayı çok ızdırap çekiyorsunuz” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Evet. Ben, sizden iki kişinin ızdırap çekmesi kadar şiddetli bir ızdırap çekmekteyim” buyurdu. Ben:
“Bu hummanın sizin için muhakkak iki kat ecri vardır” dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Evet!” buyurdu. Sonra da:
“Kendisine hastalık veya başka bir şeyden dolayı bir eza isabet eden bir müslüman kimseye, Allah bu eza sebebiyle onun günahlarını, ağacın kendi yapraklarını dökmesi gibi döker” buyurdu.[728][728]

Açıklama:

Humma, sıtma gibi ateşli hastalıklara genel olarak verilen isimdir. Bu hadiste; bir yandan ateşli hastalıklarda uygulanabilecek bir tedavi yoluna işaret edilirken, diğer taraftan cehennemin kaynaması, yani cehennem ateşinin şiddeti, insanların bizzat yaşamış veya

müşahade etmiş olabilecekleri bir olaya benzetilerek insanlar uyarılmaktadırlar.
Ateşli bir hastalığın, hastayı ateşler İçerisinde kivrandırarak eritip bitirmesi, cehennem hayatından çok küçük bir numunedir. Bunun için bir hastalığa düşmemek için önlem alındığı, bir hastalığa düşünce de kurtuluş çareleri arandığı gibi, ebedi hayatta cehennem azabına uğramamak için bu dünyada gereken şeyler yapılmalıdır. Yine bu dünyada yapılacak ve asılları temizliğe, yani “Su”ya dayanan ibadetlerin serinliği, ahirette cehennem ateşini etkisiz hale getirecektir.
Ateşli hastalıkların tedavisinde, hastalığın çeşidine ve hastalığa göre yöntemleri değişmekle beraber, genel olarak, soğuk su kullanımı faydalı olmaktadır.
Peygamberlerin çeşit çeşit mihnetlere, musibetlere uğramaları; onların sabırlarının, tahammüllerinin, Allah'a yakından tevekkül ve bağlılıklarının derecesine göre derecelerini yükseltmek için verilmiş imtihanlardır. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir hadiste:
“Mihnet ve meşakkat yönüyle insanlann en zorlu imtihana maruz kalanları Peygamberlerdir. Sonra ümmetleri arasında emsaline kıyâsen en şerefli ve yüksek derecede olanlardır” buyurmuştur.
Alimlerin çoğu, hadisin metninde geçen bu Abdullah İbn Mes'ud hadisini delil getirerek; hastalığın, hem dereceyi yükselteceğine ve hem de günahların bağışlanmasını gerektireceğini söylemişlerdir. Bunlar, bu hadiste; Abdullah'ın,
“Bu hummanın sîzin için muhakkak iki kat ecri vardır” sözünü, Resulullah'ın tasdik etmesi, hastalığın derece yükselmesine sebeb olacağına ve Peygamberin,
“Ağacın kendi yapraklarını dökmesi gibi döker” sözü de, günahların bağışlanmasına vesile olacağına delâlet ettiğini söylemişlerdir.
Bazıları da sadece günâhların bağışlanacağını, derecelerin yükseimeyeceğini söylemişlerdir.
Alimlerin çoğu, hastalık sebebiyle bağışlanan günâhların, küçük günahlar olduğu ve büyük günâhlar için istiğfar gerektiği içtihadında bulunmuşlardır.

2321- Esved'den rivayet edilmiştir:

“Aişe Mina'da bulunduğu sırada Kureyş'ten bazı gençler onun yanına girmişti. Aişe, onlara:
“Sizleri güldüren şey nedir?” diye sordu. Onlar da:
“Filanca kimse çadırın ipi üzerine düştü. Az daha boynu yada gözü gidiyordu” dediler. Bunun üzerine Aişe:
“Gülmeyin! Çünkü ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Bir müslüman(ın ayağına yada vücudunun herhangi bir yerin)e bir diken yada ondan büyük bir şey batarsa, bundan dolayı o kimseye bir derece verilir ve bir günahı silinir” buyururken işittim” dedi. 729[729]

2322- Ebu Saîd (r.a) ile Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “İkisi, Resulullah (s.a.v.)’i:
“Mümin bir kimsenin başına devamlı bir surette bir sızı, bir meşakkat, bir hastalık, bir hüzün, hatta kendisini üzen bir keder gelirse bundan dolayı o kimsenin günahlarından bazısı örtbas edilir” buyururken işitmişler. 730[730]

2323- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Yüce Allah'ın;
“Her kim bir kötülük işlerse bu kötülük sebebiyle ceza görür” 731[731] ayeti inince, bu ayet, müslümanlara çok ağır geldi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Orta yolu tutun! Doğru olanı arayın! müslümanm başına gelen her bir musibetten dolayı ona bir kefaret vardır. Hatta vücudundan sıyrılan her sıyrıkta veya batan her dikende bile (bir) kefaret vardır!” buyurdu. 732[732]

2324- Atâ' İbn Ebi Rebâh'tan rivayet edilmiştir: “Abdullah İbn Abbâs, bana:
“Sana cennetliklerden olan bir kadın göstereyim mi?” dedi. Ben de:
“Evet, göster” dedim. Abdullah İbn Abbâs şöyle dedi:
“Şu siyah tenli kadın! Bu kadın, Peygamber (s.a.v.)'e gelip:
“Beni sara hastalığı tutuyor, dolayısıyla sara nöbetim sırasında açılıyorum. Allah'a benim için dua et!” dedi. Peygamber (s.a.v.), kadına:

“İstersen sabret cennet senin olsun. İstersen de sana şifa vermesi için Allah'a dua edeyim!” buyurdu. Bunun üzerine Kadın:
“Sabrederim! Fakat ben sara nöbetim geldiğinde açılıyorum! Bari Allah'a dua et de sara nöbetim geldiğinde açılmayayım!” dedi.
Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) kadına dua etti.

Açıklama:

Bunun üzerine kadının sara nöbeti sırasında edep yerleri açılmaz oldu.[733][733]

15- Zulmün Haram Kılınması

2325- Ebu Zerr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Yüce Rabbinden rivayet etmekte olduğu kudsi hadiste:
“Muhakkak ki Ben, kendi nefsime ve kullarıma zulmü haram kıldım. Dolayısıyla birbirinize zulmetmeyin” buyurdu. [734][734]

2326- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Zulümdan sakının. Çünkü zulüm, kıyamet gününde karanlıklar olacaktır. Cimrilikten de sakının. Çünkü cimrilik, sizden öncekileri helak etmiş, onları birbirlerinin kanlarını dökmeye ve haramlarını helal saymaya sevketmiştir.” [735][735]

Zulüm:

Herhangi bir şeyi kendi yerinden başka bir yere koymak,
Dinî anlamdaki manası ise, hak yemek, eziyet, işkence ve baskı kullanmak, adaletsizlik yapmak, hadda aşmak söz ve fiilde aşın gitmek demektir.
Alimler zulmü üç kısım halinde incelemişlerdir:
1- İnsanın Allah'a karşı işlediği zulüm, şirk ve küfürdür.
“İmân edip de imânlarına zulüm karıştırmayanlar (var ya) işte korkudan emin olmak için onların hakkıdır ve doğru yolu bulanlar da

onlardır” 736[736] âyeti inince, bu âyetin ifâde ettiği, imâna zulüm karıştırma meselesi ashabın nefsine ağır geldi ve,
“Hangimiz nefislerine zulmetmez?” dediler: Bunun üzerine Yüce Allah:
“Şüphesiz ki, şirk büyük bir zulümdür” 737[737] âyetini indirdi. Böylece bu âyette söz konusu olan zulüm keiimesinden şirk kastedildiği anlaşılmıştır. 738[738]

Açıklama:

Âyetteki “Şirk büyük bir zulümdür” ifadesi ile de, şirk'e düşen insanların hikmet ve akıl yönünden ne kadar zavallı olduklarına ve ahmaklık içinde bulunduklarına işaret edilerek şirkin çirkinliği dile getirilmiştir. 739[739]
Yüce Allah'ın varlığını, birliğini inkâr etmek zulüm olduğu gibi, imân esaslanndan herhangi birini inkar etmek de zulüm ve küfürdür. Bütün bu hususlarda ilgili çeşitli âyetler vardır:
“Onlardan her kim, Allah'ın ilâhhğını inkâr ederek “İlâh o değil, benim!” derse, biz onu cehennemle cezalandırırız. İşte biz, zalimlere böyle ceza veririz!” 740[740]
2- İnsanlar arasındaki zulüm. Bu da, insanların kendi hemcinslerine karşı işledikleri suçlar, günahlar ve haksızlıklardır. Bilindiği gibi zulüm kavramı, Kur'an'da çok geniş bir kullanım alanına sahiptir, insanla insan arasındaki zulüm de, bu geniş alanda büyük bir yere sahip bulunmaktadır. Zaten zulüm denince ilk olarak akla insanların birbirlerine karşı olan hareketlerindeki yanlış, kötü ve zararlı davranışları zulüm olarak tanıtılmış, bunların işlenmemesi istenmiş ve işleyenler tenkid edilmiştir.
Adam öldürmek, hırsizlılık yapmak, erkeklerin erkeklerle temasta bulunması homoseksüellik ve yol kesip kötülükte bulunmak, zina yapmak, suçlu insanları bırakıp suçsuzlan cezalandırmak, Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmemek gibi.
3- İnsanın kendi kendine zulmetmesidir. Bu hususta da çeşitli âyetler vardır.

Yukarıda sayılan çeşitlerden hangisi olursa olsun, zulüm, yaratılış düzeninde bozukluk ve sapmalara sebep olmaktadır. İnsanın dışındaki bütün varlıklar, yaratılış düzenini bozmamakta, nasıl yaratılmışlarsa, öyle hareket etmektedirler. Allah'ın emir ve yasaklarını dinlemeyen, zulüm yollarına düşen insanlar ise, insanın yaratılış gayesinin dışına çıkmaktadırlar. Bu halleriyle de, varlıklar arasında en büyük zalimlerden olma durumuna düşmektedirler. Onun için Allah ve Râsulü genel olarak zulmü yasaklamışlardır. Bir de, bütün peygamberler insanları Allah'a inanmaya ve O'nun emir ve yasaklarına uygun hareket etmeye çağırmışlardır. Bu davete kulak vererek imâna gelen ve ibadete sarılanlar huzur, saadet, mutluluk ve başarı elde etmişlerdir. Bu davete kulak vermeyerek peygamberlerin yoluna muhalefet edenler ise, zalimlerden olmuşlar ve başlanna büyük musibetler gelmiştir. Kur'an'da, peygamberlerin emrini dinlemeyen nice topluluklann başına gelen felâket ve musibetler haber vermiştir. Bu bilgiler, zulüm işleyen zalimlerin sonu açısından son derece ibret vericidir. [741][741]
Ayrıca şirkin mahiyeti hususunda 98 nolu hadisin açıklamasına da bakabilirsiniz.

2327- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) söyle buyurmaktadır:
“Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez. Tehlikeli durumlarda onu yardımsız bırakmaz. Bir kimse din kardeşinin ihtiyacı hususunda yardımcı olursa Allah da zor bir duruma düştüğünde ona yardımcı olur. Her kim bir Müslümamn sıkıntısını giderirse Allah da buna karşılık kıyamet gününün sıkıntılarından bir sıkıntıyı o kimseden giderir. Kim de bir Müslümamn günahını yada suçunu örterse Allah da kıyamet günü o kimsenin dünyada işlediği bir günahı yada suçu örter.” [742][742]

Açıklama:

Nevevî'ye göre; burada örtbast etmekten maksat, eziyet ve fesatla meşhur olmayan iyi hal sahipleridir. Eziyet ve fesatla meşhur olan kimseye gelince onun suçunu örtbas etmemek ve vereceği zarardan

korkulmazsa onu gerekli yerlere bildirmek müstehab olur. Çünkü örtbas etmek, onu daha fazla eza ve fesada yönlendirir, saygın şeyleri çiğnemeye ve daha fazlasını yapmaya cesaretlendirir. Henüz yapılmakta olan bir suçu gören kimse, suçu işleyen kimseye İtiraz etmek ve elinden geliyorsa onu men etmesi vaciptir. Ertelemesi helal değildir.

Müslümamn suçunu örtbas etmek; kendisine gizlice tenbih ve nasihatta bulunmaya engel değildir. Bu hüküm, açıktan suç ve günah işlemeyen kimseler hakkındadır. Günümüzde olduğu gibi, her günahı pervasızca göz önünde yapanlar bundan hariçtir. [743][743]

2328- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), sahabilere:

“Müflis nedir? Bilir misiniz?” diye sordu. Sahabiler:

“Bize göre, müflis; hiçbir dirhemi ve eşyası olmayan kimsedir” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.);

“Gerçekten benim ümmetimden müflis; kıyamet gününde namaz, oruç ve zekatla gelecek olan kimsedir. Ama şuna sövmüş, buna zina iftirasında bulunmuş, şunun malını yemiş, bunun kanını dökmüş, diğerini de dövmüş olarak gelecek. Onun hasenatından bir kısmı şuna verilir ve bir kısmı da buna verilir. Eğer üzerinde olan kul hakları ödenmeden önce hasenatı tükenirse bu defa o alacaklı kulların günahlarından alınıp bu kimsenin üzerine yüklenir. Sonra da cehenneme atılır” buyurdu. [744][744]

2329- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Kıyamet gününde bütün haklar mutlaka sahiplerine verilecektir. Hatta boynuzsuz koyun için, boynuzlu koyundan kısas alınacaktır.” [745][745]

2330- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):

“Doğrusu Yüce Allah, zalime mühlet verir. Yakalayacağı zaman ona göz açtırmaksızm ansızın yakalar” buyurdu,

Sonra da,

“İşte Rabbin, zalim memleketleri cezalandırdığı zaman böyle cezalandırır. Çünkü Onun cezası çok acı, çok çetindir” 746[746] ayetini okudu. 747[747]

16- Zalim De Olsa Ve Mazlum Da Olsa Din Kardeşine Yardım Etmek

2331- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biri muhacirlerden ve diğeri de Ensar'dan olmak üzere iki genç çocuk kavga ettiler. Bunun üzerine muhacir yada muhacirler:
“Yetişin, ey muhacirler!”' diye seslendi. Ensar'lı olan kimse de:
“Yetişin, ey Ensar!” diye bağırdı. Derken Resulullah (s.a.v.) çıkıp:
“Ne bu cahiliyet halkı davası?” diye sordu. Sahabiler.
“Bir şey yok, ey Allah'ın resulü! Sadece iki genç çocuk kavga etmişler, biri diğerinin kıçına vurmuş” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.}:
“O halde zararı yok! Kişi zalim de olsa mazlum da olsa (din) kardeşine yardım etsin. Eğer din kardeşi zalimse onu zulmünden alıkoysun. Çünkü onu zulmünden alıkoymak, o kimseye karşı yapılmış bir yardımdır. Eğer (din) kardeşin mazlum ise zulüm eden kimseye karşı) ona yardımda bulunsun” buyurdu. 748[748]

17- Müminlerin Birbirlerine Acımaları, Şefkat Etme Leri Ve Yardımlaşmaları

2332- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Mümin mümine karşı, birbirini bağlayan bir yapı gibidir.” 749[749]

2333- Nu'mân İbn Beşîr (r,a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Birbirlerine merhamet, şefkat ve sevgi konusunda müminleri bir vücut gibi görürsün. Vücudun bir organı rahatsız olursa, diğer organlar uyumadan ve hararetle birbirlerini ona çağırırlar.” 750[750]

Lütfü Çakan bu hadisle ilgili olarak şöyle der:
“Bilinen bir gerçektir ki, her birliğin ve birlikteliğin, öncelikle yerine getirilmesi gerekli birlik-içi bazı görev ve sorumlulukları bulunur. Aynı peygambere inanan müminler birliği demek olan “Ümmet” için de bu tür görev ve sorumluluklar söz konusudur. Hadisimiz bunları, sevgi, acıma merhamet ve dayanışma olarak belirlemektedir. Biz bunlan ortak tek bir kelime ile “Duyarlık” diye ifade edebiliriz.

Ortak Nokta

Hadisimiz, aynı imanı paylaşan insanlann yani din kardeşlerinin, renk, dil, yurt ve kültür farklılıklarına rağmen, şekil ve görevleri değişik olan organlardan meydana gelmiş bir vücud gibi olduklarını, daha doğrusu olmaları lazım geldiğini, bunun da sevgi ve merhamette, bir başka ifade ile, tasa ve kıvançta yani tepkilerde görülmesi gereğini tespit ve ilan etmektedir. Birbirine göz kulak olmak, yek diğerini koruyup kollamak yani dayanışma, işte bu duygu bağının ve tepki ortaklığının tabiî ve maddi sınır tanımayan bir sonucu olmaktadır. Böylece müminler topluluğunun tek vücuda benzeme noktasını da bütün sonuçlanyla birlikte “Duyarlık” teşkil etmektedir.

Hem Hak Hem Görev

Sevgi, şefkat ve dayanışma bakımından bir vücudun organlarına benzetilen müslümanların, öncelikle birbirlerinden müstağni kalamayacakları, yek diğerine karşı duyarsız olamayacakları ortadadır. Çünkü bu duyarlık, ortaklaşa sahip olunan İslâm imanından kaynaklanmaktadır. müslümanın inanç ve kader birliği içinde bulunduğu İnsanlar ve milletler adına gerektiğinde özveride bulunması, onlarla iyi ve kötü günlerinde dayanışma içinde olması, tasa ve kıvançlarını paylaşması, hem hakkı hem de görevidir. Bu ise, yine hadisimizin ifadesine göre, her hangi bir uzuv ve organdaki rahatsızlığın, vücudun diğer organlarını etkilemesi kadar tabii, harta zaruridir. Gayr-i tabiî olan bunun tersidir. Nitekim;

“Müslümanların derdini derd edinmeyen onlardan değildir” [751][751] beyanı, bu noktayı yeterince açık biçimde gözler önüne sermektedir.

Vücud bütünlüğüne karşı duyarlığını kaybetmiş, onunla duygusal ve sinirsel bağlarını koparmış olan organın, sadece görüntüde o bünyeye dahil olmaktan öte, vücud fonksiyonları açısından hiç bir önem taşımadığı açıktır. Aynı şekilde sosyal bir bünye olan ümmet birimlerinin de "Duyarlık" çerçevesi dışında kalmaları halinde birbirleri için herhangi bir anlam ifade etmeyecekleri, sadece, elem ve hasret konusu olacakları bilinmektedir. Çünkü özü, iç dinamikleri çürümüş, sözü ve görüntüsünden başka hiç bir şeyi kalmamış bir yapı, sadece izdırap konusu olabilir. Hatta belki de böyle bîr yapının varlığı, yokluğundan daha fazla üzüntü vesilesi olur. Nitekim dağılan ümmet yapısının ızdırabını terennüm etmiş olan "Hisli yürek" merhum Akif, bu noktaya şöyle işaret etmektedir:

"Duygusuz olmak kadar dünyada lakin dert yok,
Öyle salgmmış ki mel'un, kurtulan birferd yok
Kendi sağlam... Hissi ölmüş, ruhu ölmüş milletin!
İşte en korkuncu hüsranın, helakin, haybetin!" [752][752]

"Hiç sıkılmaz mısınız Hazret-İ Peygamberden?
Ki uzaklardaki bir mü 'mini indise diken,
Kalb-i pakinde duyarmış o musibetten acı,
Sizden elbette olur ruh-i Nebî davacı!.." [753][753] Ümmetin derdi müslümanlar olarak uzunca bir zamandan beri, başta başımız olmak üzere ümmet bünyemizin kalb ve kafa gibi önemli bir çok nahiyesinde büyük ve ciddi rahatsızlıklar bulunmaktadır. Bu bir gerçek. Yine aynı şekilde, ümmet-i Muhammed'in, Kur'an'ın ifadesiyle;

"Dinlerine uymadıkça asla razı edemeyeceği" [754][754] haçlı ve siyon güç odaklan tarafından planlı ve bilinçli bir şekilde içine itildiği elem ve ızdırabı, giderek sanki daha az hisseder olduğu, yörtetimler düzeyinde bunun daha da yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Bu da bir başka kahredici gerçektir. Tepkisizlik ya da gecikmiş cılız tepkilerimizle, organlar arası irtibatları oldukça zayıflamış, duyarlığı büyük ölçüde kaybolmuş bir vücudu andırmaktayız. Zira karşı koymak için değil, tıbbî ve İnsanî yardım için bile bünye dışı ve düşman odakların iznini kollama zilletini, imdat çağıran mümin çevrelerin yüzüne marifetmiş gibi, yüksek siyasetmiş gibi sunabiliyoruz. Onlar "Bire on" anlayışıyla güç kullanırken, biz "Ona

bir" oranına bile sahip çıkmayı, "Küresel değerlere aykırı" görebiliyoruz. İslâm dünyasının hemen her bölümünde yıllardır yaşanan trajedi bizim bu yürekler acısı tutum ve tavrımızı tüm kör gözlere sokacak kadar netleştirdi. "Ba'de harabi'l-Bosna" ilân edilen "Dayanışma günü" bilmem ki geçmiş kayıplara ve duyarsızlığa kefaret olacak mıdır? Oysa,
"O iman. ittihad isterdi bizden, vahdet isterdi.
Nasıl "Bünyân-ı mersüs" olmamız lazımsa gösterdi!" [755][755]
Yaşanan acıyı giderek arttıran bir başka gerçek de İslâm ümmetinin her ünitesinin, bir başka gerekçe ve ve bahane ile ana üniteden aynlığı yeğlemesi, başına gelenleri, onun asıl sorumluları olan "Dost ve müttefikler"le halletme basiretsizliğini sürdürmesidir. Bu derece bir başı bozukluk şimdiye dek bu çapta görülmemişti. Halbuki,
"Irzımızdır çiğnenen, evladımızdır doğranan!
Hey sıkılmaz ağlamazsan, bari gülmekten utan!
"His" denen devletliden olsaydı halkın behresi,
Payitahtından bugün taşmazdı sarhoş na'resü." [756][756]
"Karadağ haydudu, Sırp eşşeği, Bulgar yılanı,
Sonra Yunan iti, çepçevre kuşatsın vatanı!"
Kimsesiz ailelerden kimi gitsin bıçağa,
Kimi bin türlü fecaatle çekilsin kucağa!.[757][757]
Ne bir yaşındaki masum için beşikte hayat,
Ne seksenindeki mazlum için eşikte necat.
0, baltalarla kesiktir; bu, süngülerle delik
Öbek öbek duruyor pıhtı pıhtı kanla kemik!"
Siz, ey bu yangını İzhar eden beş altı sefil,
Ki ettiniz bizi Hırvafla Sırb'a karşı rezil!"[758][758]

Doktriner Engeller

Akif merhumun tanımıyla "Karadağ haydudu" ve "Sırb eşşeği"nin Bosna-Hersek'te gerçekleştirdiği müslüman kıyımına seyirci kalmak batıya yakışsa bile doğuya yani müslümanlara yakışmadığı, onların kimlikleriyle asla barışmadığı ortadadır. Artık müslümanlar arasında sevgi, şefkat ve dayanışma bağlan yeterince çalışmıyorsa, inananlar bünyesi, organlarının derdini yekdiğerine aktaramıyor ve birlikte

ağlayamıyor, beraber çare arayamıyorsa,. aslında başkalarını suçlamaya da hakkı kalmamış demektir. Bize öyle gelmektedir ki, müminler arası duyarlığı, Özellikle bizim açımızdan, ülke sınırlarından önce ilke sınırları, yani maddi manialardan evvel, doktriner engeller önlemektedir. Yüreklerin duyarlığı ile kafaların şartlanmışhğı çatışması her şeyi alt-üst etmektedir. Yetmiş yılı aşkın bir süredir hep bu anlamsızlığı, bu çatışmayı yaşamaktayız. Ümmet bünyesinin hiç bir yerindeki rahatsızlığa dostça ve etkili bir biçimde çare bulamamanın mahcubiyeti, aczi ve sorumluluğu işte bu noktadan, bu anlamsızlıktan kaynaklanmaktadır.

Hadisimizdeki “Mümin” slüeti, yani sevgi, merhamet ve dayanışma üçgeninde birleşmiş bir ümmet bünyesi, her türlü rahatsızlığın kesin merhemidir. O halde müslümanlar artık kendilerine gelmelidir.

“Tükürün cephe-i lakaydma şarkın, tükürün!

Kuşkulansın, görelim, gayreti halkın tükürün.

Tükürün ehl-i salîb 'in o hayasız yüzüne!
Tükürün onların asla güvenilmez sözüne!..
Medeniyyet denilen maskara mahluku görün,
Tükürün maskeli vicdanına asrın, tükürün.” 759[759]

Mahcubiyetimiz mümin duyarlığını sistemleştirdiğimiz gün bitecektir.760[760]

2334- Nu'mân İbn Beşîr (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Müslümanlar bir adam gibidir. Gözü ağrırsa bütün vücudu ağırır. Başı ağrısa da bütün vücudu ağırır.” 761[761]

18- Sövüşmenin Yasak Olması

2335- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Birbiriyle sövüşen iki kimsenin söyledikleri şeylerin günahı, saldırıya uğrayan/mazlum olan kişi haddi aşmadığı müddetçe sövmeye ilk başlayan kimseye aittir.” 762[762]

Açıklama:

Hadis, bir müslümana sövmenin günah olduğunu açıkça ifade etmektedir. Nitekim diğer bir hadiste;
“Müslümana sövmek fısktır. Onu öldürmekse küfürdür” 763[763] buyurulmaktadır.
Karşılıklı olarak birifairlerine söven iki kişiden sövüşmeyi ilk başlatanın günahı bellidir. Sövüşmeyi başlattığı için bir günah işlemiş olduğunda şüphe yoktur.
Kendisine sövüldüğü için karşısındakine küfürle karşılık veren öbür kimsenin verdiği bu karşılığın da bir günah olduğu kesindir.
önce kendisine sövüldüğü için aynı şekilde karşılık vermek durumunda kalan şahıs karşılık verirken sövmede karşısında kinden daha da ileri gitmediği sürece her ikisinin günahı da sövmeyi ilk başlatanın üzerinde kalır. Saldırıya önce uğramış olan kişi, bu

günahlardan kurtulur. Fakat bu kişi karşılık vereyim derken küfürde saldırıyı, ilk başlatandan daha da ileri gidecek olursa dengeyi bozan kısmın günahı kendi üzerinde kalır. Gerisinin günahı ise yine küfrü ilk başlatanın olur.

19- Af Etmenin Ve Alçak Gönüllük Göstermenin Müstehab Olması

2336- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sadaka hiçbir malı eksiltmez. Allah, affeden bir kulun ancak şerefini artırır. Bir kimse Allah için alçakgönüllük gösterirse Allah o kimsenin ancak derecesini yükseltir.” [764][764]

20- Gıybetin Haram Olması

2337- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), sahabilere:
“Gıybet nedir? Bilir misiniz?” diye sordu. Sahabiler:
“Allah ve Resulü daha İyi bilir!” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Gıybet; kardeşini, hoşlanmadığı bir şeyle anırtandır” buyurdu. Bu sırada Resulullah (s.a.v.)'e:
“Benim söylediğim şey, kardeşim de varsa o zaman ne buyurursun?” diye soruldu. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Söylediğin şey kardeşin de varsa ona gıybet etmiş demektir. Eğer söylediğin şey onda yoksa o zaman ona iftira etmiş olursun” buyurdu. [765][765]

Açıklama:

Mevdudi, “Gıybet” ile ilgili olarak şunları söyler:
“Gıybet, şöyle tarif edilir; “Birinin, herhangi bir kimsenin arkasından, duyduğu zaman hoşuna gitmeyeceği sözler söylemesidir.” Bu tarif bizzat Peygamberimiz tarafından yapılmıştır.
Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei ve diğer muhaddislerin naklettiği, Hz. Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği hadisi şerifte Peygamberimiz

(s.a.v.) gıybeti şöyle tarif buyurmuştur.
“Gıybet, kardeşinin, hoşuna gitmeyecek şekilde anılmasıdır." "Söylediğim şeyin kardeşimde olduğunu görmüşsem ne olacak?" denilince Hz. Peygamber (s.a.v..) buyurdu ki: "Eğer söylediğin şey kardeşinde varsa gıybet etmiş oluyorsun, dediğin onda yoksa iftira etmiş olursun.”
İmam Malik’in Hz. Muttalib bin Abdillah'dan naklettiği bir hadisin ifadesi de şöyledir: “Adamın biri Hz.Peygamber'e “Gıybet nedir?” diye sordu. Peygamberimiz de (s.a.v.);
“İşittiği zaman hoşuna gitmeyecek şekilde kişi hakkında konuşmandır” buyurdu. Adam;
“Ya Rasulallah! Ya sözüm doğru ise” deyince Peygamberimiz (s.a.v.): *“Eğer sözün yanlışsa, o zaten iftiradır”* buyurdu.”
Bu buyruklardan, birinin arkasından yalan sözlerle suçlanmasının iftira olduğu ve var olan kusurlarının söylenmesininse gıybet olduğu anlaşılmaktadır.
Bu hareket ister açık İfadeli sözlerle yapılsın, ister kinaye ve işaretler ile yapılsın her şekli ile haramdjr. Bunun gibi bu hareketin kişinin hayatında yapılması, yahut Öldükten sonra yapılması, iki şekilde de haramiılığı aynıdır.
Ebu Davud'un rivayetine göre, Maiz bin Malik El-Eslemi'ye zina suçundan dolayı recm cezası verildiği sırada, Peygamberimiz (s.a.v.) yolda yürürken bir sahabinin kendi arkadaşına şöyle söylediğini işitti:
“Şu adama bak! Allah onun suçlarını perdelemişti, fakat nefsi köpek gibi öldürülmeye kadar peşini bırakmadı.” Bir miktar yol aldıktan sonra *“Kokuşmuş bu merkebin leşinden yiyin”* buyurdu. Onlar da:
“Ya Rasulallah! Onu kim yiyecek?” deyince, Peygamber Efendimiz,
“Biraz evvel sizin söylediğiniz, kardeşinizin haysiyetini rencide eden sözler, bu merkebin leşini yemekten daha çok çirkindir” buyurdu.
Bu haramın dışında kalan gıybetler ancak şu şekilde olanlardır: Birinin arkasından veya öldükten sonra onun kötülüğünü söylemek şeriat nazarında doğru bir mecburiyet halini almışsa ve bu mecburiyet gıybet olmadan yerine gelmiyorsa ve bu gıybet yapılmazsa gıybete nisbetle çok daha büyük bir kötülük ortaya çıkacaksa bu gıybetin haramiılığı ortadan kalkar.
Hz. Peygamber (s.a.v.) bu istisna olan gıybeti şöyle ifade buyurmaktadır:

“En kötü zulüm, bir müslümanın haysiyet ve şerefine haksız yere hücum etmektir.” [766][766] Bu buyrukta “Haksız yere” şartı “Haklı yere” yapılabileceğini göstermektedir. Nitekim Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hayatında gördüğümüz bazı örneklerden “Haklı yere”den ne kastedildiğini ve hangi durumlarda gıybetin gerektiği kadar caiz olabileceğini öğrenmekteyiz.

Bir gün bir bedevi gelip Peygamberimiz'in (s.a.v.) arkasında namaz kıldı. Namaz bitince de *“Ey Allah! Bana da, Muhammed'e de merhamet et, ikimizin dışında hiç kimseyi bu merhamete ortak kılma”* diyerek çekip gitti.

Peygamberimiz (s.a.v.) ashabına şöyle dedi:

“Ne diyorsunuz, bu adam mı daha çok şaşkın yoksa devesi mi? Ne dediğini duymadınız mı?”[767][767]

Açıklama:

Peygamberimiz (s.a.v.) bu sözü adamın arkasından söyledi. Çünkü o bedevi selam verir vermez çekip gitmişti. O, Peygamberimiz'in (s.a.v.) önünde çok yanlış bir söz söylemişti, bu yanlış söz karşısında Peygamberimiz'in susması başkalarının böyle sözlerin bir dereceye kadar caiz olabileceği yanlış kanaatine gitmesine sebep olabilirdi. Bu yüzden Hz. Peygamber'in (s.a.v.) o sözü reddetmesi gerekiyordu.

Yine bir keresinde Fatıma bİnti Kays adındaki kadına iki kişi evlenme teklifinde bulundu. Biri Hz. Muaviye, diğeri Hz. Ebu El-Cahın idî. Kadın gelerek Peygamberimiz'e (s.a.v.) akıl danıştı. Peygamberimiz (s.a.v.);

“Muaviye müflistir, Ebu El-Cahm ise kanlarını çok döver,” buyurdu. [768][768]

Burada bir kadının müstakbel hayatı sözkonusudur. Ve Hz. Peygamber'den akıl danışmıştır. Bu durumda Peygamberimiz (s.a.v.) o iki sahabeye ait bildiği kusurları söylemeyi gerekli bulmuştur...

Birgün Peygamberimiz (s.a.v.) Hz. Aişe annemizin yanında iken biri gelerek görüşme izni istedi. Hz. Peygamber (s.a.v.);

“Bu adam kabilesinin çok kötü bir kişisidir”, buyurdu, sonra dışarı çıktı, o adam ile çok yumuşak bir eda ile görüştü. Tekrar içeri girince Hz. Aişe validemiz,

“Onun hakkında dışarı çıkmadan önce bazı şeyler söylemenize rağmen, daha sonra çok iyi bir eda ile konuştunuz.” deyince Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle cevap verdi:
“Kıyamet günü Allah katında en kötü mevki birinin çirkin sözlerinden korkup da onunla münasebeti terkedenlerin mevkii olacaktır” [769][769]
Bu hadiseye dikkat ederseniz Peygamberimiz'in bu kişi hakkında kötü kanaatte olmasına rağmen onunla güzel bir şekilde konuşmasının, ahlakının icabı olduğunu göreceksiniz. Ama Hz. Peygamber (s.a.v.) bu adamla merhamet ve şefkatlice konuşurken, ailesi gördüğü takdirde yanlışlıkla onu samimi dostu zanneder de daha sonra bunu suistimal eder düşüncesi ile Hz. Aİşe'yi bu adam kabilesinin çok kötü bir kişisidir diye ikaz etmiştir. Bir keresinde Hz. Ebu Süfyan'ın karısı Hint binti Utbe, Peygamberimiz'e gelerek;
“Ebu Süfyan cimri bir adamdır. Bana ve çocuklarına yetecek kadar gerekli masrafı yapmıyor” dedi. [770][770]
Kocanın bulunmadığı sırada, kadın tarafından yapılan bu şikayet her ne kadar gıybet ise de Hz. Peygamber (s.a.v.) bunu caiz görmüştür. Çünkü haksızlık yapanı, bu haksızlığı giderecek güçte olan birine şikayet hakkı vardır. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bu gibi örneklerinden faydalanılarak fakih ve muhaddisler şu kaideyi ortaya koymuşlardır.
“Gıybet, ancak şer'an doğru bir maksat için gerektiği takdirde ve o gıybet olmadan o gereklilik ortadan kalkmadığı takdirde caizdir.” Daha sonra bu kaideye dayanarak İslam alimleri gıybetin aşağıdaki şekillerini caiz kabul etmişlerdir:
1- Zulme uğrayan kişinin bu zulmü ortadan kaldırabilecek güçte olduğuna İnandığı kimseye zalim kimseyi şikayet etmesi.
2- Düzeltilip ıslah edilmesi niyeti ile haksızlıklan ve kötülükleri giderebilecek yetkide olan kimselere bir kişi veya zümrenin kötülüklerinin anlatılması.
3- Fetva almak gayesi iîe bir müftüye veya bir İslam alimine, bir kişinin yanlış hareketlerini konu edinen bir olayın anlatılması.
4- Bir kişinin veya kişilerin şerlerinden sakınsınlar diye diğer insanlara bilgi verilmesi. Mesela, hadis ravilerinin, şahitlerin, kitap yazarlarının eksiklerini, hatalarını açıklamak bütün alimlerce caiz değil, hatta vacip kabul edilmiştir. Çünkü bu açıklama olmadan şeriatı yanlış rivayetlerin yayılmasından, mahkemeleri adaletsizlikten

ve insanları özellikle İlim araştıncılarını sapıklıklardan korumak mümkün olmaz. Yuva kurmak isteyenlerin karşiki şahıs hakkında yahut yanından ev alınmak istenen kimsenin komşuluğu hakkında yahut birisi ile iş ortaklığı kurulmak istendiği taktirde veya birine bir emanet verilmesi gerektiğinde kendisinden bilgi istenen kişinin bu kimselerin iyi ve kötü taraflarını bilmediğinden dolayı zarara uğramasın diye soran kişiye açık açık anlatması gerekir.
5- Fısk, fücur ve çeşitli ahlaksızlıklar yayan yahut dini düşüncelerde sapık fikirler ve bid'atler dağıtan veya Allah'ın kullannı dinsizlik, eziyet ve zulüm fitnelerine boğan kimselerin kötülüklerini herkese karşı ilan ederek tenkit etmek, bunları anlatmak da gıybet değildir.
6- Kötü bir lakapla meşhur olan kimseleri bu lakap dışında tanıtmak mümkün değilse küçültmek ve hafife almak niyeti ile değil de kişiyi tanıtma niyeti ile o kötü lakabın kullanılması da gıybet değildir. [771][771]
Bu istisnai durumlar dışında birinin arkasından çirkin söz söylenmesi kesin olarak haramdır. Bu çirkin söz doğru ise gıybettir, yalan ise iftiradır, iki kişiyi birbirine düşürmek için ise düzenbazlıktır. Şeriat bu üçünü de yasaklamıştır.
İslam toplumunda bir müslümanın, yanında başka birinin gıybetinin yapılmasını, yalan yere töhmet altında bırakılmasını sessizce dinlemesi doğru değildir, onu derhal reddetmesi gerekir. Hiçbir şer'i mecburiyet olmadığı halde birinin mevcut kusurlarının ortaya dökülmesinin günah olduğunu ve bu hareketi yapanların Allah'tan korkarak böyle günahlardan uzak kalmalarını da telkin etmesi gerekir. Hz. Peygamber (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Bir kimse bir müslümanın aşağılandığı ve onun şeref ve haysiyetine saldırıldığı sırada onu korumuyorsa, Allah Teala da onun kendinden yardım istediği durumlarda himaye etmez.
Ve eğer bir kişi müslümanın şeref ve haysiyetine saldırıldığı ve ona hakaretler yapılıp, aşağılandığı sırada onu korursa Allah da kendisinden yardım istediği durumlarda ona yardım eder.” [772][772]

Gıybet Yapana Gelince:

Bu günahı işlediğini veya işliyor olduğunu anladığı an ilk görevi, Allah'a tevbe etmesi ve bu haram işten derhal vazgeçmesidir.

Bundan sonra ona düşen ikinci görev, yaptığı bu günahı gidermektir. Ölmüş bir kimsenin gıybetini yapmışsa onun hakkında çokça Allah'tan af dilemesi, eğer yaşayan bir kimsenin gıybetini yapmışsa, bu gıybet gerçek dışı ise bile daha önce yanlannda bühtan ettiği kişilere gidip yaptığı hareketin yanlış ve asılsız olduğunu belirtmesi gerekir. Yaptığı gıybet kişide var olan kusurları ihtiva ediyorsa, bundan sonra asla onu kötülememeli, daha önce yaptığı gıybetten dolayı af dileme sadece gıybeti yapılan kişinin durumdan haberi olması halinde yapılmalıdır, aksi takdirde sadece tevbe ile yetinilmelidir. Çünkü o kişinin durumdan haberi yoksa gıybet yapanın özür dilemek için “Ben senin gıybetini yapmıştım” demesi o adamı üzer, onun da içinde bir takım nahoş duygular doğabilir, denmektedir. [773][773]

21- Yüce Allah'ın Dünyada Kusurunu Gizlediği Kimsenin, Ahirette De Gizleyeceğini Müjdeleme

2335- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah dünyada bir kulunufn günahını) örterse onu kıyamet gününde de örter.” [774][774]

22- Kötülüğünden Sakınılan Kimseye Yumuşak Sözler Söyleyerek Müdafaa Etmek

2339- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Peygamber (s.a.v.)'in yanına girmek için izin istemişti. Peygamber (s.a.v.):
“Ona izin verin! O, aşiretin ne kötü oğludur! yada aşiretin ne kötü adamıdır!” buyurdu.
Adam, Resulullah (s.a.v.)'in yanına girince, Peygamber (s.a.v.) ona yumuşak sözler söyledi.
Âişe der ki: Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Biraz önce sen onun için söylediğini söyledin. Sonra da ona yumuşak sözler söyledin!” diyerek bunun sebebini sordum. Peygamber (s.a.v.):

“Ey Âişe! Kıyamet günü Allah katında mevki bakımından insanların en kötüsü, dünyada kötülüğünden korunmak için insanların terk ettiği yada karşılaşmak ve konuşmaktan kaçındığı kimsedir” buyurdu. [775][775]

Açıklama:

Bu adamın adı, Uyeyne b. Hısn'dır. Henüz tam müslüman olmamıştı. Hz. Peygamber (s.a.v.}, insanlar onu tanısınlar ve onun halini bilmeyenlerin onun hakkında yanlışa düşmesini engellemek istemiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra mürtedlerle birlikte dinden dönmüş, esir oiarak Hz. Ebu Bekr'e getirilmişti. Böylece Resulullah (s.a.v.)'in onun hakkında: “Aşiretin ne kötü adamıdır” şeklinde söylemiş olduğu sözü ortaya çıkmış oldu. Çünkü onun kötülüğü, Resulullah (s.a.v.)'in nitelediği gibi ortaya çıkmıştır. Peygamber (s.a.v.) ancak onu ve buna benzer kimselerin kalplerini İslam'a ısındırmak için yumuşak konuşmuştur.

23- Yumuşak Davranmanın Fazileti

2340- Cerîr (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Yumuşak davranmaktan mahrum olan kimse, hayırdan da mahrum olur.” [776][776]

2341. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ey Âişe! Doğrusu Allah, Refik kullarına karşı çok lütufkardır. Rıfkı sever. Sertliğe karşı vermediği, hatta ondan başkalarına da vermediği şeyleri rıfka verir.” [777][777]
2342- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Doğrusu yumuşak davranmak, bir şeyde bulunursa onu süsler. Bir şeyden de alınırsa onu lekeler.” [778][778]

Açıklama:

Hadisin Arapça metninde geçen “Rıfk”; arkadaşlarla iyi geçinmek, insanlarla ilişkilerde iyi hareket etmek, yumuşak davranma ve günaha girmemek kaydıyla daima her işte en kolay olanı seçmektir.

24- Hayvanlara Ve Başka Şeylere Lanet Edilmesinin Yasak Edilmesi

2343- İmrân b. Husayn (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir defasında Resulullah (s.a.v.) seferlerinden birinde iken Ensar'dan bir kadın da dişi devesi üzerinde yolculuk ediyordu. Kadının canı sıkılıp deveye lanet etti. Resulullah (s.a.v.) bu lanet sözünü işitti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bu devenin üzerinde bulunanları alın, deveyi de serbest bırakın. Çünkü o, lanetlenmiştir” buyurdu.
İmran:
“Ben o deveyi halen insanlar arasında yürürken görür gibiyim. Ona hiç kimse sataşmıyordu” dedi. [779][779]

2344- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sıddîk bir kimseye lanetçi olmak yakışık almaz.” [780][780]

2345- Zeyd b. Eslem'den rivayet edilmiştir:
“Abdulmelik b. Mervan, kendisine ait döşeme, minder, yastık gibi bazı (ev) eşyalarını Ümmü Derdâ'ya göndermişti. Gecelerden bir gece olunca Abdulmelik geceleyin kalkıp hizmetçisini çağırdı. Hizmetçi gelmekte ağır davranıp huzuruna geç kalınca, Abdulmelik ona lanet etti. Sabah olunca Ümmü Derdâ', Abdulmelik'e:
“Geceleyin ben senin ne söylediğini işittim. Sen hizmetçini çağırdığın sırada ona lanet ettin” deyip sonra da şöyle dedi:
“Ben, Ebu Derdâ'nın şöyle dediğini işittim: Resulullah (s.a.v.):
“Lanet ediciler, kıyamet gününde şefaatçılar ve şahidler olamazlar” buyurdu. [781][781]

Açıklama:

Hadis, lanetçilerin kıyamet gününde şefaatlerinin kabul edilmeyeceğini haber vermektedir.
Şehadet kelimesine gelince, bazı alimlere göre lanetçinin kıyamet gününde şehadeti kabul edilmeyecektir.
Bazı alimlere göre de lanetçinin şehadeti dünyada kabul edilmez. Çünkü onlar, fasıklar zümresine girmektedirler.

2346- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! Müşriklerin aleyhine beddua et!” denildi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Ben lanetçi olarak gönderilmedim. Ben ancak rahmet olarak gönderildim” buyurdu. [782][782]

Açıklama:

Lanet etmek, dua yoluyla birşeyin Allah'ın rahmetinden kovulmasını ve uzaklaştırılmasını istemektir. Belli bir şahsa bu manada kesin bir şekilde lanet etmek asla caiz değildir. Ancak Ebu Cehil gibi küfür üzere öldüğü kesin olarak bilinen kimselere lanet etmekte bir sakınca görülmemiştir. Dolayısıyla zina isnadından dolayı eşler arasında başvurulan lânetleşme olayında, lanetin yöneltildiği eş kesin bir şekilde belli olmadığından sözü geçen lanetleşmede bir sakınca bulunmadığı gibi, ölüp gitmiş olan bir kafir ya da bid'atçi için; “Eğer küfür üzerinde ya da bid'at üzerinde ölmüş ise Allah ona lanet etsin” demekte de bir sakınca görülmemiştir. Çünkü bu tür lanette bir kesinlik yoktur. Sadece bir şarta bağlılık vardır.
“Allah rüşvet verene de alana da lanet etsin” [783][783]
“Allah kendini kadınlara benzeten erkeklerle, erkeklere benzeten kadınlara lanet etsin” gibi bazı hadislerdeki lanet ise muayyen bir şahsa yöneltifmemiştir. Bilakis kimlikleri meçhul kimselere yöneltilmiş bir lanettir. Bu sebeple bu tür lanetlerde bir sakınca yoktur.
Ama müslümana yakışan, hiçbir kimseye lanet okümamaktır. Çünkü Cenab-ı Hak İbus dahil herhangi bir şeye lanet etmemizi bize vâcib kılmamıştır. Zira peygamber (s.a.v.):

“Mümin sövüp sayıcı lanet edici, hayasızca konuşucu ve edebsiz değildir.” 784[784]

Açıklama:

Lanet etmekle ilgili olarak 1463 nolu hadisin açıklamasına da bakabilirsiniz.

25- Peygamber (s.a.v.) Bir Kimseye Hak Etmediği Halde Lanet Eder Veya Kötü Söz Söyler Yada Beddua Ederse Bunun O Kimse için Temizlenme, Ecir Ve Rahmet Olması

2347- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'in yanına iki adam girdi. Bu iki adam, Resulullah (s.a.v.)'le, ne olduğunu bilmediğim bazı şeyler konuştular. Bunlar, Resulullah (s.a.v.)'i öfkelendirdiler. Resulullah (s.a.v.)'de onlara lanet etti ve onlara ağır sözler söyledi. Bu iki adam dışarıya çıkınca, ben:
“Ey Allah'ın resulü! Şu iki adamın kazandığı hayırdan kim bir şey kazanabilir?” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Nedir o?” buyurdu. Ben de:
“Sen onlara lanet ettin ve onlara ağır sözler söyledin!” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Sen benim Rabbime koştuğum şartı bilmiyor musun? “Allah’ın! Ben ancak bir insanım. müslümanlardan hangisine lanet veya ağır sözler söylersem bunu onun için bir temizleme ve ecir kıl” dedim” buyurdu. 785[785]

2348- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah’ın! müslümanlardan herhangi bir kimseye ağır söz söylemiş yada lanet etmiş yada değnekle vurmuş olursam sen bu fiillerimi o kul için bir temizlik ve rahmet kıl.” 786[786]

2349- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Ümmü Süleym'in yanında yetim bir kız vardı. Ümmü Süleym, Enes'in annesi-dir. Resulullah (s.a.v.) bu yetim kızı görüp latife mahiyetinde:
“O, sen misin? Hakikaten büyümüşsün! Yaşın büyümesin!' dedi. Bunun üzerine yetim kız ağlayarak Ümmü Süleym'e dönüp geldi. Ümmü Süleym, ona:
“Sana ne oldu, ey kızcağız?” diye sordu. Kız:
“Allah'ın peygamberi (s.a.v.) bana *“Yaşın büyümesin”* diye beddua etti. Şimdi artık benim yaşım ebediyen büyümeyecek. Yahut ömrüm uzamayacak!” dedi.
Ümmü Süleym acele baş örtüsünü sarınarak hemen dışarı çıktı. Resulullah (s.a.v.)'e rastladı. Resulullah (s.a.v.), ona:
“Neyin var, ey Ümmü Süleym?” diye sordu. O da:
“Ey Allah'ın peygamberi! Sen benim yetim kızıma beddua mı ettin?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Neymiş o, ey Ümmü Süleym?” buyurdu. Ümmü Süleym:
“O kız, bana, senin onun hakkında “Yaşı büyümesin” ve “Ömrü uzamasın” diye beddua ettiğini söyledi” dedi.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) güldü. Sonra da:
“Ey Ümmü Süleym! Bilmez misin ki, benim Rabbime şartım vardır. Ben, Rabbîme şart koşup: “Ben ancak bir beşerim. Beşerin razı olduğu gibi razı olur, beşerin kızdığı gibi kızarm. Dolayısıyla ümmetimden herhangi biri aleyhine hak etmediği halde duada bulunursam, bunu onun için bir temizlenme, bir arınma ve bir yakınlık vesilesi kıl ki, kendisi kıyamet gününde bunlarla Allah'a yaklaşsın” dedim” buyurdu. [787][787]

2350- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben çocuklarla birlikte oyun oynuyordum. Derken Resulullah (s.a.v.) geldi. Ben derhal bir kapının arkasına gizlendim. Resulullah (s.a.v.) benim saklandığım yere gelip bana:
“Git, Muaviye'yi bana çağır” buyurdu. Ben de gidip geri geldim. Resulullah (s.a.v.)'e:
“O, yemek yiyor” dedim. Resulullah (s.a.v.), bana:
“Git, Muaviye'yi bana çağır” buyurdu.
Ben de Muaviye'nin yanına gidip geri geldim. Resulullah (s.a.v.)'e:
“Yemek yiyor” dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Allah onun karnını doyurmasın!” buyurdu.”

26- İkiyüzlülüğün Kötülenmesi Ve İkiyüzlülük Yapmanın Haram Olması

2351- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle
buyurmaktadır:
“Şunlara bir yüzle ve bunlara da başka bir yüzle gelen iki yüzlü kimse, insanların en kötüler indendir.” [788][788]

İkiyüzlülük/Riya:

İş, söz ve davranışlarda gösterişe yer verme; bir iyiliği veya salih bir amelî Allah'ın rızasını kazanmak niyetiyle değil, insanların beğenisi için yapma. Bu davranışta bulunan kimseye riyakâr veya müraî denir. Riya, insanlar arasında manevî nüfuz, şan ve şöhret, maddî çıkar sağlamak için yapılır. Dünyaya âit bu tür maddî ve manevî çıkarları elde etmek için, dinin insanlar tarafından kutsal değerlere karşı beslenen bağlılık ve hürmet duygularının âlet edilmesi, riyanın en kötü şeklidir. Bu tür davranışlar, hilekârlık ve yalancılıktır. İnsan şeref ve haysiyetine hakarettir.
Riyanın her çeşidi ahlaksızlık olduğu halde, ibadetlerde riyakâr olmak çok daha büyük bir ahlâksızlıktır. Çünkü ibadet, Allah için yapılır. Allah'ın rızası dışında bir amaçla; gösteriş olarak ibadet yapmak, Allah nzasını ortadan kaldırır. Gösteriş için ve bir çıkar düşüncesiyle Kur'ân okumak, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, hacca gitmek, sadaka vermek, ibadetlerin sevabını boşa çıkarır.

27- Yalanın Haram Olması Ve Mubah Olduğu Yerler

2352- Ümmü Gülsüm bint. Ukbe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, o, Resulullah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işitmiştir:
“İnsanların arasını düzelten, bunun için hayırlı söz söyleyen ve hayırlı söz ulaştıran kimse yalancı değildir.”

İbn Şihab der ki:
“Ben, insanların söyleye geldiklerinden hiçbir şey hususunda yalana ruhsat verildiğini işitmedim. Ancak şu üç şeyde yalan söylemenin caiz olması hali hariç:
1- Savaş hali.
2- İnsanların arasını düzeltip ıslah etmek.
3- Kocanın, hanımına ve hanımın da kocasına karşı aile düzenini sağlamak için söyledikleri sözler.” [789][789]

Açıklama:

Yalan, kişinin gerçeği saklayıp bildiğinin aksini söylemesidir. Yalan, insanı Allah Teâla'nın nzasından uzaklaştırıp Cehennem'e götürmesidir. Ayrıca yalan insanları birbirine düşürür, güven duygusunu yok eder, toplum içinde karışıklıklara sebep olur; dostlukları yıkar, yerine düşmanlık tohumlan eker. Yalan er geç ortaya çıkacağından, yalancılar, kendilerine güvenilemeyen, saygı duyulmayan ve sevilmeyen insanlar durumuna düşerler. Kısaca yalan, insanı dünyada da ahirette de felâkete sürükler.
Kadı İyâz, 3 yerde yalan söylemenin ittifakla caiz olduğunu söylemiştir. Ancak bu yerlerde mubah olan yalandan kastın ne olduğu meselesi ihtilaflıdır:
1- Bazılarına göre; bir maslahattan dolayı söz konusu hadiste geçen üç yerde yalan söylemek mutlak surette caizdir. Yasaklanan yalan, zararlı onladır. Örneğin, zalim bir kimse, bir kimsenin yanında gizlenmekte olan kimseyi öldürmek istese “Nerede olduğunu bilmiyorum” diyerek yalan söylemesi ittifakla vacip olur.
2- Bazılarına göre ise yalan söylemek hiçbir şekilde caiz değildir. Hadiste belirtilen 3 yerde yalan söylemenin caiz olmasından maksat; tevriyeli yani kapalı ve ihtimalli söz söylemektir. Örneğin, bir adam, hanımına; iyi bakacağını, ona şöyle şöyle elbise alacağına vaad edip de kalbinden “Allah takdir ettiyse yapanm” diye niyet ederse bu bir tevriyedir. Yine dargın kimseleri banstırmak için iki taraftan her birine güzel sözler nakledip tevriye yapar.
Kan-kocanın birbirlerine yalan söylemelerine gelince; bundan maksat, birbirlerine sevgi göstermeleri ve yapması lazım gelmeyen şeyleri vaad etmeleridir.

İmam Beyhakî'de yalan ile ilgili olarak şunlan söyler:
“Yalanın mertebeleri vardır. Çirkinlik ve haram yönünden en büyüğü; Allah'a, sonra Peygamber (s.a.v.)'e yapılan, sonra kişinin kendisine, lisanına ve diğer organlanna, sonra anne-babasına, sonra müslüman olan en yakınlarına karşı yapılan yalandır. Bu yalan türü, insanın; kendisine, malına, ailesine ve çocuklarına verdiği zarardan daha büyüktür. Daha sonra yemin üzere yapılan yalan, yemin üzere yapılmayan yalandan daha büyüktür. Bunu, kişiyi övmede dalkavukluk, ifrat ve çirkinliği gerektiren yalan izlemektedir. Bu tür yalanın en çirkin olanı ise kişinin yüzüne karşı yapılan yalandır. Bunu, herhangi bir şeye kendisini kaptıran kimseye bir fayda sağlamayan ve gereksinim duymayan düşüncesizlik izlemektedir. Susmak, böyle bir kimsenin İşine yaramaz. Bunu; çok konuşmak, az sözle yetineceğine sözü uzatmak ve bir defa da yapabiİeceği şeye karşı tereddüt etmek ve onu tekrar tekrar sormak izlemektedir.” [790][790]

28- Koğucülüğun Haram Olması

2353- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “ Hz. Muhammed (s.a.v.):
“Haramlığı çok şiddetli olan çirkin işin ne olduğunu sîze haber vereyim mi? O, insanlar arasında koğuculuktur, söz taşıyıp yaymaktır” buyurdu. Yine Hz. Muhammed (s.a.v.):
“Doğrusu kişi doğru söyleye söyleye nihayet Sıddîk çok doğru sözlü olan kimse olarak yazılır. Kişi yalan söyleye söyleye de nihayet yalancı yazılır” buyurdu.[791][791]

Koğuculuk:

Kırıcı, üzücü ve dargınlığa sebebiyet veren sözleri birinden diğerine taşıma. Koğuculuk dinimizce kötü sayılan ve yapılması kesinlikle haram kılman bir davranıştır. Kur'an-ı Kerim'de bu ve benzeri davranışlara sahip kimse şöyle tasvir edilmiştir:
“Diliyle iğneleyen, koğuculuk eden, iyiliği daima önleyen, aşırı giden, suç işleyen, çok yemin eden alçak zorbaya, bütün bunlar dışında bir

de soysuzlukla damgalanmış kimseye, mal ve oğulları vardır diye aldırış etmeyin!” 792[792]

29- Yalanın Çirkin Olması Ve Doğruluğun ise Güzel Olması

2354- Abdullah İbn Mcs'ud (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Şüphesizlik “Doğruluk”, kişiyi iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı surette doğru söyleye söyleye nihayet Allah katında “Sıddîk” çok doğru sözlü olan kimse diye yazılır. “Yalan” da, kişiyi sapıklığa, sapıklık da cehenneme götürür. Kişi devamlı surette yalan söyleye söyleye nihayet Allah katında “Yalancı” dîye yazılır.” 793[793]

Açıklama:

Doğruluk, 6 şeyde aranır ve bunlar bir kimsede bulunduğu zaman takdirde doğruluğun kemal mertebesi meydana gelmiş olur. Bu üstün dereceye sahip olan kimseye de "sıddîk" denir. Doğruluğun 6 bölümü şunlardır:

1- Sözde Doğruluk:

Söylenen sözün gerçeğe uyması, vakıaya aykırı düşmemesi.

2- Niyette Doğruluk:

Bunun anlamı, ihlastır. Hayrîı bir işe kalp ile niyet edip gafil olmaksızın Allah'a yönelmekle olur.
3- Azimde Doğruluk:

Hayırlı olduğuna İnanılan bir şeyi yapmaya koyulmak ve bundan güçlenmek.

4- Vefa Göstermekte Doğruluk:

İşlemeye koyulduğu ve azmettiği hayırlı bir işi başarmakta sebat gösterip onu tamamıyla yerine getirmek.

5- Amellerde Doğruluk:

Gizli ve açık yapılan bütün amelleri eşit tutup amellere riya karıştırmaksızın hareket etmek.

6- Makamatta Doğruluk:

Korku halinde ve emniyet halinde fark gözetmeksizin doğruluğa devam edip ondan aynlmamak.
Doğruluktaki özellik, İnsanı, iyi amellere yani bire götürür. Esasen birin anlamı, Allah katında makbul olan ve kendine günah karışmayan ameller ve ibadetlerdir. Böyle makbul ve iyi ameller de, insanı, cennete götürür. Bu iyi ve güzel vasıfların zıddı olan yalan ise, insanı kötü amellere ve günah işlere götürür. Günahlar da büyüdükçe insanı cehenneme iletir. Yalanın her çeşidini işleyip de bütün günahlara düşen kimseye "Kezzâb" büyük yalancı denir.

30- Öfke Anında Kendine Hakim Olan Kimsenin Fazileti Ve Kızgınlığın Neyle Giderilmesi

2355- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Gerçek kuvvetli, rakiplerini yere seren kimse değildir. Gerçek kuvvetli kimse ancak öfke sırasında kendisine hakim olan kimsedir." [794][794]

2356- Süleyman b. Surad (r.a)'dan rivayet edilmiştir:
"İki adam, Peygamber (s.a.v.)'in yanında birbirine sövdü. Bunlardan birinin kızgınlıktan dolayı gözleri kızarmaya ve şah damarları şişmeye başladı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Ben bir kelime biliyorum ki, eğer şu kimse o kelimeyi söylese hissetmekte olduğu kızgınlık hali muhakkak ondan gider. O kelime: "Eûzu billahi mine'ş-şeytânirracîm" Allah'ın huzurunda kovulmuş

şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım" sözüdür" buyurdu. Kızgın halde bulunan kimse, Resulullah (s.a.v.)'e:

"Ben de bir delilik mi görüyorsun?" dedi. 795[795]

Açıklama:

Bu hadiste; Allah yolunda olmayan öfkenin, şeytânın vesvese vermek suretiyle insanın içini dürtüşdürmesinden ileri geldiği, öfkeli kimsenin "Eûzu billahi mine'ş-şeytânirracîm" Allah'ın huzurunda kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım" demek suretiyle Allah'a sığınması gerektiği ve böylece kişide, öfkenin gitmesine sebep olduğu ile ilgili bilgiler vardır.

Bu şiddetli öfkeye sahip olan kimsenin:

"Bende bir delilik mi görüyorsun?" sözüne gelince, bu, Allah'ın dinini anlamayan, yüce şerîatının nurlanyla temizlenip aydınlanmamış olan ve istiazenin delilere mahsûs olduğunu vehmeden, öfkenin şeytânın vesvese verip dürtüşdürmesinden ileri geldiğini bilmeyen bir kimsenin sözüdür. Halbuki bu dürtüşdürmeyle insan, i'tidâl hâlinden çıkar da bâtıl konuşur, kötü fiile kalkışır, kin ve buğza niyyet eder ve öfke sonucu diğer çirkin işlere girişir. İşte bundan dolayı Peygamber (s.a.v.) tekrar tekrar tavsiye isteyen birine sâdece öfkelenme öğüdünü vermiştir. Bende delilik mi görüyor musun? diyen kimsenin münafıklardan yahut da câhil bedevilerden olması muhtemeldir." 796[796]

31- İnsanın Kendisine Malik Olamayak Şekilde Yaratılmış Olması

2357- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Allah cennete Adem'e suret verdiği zaman onu dilediği kadar bıraktı. İblis onun etrafında dolaşmaya ve onun ne olduğuna bakmaya başladı. Nihayet Adem'in içinin boş olduğunu görünce onun, nefis temayüllerine hakim olamaz bir şekilde yaratılmış olduğunu anladı." 797[797]

32- Yüze Vurmanın Yasak Olması

2358- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi (din) kardeşiyle kavga ettiği zaman onun yüzüne vurmaktan sakınsın.” [798][798]

33- İnsanlara Haksız Yere Cezalandıran Kimseye Şiddetli Tehdit

2359- Hişâm b. Hakim b. Hizamdan rivayet edilmiştir:
“Hişâm, Şam'da bazı insanların yanına uğramıştı. Bunlar, güneşe karşı dikilip başlarının üzerine zeytinyağı dökülmüştü. Orada bulunanlara:
“Bu nedir?” diye sordu. Ona:
“Vergi vermedikleri için cezalandırılıyorlar” denildi. Bunun üzerine Hişâm:
“Haberiniz olsun ki, ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Doğrusu Allah dünyada azab eden kimselere muhakkak azab edecektir” buyururken işittim” dedi. [799][799]

34- Silahıyla Mescit, Pazaryeri Ve İnsanları Biraraya Toplayan Yerlerden Geçen Kimsenin Silahını Koruması Gerektiği Meselesi

2360- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir adam oklarıyla birlikte mescide uğramıştı. Resulullah (s.a.v.), ona:
“Oklarının uçlarına sahip ol!” buyurdu. [800][800]

Açıklama:

İnsanların topluca bulundukları mescit, pazaryeri, sokak, alışveriş merkezi, parklar gibi yerlerde keyfi olarak insanlara zarar verici silah türleri taşımak doğru değildir. Eğer kişi böyle yerlere zorunlu olarak

silahıyla gelmişse hiçbir kimseye zarar vermemek için gerekli tedbirleri alması gerekmektedir. Bugün düğünlerde, maç çıkışlarında yada değişik ortamlarda kullanılan silahların insanlara zarar verdiği televizyon kanallarında ve gazetelerde açıkça bir şekilde görülmektedir.

35- Bir Müslümana Silahla İşaret Etmenin Yasak Olması

2361- Ebu Hureyrc (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, ResuluIlah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Sizden birisi (din) kardeşine silahla işaret etmesin. Çünkü İşaret eden herhangi biriniz, bilmez ki, belki şeytan eline hız verir de (din kardeşini vurur,) bu suretle de cehennemden bir çukura yuvarlanır." [801][801]

36- Yolda Eziyet Veren Şeyleri Gidermenin Fazileti

2362- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bir defasında bir adam yolda yürürken yol üzerinde bir diken dalı buldu. Onu (alıp) yolun kenarına attı. Yüce Allah, onun bu davranışını hüsnü kabul buyurup günahlarını bağışladı."[802][802]

37- Kedi Ve Zararlı Olmayan Hayvanlara Azab Etmenin Haram Olması

2363- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bir kadın, bir kedi sebebiyle azab olundu. Onu ölünceye kadar hapsetti. Bundan dolayı da cehenneme girdi. Kadın kediyi hapsettiği zaman onu; ne doyurdu, ona ne su içirdi ve ne de ona yeryüzünün haşerelerinden yemesine izin verdi." [803][803]

38- Kibirli Olmanın Haram Olması

2364- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a) ile Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İzzet, O'nun izandır. Kibriya da, O'nun ridasıdır. Allah: “Kim bu sıfatları almada bana ortak olmaya çalışırsa ona azab ederim” buyurdu.” [804][804]

Kibir:

Büyüklenmek, büyüklük taslamak, ululuk iddia etmek, kendini başkalarından yüksek görerek onları aşağılamak gibi anlamlara gelmektedir.
Kibir inkârda önemli bir rol oynadığından Allah Teâlâ Kur'an'da kibirden ve bu kelimenin türevleri olan istikbâr, müstekbir ve kibriya'dan sık sık bahsetmektedir.
Kibir, haram olan kötü huylardan birisidir. Ahlâkî bir özellik olarak kibir, başkalarını küçük görmek ve onlarla alay etmek anlamıyla düşünülürse bu özellik insanı dinden çıkaran bir özellik değildir. Ancak haramdır, insanı dinden çıkarabilecek fiiller işlenmesine sebep olabilir. Böyle bir özellik sahibi de cehennemde kibrinin cezasını çektikten sonra Allah'ın affıyla ve mağfiretiyle cennete girecektir. Nitekim bîr âyet-i kerime'de Yüce Allah:
“Biz onların kalplerindeki kin ve hasedi çıkaracağız” [805][805] buyurarak, cennete giren insanların kalbinden dünyadaki ahlâkî kusurlarının temizleneceğini anlatmaktadır.
Bu tür hadisler, ahlâkî bir kusur olan kibrin Allah katında ne derece kötü kabul edildiğini anlatmaktadır.
Bir başka kibir şekli olan hakka karşı büyüklenmek ise kâfirlikle bir kabul edilmiş ve lanetlenmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurur:
"Mütekebbirler kıyamet gününde, insan yeklinde küçük karıncalar gibi hasredilir. Bütün her taraflarından zillet onları kuşatır..[806][806]
Hz. Peygamber (s.a.v.) kibri zemmettiği gibi, kibrin olumlu karşıtı olan tevâzuyu da övmüştür. Bir hutbelerinde Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
“Şanı yüce olan Allah bana şöyle vahyetti: Mütevazı olun! Öyle mütevazı olun ki, biriniz diğerine karşı övünmede bile bulunmasın.” [807][807]

İslâm bir ahlâkî kusur olan kibir, Allah'ın rahmetinden kovulma sebebidir.
Ancak bir kibir daha vardır ki Kur'an bunu "Müstekbir" ifadesiyle ifade etmiştir. Müstekbirler, Allah iri arzında bizzat kendi güzelliklerini tesis etmek için gayret gösteren azgınlar ve zorbalardır. Bunlar Allah'ın kullarını kendi köleleri yapmak için Allah'ın dinine karşı büyüklenirler. Allah Teâlâ bu çeşit insanlar için şöyle buyurmaktadır:
"İşte âhiret yurdu; Biz onu yeryüzünde büyüklenmeyi ve bozgunculuk çıkarmayı istemeyenlere armağan kılarız. Güzel sonuç muttakilerindir." [808][808]

39- İnsana Yüce Allah'ın Rahmetinden Ümit Kestirmenin Haram Olması

2365- Cündeb (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bir adam:
"Vallahi, Allah filanca kimseyi affetmez" dedi. Bunun üzerine Yüce Allah:
"Benim filanca kimseyi affetmiyeceğime dair yemin eden bu kişi kim oluyor! Ben o filanca kimseyi muhakkak bağışladım. Senin amelini de boşa çıkardım" buyurdu. [809][809]

40- Zayıflar ile Düşkünlerin Fazileti

2366- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Nice kapılardan kovulmuş pejmürde insan vardır ki, Allah'a bir şeyin meydana gelmesi için yemin ederse muhakkak Allah onu bu yemininde doğru çıkarır." [810][810]

41- "İnsanlar Helak Oldu" Demenin Yasak Olması

2367- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Bir kimse: “İnsanlar helak oldu” derse kendisi onların en fazla helak olanıdır.” [811][811]

42- Komşuluk Hakkı Ve Komşuya İyi Davranmak

2368- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Cebrail bana komşuyu o derec tavsiye etti ki, nerdeyse komşunun komşuya mirasçı olacağını zannettim.” [812][812]

Komşu:

Ev, işyeri, arazi, köy, şehir ve ülke bakımından yakın olanların birbirlerine göre aldıkları ad.
Ailemizden sonra en yakın sosyal çevremizi komşularımız meydana getirir. İyi veya kötü günlerimizde şartlar en yakın çevre ile temas halinde bulunmayı gerektirir. Darlık zamanında yardımlaşma, normal zamanlarda ziyaretleşme, sır sayılabilen halleri gizleme birbirinin hâlinden etkilenme, hatta komşunun mülkünü saün almada öncelik hakkına sahip olma (şûfa) komşulukla ilgili bir dizi hak ve sorumlulukların kaynağım teşkil etmiştir.
Kur'ân-ı Kerim'de komşu ilişkisinden söyle söz edilir:
“Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya ve mâliki bulunduğunuz kimselere iyilik edin.” [813][813]

43- Karşılaşma Anında Guleryüz Göstermenin Müstehab Olması

2369- Ebu Zerr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Maruftan hiçbir şeyi sakın hor görme! Velev ki, (din) kardeşini güler-yüzle karşılaman bile!”[814][814]

Açıklama:

Maruf ile ilgili olarak 44 nolurı hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

44- Haram Olmayan Hususlarda Şefaat Etmenin Müstehab Olması

2370- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), kendisine bir hacet isteyen geldiği zaman yanında oturan kimselere dönüp:
“Şefaat edin! Ecir kazanın! Allah, Peygamber'inin dilinden niyaz ve şefaat ile ilgili dilediğini yerine getirsin” buyururdu.[815][815]

45- İyi Kimselerle Düşüp Kalkmanın Ve Kötü Arkadaşlardan Kaçınmanın Müstehab Olması

2371- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İyi arkadaş ile kötü arkadaşın misali, misk taşıyan ile körük üfüren kimsenin durumu gibidir. Misk taşıyan kimse, ya san (ondan) verir yada (onu) satın alırsın veya o miskten güzel bir koku duyarsın. Körük üfüren kimse ise ya elbiseni yakar yada ondan pis koku duyarsın.” [816][816]

46- Kız Çocuklarına İyi Davranmanın Fazileti

2372- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Bana bir kadın geldi. Beraberinde de iki kızı vardı. Kadın benden bir şeyler istedi. Fakat yanımda bir tek kuru hurmadan başka bir şey bulamadı. Ben o bir hurmayı kadına verdim. Kadın bu hurmayı aldı ve onu iki kızı arasında paylaştırdı. Kendisi o hurmadan hiçbir şey yemedi. Sonra kadın kalkıp iki kız çocuğuyla birlikte çıkıp gitti. Derken Peygamber (s.a.v.) benim yanıma girdi. Ona bu olayı anlattım. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Gerek kadın ve gerekse de erkek olsun, kız çocuklarından dolayı bir şeyle imtihan olunup onlara iyi bir şekilde bakarsa o kız çocukları o

kimse için cehennem ateşine karşı birer perde olurlar” buyurdu. [817][817]

2373- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah(s.a.v.):
“Bir kimse, ergenlik çağına girmelerine kadar iki kız çocuğunun her türlü bakımını üstlenip bunları yerine getirirse, kıyamet gününde benimle birlikte şöyle gelir” buyurup parmaklarını bir araya getirdi. [818][818]

47- Çocuğu Olup De Bu Acıya Karşılık Allah'tan Ecir Ümit Eden Kimsenin Fazileti

2374- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Müslümanlardan birinin üç çocuğu ölürse, yemini yerine getirecek kadarı hariç, o kimseye cehennem ateşi dokunmaz.” [819][819]

Açıklama:

Hadis, çocuğunu kaybeden anne ve babalara büyük bir teselli sebebi olan bu müjde, çocuklarının hayatı ve sağlığı hususunda titredikleri halde ecel gereğince onları kaybetmiş olanlara mahsustur. Dolayısıyla çocuklarının sağlığına gerekli önem ve dikkat göstermeyerek ölümlerine şahit olan anne ve babalar için bu müjde sözkonusu değildir. Bu tür kimselerden, kıyamet günü çocuklarının hayatından hesaba çekilirler.
Hadiste *“Yemini yerine getirecek kadarı hariç”* ifadesiyle kastedilen;
“Sizden hiçbirisi müstesna olmamak üzere cehenneme uğrayacaktır. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür” [820][820] ayetinde takdir olunan yemindir. Buna göre üç çocuğunun ölüm acısıyla ve bu gönül dağlayan ateşle yanan anne ve baba, cehennem ateşini ya hiç görmeyecek yada geçerken görecek veya günahı kadar orada kalacak demektir.

2375- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir kadın, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Erkekler senin hadisini/sözlerini alıp gidiyorlar. Sen bize kendinden bir gün ayır da, o günde sana gelelim. Bize Allah'ın sana öğrettiklerinden bizlere de öğretirsin” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Şu ve şu günde toplanın!” buyurdu.
Bunun üzerine kadınlar belirtilen günde toplandılar. Resulullah (s.a.v.) onların yanlarına gelerek Allah'ın kendisine bildirdiğinden onlara bir şeyler öğretti. Sonra da:
“Sizden hiç bir kadın yoktur ki: Gözü önünde çocuklarından üç tanesini âhirete göndersin de, bu çocuklar ona cehennemden bir perde olmasınlar” buyurdu. Bunun üzerine bir kadın:
“İki tanesini de, iki tanesini de, iki tanesini de!” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“İki tanesini de, iki tanesini de, iki tanesini de!” buyurdu. [821][821]

2376- Ebu Hassân'dan rivayet edilmiştir: “Ebu Hureyre'ye:
“Benim iki oğlum öldü. Sen bize Resulullah (s.a.v.)'den ölülerimiz hakkında gönüllerimizi hoş edecek bir hadis söylemez misin?” dedim. Ebu Hureyre:
“Evet, söylerim”. Resulullah (s.a.v.):
“Onların küçükleri, cennet halkının cennetten hiç ayrılmayan küçükleridirler. Onlar, babalarına yada anne-babasını karşılar, beni şimdi senin şu elbisenin kenarından tutuşum gibi -Resulullah burada eliyle o tutuşu işaret edip göstermiştir- elbisesinden tutar ve artık Allah onu (annesiyle ve) babasıyla birlikte cennete katıncaya kadar hiç bırakmaz yada onu tutmaktan hiç vazgeçmez” buyurdu. [822][822]

2377- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir kadın, bir küçük çocuğunu Peygamber (s.a.v.)'e getirip ona:
“Ey Allah'ın peygamberi! Bu çocuk için Allah'a dua et! Doğrusu ben üç tanesini toprağa gömdüm” dedi. Peygamber (s.a.v.):
“Üç çocuk mu?” buyurdu. Kadın:
“Evet!” dedi. Peygamber (s.a.v.):

“Muhakkak cehennemden çok sağlam bir duvarla korunmuşsun” buyurdu. 823[823]

48- Allah Bir Kulu Sevdiği Zaman Onu Kullarına Da Sevdirmesi

2378- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Şüphesiz ki, Allah bir kulu sevdiği zaman, Cebrail'i çağırıp:
“Ben filânca kimseyi seviyorum, onu sen de sev!” der.
Bunun üzerine o kimseyi Cebrail de sever. Sonra semâda seslenerek:
“Gerçekten Allah filânca kimseyi seviyor, onu siz de sevin!” der.
Artık gök ehli de o kimseyi sever. Sonra yerdeki insanların gönüllerine o kimse hakkında Allah tarafında sevgi ve kabul konulur.
Allah bir kula da öfkelendiği zaman Cebrail'i çağırıp ona:
“Ben, filânca kimseye buğzediyorum. Ona sen de buğzet!” der. Bunun üzerine Cebrail o kimseye buğzeder. Sonra gök ehli arasında: *“Allah filanca kimseye buğzedîyor, ona siz de buğzedin!' diye seslenir. Bunun üzerine onlar da ona buğzederler. Sonra yerdeki (insanların gönlüne Allah tarafında o kimse hakkında bir nefret ve buğz konulur”* buyurdu. 824[824]

49- Ruhların Toplanmış Cemaat Olması

2379- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah {s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ruhlar, grup grup toplanmış cemaatlardır. Bundan dolayın birbirleriyle dünyada tanışanlar kaynaşırlar. Birbirleriyle (dünyada) anlaşamayanlar görüş ayrılığına düşerler.” 825[825]

Açıklama:

İmam Nevevî'nin açıklamasına göre; ruhlar, bir araya gelmiş toplu cemaatlerdir. Yahut da muhtelif türlerden ibarettir. Allah'ın yarattığı

bir hikmete mebni olarak, onlar böyle farklı cemaatler oluşturmuşlardır. Bazılarına göre de, Allah onları, birbirlerine uygun vasıflarda ve huylarda yaratmıştır. Bazılarına göre aslında, Allah ruhları toplu halde yaratmıştır. Sonra onları ait oldukları bedenlere girmek suretiyle birbirlerinden ayrılmışlardır. Dolayısıyla bu dünyada huylan birbirine uyan kimseler anlaşıp bir araya gelirler. Huyları birbirlerini tutmayan kimseler biribirleriyle anlaşmayıp biribirlerine ters düşerler. [826][826]

Hattâbî'yc göre ise ruhların anlaşması, başlangıçta onların şekavet ve saadet yönünden birbirlerine benzer halde yaratılmalanndan kaynaklanmaktadır. Şaki olarak yaratılanlar birbirleriyle anlaşırlar. Dolayısıyla ruhlar iki kısımdır: Bunların cesetleri, dünyada karşılaştıkları zaman, aynı kısımdan olan ruhlan taşıyanlar anlaşırlar. Aynı cinsten olan ruh sahipleri ise anlaşamazlar. Bîr başka ifadeyle, ruhlar, ruhlara, şerliler de şerlilere meylederler."

Bazılarına göre ise göre ruhların böyle birbiriyle anlaşarak farklı cemaatler haline gelmeleri, dünyaya gelmelerinden önce ruhlar âleminde olmuş ve ruh cemaatlerindeki bu farklılık, yaratılışlarındaki farklılıktan ileri gelmiştir. Fakat ruhlar dünyaya geldikten sonra çeşitli etkiler altında kalarak kendilerinde değişiklikler meydana gelmiş ve neticede söz konusu cemaatler arasında karşılıklı kopmalar ve katılmalar meydana gelmiştir.

50- Kişinin Sevdiğiyle Birlikte Olması

2380- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Bir bedevi Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:

"Kıyamet ne zaman kopacaktır?" diye sordu. Resulullah (s.a.v.), ona:

"Sen kıyamet için ne hazırladın?" buyurdu. Bedevi:

"Allah ile Resulünün sevgisini!" dedi. Resulullah (s.a.v.):

"O zaman sen sevdiklerinle berabersin!" buyurdu.[827][827]

2381- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Bir adam, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:

“Ey Allah'ın resulü! Henüz kendilerine katılmamış olduğu bir topluluğu seven bir kimse hakkında ne buyurursunuz?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):

“Kişi sevdikleriyle beraberdir!” buyurdu. 828[828]

Açıklama:

İbn Battâl'a göre; bir kimse bir kulu sırf Allah rızası için severse muhakkak Allah onian cennetinde bir araya getirecektir. Velev ki ameli, sevdiği kimsenin amelinden az olsun. Bunun sebebi, o kimsenin, saühleri, taat ve ibadetlerinden dolayı sevmesidir. Yüce Allah, salîhlere verdiği sevabı ona da verir. Çünkü niyet, asıldır. Amel, niyete bağlıdır.Allah ise fadl-u ihsanını dilediğine verir.

51- Salih Bir Kimse Ovuldugu Zaman Bunun O Kimse için Bir Müjde Olması

2382- Ebu Zerr (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'e:
“Bir kimse hayır türünden bir yapar, insanlar da bu işten dolayı onu överlerse, böyle övülen bir kimse hakkında ne buyurursunuz?” diye soruldu. Resulullah (s.a.v.):

“Bu, müminin peşin müjdesidir” buyurdu. 829[829]

Açıklama:

Cennetlik olan mü'min o kimsedir ki, Allah onu lı şeyleri yapmaya muvaffak eder. Sonra onun bu lı işi yaptığını halk arasında yayar ve böylece herkes durumdan haberdar olur. Nihayet herkes veya halkın çoğunluğu o kimseyi ile o kadar anar ki kendisi de bunu çokça işitir. Tabii, adamın o lı şeyleri sırf Allah rızâsı için yapması ve gösterişten riyakârlıktan uzak oiması şarttır. Aksi takdirde o iş hayır olmaktan çıkıp veba! hâline gelmiş olur. Bir de adamın olan şeyden dolayı halkın takdir ve sevgisini talep etmemesi, bu hususta bir gayret içine girmemesi gerekir. Çünkü bir da ihlâs zedelendiği zaman pek kıymeti kalmaz. Cehennemlik olan da o kimsedir ki kötü ve fena şeyler işler. Allah onun bu durumunu insanlara duyurur ve neticede o kişi halkın

diline düşer. Herkes onu fenalık ve kötülük ile anar. Nihayet kendisi de halkın bu tepkisini çokça duyar.

46. KADER BÖLÜMÜ

Kader:

Kader kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de, defalarca zikredilmiştir.

“O'nun katında her şey, bir “Mikdâr”a ölçüye göredir” [830][830]
“Her şeyin hazineleri yalnız bizim yanımızdadır. Biz onu ancak belli bir “Kader” ölçü ile indiririz” [831][831]

“Biz, her şeyi bir “Kader”e ölçüye göre yarattık” [832][832]
Bütün bu ayetlerden çıkan sonuç şudur: Kaderden maksat; Allah'ın, bu alem için ortaya koyduğu sağlam düzen, genel kanunlar ve sebepleri müsebbeplere bağlayan ilahi kanunlardır.
Kader; hiçbir şekilde tembelliğin sebebi, günah işlemenin vesilesi ve sözü zorla söylettirmenin yolu olmamalı. Bilakis Kader, büyük işlerin ardında büyük gayelerin gerçekleştirilmesi için bir yol kabul edilmesi gerekir.
Meydana gelecek şeyleri Allah'ın bilmesi ve bu bilmeye göre o şeylerin meydana gelmesi insan üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Çünkü bilmek, etkinin sıfatı değil, bilinmeyen şeyleri açığa çıkarmanın sıfatıdır. Örneğin, bu; kişinin, oğlunun zeki olduğunu, derslerine çalıştığını, bütün konulan kavrayıp ezberlediğini bilmesi ile bunları yapması için çocuğu zorlaması arasındaki fark gibidir. Bunları bilmenin, çocuğun başarısı üzerinde hiçbir etkisi olmadığı açıktır.
Şüphesiz Kader, kaderle önlenir. Örneğin, açlık kaderse yemek yemekde kaderdir, susuzluk kaderse su içmekde kaderdir, hastalık kaderse bundan kurtulmak için tedavi ve sağlıklı olmakta kaderdir, tembellik kaderse çalışmak ve gayret etmekte kaderdir. Böylece kader, kaderle giderilir. Dolayısıyle Kader'in, ayakbağı veya baskı aracı olması sözkonusu değildir.
Anlatıldığına göre; Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrah, veba hastalığından kaçan Hz. Ömer;
“Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun?” diye sormuştu. Hz. Ömer'de:

“Evet, Allah'ın kaderinden yine Allah'ın kaderine kaçıyorum” diye cevap vermişti.

Açıklama:

Yani Hz. Ömer, burada, “Hastalık ve veba kaderinden sağlık ve afiyet kaderine kaçıyorum” cevabını vermişti.
Daha sonra Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrah'a, çorak arazi ile verimli arazi arasındaki farkı örnek verip develerinin otlaması için çorak araziden verimli araziye geçmek suretiyle bir kaderden diğer kadere geçtiklerini İfade etti.” [833][833]
Resulullah (s.a.v.) ve ashabı, başarısızlığa boğulanların mazeret gösterdiği yanlış anlamayı kendilerine kanıt yapacak azimsiz zayıf kişilerin karaktersizliği gibi gevşek ve çabasız davranabilirdi. Fakat Resulullah (s.a.v.), gerçeği, açığa çıkarmak için gelmiştir. Gevşemedi, zayıflamadı ve Allah'ın kullarına vaadettiği yardım kanununa sarılarak büyük risaletini gerçekleştirmek için kaderi desteğine aldı.
Fakirliğe çalışmayla, bilgisizliğe ilimle, hastalığa ilaç ve tedaviyle, küfür ve isyana cihadla karşı koydu. Keder ve hüzünden, acizlik ve tembellikten Allah'a sığındı.
Zaferle sonuçlanan bütün gazveleri, Allah'ın irade ve kaderine göre meydana gelen O'nun yüce iradesinin bir belirtisinden başka bir şey değildir.
Resulullah (s.a.v.), kaderin yanlış anlaşılmasından sakındırmış ve yanlış anlayan kimselere karşı konulmasını emretmiştir.

1- İnsanın Anne Karnında Yaratılmasının Keyfiyeti, Rızkının, Ecelinin, Amelinin, Bedbaht Mutluluğunun Yazılması

2383- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Doğru olan ve doğruluğu Allah tarafından tasdik edilmiş olan Resulullah (s.a.v.) bize şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisinin yaratılış maddesi annesinin karnında kırk günde tamamlanır. Sonra yaratılış maddesi olan sperm yine bu şekilde bu

kırk günlük müddet içerisinde kan pıhtısı halini alır. Sonra yine bu şekilde bir çiğnem et haline gelir. Bu kırkar günlük üç merhaleden sonra dördüncü merhalede bir melek gönderilir. Bu melek ona ruh üfürür. Melek, dört kelimeyle; rızkını, ecelini, amelini şaki ve said olduğunu yazmakla emrolunur.
Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, sîzden birisi cennet ehlinin ameliyle amel etmekte devam eder, nihayet kendisi ile cennet arasında bir arşından başka mesafe kalmaz. Bu sırada meleğin anne karnında yazdığı yazı o kişinin önüne geçer. Bu defa o kimse, cehennem ehlinin ameliyle amel etmeye devam eder.
Yine sizden birisi cehennem ehlinin ameliyle amel eder, nihayet kendisi ile cehennem arasında ancak bir arşın mesafe kalır. Bu sırada meleğin anne karnında yazdığı yazı, o kişinin önüne geçer. Bu defa da o kimse cennet ehlinin amelîyle amel eder ve böylece cennete girer." [834][834]

Açıklama:

Hadisin zahirine göre; insan, anne karnında kırkar günlük üç devre kaldıktan sonra Allah, ona ruh üfürmek için bir melek gönderir. Bu devrelerin toplamı dört ay eder. Dört aydan sonra anne karnındaki cenine, melek tarafından ruh üfürülür. Doğduğu zaman yiyip içeceği rızkı, eceli, ameli, bedbaht mı, yoksa bahtiyar mı olacağı yazılır.
Yalnız ceninin canlılığının, mahiyeti hiçbir zaman bilemeyeceğimiz ruhun üflenmesiyle aynı şey olduğunu iddia etmek mümkün değildir. Çünkü günümüzde ulaşılan ayrıntılı tıbbî bilgiler, ceninin, döllenmeden itibaren ayrı bir canlılık ve bütünlük kazandığını, safha safha oluşum ve yaratılışının tamamlandığını, ilk birkaç haftadan itibaren organlarının teşekkül ettiğini, hatta kalp atışlannın hîssediidiğini ortaya koymaktadır.
Allah'a hüsnü zanda bulunmak, Allah'a sıdk ve cennet ehlinin ameli ve itikadıyla yönelen kişinin, Allah bereketini artıracağına ve onu hayır ile sona erdireceğine inanmamızı gerekli kılar. Biz, bu meseleyi, bozuk inançlı veya riyakar yada kalbi hastalıklı ve zahirde cennet ehlinin amelini işleyen veya gizli günahlar işleyen, ama batında cehennem ehlinin amelini işleyen bir kişinin bulunabileceği

şeklinde düşünüyoruz. Bu gibilerin akıbeti kötüdür. Ancak Allah'ın büyük şirkin dışındaki günahları bağışlaması mümkündür.” 835[835]

2384- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yüce Allah, anne rahmine bir melek görevlendirir. Bu melek:
“Ey Rabbim! Bir nutfe/spermdir! Ey Rabbim! Bîr kan pıhtısıdır! Ey Rabbim! Bir çiğnem etti” der.
Allah bir mahluk yaratmak istediğinde, melek;
“Ey Rabbîm! Erkek midir, dişi midir? Bedbaht mıdır, bahtiyar mıdır? Rızkı nedir? Eceli nedir?” diye sorar.
İşte bunlar, anne karnındayken böylece yazılır.” 836[836]

Açıklama:

Kur'an'da insanın yaratılış ve tekamül safhaları dokuz kademe halinde şöyle anlatılmaktadır:
“Andolsun biz insanı, çamurdan süzülüp çıkarılmış bir özden yarattık. Sonra onu nutfe halinde sağlam bir yere yerleştirdik. Sonra nutfeyi alaka aşılanmış yumurta yaptık. Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere iskelete çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Yap ıpyaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir. Sonra siz, bunun arkasından mutlaka öleceksiniz. Sonra siz, kıyamet gününde muhakkak diriltileceksiniz.” 837[837]

2385- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz Bakîu'l-Garkad mezarlığında bir cenazede idik. Derken yanımıza Resulullah (s.a.v.) gelip oturdu. Biz de etrafına oturduk. Beraberinde bir baston vardı. Başını eğip bastonuyla yeri çizmeye başladı. Sonra da:
“Sizden hiç bir kimse ve dünyaya gelen hiç bir canlı yoktur ki, Allah onun cennetteki ve cehennemdeki yerini takdir etmiştir. Herkesin bedbabht ve bahtiyar olduğu da yazılmıştır!” buyurdu. Bunun üzerine bir adam:

“Ey Allah'ın resulü! 0 halde biz, ameli bırakıp bu (ilahî) yazımız üzere durmayalım mı? Amelin yararı ne?” dedî. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Her kim bahtiyarlardan ise, bahtiyar kimselerin ameline varacak ve her kim de bedbahtlardan ise, bedbaht kimselerin ameline varacaktır” buyurdu. Sonra da:

“Amel edin! Herkese imkân verilmiştir. Bahtiyarlara, bahtiyar kimselerin ameli müyesser olacaktır. Bedbahtlara ise, bedbaht kimselerin ameli müyesser olacaktır” buyurdu.

Sonra da,

“Her kim malını Allah yolunda verir, Allah'a karşı gelmekten sakınır ve o en güzeli tasdik ederse, Biz ona en kolaya hazırlarız. Fakat kim cimrilik eder, kendisini müstağni görürse ve o en güzel olanı yalanlarsa Biz de ona en güç olanı hazırlayacağız” [838][838] ayetini okudu. [839][839]

Açıklama:

Şu halde kula düşen görev, niçin yaratıldıysa onun gereğini ifa etmek ve yaratana kar kulluk vazifesini hayatının sonuna kadar sürdürmektir.

Bir soru:

İnsanın said/bahtiyar veya şaki/bedbaht olması, ezelî takdirin eseri olduğun göre kişinin serbest hareketi ve irade sahibi olarak davranması mümkün mü, hakkında! takdir onun için bir özür değil mi?

Cevap:

Ezelî takdir kulun iradesini engellemez ve onun için özür değildir. Çünkü ezeli takdir Allah'ın ilim ve iradesinin esendir. Allah, insanın dünyada kendi irade ve isteği ile iman veya küfrü seçmekle said veya şaki olacağını ezelde bildiği ve böyle irade ettiği için o insanın veya şaki olacağını ezelde bildiği ve böyle İrade ettiği için o insanın said veya şaki olacağını ezelde takdir buyurmuştur, ilim vasfı bilinen

şeyi baskı altında tutmaz. Sâdece onun mahiyet ve durumunu aydınlığa çıkarır. Onun için Keiâmcılar ve Felsefeciler “İlim malûma tabidir” demişlerdir. Bu gerçeği bir misal ile açıklayalım:
Rasathane uzmanları yaptıkları ilmi hesaplar neticesinde bir yıl sonra Güneş'in veya Ay'ın tutulacağını, tutulma şeklini, gününü, saatini ve izlenebileceği ülkeleri bilebilirler. Uzmanların, ilmin ışığında tesbit ettikleri istikbale ait bu olayı rapor ettikten bir yıl sonra olayın aynen meydana geldiğini görüyoruz. Uzmanların, olaydan bir yıl önce yaptıkları takdir ve tesbitın veya tanzim ettikleri raporun tesiriyle bir yıl sonra Güneş veya Ay'ın tutulma olayının meydana geldiği iddia edilebilir mi? Elbette böyle bir iddia gülünçtür. Güneş'in ve Ay'ın tutulmasının sebebi uzmanlann takdir ve rapor tanziminden tamamen ayrı bir takım tabiî sebeplerdir. Eğer uzmanlar bu ilmî hesaplan yapmamış olsaydılar, tutulma olayları olmayacak mıydı? Burada uzmanların ilim ve tespitlerinin tutulma olaylarına baskı yapmadığı, zorlayıcı olmadığı açıkça biliniyor.
Allah Teâla'nm kul hakkındaki ezeli takdiri kul için suçluluktan kurtarıcı bir mazeret olamaz ve onu baskı altında tutmaz. [840][840]
Garkad: Uç metre kadar boyu olan, kökü ve dalları beyaz böğürtlen ağacına benzer, kaim yapraklı, dallan dikenli, çiçeklerini boynu uzun olan bir ağaçtır. Koni şeklinde meyvesi vardır. Medine'de İçerisinde bu ağacın bolca yetiştiği bir mezarlık vardır ki, bu mezarlığa “Bakîu'l-Garkad” denilir. Bugün bu mezarlık, “Cennetu'l-Bakî adıyla anılmaktadır.

2386- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Suraka b. Mâlik b. Cu'şum, Resulullah'ın yanına gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Bize, şimdi yaratılmışız gibi dinimizi açıkla. Bugünün ameli, kalemlerin yazıp da yazıların kuruduğu, takdirlerin cereyan ettiği işler içinde midir? Yoksa yeniden meydana gelecek işler için midir?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Hayır! Bugünkü iş, yeniden meydana gelecek işler için değildir. Fakat kalemlerin yazıp kuruduğu, takdirlerin cereyan ettiği işler içindir” buyurdu.
Suraka:
“O halde amel ne içindir?” dedi.

Hadisin ravisi Zuheyr der ki: Sonra hadisin diğer ravisi Ebu'z-Zübeyr bir şey söyledi. Fakat ben onu anlamadım. Ne söylediğini ona sordum. O da:

“Amel edin! Herkese imkan verilmiştir!” dedi. [841][841]

Açıklama:

Allah'ın yazısı, levhi, kalemi ve sahifeler gibi hususlar, tamamen iman edilmesi gereken şeylerdendir. Bunlann keyfiyetlerine ve sıfatlarına gelince, bunların ilmi Allah'a aittir. Yaratılmışlar, O'nun ilminden dilediği miktar müstesna hiçbir şeyi ihata edemezler.[842][842]

2387- İmrân b. Husayn (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! Cennetliklerin, cehennemliklerden ayrıldığı belli oldu mu?” diye soruldu. Resulullah (s.a.v.):
“Evet, belli oldu” buyurdu. Ona:
“O halde amel edenler, ne hususta amel edecekler?” diye soruldu. Resulullah (s.a.v.):
“Herkese, yaratıldığı şey için imkan verilmiştir” buyurdu. [843][843]

2388- Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Gerçekten bir kimse, cehennemliklerden olduğu halde insanlara görünen hususlarda cennetliklerin amelini işler. Gerçekten bir kimse de, cennetliklerden olduğu halde insanlara görünen hususlarda cehennemliklerin amelini işler.” [844][844]

2- Hz. Adem (a.s.) ile Hz. Musa (a.s.)'in Tartışması

2389- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Adem ile Musa tartıştı. Musa, Adem'e:
“Ey Adem! Sen bizim atamızsııı. Bizi yasak ağaçtan yemen sebebiyle mahrumiyete düşüp bu davranışın sebebiyle cennetten

çıkardın” dedi. Adem'de, Musa'ya:
“Sen, Musa'sın! Allah seni kelamıyla seçkin kıldı. Senin için Tevrat'ı/Levh-i mahfuzu eliyle yazdı. Bu suçu işleyeceğim; daha beni yaratmazdan kırk yıl önce Allah'ın bana takdir ettiği bir şeyden dolayı mı beni kınıyorsunuz?” dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Böylece Adem, Musa'ya galip geldi” buyurdu. [845][845]

Açıklama:

Hz. Adem ile Hz. Musa'nın tartışması konusu, Hz. Adem'in cennetteyken kendisine yasaklanmış olan ağaçtan yiyerek cennetten kovulmaya ve dolayısıyla bütün insanların cennetten uzak kalmasına sebep olmasıdır.
Hz. Musa, Hz. Adem'e bunun hesabını sormuştur. Hz. Âdem de bunun, kendi yaratılmasından kırk sene önce Levh-i Mahfuz'a yazıldığını, dolayısıyla işlenmesi, kendi yaratılışından kırk sene önce yazılmış olan bir olayı, işlemiş olmaktan dolayı kullar tarafından hesaba çekilmesinin doğru olamayacağını söyleyerek kendisini savunmaktadır.
Bu münakaşanın; Hz. Musa'nın sağlığında yapılmış olması da mümkündür.
Kadı İyâz'in açıklamasına göre; Hz. Muhammed'in sağlığında İsrâ gecesinde Beyt-i Makdis'de bir araya gelip onlara namaz kıldırdığı gibi Hz. Musa'nın da Hz. Adem'le bu münakaşayı sağlığında yapmış olması mümkündür.
Görüldüğü gibi Hz. Adem bu münakaşada Cennetten çıkmasına sebep olan hatanın kendi yaratılışından kırk sene önce takdir edildiğini söylemiştir. Hz. Adem'in söylediği bu takdirden maksad, kader değildir. Söz konusu hadisenin Levh-i Mahfuz'a yazılması olayıdır. Çünkü Allah'ın takdiri, ezelî olduğundan kader için “Kırk sene önce” gibi bir başlangıç göstermek mümkün değildir. Bütün ravilerin ittifakiyle bu münakaşada davayı kazanan Âdem aleyhisselâm olmuştur.
Hattâbî'ye göre; Hz. Adem'in, Hz. Musa'ya galebesi Hz. Musa'nın onu kınamaya hakkı olmaması noktasındadır. Çünkü hiç kimsenin bir rabb tavrıyla diğer bir kulu günahından dolayı kınamaya hakkı yoktur. Bu hakk Allah'a aittir.

Aliyyu'l-Kâri'ye göre; Hz. Adem'in galip geldiği nokta Allah'ın ezeîi ilminin şaşmayacağı noktasıdır”

Binâenaleyh her ne kadar insanlar, kaderlerini göstererek Allah'a karşı kendilerini savunamazlarsa da insanların bİribirlerini Allah'a karşı olan günahından dolayı muahezeye de haklan yoktur.

“Bu bakımdan kulların günahına bir rabb bakışıyla bakmayınız, ancak onlara bir kul tavrıyla bakınız” buyurulmuştur. [846][846]

Ayrıca Âdem (a.s.)'ın bu münakaşada haklı olmasının bir yönü de Musa (a.s.)'ın onu Allah tarafından affedilmiş olan bir günahından dolayı hesaba çekmiş olmasıdır. Elbette Allah'ın affettiği bir günahtan dolayı, bir kulu hesaba çekmeye ya da kınamaya kimsenin hakkı ve salahiyyeti yoktur.

2400- Abdullah İbn Amr İbnu'1-Âs (r.a)'tan rivayet edilmişir: “Resulullah (s.a.v.)'i:

“Allah, mahlukatın takdirlerini, gökleri ve yeri yaratmasından Elli bin sene önce yaratmıştır. Onun arşı, gökleri ve yeri yaratmazdan önce su üzerinde idi” buyururken işittim. [847][847]

3- Yüce Allah'ın Kalpleri Nasıl Dilerse O Şekle Çevirmesi

2401- Abdullah İbn Amr İbnu'1-Âs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Resulullah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işitmiştir:

“Doğrusu bütün Adem oğullarının kalpleri bir kalp gibi Rahman'ın parmaklarından iki parmak arasındadır. Rahman, onu dileyeceği yere çevirip dönderir.”

Daha sonra Resulullah (s.a.v.):

“Allahümme! Musarrife'l-kulûb! Sarrif kulûbenâ alâ tâatike” Ey kalpleri çeviren Allah’ın! Kalplerimizi Sana taat etmeye çevir!” buyurdu. [848][848]

4- Her Şeyin Kaderle Olması

2402- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Her şey bir kaderledir. Hatta acizlik ve zekalı olma yada zekalı olma ve acizlik bile!" [849][849]

2403- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Kureyş müşrikleri, Resulullah (s.a.v.)'le kader hakkında tartışmaya gelmişlerdi. Bunun üzerine, "Yüz üstü cehenneme sürüklenecekleri gün onlara: "Tadın cehennemin dokunuşunu!" denir. Biz her şeyi bir kaderle yarattık ayeti indi." [850][850]

5- Adem Oğluna Zina Ve Diğer Şeylerden Nasibinin Takdir Olunması

2404- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Ebu Hureyre'nin, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu diyerek rivayet ettiği şu hadisten daha küçük günaha benzer hiçbir şey görmedim: Peygamber (s.a.v.):
"Allah, Adem oğluna zinadan payını takdir etmiştir. Hiç şüphesiz Adem oğlu, ezelde takdir olunan bu paya erişecektir. Dolayısıyla gözlerin zinası, mahremi olmayan kadına şehvetle bakmaktır. Dili zinası, zevkle konuşmaktır. Nefis temenni eder ve şehvetlenir. Cinsel organ ise bunu ya gerçekleştirir yada arzularım yalanlar" buyurdu. [851][851]

Açıklama:

Allah'ın, Ademoglunun zinadan payını yazmasından maksat; o payı levh-i mahfuz'da tespit etmesidir.
"Âdemoğlunun zinadan payı" sözüyle kasdedilen ise insanın işleyeceği harama bakmak, harama dokunmak, dille zina yapmak gibi onu zinaya götüren sebeplerdir. Ancak peygamberler günah işlemediklerinden onlar için zinadan bir nasip yazılması söz konusu değildir.
Bazılarına göre bu sözle kasdedilen, insanoğlunun yaratılışında var olan şehvet ve kadınlara meyi gibi şehevî kuvvetlerdir. Ancak

peygamberler günahlardan masum olduklarından, onlar için zina söz konusu değildir.
Nefsin zinaya karşı beslediği temenni ve şehevî arzuları, cinsel organın tasdik etmesinden maksat; cinsel organın, nefsin bu isteğine uyarak zina etmesidir. Yalanlamasından maksat ise, cinsel organın, nefsin bu isteğine uymayıp onu reddetmesi, bir başka ifâdeyle zinadan kaçınması ya da buna muvaffak olamamasıdır. Dolayısıyla Allah insanları zinaya zorlamamıştır. Fakat kimin ne yapacağını önceden bildiği için herkesin zina ile ilgili olarak yapacağı fiilleri daha onlar dünyaya gelmeden levhi mahfuz'unda tespit etmiştir.

6- Her Doğan Çocuğun Fıtrat Üzerine Doğması

2405- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Her doğan çocuk, fıtrat üzere doğar. Sonra o çocuğu; anne-babası ya yahudileştirir, ya Hıristiyanlaştırır yada Mecusileştirir. Tıpkı bir hayvanın, sapasağlam bir hayvan doğurması gibi. Sizç hiç böyle doğan bir hayvanda kesik organ görebiliyor musnuz?” buyurdu.
Sonra Ebu Hureyre:
“İsterseniz,
“O halde sen, yüzünü Allah'ın o fıtratına çevir ki o, insanları bunun üzerinde yaratmıştır. Allah'ın yaratışında hiçbir değişme olmaz” [852][852] ayetini okuyun” dedi. [853][853]

Açıklama:

I. Lütfü Çakan bu hadisle ilgili olarak şunları söylemektedir:
“Nesiller üzerinde önceki kuşağın ya da yakın ve hakim çevrenin etkisini, ulaşabileceği en acı boyutuyla gözler Önüne seren hadisimiz, geleceğin neslini yoğurma ve dolayısıyla nesli koruma görevinin ciddiyetine dikkat çekmektedir. Bu arada insan fıtratının temizliğini, sadeliğini ve İslâm'ın bu fıtrata hitab ettiğini ve uyum gösterdiğini belirlemektedir.
Hatta hadisin buraya almadığımız kısmında fıtratın temizliği, bütün organları tam olarak doğan hayvan yavrularına teşbih edilmekte, insanların bu tam yaratılışlara müdahale ile kulaklarını, kuyruklarını

kestikleri örnek verilmekte, İslâm telkini dışındaki telkinlerin bu dış müdahalelere benzediği, temiz ve mükemmel yaratılışı bozduğu belirlenmektedir.

Bu arada hadisin ortaya koyduğu bir Önemli gerçek de din duygusu ve hakikat aşkının insanın fıtratında, mayasında mevcut olduğudur. Nitekim Allah Teâlâ Rum sûresi'nin 30. âyetinde bu gerçeği şöylece bildirmektedir:

“Sen yüzünü dosdoğru dîne, tam bir ihlas ile çevir. (Bu din) Allah'ın o fıtratıdır ki, insanları onun üzerine yaratmıştır. Allah'ın yarattığı değiştirilmez. En doğru dîn budur. Fakat İnsanların çoğu bilmezler.”

Demektir ki müslümanlık, insan fıtratının doğruluğuna şehâdet ettiği bir dindir. Peki ya fıtrat nedir?

Fıtrat

Fıtrat aslî yaratılış (hilkat-i asliyye) demektir. Fıtrat, hakkı kabul ve idrak kabiliyetidir. Mealini verdiğimiz âyet-i kerimede fıtrat, her ferde has olan özel fıtrat değil, bütün insanlığın insan olarak yaratılışlarına esas olan ve hepsinde müştereken bulunan fıtrat-ı külliye, fıtrat-ı ula ve fıtrat-ı asliyye anlamındadır.

Fıtrattaki hakka temayül yeteneği, kulakların işitilebilecekleri işitmeye, gözlerin görülebilecekleri görmeye kabiliyetli olarak yaratılmış olması gibidir. Yani dış müdahalelerden, şartlandırmalardan uzak fıtrat-ı selime sahibinin, yaratanını tanımaması mümkün değildir.

Ne var ki böylesine fıtrat-ı selime sahibi olan çocuğun gelişme ve kainatı algılama çağında, yakın çevresi başına üşüşür ve onu kendi iç dünyaları doğrultusunda etkilemeye çalışırlar. Bunda da genellikle başarılı olurlar. Yakın çevrenin temel elemanlan ise, anne ve babadır. Hadisimiz, anne ve babanın tertemiz bir fıtrata sahip olan yavrularına, elbise giydirir gibi dinî kişilik kazandırdıklarını işaret etmekte ve tabiî dolayısıyla onlara sorumluluklarını hatırlatmaktadır. Dînî şekillenmede tesirleri açık ve inkar edilemez olan ebeveynin geleceğin neslini yoğurmada ve yetiştirmede en büyük pay sahibi olduğu da böylece belirlenmiş olmaktadır.

Ailenin Sorumluluğu

Hadisimizde, insan özüne uygun olan İslâm'a yönelebilecek çocukların Yahudi, Hrİstİ-yan veya mecusî yapılmasından söz edilmesi, hiç şüphesiz o günkü müslümanlarm çevrelerinde bu inanç gruplarının bulunmasından dolayıdır. Hadisimizin bazı rivayetlerinde “Ya da müşrik yaparlar” [854][854] kaydına da rastlamaktayız. Bugün dinsizlik dahil, İslâm dışı bütün inanç sistemlerini düşünebiliriz. Yine bugün ana okullarını, mürebbiyeleri, okulları ve radyo-televizyon, teyp-video, internet gibi iletişim ve haberleşme araçlarını da çocukları etkilemekte anne-babaya ilhak edebiliriz. Zira, anne-baba fonksiyonunu ya doğrudan doğruya ya da tercih ettikleri etkilenme ortamları vasıtasıyla gerçekleştirirler. Sonuçtan sorumlu olan daima anne-baba, yani ailedir.

Kendilerini ve aile fertlerini, yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennemden korumak ve kollamakla görevli bulunan günümüz müslümanları, [855][855] nesillerini kendi inançları üzerinde yaşama azm ve iradesine sahip kılmanın, onlara bu bilgi ve iman donanımını temin etmenin büyük önem kazandığı bir zamanda yaşamaktadırlar. Haberleşme ve iletişim vasıtaları çağımızda, tüm kesimleriyle dünyalılann adeta annesi-babası haline gelmiştir. Bu güçlü tesir odaklarına karşı yeterli tedbir alınmaz, onların olumsuz etkilerinden çocuklar uzak tutulamazsa, hadisimizin ifadesiyle nesillerin yahudileşmesi, hristiyanlaşması ya da mecusîleşmesi veya müşrikleşmesİ, dinsizleşmesi beklenmeyen değil, önceden bilinen acı sonuç olacaktır.

İslâm'a karşı yabancı bu yıkım ve şartlandırmayı, daha önce böyle bir beyin yıkama ameliyesine tabi tutulmuş, gönülleri işgal edilmiş, böyle yapılmasının çağdaşlık, ilerilik ve fazilet olduğuna inandırılmış bizden kişilerin yürüttüğü düşünülecek olursa, mücadele ve mukavemetin ne derece zor ve fakat gerekli olduğu anlaşılacaktır.

Eğitim-öğretim yoluyla kültür yapısı ve gönül dünyası bulandırılmış ya da tabii zemininden uzaklaştırılmış nesillerin ne tür kabullere yöneleceklerini ve hangi davranışları sergileyeceklerini kestirmek artık meçhul değildir.

Hem Hak Hem Görev

Her ümmetin kendi insanını yetiştirmesi hem en tabiî hakkı hem de nesil ve değerlerini yaşatabilmek için en temel görevidir. Bu konuda İslâm ümmetine fıtrat en büyük yardımcıdır. O halde bu büyük yardımcıya rağmen, müslümanlar, müslüman nesiller yetiştiremezlerse beyan edecekleri herhangi bir mazeretleri kalmamış demektir. Zira hadisimiz açıkça, İslâm'ın en büyük gücünün ve gelişme imkanının, insan özüne uygun olmasından kaynaklandığını ifade etmektedir. Bunun için de “İslâm, tabii ve fıtrî bir din” “Sıbğatullah Allah boyası” olarak tarif edilegelmiştir.
Hicret'ten sonra Medine'de ilk doğan muhacir çocuğu Abdullah b. ez-Zübeyr'in o günki müslümanlar arasında sebep olduğu büyük sevinç, şirk ve küfre bulaşmadan yetişecek ilk müslüman neslin ufukta belirmiş olmasının sevinci olsa gerektir. Müslümanların, müslüman nesiller yetiştiğini gördükçe sevinmesi pek tabiîdir.
Unutmayalım ki, çocuklarımızı iyi birer müslüman olarak yetiştirmek, geleceğin neslini yoğurmak demektir. müslüman olmadıktan sonra nesiller, nerde nasıl yetişirlerse yetişsinler, ne farkeder? Hepsi yanlış, bütün emekler heder.[856][856]

2406- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e müşriklerin çocuklarının ahiretteki durumu soruldu. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Allah, onların ne işleyeceklerini en iyi bilendir” buyurdu. [857][857]

Açıklama:

İbn Hacer el-Askalânî'nin açıklamasına göre; İslam alimleri müşrik çocuklarının âhi-retteki durumları hakkında ihtilâf etmişlerdir. Bu konudaki görüşleri şu şekilde özetlemek mümkündür:
1- Bu çocukların durumu, Allah'ın iradesine bağlıdır. İsterse onları cehenneme atar, isterse cennetine koyar. Bu, iki Hammad ile İbnü'l-Mubarek ve İshak bu görüşüdür. Beyhaki'de, İmam-ı Şafii'nin bu görüşte olduğunu söylemiştir. Delilleri ise konumuzu teşkil eden hadiste geçen: “Allah onların ne işleyeceklerini en iyi bilendir” ifadedir. Ayrıca Cebriyeciler de bu görüştedir.

2- Babalannın durumuna tabidirler. Dolayısıyla müslümanların çocukları, cennetlik ve kafirlerin çocukları da cehennemliktir. Haricilerden “Ezrakiyye” kolu bu görüştedir. Delilleri ise;

“Rabbim yeryüzünde kâfirlerden tek bir kişi bırakma” 858[858] ayetidir.
Fakat bu ayetin sadece Nuh aleyhisselamın kavmine ait olduğu, Hz. Nuh, kavminin kalanlarından hiçbirinin kendisine iman etmeyeceğine dair vahy aldığı için çoluk çocuk aynmı yapmadan, böyle kavminden kendine tabi olmayanların tümüne beddua ettiği gerekçesiyle bu görüş tenkid edilmiştir.

“Onlar babalarındandır” 859[859] hadisi ise harbilerin çocukları hakkında olduğundan bu hadiste Ezrakiyye'nin görüşünü destekleyen bir mana yoktur.
3- Onlar, cennet ile cehennem arasında bir yerde kalırlar.
4- Cennet ehline hizmet ederler. Gerçekten Ebu Davud et-Tayalisî bu mealde bir hadis rivayet etmişse de bu hadis zayıftır.
5- Toprak olup giderler. Sumame İbn Eşres bu görüştedir.
6- Cehennemdedirler. Kadı İyaz bu görüşün, İmam-ı Ahmed'e ait olduğunu söylemişse de, İbn-i Teymiye, Kadı İyaz'ı tenkid ederek bu görüşün İmam-ı Ahmed'e ait olmayıp onun bazı arkadaşlarına ait olduğunu söylemiştir.
7- Onlar önlerinde yakılan bir ateşe atlamakla imtihan edilirler. Ateşe atlayanları ateş yakmaz. Cennete giderler. Atlamayanlar da cehennemlik olurlar.
8- Cennetliktirler. Delilleri ise İsra suresinin 15. âyetidir. İmam-ı Ebu Hanife de müşriklerin çocukları hakkında bir şey diyemeyip tevakkuf etmiştir.
İbn Hacer'in açıklamasına göre , en sıhhatli görüş onların da cennetlik olduğunu kabul eden görüştür. 860[860]

2407- Übeyy b. Ka'b (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Hızır'ın öldürdüğü çocuk, kafir olarak tabiatlandırılmıştı. Yaşasaydı, annesine-babasına azgınlık ve küfürle zulmedecekti.” 861[861]

Açıklama:

Bu konuda gelen hadisler, Hızır'ın öldürdüğü çocuğun kaderinin İlm-i ezelide belirlenip Levh-i Mahfuz'a kaydedildiğini bu kadere göre çocuğun yaşadığı takdirde, kafir olup anne ve babasını da küfre zorlayıp oniarın da kanma gireceğini, Allah'ın bu durumu bir sır olarak Hızır'a bildirdiği için Hızır'ın bu çocuğu öldürdüğünü ifade etmektedirler.
Dolayısıyla her insanın, hayatı boyunca yapacağı bütün işler, Allah tarafından ezelde bilinip tespit edilmiştir. Bu tesbite "Kader" denir.
Ancak burada, akla şöyle bir itiraz gelebilir. Henüz günahı sabit olmamış bir çocuk gayb ilmine mazhar bir kimse tarafından katledilmesini mubah kılan bir günahı işleyeceği bilindiği için öldürülebilir mi?
Büyük müfessir Fahrüddin Razi'ye göre; eğer böyle bir bilgi veya zann-ı galib Allah'ın vahyi ile te'yid edilmişse öldürülebilir. [862][862]
Nitekim,
"İstedik ki rablcri onun yerine kendilerine daha temiz, daha merhametli birini versin" [863][863] âyeti kerimesi Allah'ın, o çocuğun kötü akıbetini Hızır'a bildirdiğine ve bu çocuğu öldürdüğü takdirde yerine lı bir evlat vereceğini vahyettiğine delalet etmektedir.

2408- Müminlerin annesi Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Küçük bir çocuk ölmüştü. O küçük çocukla ilgili olarak:
"Ne mutlu ona! Cennet serçelerinden bir serçe!" dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Bilmez misin ki, Allah cennet ile cehennemi yaratmıştır. Bundan dolayı da şunun için bir ehil ve bunun için de bir ehil yaratmıştır" buyurdu. [864][864]
Açıklama:

Ensâr'dan bulûğ çağına ermemiş olan bu çocuğun Cennetlik olduğunu söyleyen Hz. Aişe, burada, Peygamber (s.a.v.) tarafından ikaz ediliyor ve durup susmasının daha iyi olduğu işaret ediliyor. Daha sonra da Cennetlik ve Cehennemlik olmak durumunun insanların yaratılmasından önce takdir edilmiş olduğu bildiriliyor.
Sözü muteber olan İslâm âlimleri, müslümanların, küçük yaşta iken ölen çocuklarının Cennetlik olduğuna icmâ' etmişlerdir. Çünkü bu tür

çocuklar, henüz mükellef değillerdir. Resulullah (s.a.v.)'in, Hz. Âişe'yi ikaz etmesine gelince, âlimler bunu şöyle yorumlamışlardır: Keskin bir delili yok iken çarçabuk hüküm verip yeterli konuşmaktan Hz. Âişe'yi sakındırmak için Resulullah (s.a.v.)'in böyle söylemiş olması umulur.
Yada Resulullah (s.a.v.), müslüman çocuklannın cennetlik olduğunu bilmeden önce Hz. Âişe'ye bu sözü söylemiştir. Bunların cennetlik olduğunu bilince bu durumu "Müslümanlardan birinin üç çocuğu ölürse, yemini yerine getirecek kadarı hariç, o kimseye cehennem ateşi dokunmaz" [865][865]

7- Ecel, Rızık Ve Başka Şeylerin Haklarında Geçen Kaderden Fazla Ve Eksik Olamaması

2409- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Ümmü Habîbe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Ümmü Habîbe:
"Allah'ım! Bana, kocam Resulullah (s.a.v.), babam Ebû Süfyân ve kardeşim Muâviye ile fayda ver!" diye dua etti. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
"Sen, Allah'tan; mühür vurulup kesinleştirilmiş eceller, sayılmış günler ve taksim edilmiş rızıklar için bir istekte bulundun. Allah, hiç bir şeyi vakti gelmeden yaratacak yada bir şeyi vaktinden sonraya bırakacak değildir. Eğer Allah'tan seni cehennemdeki bir azabtan veya kabirdeki azabtan korumasını isteseydin daha hayırlı ve daha faziletli olurdu" buyurdu.
Hadisin ravisi Abdullah:
"Resulullah (s.a.v.)'in yanında "Maymunlar"dan da bahsedildi" dedi.
Hadisin diğer ravisi Mis'ar'da:
"'Zannederim ki o, çirkin surete dönüştürülen domuzları da söylemiştir" dedi.
Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Doğrusu Allah, sureti değiştirilenler için bir nesil ve çoluk-çocuk yaratmamıştır. Maymunlar ve domuzlar, suret değiştirme olayından önce de vardı" buyurdu. [866][866]

8- Kuvvetli Olmayı, Acizliği Terk Etmeyi, Allah'tan Yardım Dilemeyi, Takdir Edilmiş Şeyleri Allah'a Havale Etmeyi Emretmek

2410- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Kuvvetli mümin, Allah'a, zayıf müminden daha hayırlı ve daha makbuldür. Ama her birinde hayır vardır. Sana fayda sağlayan şeye çaba göster.
Allah'tan yardım dile ve aciz olma! Başına bir şey gelirse “Şöyle yapsam, şöyle olurdu” deme! Fakat bu, Allah'ın kaderidir. O, ne dilerse onu yapar' de! Çünkü “Eğer” lev kelimesi, şeytanın amelini açar.” [867][867]

Açıklama:

“Kuvvetli müminden” maksat, âhiretle ilgili işler hakkında tam bir şuur, sarsılmaz bir azîm ve kesin bir karar gücüne sâhib olan uyanık mümindir. Bu niteliklere sahip kimse, cesaretle cihâda koşar, hiç kimseden çekinmeden iyilikleri emretmek ve kötülükleri yasaklamak görevini tam bir ciddiyetle yerine getirir; bu uğurda karşılaştığı eziyetlere sabırla katlanır; namaz, oruç, Allah'ı anma gibi ibadetlere sanlır; zevkle hayırlı işlerin çeşitlerini işlemek ister.[868][868]
“Her birinde vardır” sözünden maksat ise kuvvetli olan mü'min ile zayıf olan mü'min imanda ortak oldukları için ikisinde de vardır. Ayrıca zayıf olan mümin az önce belirtilen kuvvetli müminin gücüne sahip olmamakla beraber işlediği ibadetler bakımından da onda olduğu malûmdur.
“Sana fayda sağlayan şeye çaba göster. Allah'tan yardım dile ve aciz olma” buyruğunun mânası ise ibadete, Allah'a itaat etmeye, yasaklarından sakınmaya ve O'nun katındaki sonsuz mükâfatı kazanmaya ihtiraslı ol. Bunları kaçırmamak için dikkatli ve gayretli ol. Bu sahada başarılı olmak için Allah'ın yardımım dile. Gerek kulluk görevini ifa edip ilâhî mükâfatı elde etmeye düşkünlük hususunda ve gerekse Allah'ın yardımını istemek konusunda gevşeklik etme, geri durma demektir.

Kadı lyaz, “Başına bir şey gelirse 'şöyle yapsam, şöyle olurdu” deme” sözü ile ilgili olarak şöyle der:
“Bâzı âlimlere göre böyle konuşmanın yasaklığı umumî değildir. Başından, hoşlanılmayan bir olay geçmiş olan kişi 'Ben şöyle yapsaydım, böyle davransaydım bu olay başımdan geçmezdi' derken kaderi engelleyebildiğine inandığı veya kaderin aslına inanmadığı için söyler ise böyle söylemesi ve düşünmesi burada yasaklanıyor. Kaderin mecrasını ve seyrini değiştirmek mümkün olmadığı için böyle hatalı sözlerin söylenmemesimn gerekliliği ifade edilmiş oluyor. Fakat kişi bu sözü söylerken; kadere karşı gelinebildiğin! asla düşünmeyip sadece maksadı: "Eğer böyle yapsaydım belki İlâhi takdir başka türlü tecelli ederdi" demek ise ve işi tamamen Allah'ın irade ve takdirine döndürüyorsa bu tip konuşma hadisin yasağına girmemektedir.”
Kadı lyaz hadisteki yasağı böyle yorumlayanların delilini de belirttikten sonra bu görüşe katılmadığını ve gösterilen delilin pek isabetli olmadığını nedenleri ile belirtip kendi görüşünü şöyle anlatır:
“Bence hadisteki “Böyle yapsaydım, şöyle etseydim başıma şu iş gelmezdi deme!” yasağı, haram anlamında değil tenzihen mekruh mânasını taşıyor. Yani böyle söylemek uygun değildir. Resulullah (s.a.v.)’in “Çünkü “Eğer” lev kelimesi, şeytanın amelini açar”.

Açıklama:

Kadere karşı koyma vesvesesini insanın kalbine atar) tabiri bu yoruma daha uygundur. Zira bu tâbirden şu netice çıkıyor: Böyle sözler söylemek, sahibini şeytan işine ve günaha sürükler. Demek oluyor ki bu sözün kendisi günah değildir. Onun için, -tenzihen mekruhtur- demek daha uygundur. [869][869]
Nevevi'de konuyla ilgili olarak şöyle der: Zahir olan şudur ki; hadisteki yasaklama umumidir ve tenzihen kerâhat içindir. Geçmiş olup telâfisi imkânsız olan olaylarla İlgili olarak boş ve faydasız yere böyle sözlerin söylenmesinin uygun olmadığı bildirilmiş oluyor. Ama kaçırdığı ibâdet veya yapamadığı hayırat için duyduğu üzüntü dolayısı ile kişinin bu tip sözler söylemesinde bir mahzur yoktur,

Hadislerde geçen bu gibi sözler genellikle bu şekilde yorumlanır. 870[870]

47. İLİM BÖLÜMÜ

İlim:

İnsanın duyu vasıtaları ile elde ettiği veya Yüce Allah'ın vahiy yolu ile doğrudan doğruya gönderdiği, içinde zan ihtimali bulunmayan yakını bilgi.
Islamî terminolojide ilim terimi; "Bilgi" kelimesini karşılamak için kullanıldığı gibi, herhangi bir bilgi şubesini ifade için de kullanılır. Örneğin; kelâm ilmi, tefsir ilmi gibi. Yine ilim ve bilgi terimlerinin bazen marifet kelimesiyle karşılan ildiği da bilinir.

1- Kuranın Müteşabihleri Ardına Düşmenin Yasaklanması, Müteşabihe Tabi Olan Kimselerden Sakınmak Ve Kur'an'da Hakkında İhtilafın Yasak Olması

2411- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.),
""Sana Kitab'ı indiren O'dur. Onun Kur'an'ın bazı âyetleri muhkemdir ki, bunlar Kitab'ın esasıdır. Diğerleri de müteşâbihtir. Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onu tevil etmek için ondaki müteşâbih âyetlerin peşine düşerler. Halbuki Onun tevilini ancak Allah bilir. İlimde yüksek payeye erişenler ise:
"Ona inandık, hepsi Rabbimiz tarafındandır' derler. Bu inceliği ancak aklıselim sahipleri düşünüp anlar" 871[871] ayetini okudu.
Âişe der ki: Resulullah (s.a.v.):
"Kur'an'ın müteşabih ayetlerine tabi olanları gördüğünüz zaman -ki Allah onları Kur'an'da zikredip kötülemiştir- onlardan sakının" buyurdu."

Muhkem:

Manası kolaylıkla anlaşılan, harici bir açıklamaya ihtiyaç duyulmayan ve tek manası olan ayetlerdir.
Müteşabih: Bir çok manaya ihtimali olup bu manalardan birini tayin edebilmek için harici bir delile ihtiyacı olan ayetlerdir.
Ragıp el-Isfahanî (ö. 502/1108), müteşabih ayetlerin manasını bilme yönünden üç kısımda İncelenebileceğini ifade eder;
1- Bilinmesi mümkün olmayan müteşabihlerdir ki, bunu ancak Allah bilir. Kıyametin kopma vakti gibi.
2- İnsanoğlu lere tevessül ederek onun manasını bilebilir. Meselâ, garib kelimeler, muğlak hükümler.
3- Bu iki madde arasında olanlardır ki, bu da, ilimde rüsûh sahibi olan bazı kimselere tahsis edilmiş, diğerlerinden ise gizlenmiştir. Meselâ, Hz. Peygamber, Abdullah İbn Abbas için “Allah’ın! Onu dinde fakih/kavrayışlı kıl ve ona “Te'vili' öğret” şeklindeki duası gibi.
Genel olarak usûl alimleri, müteşâbihâtı iki kısma ayırmışlardır:
1- Muhkemle mukayese edildiğinde manası bilinebilen,
2- Hakikatini bilmeye imkân bulunmayan âyetlerdir.
Mücâhid bunları şöyle tarif ediyor:
“Muhkem âyetler, helal ve harama dâir olanlardır. Müteşabihler ise, bazısı bazısını tasdik ve tefsir eden âyetlerdir.
İbn Ebi Hâtim'de, Ali b. Ebİ Talha yoluyla Abdullah İbn Abbas'tan şöyle rivayet etmektedir: “Muhkemler; nâsih, helâl-haram, hudûd, ferâiz, İmân edilip amel edilen hususlardır. Müteşabihler ise, mensûh, mukaddem, muahhar, emsal, yeminler ve iman edilip amel edilmeyen hususlardır.”
Müteşâbihin kaynağında Şâri'nin maksadının gizliliği sözkonusu olduğuna göre, bu gizlilik bazen lafızda, bazen manada, bazen de her ikisinde birden olur.

A- Müteşabih Ligin Sadece Lafızda Olması:

Müteşabih olan lafız, ya tekil veya mürekkeb olabilir. Müfreddeki gizlilik ise kelimenin garip olmasından veya müşterek olmasından ileri gelebilir. Mürekkebdeki gizlilik ise mürekkebin muhtasar olmasından, itnâb veya tertib cihetlerinden olabilir. Şimdi bunlara birer örnek verelim: Garipliği ve az kullanılması sebebiyle tekil lafızdaki müteşabih; Abese sûresinin 31. âyetinde geçen “Ebben”

lafzıdır. Bu âyeti takip eden ayet yardımıyla “Ebben” kelimesinin; hayvanların otladığı mer'a manasına kullanıldığı anlaşılmaktadır.
Müşterek olması sebebiyle müteşabihe ömek; Saffât sûresinin 93. âyetinde geçen “Yemin” kelimesi; sağ el, kuvvet ve kasem manaları arasında müşterektir. Bu üç manadan hangisi verilirse verilsin manası caiz olur.
Mürekkebdeki müteşabihe bir örnek vermekle iktifa edelim: Kehf sûresinin
1- Ayetindeki gizlilik, “İvecen” kelimesi ile “Kayyımen” kelimelerindeki tertibdedir.

B- Müteşâbihliğin Sadece Manada Olması:

Bu kısmın açık örneklerini; Allah'ın sıfatları, kıyametin ahvâli, cennet nimetleri, cehennem azabı gibi hususlar teşkil eder. Çünkü insan aklı, yaratanın sıfatlannın hakikatini ve diğer hususların durumunu ihata edemez. O halde kendisini hissetmediğimiz, bizde cinsi ve benzeri olmayan şeylere nüfuz etmeye nasıl yol bulunabilir.
Müteşabih olan sıfatlar hakkında alimler, iki mezhebe ayrılmıştır.

Birincisi, Selef Mezhebi:

Allah’ın müteşabih sıfatlan gibi görünürse de, bu sıfatların Allah'a isnadı muhal olduğundan, bunların medlullerinin tayinini selef uleması Allah'a tefviz ve havale etmişlerdir. Onlara sadece inanmak gerekir. Bu hususta enteresan örnekler pekçoktur. Bunlardan bir tanesini vermekle yetineceğiz. İmâm Mâük b. Enes'e “İstiva” hakkında sorulduğunda, o:
“İstiva malumdur, keyfiyeti meçhuldür, ondan soru sormak bİd'atür. Senin kötü bir insan olduğunu zannederim, onu benden uzaklaştırın” demiştir.

İkincisi İse, Halef Mezhebidir:

Bunlar, zahiri muhal oian lafzı, Allah'ın zâtına lâyık olan bir manaya hamlederler. Bu mezheb, İmamu'l-Haremeyn, Abdu'l-Melîk b. Ebi

Abdillah b. Yusuf b. Muhammed el-Cuveynî eş-Şâfî'İ, Ebu'l-Maâlî (ö. 478 /1085)'ye ve onun takipçilerine nisbet edilir.
Hapsedilemeyecek bir fıtratta yaratılan insan zekası, müteşabihat üzerinde de işlemeye başlamıştır. Hele İslâmiyeti İfsat etmek isteyenlerin, bu gibi âyetlere gelişi güzel mana verişlerini frenlemek ve aynı zamanda kötü neticelerinden müslümanları korumak için, müteşabih âyetleri İslâm'ın ruhuna uygun bir şekilde tevil etmek mecburiyeti hasıl olmuştu. Allah'ın müteşabih sıfatlarına ait olan ayetleri bu iki mezhebin ne şekilde anladıklarını görlim:
Çoğunlukla bu sıfatlar, zikredeceğimiz şu âyetlerde toplanmaktadır:

“Rahman arşa istiva etti” [872][872]

“Kullarının fevkinde tek hüküm ve tasarruf sahibi O'dur” [873][873]

“Rabbin gelip melekler saf saf olunca” [874][874]

“Rabbinin vechi baki kalacak” [875][875]

“Rabbinin ccnbinde kusurlarımdan dolayı vah bana!” [876][876]

“Allah'ın eli onların ellerinin üstündedir.” [877][877]

Selef mezhebi, Allahı, yukandaki sıfatların zahirlerinden tenzih ederler ve Allah'ın zikrettiği şekilde onlara iman ederler ve onların hakikatini Allaha havale ederlerdi.
Halef mezhebi ise bu sıfatlara çeşitli manalar vermişlerdi. İstivaya; istikrar, istevia, suûd, i'tidâl; Allah'ın gelişini, Allahm emrinin gelişi; Allah'ın fevkiyyetinin yücelik yönünden olduğu, cihet yönünden olmadığı; Cenbden maksat hakdır, Vechi zâtıdır, inayetidir; yed kudretidir; nefs ukubetidir gibi manalar vermişlerdir. Müteşabih âyetlerin tevil edilmesi caiz görülmezse de, Kur'ân'i Kerim'de işaret buyuruiduğu veçhile, caiz görülmeyen tevil, gönülleri sapkın, niyetleri kötü olanların fitne ve fesat çıkartmak maksadıyla istedikleri tevillerdir. Yoksa iyi niyetle, akla muhakemeye ve din esasına uygun olarak yapılan teviller makbuî ve lâzımdır. Çünkü ilk devirlerdeki sağlam imân kaybolmuş, meydana gelen tereddütleri ma'kûl şekilde ortadan kaldırmak icap etmiştir.

c- Müteşâbihin, Hem Lafız Ve Hemde Manada Oluşu:

Bunun için pek çok örnekler vardır. Meselâ Bakara sûresinin 189. âyeti olan;

“İyilik ve taât evlere arkalarından gelmeniz değildir.” Eğer bir kimse arapların câhilliyetteki âdetlerini bilmezse Kur'ân'in bu nassini anlamaya muvaffak olamaz. Bu gibi âyetlerin anlaşılması, hem lafızlara ve hem de manalara ait tarihi, içtimâi, ahlâki v.s. gibi bir çok şeylerin bilinmesine bağlıdır. Cahiliyet devrinde araplar ihrama girdiklerinde evlerine kapılarından girmezler, duvardan bir delik açıp oradan girip çıkarlardı. Cenab-ı Hâk bunun için bu âyeti inzal etti.Bu âyetin, hem lafzında ihtisardan dolayı teşebbüh, hem de manasında bir teşebbüh vardır.

Kur'an'da müteşabih ayetlerin bulunması, insanlık için bazı faydalar sağlamaktadır. Genellikle bu ayetler sayesinde İslamiyette insan fikri dondurulmamış, geniş bir fikir hürriyetine müsaade verilmiş oluyordu ve bu ayetler dinin temellerini kuvvetlendirmekte esaslı rol oynuyordu. Çünkü bu âyetler bir kaç manaya gelebilirdi. Bu bakımdan zihinleri tamamen boş ve muhtelif fikirlerle karışmamış olan cahili araplara akıllarının alamayacağı bir söz söylemek, onların yeni dine inanmalarında bir tereddüt hasıl edebilirdi, işte bu âyetler sayesinde, böyle bir durum ortadan kalkmış, müslümanları daha çok öğrenmeye ve başka bilgilere de sahip olmaya sevketmiştir.

Yine bu âyetler sayesinde dinin tebliğine ve tesisine mâni olmak için sorulan suallere susturucu cevaplar verilmiş ve ilk günden itibaren meydana gelecek fesadİarın önüne set çekilmiştir. Kur'ân'ı Kerim'de muhkemle beraber müteşâbihin bulunması, insanoğlu için bir denemedir. Acaba insanlık dosdoğru olan Peygamber’in haberine itimad ederek gayba inanacak mı?. Kur'an bunu güzel bir şekilde ifade eder: Hidayete erenler, bunlara inandık derler, kalplerinde eğrilik bulunanlar, o, Rablerinden bir hak olduğu halde onu inkar ederler ve fitne aramak için onun müteşabih olanına tâbi olurlar.

Müteşabihalin diğer bir faydası, insan oğlu ne kadar istidat ve ilim sahibi olursa olsun, onun, âciz ve mahlûk olduğunu gösteren bir delilidir. Bu âyetler, Allah'ın ilmiyle herşeyi ihata ettiğini, mahlukatın O'nun ilminden, ancak onun dileyeceği kadarını alabileceğini ifade eder. insan, yaratıcısının karşısında kul olduğunu idrak eder.

Müteşâbihler sayesinde Kur'an'm ezberlenmesi ve onun muhafazası temin edilmiş olur. Eğer bu müteşabih manalar, diğer lafızlarla ifade

edilseydi. Kur'an'ın kalın ciltler halinde olması lâzım gelirdi. Bu bakımdan ezberlenmesi ve muhafazası da güç olurdu. Kur'an, muhkem ve müteşabih âyetlerden teşekkül ettiğine göre, bir kısmını diğerine tercih ve te'vil etmekte, lügat, sarf, nahiv, maâni, beyân, usûlü fıkh gibi bir çok ilimlerin öğrenilmesine ihtiyaç duyulur. Kur'an'ın hepsi muhkem olsaydı, aklî delillere ihtiyaç duyulmaz ve insan aklı dondurulmuş olurdu. Halbuki ondaki müteşâbih âyetler sebebiyle akli delillerden yardım isteyerek akıl çalıştırılmış olur. Aynı zaman da taklitten kurtulup akıllı mahluk olması hasebiyle kıymet kazanan İnsanın şerefini yüceltir. [878][878]

2412- Abdullah İbn Amr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir gün erkenden Resuluüah (s.a.v.)'in yanına gittim. O sırada Resulullah (s.a.v.), bir ayet hakkında ihtilafa düşen iki kişinin seslerini işitti. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) bizim yanımıza çıkıp geldi. Yüzünde kızgınlık olduğu anlaşılıyordu. Bize:
“Sizden öncekiler ancak kitap hakkında ihtilafa düşmeleri sebebiyle helak olmuşlardır” buyurdu. [879][879]

2413- Cündeb b. Abdullah el-Becelî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kur'an'ı kalpleriniz onun üzerinde birleştiği müddetçe okuyun! Onun hakkında ihtilafa düştüğünüz zaman hemen kaklı(p dağılı).” [880][880]

Açıklama:

Bu rivayetlerde, öncekilerin helakinden maksat; dinde küfredip bid'at çıkarmalarıdır. Resulullah (s.a.v.), Kur'ân okurken ihtilâfa düşerek aynı akıbete duçar olmamaları için ashabını ve ümmetini bundan sakmdırmaktadır.
Kur'ân hakkındaki ihtilâftan maksat; ihtilâf caiz olmayacak hususlarda lüzumsuz yere İhtilâf etmek yahut şüpheye ve fitneye, kavgaya sebep olacak şekilde ihtilâf etmektir.
Âyetlerden delil çıkarma hususundaki ihtilâflar ve tartışmalar, bu hükme dahil değildir. Bunlar hakikati meydana çıkarmak ve ümmete fayda sağlamak niyetiyle yapıldığı için yasak değil, bilâkis sâri'

tarafından emrolunmuştur. Ki fazileti meydandadır. Bu hususta sahabe devrinden bugüne kadar bütün müslümanlar müttefiktir. 881[881]

2- Düşmanlığı Çok Aşırı Olan Kimse

2414- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah'ın en sevmediği kimseler, şiddetli düşmanlık yapanlardır.” 882[882]

Açıklama:

Burada sözkonusu şiddetli düşmanlıktan maksat; haksız yere bir batılı ispat veya hakkı yok etmek hususundaki davadır.

3- Yahudiler ile Hıristiyanların Yollarına Tabi Olunması

2415- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Sizden öncekilerin yolarına karış karış ve arşın arşın mutlaka tabi olacaksınız. O derece ki, onlar eğer bir keler küçücük deliğine girecek olsalar, siz de onların arkasından gideceksiniz” buyurdu. Biz:
“Ey Allah'ın resulü! Onlar, Yahudiler ile Hıristiyanlar mı?” diye sorduk. Resulullah (s.a.v.):
“Onlardan başka kimler olacak!” buyurdu. 883[883]

Açıklama:

Hadisin devamında isim vererek yöneltilen bir soru üzerine Hz Peygamber o toplumların Farslar ve Rumlar olduğunu ifade buyurmuştur. Ebû Said eî-Hudrî rivayetinde de karış karış peşinden gidilecek ümmetlerin Yahudi ve Hristiyanlar mı olduğu sorulmuş Efendimiz de *“Onlardan başka ya kim olacak?”* buyurmuştur. 884[884]

Toplum olarak Fars ve Rumlar, ümmet olarak Yahudi ve Hristiyanlar açıkça zikredilmek suretiyle İslâm dışı kültür odaklarının hemen hepsinin müslümanlara olumsuz etkisi olacağı açıklanmış, onlann ve onlara benzer diğer yabancı milletlerin gidişatını taklid etmekten müslümanlar sakındmlmıslardır. Öteki milletleri taklidin onların girebilecekleri bir keler deliğine girme teşebbüsüne kadar varacağı yine Ebû Said rivayetinde yer almaktadır. Hatta hadisin Ibn Abbas'tan gelen bir başka rivayetinde [885][885] “Sokakta annesiyle zina etmek” gibi çok çirkin bir ahiakî zaaf noktasına ulaşacağına bile dikkat çekilmektedir. Bu misal, kör taklidin toplumu götüreceği iflas noktasını çok çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

İslâm Farkı

müslümanlann adım adım karış karış eski milletlerin gidişatına ayak uyduracağını hiç bir tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta bildiren hadis-i şerîf, bir yandan zaman içinde müslümanlarda görülecek kimlik aşınmasını belirlerken, bir yandan da bu erozyonun kimlerin etkisiyle ve nasıl gerçekleşeceğine işaret etmektedir Ama aynı zamanda hadisimiz içerdiği ciddî uyarı dolayısıyla müslümanın gündemini de tesbit etmektedir: islâm farkım korumak. Yada “İslâm'da sebat etmek”. İsterseniz siz buna İslâm dışı hiç bir çizgiyi benimsememek, sekülerleşmemek, gayr-i müslimlere hiç bir şekilde pirim vermemek de diyebilirsiniz. Hatta laikteşmemek de deseniz olur.
Bu anlamda bir sebat, hayatı ve şartları görmezden gelmek değil, her hal ve şartta kendi özellik ve güzelliklerini sürdürebilme cehdi içinde olmak demektir. Bu yönüyle de vazgeçilmez bir kimlik ve kişilik mücadelesidir. Merhum Kamil Miras'ın ifadesiyle söyleyecek olursak, “Her dinin ve her içtimaî teşekkülün kendisine has bir medeniyeti ve diğerlerinden ayıran evsaf-ı farikası vardır ki, milletlerarası varlığını ancak ve muhakkak o hususî vasıflarıyla muhafaza eder. İslâm dininin, İslâm ümmetinin de hiç bir dini ve hiç bir milleti taklide ihtiyacı olmayan üstün bir medeniyeti vardır. Bu bedihî hakikate mebni Resûl-i Ekrem bu yüce varhğımmm muhafaza etmemizi emredip mukallidlik derekesine düşmekten men'etmiştir. “ [886][886]

Anlaşılmaktadır ki İslâm'da sebat etmek, müslümanlar için zorlu ve fakat soylu bir tavırdır. *“Zaman sana uymazsa, sen zamana uy”* sözü, tam bir kişiliksizliği ve büyük bir iflası ifade etmektedir. Hayata uymak değil, hayatını hakka uydurmak gibi kutlu bir amacı bulunan müslümanlarm bu tür aldatmacalara karşı uyanık olmak ve kararlı davranmak zorunda oldukları açıktır. [887][887]

4- Sözlerinde Ve Davranışlarında Aşırı Gidenler

2416- Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “"Resulullah (s.a.v.):
“Taşkınlar helak olmuştur” buyurdu. Resulullah (s.a.v.) bu sözü üç defa tekrarladı.” [888][888]

Açıklama:

Bu hadiste kastedilen husus; sözlerinde, fiiilerinde haddi aşan, taşkınlık yapan kimselerdir. Ne söylediğini bilmeyen, ölçüsüz konuşan ve aşırı fiillerde bulunun bu gibi kimseler, insanlar tarafından sevilmedikleri ve çok defa yaptıklarının cezası olarak bir şekilde ödedikleri gibi, ahiretlerinin harap olacağına işaret olmasıdır.

5- Ahır Zamanda İlmin Kaldırılıp Alınması Ve Cehalet ile Fitnelerin Ortaya Çıkması

2417- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Size, Resulullah (s.a.v.)'den işittiğim bir hadisi rivayet edeyim mi? Bu hadisi, Resulullah (s.a.v.)'den işitmiş olarak benden sonra size hiç kimse rivayet etmez:
“Kıyamet alametlerinden bazıları; ilmin kaldırılması, cehaletin ortaya çıkması, zinanın yaygınlık kazanması, içki içilmesi, erkeklerin gidip geriye kadınların kalmasıdır. Hatta elli kadının bir tek bakanı olacaktır.” [889][889]

2418- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):

“Kıyametin kopma zamanı yaklaşacak, ilim alınacak, fitneler ortaya çıkacak, (kalplere) aşırı cimrilik yerleşecek ve here çoğalacaktır” buyurdu. Sahabiler:
“Here nedir?” diye sordular. Resulullah (s.a.v.):
“Öldürme olayları” diye cevap verdi.” [890][890]

2419- Abdullah İbn Amr İbnu'1-As (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'i:
“Doğrusu Allah, ilmi insanlardan çekip çıkarmaz. Fakat ilmi, alimleri almakla kaldırır. Nihayet hiçbir alim bırakmadığı zaman insanlar bir takım cahilleri başkanlar edinirler. Onlara soru sorulur. Onlar da ilimsiz oldukları halde fetva verirler. Bu suretle hem saparlar ve hem de saptırırlar” buyururken işittim.” [891][891]

6- Güzel Bir Çığır Yada Kötü Bir Çığır Açan, Hidayete Yada Sapıklığa Çağıran Kimse

2420- Cerîr b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bedevilerden bazı insanlar, Resulullah (s.a.v.)'e gelmişlerdi. Üzerlerinde yün elbiseler vardı. Resulullah (s.a.v.) onların bu kötü hallerini gördü. Onlara şiddetli bir ihtiyaç/fakirlik isabet etmişti. Bunun üzerine insanları, onlara sadaka vermeye teşvik etti. Fakat İnsanlar sadaka verme hususunda gevşek davranmışlardı. Hattâ Resulullah (s.a.v.)'in yüzünde bundan dolayı bir üzüntü alameti görülmüştü. Sonra Ensar'dan bir kimse, bir kese gümüş getirdi. Sonra bir başkası geldi. Sonra sahabiler, birbirinin peşinden geldiler. Nihayet Resulullah (s.a.v.)'in yüzünde sevinç alameti belirmişti. Resulullah (s.a.v.):
“Bir kimse İslâm'da güzel bîr çığır açar da, kendisinden sonra onunla amel edilirse, o kimseye açtığı bu çığırla amel edenlerin ecri kadar ona sevab yazılır. Amel edenlerin ecirlerinde de bir şey eksilmez. Her kim İslâm'da kötü bir çığır açar da kendinden sonra onunla amel olunursa, o kimsenin aleyhine bu çığırla amel edenlerin günahı kadar günah yazılır. Amel edenlerin günahlarından da bir şey eksilmez” buyurdu.” [892][892]

2421- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kim insanları hidayete çağırırsa, bu çağrıya uyup onun ardından gidenlerin sevabı kadar bir sevab o kimsenin lehine olacaktır. Kendisine verilen bu sevab, tabi olanların sevabından bir şey eksiltmez. Her kim de insanları bir sapıklığa çağırırsa, bu çağrıya tabi olanların günahı kadar bir günah kendi aleyhine olacaktır. Kendisine verilen bu günah, tabi olanların günahlarından hiçbir şey eksiltmez.” [893][893]

Açıklama:

Bu hadis, hayırlı İşler yapmanın teşvik edildiğini, kötü çığır açmanın da haram olduğunu ifade eden açık bir delildir. Hayrlı bir çığır açıp diğer insanların o çığırdan gitmesine sebep olan kimse, kıyamet gününe kadar o yoldan gidenlerin sevabına nail olacağı gibi, kötü çığır açan da kıyamet gününe kadar o yoldan gidenlerin kazandığı günahlar kadar günah kazanmakta devam edecektir.
Davet edildikleri hayırı işleyenlerin sevabının, onu işjeyenler kadar, aynen davet eden kişiye de yazılması, onu işleyelerin bu dan kazandıkları sevabı eksiltmediği gibi; şerri işleyenlerin günahının, aynen ona davet eden kişiye de yazılması, o şerri işleyenlerin bu serden kazandıklan günahı eksiltmez. Ancak bu konuyu:
“Herkesin kazandığı yalnız kendisine aittir. Kendi günah yükünü taşıyan hiçbir kimse bir başkasının günah yükünü taşımaz” [894][894] ayet-i kerimesi ile karıştırmamak lazım. Çünkü, burada, bir kimsenin, diğer bir kimsenin günahını çekeceği ifade edilmiyor. Sadece bir kimsenin, işleyeceği günahtan kazandığı vebal kadar, vebal yükleneceği ifade edilmektedir ki ayet-i kerimede kasdedilen mesele ile bu mesele birbirlerinden tamamen farklıdırlar. [895][895]

48. ZİKİR, DUA, TEVBE VE İSTİĞFAR BOLUMU

Zikir:

Anma, anımsama, ezberleme, hatırlama. Söylenmesi tavsiye edilen hamd, sena ve dua için kullanılan sözler. Bazı alimler zikri, insana sevap kazandıran her türlü hareket olarak tarif etmişlerdir.
Zikir, üç çeşittir.
1- Dil ile zikir, Yüce Allah'ı güzel isimleri ile anmak, O'na hamdetmek, teşbihte bulunmak, Kur'ân'ı okumak ve dua etmektir. Bu çeşit zikri dile getiren birçok âyet vardır.
2- Kalb ile zikir de, Yüce Allah'ı gönülden anmaktır. Bu bir nevi tefekkürdür.
3- Beden ile zikir ise, vücudun bütün organlarının Allah'ın emirlerini yerine getirmeleri ve yasaklarından sakınmaları ile olur. Bu da kişinin kendi vücudunun organlarını Allah'ın yolunda bulundurması ile mümkündür

Dua:

Sözlükte; çağırmak, davet etmek, rağbet etmek, yardım istemek gibi anlamlara gelir. Çoğulu, “Deavâf”tir.
Dua; bir ibadet, kulluğun özü, Rabbe dönüş ve yönelişin adıdır. Kulluktan bahsedilen bir yerde, duadan bahsetmemek mümkün değildir.
Dua, kulun düşüncesinin Rabbe takdim edilmesi şeklidir. Kul, erişemeyeceği ve gücüyle elde edemeyeceği her şeyini, mutlak iktidar sahibi olan Allah'tan ister.
Günümüzde sadece beş vakit namazın veya belli bir kısım ibadetin sonuna sıkıştırılarak küçültülen dua, gerçekte, hayatın ve hayat ötesinin en büyük lazımıdır.
Dua; rıza-i ilahinin şifresi, cennet yurdunun da anahtarı, kalplerin şifası, ruhların gıdası, kulun Rabbine karşı şükran ve vefasıdır.
Kısaca dua; insan ile Allah arasında bir haberleşme yada iletişim olarak tanımla-nabilinir. Dua ile insan, doğrudan doğruya Allah'a başvurmakta ve O'nunla konuşmaktadır.
Dua eden insanın, bir taraftan Allah'a olan kökîü bağımlılığını ifade etmesi, diğer taraftan da O'nun yüce kudretine duyduğu çok derin bir güven ve itimat, biri diğerinden aynlmaz şekilde duada yer almaktadır.

Duanın, gerek organsal ve gerekse de ruhsal bir takım hastalıkları tedavi edici gücü ve özelliği, öteden beri bilinmektedir. Çünkü dua eden insan, kendisine hile ve kurnazlık yapmak mümkün olmayan Allah'a her şeyi söyleyerek kendi kendisiyle ilgili ve kendisinin Allah'la ilişkisi konusundaki hakikati gizleyip saklamadan olduğu gibi anlatır.
Dua, sesli yada sessiz, belli bir formüle göre yada insani durumun gerektirdiği yerde serbest ve sade ifadelerle yapılabilînir.
Yine dua, insanın duygularını, tepkilerini, istek ve ihtiyaçlarını ifade ettiği için duygu ve istekleri kadarda çeşitlidir.

Tevbe:

Sözlükte; rücu etmek, geri dönmek, pişman olmak, nedamet duymak, yaptığı günahı bırakıp Cenab-ı Hakk'a yönelmek. Asıl anlamı geri dönmektir. Yüce Allah'ın bir ismi, bîr sıfatı olarak “Et-Tevvâb” ise itaata yönelerek Allah'a dönen kişinin istediği bağışlanmayı kabul edip o tevbekâr kulunu huzuruna alan ve onu affeden anlamındadır. Bu itibarla tevbe, kul hakkında günahlardan dönmeyi, yüce Rabb'İmiz hakkında da cezalandırmaktan dönmeyi ifade eder, yani kul Rabb'ine döner, Rabb'i de onun bu yönelişini kabul eder ve onu cezalandırmaktan vazgeçer.

İstiğfar:

Allah'tan günah ve hatalarının bağışlanmasını isteme, mağfiret dileme.
İstiğfar lafzını veya manasını içeren her duaya istiğfar denir. Gerek Kur'an-ı Kerim'de ve gerekse hadis-i şeriflerde istiğfar teşvik edilmiştir. Kur'an-ı Kerîm'de;
“Rabbinizden bağışlanma dileyin, doğrusu o, çok bağışlayandır” [896][896]

“Ey Muhammed Sabret! Allah'ın verdiği söz şüphesiz gerçektir. Suçunun bağışlanmasını dile; Rabbini akşam, sabah överek teşbih et” [897][897] buyurulmaktadır.

Hz. Peygamber (s.a.v.), bizzat kendisi istiğfara devam etmiş, ümmetini de istiğfar etmeye teşvik etmiştir.[898][898]

1- Yüce Allah'ı Zikretmeye Teşvik

2422- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Yüce Allah şöyle buyuruyor:
“Ben kulumun Bana olan zannının yanındayım. Beni zikrettiği zaman da Ben onunla beraberim. O, Beni gönülden zikrederse onu gönlümden zikrederim. Topluluk arasında zikrederse, onu o topluluktan daha hayırlı bir topluluk arasında zikrederim. Bana bir karış yaklaşırsa, Ben ona bir arşın yaklaşırım. Bir arşın yaklaşırsa, Ben ona bir kulaç yaklaşırım. O Bana yürüyerek gelirse, Ben ona koşarak gelirim.” [899][899]

Açıklama:

Nevevî'ye göre bu hadisin anlamı şu şekildedir: Kim ibadet ve hayır işlemekle bana yaklaşırsa, ben de rahmet, desteklemek, yardımcı olmak ve başarılı kılmakla ona yaklaşırım. Kulum ibadet ve tatlarını artınrsa ben de bu İkramımı artırırım. Eğer kulum ibadet ve taatıma hız verirse ben de bol rahmetimi ona yağdırmakla yaptığının fazlasını veririm ve maksadına ulaşması için fazla yorulmasını şart koşmam. Yani kul Allah'a kulluk görevini yerine getirme hususunda gösterdiği gayret derecesine göre ilahi lütfa kavuşur.
Zikir, sadece lisan ile kayıtlanamaz. Aksine organlarla ilgili her şey buna dahildir. Lisanla olan zikir, övgüyle; gözlerle yapılan zikir, ağlamakla; ellerle yapılan zikir, vermekle; kulakların zikri, dinlemekle; bedenin zikri, kulluk görevlerini yerine getirmekle; kalbin zikri, korku ve ümitle; ruhun zikri, yapılması istenilen emirlere teslimiyet ve boyun eğmekle olur.
Arşın, parmak uçlarından dirseğe kadar olan kısımdır. 48.cm'iik bir ölçü birimidir.

2423- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) Mekke yolunda yürümekteydi. Derken “Cümdan” denilen bir dağın yanından geçti. Yanındakilere:
“Yürüyün! Bu, Cümdan dağıdır. Müferrid olanlar öne geçip ilerlemişlerdir” buyurdu. Sahabiler:
“Ey Allah'ın resulü! Müferrid olanlar ne demektir?” diye sordular. Resulullah (s.a.v.):
“Allah'ı çok zikreden erkekler ile Allah'ın çok zikreden kadınlardır” buyurdu. [900][900]

2- Yüce Allah'ın İsimleri Ve Onları Ezberleyenlerin Fazileti

2424- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Onları kim ezberlerse cennete girer. Allah, tektir. Tek olanı sever.”
Bir rivayette:
“Kim bu isimleri sayarsa” ifade yer almaktadır.” [901][901]

Açıklama:

İslâm'ın, insanlara, Allah'ı tanıtmak için başvurduğu yolardan birisi de; Allah'ın güzel isimlerini Esmâul-Hüsna'yı ve yüce sıfatlarını öğretme yoludur.
Hiç kuşkusuz yüce Allah, her istek ve arzunun gerçekleşmesini bir sebep bağlamış ve her gayeye götüren yoiu götürmüştür. İman ise, gaye ve arzuların en büyüğü ve en önemlisidir. Allah, imanı zayıflatan ve ortada kaldıran sebepleri var ettiği gibi, elde edilmesini ve güçlenmesini sağlayan sebepleri de var etmiştir.
Kişiyi imana götüren ve imanını kuvvetlendirmesine en büyük sebeplerden birisi; yüce Allah'ı layık olduğu şekliyle tanımaktır. Allah'ı zatıyla tanımak gücüne ve yeteneğine sahip olamadığımıza göre O'nu ancak isimleri ve sıfatlarıyla tanıyabiliriz.
İmanın elde edilmesini ve kuvvetlenmesini sağlayan en önemli hususlardan birisi de; yüce Allah'ın Kur'an ve Sünnette geçen güzel İsimlerini bilmek, onların manalarını anlamaya çalışmak ve onlarla

Allah'a kulİuk etmektir. Çünkü yüce Allah, bu konuda şöyle buyurmaktadır:
“En güzel isimler (=el-Esmâu'l-Hüsnâ), Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin”[902][902]
Kur'an-ı Kerim'de “İsim” kelimesi, Allah lafzına veya onun yerini tutan zamire, ayrıca Rab kelimesine izafet yoluyla nispet edilmiş, çoğul şekli olan “Esma” ise bağlı “En güzel” anlamındaki “el-Hüsnâ” kelimesiyle sıfat tamlaması oluşturarak “El-Esmâul-Hüsnâ” şeklinde dört defa Allah'a nispet edilmiştir.
İslam dininin telkin ettiği yüce yaratıcının öz adı, “Allah” kelimesidir. Bunun dışında O'nu hatırlatacak kelimeler seçilirken, hem zât-ı ilahiyyeyi niteleyen kavramlara uygun düşmeli ve hem de tazim ile hürmet unsurlarını taşımalıdır. Bu ikinci şartın gerçekleşebilmesi için, isimlerin, naslardan seçilmesi ve naslarda yer almayan kelimelerin O'na nispet edilmemesi gerekir. Çünkü İsim, İşaret ettiği varlık için ifade edeceği mana açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla bazı kelimelere İlahük makamına yakışmayacak anlamlar yükleyerek bunlan yaratıcıya nispet etmek veya O'na ait kavramları ve bunları dile getiren isimleri O'ndan başkasına vermek, Esmâu'l-Hüsnâ konusunda eğri yola sapmak kabul edilmiştir.
Esmâu'l-Hüsnâ'nın sayısı konusunda başvurulacak kaynak, şüphesiz ki Kur'an ve hadistir. Kur'an-ı Kerim'de çeşitii kelime kalıplanyla zât-ı İlâhiyyeye nispet edilmiş olarak yer alan kavramlann sayısını 313'e ulaştıranlar vardır.” [903][903]
Allah'ın doksan dokuz isminin olduğunu ve bunları benimseyenlerin cennete gireceğini ifade eden hadisi, Buhârî ile Müslim gibi otoriterler rivayet etmiş, Tirmizî'nin rivayetinde ise bu isimler tek tek zikredilmiştir. Bu isimlerden 93'ü Kur'an-ı Kerim'de yer aimış, diğer 6 isim ise başka kelimelerle yine O'na izafe ediimiştir. İşte bu liste, İslam dünyasında meşhur olmuş ve dua ile niyaz amacıyia okunmuştur. Bununla birlikte Esmâu'l-Hüsnâ ile İlgilenen alimlerin çoğunluğuna göre, ilahi isimler, bu 99'dan ibaret değildi. [904][904]
Sayılan ne olursa olsun, çeşitli kelime kalıplarıyla Allah'a nispet edilen isimler, şüphe yok ki aşkın yaratıcıyı nitelendiren ve O'nu insan anlayışına yaklaştıran kavramlardır. Naslarda yer alan bu kavramları tereddütsüz benimsedikten sonra kelam alimleri, nasla

sabit olmayan bir kavramı Allah'a izafe etmenin meşruiyetini tartışmışlardır. Nasların nitelendirdiği genel uluhiyyet anlayışına ters düşmemek şartıyla bunu meşru görenler olduğu gibi, doğru bulmayanlar da olmuştur.

Bunu meşru gören Gazzâlî ve Râzî'ye göre, bu konuda “İsim” ile “Vasıf” birbirinden ayrı düşünülmelidir. Nasla sabit olmayan bir ismi Allah'a nispet etmek meşru değildir. Bununla birlikte uluhiyyete ters düşmeyen bir kavramla O'nu nitelendirilmesi mümkündür.” [905][905]

İsim veya sıfat olarak Allah'a nispet edilen bütün kavramlar, tek bir zatı nitelendirdiğinden tevhidi zedeleyici herhangi bir çokluğa sebep teşkil etmez. Aynca Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, bir münacatında Allah'a ait isimlerin bilinme derecelerini sayarken sonuncu derece olarak, “Yada gayb ilminde bırakıp kendin için tercih ettiğin isimlerin” [906][906] demek suretiyle Hz. Peygamber (s.a.v.)'inde bilmediği ilahi isimlerin bulunduğu fikri ortaya çıkmaktadır.

Bu görüşü kabul etmeyen Selef ekolü alimleri ise; yüce Allah'ın isimlerinin, tevkifî olduğunu, çünkü bu isimlerin, naslarla bildirildiğini, bu konunun aklın sahasına girmediğini, o halde Esmâu'l-Hüsnâ konusunda Kur'an ve Sünnetin bildirdiklerinin dışına çıkmamak gerektiğini, yüce Allah'a kendisinin vermediği bir ismi vermenin veya O'nun, kendisine verdiği bir ismi inkar etmenin, Allah'a karşı yapılmış bir haksızlık olduğunu belirtmişlerdir.

Esmâu'l-Hüsnâ listesinde yer alan 99 ismi çeşitli şekillerde gruplandırmak mümkündür. Konu ile ilgilenen ve eserleri günümüze kadar ulaşan ilk dönem kelamcılarından Ebu Abdullah el-Hâlimî, Esmâu'l-Hüsnâ'yı; Allah'ın varlığını, birliğini, yaratıcılığını, benzersiz oluşunu ve kainatı yönettiğini ifade eden isimler olmak üzere beş gruba ayırmış ve her gruba giren isimlerin ne anlama geldiğini açıklamıştır. [907][907]

Yüce Allah'ın isimlerinin hepsi, güzeldir. Bu isimlerin tamamı, mutlak kemale ve mutlak övgüye delalet eder. Bu isimlerin her bîri, kendi sıfatlarından türemiştir. Dolayısıyla da sıfat olmak, isim olmaya engel değildir. Kulların sıfatlan ise, isim olmaya engeldir. Çünkü bu sıfatlar, onlarından fiillerinden meydana gelmiş olup kullar arasında ortaktır. Bu ortaklık, özel isim olmalarını engellemektedir.

Yüce Allah'ın isimlerinden bazısı, O'nun fiilleriyle ilgilidir. Hâlık, Rezzâk, Muhyî, Mumît gibi. Bu tür isimler, O'nun fiillerine delalet eder.

O'nun isimlerinden bazısı, “el-Azîz”, “el-Hakîm” gibi tek başına ifade edilebildiği gibi, pek çoğu “Ya Azîz”, “Ya Halım” gibi başka bir ekle birlikte de söylenebilir.

Yüce Allah için kullanılan isimlerden mastar ve fiil türetilerek bunlarla Allah'tan haber verilmesi caizdir. Örneğin, “es-Semî”, “el-Basîr”, “el-Kadîr” isimleri, yüce Allah'a ait isimler olmakla birlikte, bu isimler, “Sem” işitmek, “Basar” görrnek, “Kudret” güç yetirmek şeklinde de kullanılabilir.

İsim ve sıfatlar, yüce Allah'ın, kendini insanlara tanıttığı vesileler ve kalbin doğrudan doğruya Allah'a açıldığı pencerelerdir. Çünkü bu isim ve sıfatlar, vicdanı harekete geçirmekte ve ruhun önünde Allah'ın celâl ve azamet nurlarının müşahede edildiği geniş ufuklar açmaktadır.

Bu isimler, yüce Allah'ın şu ayet-i kerimede belirttiği isimlerdir:

“De ki: “İster Allah deyin, ister Rahman deyin, hangisini derseniz deyin, “En güzel isimler” Onundur.” 908[908]

Yine bu isimlerle dua etmemiz emredilmektedir.

“En güzel isimler Allah'ındır. O'na, o isimlerle dua edin/zikredin” 909[909]

Tirmizî'nin yaptığı rivayette şu fazlalık vardır:

“O Allah ki O'ndan başka ilâh yoktur. Rahmandır. Rahîm'dir. el-Melik, Kuddûs, es-Selâm, el-Mü'min, el-Müheymîn, el-Azîz, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, el-Hâlık, el-Bâriu, el-Musavvir, el-Gaffâr, el-Kahhâr, el-Vehhâb, er-Rezzâk, el-Fettâh, el-Alîm, el-Kâbıd, el-Bâstt, el-Hâfid, er-Râfi', el-Muizz, el-Müzill, es-Semî', el-Basîr, el-Hakem, el-Adl, el-Latîf, el-Habîr, el-Halîm, el-Azîm, el-Gafûr, eş-Şekûr, el-Aliyy, el-Kebîr, el-Hafîz, el-Mukît, el-Hasîb, el-Celîl, el-Kerîm, er-Rakîb, el-Mucîb, el-Vâsi1, el-Hakîm, el-Vedûd, el-Mecîd, el-Bâis, eş-Şehîd, el-Hakk, el-Vekîl, el-Kaviyy, el-Metîn, el-Veîiyy, el-Hamîd, el-Muhsî, el-Mubdiu, el-Muîd, el-Muhyî, el-Mumît, el-Hayy, el-Kayyûm, el-Vâcid, el-Mâcîd, el-Vâhid, el-Ahad, es-Samed, el-Kâdir, el-Muktedir, el-Muahhir, el-Evvel, el-Ahir, ez-Zâhir, el-Bâtin, el-Vâli, el-Müte'âli, el-Berr, et-Tevvâb, el-Müntekim, el-Afuvv, er-Raûf, Mâliku'l-Mülk, Zü'1-

Celâli ve'1-İkrâm, el-Muksit, el-Câmi', el-Ganiyy, el-Muğnî, el-Mâni', ed-Dârr, en-Nâfi', en-Nûr, el-Hâdî, el-Bedî', el-Bâkî, el-Vâris, er-Reşîd, es-Sabûr." 910[910]

Yüce Allah'ın "Güzel İsimleri" (=Esmâu'l-Hüsna'sı)nin manaları şunlardır:

1- Allah: Lafza-i Celaldir. Vacibu'l-vücud ve bütün övgülere layık mukaddes ilahî zata delalet eden özel bir isimdir. Diğer isimlerin her biri de, Yüce Allah'ın yüce sıfatlarından birine delalet etmektedir. Bundan dolayı hem lafza-i celalin sıfatı olması ve kendisinden bununla haber vermesi caizdir.

2- er-Rahmân: En güzel nimetleri veren.

3- er-Rahîm: İlginç nimetleri veren.

4- el-Melik: Mülkünde dilediği gibi tasarruf eden.

5- el-Kuddûs: Ayıp ve kusurlardan arınmış olan.

6- es-Selâm: Kullarıma güvence veren.

7- el-Mü'min: Kullarını azaptan emin kılan ve onlara yaptığı vaadi yerine getiren.

8- el-Muheymin: Egemen olan.

9- el-Azîz: Üstün gelen.

10- el-Cebbâr: Emirlerini yerine getiren ve kullarının işlerini düzenleyen.

11- el-Mütekebbir: Azamet sıfatlarına tek sahip olan.

12- el-Hâlık: Yaratıkları, yoktan var eden veya buna gücü yeten.

13- el-Bârîu: Ruh taşıyanı yaratan ve bir aslı olanı var eden.

14- el-Musawir: Her şeye özel şeklini veren. O halde Hâlık: Eşyayı ilk defa var eden veya buna gücü yeten. Bârîu ise: Yaratıkları ortaya çıkaran. Musavvir ise: eşyaya uygun şekil veren.

15- el-Gaffâr: Bağışlaması çok olan ve günahları örten.

16- el-Kahhâr: Her şeyi elinde tutan ve bütün yaratıklara egemen olan.

17- el-Vehhâb: Nimetleri çok, hediyeleri ile ikramlan sürekli olan.

18- er-Rezzâk: Rizıkîarı ve rızıkların sebepleri yaratan.

19- el-Fettâh: Kullarına rahmet hazinelerini açan.

20- el-Alîm: Her şeyi bilen ve hiçbir şey kendisine gizli olmayan.

21- el-Kâbıd: Ruhları alan veya kullarından dilediğinin rızkını daraltan.

22- el-Bâsıt: Dilediğinin rızkını genişleten.

23- el-Hâfıd: Alçalmayı hak eden kişileri azab, zillet ve rüsvayiıkla alçaltan.
24- er-Râfi': Takva sahibi kullarından yükselmeyi hak edenleri yükselten.
25- el-Muizz: Dinine sarılanı galip kılan, yardım ve galibiyetini ona ihsan eden.
26- el-Muziîl: Düşmanlarını zelil eden.
27- es-Semî': Her şeyi işiten.
28- el-Basîr: Her şeyi gören.
29- el-Hakem: Hükmü geri çevrilmeyen veya hükmünden sorumlu tutulmayan.
30- el-Adl: Mutlak adalet sahibi olan.
31- el-Latîf: İşlerin aizliük ve İnceliklerini bilen.
32- el-Habîr: Bütün eşyanın hakikatine vakıf.
33- el-Halîm: Gazap ve öfkeye kapılmayan ve cezalandırmada acele etmeyen.

34- el-Azîm: Azametin bütün mertebelerine sahip olan.
35- el-Gafûr: Bağışlaması çok olan.
36- eş-Şekûr: Az bir amele büyük mükafat veren.
37- el-Aliyy: Aklın tasavvur ve zihnin idrak edemeyeceği mertebelerin en yücesine sahip olan.
38- el-Kebîr: İdrakinden akıl ve duygular aciz kalan.
39- el-Hafîz: Eşyayı bozulma ve dağılmadan, kulların amellerini de hiç bir şey kaybolmayacak şekilde koruyan.
40- el-Mukît: Maddi ve manevi gıdayı yaratan.
41- el-Hasîb: Kullarına yeterli gelen veya kıyamet günü onları hesaba çeken.
42- el-Celîl : Kemal ve celal sıfatlarıyla muttasıf olan.
43- el-Kerîm: Sualsiz ve karşılıksız kullarına veren.
44- er-Rakîb: Eşyayı murakabe ve mülahaza eden.
45- el-Mucîb: Kendisine dua edenlerin duasına icabet eden.
46- el-Vâsi1: İlmi ve rahmeti her şeyi kaplayan.
47- el-Hakîm: Sonsuz ilme sahip ve her şeyi yerli yerine koyan sonsuz hikmet sahibi.
48- el-Vedûd: Kullarına hayırı isteyen ve bütün hallerde onlara ihsan eden.
49- el-Mecîd: Şeref ve izzette eşi ve benzeri olmayan.
50- el-Bâis: Peygamberleri gönderen ve himmetler ile ölüleri dirilten.
51- eş-Şehîd: Bütün mahlukatı bilen.
52- el-Hakk: Değişmeden sabit kalan.
53- el-Vekîl: Kulların işlerini idare eden ve ihtiyaçlarını gören.
54- el-Kaviyy: Sonsuz kudret sahibi olan.
55- el-Metîn: Sonsuz kuvvet ve güç sahibi olan.
56- el-Veliyy: Yardımcı, dost.
57- el-Hamîd: Övülmeye gerçek lâyık olan.
58- el-Muhsî: İlminden hiç bir şey kaybolmayan.
59- el-Mubdiu: Eşyayı yoktan var eden.
60- el-Muîd: Yok olduktan sonra eşyayı tekrar var eden.
61- el-Muhyî: Her canlıya hayat veren.
62- el-Mumît: Canlılardan hayatı alan.
63- el-Hayy: Sonsuz hayat sahibi olan.
64- el-Kayyûm: Kendi kendine kaim olan, yeri ve gökleri ayakta tutan.

65- el-Vâcid: Dilediği her şeyi var eden ve sonsuz kudret sahibi olduğundan hiçbir şeye muhtaç olmayan.
66- el-Mâcid: Mecîd gibi sonsuz izzet ve şeref sahibi olan.
67- el-Vâhid: Bir.
68- es-Samed: İhtiyaçların giderilmesi için kendisine başvurulan.
69- el-Kâdir: Kudretli, kudret sahibi.
70- el-Muktedir: İktidarlı, iktidar sahibi.
71- el-Mukaddim: Varlık ve şerefte yada zaman ve mekanda eşyayı birbirine takdim eden.
72- el-Muahhir: Geri bırakan.
73- el-Evvel: Her şeyden önce ve ezeli olan.
74- el-Ahir: Her şeyden sonraya kalan ve ebedi olan.
75- ez-Zahir: Varlığını belgeleriyle ortaya çıkaran.
76- el-Bâtın: Zatıyla gizli ve zatını hiçbir kimse bilmeyen.
77- el-Vâlî: Eşyayı elinde tutan ve ona sahip olan.
78- el-Müteâlî: Noksanlardan münezzeh olan.
79- el-Berr: İyiliği çok ve ihsanı büyük olan.
80- et-Tewâb: Günahkâr kullarını tevbe etmeye muvaffak kılan ve tevbelerini kabul eden.
81- el-Muntekim: Cezayı hak edenleri cezalandıran.
82- el-Afuvv: Kendisine yönelenlerin günahlarını bağışlayan.
83- er-Raûf: Sonsuz şefkat ve rahmet sahibi olan.
84- el-Mâliku'1-mülk: Yerde ve göklerde her şey, irade ve isteğine göre hareket eden.
85- Zul-celâli ve'1-İkrâm: Şeref ve ikram sahibi olan, nimet ve iyilikleri bolca yayan.
86- el-Muksıt: Mazlumların hakkını adaletiyle zalimlerden alan.
87- el-Câmi': Ahiret gününde insanları.bir araya getiren ve hakikatleri toplayan.
88- el-Ganiyy: Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ve herkes kendisine muhtaç olan.
89- el-Muğnî: Kullarından dilediğini lütfuyla zengin kılan.
90- el-Mâni': Helak olma sebeplerini men eden.
91- ed-Dârr: Düşmanlanna cezasınrindiren.
92- en-Nâfi': Kullannı ve âlemi İyilİğİyle kuşatan.
93- en-Nûr: Kendi kendine zahir olan ve başkasını ortaya çıkaran.
94- el-Hâdî: Varlığını koruyacak her şeye hidayet ve irşad eden.

95- el-Bedî': Benzeri ve dengi olmayan.
96- el-Bâkî: Varlığı devamlı olan.
97- el-Vâris: Varlıkların yok olmasından sonra da baki kalan.
98- er-Reşîd: Kullarını irşad eden ve tasarrufları sonsuz hikmet ve isabetle sonuca ulaşan.
99- es-Sabûr: Ceza vermede acele etmeyen ve her şeyin vakti gelinceye kadar sabreden.
Kur'an-ı Kerim'de geçen “Allah'ın Güzel İsimleri” Esmâu'l-Husnâ şunlardır:

1- Yüce Allah'ın Zatı İle İlgili İsimler:

el-Vâhid, el-Ehad, el-Hakk, el-Kuddûs,es-Samed, el-Ganiyy, el-Evvel, el-Âhir, el-Kayyûm

2- Tekvin Yaratma İle İlgili İsimler:

el-Hâlık, el-Bâriu, el-Musavvir, el-Bedî'

3- Rabb, Rahman Ve Rahîm Dışında Sevgi Ve Rahmet Sıfatları İle İlgili İsimler:

er- Raûf, el-Vedûd, el-Latîf, el-Halîm, el-Afuvv, eş-Şekûr, el-Mü'min, el-Bârî, er-Refîu'd-Derecât, er-Rezzâk, el-Vehhâb, el-Vâsi'

4- Allah'ın Azameti Ve Celali İle İlgili İsimler:

el-Azîm, el-Azîz, ei-Aliyy, el-Müteâlî, el-Kaviyy, eî-Kahhâr, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, el-Kebîr, el-Kerîm, el-Hamîd, el-Mecîd, el-Metîn, ez-Zâhir, Zu'1-celâli ve'1-İkrâm

5- Yüce Allah'ın İlmi İle İlgili İsimler:

el-Alîm, el-Hakîm, es-Semî, el-Habîr, el-Basîr, eş-Şehîd, er-Rakîb, el-Bâtın, el-Müheymin.

6- Yüce Allah'ın Kudreti Ve İşleri Düzenlemesi İle İlgili İsimler:

el-Kâdir, el-Vekîl, el-Veiiyy, el-Hâfiz, el-Melik, el-Mâlik, el-Fettâh, el-Hasîb, ei-Muntekim, el-Mukît

7- Kuran-ı Kerim'de bizzat zikredilmeyen, fakat yine Ku'ran'da belirtilen Allah'ın fiil ve sıfatlarından alınan başka isimlerde vardır. Bunlar da şunlardır:

el-Kâbıd, el-Bâsıt, er-Râfİ', el-Muizz, el-Muzill, el-Mucîb, el-Bâis, el-Muhsi, el-Mubdiu, el-Muîd, el-Muhyî, el-Mumît, el-Mâliku'1-mülk, el-Câmi', el-Muğnî, el-Mu'tî, el-Mâni, el-Hâdî, el-Bâkî, el-Vâris,

8- Yine Kur'an-ı Kerim'de geçen manalardan alman diğer isimler ise şunlardır:en-Nûr, es-Sabûr, er-Reşîd, el-Muksit, el-Vâlî, el-Celîl, el-Adl, el-Hâfıd, el-Vâcid, el-Mukaddim, el-Muahhir, ed-Dârr, en-Nâfi'

Tekellüm ve irâde sıfatları da bunlara dahildir.

Bu konuda daha geniş bilgi için, bir çok alimin kitaplarından derlenerek hazırlanmış olan ve Karınca Yayınlarında çıkan “el-Esmâu'1-Hüsnâ” adlı kitaba bakabilirsiniz.

3- Duaya “Eğer Dilersen” Şartını Katmayarak Allah'a Kararlılıkla Yönelmek

2425- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Sizden birisi dua ettiği zaman duada kesinlik göstersin. “Allah’ın! Eğer dilersen bana ver!” demesin. Çünkü Allah'ı zorlayacak hiç kuvvet ve kimse yoktur.” [911][911]

2426- Ebu Hurevre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Sizden birisi dua ettiği zaman: “Allah’ın! Eğer dilersen beni bağışla!” demesin. Fakat istemede kararlılık göstersin. Rağbeti büyütsün. Çünkü Allah'a, verdiği bir şey büyük gelmez.” [912][912]

Açıklama:

Duada “Eğer dilersen ver” gibi ifadelerin kullanılmasının doğru olmayışının nedeni, bu tür ifadelerin, mecbur edilmesi mümkün olan

kimseler için kullanılmasından dolayıdır. Allah ise böyle bir şeyden münezzehtir. Vermek yada vermemek hususunda hiçkimse onu zorlayamaz.

4- Başına Gelen Bir Zarardan Dolayı Ölümü Temenni Etmenin Mekruh Olması

2427- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi, başına gelen bir zarardan dolayı kesinlikle ölümü temenni etmesin. İstemekten başka çaresi yoksa, o zaman 'Allah’ın! Benim için yaşamak lı ise beni yaşat, ölüm daha hayırlı ise canımı al!” desin” [913][913]

2428- Kays b. Ebi Hâzım'dan rivayet edilmiştir:
“Habbâb'ın yanına hasta ziyareti için girmiştik. Karnının yedi yerine dağlama tedavisi yapılmıştı. Hastalığının şiddetli ızdırabım ifade etmek için bize:
“Eğer Resulullah (s.a.v.) bize ölümü temenni etmemizi yasaklamamış olsaydı muhakkak ölümü temenni ederdim.” [914][914]

2429- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi ölümü temenni etmesin. Ölüm, kendisini gelmezden önce ölmeyi temenni etmesin. Çünkü sizden birisi öldüğü zaman ameli kesilir. Şu muhakkak ki, ömrü, mümin kimseye hayırdan başka bir şey artırmaz.” [915][915]

Açıklama:

Bir müslümanın kendisine isabet eden hastalık, fakirlik gibi bir sıkıntıdan dolayı ölümü temenni etmesi, o müslümana yakışmayan bir durumdur 'Çünkü kişinin mutlak olarak ölümü temenni etmesi caiz değildir. Ancak hayatında, dünyaya ve ahirete hayırlı olduğu sürece hayatta kalması, dünyaya ve ahirete zararlı hale gelince hayatının sona ermesi için temenni de bulunması yada dua etmesi caizdir.

Yine dinî hayata gelen bir felaketten dolayı Allah'a hakkıyla kulluk yapamaktan acizliğe düşerek ölümü temenni etmek de caizdir. Nitekim Hz. Ömer, ihtiyarlayıp da kulluk görevlerini yapmakta acizliğe düşünce:
"Allah'ın! Yaşlandım, kuvvetten düştüm. Ülkem İslam hudutları genişledi. Eksik, fazla kasızlık yapıp kusur işlemeden canımı al!" diye dua etmiştir.[916][916]
Kişinin salih amellerinin günahlarından çok olduğu, fitne ve fesattan uzak kaldığı yıllan; hayatının hayırlı dönemleridir. Fakat günahlarının sevabından daha çok olduğu zamanları, hayatının kötü olan yıllandır. İnsanın ilende nasıl bir hayat süreceği kendisi için meçhul olduğundan, eğer ölüm temennisinde bulunulacaksa, Allah'ın ilmine teslim olarak, "Allah'ın! Beni Refik-i A'lâya eriştir" şeklinde dua etmek, konumuzla ilgili hadise aykırı değildir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu sözü, bir Ölüm temennisi değildir. Zaten onun, hem dünya ve hem de ahiret için kamil manada bir hayata sahip ve buhayatın vefatına kadar bu şekilde süreceği kesin iken ölüm temennisinde bulunması düşünülemez.

5- Allah'a Kavuşmak İsteyen Kimseye Allah'ın Da Ona Kavuşmayı Dilemesi Ve Allah'a Kavuşmayı Sevmeyen Kimseye Allah'ın Da Ona Kavuşmayı İstememesi

2430- Ubâde İbnu's-Sâmit (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyie buyurmaktadır:
"Kim Allah'ı kavuşmayı dilerse Allah'da o kimseye kavuşmayı diler. Kim de Allah'a kavuşmayı hoş görmezse Allah'da o kimseye kavuşmayı hoş görmez." [917][917]

2431- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.):
"Kim Allah'ı kavuşmayı dilerse Allah'da o kimseye kavuşmayı diler. Kim de Allah'a kavuşmayı hoş görmezse Allah'da o kimseye kavuşmayı hoş görmez" buyurdu. Ben:
"Ey Allah'ın peygamberi! Bu, ölümden hoşlanmamak mıdır? Bu durumda hepimiz ölümden hoşlanmayız" dedim. Bunun üzerine

Resulullah (s.a.v.);
“Öyle değil! Fakat mümin kimseye Allah'ın rahmeti, hoşnutluğu ve cenneti müjdelendiği zaman o mümin kimse Allah'a kavuşmayı diler. Allah'da ona kavuşmayı diler. Kafir ise Allah'ın azabı ve gazabıyla müjdelendiği zaman Allah'a kavuşmaktan hoşlanmaz” buyurdu.[918][918]

6- Zikir, Dua Ve Yüce Allah'a Yaklaşmanın Fazileti

2432- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yüce Allah:
“Kulum Bana bir karış yaklaşırsa, Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Bir arşın yaklaşırsa, Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. O Bana yürüyerek gelirse, Ben de ona koşarak gelirim” buyurdu.[919][919]
Yüce Allah:
“Kim Bana bir hayırla gelirse ona bu hayırın on katı vardır. Fazla da veririm. Herkim (Bana) bir kötülükle gelirse onun cezası kötülük kadarıdır yada onu bağışlarım. (Kulum) Bana bir karış yaklaşırsa Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Bana kim bir arşın yaklaşırsa Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. Kim Bana yürüyerek gelirse Ben de ona koşarak gelirim. Kim Bana hiçbir şeyi ortak koşmamak kaydıyla yer dolusu günahla gelirse Ben de onu o günahın misli kadar mağfiretle karşılarım” buyurdu. [920][920]

7- Dünyada Azabın Peşin Verilmesi için Dua Etmenin Mekruh Olması

2434- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), müslümanlardan zayıflamış, kuş yavrusu kadar olmuş bir kimseyi ziyaret etti. Resulullah (s.a.v.), ona:
“Sen Allah'a herhangi bir şeyle dua ediyor ve yada O'ndan bir şey istemiyor muydun?” diye sordu. Adam:
“Evet, ben, “Allah’ın! Bana ahirette bir ceza vereceksen o cezayı bana dünyada ver” diye dua ediyordum” dedi. Bunun üzerine

Resulullah (s.a.v.):
"Subhanallah! Sen buna güç yetiremezsin! Sen: "Allahümme! A'tinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhiretî haseneten ve kmâ azâbe'n-nâr" "Allah'ın! Bize dünyada bir İyilik ver. Ahirette de bir güzellik ver. Bizi cehennemin azabından koru dîye dua etsen!" buyurdu.
Daha sonra Resulullah (s.a.v.) o adam için dua etti. Adam da iyileşti. [921][921]

8- Zikir Meclislerinin Fazileti

2435- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Doğrusu Yüce Allah'ın yeryüzünde seyahat eden bazı fazla melekleri vardır. Bunlar, ilim meclislerini araştırırlar, içerisinde sohbet olan bir meclis bulduklarında onlarla beraber otururlar ve kanatlarıyla birbirlerini dinlemeye teşvik ederler. Öyle ki kendileri ile dünya semanın arasını doldururlar. Cemaat dağıldığı zaman yükselirler ve gökyüzüne çıkarlar. Yüce Alla onların ne yaptıklarını çok iyi bildiği halde onlara:
"Nereden geldiniz?" diye sorar. Onlar da:
"Senin yeryüzündeki bazı kullarının yanından geldik. Onlar Sana teşbih ediyorlar, tekbir getiriyorlar, tehlilde Lâ ilahe illallah'da bulunuyorlar, Sana hamdedîyorlar ve Senden istekte bulunuyorlar" diye cevap verirler. Yüce Allah:
"Benden ne istiyorlar?" diye sorar. Onlar:
"Senden cennetini istiyorlar" derler. Yüce Allah:
"Onlar, benim cennetimi görmüşler mi?" der. Onlar:
"Hayır, yâ Rabbil" diye cevap verirler. Yüce Allah:
"Acaba cennetimi görmüş olsalar, ne yaparlar?" der. Melekler:
"Onlar Senden eman dilemektedirler" derler. Yüce Allah:
"Benden, hangi hususta eman dilerler?" der. Melekler:
"Senin cehenneminden, yâ Rabbil" diye cevap verirler. Allah:
"Onlar benîm cehennemimi görmüşler mi?" der. Melekler:
"Hayır!" diye cevap verirler. Yüce Allah:
"Acaba cehennemimi görmüş olsalar, ne yaparlar?" der. Melekler:
"Senden mağfiret dilerler" derler. Yüce Allah:

“Ben onları mağfiret ettim, onlara bütün istediklerini verdim, eman istedikleri şeyden de onlara eman verdim” buyurur. Bunun üzerine melekler:
“Ya Rabbi! içlerinde filânca kimse var, günahı çok bir kul. O, ancak oradan geçerken onlarla beraber oturdu” derler. Yüce Allah:
“Onu da affettim. Onlar, öyle kemal sahibi bir topluluklardır ki, onlarla birlikte oturan kimse kötü/hain durumda olmaz” buyurur.” [922][922]

Açıklama:

Bazı alimlere göre; bu melekler, Hafaza ve diğer meleklerden ayrı fazla olan bir takım meleklerdir. Bu meleklerin başka hiçbir görevi yoktur. Bunların maksadı, sadece ilim ve sohbet halkalarını gezip dolaşmaktır. Bu halkalarda; Allah'ın kelamı, Resulünün sünneti, Selef-i salihinin haberleri, zahidlerin ve büyük imamların sözlerinden bahsedilir.

9- “Allah’ın! Dünyada Bize İyilik Ver, Âhirette De İyilik Ver Ve Bizi Cehennem Azabından Koru” Şeklinde Dua Atmenin Fazileti

2436- Abdulaziz b. Suheyb'den rivayet edilmiştir: “Katade, Enes'e:
“Peygamber (s.a.v.) en çok hangi duayla dua ederdi?” diye sordu. Enes:
“Allahümme! A'tinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'1-âhireti haseneten ve kına azâbe'n-nâr”" Allah’ım! Bize dünyada bir iyilik ver. Âhirette de bir güzellik ver. Bizi cehennemin azabından koru şeklinde dua ederdi” dedi.
Hadisin ravisi Katâde:
“Enes, kısaca dua dua etmek istediği zaman bu sözlerle dua ederdi. Daha uzun dua etmek istediği zaman ise (diğer duaların) içerisinde bu duayı da okurdu” dedi. [923][923]
Enes (r.a)'ın, Hz. Peygamber (s.a.v.)'den naklen haber verdiği bu dua, Bakara sûresinin 201. âyetidir.
Bazı insanların sâdece dünya nimetlerini istedikleri, böyİelerine âhirette herhangi bir nasibin olmadığına işaret edildikten sonra, bir

kısım insanlann ise, hem dünyanın hem de âhiretin İyilik ve güzelliklerini isteyip “Bizi cehennem azabından koru” diye dua ettikleri bildirilmektedir.
Kelime olarak iyi, güzel, iyilik ve güzellik manalarına gelen “Hasene”; insanın nefsinde, bedeninde ve hallerinde elde etmekle sevineceği her türlü nimettir. Esasen “Güzel” demek olan “Hasen”, sevinç ve arzuyu gerektiren herhangi bir şeydir. “Hüsün” onun nefsinde müessir olan özel haldir.
Hafız İbn Hacer el-Askalanî, “Hasene”nin bu makamdaki tefsirinde âlimlerin ihtilaf ettiğini söyler. Bu konuda nakledilen görüşler şunlardır:
a- Dünyada faydalı ilim, helal rızık ile ibâdet ve âhirette ise Cennettir.
b- Dünya ve âhirette afiyettir.
c- Dünyanın hasenesi (iyisi), bolluk ile helal nzik ve ahiretin hasenesi sevab ve bağışlanmadır.
ç- Dünyanın hasenesi, ilim ve ilimle âmel ve ahiretin hasenesi, hesabın kolay olması ve Cennete girmektir.
e- Dünya hasenesi, kişinin dünyada arzu ettiği herşey sıhhat, geniş ev, güzel hanım, salih evlât, bol rızık, faydalı ilim ile salih amel ve ahiretin hasenesi ise Cennete girmek, hesabın kolay olması, Arasat'taki büyük korkudan emniyet gibi âhİrete müteallik şeylerdir.
f- Dünyanın hasenesi, sâiİha hanım ve ahiretin hasenesi hûrî, ateşin azabı da, kötü hanımdır.
g- Dünyanm hasenesi, helai rızık ile ilim ve ahiretin hasenesi ise Cennettir, h. Dünyanın hasenesi, ilim ile ibâdet ve ahiretin hasenesi ise af ile mağfirettir. Görüldüğü gibi bu görüşlerin birçokları birbirine çok benzemektedir.
Hatta bazıları aynı kelimelerle ifâde edilmiştir. Dünyanın hasenesi olarak ileri sürülen görüşlerin hepsinin, insanın arzusuna uygun düşüp ahiretin amellerine yardım eden hususlarda ve âhiret hasenesinin ise cennete girme veya buna vesile olan şeylerde birleştiği görülmektedir.
Ateşten korunmayı istemek, haramlardan kaçınmak, şüpheli şeylerden uzaklaşmak gibi daha dünyada gerçekleştirilmesi gereken sebebleri de içine alır. O halde “bizi cehennem azabından koru” diye dua eden bir kimse, aynı zamanda dünyada iken haramlardan kaçınma konusunda Allah'a dua etmiş olur.

Açıklama:

Hadis, Peygamber (s.a.v.)'in çok kere bu âyeti okuyarak dua ettiğini bildirmektedir. Buna sebep, âyet-i kerimenin öz bir şekilde dünya ve ahiretin tümünü kapsamış olmasındandır.

10- "La İlahe İllallah" (Tehlil) ile "Subhanallâh" (Tesbih) Demenin Ve Dua Etmenin Fazileti

2437- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Kim bir günde yüz defa "Lâ ilahe Allâllâhu, vahdehu lâ şerike lehu, lehu'l-mülkü ve lehu'l-hamdu ve huve alâ külli şey'in kadir" "Allah'tan başka İlah yoktur. O, tektir, ortağı yoktur. Mülk/hakimiyet O'nundur. Hamd, O'nmdur. O, her şeye kadîrdir" derse, bu dua, o kimse için on köleyi hürriyetine kavuşturma sevabına denktir ve ona yüz hasene yazılır ve yüz günah da silinir. Bu dua, o kimse için, akşama kadar şeytanın şerrinden güvence olur. Hiç kimse, o kimsenin bu duayı okumasından daha faziletli bir dua getiremez. Meğer ki bu duayı ondan daha çok okuyan bir kimse olsun.
Her kim günde yüz defa "Subhânallâh ve bihamdihi" Allah'ı, hamdederek teşbih ederim derse, o kimsenin Allah'ın hakkı olan günahları deniz köpüğü kadar bile çok olsa dökülür."[924][924]

Açıklama:

Bu hadis,
Eğer siz, men olunduğunuz büyük günahlardan çekinirseniz Biz sizin diğer günahlarınızı sileriz" [925][925] ayeti bağlamında düşünüldüğü zaman büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe küçük günahların bu şekilde affedileceğini belirtmektedir. Yalnız bu, Allah'ın hakkı olan hususlarda geçerlidir. Kul hakkı olan hususlarda geçerli değildir.

2438- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;

“Bir kimse, sabaha girerken ve akşama girerken yüz defa “Subhânallâh ve bihamdihi” Allah'ı, hamdederek teşbih ederim derse, kıyamet gününde hiçbir kimse onun okuduğu bu duadan daha faziletli bir dua getiremez. Sadece onun okuduğu bu dua kadar okumuş olan veya ondan daha fazla okumuş olan kimse bundan müstesnadır.” [926][926]

2439- Ebu Eyyûb el-Ensârî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kim on defa “Lâ ilahe illâllâhu, vahdehu lâ şerike lehu, lehuİl-mülkü ve lehu'l-hamdu ve huve alâ kuIH şey'in kadir” Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir, ortağı yoktur. Mülk/hakimiyet O'nundur. Hamd, O'nındur. O, her şeye kadirdir) derse, İsmail oğullarından dört kişiyi hürriyetine kavuşturmuş gibi sevab kazanmış olur.” [927][927]

2440- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İki kelime vardır ki; dile kolay, mizanda ağır gelir ve Rahmân'a sevimlidir. Bunlar; “Subhânallâhî ve bihamdihi”, “Subhânallâhî'1-azîm” Allah'ı ham diyle birlikte noksanlıklardan tenzih ederim, Yüce Allah'ı noksanlıklardan tenzih ederim kelimeleridir.” [928][928]
(Teşbih: "Subhânallâh" demektir. Bazen bu söze başka kelimeler eklenir ve Allah'ın yüceliği bu sözlerle dile getirilir. Subhânallâh' kelimesinin özlü anlamı şöyledir: Ben, Yüce Allah'ın; yüce zatına layık olmayan her türlü noksanlıklardan ve vasıflardan uzak olduğuna inanarak dilimle itiraf ederim demektir.
Hafız İbn Hacer'in, hadiste, teşbih zikrinin; hafif ve ağır dîye nitelendirilmesinden maksat; harcanan emeğin azlığını ve sevabın çokluğunu ifade etmektir.
Dünya hayatında iyi amelin tatlılığı gizlenmiş olup ağırlığı duyulur. Kötü amelin ise bunun tersine tatlı görülüp acılığı görülmemektedir. Buna göre iyi amelin görünüşteki ağırlığı seni onu terk etmeye sevketmesin ve kötü amelin görünüşteki tatlılığı seni onu İşlemeye sevketmesin.

2441- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.v.):

“Subhânallâhi ve'1-hamdu lillâhi ve lâ ilahe illallâhu vallâhu ekber” “Allah'ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd, Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür) demem, bana, üzerine güneş doğan her şeyden daha sevgilidir” buyurdu.[929][929]

2442- Sa'd b. Ebı Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Bir bedevi, Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Bana, söyleyeceğim bir söz öğret” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Lâ ilahe illallâhu, vahdehu lâ şerike lehu, Allâhu ekber kebîran ve'l-hamdu lillâhi kesîran subhânallâhi rabbi'l-âlemîn, lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-azîzi'l-hakîm” de” buyurdu. Bedevi:
“Öğrettiğin bu sözler, Rabbim içindir. Benim için ne var?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Allahümme'ğfir lî ve'hamnî ve'hdinî ve'rzuknî” Allah’ın! Bana mağfiret eyle! Bana merhamet eyle! Bana hidayet et! Beni rızıklandır!” de” buyurdu.[930][930]

2443- Ebu Mâlik el-Eşcaî yoluyla babası (Eşyem')den rivayet edilmiştir:
“Bir kimse müslüman olduğu zaman Peygamber (s.a.v.) ona namazı öğretir, sonra da ona; *“Allahümme'ğfir lî ve'r-hamnî ve'hdinî ve âfinî ve'rzuknî” Allah’ın! Bana mağfiret ey!e! Bana merhamet eyle! Bana hidayet et! Bana afiyet ver! Beni rızıklandır!”* kelimelerle dua etmesini emrederdi. [931][931]

2444- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Resulullah (s.a.v.)'in yanında bulunuyorduk. Bize:
“Sizden birisi her gün bin sevab kazanmaktan aciz midir?” dedi. Birlikte oturduğu kimselerden biri, Resulullah (s.a.v.)'e:
“Bizden birisi bin sevabı nasıl kazanır?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Yüz defa subhanallah diye teşbih eder ve ona bin sevab yazılır yada o kimseden bin günah silinir” buyurdu. [932][932]

11- Kuran Okumak Ve Zikir Etmek Üzere Toplanmanın Fazileti

2445- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Bir kimse, bir müminin dünya sıkıntılarından bir sıkıntısını giderirse, Al-lah'da o kimsenin kıyamet gününün sıkıntılarından bir sıkıntısını giderir.
Bir kimse, darda bulunan bir kimseye kolaylık gösterirse, Allah'da o kimsenin dünya ve âhiret darlıklarında kolaylık verir.
Bir kimse, bir müslümanın günahını yada kusurunu örtbas ederse, AIlah'da o kimsenin dünya ve âhirette işlemiş olduğu günahları yada kusurları örtbas eder.
Kul, din kardeşinin yardımında olduğu müddetçe, Allah'da o kulun yardımındadır.
Kim bir yol tutarak, o yolda ilim ararsa, bu sebeple Allah ona cennete götüren bir yolu kolaylaştırır
Bir topluluk, Allah'ın evlerinden bir evde toplanarak Allah'ın kitabını okurlar ve onu aralarında karşılıklı müzâkere ederlerse muhakkak üzerlerine sekinet iner. Allah'ın rahmeti onları kaplar. Melekler de onların etrafım çepeçevre kuşatırlar. Allah onları kendi katındakilere övgüyle anar. Bir kimseyi ameli yavaşlatırsa, nesebi hızlandıramaz.” [933][933]

2446- Ebu Hureyre (r.a) ile Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Herhangi bir topluluk oturup Allah'ı anarlarsa muhakkak surette melekler onları çepeçevre kuşatırlar, onları rahmet kaplar ve üzerlerine seki net/ma nevi kuvvet iner. Allah'da onları, kendi katında bulunanların içerisinde övgüyle anar.” [934][934]

2447- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir gün Muâviye mescidde bir ders yada sohbet halkasının yanına çıkıp geldi. Onlara:
“Sizi buraya oturtan şey nedir?” diye sordu. Onlar da:

“Oturduk, Allah'ın emir ve yasaklarından bahsediyoruz” dediler. Muaviye:
“Allah aşkına! Sizi gerçekten bu maksat mı buraya oturttu?” dedi. Onlar da:
“Vallahi, bizi buraya bu maksattan başka hiçbirşey oturmamıştır” diye cevâp verdiler. Muaviye:
“Ben sizi, itham etmek için yemin ettirmiş değilim. Benim Resulullah (s.a.v.)'e yakınlığım derecesinde olup da Resulullah (s.a.v.)'den benim kadar az hadis rivayet eden hiç kimse yoktur. Resulullah (s.a.v.), bir defasında sahabilerinden bir ders yada sohbet halkasının yanına gelip onlara:
“Sizi buraya oturtan şey nedir?” diye sordu. Sahabiler:
“Oturduk, Allah'ın emir ve yasaklarından bahsediyoruz, bizleri İslam'a hidayet hidâyet buyurduğu ve onunla bizleri nimetlendirdiği için ona hamd ediyoruz” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Allah aşkına! Sizi gerçekten bu maksat mı (buraya) oturttu?” dedi. Onlar da:
“Vallahi, bizi buraya bu maksattan başka hiçbirşey oturmamıştır” diye cevâp verdiler. Resulullah (s.a.v.):
“Ben sizi, itham etmek için yemin ettirmiş değilim. Fakat şu var ki; bana, Cebrail geldi. Yüce Allah'ın sîzinle meleklere iftihar etliğini bana haber verdi” buyurdu. [935][935]

12- Allah'tan Mağfiret Dilemenin Ve Mağfiret İstemeyi Çoğaltmanın Müstehab Olması

2448- Sahabi olan Eğarr el-Müzenî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Doğrusu benim kalbim perdelenir. Fakat ben günde yüz defa Allah'a istiğfar ediyorum.” [936][936]

Açıklama:

Bazıları bundan, gevşeklik ve zikirden gaflet kast edildiğini söylemişlerdir. Resulullah (s.a.v.) bunu kendisi için suç sayıp bundan dolayı da Allah'a günde yüz defa istiğfar ettiğini belirtmiştir.

Bazılarına göre ise burada kast edilen husus; Resulullah (s.a.v.)'in, ümmeti hakkında duyduğu endişedir. Kendisinden sonra gelecek ümmetinin hallerine Allah tarafından muttali kılınıp onlar için istiğfar etmesidir.
Bazılarına göre ise burada kast edilen husus; ümmetinin işleriyle meşgul olması, düşmanla savaşması gibi hususlardır. Onlarla meşgul olduğu için yüksek makamına nispetle bunları saymıştır.

2449- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Her kim güneş battığı yerden doğmadan önce tevbe ederse Allah onun tevbesini kabul eder.” [937][937]

13- Zikir Ve Dua Ederken Sesi Alçaltmanın Müstehab Olması

2450- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edümiştir:
“Biz bir seferde Peygamber (s.a.v.)'le birlikte bulunuyorduk. Derken insanlar tekbir getirirken seslerini yükseltmeye başladılar. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Ey insanlar! Kendinize acıyın! Sizler, ne sağır kimseyi çağırıyorsunuz ve ne de bir gaip bir kimseye sesleniyorsunuz! Muhakkak ki siz, size çok yakın Semî1 ve Karîb olan Allah'a dua ediyorsunuz. Halbuki O, sizinle beraberdir” buyurdu.
Ebû Musa der ki:
“Ben, Peygamber (s.a.v.)'in arkasındaydım.
“Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh” Güç ve kuvvet ancak Allah'a mahsustur” diyordum. Bunun üzerine de Peygamber (s.a.v.):
“Ey Abdullah b. Kays! Sana cennet hazinelerinden bir hazine göstereyim mi?” buyurdu. Ben de:
“Evet, ey Allah'ın resulü!” dedim. Peygamber (s.a.v.):
“*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh” Güç ve kuvvet ancak Allah'a mahsustur diye dua et”* buyurdu.” [938][938]

Açıklama:

Burada “Abdullah b. Kays” ile kastedilen, Ebu Musa el-Eş'arî'dir.
“Havi” kelimesi; hareket ve çare anlamına gelmektedir. Bu kelimenin başka türevleri de vardır. Hepsinde güç isteyen bir hareket ve bir yer değiştirme görülmektedir. Şu halde bu cümle; “Şu veya bu şey”, “Şu yada bu iş” demeksizin hareket, güç, kuvvet gerektiren, her halimizde, her işimizde, yaptığımız her iyilikte, işlediğimiz her amelde muhtaç olduğumuz güç ve kuvvetin Allah'tan geldiğini ifade etmektedir.
“Hazine”nin buradaki anlamı ise, cennette biriktirilmiş olan sevaptır.

2451- Hz. Ebu Bekr (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Ebu Bekr, bir defasında Resulullah (s.a.v.)'e:
“Bana bir dua öğret de, onu namazımda okuyayım!” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Allahümme! İnnî zalemtu nefsi zulmen kebîran ve lâ yağfiru'z-zunûbe illâ ente fa'ğfir lî mağfireten min indike ve'r-hamnî inneke entei-ğafûru'rahîm" (Allah’ın! Şüphesiz ki ben kendime büyük zulmettim. Günahları mağfiret edecek olan ancak Sensin. Bana tarafından mağfiret buyur ve bana merhamet eyle! Çünkü Sen, Gafur ve Rahîm'sin diye dua et!” buyurdu.[939][939]

14- Fitnelerden Ve Diğer Şeylerin Şerrinden Allah'a Sığınma

2452- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) şu dua kelimeleriyle dua ederdi:
“Allahümme! Fe innî eûzu bike min fitneti'n-nâri ve azâbi'n-nâri ve fitneti'l-kabri ve azâbii-kabri ve min şerri fitneti'I-ğınâ ve min şerri fitneti'l-kabri ve eûzu bike min fitneti'l-mesîhi' deccâl.
“Allahümme! İğsil hatâyâye bi-mai's-selci ve'1-beredi ve nakki kalbî mi-ne'l-hatâyâ kemâ nakkayte's-sevbei-ebyada mine'd-denesi ve bâid beynî ve beyne hatâyâye kemâ bâadte beyne'l-meşrıkî ve'1-mağribi.”
“Allahümme! Fe innî eûzu bike mine'l-keseli ve'1-heremi ve'1-me'semi ve'1-mağremi” “Allah’ın! Ben cehennemin fitnesinden ve cehennemin azabından, kabrin fitnesinden ve kabrin azabından,

zenginlik fitnesinin şerrinden ve fakirlik fitnesinin şerrinden sana sığınırım. Mesih-i Deccal fitnesinin şerrinden de sana sığınırım.”
“Allah’ın! Benim günahlarımı, kar ve dolu suyu ile yıka! Kalbimi beyaz elbiseyi kirden arındırdığın gibi günahlardan arındır! Benimle günahlarımın arasını, batı ve doğu arasını uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır.”
“Allah’ın! Tembellikten, bunaklık derecesinde yaşlılıktan, günahtan ve borçtan da sana sığınırım!” [940][940]

İstiaze:

Sığınma, korunma, talep etme anlamına gelmektedir. Her çeşit kötülüklerden, günahlardan, Allah'ın yasaklarından, cehennemden., gibi Allah'a sığınmak, O'nun korumasını talep etmek, İslam'da ibadetin en önemli hallerinden biridir.
Resulullah (s.a.v.)’in, burada, Allah'tan sığındığı kötü hallerden bazılan şunlardır:

1- Korkaklık:

Kişinin, bedeni faaliyetlerden fay dalana maması haiidir. Korkaklık, kişinin, zaafıdır. Kişi, bu zaaf halini yenemediği takdirde psikolojik bunalımlara düşebilir. Dinimiz, kişinin, cesaretli olmasını tavsiye etmektedir.

2- İhtiyarlık:

Kişinin, yaşamak için zaruri olan ihtiyaçları iyi niyetine rağmen temin edemeyecek ve kendi ihtiyaçlarını kendi başına göremeyecek duruma düşmesidir.
Burada İhtiyarlıkla kastedilen; düşkünlük ve aşırı ihtiyarlık halidir. İhtiyarlık ile yaşlılık kavranılan, birbirinden farklıdır. Kişi, beden ve yaş olarak yaşlanabilir. Fakat iyi beslenmesi, stres ve sıkıntılardan uzak kalması sebebiyle ihtiyarlamayabilir.

3- Tembellik:

Kişinin, güç ve kuvveti olmasına rağmen işi terk etmesi yada gevşek yapması halidir. İşin terk edilmesi yada yapılmaması, güçsüzlük ve dermansızlıktan değildir. Güç ve kuvvete rağmen işin yapılmamasıdır.

4- Kabir azabı ve fitnesi:

Kabir azabının varlığı, pek çok nasla sabit olan bir gerçektir. Dünya hayatı ile kıyametin kopmasına kadar geçen zaman içinde “Berzah” denilen ara bir devre vardır ki, buna, “Kabir hayatı” denilmektedir.
Kabir hayatında geçen iyi ve kötü şeyler; kişinin, dünyada yaptığı iyilik ve kötülüklere bağlıdır. Dünya hayatında iken kişi, Allah'ın emirlerine ve yasaklarına göre bir hayat sür-müşse, kabirdeki hayatıda buna bağlı olarak cennet bahçelerinden bir bahçe, yada cehennem çukurlanndan bir çukur olabilmektedir.

5- Mesih Deccâl:

Hz. Peygamber (s.a.v.), kendisinden çok sonra çıkacağını bildiği Mesih Deccal'in fitnesinden Allah'a sığınması; bu dua sayesinde mü'minier, kendilerini bekleyen bu tür tehlikeleri tanımak ve onlardan korunmak için daha önceden tedbir almak imkanını bulmuş olurlar.

6- Cehennem azabı ve fitnesi:

Cehennem fitnesinden maksat; kişinin, cehennem girmesine sebep olacak olan kötü amellerdir. Dolayısıyla Hz. Peygamber (s.a.v.}, hem cehenneme gitmeye sebep olacak fitnelerden ve hem de cehennem azabından Allah'a sığınmıştır.

7- Zenginliğin şerri:

Allah'ın verdiği malda cimrilik edip onun istediği yollarda harcamamak, zekat, fitre gibi malî görevleri ihmal etmek yada malı haram yollarda harcamak ve mal sebebiyle kibirlenmek, övünmektir.

8- Fakirliğin fitnesi:

Allah'ın verdiğine, razı olmamak, Allah'ın taksimine isyan etmek, yoksulluğa sabretmemek, zenginlerin elindekini kıskanıp ona göz dikmektir.
Bu tür dualar; Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu tür şeylerden korkmasından dolayı olmayıp ümmetine dua etmenin şeklini öğretmek ve bu tür şeylerden sakınmalarını sağlamak içindir.

15- Acizlik, Tembellik Ve Diğer Kötü Hallerden Allah'a Sığınma

2453- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.):
"Allahümme! İnnî eûzu bike mine'1-aczi ve'1-keseli ve'l-cubnî ve'1-heremi ve'1-buhli. Ve eûzu bike min azâbi'I-kabri ve min fitneti'l-mahyâ ve memâti" Allah'ın! Ben acizlikten, tembeelikten, korkaklıktan, bunaklık derecesine varan yaşlılıktan, cimrilikten Sana sığınırım" diye dua ederdi." [941][941]

Acizlik:

Bir şeye güç yetirememektir. Burada kastedilen ise hayır ve ibdaetten düşmana karşı durmaktan acizliktir. Yoksa mutlak manasıyla Allah'tan başka her varlık acizdir. Aczin insandan soyutlanması mümkün değildir.

16- Verilen Hükmün Kötülüğünden, Mutsuzluğa Erişmekten Ve Diğer Kötü Hallerden Allah'a Sığınma

2454- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Peygamber (s.a.v.) ilahi kazanın kötüsünün aleyhimize tecelli etmesinden, bedbahtlığa erişmekten, düşmanların başımıza gelecek musibet hususunda ferahlanmasından ve belanın çetin olmasından Allah'a sığınırdı." [942][942]

2455- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Havle bint. Hakîm es-Sülemî'nin şöyle dediğini işittim: Resulullah (s.a.v.)'i:
“Bir kimse bîr yerde konaklar da, sonra “Eûzu bikelimâti't-tâmmâti min şerri mâ halaka” Allah'ın yarattığı şeylerin şerrinden, O'nun tam olan kelimeleriyle yine O'na sığınırım” diye dua ederse, bu konakladığı yerden başka bir yere geçinceye kadar ona hiçbir şey zarar veremez” buyururken işittim. [943][943]

2456- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Bir adam, Peygamber (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Dün akşam rastladığım bir akrep beni soktu. Bundan neler çektim neler)!” dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Akşama erdiğin zaman “Eûzu bikelimâti'llâhi't-tâmmâti min şerri mâ halaka”Allah'ın yarattığı şeylerin şerrinden, O'nun tam olan kelimeleriyle yine O'na sığınırım diye dua etmiş olsaydın, o sana zarar vermezdi.” [944][944]

Açıklama:

Bu tür rukye/okuma tedavisi ile ilgili olarak 2090 nolu hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

17- Kişinin Uyuyacağı Sırada Ve Yatağına Gireceği Zaman Okuyacağı Dua

2457- Berâ İbnu'I-Âzib (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yatağına girmek istediğin zaman eğer abdestin yoksa aynen namaz için aldığın gibi abdest gibi bir abdest al, sonra sağ tarafının üzerine yat. Sonra da, “AHahümme! İnnî eslemtu vechî ileyke ve fevvaztu emrî ileyke ve elce'tu zahrî ileyke, rağbeten ve rehbeten ileyke. Lâ melce ve lâ mencâ minke illâ ileyke” Allah’ın! Yüzümü/kendimi sana teslim ettim. İşimi de sana havale ettim. Azabından korkarak ve sevabını umarak bütün işlerimde sırtımı sana dayadım. Senden

kurtulup sığınılacak ancak Sen varsın. İndirmiş olduğun kitabına iman ettim. Göndermiş olduğun Peygamberine de iman ettim!" diye dua et. Bunlar, son sözlerin olsun. Eğer böyle yaptığın takdirde o gece içerisinde ölecek olursan fıtrat/İslam dini üzere ölürsün. [945][945]

2458- Berâ' İbnu'I-Âzib (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.) yatağına girmek istediğin zaman,
"Allahümme! Bi'smike ehyâ ve bi'mike emûtu" diye dua ederdi. Uykusundan uyandığı zaman "el-hamdu li'llâhi'llezî ahyânâ ba'de mâ emâtenâ ve ileyhi'n-nuşûr" "Allah'a hamd olsun ki, bizleri öldürdükten sonra tekrar dirilten O'dur. Son gidiş de ancak O'nadır" diye dua ederdi.[946][946]

2459- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.), bir adama, yatağına girmek istediğin zaman şöyie dua etmesini emretti:
"Allahümme! Halakte nefsî ve ente teveffâhâ, leke memâtuhâ ve mahyâ-hâ, in ahyeytehû fahfazhâ ve in emettehâ fe'ğfir lehâ Allah'ın! Nefsimi Sen yarattın. Onu vefat ettirecek olan da Sensin. Onun yaşaması ve ölümü Sana aittir. Eğer onu diriltirsen Sen onu koru. Eğer onu öldürürsen Sen ona mağfiret eyle!" [947][947]

2460- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Sizden birisi yatağına girmek istejdiği zaman, yatağını önce gömleğinin iç ucuyla bir süksin ve Allah'ın ismini söylesin. Çünkü yatacak kişi, daha önce o yataktan kalktığı zaman kendisinden sonra yatağına toz, toprak, haşere gibi şeylerden nelerin yerleştiğini bilemez. Yatmak istediği zaman sağ tarafına yatsın ve:
"Subhâneke'llâhümme! Rabbi bike vada'tu cenbî ve bike erfauhû in emsekte nefsî fe'ğfir lehâ, ve in erseltehâ fahfazhâ bima tahfazu bihi ibâdeke's-sâlihîn" Allah'ım! Seni bütün noksan sıfatlardan ve kusurlardan tenzih ederim. Rabbim! Ancak Seninle yan tarafımı yatağıma koydum. Onu ancak seninle kaldırırım. Eğer canımı tutup alacaksan Sen ona mağfiret eyle! Eğer canımı hayatta bırakacak isen, Sen onun hayatını, salih kullarını muhafaza ettiğin himayenle himaye eyle!" diye dua etsin. [948][948]

2461- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) yatağına girdiği zaman,
“El-Hamdulillâhi'lezî et'amenâ ve sekânâ ve kefânâ ve âvânâ fekum mimmen lâ kâfiye lehu ve lâ mu'viye” Bizi doyuran, bizi suya kandıran, her türlü ihtiyacımızda bize yetişen, bizi barındıran Allah'a hamd olsun. Kifayet edicisi ve barındırıcısı olmayan nice kimseler vardır” diye dua ederdi. [949][949]

18- Yapılan Şeylerin Şerrinden Ve Henüz Yapılmayan Şeylerin Şerrinden Allah'a Sığınma

2462- Ferve b. Nevfel el-Eşcaî'den rivayet edilmiştir:
“Aişe'ye, Resulullah (s.a.v.)'in, Allah'a ne ile dua ettiğini sordum. O da:
“Resulullah (s.a.v.), “Allahümme! İnnî eûzu bike mîn şerri mâ amıltu ve min şerri mâ lem a'mel” Allah’ın! Ben, yaptığım şeylerin şerrinden ve henüz yapmadığım şeylerin şerrinden Sana sığınırım” diye dua ederdi. [950][950]

2463- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.),
“Allahümme! Leke eslemtu ve bike âmentu ve aleyke enebtu ve bike hâsamtu. Allahümme! İnnî eûzu bi izzetike lâ ilahe illâ ente en tudillenî, ente'1-hayyu'l-lezî lâ yemûtu ve'1-cinnu ve'1-insu yemûtûn” Allah’ın! Ancak Sana teslim oldum. Sana iman ettim. Sana tevekkül ettim. Sana yöneldim. Ancak Seninle düşmana karşı mücadele ettim. Allah’ın! Beni sapıklığa düşürmenden, Senin izzetine sığırım. Senden başka ilah yoktur. Ölmeyen diri ancak Sensin. Cinler ile insanlar ise ölürler” diye dua ederdi.[951][951]

2464- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber {s.a.v.), bir yolculukta olduğu ve seher vakti uykudan kalktığı zaman,
“Semia sâmiun bi-hamdi'llâhi ve husni belâihi aleynâ, Rabbena sâhİbnâ ve efdil aleynâ âizen bi'llâhi mine'n-nâri” Allah'ın hamdini ve

bize sınamasının güzelliğinin bir işiten tebliğ etsin. Rabbimiz! Sen bize sahip olup muhafaza et. Bol nimetlerini bize ihsan eyle! Bunları ateşten sığıma olarak söylüyorum" diye dua ederdi. [952][952]

2465- Ebu Musa el-Eş'arî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.), şu,
"Allahümme'ğfir lî hatîetî ve cehlî ve isrâfî fî emrî ve mâ ente a'lemu bihi mini.
Allahümme'ğfir lî ciddî ve hezlî ve hataî ve amdî ve kullu zâlike indî.
Allahümme'ğfir lî mâ kaddemtu ve mâ ahhartu ve mâ esrartu ve mâ a'lentu ve mâ ente a'lemu bihi minnî, ente'l-mukaddimu ve ente'l-Muahhiru ve ente alâ külli şey'in kadîr" Allah'ın! Bana günahımı, bilgisizliğimi, isimdeki israfımı ve benden daha iyi bildiğin kusurlarımı bağışla. Allah'ın! Bana ciddi halimi, şaka halimi, hatamı ve dileyerek işlediğim günahımı bağışla. İtiraf ederim ki, bunların hepsi bende vardır. Allah'ın! önceden yapağım ve sonradan yapacağım, gizlediğim veya açığa vurduğum ve Senin benden daha iyi bildiğin bütün kusurlarımı bana bağışla! Öne geçiren ancak Sensin. Geriye bırakan da ancak Sensin. Sen her şeye kadirsin" duasıyla dua ederdi. [953][953]

2466- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.),
"Allahümme! Aslih lî dîniyc'Hezı huve ismetu emrî ve aslıh lî dünyâye'lletî fîhi meâşî ve aslıh lî âhiretiye'lletî fihâ meâdî vec'ali'l-hayâte zıyadeten lî fî külli hayırın, vec'aliİ-mevte râhaten lî min külli şerrin"
"Allah'ın! Her işimin koruyucusu olan dinime sımsıkı sarılarak onunla beni ıslah eyle! içinde yaşayışım, benim için geçimim olan dünyamı bana hayırlı kıl. Kendisinden (kıyamet günü) dönüşüm bulunan ahiretimi benim için ıslah eyle! Benim için hayatı her hayır hususunda ziyade kıl. Bana ölümü her serden rahat kıl" diye dua ederdi. [954][954]

2467- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Peygamber (s.a.v.),

“Allahümme! İnnî es'elukei-hudâ ve't-tukâ ve'I-afâf ve'l-ğmâ” Allah’ın! Ben, Senden; hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği dilerim” diye dua ederdi. 955[955]

2468- Zeyd b. Erkam (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben sizlere başl« değil ancak Resulullah (s.a.v.)'in söylediği gibi söylüyorum. Resulullah (s.a.v.),
“Allahümme! İnnî eûzü bike mine'1-aczi ve'1-keseli ve'l-cubnî ve'1-buhlî ve'1-heremi ve azâbi'l-kabri “Allahümme! Âti nefsî takvâhâ ve zekkâhâ ente hayıru men zekkâhâ ente veliyyuhâ ve mevlâhâ. “Allahümme! İnnî eûzu bike min ilmin lâ yenfeu ve min kalbin lâ yahşau ve min nefsin lâ teşbeu ve min da'vetin lâ yustecâbu lehâ” Allah’ın! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, bunaklık derecesinde yaşlılıktan ve kabir azabından Sana sığınırım. Allah’ın! Nefsime takvasını ver. Onu temizle. Sen onu temizleyenlerin en hayırlısısın. Sen onun velisi ve mevîasısın. Allah’ın! Fayda sağlamayan ilimden, korkmayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul olunmayan duadan Sana sığınırım diye dua ederdi.” 956[956]

2469- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) akşam vaktine eriştiği zaman,
“Emseynâ ve emsâi-mulku lillahi ve'Elhamdu li'llâhi lâ ilahe illâ'llâhu vahdehu lâ şerike lehu. Allahümme es'eluke hayıra hâzihi'l-leyleti ve eûzu bike min şerri hâzihi'l-leyleti ve şerri mâ ba'dehâ. Allahümme! İnnî eûzu bike mine'l-keseli ve sûi'I-kiberi. Allahümme! İnnî eûzu bike min azâbin fi'n-nâri ve azâbin fi'l-kabrî” Akşama erdik. Mülk de, Allah için akşama erişti. Hamd Allah'a mahsustur. Bir olan Allah'tan başka ilah yoktur. O'nun ortağı yoktur. Allah’ın!”
Senden, bu gecenin hayırını ve bu gecedeki şeylerin hayırını dilerim. Onun şerrinden ve ondaki şeylerin şerrinden de Sana sığınırım. Allah’ın! Ben, tembellikten ve bunaklık derecesindeki yaşlılığın kötülüğünden Sana sığınırım. Allah’ın! Ben, cehennemde azab olunmaktan ve kabirdeki azabtan da Sana sığınırım” diye dua ederdi.” 957[957]

2470- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Resulullah (s.a.v.) bazen:
“Lâ ilahe illâllâhu vahdehu eazze cundehu ve nasara abdehu ve galebe'1-Ahzâbe vahdehu felâ şey'e ba'dehu” Tek olan Allah'tan başka ilah yoktur. Allah ordusunu güçlü kıldı. Kuluna yardım etti. Tek başına birleşik ordulara galip geldi. Allah'tan öte hiçbir şey yoktur şeklinde” dua ederdi.” [958][958]

2471- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.), bana:
“Allahümme'hdinî ve seddidnî” Allah’ın! Bana hidayet eyle ve bütün işlerimde beni doğruya muvaffak kıl diye dua et. Allah'tan hidayeti istediğinde, yolun doğrusunu ve okun düzlüğü gibi dümdüz muvaffak olmayı zikreyle!” buyurdu.[959][959]

19- Gündüzün Başında Ve Uyanacağı Sırada Teşbih Etme

2472- Cüveyriye (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Cüveyriye namaz kıldığı yerde bulunduğu sırada, Peygamber (s.a.v.) sabah namazını kıldığı zaman erkenden Cüveyriye'nin yanından dışarı çıktı. Sonra kuşluk vakti olduğunda geri dönüp geldi. Cüveyriye halen namaz kılmaya devam eder vaziyette oturmaktaydı. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Sen hâlen benim bıraktığım hal üzere misin?” diye sordu. Cüveyriye, selam verip:
“Evet!” diye cevap verdi. Peygamber (s.a.v.):
Gerçekten senden ayrıldıktan sonra dört kelimeyi üç defa söyledim ki, bunlar senin gün başladığından beri söylediklerinle tartıisa, benim söylediklerim senin söylediklerini tartardı. Onlar, şunlardı:
“Subhânallâhi ve bi-hamdihi adede halkıhi, ve rıdâ nefsihi, ve zînete arşihi, ve midâde kelimâtihi” Allahı, mahlûkatın sayısınca, nefsinin rızasınca, arşının ağırlığınca ve kelimelerinin çokluğuyla beraber hamdiyle birlikte noksanlıklardan tenzih ederim!” buyurdu.[960][960]

Açıklama:

Cüveyriye, Peygamber (s.a.v.)'in hanımıdır.

2473- Hz. Ali (r.a)'tan rivayet edilfhlştir:
“Fâtıma, değirmen taşı çevirmekten dolayı elinde rahatsızlık meydana gelmişti. O sırada Peygamber (s.a.v.) bir çok esir gelmişti. Fatıma, gelen esirlerden bir hizmetçi istemek üzere babasının yanına gitti. Fakat babasını bulamadı. Aişe'ye rastladı. Ona derdini anlattı. Derken Peygamber (s.a.v.) çıkageldi. Âişe, Fatıma'nın, kendisine geldiğini Peygamber (s.a.v.)'e söyledi.
Ali der ki:
“Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) yanımıza geldi. Biz döşeklerimize girmiş halde idik. Hemen kalkmaya davrandık. Peygamber (s.a.v.):
“Yerlerinizde kalın!” buyurup ikimizin arasına oturdu. Öyle ki göğsümün üzerinde Peygamber (s.a.v.)'in ayağının soğukluğunu hissettim. Sonra bize:
“Haberiniz olsun ki! Ben, sizin benden istediğiniz hizmetçiden daha lısını size öğreteyim mi? Döşeklerinize girdiğiniz zaman otuz dört defa “Allahu Ekber”, otuz üç defa “Subhânallah” ve otuz üç defa da “El-Hamdulillâh” dersiniz. Bunları söylemeniz, sizin için hizmetçiden daha hayırlıdır” buyurdu. [961][961]

20- Horoz Öterken Dua Etmenin Fazileti

2474- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Horozun Ötme sesini işittiğiniz zaman Allah'tan ihsanını dileyin! Çünkü horoz, bir melek görmüştür. Eşeğin anırmasını işittiğiniz zaman da şeytandan Allah'a sığının! Çünkü o, bir şeytan görmüştür.” [962][962]

Açıklama:

Kadı İyaz'a göre; dualarımızı, horoz öterken etmemizin emrolunmasının sebebi; meleklerin, edilen duaya âmin demelerini ve dua eden mü'min hakkında şehadet ve istiğfar etmelerini ve bu suretle dualarımızın icabete mazhar olmalarını temin içindir. [963][963]
Horozun, diğer hayvanlarda bulunmayan müstesna bir özel bir durumu vardır, ki o da, gecelerde fasıla ile zaman zaman ötmesi

kronometre gibi hiç şaşmaksızın ve gece ister uzasın, ister kısalsın bu ötmelerinin şafaktan önce ve sonra devamlı olmasıdır.
Horoz sesi ne kadar güzelse merkep avazı da o derece çirkindir.

21- Sıkıntı Duası

2475- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Allah'ın peygamberi (s.a.v.), sıkıntı anında, “Lâ ilahe illâllâhu'l-azîrnu'l-halîm. Lâ ilahe illâllâhu Rabbu'1-arşi'l-azîm. Lâ ilahe illâllâhu Rabbu's-semâvâti ve Rabbu'1-erdı ve Rabbu'l-arşi'l-kerîm” Azîm ve Halım olan Allah'tan başka ilah yoktur. Büyük arşın Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur. Göklerin Rabbinden, yerin Rabbinden ve değerli arşın sahibi olan Allah'tan başka ilah yoktur” diye dua ederdi. [964][964]

22- “Şubhânallâhi Ve Bi Hamdihi” (Allah'ı Hamdiyle Teşbih Ederim) Demenin Fazileti

2476- Ebu Zerr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'e, hangi söz daha faziletlidir diye soruldu. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Allah'ın, melekleri yada kulları için seçtiği, “Subhânallâhi ve bihamdihi” Allah'ı, hamd ederek O'nu her türlü noksanlıklardan teşbih ederim sözüdür” buyurdu. [965][965]

23- Müslümanlara Gıyabında Dua Etmenin Fazileti

2477- Ebu'd-Derdâ' (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir müslüman kimse, din kardeşi için onun gıyabında hayır dua ettiği zaman, melekler, o kimseye:
“Amin. Bunun bir katı da sana verilsin” diye dua ederler” [966][966]

Açıklama:

Hadiste, müslümanların, din kardeşleri için onların gıyabında ettikleri duaların mutlaka kabul edildiği, ayrıca dua edene de kardeşine istediğinin mislinin verilmesi için bir meleğin dua ettiği bildirilmektedir.
“Bir kimsenin gıyabı” denildiği zaman, önce “Ondan uzakta, onun bulunmadığı yer” akîa gelir. Burada sözkonusu edilen gıyabdan maksat ise, Aliyyu'İ-Kârî'nİn ifâdesine göre; dua edilen kişinin dua edenin duasını işitmemesidir. Bu bedenî uzaklıkla olabileceği gibi dua edenin kalbiyle veya dua edilenin duyamayacağı kadar kısık bir sesle dua etmesi ile de mümkündür.
Taberânî'nin bir rivayetinde Yusuf b. Esbât “Ben uzun zaman bu hadisin bedenî uzaklığa delâlet ettiğini zannettim. Ama şimdi anladım ki sesi duyulmayan kişi aynı sofrada bile olsa gâibdir” demiştir.
Nevevî, müslümanlardan bir grup için hatta tüm müslümanlar için yapılan dualann da bu hadisin hükmüne gireceğini söyler. Nevevî'nin bildirdiğine göre eskilerden bazılan kendileri için dua etmek istedikleri zaman, onu diğer müslümaniar için isterlerdi. Çünkü bu şekilde yapılan dualar makbuldür ve isteğinin bir misli de kendisine verilecektir. [967][967]
Bezzâr'ın, İmrân b. Husayn (r.a)'dan yaptığı bir rivayette de Peygamber (s.a.v.):
“Kardeşin, (din) kardeşi için onun gıyabında yaptığı dua geri çevrilmez” buyurmaktadır .
müslümanlar için onların haberi olmadan yapılan dualar tam bir samimiyet taşıdığı, gösteriş ve riyadan uzak olduğu için bu derece önemli bir özellik arz etmektedir. Üstelik bu, dua edenin büyüklüğüne ve yüceliğine delâlet eder. Çünkü bu davranışı, onu, kıskançlık ve hırs gibi kötü huylardan uzaklaştırı ve *“Sizden biri kendisi için istediğini müslüman kardeşi için de istemedikçe kâmil imana sahib olmuş olmaz”* hadisindeki yüce duyguyu gerçekleştirir, müslümanı fedakârlığa ulaştırır.

2478- Safvân b. Abdullah'tan rivayet edilmiştir:
“Şam'a gelmiştim. Ebû'd-Derda'nın evinde vardım. Fakat onu evde bulamadım. Evde, hanımı Ümmü Derdâ'yı buldum. Ümmü Derdâ, bana:
“Bu sene haccetmek mi istiyorsun?” diye sordu. Ben de:

“Evet, İstiyorum!” dedim. Ümmü Derdâ' der ki:
Öyleyse Allah'a bizim için hayır duasında bulun! Çünkü Peygamber (s.a.v.):
“Müslüman kişinin, din kardeşine gıyaben yaptığı duası kabul olunur. Dua eden kimsenin başında görevli bir melek vardır. Kiş, din kardeşi için hayır duasında bulundukça, bu melek, o kimse için:
“Âmin! İşediğin o hayırın bir misli de sana olsun” diye dua eder” buyurdu. [968][968]

24- Yeyip İçtikten Sonra Yüce Allah'a Hamd Etmenin Müstehab Olması

2479- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Doğrusu Yüce Allah, yemeği yiyip sonra da bundan dolayı Allah'a hamd eden yada suyu içip de bundan dolayı Allah'a hamd eden kuldan hoşnut olur.” [969][969]

25- Dua Eden Kimsenin Duasının Kabul Edilmesi için Acele Etmemesi

2480- Ebu Hureyrc (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi 'dua ettim, fakat duam kabul olunmadı' diye acele etmedikçe duası kabul olunur.” [970][970]

Açıklama:

Dua eden bir kimsenin duasının karşılığı geciktiği veya başka bir şekilde tecelli ettiği zaman, “Dua ettim, fakat kabul edilmedi” demesinde iki büyük hata vardır: Bunlar, yaptığı duayı başa kakmak ve kabulünden ümitsizliğe düşmektir. Halbuki bu durum, kişiyi küfre bilr götürebilir. Çünkü âyet-i kerimede;

“Allah'ın Rahmetinden ancak kâfirler güruhu ye'se kapılır” [971][971] buyurulur.

İbn Battal'a göre; hadiste prototipi çizilen kişinin halini açıklarken şunları söyler:
“O, usanıp duayı terk eder ve duasını başa kakan kimse gibi olur. Ya da kabule lâyık bir dua yapar da karşılık vermekten âciz olmayan ve ihsanı kendisinden hiç bir şey noksanlaştırrnayan Yüce Allah'ı cimri zanneder.”
Hadis; duanın kabul edilmesini, acele etmeme şartına bağlamaktadır. Halbuki Kur'an-ı Kerim'de;
“Bana dua ediniz, kabul edeyim” 972[972]ve
“Bana dua ettiği zaman dua edenin duasını kabul ederim” 973[973] buyurulmaktadır. Bu âyetler, herhangi bir şarta bağlamadan dua eden kimsenin duasının kabul edileceğini bildirmektedir. Bu durumda duanın kabul edilmesi için acele etmemenin şart olduğunu bildiren hadis ile âyetler arasında bir tezat olduğu görünümü ortaya çıksada gerçekte böyle bir zıtlık sözkonusu değildir. Çünkü âyetlerin hükmü, hadisin içeriğiyle kayıtlıdır. Ayrıca duanın kabulü bir kaç şekilde olur. Bunlar:
1- İstenilenin aynının istenildiği vakitte verilmesi.
2- Allah'ın, istenilen şeye karşılık olarak bir kötülüğü uzaklaştırması veya İstenilenden daha iyisini vermesi.
3- Allah'ın bilip kulun bilmediği bir hikmetten dolayı duanın kabulünün geciktirilmesi.
4- Duaların kıyamet günü için biriktirilmesi. Çünkü dua eden kimse, o günde her zamankinden daha çok sevaba muhtaçtır.
Görüldüğü gibi geç de olsa veya başka türlü tecelli ederek de olsa, kulun yaptığı dualar mutlaka kabul edilecektir.
İbnu'l-Cevzi konuyla ilgili olarak şöyle der:
“Mümin kimsenin duası, asla geri çevrilmez. Ancak bazen duanın kabulünün gecikmesi veya istenilen şeyin, hemen veya gecikerek daha önemli bir karşılığının verilmesi daha faziletli olabilir. O halde müminin görevi, Rabbinden istemeyi kesmemektir. Çünkü kul, herşeyi Allah'a teslim ve havale ettiğinde olduğu gibi, duasında da kulluk göstermiştir.”

2481- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.):

“Bir günaha yada bir akrabalık bağını koparmaya dua etmediği, duasının gerçekleşmesinde isti'cal davranmadığı müddetçe kulun duası kabul olunmakta devam eder” buyurdu. Resulullah (s.a.v.)'e:
“Ey Allah'ın resulü! İsti'cal nedir?” diye soruldu. Resulullah (s.a.v.):
“Kul, defalarca Rabbime dua ettim, dua ettim. Fakat Rabbimin duamı kabul ettiğini görmüyorum” deyip bundan dolayı bıkıp usanır ve dua etmeyi bırakır. İşte bu, isti'caldir” buyurdu. [974][974]

Açıklama:

Rikak kelimesi, “Rakîk” kelimesinin çoğuludur. Rakîk ise ince kalpli, nazik, merhametli anlamındadır. Burada gelecek olan hadisler, kalbin rikkat ve merhametinden bahsettikleri için bu isim altında toplanmışlardır.
Bu bölüm, Müslim'in bazı nüshalannda müstakil bir bölüm olarak değerlendirilmiştir. Fakat bizim esas aldığımız Müslüm nüshasında bu bölüm, Zikr, Dua ve Tevbe Bölümü'nün bir devamı niteliğindedir. Dolayısıyla buradaki bablar, bir önceki bölümün devamı durumundadır.

26- Cennet Halkının Çoğunun Fakir Olması Ve Cehennem Halkının Çoğunun Da Kadınlar Olması

2482- Üsâme b. Zeyd (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Cennetin kapısının önünde durdum. Bir de baktım ki, cennete girenlerin çoğu fakir kimselerdi. Mal sahibi zenginler ise cennet kapısının önünde yada Araf'ta hesap vermek için hapsolunmuşlardı. Yalnız cehennemlik olanlar hariç. Çünkü bunlar, cehenneme götürülmeye emrolunmuşlardı. Bir de cehennemin kapısında durdum. Bir de baktım ki, çoğunlukla oraya girenler kadınlardı.” [975][975]

Açıklama:

Cennet halkının çoğunun fakirlerden oluşmasının nedeni; kişiyi, bir çok masiyetleri işlemeye sevk eden şey maldır, malın verdiği azgınlıktır. Dünya hayatında şerre vesile olan mâldan mahrum fakider ise, çoğunluğu oluşturduğundan dolayı dünyâda, dinî görevlerini bağlı fakirlerin cennette çoğunluğu teşkil etmeleri tabiîdir.
Resulullah (s.a.v.j'in fakirlikten Allah'a sığınmasına gelince, bu fakirliğin kendisinden değil, fakirliğin zaman zaman meydana getirdiği fitne ve fesattan sığınmadır. Nitekim Resulullah aynı zamanda zenginliğin meydana getirdiği fitne ve fesattan da Allah'a sığınmıştır. Dolayısıyla fakirlik ve zenginliğin iyi ve fena olması insan hayatındaki iyi ve fena etkiye bağlı bir durumdur.)

2483- Üsâme b. Zeyd (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Benden sonra geride erkeklere kadınlardan daha zararlı bir fitne bırakmadım.” [976][976]

Açıklama:

Kadınların erkekler için en zararlı fitne olması durumunu; bâzı ilim adamları, kötü huyiu kadınlara tahsis etmişlerdir. Bilindiği gibi fitne, imtihan mânâsına da gelir. Kadınlar erkeklerin günaha girip girmemeleri bakımından da bir imtihan çeşididir. Bu hüküm, eş durumunda-kileri ve diğerlerini de kapsamaktadır.
İffetli, namuslu, dürüst, kanaatkar, ibâdetine düşkün, kocasına itaatkâr kadın; kocasının günâha girmesine sebep olması şöyle dursun, bilâkis onu birçok günahlardan uzak tutabilir. Sayılan özelliklerin ve benzeri faziletlerin aksi karekterde olan kadınlar ise kocaları için gerçekten felâket ve günâha girmenin en uygun aracı sayılır. Toplumda kocasına husûmet besleyen, yemeğine zehir katan, öldürmeye girişen, malına, ırzına, namusuna hıyanet eden, haram kazanca zorlayan, dinî görevlerini engelleyen ve böylece cehenneme sürükleyen kadınlara rastlanır.
Erkeklerden de böyle olanlar bulunur. Başka bir hadiste ise erkeklerin de kadınlar için bir fitne mâhiyetinde olduğu belirtilmiştir.

2484- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) Şöyle buyurmaktadır:
"Şüphesiz ki dünya tatlı ve hoştur. Doğrusu Allah, sizi dünyaya halife kılmıştır. Ama ne yapacaksınız diye bakar. Şimdi dünyadan sakının! Kadınlardan da sakının! Çünkü israil oğullarının ilk fitnesi, kadınlardan dolayı olmuştur." [977][977]

Açıklama:

İnsanda fıtri ve vazgeçilmez duygulardan biri de; dünya sevgisidir. İnsan kendini dünya sevgisinin galebesine bıraktverirse, ahireti unutmaya ve terk etmeye götüren aşırılıklara, dünyevi arzuların peşine, suistimallaere ve haramlara düşürebilir. Her devirde görülen aşırı kazanç çılgınlıkları, bundan meydana gelen binbir çeşit hileler, skandallar, sahtekarlıklar, ölmeler, öldürmeler hep İslamın sınırlamaya çalıştığı dünya sevgisidir.
İslam dini, dünyaya bakış açısında bir denge getirmektedir. Bu dengeye göre; ahireti unutturmayacak, ibadetten alıkoymayacak, kısacası; Allah ve Resulünden alıkoymayacak ölçüde dünyalık talebine izin vermektedir.
Güçlü müslümanın, zayıf müslümana nazaran Allah'a daha sevgili olduğunu ve veren elin, alan eiden üstün olduğunu belirten İslam dini, dünyanın tamamen terk edilmesi taraftarı değildir. Çünkü dünya, müslümanın hayatını sürdürdüğü, kendisini ahirete hazırladığı, kulluk görevini yerine getirdiği, kazanç elde ettiği bir yerdir. İslam dini; dünyayı, ne tamamen terk edilmesi gerektiğini ve ne de dünyaya tamamen sarılması gerektiğini ifade etmektedir.
Burada bütün kadınların kötü olduğu ile ilgili bir ifade anlatılmamaktadır. Kadınların şerlileri olduğu, dolayısıyla da burada kadınlann şerlilerinden sakınılması gerektiği belirtilmektedir.

27- Mağaraya Sıkışıp Kalan Üç Kişinin Macerası Ve İyi Amellerle Allah'a Yaklaşma

2485- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Bir zamanlar üç kişi yolda giderlerken kendilerini yağmur tutmuş ve dağda bir mağaraya sığınmışlardı. Derken bunlar mağaraya girince mağaranın ağzına dağdan bir büyük bir kaya düşüp onlar içerideyken mağaranın kapısını kapattı. Bunun üzerine bu üç kimse, birbirlerine:
Hayatınızda sırf Allah rızası için işlediğiniz bir takım salih amelleri düşünüp bakın, sonra da bu ameller vasıtasıyla Allah'a dua edin. Ola ki, Allah bu kayayı üzerinizden açar” dediler. İçlerinden biri:
“Allah’ın! Benim yaşlı ihtiyar anne-babamla, bir hanımım ve bir de küçük çocuğum vardı. Onlara iyi bakardım. Hayvanlarımı onların yanlarına getirdiğim zaman süt sağar, önce annemle babamdan başlayarak çocuklarımdan önce onlara süt içirirdim. Günlerden bir gün ağaçlar beni uzaklara götürmüştü. Akşam oluncaya kadar ailemin yanına gelememiştim. Geldiğimde annemle babamı uyumuş halde buldum. Her gün sağmakta olduğum gibi sütleri sağıp içerisinde süt olan bu kabı getirdim ve onları uykularından uyandırmayı istemeyerek onların başları ucunda durdum. Onlardan önce çocuklara süt içirmeyi istemiyordum. Halbuki çocuklar ayaklarımın dibinde açlıktan dolayı bağrışıyorlardı Benim ve çocukların hâli, bu eksende olmak üzere şafak doğuncaya kadar devam etti.
“Eğer bunu senîn nzanı dileyerek yaptığım biliyorsan, bu kayadan bize bir miktarını arala da, oradan gökyüzünü görelim” dedi.
Bunun üzerine Allah, kayanın bir miktannı aralamış ve oradan gök yüzünü görmüşler. Diğeri:
“Allah’ın! Benim amcamın bir kızı vardı. Ben onu erkeklerin kadınları sevmekte oldukları sevginin en son derecesiyle sevmiştim. Ondan nefsini talep ettim. Ama o, kendisine yüz altın getirmedikçe bunu kabul etmedi. Ben bu parayı kazanmak için çalışıp yoruldum. Nihayet yüz altını topladım ve onu amcamın kızma götürdüm. iki bacağının arasına oturduğum zaman:
“Ey Allah'ın kulu! Allah'tan kork! Bu bekarlık mührünü, sadece evlenmek suretiyle gerçekleşen hak yoldan başka bir şekilde açma” dedi. Bunun üzerine onun üzerinden kalktım. Eğer bunu senin rızanı dileyerek yaptığımı biliyorsan, bu kayanın bir kısmını bize biraza daha aç” dedi.

Bunun üzerine Allah, onlar için kayanın bir miktarını daha açtı. Ötekisi:

“Allah’ın! Ben bir ölçek pirinç karşılığında bir işçi tutmuştum. İşini bitirdiği zaman: “Bana hakkımı ver!” dedi. Ben de ona hakkı olan üç sa' olan ölçeğini verdim. O da bunu kabul etmedi. Sonra çekip gitti. Ben o işçiye vermek istediğim pirinci ekmeye devam ettim. Nihayet o pirincin geliriyle çobanlarıyla birlikte bir sürü sığır elde ettim. Derken o işçi günün birinde yanıma geldi. Bana:

“Allah'tan kork! Benim şu hakkıma zulmetme!” dedi. Ben de:

“Çobanlarıyla birlikte şu sığırlara git, onları al!” dedim. Bu defa da o işçi, bana:

“Allah'tan kork! Benimle alay etme!” dedi. Ben de:

“Ben, seninle alay etmiyorum. Bu sığırları çobanlarıyla birlikle al!” dedim.

“Bunun üzerine o işçi onları alıp götürdü. Eğer bunu senin rızanı talep için yaptığımı biliyorsan, bize kayanın kalan kısmını da aç!” dedi.

Bunun üzerine Allah, kayanın kalan kısmını da açtı.” [978][978]

Açıklama:

Bu hadis, insanın kederli ve sıkıntılı halinde yağmur duası diğer durumlarda Allah rızası için işlemiş olduğu salih amelini aracı kılarak Allah'a yalvarmasının ve böylece Allah'a yaklaşmaya çalışmasının müstehab olduğunu göstermektedir.

49. TEVBE BÖLÜMÜ

Tevbe:

Sözlükte; rücu etmek, geri dönmek, pişman olmak, nedamet duymak, yaptığı günahı bırakıp Cenab-ı Hakk'a yönelmek. Asıl anlamı geri dönmektir. Yüce Allah'ın bir ismi, bir sıfatı olarak “Et-Tevvâb” ise itaata yönelerek Allah'a dönen kişinin istediği bağışlanmayı kabul edip o tevbekâr kulunu huzuruna alan ve onu affeden anlamındadır. Bu itibarla tevbe, kul hakkında günahlardan

dönmeyi, yüce Rabb'imiz hakkında da cezalandırmaktan dönmeyi ifade eder, yani kul Rabb'ine döner, Rabb'i de onun bu yönelişini kabul eder ve onu cezalandırmaktan vazgeçer.
İslâm'da tevbe; birisi Allah, diğeri kul yönünden iki farklı anlam taşır. Allah yönünden tevbe, yapılan kötülüğü, işlenen günahı veya kabahati affedip bağışlamaktır. Kul yönünden, yaptığının kabahat veya günah olduğunu bilip, onu bırakıp terk ederek Allah'a dönmek, yani O'nun emirlerine uymak ve yasak ettiği şeylerden kaçınmak suretiyle Allah'a sığınarak O'ndan affetmesini, bağışlamasını dilemek, yaptıklanndan pişman olduğunu da belirterek yalnız O'na yalvarmak demektir. Çünkü tevbe, yaptığı İşin günah olduğunu, kusur veya kabahat olduğunu, suç işlediğini kabul etmekle başlar. İşte bu anlamda tevbe, bir ibadet olarak da sadece yüce Rabb'imize tahsis edilmelidir.
Hâl böyle olunca, şartlarına uygun olan bir tevbe, aynı zamanda Allah için yapılmış bir ibadettir. Böyle olduğu için de kabule şayan olması gerekir, Nasıl ki, şartlarına uygun olarak yapılan ibadetlerin kabulü hususunda tereddüde düşmüyorsak, şartlanna uygun bir tevbenin kabulü için de tereddüt gösterilmemesi gerekir.
Öyleyse Allah'a imân etmiş kişiler, bilerek veya bilmeyerek günah işledikleri zaman hemen Allah'a yönelip tevbe etmekten çekinmemelidirler. Çünkü ilgili ayet ve hadislerden anladığımıza göre; Yüce Allah samimiyetle ve şartlanna uygun olarak yapılan tevbeleri kabul eder, kullarını bağışlar. Aynca, günahları bırakıp kendisine yönelenleri sever, zira günahkârlar için yüce Allah'ın rahmet, mağrifet ve kereminden başka bir sığmak yoktur. Bu bakımdan inananların tevbe etmekten korkmamaları, yaptıklan büyük veya küçük günahları için ne zaman olursa olsun, geciktirmeden hemen Rab'lerine yalvarmaları, Allah'a olan bu inançlarının gereği olmalıdır.
Günah işler işlemez hemen tevbenin gerekli olduğunda şüphe yoktur; çünkü Allah'ın emir ve yasaklarına karşı itaatsizlik ederek isyan etmenin azda olsa, imânı sarsacağı açıktır. Öyleyse, tevbenin de günah işledikten hemen sonra yapılması gerekir. Zira bu suretle yüce Allah'ı hemen hatırlayan kimse, bu vesileyle imânına dönmüş ve onu kuvvetlendirme gayretine girişmiş olur. Nitekim Yüce Rabb'imiz;

“Onlar fena birşey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı anarlar, günahlarının bağışlanmasını dilerler. Günahları Allah'tan başka bağışlayan kim vardır. Onlar yaptıklarında bile bile direnmezler” 979[979] ve
“Kim tövbe edip güzel, yararlı işler işlerse, şüphesiz o, Allah'a gereği gibi yönelip tövbe etmiş olur” 980[980] buyurmaktadır.

Günahın hemen akabinde tevbe edip ısrar etmemenin zorunlu olmasındaki fayda ve hikmetlere gelince; bir defa, günahlara dalarak yüce Yaradanım unutmuş olan kul, tevbe etmekle Allah'ın hatırlamış ve O'nun emirlerini yerine getirip, yasaklarından kaçınmayı zorunlu bir vazife bilerek, bu şuur İçerisinde Allah'a olan inancını yeniden kuvvetlendirmek suretiyle, bu inancının gereği oian iş ve davramşlan da yerine getirmeye başlamıştır.

ikinci olarak, bu kul, İşlemiş olduğu günahlarına bakarak, “Ben Allah'ın kötü kulu oldum” düşüncesiyle ümitsizliğe kapılarak daha fazla günah İşlemekten kurtulur, bu yeni ümit ve inançla Rabb'ine daha fazla bağlanıp yaklaşarak emirlerini yerine getirmeye ve yasak ettiklerinden kaçınmaya son derece gayret gösterir. Çünkü insanoğlu geleceğe dönük olan ümit ve hayalleriyle hayatını devam ettirmektedir. Bu ümit ve hayalleri yıkılmış bir insanın, dünyanın çeşitli dertleri ve zorluklan altında hayatını sürdürmesi gittikçe zorlaştığı için, ya devamlı olarak başkalarına zararlı olmakta veya kendi canına kıymaktadır. Pekâlâ bilinir ki, insanları hayata bağlayan unsurlann başında ümit ve inanç gelmektedir.

İşte tevbe eden kişi yitirdiği bu ümii ve inancını yeniden kazanarak hayata bağlamakta ve yaşayışında ortaya çıkan acı ve tatlı durumlara katlanma konusunda yerine göre sabredip, yerine göre mutlu olmasını başarabilmekte ve başkalarına da her bakımdan faydalı olmaya çalışmaktadır. Nitekim yüce Rabb'imiz bu hususu şöyle müjdelemektedir: "Onların hareketlerinin karşılığı Rab'lerinden bağışlanma ve içlerinde ırmaklar akan, temelli kalacakları Cennetlerdir. Böyle yapıp davrananların mükafatı ne güzeldir. 981[981]

1- Tevbe Etmeye Teşvik Ve Tevbeyle Sevinip Ferahlanma

2486- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Yüce Allah:
"Ben, kulumun benim hakkımdaki zannı ne ise ben (o zannın) yanındayım. Kulum Beni her nerede anarsa Ben onunla beraberim. Allah adıma yemin ederim ki, Allah, kulunun tevbesiyle herhangi birinizin çölde kaybettiği devesini bulurken duyduğu sevincinden muhakkak daha fazla sevinçli olur. Bana bir karış yaklaşana Ben bir arşın yaklaşanın Bana bir arşın yaklaşana Ben bir kulaç yaklaşırım. Kulum bana yürüyerek geldiği zaman Ben ona koşarak gelirim" buyurdu. [982][982]
2487- Haris b. Süveyd'den rivayet edilmiştir:
"Ben, Abdullah İbn Mes'ud'u hasta bulunduğu sırada onu ziyarete üzere yanına girmiştim. Bize, biri kendisinden ve diğeri de Resulullah (s.a.v.)'den olmak üzere iki hadis rivayet edip dedi ki: Ben, Resulullah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim:
"Allah, mümin kulunun tevbe etmesine; çorak, tehlike korkusu olan bir yerde, beraberinde devesi olan, yiyeceği ve içeceği devesinin üzerinde olduğu halde uyuyan, uyandığında deveyi gitmiş bulan ve onu aramaya giden, nihayet kendisine susuzluk erişen, sonra kendi kendine: "Bulunduğum yerime geri döneyim de, ölünceye kadar orada yatayım" diyen ve başını ölmek için dirseğinin üzerine koyan, sonra uyanarak devesini üzerindeki azığı yiyeceği ve içeceği ile yanında bulan bir adamdan, evet Allah o mü'min kulunun tev-besine, bu adamın devesi ile azığına sevinmesinden daha çok sevinir." [983][983]

2488- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Allah'ın, kulunun tevbesîne sevinmesi; sizden birisinin çölde kaybettiği devesini, uyandığı zaman bulduğundaki sevincinden daha çoktur." [984][984]

2- Tevbeyle Mağfiret Dilemek Suretiyle Günahların Düşmesi

2489. Ebu Eyyûb (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ebu Eyyûb, kendisine ölüm yaklaştığı zaman: 'Ben, Resulullah (s.a.v.)'den işitmiş olduğum bir şeyi sizden gizlemiştim. Resulullah (s.a.v.)'i;
“Eğer sizler günah işler kimseler olmasaydınız, Allah günah işleyecek bir topluluk yaratır, sonra da işlemiş oldukları günahlardan tevbe etmeleri sebebiyle onları bağışlardı” buyururken işittim. 985[985]

2490- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer sizler günah işleme-seydiniz, Allah muhakkak sizleri giderir, fertleri günah işleyip Allah'tan bağışlanma dileyecek ve Allah'ın da onları mağfiret edeceği bir topluluk getirirdi.” 986[986]

3- Ahiret İşleri Hususunda Devamlı Zikir, Fikir, Murakabe Etmenin Fazileti Ve Bazı Zamanlarda ise Bunları Terk Edip Dünyayla Meşgul Olmanın Caiz Olması

2491- Peygamber (s.a.v.)'in vahiy katiplerinden olan Hanzala el-Useyyidî (r.a)'dan rivayet edilmiştir:
“Bana, Ebu Bekr rastlamıştı. Bana:
“Ey Hanzala! Nasılsın?” diye sordu. Ben de:
“Hanzala münafık oldu!” dedim. Ebu Bekr:
“Subhânallah! Sen ne söylüyorsun?” dedi. Ben:
“Resulullah (s.a.v.)'in yanında bulunuyoruz. Bize cenneti, cehennemi hatırlatıyor, hatta onları gözle görmüş gibi oluyoruz. Resulullah (s.a.v.)’in yanından çıktıktan sonra ise eşlerle, çocuklarla, arazilerle ve günlük ticari işlerle meşgul oluyoruz. Bu sebeple bir çok şeyi unutuyoruz” dedim. Ebu Bekr:
“Vallahi, biz de muhakkak senin bu karşılaştığın işlerin benzerleriyle karşılaşıyoruz” dedi.
Bunun üzerine Ebû Bekr ve ben yürüdük ve Resulullah (s.a.v.)'in yanına girdik. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Hanzala münafık oldu!” dedim. Resulullah (s.a.v.):

“Ne oldu?” diye sordu. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Senin yanında bulunuyoruz. Bize cenneti ve cehennemi hatırlatıyorsun. O derece ki, onları gözümüzle görmüş gibi oluyoruz. Senin yanından çıktığımız zaman eşlerle, çocuklarla, arazilerle (ve günlük ticari işlerle) meşgul oluyoruz. Bu sebeple de bir çok şeyi unutuyoruz” dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, siz, benim yanımda bulunduğunuz hal üzere ve zikretmeye devam ederseniz, melekler; döşeklerinizin üzerinde ve yollarınızın üzerinde sizlerle musafaha ederler/tokalaşırlar. Fakat ey Hanzala! Bazı zaman şöyle, bazı zaman böyle” buyurdu.

Resulullah (s.a.v.) bu sözünü üç defa tekrarladı.” [987][987]

Açıklama:

Hanzala'nın: “Ben münafık oldum” sözünü söylemesinin sebebi ve mânâsı şöyledir: Hanzala, Resulullah (s.a.v.)'in meclisinde ve sohbetinde bulunduğu zaman, Allah korkusu, âhiret kaygısı, Allah zikri, murakabe ve tefekkür gibi dini ve mânevi işlere tamamen yönelip dünyayı, çoluk çocuğu unutmuş durumda idi. Sonra huzurdan ayrılıp aile fertlerinin yanına gelince bu defa dünya işleriyle meşgul oldu. Hâlindeki bu değişikliğin bir tür münafıklık sayılmasından korktuğu için bu sözü söylemiş ve nihayet durumu Resulullah (s.a.v.)'e arz etmiş, Resulullah (s.a.v.)'de bu hâl değişikliğinin münafıklık sayılmadığını, müminlerin devamlı surette din işiyle uğraşıp dünya işlerini tamamen bırakmakla mükellef olmadıklarını ve bâzı zamanlarda din işiyle, diğer bâzı zamanlarda dünya işleriyle meşgul olmalarının tabii olduğunu bildirmiştir.
Meleklerin, müminlerle yatakların üstünde veya yollarda musafaha/tokalaşmasından maksat; aleni ve göz göre göre tokalaşmalarıdır. Çünkü meleklerin zikir ehli ile tokalaştığı sabittir. Ancak zikir ile meşgul olanlar bu tokalaşmayı gözle görmezler. Bu itibarla hadisteki tokalaşma aleni olan tokalaşmadır denilmiştir.
Resulullah (s.a.v.)’in *“Bazı zaman böyle ve bazı zaman da şöyle*” buyruğunun mânâsı şudur: Yâni adam, bâzı zamanlarda Allah'ı anmakla ve diğer bâzı zamanlarda Allah'ı anmayıp dünya işleriyle meşgul olmakla münafık sayılmaz. Allah'ı andığınız zamanda kulluk

görevinizi yerine getirirsiniz. Allah'ı anmayı gevşettiğiniz vakitlerde meşru olmak kaydı ile nefsi arzularınızı ve dünya işlerinizi görürsünüz.

4- Yüce Allah'ın Rahmetinin Genişliği Ve Rahmetinin Gazabını Geçmesi

2492- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah mahlukatı yarattığı zaman ve onların mukadderatını belirlediği zaman kendi nezdinde Arş'in üstünde bulunan kitabına:
“Muhakkak ki Benim rahmetim gazabımı geçmiştir” diye yazdı. [988][988]

Açıklama:

Bilindiği gibi rahmet, sevabın kula ulaştırılması demektir. Gadab ise, kulun haketmesi sonucu, Yüce Allah tarafından cezalandırılması anlamına gelir.
Allah'ın rızâsı ve gadabı irâde sıfatıyla ilgilidir. İtaatkâr kuluna sevap vermek dilerse, buna rızâ, âsi kuluna azab vermek dilerse, buna da gadab denilir. Rahmetin öncelik ve üstünlüğünden maksat, onun çokluğu ve yaygınlığıdır. Bu demektir ki, Yüce Allah'ın kullan hakkında hayır, nimet ve sevab verme irâdesi; intikam ve azabetme irâdesinden daha çok ve yaygındır. Bu mânayı bazı ilim adamları “Rahmet, Allah Teâ/a'nın zâtının gereğidir, gadah ise, kulun kusuruna bağlıdır” diye açıklamışlardır. Nitekim Yüce Allah, rahmet etmeyi kendi zatına farz kılmıştır. [989][989]

2493- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i:
“Allah rahmeti yüz parça yaratmış; doksan dokuzunu kendi nezdinde tutmuş, yeryüzüne de geriye kalan bir parçasını indirmiştir. İşte mahlukat, bu parçadan dolayı birbirlerine merhamet ederler. Hatta hayvan, yavrusunu emzirirken üzerine basarım endişesiyle ayağını yavrusundan yukarı kaldırır” buyururken işittim.” [990][990]

Açıklama:

Yeryüzünde varlıklar arasında gördüğümüz şefkat ve merhamet dolu davranışlar, Yüce Allah'ın sonsuz rahmetinin çok küçük bir bölümünün, yüzde birinin eseri olduğu anlaşılmaktadır. O'nun sınırsız rahmetinin böyle yüz parçaya bölünmüş olduğunun Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından bildirilmesi, bize, konuya ait bir fikir verebilmek içindir. Yüzde biri, yeryüzündeki bütün şefkat, sevgi ve merhamet, olay ve davranışların kaynağı ise, yüzde yüzünün tecellisinin nasıl bir ortam meydana getireceğini şöyle bir düşünmek ve tabiî umutlanıp sevinmek, ümitsizliğe asla düşmemek gerekir. Çünkü hadis, bu ifade tarzıyla, Allah'ın rahmetine sınır çizilemeyeceğinî ortaya koymaktadır. Dolayısıyla dünyada paylaşılan yüzde bir rahmetin yüzde yüzüyle ahirette karşılaşma imkanı insan için gerçekten büyük ümit kaynağı ve güvencedir.

2494- Hz. Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir;
“Resulullah (s.a.v.)'e Hevazin kabilesinden esirler gelmişti. Bunların içerisinde çocuğunu kaybetmiş emzikli bir kadın vardı ki o çocuğunu arıyordu. Kadir, esirler arasında çocuğu bulunca hemen onu alıp bağnna bastı ve emzirmeye başladı. Resulullah (s.a.v.), bu merhamet dolu olayı görünce, bize:
“Şu kadının, kendi çocuğunu ateşe atacağını düşünür müsünüz?” buyurdu. Biz de:
“Hayır, vallahi, atmamaya gücü yettiği müddetçe atmaz” dedik. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“İşte muhakkak kî Yüce Allah, kullarına bu kadının çocuğuna olan şefkatinden daha merhametlidir” buyurdu.”

2495- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Eğer mümin kul, Allah katındaki azabın derecesini bilmiş olsaydı, hiçkimse cenneti aklından geçirmezdi. Eğer kafir de, Allah katındaki rahmeti bilmiş olsaydı hiç kimse cennetten ümitsiz olmazdı.[991][991]

2496- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiöinp göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Hiç iyilik yapmamış bir adam, kendi ailesine:

“Bu vücûdum öldüğü zaman onu yakın. Sonra külünün yarısını rüzgarla tozutmak suretiyle karaya ve diğer yarısını da denize dökün! Vallahi, eğer Allah onu ele geçirmeye gücü yeterse onu muhakkak alemlerden hiç kimseye uygulamayacağı bir azabla azablandıraçaktır” dedi.
Bunun üzerine bu kimse öldüğü zaman onun emrettiğini yaptılar.
“Allah da karaya emretti, kara derhal kendisinde bulunan kül zerreciklerini topladı. Allah'a denize emretti, deniz derhal kendisine bulunan külün zerrelerini topladı. Sonra Allah, o kimseye:
“Bunu niçin yaptın?” diye sordu. Adam:
“Senden korktuğumdan dolayı ey Rabbim! Sen en iyi bilensin!” dedi. Bunun üzerine Allah, o kimseyi bağışladı. [992][992]

2497- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir kadın, bir kedi yüzünden cehenneme girdi. Kadın o kediyi bağlamış, açlıktan ölünceye kadar ona ne yiyecek vermişti ve ne de yeryüzündeki haşerelerden yemesi için salıvermişti.”[993][993]

2498- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden önceki ümmetlerin içerisinde yaşayan bir kimse vardı. Allah ona mal ve evlat vermişti. Bu kimse, öleceği zaman çocuğuna:
“Benim size emredeğim şu şeyi kesinlikle yapacaksınız, yoksa mirasımı kesinlikle sizden başkalarına veririm: Öldüğüm zaman beni yakın. Sonra da beni öğütüp toz yapın. Tozumu da rüzgara verip uçurun. Çünkü ben, Allah katında sevabına nait olacağım hiçbir hayır işleyip biriktirmedim. Şüphesiz ki Allah beni azab etmeye kadirdir' deyip çocuklarından söz aldı. Onlar da, Rabbim hakkı için, kendisine bunu yaptılar. Bunun üzerine Allah, o kimsey ilahi huzura çekip:
“Seni bu yaptığına sevkeden şey nedir?” diye sordu. O da:
“Sana olan korkumdur!” diye cevap verdi. Allah:
“Kusuru/elden kaçan fırsatı, Allah korkusundan başka bir şey telafi edemez” buyurdu.[994][994]

5- Günahlar Ve Tevbe Tekrar Etse De Günahlardan Yapılan Tevbenin Kabul Edilmesi

2499- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), Yüce Rabbinden rivayet ederek şöyle buyurdu:
“Bir kul, bir günah işledi. Sonra da:
“Allahını! Günahımı bağışla!” dedi. Yüce Allah:
“Kulum bir günah işledi, fakat kendisinin günahını bağışlayacak ve İşlediği günahtan dolayı cezalandıracak bir Rabbi olduğunu bildi” buyurdu.
“Sonra kul tekrar dönüp günah işledi. Sonra da:
“Rabbim! Günahımı bağışla!” dedi. Yüce Allah yine:
“Kulum bir günah işledi, fakat kendisinin günahını bağışlayacak ve işlediği günahtan dolayı cezalandıracak bir Rabbi olduğunu bildi” buyurdu.
“Sonra kul tekrar dönüp yine günah işledi. Sonra da:
“Rabbim! Günahımı bağışla!” dedi. Yüce Allah yine:
“Kulum bir günah işledi, fakat kendisinin günahını bağışlayacak ve işlediği günahtan dolayı cezalandıracak bir Rabbi olduğunu bildi. Sen istediğini yap, Ben seni bağışladım” buyurdu.”[995][995]

Açıklama:

Burada kul, günaha düştükten sonra mazeretler arayıp bu günahı ben şundan dolayı İşledim türü gerekçeler ve bahaneler öne sürmeden hatasını itiraf etmiş, Allah'tan da bağışlanma dilemiştir.

2500- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Doğrusu Allah, gündüzün günah işleyenin tevbesini kabul etmek için geceleyin elini açar. Geceleyin günah işleyenin tevbesini kabul etmek için de gündüzün elini açar. Bu durum, ta güneş battığı yerden doğuncaya kadar devam eder.” [996][996]

6. Yüce Allah'ın Müminleri Kötülüklerden Koruması Ve Çirkin İşleri Haram Kılması

2501- Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah'tan daha fazla kıskanan hiç kimse yoktur. Bunun için kötülüklerin açığını da gizlisini de yasaklamıştır. Allah'a övmekten daha fazla sevimli olan hiçbir şey yoktur. Bunun için Allah, kendisini övmüştür.” 997[997]

2502- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Doğrusu Allah kıskanır. Mümin de kıskanır. Allah'ın kıskanması, mümin kimsenin Allah'ın haram kıldığı şeyi işlemesidir.” 998[998]

Açıklama:

Allah'ın kıskanması; bir şeyi mümin kuluna men etmesi ve haram kılmasıdır.
Nevevî bu konuda şöyle der: "Bunun hakikati, kuliar için maslahat olmasıdır. Çünkü kullar, Allah'a övgüde bulunurlar. O da, onlara sevab verir. Bu suretle de bundan kullar faydalanırlar. Yüce Allah ise bütün alemlerden ganîdir. O'na kullann övgüde bulunması kendisine bir katkı sağlamadığı gibi, övgüyü terk etmeleri de O'na bir zarar vermez. 999[999]

2503- Esma bint. Ebi Bekr (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.)'i:
“Yüce Allah'tan daha kıskanç hiçbir şey yoktur” buyururken işittim. 1000[1000]

7- Güzelliklerin Kötülükleri Gidermesi

2504- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir kimse, mahremi olmayan bir kadından bir öpücük almıştı. Derken bu kimse, Peygamber (s.a.v.)'e gelip bu olayı ona anlattı. Bunun üzerine,

“Gündüzün iki tarafında sabah, akşam ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl! Çünkü iyilikler, kötülükleri giderir. Bu, algılaması olanlar için bir öğüttür” 1001[1001] ayeti indi. Öpücük alan adam:
“Ey Allah'm resulü! Bu, sadece bana mı mahsus?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Ümmetimden bununla amel eden herkes içindir!” buyurdu. 1002[1002]

2505- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Peygamber (s.a.v.)'in yanına gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Ben, ceza gerektirecek bir suç işledim. Dolayısıyla o cezayı bana uygula!” dedi.
Enes der ki:
“Bu sırada namaz vakti gelmişti. Bu kimse, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte namaz kıldı. Namaz bitince, bu kimse yine:
“Ey Allah'ın resulü! Ben, ceza gerektirecek bir suç işledim. Dolayısıyla hakkımda Allah'ın kitabında emrettiği cezayı bana uygula!” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Sen, bizimle birlikte namazda hazır bulundun mu?” diye sordu. Adam:
“Evet, bulundum” diye cevap verdi. Resulullah (s.a.v.):
“İşlemiş olduğun suçun bağışlandı!” buyurdu. 1003[1003]
Açıklama: Bazı alimler, bu olayın, şer'i cezalardan önce gerçekleştiğini belirtirken, bazıları da adamın suçunu detaylı bir şekilde anlatmadığı için kendisine had cezası vurulmadığını söylemişlerdir.
Bazı alimler ise bu gelen kimsenin İşlemiş olduğu günahın büyük günah değil de küçük günah olduğunu, çünkü büyük günahın namaz kılmakla düşmeyeceğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla da kılmış olduğu namaz, onun için bir kefaret oİmuş oluyor.

8- Katılın Öldürmesi Çok Olsa Da Katılın Tevbesının Kabulü

2506- Ebu Saîd cl-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Sizden önceki ümmetler içinde bir adam vardı ki, doksan dokuz kişi öldürmüştü. Bu adam, yeryüzü halkının en âlim insanının kim olduğunu sordu. Ona, bir râhib gösterildi. O da rahibe gelip kendisinin doksan dokuz kişi öldürdüğünü söyledi, tevbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. Râhib:

“Hayır!” diye cevap verdi. Adam onu da öldürdü ve bununla yüzü tamamladı. Sonra yeryüzü halkının en âliminin kim olduğunu yine sordu. Ona âlim bir kimse gösterildi. Adam ona da giderek kendisinin yüz kişi öldürdüğünü, tevbesinin kabul edilip edilmeyeceğini arzetti. O:

“Evet, kabul edilir. Senin ile tevben araşma kim girebilir? Filân yere git. Orada Allah'a ibâdet eden insanlar vardır. Onlarla birlikte Allah'a ibâdet et! Memleketine dönme! Çünkü orası kötü yerdir” dedi.

Adam gitti. Yolun yansına varınca eceli geldi. Bu sefer onun hakkında rahmet melekleri ile azab melekleri münakaşa ettiler. Rahmet melekleri:

“Bu adam tevbe ederek kalbiyle Allah'a yönelerek geldi” dediler. Azab melekleri ise:

“O hiç bir hayır işlemedi” dediler.

Bunun üzerine yanlarına insan suretinde bir melek geldi. Onu aralarında hakem yaptılar. O da:

“İki yerin arasını ölçün! Hangi yere daha yakınsa bu adam oralıdır” dedi. O yeri ölçtüler ve adamın gitmek istediği yere daha yakın olduğunu buldular. Bunun üzerine ruhunu rahmet melekleri kabzetti. [1004][1004]

Açıklama:

İnsanların işlerine bakmakla görevli melekl erin insanlar hakkındaki ictihadları değişik olabilir. Çünkü meleklerin bir kısmı bir insanın âsüerden sayılması görüşünde İken, diğer bir kısmı o insanın Allah'a itaat edenlerden sayılması kanâatına varabilirler. Bu yüzden de melekler arasında bir ihtilâf çıkabilir. Allah yine bir melek vasıtasıyla bu ihtilâfı giderir.

İnsanın günah işlemesine çeşitli nedenlerle sebep olan çevreyi ve muhiti değiştirmek ve iyiliklerin hâkim olduğu muhite geçmek uygundur.

Hadis, alim adamın alim olmayıp ibâdete düşkün adamdan üstün olduğunu ifâde eder. Çünkü katilin ilk baş vurduğu rahip alim olmadığı için tevbe etmenin bir yarar sağlayamayacağını söyledi, ikinci adam ise âlim olduğu için katile, kimsenin onun tevbe etmesine engel olamıyacağını ve tevbe etmenin yararlı olduğunu ifâade etti.
Kadı İyâz'a göre bu hadis, tevbenin diğer günahlar için yararlı olduğu gibi katü günahına da yararlı olduğuna delâlet eder. Bu hadis bizden önceki ümmetlerin şeriatını açıklamakta ve bu tür delillere dayanınanın câizliği ihtilâf konusu ise de bu hüküm ihtilâf konusu meselelerin dışında kalır. Çünkü bu hüküm hakkında şeriatımızda da deliller mevcuttur. Bizim şeriatımızda da delil bulununca artık ihtilâfa gerek kalmaz.

2507- Safvân b. Muhriz'den rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Abdullah İbn Ömer'e; necvâ/fısıldaşma hakkında Resulullah (s.a.v.)'i ne buyururken işittin?” diye sordu. Abdullah İbn Ömer:
“Ben, Resulullah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim:
“Kul, kıyamet günü, Yüce Rabbine yaklaştırılır. Hatta Allah onun üzerine rahmet kanadını/affını indirir ve ona gizlice bütün günahlarını itiraf ettirir. Rabbi, kuluna:
“Şu günahını) biliyor musun?” diye soracak. Kul:
“Rabbim! O günahımı biliyorum!” diyecek. Yüce Allah:
“Onu dünyada sana örtbas etmiştim. İşte bugün de ona sana bağışlıyorum!” buyuracak.
“Bunun üzerine iyiliklerinin sahifesi verilecek. Kafirler ile münafıklara gelince, onlar mahlukatın huzurunda:
İşte bunlar, Allah karşı yalan söyleyen kimselerdir!” diye seslenilecek.” [1005][1005]

Necvâ:

Sır konuşmak, fısıldaşmak anlamına gelir. Kıyamet gününde Yüce Allah'ın mümin kuluyîa sır konuşması, yani ona günahlarını gizlice bildirmesi Allah'in kuluna olan ilahi bir lütfüdur.

9- Ka'b b. Mâlik ile iki Arkadaşının Tevbesi ile İlgili Hadisi

2508- Ka'b b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben Resulullah (s.a.v.)'in yaptığı gazaların hiç birinden geri kalmadım. Sadece Tebûk gazası müstesna! Bir de Bedir gazasında bulunmamıştım. Fakat Resulullah (s.a.v.) Bedir gazasınada bulunmayan hiç kimseyi azarlamadı.
Resulullah (s.a.v.) ile müslümanlar Bedir seferine cihad maksadıyla değil ancak Kureyş'in Şam'dan gelen kervanını kastederek yola çıkmışlardı. Nihayet Allah, müslümanlar ile düşmanlarını vakitsiz olarak yolda birleştirdi. Gerçekten Akabe gecesi Resulullah (s.a.v.)'e Ensar cemaatı olarak İslâm'a yardım etmek üzere biat edip söz verdiğimiz zaman ben de bunda hazır bulunmuştum. Her ne kadar benim için Bedir'de hazır bulunmak, Akabe'de bulunmak derecesinde sevimli değildir.
Tebûk gazasında Resulullah (s.a.v.)'den ayrıldığım zaman ki hikâyem şudur: Ben hiç bir zaman bu gazada ondan ayrıldığım zamankinden daha kuvvetli ve daha zengin bulunmamıştım. Vallahi, ondan önce iki yük devesini hiç bir zaman bir araya getirememiştim. Nihayet bu gazada iki yük devesini bir araya getirdim. Resulullah (s.a.v.) bu gazayı şiddetli bir sıcakta yaptı. Uzak bir sefere ve çöle gitti. Kalabalık düşman karşısına çıktı ve gazalarının hazırlıklarını tutabilmeleri için yapacakları işi müslümanlara açıkça bildirdi. Nereye götürmek istediğini onlara haber verdi. Resulullah (s.a.v.)'in beraberindeki müslümanlar çoktu. Onların sayısını mücahidlerin sayısını kaydeden bir muhafızın kitabı/divan defteri toplayamaz.
Ka'b sözüne devamla şöyle dedi:
“Hiç kimse gizlenmek istemiyordu. Sadece Yüce Allah tarafından vahiy inmedikçe Resulullah (s.a.v.)'e gizli kalacağını sanan kimseler saklanmışlardı.”
Resulullah (s.a.v.) bu gazaya meyvelerin yetiştiği ve ağaç gölgeleri güzelleştiği zaman gitti. Ben bu gazaya en fazla gönül veren bir kimse idim. Derken Resulullah (s.a.v.)'e ve onunla birlikte müslümanlar (savaş için) hazırlandılar. Ben de onlarla birlikte hazırlanayım diye sabahlamaya başladım. Fakat hiç bir şey yapmadan dönüyor, kendi kendime: 'Ben buna istediğim zaman yapanm' diyordum. Bu ihmalkarlık bende devam etti.

Nihayet İnsanlar hazırlık yapmaya devam ettiler. Bir sabah Resulullah (s.a.v.) ile müslümanlar, sefere çıktılar. Ben seferle ilgili hiç bir şey hazırlamamıştım. Sonra yine sabah vakti çıkıp yine hiç bir şey yapmadan geri döndüm. Bendeki bu tembellik hali devam edip gidiyordu. Nihayet müslümanlar süratle yol aldılar ve gaza ilerledi, içimden yola koyularak onlara yetişmek geçti. Keşke yapsaydım. Sonra bana bu mukadder olmadı. Resulullah (s.a.v.)'de çıkıp gittikten sonra insanlar araşma çıktığında ona uymamış olmak beni üzmeye başladı. Bundan yalnız nifakla suçlanmam yada zayıflardan Allah'ın mazur gördüğü kimse müstesna olabilirdi. Resulullah (s.a.v.)'e Tebûk'e varıncaya kadar beni anmamış. Tebûk'de cemaatın içerisinde otururken:
“Ka'b b. Mâlik ne yaptı?” diye sormuş. Selime oğulları kabilesinden bir kimse:
“Ey Allah'ın resulü! Onu, elbisesi ve o elbisenin yakalarına bakması Medine'de alıkoydu” demiş. Bunun üzerine Muâz b. Cebel, ona:
“Ne kötü söyledin! Vallahi, ey Allah'ın resulü! Onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz” demiş. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) susmuş.
“O bu haldeyken kendisiyle serap kaybolan beyaz elbise giymiş bir kimse görmüş. Resulullah (s.a.v.):
“Sen, Ebû Hayseme olmalısın!' buyurdu. Bir de bakmışlar ki, o kimse, Ebû Hayseme el-Ensârî'dir. Kendisini münafıklar ayıpladıkları zaman bir ölçek kuru hurma tasadduk eden kimse işte budur.”
Ka'b b. Mâlik (sözüne devamla) der ki:
“Resulullah (s.a.v.)'in Tebûk'ten dönerek gelmekte olduğunu duyunca beni üzüntü kapladı. Yalan söylemeyi düşünmeye başladım. Kendi kendime:
“Yarın Resulullah (s.a.v.)'in gazabından ne ile kurtulurum” diyordum. Bu hususta ailemin her fikir sahibinden yardım istiyordum. Bana Resuluftah (s.a.v.)'in gelmesi yaklaştığı söylenince bâtıl düşünce benden gitti. Anladım M, ondan hiç bir şeyle ebedîyyen kurtulamam. Ona doğruyu söylemeye niyet ettim.
Resulullah (s.a.v.), bir sabah Medine'ye geldi. Resulullah (s.a.v.), bir seferden geldiği zaman ilk önce işe mescitten başlardı. Orada iki rekât namaz kıldı. Sonra halkla görüşmek üzere oturdu. O bunu yapınca gazaya gitmeyenler gelerek kendisinden özür dilemeye ve

ona yemin etmeye başladılar. Bunlar, seksen küsur kişi idiler. Resulullah (s.a.v.)'de onların açık beyanatını kabul etti. Kendileriyle biatda bulundu ve onlar için istiğfar etti. Gizli taraflarını da Allah'a havale etti. Nihayet ben geldim. Selâm verdiğim zaman kızgın bir kimsenin tebessümüyle gülümsedi. Sonra da:

“Gel!” dedi. Ben de yürüyerek geldim ve huzuruna oturdum. Bana:

“Neden gazadan geri kaldın? Sen Akabe'de sırtına biat almış değil miydin?” dedi. Ben:

“Ey Allah'ın resulü! Vallahi, ben dünya halkından senden başka birinin yanında otursaydım, onun öfkesinden muhakkak bir özürle kurtulacağımı sanırım. Lisanıma fesahat verilmiş bir kimseyim. Fakat ben, vallahi, şuna kanaat ettim ki, eğer bugün ben seni benden hoşnut edecek bir yalan söz söyeleyecek olursam çok sürmez muhakkak Allah yalanımı ortaya çıkararak seni hakkımda öfkelendirir. Eğer huzurunda seni hakkımda öfkelendirecek doğru söz söylersem herhalde bu hususta meydana gelen kusurumu Allah'ın affetmesini umarım. Vallahi, (benim seferden geri kalmam hususunda arzedecek hiç bir özrüm yoktur. Vallahi, senden geri kaldığım zamankinden daha kuvvetli ve daha zengin olduğum hiçbir zaman yoktur' dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“Ka'b'a gelince, gerçekten o doğruyu söyledi. Şimdi Allah senin hakkında hükmünü verinceye kadar kalk (git)!” buyurdu.

Ben de kalkıp gittim. Selime oğullan kabilesinden bazı kimseler de kalkıp peşime takıldılar ve bana:

“Vallahi! Senin bundan önce hiç bir günah işlediğini bilmiyoruz. Gerçekten sen, seferden geri kalan diğer kimselerin Resulullah (s.a.v.)'e beyan ettikleri özürle özür dilemekten âciz kaldın. Eğer sen de özür beyan etseydin, senin bu günahına, Resulullah (s.a.v.)'in sana istiğfarda bulunması yeterdi” dediler.

Ka'b der ki:

“Vallahi! Onlar, bana serzenişte bulunmaya o kadar devam ettiler ki, Resulullah (s.a.v.)'e dönerek kendimi yalanlayacağım geldi. Sonra onlara:

“Benimle birlikte bu duruma düşen bir kimse daha oldu mu?” dedim. Onlar da:

“Evet! Seninle birlikte iki adam daha var. Onlar da senin söylediğin gibi söylediler. Onlara da sana söylendiği gibi söylendi” dediler. Ben:

“Onlar kimdir?” diye sordum. Onlar:
“Murâre b. Rabîa el-Amirî ile Hilal b. Ümeyye el-Vâkıfî diyerek Bedr gazasına katılmış bulunan ve kendileri örnek alınacak iki salih kimseyi bana söylediler.Bana bunları anlatınca tereddütten vazgeçtim.”
Resulullah (s.a.v.) seferde kendisinden geri kalanlar arasından biz üç kişiyle konuşmaktan müslümanlan nehyetti. Bunun üzerine halk bizden kaçındı. Bize karşı halleri değişti. Hattâ yeryüzü bile bana yabancılaştı. Artık bu yeryüzü, o bildiğim yeryüzü değildi. Bu hal üzere elli gece kaldık. iki arkadaşım boyun bükerek ve ağlayarak evlerinde oturdular.
Bana gelince, ben kavmin en genci ve en sağlamı İdim. Evden çıkıyor, namaza geliyor, çarşılarda dolaşıyordum. Fakat benimle hiçkimse konuşmuyordu. Namazdan sonra oturduğu yerde İken Resulullah (s.a.v.)'e gelerek selâm veriyor ve içimden:
“Acaba selâmı almak için dudaklarını kıpırdattımı, kıpırdatmadı mı” diyordum. Sonra ona yakın bir yerde namazımı kılıyor, ona gizlice bakıyordum. Namazımı kılmaya yöneldiğimde bana bakıyor, ona doğru baktığım da benden yüz çeviriyordu. müslümanların bu cefâsı üzerimde uzun zaman devam edince gidip Ebu Katâde'nin bahçesinin duvarından tırmandım. Ebû Katâde amcamdır ve en sevdiğim bir insandır. Ona selâm verdim. Vallahi, selâmımı almadı. Ona:
“Ey Ebû Katâde! Allah aşkına söyle! Benim Allah ve Resulünü sevdiğimi bilir misin?” dedim. Ebu Katâde sustu. Allah aşkına tekrar söylemesini istedim. Yine sustu. Tekrar istedim. Bu defa:
“Allah ve Resulü daha iyi bilir!” dedi. Bunun üzerine gözlerim yaşlar boşandı ve geri dönüp duvardan çıktım.
Bir defasında Medine'nin çarşısında yürürken Medine'de zahire satmaya gelen Şamlılardan Nabatlardan bir ekinci:
“Bana Ka'b b. Mâliki kim gösterecek!” diyordu. İnsanlar beni göstererek kendisine işaret etmeye başladılar. Nihayet yanıma gelip bana Gassân hükümdarından bir mektup verdi. Ben yazıcı idim. Mektubu okudum. Gördüm ki, içinde şunlar vardı:
“Bundan sonra, seninkinin sana cefâ ettiğini duyduk. Allah seni ne hakaret diyarında yaratmıştır ve ne de hakkın zayi olacağı yerde var etmiştir. Hemen bize katüki, sana yardımda bulunalım.”

Ka'b der ki:
“Mektubu okuduğum zaman: “Bu da belânın bir çeşidi” deyip tandıra yönelerek mektubu orada yaktım. Nihayet elli gecenin kırkı geçip vahy gecikmişti. Derken Resulullah (s.a.v.)'in elçisi bana gelip:
“Resulullah (s.a.v.), sana hanımından uzaklaşmanı emrediyor!” dedi. Ona:
“Onu boşayayım mı, yoksa ne yapayım?” dedim. O da:
“Hayır! Sadece ondan uzaklaş, ona asla yaklaşma!” dedi.
Resulullah (s.a.v.) benim durumumdaki diğer iki arkadaşıma da bunun gibi haber göndermiş. Bunun üzerine hanımıma:
“Ailenin yanına dön, Allah bu işte bir hüküm verinceye kadar onların yanında kal!” dedim.
Derken Hilal b. Ümeyye'nin hanımı Resulullah (s.a.v.)'e gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! Gerçekten Hilâl b. Ümeyye ihtiyar bir kimsedir. Gücü ve kuvveti gitmiştir. Hizmetçisi de yoktur. Ona hizmet etmemi çirkin görür müsün?” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Hayır! Fakat sana asla yaklaşmasın!” buyurdu. Kadın:
“Vallahi, onda hiç bir hareket yok! Vallahi, bu iş başına geldiğinden bugüne kadar hiç durmadan ağlamaktadır” dedi.
Bunun üzerine ailemden biri, bana:
“Sen de Resulullah (s.a.v.)'den hanımın hakkında izin istesene! Bak, Resulullah (s.a.v.), Hilâl b. Ümeyye'nin hanımına Hilâl'e hizmet etmesi için ona izin verdi” dedi. Ben:
“Onun hakkında Resulullah (s.a.v.)'den izin isteyemem. Ben genç bir adamım. Onun hakkında Resulullah (s.a.v.)'den izin istediğim zaman bana ne söyleyeceğini bilemem!” dedim.
Ka'b der ki:
“Bu şekilde on gece daha durdum. Bu suretle bizimle konuşmak yasak edildiği zamandan itibaren elli gecemiz tamamlandı. Sonra ellinci gecenin sabahında sabah namazını evlerimizden birinin üzerinde kıldım. Yüce Allah'ın hakkımızda beyân buyurduğu hal üzere otururken beni bir sıkıntı bastı. Bana yer bütün genişliğine rağmen dar geldi. Sel1 dağı üzerine çıkmış bağıran bir kimsenin sesini işittim. Var sesiyle:
“Ey Ka'b b. Mâlik! Müjde!” diyordu. Hemen secdeye kapandım. Anladım ki,. darlık gidip genişlik gelmiştir. Derken Resulullah (s.a.v.) sabah namazını kıldıktan sonra Allah'ın bizim tevbemizi kabul ettiğini

halka bildirdi. Bunun üzerine halk bizi müjdelemeye yürüdü, iki arkadaşıma müjdeciler gitti. Bir adam/Zübeyr b. Avvam da bana gelmek üzere atını mahmuzladı. Eşlem kabilesinden biri/Hamza b. Amr koşarak bana doru geldi. Dağa çıktı. Ses attan daha hızlı idi. Sesini işittiğim kimse bana müjdeye gelince hemen iki elbisemi çıkararak müjdesinden dolayı ona giydirdim. Vallahi, o gün bundan başka elbisem yoktu. Amcam Ebu Katade'den emaneten iki elbise alarak onları giydim. Hemen Resulullah (s.a.v.)'i görmek isteyerek yola düştüm. Halk grup grup karşıma çıkıyor, tevbeden dolayı beni tebrik ediyor, sonra da:

“Allah'ın tevbeni kabul buyurması sana mübarek olsun!” diyorlardı. Nihayet mescide girdim. Bir de baktım ki, Resulullah (s.a.v.) mescitte oturuyor. Etrafında da insanlar vardı. Derken Talha b. Ubeydullah kalkıp hızlıca yanıma geldi. Benimle musâfaha etti ve beni tebrik etti. Vallahi, muhacirlerden ondan başka hiç kimse ayağa kalkmadı.

Ravi der ki:

“Ka'b, Talha'nın bu yaptığını hiç unutmamıştır.”

Ka'b der ki:

“Resulullah (s.a.v.)'e selâm verdiğim zaman yüzü sevinçten parlıyor ve:

“Annen seni doğurduğundan beri geçen en hayırlı gün sana müjdeler olsun!” buyurdu. Ben:

Ey Allah'ın resulü! Bu müjde, senin tarafından mı, yoksa Allah tarafından mı?' dedim. Resulullah (s.a.v.):

“Hayır! Bilâkis Allah farafmdan!” buyurdu.

Resulullah (s.a.v.) sevindiği zaman yüzü nurlanır, sanki yüzü bir ay parçası gibi olurdu. Biz bunu bilirdik. Onun huzuruna oturduğum zaman:

“Ey Allah'ın resulü! Benim tövbemden biri de, Allah ve Resulü için sadaka olmak üzere malımdan sıyrılmamdır” dedim. Resulullah (s.a.v.);

“Malinin bir kısmım tut! Bu senin için daha hayırlıdır” buyurdu. Ben:

“Ben, Hayber'den aldığım hissemi tutuyorum” deyip sonra da:

“Ey Allah'ın resulü! Doğrusu Allah beni doğruluk sayesinde kurtardı. Benim tevbemden biri de, yaşadığım müddetçe doğrudan başka bir söz söylememektir” dedim.

“Vallahi, bunu, Resulullah (s.a.v.)'e söylediğimden bugüne kadar müslümanlardan hiç birine doğru söz söyleme hususunda Allah'ın bana olan ihsanından daha güzel ihsanda bulunduğunu bilmiyorum. Vallahi, bunu, Resulullah (s.a.v.)'e söylediğimden bugüne kadar kasten hiç bir yalan yapmadım. Geriye kalan ömrüm hususunda da Allah'ın beni muhafaza buyurmasını dilerim.
Ka'b der ki:
“Bunun üzerine Yüce Allah,
“Andolsun ki, Allah, yine peygambere ve en zor gününde ona uyan Muhacirlerle Ensar'a, içlerinden bir kısmının kalbleri az kalsın kayacak gibi olmuşken, tevbe nasip etti de lütfedip tevbelerini kabul buyurdu. Çünkü O, gerçekten çok şefkatli, çok bağışlayıcıdır. Allah, haklarında hüküm beklenen o üç kişiyi de bağışladı. Çünkü o derece bunalmışlardı ki, yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmeye başlamıştı, vicdanları da kendilerini sıkıntıya sokmuştu. AUah'dan kurtuluşun, ancak Allah'a sığınmakta olduğunu anlamışlardı. Sonra da Allah, onları tevbekâr olmaya muvaffak kıldı da tevbelerini kabul buyurdu. Şüphesiz ki Allah, tevbeleri çok çok kabul edendir, çok merhametli olandır. “Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun” [1006][1006] ayetlerini indirdi.
Ka'b der ki:
“Vallahi, Allah beni İslâm için hidayete erdirdikten sonra kendi nefsimce Resulullah (s.a.v.)'e söylediğim doğru sözden daha büyük hiç bir nimet vermemiştir. Bu büyük nimet, Resulullah (s.a.v.)'e yalan söyleyip de helak olmuş bulunmamak nimetidir. Gerçekten Allah yalancılar için vahyi indirdiği zaman, bir kimseye söyleyeceği en kötü şeyi söylemiştir. Yüce Allah, onlar hakkında:
“Onların yanına döndüğünüz zaman kendilerine bir şey söylemeyin diye sizin için Allah'a yemin edeceklerdir. Onlardan hemen yüz çevirin! Çünkü onlar pistir. Kazandıklarına karşılık yerleri cehennemdir. Kendilerinden razı olasınız diye size yemin ederler. Siz onlardan razı olursanız şunu muhakkak bilin ki, Allah fasık kavimden razı olmaz” [1007][1007] buyurdu.
Ka'b der ki:
“Biz, üç kişi Resulullah (s.a.v.)'in yemin ettikleri zaman yeminlerini kabul ederek kendileriyle biat yaptığını ve haklarında istiğfarda

bulunduğu kimselerin işinden geri bırakılmıştık. Resulullah (s.a.v.) bizim işimizi Allah hükmünü verinceye kadar ertelemişti. İşte bu sebeple Yüce Allah,
“Geri bırakılan üç kişinin tevbesini de...” buyurmuştur. Bizim Allah'ın zikrettiği geri kalmamız (meselesi), gazadan geri kalmamız değildir. Bu ancak Peygamber (s.a.v.)'in bizi ve bizim tevbemizi, Resulullah (s.a.v.)'e yemin ve özür bildirip de özürleri kabul olunanların tevbelerin)den geri bırakmasıdır. [1008][1008]

Açıklama:

Tebük, Medine üe Şam arasında Medine'ye ondört, Şam'a ise onbir konaklık mesafede bir yerdir. Tebük seferi, hicretin 9. yılında miladi 630 yılında Receb ayında yapılmıştır.
Tebuk gazası ile ilgili olarak 2166 nolun hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

10- Hz. Âişe'ye İftira (İfk) Hadisi Ve Zina İftirasında Bulunan Kimsenin Tevbesinin Kabulü

2509- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir sefere çıkmak istediği zaman kadınlarının arasında ki çekerdi. Kur'a kime çıkarsa, Resulullah (s.a.v.) onunla birlikte sefere çıkardı.
Âişe der ki:
“Yapacağı bir gaza için aramızda kur'a çekmişti. O gazada kur'a be isabet etti. Ben de Resulullah (s.a.v.)'le birlikte gazaya çıktım. Bu olay, tesettür, indirildikten sonra oldu. Ben hevdecimin içinde (deveye) bindiriliyor, gideceğii yere onun içinde indiriliyordum. Nihayet Resulullah (s.a.v.) gazasını bitirip geri de düğü ve Medine'ye yaklaştığımız zaman bir gece yürüyüşü bildirdi. Yürüyüşü bile dikleri zaman ben hemen kalkıp yürüdüm, hattâ orduyu geçtim. Hacetimi gön ğümde eşyanın yanına yöneldim. Göğsüme dokundum, bir de taktım ki, Zafâr be cuğundan yapılan gerdanlığım kopmuş. Derhal dönerek gerdanlığımı aradım. O aramak beni alıkoydu. Benim semerimi yükleyen cemaat hevdecimi yükleyip gittiler. Onu benim

bindiğim deveme yüklemişler. Benim onun içinde olduğumu zanetmişler.”
Âişe der ki:
“O zaman kadınlar hafif idiler. Şişmanlamamışlar, kendilerini et kî lamamıştı. Yiyecek nâmına ancak bir parça bir şey yiyorlardı. Cemâat hevdeci veye yükler ve kaldırırken ağırlığını yadırgamamışlar. Ben genç yaşta taze birisiydi Deveyi sürerek yürümüşler. Ben gerdanlığımı ordu gittikten sonra buldum. Buh dukları yere geldim ki, orada ne çağıran var ve ne de cevap veren birisi. Bulum ğum yerime vardım. Zannettim ki, cemaat beni arayacak ve yanıma dönecek! Yerimde otururken uykum geldi. Orada uyuya kalmışım. Safvan b. Muattal Sülemî sonra Zekvânî, ordunun arkasında mola vermişti. Gecenin sonunda y çıkmış, benim bulunduğum yerde sabahlamış ve uyuyan bir insan karaltısı görm Hemen yanıma gelip beni gördüğü zamna tanımış. Hakikaten bana tesettür farz kılınmazdan önce beni görüyordu. Beni tanıdığı zaman onun;
““İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn” Biz muhakkak Allah'tan geldik ve ancak O'na dönücüleriz” [1009][1009] *şeklindeki istircâ sözüyle uyandım. Hemen çarşafımla yüzümü örttüm. Vallahi, benimle bir kelime bile konuşmadı. Istircâ'dan başka ondan bir kelime işitmedim. Devesini çöktürdü, ön ayağına bastı, böylece ben de deveye bindim. Devemi önüne katarak yola koyuldu. Nihayet orduya öğlen zamanı sıcak bastığında konakladıktan sonra yetiştik. Artık benim hakkımda helak olan helak olmuştu. Bu iftiranın büyük kısmına girişen Abdullah b. Übey b. Selûl olmuştu. Daha sonra Medine'ye geldik.”*
Medine'ye geldiğimiz zaman ben bir ay hasta oldum, insanlar, İftiracıların sözlerini dillerine doluyorlarrms Ben, bundan hiçbir şeyin farkında değildim. Fakat hastalığım esnasında Resulullah (s.a.v.)'in eskiden rahatsızlandığımda gördüğüm şefkatini görememek beni şüphelendiriyordu. Resulullah (s.a.v.) sadece içeriye girer, selâm verir ve sonra adımı anmadan:
“Hastanız nasıl?” diyordu. Bu da beni şüphelendiriyordu. Ama bir kötülük aktlam gelmedi. Nihayet iyileştikten sonra dışarı çıktım. Benimle beraber Ümmü Mistah'da Menasi' tarafına doğru çıktı. Bu yer bizim helâmızdı. Buraya sadece geceden geceye çıkardık. Bu olay, helaları evlerimize yakın yapmamızdan önce idi. Ayak yolu

hususunda âdetimiz ilk Arabların âdeti İdi. Helaları evlerimizin yanına yapmaktan eziyet duyardık. Ben ve Ümmü Mistah yürüdük. Bu kadın, Ebû Ruhm b. Muttalib b. Abdimenafm kızıdır. Annesi de, Sahr b. Amİr'in kızı Ebû Bekr es-Sıddîk'ın teyzesidir. Ümmü Mistah'm oğlu da, Mistah b. Üsâse b. Abbâd b. Muttalib'dir. Sonra ben ve Ebu Ruhm'un kızı hacetimizi gördükten sonra, benim evime doğru yöneldik. Derken Ümmü Mistah çarşafına basıp:

“Mistah'ın belâsını versin!” dîye oğluna beddua etti. Ben, ona:

“Ne kötü söz söyledin! Bedir'de bulunmuş bir adama mı sövüyorsun?” dedim. O:

“Be kadın! Sen onun ne söylediğini işitmedin mi?” dedi. Ben de:

“Ne söylemiş?” dedim.

Bunun üzerine o, bana iftiracıların benimle ilgili söylediklerini anlattı. Bunun üzerine hastalığım daha da arttı. Evime döndüğüm zaman yanıma Resulullah (s.a.v.) girdi ve selâm verdi. Sonra da:

“Hastanız nasıldı”' diye sordu. Ben, ona:

“Bana, anne-babamın yanına gitmeye izin verir misin?” dedim. O anda ben bu haberi onlardan iyice anlamak istiyordum. Resulullah (s.a.v.) bana izin verdi. Ben de anne-babamın yanına gittim. Anneme:

“Ey anneciğim! İnsanlar ne konuşuyor?” dedim. Annem:

“Ey kızcağızım, sakin oli Vallahi, pek az güzel kadın vardır ki, kendisini seven bir adamla evli olsun, ortaklan da bulunsun da, onun aleyhinde çok söz söylemesinler” dedi. Ben:

“Subhanallah! Gerçekten insanlar bunu mu konuşmaktalar?” dedim.

Artık o gece ağladım. Gözümün yaşı dinmeden ve gözüme uyku girmeden sabahladım. Sonra (yine) ağlayarak sabahladım. Vahyin arası kesildiği zaman Resulullah (s.a.v.) ailesinden ayrılmak hususunda istişarede bulunmak üzere Ali b. Ebi Tâlib ile Üsâme b. Zeyd'i çağırdı. Üsâme b. Zeyd, Resulullah (s.a.v.)'e ailesinin suçsuzluğunu bildiğini ve onlara karşı beslediği sevgiye işaret ederek:

“Ey Allah'ın resulü! Onlar, senin ailendir. Biz hayırdan başka bir şey bilmiyoruz” dedi. Ali b. Ebi Tâlib'e gelince o:

“Allah senin başını dara sokmaz, ondan başka kadınlar çoktur. Cariyeye sorasan sana doğruyu söyler” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Berîre'yi çağırarak ona:

“Ey Berîre! Âişe'den seni şüpheye düşürecek bir şey gördün mü?” diye sordu. Berîre, ona:
“Seni hak (din)le gönderen Allah'a yemin ederim ki, ondan kendisini ayıplayacağım hiç bir şey görmedim. Şu kadar var ki, o genç yaşta bir tazedir. Ailesine yoğurduğu hamur üzerinde uyur da, koyun gelip o hamuru yer' dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) kalkıp minbere çıktı ve Abdullah b. Übey b. Selûl'un, hem kendisinden ve hem de ailesinden özür dilemesini sağlatmak istedi.”
Aişe der ki:
“Resulullah (s.a.v.) minberde iken şunu söyledi:
“Ey müslümanlar topluluğu! Ehl-i beytim hakkında ezası son dereceyi bulan bir adamdan benim özrümü kim alacak? Vallahi, ben, ailem hakkımda hayırdan başka bir şey bilmem. Bu iftiracılar, bir adamın ismini ortaya koydular ki, o kimse hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Bu İsmi geçen kimse de, ailemin yanına ancak benimle beraber girerdi” buyurdu. Bunun üzerine Sa'd b. Muâz el-Ensârî ayağa kalkıp;
“Ey Allah'ın resulü! Senin Özür diletmeni ondan ben alırım. Eğer Evs kabilesindense boynunu vururuz, eğer kardeşlerimiz Hazrec'ten ise emir buyurursun, biz de senin emrini yaparız” dedi.
Daha sonra Sa'd b. Ubâde ayağa kalktı. Bu kimse, Hazrec kabilesinin reisi ve iyi bir adamı idi. Fakat kabile hamiyyetionu cahilleştırdi. Sa'd b. Muâz'a'da:
“Hatâ ettin! Allah'a yemin ederim ki, onu öldüremezsin. Öldürmeye de gücün yetmez!” dedi.
Daha sonra Üseyd b. Hudayr ayağa kalktı. Bu kimse, Sa'd b. Muâz'ın amcasının oğluydu. Sa'd b. Ubâde'ye:
“Hatâ ettin! Allah'a yemin ederim ki, onu mutlaka öldürürüz. Sen gerçekten münafıksın. Münafıklar namına mücâdele ediyordun” dedi.
İki kabile yâni Evs ve Hazrec kabileleîeri ayaklandılar. Hatta çarpışmaya niyetlendiler. “Resulullah (s.a.v.) ise minberin üzerinde ayakta duruyordu. Resulullah (s.a.v.) onları yatıştırmaya devam etti. Nihayet sustular. O da sustu.
Aişe der ki:
“Ben o gün ağladım. Göz yaşım dinmiyor, gözüme uyku girmiyordu. Sonra ertesi gece de ağladım. Göz yaşım dinmiyor, gözüme uyku girmiyordu. An-nem-babam, bu ağlamamın ciğerimi parçalayacağını

sanıyorlardı. Onlar benim yanımda oturuyor, ben de ağlıyorken Ensar'dan bir kadın yanıma girmek için izin istedi. Ona izin verdim. Kadın oturup benimle birlikte ağlamaya başladı.”
Âişe der ki:
“Biz bu hal üzere iken yanımıza Resulullah (s.a.v.) girdi. Selâm verdi. Sonra oturdu. . Resulullah (s.a.v.) daha önce hakkımda başladığı günden beri yanımda hiç oturmamıştı. Bir ay beklediği halde kendisine benim hakkımda hiç bir şey vahyedilmemişti. Resulullah (s.a.v.) oturduğu zaman şahadet kelimelerini getirdi.” Sonra da:
“Bundan sonra, Ey Aişe! durum şu ki, hakında bana şöyle şöyle sözler erişti. Eğer sen bunlardan uzaksan yakında Allah senin suçsuz olduğunu ortaya koyacaktır. Eğer bir günah işlediysen Allah'a istiğfar et! Ona tevbe eyle! Çünkü kul bir günahı itiraf eder, sonra da tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder” buyurdu.
Aişe der ki:
“Resulullah (s.a.v.) sözünü bitirince göz yaşım dîndi. Hatta ondan bir damla hissetmez oldum. Babama:
“Resulullah (s.a.v.)'in söylediği bu söz hususunda benim adıma cevap ver!” dedim. Babam:
“Vallahi, Resulullah (s.a.v.)'e ne söyleyeceğimi bilemiyorum” dedi. Bunun üzerine anneme:
“Benim adıma Resulullah (s.a.v.)'e cevap ver!” dedim. O da:
“Vallahi, Resulullah (s.a.v.)'e ne söyleyeceğimi ben de bilemiyorum” dedi. Bunun üzerine ben, Kur'an'dan çok şey bilmediğim halde genç yaşta taze bir kimse olduğum halde:
“Vallahi, ben iyi anladım ki, siz bu dedikoduyu işitmişsiniz. Hatta bu söz, kalplerinize yerleşmiş ve ona inanmışsınız. Size ben suçsuzum desem -ki Allah suçsuz olduğumu daha iyi bilir- bu hususta bana inanmayacaksınız. Eğer ben size kötü bir şey itiraf etsem -ki Allah suçsuz olduğumu daha iyi bilir- beni tasdik edeceksiniz. Vallahi, ben bu vaziyette kendim ille size verecek başka bir örnek bulamıyorum. Ancak Yûsuf'un babası Yakub'un dediği gibi, *“Artık bana düşen güzel bir sabırdan ibarettir. Sizin şu söylediklerinize karşı yardımına sığınılacak ancak Allah'tır”* [1010][1010] dedim.
Âişe der ki:
“Sonra yan dönerek döşeğime yattım. Halbuki ben vallahi o anda suçsuz olduğumu ve Allah'ın benim suçsuz olduğumu ortaya

çıkaracağını biliyordum. Fakat vallahi, hakkımda okunan vahy/Kur'ân ayeti indirileceğini zannetmiyordum. Benim halim kendimce Yüce Allah'ın hakkımda okunan bir kelamla konuşmasından daha aşağı idi. Fakat Resulullah (s.a.v.)'in uykuda rü'ya göreceğini, o rüya ile Allah'ın benim suçsuz olduğumu ortaya çıkaracağını umuyordum. Vallahi, Resulullah (s.a.v.) meclisinden ayrılmamış ve ev halkından hiç kimse de dışarı çıkmamıştı. Tam bu sırada Yüce Allah, Peygamberi (s.a.v.)'e vahy indirdi. Kendisine vahy anında basan şiddetli ağırlık yine bastı. Üzerine indirilen kelâmın ağırlığından soğuk günde alnından inciler gibi ter dökülüyordu. Resulullah (s.a.v.)'den vahy hâli açıldığı zaman kendisi gülüyordu. Konuştuğu ilk söz:

“Ey Âişe! Müjde! Allah senin suçsuzluğunu belirtti” oldu. Bunun üzerine annem, bana:

“Kalk! Resulullah (s.a.v.)'in yanına git” dedi. Ben:

“Vallahi, Resulullah (s.a.v.)’in yanına kalkıp gidemem. Allah'tan başka hiç kimseye de harndedemem! Benim suçsuz olduğumu indiren O'dur” dedim.

Âişe der ki:

“Yüce Allah,

“Şüphesiz ki, iftirayı getirenler sizden bir topluluktur” [1011][1011] âyetinden itibaren on âyet indirdi. İşte Yüce Allah, bu âyetleri benim suçsuzluğum hakkında indirmiştir. Babam Ebû Bekr, akrabalık bağından ve fakirliğinden dolayı infakta bulunduğu Mistah için:

“Vallahi, Âişe hakkında söylediği iftiralardan sonra artık ona kesinlikle hiçbir infakta bulunmam!” dedi. Bunun üzerine Yüce Allah,

“İçinizden faziletli ve servet sahibi kimseler akrabaya, yoksullara, Allah yolunda göç edenlere mallarından vermeyeceklerine dair yemin etmesinler, yaptıklarını bağışlasınlar ve aldırış etmesinler. Allah'ın sizi bağışlamasını arzulamaz mısınız?” [1012][1012] ayetini indirdi.

Hibban b. Musa der ki:

“Abdullah b. Mübarek: İşte bu, Allah'ın kitabı içerisinde en ümit bahşeden âyetidir” dedi.

Bu ayetin Ebû Bekr:

“Vallahi, ben, Allah'ın beni mağfiret buyurmasını isterim” deyip Mistah'a daha önce vermekte olduğu infakı tekrar vermeye başladı. Sonra da:

“Ben bu infak verme olayını, ondan asla kesmem” dedi.

Âişe der ki:

“Resulullah (s.a.v.), hanımı Zeyneb bint. Cahş'a benim meselemi sorup:

“Âişe'yle ilgili ne bilirsin ve gördün?” buyurdu. Zeyneb:

“Ey Allah'ın resulü! Kulağımı ve gözümü, işitip görmediğim şeyden korurum. Vallahi, hayırdan başka bir şey bilmem!” diye cevâp verdi.

Âişe der ki:

“Halbuki Peygamber (s.a.v.)'in hanımları içerisinde güzelliğiyle ve Peygamber'in yanındaki konumu nedeniyle benimle rekabet eden bir kadındı.

“Allah, vera' (ve takvası sebebiyle onu iftiracılara katılmaktan korudu. Kız kardeşi Hamne bint. Cahş ise iftiraya taassupla tutunmaya ve iftiracıların söylediklerini anlatmaya başladığından dolayı helak olanlar içerisinde helak oldu.” [1013][1013]

İlk: yalan, büyük yalan, iftira namuslu birinin namusu hakkında iftira etmek.

İfk olayı; İslâm tarihinde Resulullah (s.a.v.)'in zevcesi ve müminlerin annesi. [1014][1014] Hz. Aişe hakkında münafıklar tarafından uydurulan iftira olayının adı. Olay; Buhârî, Müslim gibi ana kaynaklarda tafsilatlı olarak anlatılır. Bizzat Hz. Âişe, olayı cereyan tarzı ve sebepleriyle birlikte detaylı olarak anlatmaktadır.

Olayın gerçek yüzü münafıkların, Medine'de güvenli bir yurt edinen ve günden güne gelişen İslâm toplumunu parçalamak için İslâm peygamberinin aile mahremiyetini hedef alarak, baş vurdukları bir aleyhte propaganda ve karalama hareketidir. Onlar, Resulullah'ın, en yakın arkadaşları ile arasını açabilirlerse, İslâm'ı yok etme emellerine kısa yoldan varabileceklerini zannediyorlardı. Münafıklar Mustalîkoğullarına karşı düzenlenen cihat harekatında, Hz. Aîşe'nin başına gelen normal bir olaydan yararlanarak Hz. Ebu Bekir'le Resulullah'ın arasına fitne sokmaya ve Resulullah'i gözden düşürmeye çalıştılar.

Ne yazık ki münafıklar dışında üç müslüman da bu dedikoduya kendilerini kaptırdılar. Bunlar Safvan'dan öç almak isteyen Hassan bin Sabit, Resulullah'ın hanımlarından Zeyneb binti Cahş'ın kız kardeşi Hamne ve Hz. Ebû Bekir'in yardımlarıyla geçinen Mistah b. Üsâse idiler.

Olayı duyan Safvan büyük bir öfkeye kapılarak kılıcını aldı ve öldürmek kastıyla Hassan'a saldırdı ve onu yaraladı. Bu Resulullah (s.a.v.)'e haber verilince Safvan'ın tutuklanmasını emretti. Aslında Safvan kadına ilgi duymayan, erkeklik gücü yok hasûr birisi idi. Bunu kendisi de açıkça ifade etmiştir. [1015][1015]

Hz. Aişe'nin suçsuzluğu hakkında ayetlerin inmesi, başta Resulullah (s.a.v.) olmak üzere bütün müminleri sevindirdi. Ama iftira yapanların ve yayanların cezası da verilmeliydi. Cenabı Hak bunun üzerine şu iki ayeti indirdi:

“Namuslu ve hür kadınlara zina isnadıyla iftira atan, sonra da bununla ilgili olarak dört şahit getirmeyen kimselerin her birine seksen değnek vurun. Onların ebedî şahitliklerini kabul etmeyin. Onlar fâsıkların ta kendileridir. Ancak bu hareketlerine tövbe edip durumlarım ıslah edenler müstesnadır. Çünkü Allah çok yarhğayıcı, çok esirgeyicidir.” [1016][1016]

Ayetlerde, zina iftirası atanlar için üç ayrı hüküm konulmuştur:

1- İftiracıya seksen sopa vurulacak

2- Şahitliği ebediyyen kabul edilmeyecek

3- Allah'ın taatmdan çıktığı için fâsıklıkla vasıflandırılacak.

İftira eden, pişman olur, tevbe ederse fâsıklık vasfını üzerinden kaldırmış olur. [1017][1017]

Bu ayetlerin inmesi üzerine Resulullah (s.a.v.) Hassan, Hamne ve Mıstah'a zina iftirası cezası olarak seksener değnek vurdurdu. Abdullah b. Übeyye'ye bu ceza tatbik edilmedi. [1018][1018]

İftira, içi başka dışı başka olan iki yüzlü münafıkların metodudur. İftiradan sakınmak, İftiraya uğrayan mazlumlara arka çıkmak, zalim ve iftiracıları yalanlamak gerekir. [1019][1019]

11- Peygamber (s.a.v.)’in Hareminin Şüpheden Uzak Olması

2510- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir adam, Resulullah (s.a.v.)'in ümmü velediyle çocuk annesi olan cariyesiyle suçlanmıştı. Resulullah (s.a.v.), Ali'ye:
“Git, o adamın boynunu vur!” diye emretti. Ali, o adamın yanına geldi. Bir de baktı ki, o adam, bir kuyuya girip serinlemek için yıkanmaktadır. Ali, ona:
“Dışarı çık!” deyip elini adama doğru uzatıp onu çırılçıplak bir vaziyette dışarıya çıkardı. Bir de baktı ki, adamın husyeleri kökünden kesik olup erkeklik organı yok. Bunun üzerine Ali, kendisine verilen emir hususunda ondan elini çekti. Sonra Peygamber (s.a.v.)'in yanına gelip ona:
“Ey Allah'ın resulü! O adamın husyeleri kökünden kesik olup erkeklik organı yok” dedi. [1020][1020]

Açıklama:

Kadı İyâz'a göre; Allah, Peygamber (s.a.v.)'i saygınlığına leke gelecek bu tür bir husustan korumuştur. Buradaki öldürme emri, hakikat olabilir. Bunun yanı sıra bu öldürme emri hakikat olmayabilir de. Peygamber (s.a.v.), o kimsenin erkeklik organının dibinden kesik olduğunu biliyordu, işin tamamıyle meydana çıkması ve kendisinden töhmetin kalkması için Peygamber (s.a.v.) Ali'ye bu emri vermişti. Yada bu kimse, bir münafık olup fitne fesat çıkarma çıkarmaya çalışmasından dolayı öldürülmeyi hak etmiş de olabilir.

50. SIFATUT-MUNAFIKIN VE AHKAMIHIM (MÜNAFIKLARIN ÖZELLİKLERİ VE ONLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER) BÖLÜMÜ

Münafık:

İçinden gerçek anlamda iman etmemiş olup, dışından müsîüman görünen kimse, aslî mânâsını değiştirmeden dilimize geçmiş olan münafık kelimesi İslâm toplumu içinde çeşitli sebeplerden dolayı ve

menfaati icabı kendini müsîüman göstererek Allah'a, Rasûlüne ve mü'minlere düşmanlığını gizleyen kimsedir. [1021][1021]
Kur'an-ı Kerim insanları mü'min, kâfir, münafık oİmak üzere üç grupta toplar. [1022][1022] ve insanlann en kötüsü ve iki yüzlü olanı şeklinde tarif edilen münafıkların şu özelliklerinden sözeder. [1023][1023]
“Nifak, kalbte olursa küfür, amelde olursa suçtur. [1024][1024] Bu bakımdan, münafıklardaki nifak hâli îtikâdî ve amelî olarak iki grupta toplanır:

1- İtikadı nifak:

Kur'an-ı Kerim'de karakterîze edilen, dünyada iken müsîüman muamelesi görüp, âhirette İnançsızlığı ortaya çıkınca kâfirlerden daha kötü muameleye tabî tutulmasına sebeb olacak olan nifak hali. [1025][1025] Akîdenin hilafına îmanda mürailiktir.[1026][1026]
İman ile küfür arasında bocalayan münafıklar, bazan Allah'ı hatırlar gibi davranırlar. Fakat, Allah'a oyun etmeye çalışırlar ve gösterişte bulunurlar. Namaza da üşene üşene kalkarlar. [1027][1027] İnsanları Allah yolundan döndürmek için yalan yere yemin ederle. [1028][1028]
“Münafıkların kalbi verimsiz toprak gibidir” [1029][1029] menfaatlerine göre şekil alırlar, dönektirler [1030][1030] Asr-ı Saadeüeki münafıklara;
“Hz. Peygamber'in yanına gelmeden önce sadaka verin de öyle gelin” denildiğinde bunların, menfaatiarına dokunduğu için, kaçtıkları tesbit edilmiştir. [1031][1031]
Münafıklar Allah'ı unutup cimrilik yaparak ellerini yumarlar [1032][1032] bir belâya uğrayıp sıkışınca hemen fitneye düşerler [1033][1033] felâketin dönüp kendilerine çarpmasından korktuklarını, kendi aralarında fısıldaşırlar [1034][1034] olayların akışı münafıkların lehine gibi ise, itaatla koşa koşa Peygamber'in yanına gelirler [1035][1035] bunlar zahiren îman edip kalpleriyle kâfir olanlardır. [1036][1036]

“Allah'a, Peygamber'e inandık, itaat ettik” diyen münafıklar [1037][1037] diğer taraftan Hz. Peygamber'e isyanı, düşmanlığı fısıldaşırlar. [1038][1038] Onlar aynen şeytanlara benzerler [1039][1039] tabiatları gereği Allah'a ve Peygamber'e muhalefet üzeredirler [1040][1040] fakat kalblerindeki gizlediklerini ortaya çıkaran âyetlerin inmesinden de çok korkarlar. [1041][1041]

Kur'an-ı Kerim'de özelliklerini tanıtıp haber verdiği münafıklar için Yüce Allah, peygamberini şöyle buyarmaktadır:

“O münafıklann dış görünüşlerine aldanma. Onların liderlerini gördüğün zaman, yakışıklıdır, gövdeleri hoşuna gider. Konuşurlarsa güzel konuşurlar, dinlersin. İşte onlar sıra sıra dizili kereste gibidirler. Her gürültüyü kendi aleyhlerine sanırlar” [1042][1042] Hak söz tanımayan, âhirette topluca kâfirlerle bir araya gelecek olan [1043][1043] münafıklara istiğfar etsen de etmesen de birdir. Çünkü Allah bu fâsıkları affetmeyecektir.[1044][1044]

Münafıkların İslâm toplumu içinde bulunmalarından dolayı elde ettikleri menfaatların, âhİret hayatında da devamını isteyeceklerini, fakat bunun mümkün olmayacağını Kur'an-ı Kerim şöyle haber verir:

“Ahirette münafık erkek ve kadınlar îman etmiş olanlara; “Bizi bekleyin, nurunuzdan bir parça ışık alalım” diyecekler. O gün onlara; alayla “Dönün arkanızda bir nur arayın” denilecek de, neticede îman edenlerle aralarında bir duvar olduğunu görecekler. O zaman münafıklar, mü'minlere şöyle seslenirler:

“Biz sizinle beraber değil miydik?”. “Evet”, diyecekler; fakat kendinizi siz kendiniz yaktınız, kuruntunuz sizi aldatlı” [1045][1045] Böylece münafıklar ve kâfirler Cehennemde bir araya gelmiş olacaklardır. [1046][1046]

Medine döneminde, Yahudilerle dostluk kuran münafıklarla mü'minlerin dost olmamaları hatırlatılmakta [1047][1047] ve Hz. Peygamber'e; asıl düşmanın münafıklar olduğu, onlarla savaş yapması, hattâ sert davranması vahiy yoluyla bildirilmektedir. Hz. Peygamber'in de münafıklara karşı gayet ihtiyatlı, temkinli bir siyaset uyguladığı, gayr-i müslimlere yapılan muameleye tâbi tutmadığı;

bilakis onlan İslâm toplumu içerisinden ayırmayıp, üzerlerinde kurduğu kuvvetti bir otorite ile tesirsiz hale getirdiği müşahede edilmektedir.

2- Amelî Nifak:

Bazı tutum ve davranışlarıyla itikadı nifaka kısmî bir benzeyiş içinde bulunmakla beraber, İnançlarında açık bir nifakın söz konusu olmadığı müslüman kişilerin durumu. Hadislerde geçen münafık türü amelî (ahlâkî) yönden olan nifakı vurgulamaktadır. Meselâ:
"Münafığın alâmeti üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler, vadettiğinde vaadinden döner, kendisine birşey emanet edildiğinde emanete hıyanet eder" [1048][1048] hadisi benzerî hadisler İtikadî nifaka yaklaşılmaması için alınan tedbirler ve tenbihler mahiyetindeki emirlerdir. Zira, amelî nifak çoğalınca ileride müslümanın îtikâdî nifaka yaklaşma tehlikesi doğabilir. [1049][1049]

2511- Zeyd b. Erkam (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Biz, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bir sefere çıktık. O seferde halka kıtlık isabet etti. Bunun üzerine münafıkların reisi Abdullah b. Übey, arkadaşlarına:
"Resulullah (s.a.v.)'in yanındakilere nafaka vermeyin ki, etrafından dağılıp gitsinler" dedi. Abdullah b. Ubey sözüne devamla:
"Medine'ye dönersek elbette kuvvetli olan, zelili oradan çıkaracaktır" dedi. Bunun üzerine ben, Peygamber (s.a.v.)'e gelip ona bunu haber verdim. Daha sonra Resulullah (s.a.v.), Abdullah b. Übey'e haber göndererek bu sözün doğru olup olmadığını sordu. Abdullah b. Übeyy, bunu, söylemediğine dair çok kuvvetli yemin etti, sonra da:
"Zeyd, Resulullah (s.a.v.)'e yalan söylemiş" dedi.
Onların bu söylediklerinden dolayı kalbime şiddetli bir hüzün düştü. Nihayet Allah, beni tasdik ederek: "Münafıklar geldiği zaman..." şeklinde "Munafikun Sûresini indirdi.
Zeyd der ki:

“Sonra Peygamber (s.a.v.) kendileri için istiğfarda bulunmak için onları çağırdı. Ama onlar başlarını çevirdiler. Bunun üzerine,
“Onlar, dayanmış odun parçaları gibidirler” 1050[1050] ayeti indi. Zeyd:
“Bunlar, en cüsseli güzel adamlardı” dedi. 1051[1051]

2512- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.), Abdullah İbn Übey'in kabrine geldi. Onu kabrinden çıkardı. iki dizi üzerine koydu, Onun üzerine tükürüğünden üfledi. Gömleğini ona giydirdi. Allah en iyi bilendir.” 1052[1052]

2513- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Münafıkların reisi Abdullah b. Übey İbn Selûl vefat ettiği zaman oğlu Abdullah b. Abdullah, Resulullah (s.a.v.)'e gelip babasını kefenlemek için ondan gömleğini vermesini istedi. Resulullah (s.a.v.)'de ona gömleğini verdi. Sonra Abdullah, Resulullah (s.a.v.)'den babasının cenaze namazını kılmasını istedi. Resulullah (s.a.v.)'de namazını kılmak için ayağa kalktı. Derken Ömer, Resulullah (s.a.v.)'in elbisesinden tutarak:
“Ey Allah'ın Resulü! Allah onun/münafıkların cenaze namazını kıldırmanı sana yasaklamışken onun cenaze namazını mı kıldıracaksın?” dedi. Resulullah (s.a.v.)'de:
“Allah, “Onlar için bağışlama dile yada bağışlama dileme. Eğer onlar için yetmiş kere bağışlama dilesen bile Allah onları asla bağlamayacaktır” 1053[1053] buyurarak beni serbest bırakmıştır. Dolayısıyla ben istiğfarı, yetmişten daha da fazla artıracağım” buyurdu. Ömer: “Doğrusu o, bir münafıktır” dedi.
Resulullah (s.a.v.), onun cenaze namazını kıldırdı. Bunun üzerine;
“Onlardan ölen bir kimse için asla cenaze namazı kıldırma! Kabirlerinin başında durma!” 1054[1054] ayeti indi. 1055[1055]
Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, münafıkların reisine hayatında bu kadar müsâade ve müsamahalı davranması, öldüğünde de gömleğini vermek, namazını kılıp istiğfar etmek suretiyle lütufkâr bulunmasının sebeb ve hikmeti nedir? Buna şu sebepler gösterilmiştir:
a- Hayatında müsamahanın sebebi, İslâm'ın henüz yükselmeye başladığı ilk günlerinde, müslümanlann umûmî kuvvetinin üçde biri

derecesinde kalabalık olan kabilesine başkanlık etmekte olan bu şahsı, öldürmeyi doğru bulmuyordu. Şeklen olsun müslüman olmuş bir grubun başındaki bir adamı öldürmekle maiyetindekilerin gücenmesi ve İnsanların: “Muhammed sahâbîlerini öldürtüyor” demeleri muhakkakdı. Bu vaziyeti, her türlü fenalığa rağmen ıslâh ve İdare etmek, ihtiyat ve basiret gereği idi.

b- Abdullah İbn Ubeyy'in cenazesine karşı gösterdiği derin alakaya gelince, bu hu susta ilk hâtıra gelen şey, oğlu Abdullah'ın taltif edilmesidir. Diğer bir sebep ise, bu adam hayatının sonunda Peygamber (s.a.v.)'in gömleği ile şefaat istediği görülüp duyularak, kabilesi halkından henüz müslüman olmayanların müslüman olmalan, münafıkların da samimiyetlerinin sağlanmasına sebep olması hedef edilmiş olabilir. Nitekim Resulullah'ın gömleği ile teberjük edildiği görülüp bunun yayıldığı düşünülecek olursa Abdullah İbn Ubeyy'in başkanlık ettiği Hazrec kabilesinden bin kişilik bir kafile derhal müslüman olmuştur.

c- Diğer bir sebeb şu gösteriliyor. Peygamber (s.a.v.)'in gömleğini Abdullah İbn Übeyy'e giydirmesi, Bedr günü Peygamber (s.a.v.)'in amcası Abbâs'a, Übeyy tarafından kendi gömleğinin hediye edilmiş bulunmasına bi mukabeledir. Bedr günü Abbas, Kureyş esirleri arasında bulunuyordu. Mağlubiyetin perişanlığı ile üzerinde gömleği de yoktu. Kendisine giydirilmek üzere bir gömlek aratıldı. Fakat Abbas uzun boylu olduğundan yalnız Abdullah İbn Übeyy'in gömleği denk gelmişti. O da hemen gömleğini Abbâs'a hediye etmişti. Buna mukabele edilmesi Arablar arasında mevcut olan toplumsal âdabın gereği idi. Fakat uygun bir zeminde, karşılanamamış bulunuyordu. İşte Peygamber (s.a.v.) tarafından bîr gömlek verilerek amcası, Abdullah İbn Übeyy'in minnet yükünden kurtarılmış oluyordu. [1056][1056]

2514- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Beytullah'ın yanında üç kişi toplandı. Bunlann ikisi Kureyş'li ve bîri de Sakîfii yada ikisi Sakîfii ve biri de Kureyş'li idi. Bunlar, kalplerinin anlayışı kıt ve kannları-nın yağı çok/şişmanlamış kimselerdi. Bunlardan biri:

“Söylemekte olduğunuz sözleri Allah'ın işitiyor olduğunu zannediyor musunuz?” dedi. Diğeri de:

“Eğer açıktan konuşursak işitir. Gizli konuşursak işitmez” dedi. Ötekisi de:
“Açıktan konuştuğumuz zaman işitirse, gizli konuştuğumuzda da işitir” dedi.
İşte bunun üzerine Yüce Allah,
“Siz kulaklarınızın, gözlerinizin ve derilerinizin aleyhinizde şahitlik edeceğinden korkarak kötülükten sakınmıyordunuz” 1057[1057] ayetini indirdi. 1058[1058]

Açıklama:

Kureyşlinin Esved b. Abdi Yegus, birinin Ahnes b. Şureyk olduğu başka bir rivayette geçmektedir. Diğer Sakiflinin ismi ise belirtilmemektedir. Söz konusu kimselerin, bunlann dışında başka kimseler olduğu ile İlgili çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

2515- Zeyd b. Sabit (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) Uhud savaşına çıkmıştı. Beraberindeki insanların bazısı Medine'ye geri dönmüştü. Peygamber (s.a.v.)'in sahabileri, bunlar hakkında iki fırkaya ayrıldı. Bazıları: “Bunları öldürelim” dedi. Bazıları da:
“Hayır, öldürmeyelim” dediler. Bunun üzerine Yüce Allah,
“Siz münafıklar hakkında niye iki gruba ayrılıyorsunuz.”. ayetini indirdi. 1059[1059]

Açıklama:

Uhud savaşından kaçarak geri dönenler, münafıkların reisi Abdullah İbn Übeyy ile ona tabi olan kimselerdi.

2516- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) zamanında münafıklardan bazı kimseler, Peygamber (s.a.v.) gazaya çıkınca ondan arkada kalırlardı. Resulullah (s.a.v.)'in arkasında kalıp evlerinde oturmalarına sevinirlerdi. Peygamber (s.a.v.) muharebeden döndüğü zaman ona bir takım özürler ileri sürüp yemin ederler ve yapmadıkları bir şeyle

övülmelerini isterlerdi. Bunun üzerine *“Getirdikleriyle sevinen, yapmadıklarıyla da övülmelerini arzu eden o kimseler, onlar azabtan kurtulacak bir yerde bulunacaklarını sakın sanma!.”* 1060[1060] ayeti indi. 1061[1061]

Açıklama:
Bu ayetin burada münafıklar hakkında indiği belirtiliyorsa da bundan sonraki hadiste Ehli kitap hakkında indiği belirtilmektedir. Kurtubî ise her iki grup hakkında indiğini söylemiştir. Buna göre ayette belirtilen ahlakî hüküm ve uhrevî ceza, hem münafıklara ve hem de Yahudiler ile müşrikleri de kapsamış olmaktadır.

2517- Humeyd b. Abdurrahman b. Avf'tan rivayet edilmişir: “Medine valisi Mervan, kapıcısına:
“Ey Râfi', Abdullah İbn Abbas'a git, ona: Eğer biz müslümanlardan getirdiği şeyle sevinen ve yapmadığı şeyle övünmek isteyen herkes azab olunacaksa, o zaman hepimiz azab olunacağız demektir” 1062[1062] diye sor” dedi. Bunun üzerine Abdullah İbn Abbâs:
“Al-i İmran süresindeki bu âyet ile sizin aranızda nasıl bir bağ var? Bu âyet ancak Ehl-i kitab olanlar hakkında indirilmiştir” dedi, sonra da,
“Hani Allah kendilerine kitab verilenlerden onu insanlara mutlaka açıklayacaklarına ve gizlemeyeceklerine dâir söz almıştı” 1063[1063] ayetini okudu.
Daha sonra Abdullah İbn Abbâs,
“Sakın yaptıklarına sevinenleri ve yapmadıklarıyla övülmek isteyenleri azabdan kurtulurlar sanma!” 1064[1064] âyetini de okudu. Bundan sonra Abdullah İbn Abbâs:
“Peygamber (s.a.v.) onlara Tevrattaki vasıfları ile ilgili bir şey sormuştu, onlar da Resulullah (s.a.v.)'in sorduğu şeyi ondan gizlediler, ona başka bir şeyi haber verdiler. Bu suretle kendilerine sorduğu şeyi Peygamber (s.a.v.)'e haber vermiş göstermek konumuna çıktılar. Bundan dolayı Peygamber (s.a.v.)'den övülmelerini istediler ve Peygamber (s.a.v.)'in kendilerine sorduğu şeyi gizlemiş olmaktan dolayı da sevindiler.” 1065[1065]

Açıklama:

Abdullah İbn Abbâs birinci ayeti okumakla, ondan sonraki ayette zikri geçenlerin bu âyette bahsedilenler olduğuna işaret etmiş ve Yüce Allah'ın onları vaadlerinin aksine bildikleri şeyi gizlediklerinden dolayı yerdiğini, bu sebeple de kendilerini azabla tehdid buyurduğunu anlatmak istemiştir.

2518- Kays b. Ubâd'dan rivayet edilmiştir; “Ammâr'a:
“Ne dersin? Şu Muaviye'yele yaptığınız savaş, ietihad ettiğiniz bir re'y midir? Çünkü re'y, bazen hata eder ve bazen de isabet eder. Yoksa bu, size, Resulullah (s.a.v.)'in yaptığı bir ahid/vasiyet miydi?” diye sorduk. Ammâr'da:
“Resulullah (s.a.v.), bütün insanlara vasiyet etmediği bir şeyi bize vasiyet etmiş değildir” diye cevap verdi. Sonra da: Doğrusu Resulullah (s.a.v.):
“Ümmetimin içinde on iki münafık vardır. Bunlar, “Deve iğne deliğine girinceye kadar cennete giremeyecek”, cennetin kokusunu da bulamayacaklardır. Onların sekizine; senin omuzlarında meydana çıkacak, taki göğüslerinden yükselecek ateşten bir kandil yetecektir” buyurdu” dedi.”

Açıklama:

Burada “Oniki münafık”la kastedilen kimseler, Tebük seferinden dönerken Peygamber (s.a.v.)'e suikast düzenlemek isteyen kimselerdir. O gece Hz. Peygamber (s.a.v.), Ammar ve Huzeyfe'yle birlikte düşman saldırısına karşı bir tepe yolunu tutmuşlardı. Ordu vadinin içerisindeydi. İşte tam bu sırada bu on iki kişi, Peygamber (s.a.v.)'e bir kötülük yapmak istemişlerdi. Bunlar, tanınmamak için yüzlerini örtmüşlerdi. Peygamber (s.a.v.) onların ayak seslerini işitince Huzeyfe'ye onlara karşı durmasını emretmiş, onlar karşılarında Huzeyfe'yi görünce Allah'da onları korkutup hemen hızlıca geriye döndüler ve kaçıp insanların arasına karıştılar. Huzeyfe onları tanıyamamıştı, fakat bineklerini tanımıştı. Bunun üzerine Allah, bunların isimlerini ve babalarının isimlerini Resulullah

(s.a.v.)'e bildirdi. Peygamber (s.a.v.)'de bunları Huzeyfe'ye bildirmişti. İşte bundan dolayı sahabiler, münafıklarla ilgili bir durum sözkonusu olduğunda Huzeyfe'ye başvururlardı.

2519- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.);
“*Kim “Murâr” denilen acı ağacın bittiği şu tepe yoluna çıkarsa İsrail oğullarından düşürülen günahlar ondan da düşürülür”* buyurdu.
Bunun üzerine oraya ilk çıkanlar, bizim süvarilerimiz olan Hazrec oğullarının süvarileri oldu. Sonra cemaatin hepsi gelip tamam oldu. Resulullah (s.a.v.):
“Şu kızıl devenin sahibi hariç sizin hepiniz mağfiret olunmuştur” buyurdu. Biz derhal o kızıl devenin sahibinin yanına gittik. Ona:
“Gel, Resulullah (s.a.v.) senin için mağfiret istesin!” dedik. O adam:
“Allah'a yemin ederim ki, benim kaybetmiş olduğum devemi bulmuş olmam, bana, sizin arkadaşınızın benim için istiğfar etmesinden daha sevimlidir” dedi.
Bu adam, bunu söylerken kaybolmuş devesini sorup araştırmaktaydı. [1066][1066]

Açıklama:

Seniyye, dağa çıkan sarp yol demektir. Bazıları, iki dağ arasındaki yol manasına geldiğini belirtmişlerdir.
Mürâr ise acı yemişi olan bir ağaçtır. Burada bununla kastedilen, bu isimle anılan bir yerdir. Bu yer, Hudeybiye'ye yakın bir yerdir.
Resulullah (s.a.v.)'in Mürar yoluna kim çıkacak diye sorması, ya çıkılması güç bir yer olduğu yada düşman oraya yakın bulunduğu içindir.
Kadı İyaz, kızıl devenin sahibinin, Ced b. Kays adına bir münafık kimse olduğu belirtmiştir.

2520- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bizden yâni Neccâr oğullarından bir adam vardı. Bakara ile Âl-i İmrân Sûrelerini okumuştu. Peygamber (s.a.v.)'e vahiy kâtibliği yapıyordu. Derken bu adam, kaçıp gitti. Ehl-i kitab camiasına katıldı.

Onlar, onu mükafata vererek kendileri yanındaki derecesini yükselttiler. Sonra da:
“Bu adam, Muhammed'e vahiy kâtipliği yapıyordu” deyip yaptığı irtidattan dolayı onu çok beğendiler. Fakat çok geçmeden Allah onu onların içerisindeyken Allah onun boynunu vurdurup öldürdü. Ehl-i kitap, o kimse için bir mezar kazıp onu onun içine gömdüler. Fakat sabah olunca, gömüldüğü yer onu dış yüzüne atmıştı. Sonra döndüler, ona tekrar bir çukur kazarak o kimseyi onun için gömdüler. Sabah olunca yer yine onu dış yüzüne atmıştı. Sonra döndüler, onun için tekrar bir Çukur kazarak o kimseyi onun içerisine gömdüler. Fakat sabah olunca, yer yine onu dış yüzüne atmıştı. Nihayet onu atılmış olarak bıraktılar. [1067][1067]

Açıklama:

Peygamber (s.a.v.) Medine'ye geldikten sonra oradaki Yahudiler ile Hıristiyanlar, müslümanları içten yıkmak için dış görünüşleri itibariyle müslüman oluyorlar, bir müddet geçtikten sonra dinden dönüyorlardı. Maksatları, diğer müslümanları dinden çıkmaya sevketmekti.
İşte burada sözkonusu edilen kişi de, bu maksatla müslüman olmuş, sonra da dinden dönmüştür. Hıristiyanlar tarafından mükafata nail olmuşsa da en sonunda kötü bir şekilde cezasını görmüştür. Çünkü bu kimse öldüğü zaman ona derin bir kuyu kazmışlarsa da cesedini yer kabul etmeyip, görenlere ibret olmak üzere onu dışarı atmıştır. Kafirler bunu görünce:
“Bu işi Muhammed ile ashabı yapmıştır. Onlardan kaçtığı için onun kabrini eşip cesedini çıkardılar” diyerek onu daha derin bir kuyuya gömmüşlerse de, cesedini yine yer kabul etmeyip yüze atmış. Üçüncü de daha derin kazdıkları halde, yine dışarı atmış. Nihayet bunun insan işi olmadığına kanâat getirerek, onu gömmekten vaz geçmişlerdir.

2521- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah {s.a.v.) bir seferden geliyordu. Medine'nin yakınına geldiği zaman nerdeyse süvariyi gömecek dercede çok şiddetli bir rüzgar esmekteydi.
Cabir der ki: Resulullah (s.a.v.):

“Bu rüzgar, bir münafık öldüğü için gönderilmiştir” buyurdu, Medine'ye geldiğinde, münafıklardan bir büyük münafığın öldüğünü gördü. [1068][1068]

Açıklama:

Münafık öldüğü zaman şiddetli bir rüzgarın çıkması; bunun, o kimse için bir ceza ve ölümüne alamet olmak ilee şerrinden de kulların rahata erdiğini bildirmek içindir.

SIFÂTU'L-KIYAMET VE'L-CENNET VE'N-NÂR (=KIYAMET, CENNET VE CEHENNEMİN ÖZELLİKLERİ)

Müslim Nüshalarında Buraya Rakam Verilmemiştir.

Kıyamet:

İslam inancına göre; alem mahluktur. Sonradan yaratılmıştır. Sonradan meydana gelen her şey, yok olucudur. Bu maddi alemde günün birinde son bulacaktır. İşte bu büyük son bulmaya, “Kıyamet” adı verilir.
Hz. Peygamber (s.a.v.), burada, Kıyametin kopma zamanının pek yakın olduğunu bildirmektedir. Resulullah (s.a.v.)'in daveti, Kıyametin kopma zamanına kadar devam edecektir. O'nun daveti ile Kıyametin kopması, birbirinden ayrılmayacaktır.
Kıyamet alametlerinin, Kıyametin kopma anından önce gelmesi; insanları, ikaz ve irşat, gafletten uyandırma, tevbeye teşvik ve ahirete hazırlık içindir.
Cennet kelimesi, sözlükte; “Hurma ve diğer ağaçlardan oluşan bahçe” anlamına gelmektedir.
Cennet, “Örtmek” anlamındaki “Cenne” kökünden alınmıştır. Sarmaşık hurmalıkları ve dalbudak yapraklı ağaçlan birbirine dolandığı zaman altındakini örten şemsiye gibi olup adını bundan almıştır.

Terim olarak, cennet ile kast edilen; yüce Allah'ın, sâdık imanları ve salih amelleri karşılığında iyi kullarına hazırladığı yurttur.
Cennet, Kur'an-ı Kerimde çeşitli isimlerle anılmaktadır:
Me'va Cenneti Müminlerin ve şehidlerin barınağı ve konağı olan cennet, Adn Cenneti, İkamet ve ebedilik cenneti, Daru'1-Huld, Ebedilik yurdu, Firdevs, Her şeyi kapsayan cennet bahçesi, Daru's-Selâm, Esenlik yurdu, Daru'l-Mukâme, Ebedi kalınacak yer, Cennetu'n-Naîm Nimetlerle dolu cennetler ve Makamu'1-Emîn, Güvenli makam gibi. Yalnız bunların cennetin tabakaları olduğu da ileri sürülmüştür.
Cennete ancak güzel ameller işliyen ve üstün sıfatlara sahip olanlar girer. [1069][1069]
Yüce Allah, cennette nimetlerin sürekli olduğunu ve sevincinin kesilmediğini, içinde her Şeyin hesapsız bol olduğunu haber vermektedir.
Ayrıca cenneti, şu şekilde tasvir etmektedir: Nehirleri çok ve gürül gürül akar. Tadı ve kokusu değişmemiş sütten nehirler, içenlere lezzet veren içkiden nehirler ve arındırılmış baldan nehirler vardır. Bu nehirlerin hepsi, köşklerin altında akar. Cennette meyveler bol ve etler ise kuş etidir. Cennet halkı kendilerine ne zaman bunlardan bir meyve rızık olarak verilse her defasında:
“Daha önce de bundan rızıklandık” derler . Halbuki o rızık, birbirinin benzeri olmak üzere onlara sunulacaktır. Çünkü bu meyveler, güzellik ve üstünlük yönünden birbirine benzemektedir.
Verilen yiyecek ve içecekleri, onlara, genç hizmetçiler sunacaktır. Bu hizmetçileri görünce, son derece güzelliklerinden dolayı onları etrafa dağılmış birer inci sanırlar. [1070][1070] Bunlar, gümüş ve billurdan tabaklar ve kadehler dolaştırırlar. Orada nefislerin hoşlanacağı ve gözlerin seveceği her şey vardır. [1071][1071]
Cennet ehlinin elbiseleri, ince ve kalın yeşil ipektendir. [1072][1072] Altından süs eşyalariyle süslenmişlerdir. [1073][1073] Evleri gayet güzel ve rahattır. [1074][1074] Altlarından ırmaklar akan, üst üste bina edilmiş köşklerdedirler. [1075][1075]

Cennet ehli eşleriyle beraber gölgelerde koltuklara yaslanmaktadır. [1076][1076] Bu eşlerini yüce Allah yaşıt ve gencecik yaratır. Onlarla beraber ceylan gözlü hurileri de yaratır.
Bunlar kuş tüyü içinde gizlenmiş bembeyaz yumurtalar gibidir. Dünya kadınlarının taşıdıkları bütün kusurlardan arındırılmıştır. Hayız yok, doğum yok, vücut kusuru veya ahlâk kötülüğü yoktur.
Cennet ehlinin göğüslerinden kin ve nefreti Yüce Allah gidermiştir. Sevgi ve ülfet içinde kaynaşırlar. Hiç bir yorgunluk görmez, oradan da çıkarılmazlar. [1077][1077]
Cennette lüzumsuzluk, kötü söz ve boş lakırdı duyulmaz. [1078][1078] Hep Allah'ı takdir ve teşbih sesleri yayılır. Müminlere ve birbirlerine selamlan işitilir.
Cennet nimetleri, dünyada insanların bildiklerine benzer şekilde olduğu varid olmuştur. Yalnız türü, şekli ve tadı bakımından dünyadaki nimetlerin çok üstündedir. Bu nimetlerin hakikati, İnsan aklının tasavvur edemediğinin çok üstündedir.
Ahiret nimetleri, dünya nimetlerinin hiçbirine benzememektedir. İsim yönünden birbirine benzerlik olsa bile özellik ve mahiyet bakımından birbirinden tamamen farklıdır. [1079][1079]
Cehennem kelimesi, sözlükte; “Derin kuyu” anlamına gelir. Terim olarak ise; ahirette kafirlerin sürekli olarak, günahkar müminlerin de günahları ölçüsünde cezalandırılmak üzere kalcakları azab yeridir.
Yüce Allah, iyi kullarını cennetle mükâfatlandırdığı gibi günahkar kullarını da işledikleri büyük günah ve çirkin şeylerden dolayı ceza olarak cehennemle cezalandırır.
Cehennem, azab yerinin adıdır. Cehennemin birçok isrni vardır.
1- Hâviye uçurum Haviye, içine düşüldüğü zaman çıkmak mümkün olmayan derin çukur demektir. [1080][1080]
2- Saîr alevli ateş. [1081][1081]
3- Lezâ, alevli ateş. [1082][1082]
4- Sekar, yakıcı bir ateş. [1083][1083]
5- Hutame. [1084][1084]
6- Cahîm, son derece büyük, alevleri kat kat yükselen ateş.
7- Nâr, Ateş.

Yalnız bu 7 ismin, cehennemin 7 tabakası olduğunu ileri sürenler de olmuştur.
Yüce Allah, sapıkların sapıklıklarından vazgeçmesini sağlamak için, cehennemi, önünde saçların ağaracağı ve kalblerin döküleceği şiddetli sıfatlarla nitelemiştir. Örneğin, cehennem ateşinin yakıtının, insanlar ve taşlar olduğunu belirtmiştir.
“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında, acımasız, güçlü, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır.” [1085][1085]
Cehennem halkının yiyeceği, Zakkum'dur. Zakkum, kokuşmuş ve gayet acı ağaç çeşitlerinin en kötüsüdür.[1086][1086]
Cehennem halkı; hiçbir zaman ölmezler, dinlenemezler ve rahat bir hayat sürdürümezler. [1087][1087]
Nisa: 4/56'de 'cehennem halkının azab şekli, şöyle tasvir edilmektedir: Ateş, cehennemdekilerin derilerini yiyip bitirdikçe yüce Allah onlara yeni deriler verir. Bunun sebebi de; cehennem ateşinin acısını hisseden tabakanın, deri tabakası olmasıdır. Diğer dokular, kaslar, iç organlarda ise acının duyarlılık derecesi zayıftır. Bunun için doktor, deri tabakasını geçmeyen basit yaraların, dokulara kadar nüfuz eden derin yaraların aksine büyük acılar verdiğini bilir. Zira derin yaralar, tehlike ve ciddiyetine rağmen büyük acı vermezler.
Yüce Allah, bize burada şöyle buyurmaktadır: Ateş, sinir sisteminin bulunduğu deri tabakasını yiyip bitirdikçe acının devam etmesi ve azabın sürmesi için Allah deri tabakalarını başka deri tabakaîanyla değiştirmektedir. İşte insan daha cehennem ateşinin acısının mahiyetini kavrayamadan önce Allah'ın yüce hikmeti bu acının bir benzerini bu dünyada ortaya çıkarmaktadır. “Şüphesiz Allah, Azız ve Hakimdir. [1088][1088]

2522- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kıyamet günü iri cüsseli, semiz bedenli bir kişi hesab yerine gelir. Fakat Allah'ın yanında bir sivrisineğin kanadı kadar ağırlığı olmaz.

İsterseniz “Biz kıyamet günü onlar için hiçbir tartı tutturmayız” [1089][1089] *ayetini okuyun.”* [1090][1090]

2523- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Yahudi bir din adamı, Peygamber (s.a.v.)'in yanına gelip ona:
“Ey Muhammed! Şüphesiz ki Yüce Allah kıyamet gününde gökleri bir parmağında, yer tabakalarını da bir parmağında, bütün dağlar ile ağaçları da bir parmağında, sular ile toprakları bir parmağında, diğer mahlûkatı da bir parmağında tutup sonra onları sallayarak:
“Melik ancak Benim, Melik ancak benim!” buyuracaktır” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) bu din adamının söylediklerine şaşarak onu tasdik için güldü. Sonra da, “Onlar, Allah'ı hakkıyle takdir edemediler. Halbuki kıyamet gününde bütün yer Onun avucundadır. Gökler de onun sağ elinde dürlüp toplanacaktır. O, onların şirk koştuklarından münezzehdir.”[1091][1091]

2524- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yüce Allah, kıyamet günü, bütün gökleri dürer, sonra onları sağ eliyle tutar.” Sonra da:
“Melik ancak Benim! Cebbarlar nerede! Mütekebbirler nerede!” buyurur. Sonra sol eliyle de yerleri dürecek. Sonra da:
“Melik ancak Benim! Cebbarlar nerede! Mütekebbirler nerede!'” buyuracak. [1092][1092]

1- Mahlukatın ilk Yaratılışı Ve Hz. Adem (a.s.)’in Yaratılması

2525- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.) elimden tutup:
“Yüce Allah yeri cumartesi günü yaratmış, ondaki dağları pazar günü yaratmış, ağaçları pazartesi günü yaratmış, sevilmeyen şeyleri salı günü yaratmış, nuru çarşamba günü yaratmış, hayvanları yerin üzerine perşembe günü yaymış, Adem (a.s.)'ı da cuma günü ikindiden sonra mahlûkatm en sonunda ve cuma saatlerinin

nihâyetinde, ikindi ile akşam arasındaki bir zaman içerisinde yaratmıştır" buyurdu. 1093[1093]

2- Ölülerin Yeniden Diriltilmesi, İnsanların Mahşer Yerine Sevk Olunması Ve Kıyamet Gününde Yerin Durumu

2526- Sehl b. Sa'd (r.a.)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Kıyamet günü insanlar beyaz, ince undan yapılmış çörek gibi kırmızıya çalan beyaz bir yerde toplanacak, orada hiç kimse için bir alamet olmayacaktır." 1094[1094]

3- Cennetlikler için Hazırlanacak Konuk Yemeği

2527- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.):
"Kıyamet günü yer tandırda pişirilen bir ekmek/bazlama gibi olacak. Cebbar olan Allah, onu, sizden birisinin yolculukta ekmek/bazlamasını tandır gibi bir yerde koyup pişirirken evirip çevirdiği gibi cennet halkı için bir konuk yemeği olmak üzere eliyle evirip çevirir" buyurdu.
Ebu Saîd el-Hudrî der ki: Derken Yahudilerden birisi gelip:
"Ey Ebu'l-Kâsım! Rahman olan Allah, sana bereket versin! Kıyamet gününde cennetliklerin ağırlanacağı şeyi sana haber vereyim mi?" dedi. Resulullah (s.a.v.):
"Evet!" buyurdu. Yahudi, Resulullah (s.a.v.)'in buyurduğu gibi:
"Yer bir ekmek/bazlama gibi olacak" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) bize baktı, sonra da güldü, öyle ki azı dişleri göründü. Yahudi:
"Sana onların katığını haber vereyim mi?" dedi. Resulullah (s.a.v.):
"Evet!" buyurdu. Yahudi:
"Onların katıkları, bâlâm ile nûn'dur" dedi. Orada bulunanlar:
"Bunlar nedir?" diye sordular. Yahudi:
"Öküz ile balıktır. Bunların ciğerlerinin kenarından yetmiş bin kişi yiyecektir" dedi. 1095[1095]

2528- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Eğer yahudilerden on alim kimse bana tabi olsaydı, yeryüzü üzerinde müslüman olmadık bir yahudi kalmazdı.” [1096][1096]

4- yahudilerin, hz. peygamber (s.a.v.)’e ruhun mahiyetini sormaları

2529- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir defasında ben Peygamber (s.a.v.)'le birlikte bir tarlada yürüyordum. O da, bir hurma dalma dayanıyordu. Derken bir grup Yahudiye uğradı. Onlar birbirlerine:
“Ona, ruhun mahiyetini sorun!” dediler. Bazıları da:
“Ona sormaya sizi sevkeden şey nedir? O sizin karşınıza hoşlanmadığınız bir şeyle karşılamıyor!” dediler. Bazıları da:
“Ona sorun!” dediler. Bunun üzerine biri kalkıp gelerek Resulullah (s.a.v.)'e ruhun mahiyetini sordu. Peygamber (s.a.v.) sustu. Ona hiç bir cevap vermedi. Ona vahyin geldiğini anladım. Yerimde durdum. Vahy inince,
“Sana ruhu soruyorlar. De ki: Ruh, Rabbimin işidir. Sizlere ancak pek az bir ilim verilmiştir” [1097][1097] buyurdu. [1098][1098]

Açıklama:

Mevdudi, ayette geçen “Ruh” kelimesinin anlamı ile ilgili olarak şöyle der:
“Genellikle Arapça “Ruh” kelimesinin “Can”, “İnsan ruhu” anlamında kullanıldığı yargısı vardır. Buna göre Hz. Peygamber'e (s.a.v.) insan ruhunun tabiatı sorulmuş, buna cevap olarak da onun Allah'ın emrinde olduğu söylenmiştir. Fakat biz bu anlamı kabul etmekte tereddüt ediyoruz; çünkü bu, ancak ayeti içinde yer aldığı bölümden yani siyak ve sibaktan çıkardığımızda mümkün olur. Aksi takdirde bu sözler çok anlamsız olur. Çünkü buraya kadar olan ayetlerde, bundan sonra gelen ve Kur'an'ın anafikriyle ilgili olan ayetlerin arasına insan ruhu ile ilgili bir sorunun sokulması çok anlamsızdır.

Eğer ayeti yer aldığı bölüm içinde okursak, burada “Ruh” kelimesinin vahyi getiren melek olduğunu anlarız. Bu, müşriklerin şu sorusuna verilen bir cevaptı:
“Kur'an'ı nereden alıyorsun?” cevapta sanki şöyle denilmek isteniyordu:
“Ey Muhammed, bu insanlar sana “Ruh”tan yani Kur'an'ın kaynağından veya onu elde ettiğin araçtan soruyorlar. De ki: Bu “Ruh” bana Rabbimin emri ile gelir. Fakat sizin bildiğiniz o kadar azdır ki, insan sözleriyle Allah'tan vahyolunan sözleri birbirinden ayırde demezsin iz. Kur'an'ın başka biri tarafından uydurulduğunu sanmanızın nedeni işte budur.”
Yukarıdaki yorum tercih edilmelidir, çünkü önceki ve sonraki ayetlerle mükemmel bir uyum içindedir. Bu görüş Kur'an tarafından da desteklenmektedir:
“Allah mahşer günü ile uyarıp korkutmak için, kendi emrinden olan “Ruh”u kullarından dilediğine indirir.” [1099][1099]
“Böylece sana da biz kendi enirimizden bir Ruh vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir biliniyordun..” [1100][1100]
Bunun yanısıra İbn Abbas, Katade ve Hasan Basri'de Allah hepsine rahmet etsin aynı tefsiri benimsemişlerdir. İbn Cerir aynı görüşü Katade'den rivayetle İbn Abbas'a isnat eder, fakat çok gariptir ki, İbn Abbas'ın bunu sadece gizli olarak söylediğini belirtir. Ruhu'l-Meani yazan da, Hasan Basri ve Katade'nin şu sözlerini nakleder:
“Ruh ile Cebrail kastedilmiştir. Soru, onun inişi ve vahyin Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kalbine ilka edilişi ile ilgiliydi. [1101][1101]
2530- Habbâb (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Benim, As b. Vâil'de bir alacağım vardı. Bunun üzerine onun yanına gidip alacağımı ondan istedim. Bana:
“Muhammed'e küfretmedikçe bu alacağını asla sana vermem!” dedi. Ben de, ona:
“Sen ölsen, sonra tekrar diriltilsen bile yine de ben Muhammed'e asla küfretmem” dedim. As b. Vâil:
“Ben öldükten sonra muhakkak diriltilecek miyim? Öyleyse ben tekrar malıma ve evladıma döndüğüm zaman bana gelirsen, ben de o zaman alacağını sana ödeyeceğim!” dedi. [1102][1102]

5- Yüce Allah'ın *“Sen Onların Arasındayken Allah Onlara Azab Edecek Değildir”* 1103[1103] Ayetinin Mahiyeti

2531- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Ebu Cehl:
“Allah’ın! Eğer bu, senin katından gelen bir gerçek ise üzerimize gökten taş yağdır veya bize acı verici bir azab gönder” demişti.
Bunun üzerine;
“Sen onların arasında iken Allah, onlara azap edecek değildir. Ve onlar mağfiret dilerlerken de Allah onlara azab edici değildir. Yoksa Mescid-i Haram'a girmekten müminleri menederlerken Allah onlara niçin azab etmesin? Hem de onlar O'nun dostu değille. O'nun dostları ancak O'na karşı gelmekten sakınanlardır. Fakat onların çoğu bunu bilmiyorlar” 1104[1104] ayeti inmiştir. 1105[1105]

6- Yüce Allah'ın

“Gerçekten İnsan Zenginliği Görünce Azar” 1106[1106] **Ayetinin Mahiyeti**

“Ebû Cehli Muhammed sizin aranızda halâ yüzünü toprağa sürtüyor mu?” dedi. Ona:
“Evet!” diye cevap verildi. Bunun üzerine Ebu Cehil;
“Lât ve Uzza'ya yemin ederim ki, onu, bunu yaparken görürsem mutlaka boynuna basarım yada mutlaka yüzünü toprağa yümerim” dedi. Derken Resulullah (s.a.v.) namaz kılarken onun yanına vardı. Boynuna basmak niyetinde idi, fakat birdenbire onu bırakıp geri döndüğünü ve elleriyle korunduğunu gördüler. Ona:
“Sana ne oldu?” diye soruldu. Ebu Cehil:
“Gerçekten onunla benim aramda ateşten bir hendek, korkunç bîr şey ve bir takım kanatlar vardı” dedi. Resulullah (s.a.v.)'de:
“Bana yaklaşmış olsaydı, melekler onun organlarını lime lime ederlerdi!” buyurdu.
Ravi der ki:
Bunun üzerine Yüce Allah,

“Hayır! Gerçekten insan kendini zengin görünce azar. Hiç şüphe yok ki, dönüş Rabbinedir. Bir kulu namaz kılarken meneden kimseye ne dersin? Va hidâyet üzere ise veya takvayı emrederse ne dersin! Diğeri/Ebu Cehil ise hakkı yalanladı ve dönüp gitti ise ne dersin? Bilmez mi ki, Allah görüyor! Hayır! Eğer vazgeçmezse mutlaka alnına yapışacağız. Yalancı, günahkar alına! O, meclisini çağırsın. Biz de zebanileri çağıracağız! Hayır! Ona itaat etme!” [1107][1107] ayetlerini indirdi.[1108][1108]

7- Duman

2533- Mesrûk'tan rivayet edilmiştir:
“Abdullah (İbn Mes'ud)'un yanında oturuyorduk. Kendisi de aramızda yan tarafına yaslanmıştı. Derken ona bir adam gelip:
“Ey Ebu Abdurrahman! Gerçekten hikayeci bir adam Kinde kapılarının yanında kıssa anlatıyor; Duhan süresindeki ayet münasebetiyle duman mucizesi gelip kâfirlerin canlarını alacağını, müminlerin ise ondan nezle şeklinde etkileneceklerini söylüyor” dedi. Bunun üzerine Abdullah kızarak oturdu ve:
“Ey insanlar! Allah'tan korkun! Sizden kim bir şey bilirse, bildiğini söylesin. Bilmeyen de, “Allah daha iyi bilir” desin. Çünkü birinizin bilmediği bir şey için, “Allah daha iyi bilir” demesi en büyük ilimdir. Gerçekten Yüce Allah, Peygamber (s.a.v.)'e:
“Ben bu peygamberlik görevi karşılığında sîzden bîr ücret istemiyorum. Ben kendiliğimden teklif edenlerden de değilim de!” [1109][1109] buyurmuştur.

Açıklama:

Bu ayetin iniş sebebi şudur: Şüphesiz ki Resulullah (s.a.v.), insanlardan İslam'a karşı bir aleyhtarlık gördüğü zaman:
“Allah’ım! Yûsuf'un yedi kıtlık senesi gibi onlara da yedi kıtılık sene olsun!” buyurdu.
Bunun üzerine Kureyş'in kabilesinin üzerine öyle bir kıtlık geldi ki, bu kıtlık, her şeyi silip süpürdü. Hattâ açlıktan hayvan derilerini ve ölü hayvan etlerini yemişlerdi. Onlardan biri, gökyüzüne bakarak duman

şeklinde bir şey gördü. Hemen Ebû Süfyan, Peygamber (s.a.v.)'in yanına gelip:
“Ey Muhammedi Sen Allah'a tâatı ve akrabaya yardımı emrederek geldin. Fakat kavmin helak oldu. Şimdi onlar için Allah'a dua et!” dedi. Bunun üzerine Yüce Allah, “Semânın insanları saracak apaçık bir duman getireceği günü gözet! Bu, acıklı bir azabdır” [1110][1110] âyetini,
“Şüphesiz ki siz eski inkarcı halinize geri döneceksiniz. Fakat biz büyük bir şiddetle yakalayacağımız gün, kesinlikle intikamımızı alırız.” [1111][1111] ayetine kadar İndirdi.
Abdullah der ki: Bu duman, onların dediği gibi ahiret azabı olsaydı hiç ahiret azabı kaldırılır mıydı?

Açıklama:

Duhan: 44/16'nın metninde geçen “Başta” günü, Bedir savaşı günüdür. Buna göre Duhan azabı da; batşe, lizam ve ayeti'r-Rum'da ortaya çıkmış ve geçmiştir. [1112][1112]
“Bu olay, hicretten önce olmuştur. Kureyş kabilesi apaçık bir şekilde Duman azabının gelmekte olduğunu görmesine rağmen, yine de küfür ve inkara sapmışlar, bunun cezası da Batşe ve lizam olmuştur.
“Kinde”nin; Kufe'de bir yer olduğunu söyleyenler olduğu gibi, Yemen'deki en büyük kabilelerden biri olduğunu söyleyenler de olmuştur.
“Lizam” ile; Bedir savaşında müşriklerin öldürülmeleri ve esir edilmeleri kast edilmektedir.
“Rum ayeti” ile; Romalıların ilk önce İranlılara mağlup olup sonra galip geleceklerinden bahseden ayettir. Romalılar, Hudeybiye savaşı sırasında İranlıları yenmişti.
“Yusuf senesi” ile kastedilen ise Yusuf (a.s) zamanında Mısır'da meydana gelen yedi yıl süren kıtlıktır.

8- Ayin (İkiye) Ayrılması

2534- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Biz, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bir ara Mina'da bulunuyorduk. O sırada ay iki parçaya ayrıldı. Bir parçası, dağın arkasında idi ve diğer bir parçası da dağın berisinde idi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), bize:

“Şahid olun!” buyurdu. [1113][1113]

2535- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Mekke halkı, Resulullah (s.a.v.)'den bir mucize ,stemişlerdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) onlara ayın yarılması mucizesini iki defa göstermiştir.” [1114][1114]

2536- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Gerçekten ay, Resulullah (s.a.v.) zamanında ikiye ayrılmıştır.” [1115][1115]

Açıklama:

Rivayetlere göre; müşrikler, Hz. Peygamber (s.a.v.)'den bir mucize istemişler, Hz. Peygamber (s.a.v.)'de onlara ayın yanlması mucizesini göstermiştir.
Bu yarılma esnasında ay, şimşek çakar gibi hızla iki defa ayrılıp kapanmıştır, Bu sırada Ebu Kubeys dağı, ikiye ayrılan ayın arasından görülmüştür.
Buhârî, bu olayın, Hz. Ömer'in müslüman olması ile Habeşistan'a hicret etme arasında meydana geldiğini belirtir.
Alûsî'de, bu olayın, hicretten 5 yıl önce Habeşistan'a yapılan ikinci hicretten sonra müslümanların maruz kaldığı vadi ablukası sırasında meydana geldiğini kesin bir dille ifade eder.
Bir çok alim, bu konuda geien hadislerin yanı sıra Kamer: 54/1'de geçen "ay yarıldı" ifadesini de ve ayrıca Kamer: 54/1-9 ayetlerini bir bütün olarak şeklinde alarak 9. ayette geçen Nuh'un yalanlanması gibi Hz. Peygamber (s.a.v.)'in de bu mucizeyle müşrikler tarafından yalanlandığını görüşlerine delil olarak getirmişlerdir.
Bazı alimler de, ayette geçen "yanldı" kelimesini, "yarılacak" şeklinde yorumlayarak ayın, Kıyametin kopması sırasında yarılacağım belirtmişlerdir.)

9- Ezaya Allah'tan Daha Sabırlı Hiçkimsenîn Olmaması

2537- Ebu Musa (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İşitmekte olduğu ezaya karşı Yüce Allah'tan daha sabırlı hiç kimse yoktur. Çünkü O'na şirk koşulur ve O'na oğul' nispet edilir, sonra bunlara rağmen onlara afiyet verir ve onlara rızık ihsan eder.” [1116][1116]

10- Kafirin Azabtan Kurtulmak için Yeryüzü Dolusu Kadar Altını Fidye Vermek İstemesi

2538- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Yüce Allah, cehennemliklerin en hafif azab edilenine:
“Dünya ve dünyanın içindeki bütün varlıklar, senin olsa, bu azabdan kurtulman için onları fidye verir miydin?” diye soracak. O kimse:
“Evet!” diye cevap verecek. Bunun üzerine Allah:
“Ben senden daha Adem'in sulbündeyken şimdi fidye olarak vermeyi düşündüğün bu fedakarlıktan daha hafif olanım; şirk koşmamam ve Benim de seni cehenneme koymamamı diledim. Fakat sen, şirkten başkasını kabul etmedin!” buyuracak. [1117][1117]

11- Kafirin Yüzüstü Hasrolunması

2539- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
Bir kimse:
“Ey Allah'ın resulü! Kafir kıyamet gününde yüzü üstü nasıl haşrolunur?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.);
“Dünyada onu iki ayağı üzerinde yürüten (Allah), kıyamet gününde o kimseyi yüz üstü yürütmeye kadir değil midir?” diye cevap verdi.[1118][1118]

12- Dünya Halkının En Zengin Olanlarının Cehenneme Daldırılması Ve Dünya Halkının En Çok Sıkıntı Çekenlerinin ise Cennete Daldırılması

2540- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kıyamet gününde cehennemliklerden dünya ahalisinin en refahlısı olan kimse getirilir ve cehenneme bir kere daldırılır. Sonra ona:
“Ey Ademoğlu! Sen hiç bir hayır gördüm mü? Sana herhangi bir nimet uğradı mı?” diye sorulur. O da:
“Hayır! Vallahi, Rabbim! Hiçbir hayır görmedim ve hiçbir nimet bana uğramadı!” diyecek.
Cennetliklerden olup da dünyada yoksul ve sıkıntılı bir yaşam süren bir
kişi getirilir ve cennete bir kere daldırılır. Sonra da ona:
“Ey Ademoğlu! Sen hiç yoksulluk gördün mü? Başından hiç sıkıntı geçti mi?” diye sorulur. O da:
“Hayır! Vallahi, Rabbim! Başımdan hiç yoksulluk geçmedi ve Hiçbir sıkıntı görmedim” diyecektir. [1119][1119]

13- Müminin İyilikleri Sebebiyle Dünyada Ve Ahirette Mukafatlandırılması Ve Kafirin İyiliklerinin ise Dünyada Peşin Ödenmesi

Doğrusu Allah, hiçbir mümine işlediği hayırı mükafatsız bırakmaz. sebebiyle hem dünyada dilediği verilir ve hem de ahirette mükafatlandıılır. Kafire gelince ise o dünyada Allah için yaptığı hayırlar karşılığında ona izık verilir. Ahirete vardığında ise onun kendisiyle mükafat! andırıl a cağı bir nayrı yoktur.” [1120][1120]

14- Müminin Misalinin Ekin Gibi Ve Munafıkın Misalinin ise Sedir Ağacı Gibi Olması

2542- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Müminin misali, ekin gibidir. Rüzgar nereden gelirse onu eğip yatırır. Doğrulduğunda mümin kismeye musibet gelmeye devam eder. Münafıkın misali ise sedir ağacı gibidir. Kesilmedikçe sallanmaz.” [1121][1121]

2543- Ka'b b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Mümin kimsenin misali, taze yeşermiş ekin gibidir. Rüzgar onu eğiltir. Kimi yere yıkar ve kimi de doğrultur. Nihayet kurur. Kafirin misali ise kökü üzerinde dimdik duran sedir ağacı gibidir. Onu hiçbir şey eğiltemez. Nihayet sökülmesi de bir defa da olur.” [1122][1122]

Açıklama:

Bu hadiste; mümin, mütemadiyen esen rüzgarın Önünde sağa sola eğilerek kırılmadan dik kalan canlı bir bitkiye benzetilmeketedir. Çünkü gerçek mümin kul Allah'a inandığı için hastalık, sağlık, lütuf, musibet gibi dünyevi sıkınlar, onun dosdoğru istikametini bozmaz, kulluk vasfı ile imanını sarsmaz. İhsanlara mazhar olursa şükreder, sıkıntılara maruz kalırsa sabreder. Kafir, müşrik ile münafık ise gerçek mümin kul gibi olmayıp karşılaştıklan sıkıntılar karşısında istikametini bozabilir, isyan edebilir.

15- Müminin Misalinin Hurma Ağacı Gibi Olması

2544- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Doğrusu ağaçların içerisinde öyle bir ağaç var ki, yaprağı düşmez. Bu ağaç, müslümana benzemektedir. Onun hangi ağaç olduğunu bana söyleyin?” buyurdu.
Bunun üzerine orada bulunan cemâat, kırlardaki ağaçları saymaya başladılar.
Abdullah İbn Ömer der ki: İçimden bunun hurma ağacı olduğu geçti. Fakat bunu söylemeye utandım. Sonra cemaat:
“Ey Allah'ın resulü! Bize bunun ne olduğunu söyle!” dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

“O, hurma ağacıdır” buyurdu.
Abdullah İbn Ömer der ki; Ben, bunu, (babam) Ömer'e anlattım. O da:
Senin, (herkesinde içerisinde) 'O, hurma ağacıdır' demiş olman, benin1 için bu, filân ve filânca şeyden daha sevimli olurdu” dedi.” 1123[1123]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.)'in hurmayı müslümana benzetmesi; hayırının çokluğu, meyvesini güzelliği ve devamı itibariyledir. Çünkü hurmanın yemişinin çıktığı günden kuruyuncaya kadar devamlı surette yenir. Kuruduktan sonra da ondan bir çok faydalı şeyler yapılır. Odu nundan, yapraklarından ve dallarından da yararlanılır. Hatta çekirdeği de hayvanlara yefis olarak verilir. Kısacası, hurmanın her şeyi faydalıdır. Dolayısıyla mümin kimse de; ibadetle riyle, güzel ahlakıyla, namazıyla, orucuyla, dile ve kalple yaptığı zikriyle, sadakasiyla ve dah-1 bir çok iyi özellikleriyle hurmaya benzemektedir.

16- Şeytanın Aldatması, Adamlarını İnsanlara Fitnı Vermek için Göndermesi Ve Her İnsanla Birlikte Bîh Şeytanın Bulunması

2545- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i:
“Şeytan, müminlerin, Arap yarımadasında kendisine kulluk etmelerirden ümidini iyice kesmiştir. Fakat onların aralarını açmaya ve birbirlerini düşürmeye çalışacaktır” buyururken işittim” 1124[1124]

Açıklama:

Hz. Peygamber'in tebliğe başladığı günden beri dünya gündeminde yer almış buluna? İslâm dini ve uygulamaları, gerek hac ibadeti gerekse Ortadoğu'daki kanlı olaylarla yenide gündemdedir.
Anarşi, terör, savaş, kan, zulüm ve hac, tevhid merkezinin imkan ve bağlılarına yöne!. olarak hep bir arada. Anlaşılması ve anlatılması

oldukça zor bir durum. Dost düşman birbirne karışmış. İnanç açısından değilse bile, sosyal ve siyasal açıdan tam bir keşmekeş. Büyük hesapların, arka planlann, güç odaklarının kapışması. İslâm'ı gündemden çıkarmak için şeytanın istediği sahne. Müşterek düşmanlarına karşı hac gibi bir İbadet vesilesi ile bile dostça bir araya gelemeyen İslâm dünyası. Aralan açılmış, birbirlerine düşürülmüş ortak otoritede mahrum müslümanlar. Tam hadisimizde işaret buyurulduğu gibi..

Peygamber (S.A.V.)'İn Uyarısı

Asırlarca önce, hicretin onuncu yılında, yine bu topraklarda zevkine doyum olmaz bir heyecan ve hareket vardı. Yüz binleri aşan mü'min hacılar eşliğinde Hz. Peygamber Veda Haccını yerine getiriyor ve bütün peygamberlerin çağrı çenberinİ Veda Hutbesi ile tamamlıyordu.
Peygamber Efendimizin o gün irad ettiği Veda Hutbesinin, -açıklamak üzere seçtiğimiz hadîs-i şerîf ile ilgili bir paragrafı şöyleydi: *“Ey müminler, gerçekten şeytan, sizin şu topraklarınızda kendisine kulluk edilmesinden ümidini ebediyen kesmiş bulunuyor. Fakat o, önemsiz saydığınız iş ve davranışlarınızda kendisine uyulmasından memnun olacaktır. Dininizi ondan koruyunuz!”* [1125][1125]
Hazretİ Peygamberin bu uyarısı her türlü tahrik ve kargaşanın temelinde bir inanç problemi, bir dinî kaygı ve amaç bulunacağını, Şeytan'ın temsil ettiği sapıklar cephesinin, tevhide ve Allah kullarına yönelik sinsî faaliyetlerinin daimî olacağını göstermekte ve açıkça “Dininizi Şeytan ve yandaşlarından koruyunuz” talimatını vermektedir.
Bütün tahriklerin, hadisimizin ifadesiyle tahrişin temelinde İslâm'ı önleyebilmekten ümid kesmiş olmak gibi açık bir yenilginin bulunduğunu, dolayısıyla psikolojik bir temele dayalı olan bu karşı oluşun fevkalâde inatla ve sinsice yürütüleceğini de ortaya koymaktadır. Atalarımız ne güzel söylemişler: “Yenilen pehlivan güreşe doymaz...”

Yenilgiyi Paylaşanlar

Aslında konu, Veda Haccı'nda Mekke'ye girildiği gün veya genel bir kabule göre arefe günü Arafat'ta vakfe esnasında nazil olan bir âyette de ele alınmakta, İslâm'ın iktidarını kabul zorunda kalan ve onu önlemekten ümidini kesenin sadece şeytan olmadığı şöyle haber verilmekteydi:
“Kafirler bugün sizin dininizi bozmak, sizi kendi dinlerine çevirmekten ümitlerini tamamen kesmişlerdir. Artık onlardan endişe etmeyin, benden korkun..” [1126][1126]
Bu âyetteki “Kâfirler” ile Hz. Peygamberin beyanındaki “Şeytana bir arada değerlendirdiğimiz zaman, bu iki düşman gücün, İslâm'a karşı çıkmakta, müslümanlara tuzak hazırlamakta ve onları birbirlerine düşürmekte eylem birliği içinde olacakları sonucuna varmamız pek tabiî ve kolay olacaktır.
Ayrıca bu âyetin öncesinin haramlar, arkasının helaller ile ilgili olduğu ve “Artık onlardan değil, benden korkun” ilahî uyansı ile, hadîs-i şerifteki “Önemsemediğiniz amelleriniz, iş ve hareketlerinizde ona uyulması da şeytanı memnun edecektir” nebevi beyanı birlikte düşünülürse, dinî ahkâma, haram helal sınırlarına ümmet-i Muhammed'e has değerlere ilgisiz kalmanın, onları kim ve ne adına olursa olsun hafife almanın sadece ve sadece İslâm düşmanlarım sevindireceği ve dolayısıyla mü'minleri ilahî tehdit ve azaba muhatap kılacağı anlaşılacaktır. Bu demektir ki, İslâm dünyasındaki olayların temelinde, tevhid yurdundaki şirk âbidelerinin kaidesinde müslümanların umursamazlığı, gayret azlığı, anlayış kıtlığı yatmaktadır. Önemsiz görülen "”Aykın”lar, “Normal” sayıldıkça, toplumda anormal normaller elbette artacaktır.
Öte yandan gerek bu âyetin, gerekse Veda Hutbesi içinde yer alan Peygamber uyarısının, Veda Haccı gibi dünyevî çapta ilk kez gerçekleştirilen bir muazzam İbadetin icra günlerinde nazil ve sâdır oiması, hac ibadetinin tam bir varlık ispatı demek olduğunu, hiç bir düşmanın artık tevhid dışı bir düşünce adına onu Önleme mânasında İslâm aleyhinde ümide kapılma imkanı kalmadığını ilan etmektir. İmam Mâlik'e göre Cezîretu'1-Arap Mekke, Medine ve Yemen'den ibarettir.
“Babacığım niçin şeytana tapıyorsun” [1127][1127] âyetinin delaletiyle de “Şeytana kulluk” putlara tapınmak demektir. İşte bu anlamda o

günden bu yana o topraklarda bir sapıklık yaşanmış değildir. Ancak gerek günümüzdeki bilinen sınırlarıyla Ceziretu'l-Arap'ta, gerekse diğer İslâm ülkelerinde müslümanlar arasında oîmadık meseleler çıkarılmış, fesad öncülüğü ve tahrikçiliği yapılmış ve yapılmaktadır. Zaten tahriş, toplumları fitne ve harblere sevk etmek, kışkırtmak, hile yapmak, katil, terör ve düşmanlık gibi kötülükleri insanlar arasında teşvik etmek anlamlarına gelmektedir.
Veda Hutbesi'ndeki *“Sızın şu toprağınızda”* ifadesi, hadisimizde “Cezîretu'l-Arap'ta” diye açıklık kazanmış olmakta, ya da *“Cezîretul-Arap'ta”* ifadesi, “Sizin şu toprağınızda” beyanının sınırlarıyla Mekke ve civarına tahsis edilmiş olmaktadır. Sonuçta da hadisimizde, musallî mü'minlerin bir daha putlara kulluğa dönmeyecekleri, en azından şeytan ve avenesinin/yardımcılarının mü'minleri bu sonuca döndürmekten ümitlerini kesmiş oldukları belirlenmiş olmaktadır. Ancak mü'minlerin birbirlerine düşmelerinin de bu en acı akıbete yakın kötü bir son olduğu da vurgulanmış bulunmaktadır. Yaşanan da işte bu kötü sondur.

Merkez Üssü

İmam Nevevî'ye göre Peygamberimizin bir mucizesi niteliğindeki hadisimizi gerek Müslim'de gerekse Ahmed b. Hanbel'de “İblisin tahtı denizin üzerindedir. Oradan çetelerini müslümanlar üzerine salar. En büyük tahribat yapan, onun katında en yüksek itibara sahiptir” anlamındaki hadisler takip etmektedir. Bu da ayrıca günümüzdeki İslâm dünyasına yönelik tehdit odaklarını, süper güçlerin deniz üsslerini haber verir gibidir.
Ayrıca Hazreti Peygamber’in en son tavsiyeleri arasında "Yahudi ve Hristiyanların Ceziretul-Arap'tan sürülmesı'nin bulunması İsiâm dünyasında yaşanacak aynlık ve düşmanlıkların müsebbiplerini, en azından, şeytanın çetelerini teşhir ve tespit anlamı taşımaktadır. Yine Hz. Peygamberin en son olarak Şam taraflarına göndermek üzere hazırladığı ve fakat vefatı dolayısıyla göreve çıkamayan Üsâme b. Zeyd komutasındaki orduya Filistin'den geçmesini ve orada Belka ve Darüm denen iki yeri atlarına çiğnetmesini emretmiş olması da, 11 Hz. Peygamberin ümmeti için taşıdığı endişelerin odağında Filistin ve tabiî Yahudilerin bulunduğunu gösteren bir başka delil olmaktadır.

Netice

Bunca müslümanı asırlarca öncesinde olduğu gibi her yıl Arafat'ta vakfede birleştiren ruh ve iktidar belgesi hac ibadeti, müslümanları biraz da İslâm gerçeklerini, Peygamber Efendimizin tavsiyelerini yaşamakta iş birliğine zorlayabilse, yenik pehlivan şeytan ve yandaşlarının, tek kelime ile İslâm düşmanlarının sindiği, şirk balonlarının söndüğü, fikrî ve fizikî putların devrildiği görülecektir. Yani tarih tekerrür edecek, şeytan ümitsizlik içinde dövünecek, İslâm gönül gönül dünyalılara mutluluklar götürecektir. [1128][1128]

2546- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“İblis, tahtını suyun üstüne kurar. Sonra adamlarını etrafa yayar. Bunların mevki yönünden İblis'e en yakın olanı, en büyük fitne çıkaranıdır. Bunlardan biri gelip:
“Şöyle şöyle yaptım” der. İblis, ona:
“Hiç bir şey yapmamışsın” der. Sonra diğerleri gelip ona:
“Kişi ile eşini birbirinden ayırmadikça onların yakasını bırakmadım” der.
İblis, onu en yakın adamlarından yapıp ona:
“Sen çok iyi yapmışsın” der. [1129][1129]

Açıklama:

Kadınlara meyletmek, mala düşkünlük, makam ve mevki için can atmak, zorbalığı ve zuimü onaylamak, azgınlığa yönelmek gibi nefsin meyledeceği ne kadar kötü duygu ve davranış varsa onu insana süslü gösteren şeytanın ta kendisidir. Hatta bizzat dindar kişilere, dini, arzularına uydurmak ve arzularına alet etmek için dini hükümleri eksiltmek veya artırmak suretiyle bozmaya zorlamakta ve musallat olmaktadır.
İnsanlar arasında düşmanlığı ve öfkeyi yayan, kardeşleri, eşleri ve ümmetin cemaatleri arasında tefrika çıkaran ve birbirine düşman eden odur. Topluluklar arasında savaş ateşini tutuşturan ve ekin ile

nesli yok etmek, yaş ile kuru ne varsa hepsini imha etmek için alevini körükleyen odur.
Şeytan insana ne kadar çok tuzak kurabilirse reisi olan lanetli Iblis'in yanında değeri ve yakınlığı daha fazla olmaktadır.

2547- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.):
"Sizden hiçbir kimse yoktur ki, cinlerden şeytanlardan olan bir Karîn/kişi onunla görevlendirilmiş olmasın" buyurdu. Yanında bulunan kimseler:
"Ey Allah'ın resulü! Senin yanında da bir şeytan var mı?" dediler. O da:
"Evet. Benim yanımda da bir şeytan var Fakat ona karşı Allah bana yardım etti ve o cin şeytan müslüman oldu. O, bana ancak hayırı telkin ediyor" dedi.[1130][1130]

2548- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) geceleyin yanımdan çıkıp gitmişti. Bende onu kıskandım. Az sonra geri gelerek benim ne yaptığımı görünce:
"Ey Aişe! Sana ne oldu. Yoksa kıskandın mı?" dedi. Bende.
"Benim gibisi, senin gibi bir zatı hiç kıskanmaz mı?" dedim. O da:
"Sana şeytanın mı geldi?" dedi. Bende:
"Ey Allah'ın resulü! Benimle birlikte şeytan mı var?" diye sordum. Oda:
"Evet" dedi. Ben tekrar:
"Her insanın beraberinde gerçekten şeytan var mı?" dedim. O da:
"*Evet"* dedi. Ben tekrar:
"Senin beraberinde de şeytan var mı?" dedim. O da:
"Evet. Fakat Rabbim ona karşı bana yardım etti de o şeytan müslüman oldu" dedi. [1131][1131]

Açıklama:

Yüce Allah, insanı, yol gösteren bir melekle desteklediği gibi onun yanına kendisine vesvese veren, kötülüğü süslü gösteren, münkeri

teşvik eden ve fitneye çağıran bir de şeytan vermiştir. Bu konuda, peygamber ile diğer insanlar aynıdır.
Nitekim yüce Allah konu ile ilgili olarak;
“Böylece Biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. Bunlar, aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar” [1132][1132] buyurmaktadır.

17. Hiçkimsenin Cennete Ameliyle Değil, Yüce Allah'ın Rahmetiyle Girmesi

2549- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Sizden hiç kimseyi kendi ameli kurtaramayacaktır” buyurdu. Bir adam:
“Ey Allah'ın resulü! Seni de mi (amelin kurtaramayacak)?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.):
“Beni de! Yalnız Allah'ın kendi katından bir rahmetle beni örtmüş olması durumu vardır. Fakat sizler daima doğru yolu dileyin” buyurdu. [1133][1133]

Açıklama:

Hadis; hiçbir kimsenin, ibadet ve tatlarıyla sevabı ve cenneti hak etmediğine, bunların ancak Allah tarafından bir ikram ve ihsan olmak üzere verildiğine delalet etmektedir.
Burada Allah'ın rahmeti söz konusudur. Allah, rahmeti gereği, müminleri cennete koyacak ve kafirleri de ebediyen cehennemde bırakacaktır. Dünyada Allah'ın rahmeti sayesinde hem kafir ve hem de mümin kul, rızkını elde eder ve geçimini sağlar.
Hiçbir kimse, cehennemden kurtulmak için ameline güvenmemelİdir. Çünkü insan, işlemiş olduğu eylemin ne kadarının kendisini cennete götüreceğini bilemez. Çünkü ebedi olan cennet, insanların dünyada yaptıkları ve işledikleri amellerin bir sonucu değildir. Zira insan, dünyada Allah'a iman etme ve imanının gereği olarak salih ameller işlemesi bir görev ve emir durumundadır. Bu kulluğun bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İşte Allah, kendi lütfuyla bu insanları

cennete koyacaktır. Fakat ilahi lütfe elde etmede, amel defterinin ve kitabın sağdan verilmesi önemli bir etken olacaktır.

18- İyi Amelleri Çoğaltmak Ve İbadet Hususunda Çok Çaba Sarfetmek

2550- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) namaz kıldığı zaman ayaklan şişecek derecede ayakta dururdu. Aişe:
“Ey Allah'ın resulü! Allah, senin, geçmişve geri kalmış bütün günahlarım bağışladığı halde yine de sen bu kadar meşakkatli bir ibadet tarzını mı tercih ediyorsun?” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Ey Aişe! Çokça şükreden bir kul olmayayım mı?” buyurdu. [1134][1134]

Açıklama:

Hz. Aişe burada Feth suresi: 1-3'deki Peygamber'in geçmiş ve geri kalmış bütün günahlarının mağfiretini müjdeleyen ayete işaret etmektedir.

19- İnsanlara Vaaz Ederken İfrat Ve Tefrite Varmayıp İtidal Üzere Hareket Eylemek

2551- Şakîk Ebi Vâil'den rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbn Mes'ud her Perşembe günü bize vaaz ve sohbet tarzında vaazda bulunurdu. Derken bir adam, ona:
“Ey Ebu Abdurrahman! Bizler senin konuşmanı/hadis nakletmeni seviyor ve ona arzu duyuyoruz. Bizlere her gün konuşmuş olmanı/hadis rivayet etmeni diliyoruz” dedi. Bunun üzerine Abdullah:
“Sizinle devamlı konuşmaktan beni alıkoyan husus, sizi bundan bıktırırım korkusudur. Gerçekten Resulullah (s.a.v.) bıkkınlık verir endişesiyle durumumuza bakıp ona göre bazı günlerde bize vaaz ve nasihatta bulunurdu” diye cevap verdi.” [1135][1135]

51. CENNET VE SIFATİ NAÎMİHÂ VE EHLİHÂ (=CENNET VE CENNETİN NİMETLERİ İLE CENNETLİKLERİN ÖZELLİKLERİ)

“Cennet” kelimesi, sözlükte; “Hurma ve diğer ağaçlardan oluşan bahçe” anlamıra gelmektedir.
Cennet, “Örtmek” anlamındaki “Cenne” kökünden alınmıştır. Sarmaşık hurmalıkları dalbudak yapraklı ağaçlan birbirine dolandığı zaman altındakini örten semsiye gibi olup adı bundan almıştır.
Terim olarak, cennet ile kast edilen; yüce Allah'ın, sâdık imanları ve salih amelle karşılığında iyi kullarına hazırladığı yurttur.
Cennet, Kur'an-ı Kerimde çeşitli isimlerle anılmaktadır:
Me'va Cenneti, Adn Cenneti, Daru'1-Huld, Firdevs, Daru's-Selâm, Daru'l-Mukâmt: Cennetu'n-Naîm ve Makamu'1-Emîn gibi.
Cennetin genişliği, yer ve gökler kadar plduğu Kur'an-i Kerim'de ifade edilmektedir.
Rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e:
“Cennetin yer ve gökler kadar olması halinde cehennem nerededir?” diye soruldu. O da:
“Subhanallah! Gündüz olduğunda gece nerdedir?” diye karşılık verdi.” [1136][1136]

2552- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Cennet hoşa gitmeyen şeylerle ve cehennem de hoşa giden şeylerle sarılmıştır.” [1137][1137]

Açıklama:

Cennete ancak bu hoşa gitmeyen şeyleri yapmakla, cehenneme de şehvetler sebebiyle varılır. Bunlar cennetle cehennemi sarmış, perde arkasında bırakmıştır. Hoşa gitmeyen şeylere göğüs gererek cennetin perdesini yırtan, oraya girecek şehvetlerine kapılıp günah işleyenler de cehennemin perdesini yırtarak cehenneme girecektir.
Buradaki hoşa gitmeyen şeylerden maksat, icrası nefse ağır gelen şeylerdir, ibâdetlere devam, onlann güçlüklerine katlanmak, öfkeyi

yenerek affetmek, sadaka vermek, kötülük yapana iyilikte bulunmak, nefsin arzularına sabırla karşı gelmek gibi şeyler bunda dahildir.

2553- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Yüce Allah:
"Ben salih kullarıma hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve insan kalbinden geçmeyen şeyler hazırladım" buyurdu.
Allah'ın kitabında bunun delili,
"Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez" [1138][1138] ayetidir. [1139][1139]

1- Bir Süvarinin Cennetteki Bir Ağacın Gölgesi Altında Yüz Yıl Yürümesi Halinde Bile Bitirememesi

2554- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
"Gerçekten cennette bir ağaç vardır ki, binili giden bir kimse onun gölgesinde yüz sene yürür." [1140][1140]

2- Cennetliklerin Üzerine Rıdvan'ın İndirilmesi Ve Onlara Ebediyen Gazap Olunmaması

2555- Ebu Saîd ei-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Şüphesiz ki Allah, cennetliklere:
"Ey cennetlikleri" buyuracak. Onlar da:
"Rabbimiz! Buyur, emrine amadeyiz! Hayr, Senin ellerindedir" diyecekler. Allah:
"Halinizden razı mısınız?" buyuracak. Onlar:
"Ya Rabb! Senin verdiklerine naşı razı olmayalım? Sen, mahlukatından hiç kimseye vermediğin bunca nimeti bize verdin!" diyecekler. Allah:
"Ben muhakkak sizlere bunlardan daha değerli bir nimet vereceğim!" buyuracak. Onlar:

"Ya Rabb! Bize verdiğin bu nimetlerden daha değerli hangi nimet olabilir ki?" diyecekler. Bunun üzerine Allah:
"Ben, size, "Hoşnutluğumu" Rıdvan'ımı indiriyorum/helal kılıyorum ve bundan sonra sizlere ebediyen darılmayacağım!" buyuracak. 1141[1141]

3- Cennetliklerin Cennette Kendilerinden Yükseklerdeki Köşk Sahiplerini Gökteki Yıldızın Gibi Görülmesi Gibi Görmeleri

2556- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.):
"Doğrusu cennetlikler, sizin ile yıldız arasındaki mesafe uzak olmasına rağmen doğu veya batı ufkunda batmak üzere olan ışık saçan parlak iri yıldızı seçip görebildikleri gibi, cennette de, aralarındaki mesafe uzak olmasına rağmen kendilerinden yükseklerde bulunan Ehl-i Guref denilen bir takım köşklerin sahiplerini de göreceklerdir" buyurdu, Sahabiler:
"Ey Allah'ın resulü! Bu yüksek köşkler, peygamberlerin yerleridir. Başkaları onlara ulaşamaz" dediler. Resulullah (s.a.v.):
"Evet! Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, o kimseler, Allah'a iman etmişlerdir ve kendilerine gönderilen peygamberleri tasdik etmişlerdir" buyurdu. 1142[1142]

4- Ailesi Ve Malı Karşılığında Peygamber (s.a.v.)'i Görmeyi Arzu Eden Kimse

2557- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Ümmetimin içerisinde beni en çok seven kimseler; benden sonra gelecek bir takım kimselerdir ki, onların her biri, ailesini ve malını feda ederek beni görmüş olmayı arzu edeceklerdir." 1143[1143]

5- Cennetin Çarşısı Ve Orada Cennetliklerin Nail Olacakları Nimetler ile Güzellikler

2558- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Gerçekten cennette bir çarşı vardır ki, cennet halkı, her Cuma günü oraya gelirler. Derken şemal rüzgarı esip onların yüzlerine ve elbiselerine en güzel koku türlerini serper. Bu suretle oraya gelen cennet halkının güzellik ve cemalleri artar. Bunlar, güzellik ve cemalleri artmış olarak ailelerinin yanına dönerler.” Aileleri, onlara:
“Vallahi, bizden ayrıldığınız ayrılalı güzellik ve cemaliniz daha artmış durumda” diyecekler. Onlar da:
“Vallahi, biz gittik gidelî sizin de güzellik ve cemaliniz daha artmış durumda” diyecekler. [1144][1144]

6- Cennete ilk Girecek Zümrenin; Cennete Ayın On Dördü Gecesindeki Sureti Üzere Girecekleri, Onların Özellikleri Ve Hanımları

2559- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Cennete girecek ilk topluluk, dolunay gecesindeki ay suretindedir. Onu takip eden topluluk, parlaklık yönüyle gökteki en büyük yıldız gibidir. Cennetlikler, büyük ve küçük abdest yapmazlar, tükürmezler ve sümkürmezler. Tarakları altındandır. Terleri ise misktendir. Buhurdanlıkları, öd ağacındandır. Eşleri, ceylan gözlü hurilerdir. Cennetliklerin hepsi de, babaları Adem suretinde altmış arşın uzunluğunda bir tek adam endammdadırlar.” [1145][1145]

7- Cennetin Ve Cennetliklerin Özellikleri, Cennetliklerin Cennette Sabah-Akşam Rablerini Teşbih

2560- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Cennete ilk girecek zümrenin suretleri, dolunay gecesindeki ay gibi olacaktır. Orada tükürmezler, sümkürmezler ve büyük abdest yapmazlar. Kapları ve tarakları, altın île gümüştendir.

Buhurdanlıkları, öd ağacındandır. Terleri, misktendir. Her birine, güzellikten baldırlarının iliği etin arkasından görülen iki eş verilecektir. Aralarında anlaşamamazlık ve küsüşme olmayacaktır. Kalpleri, tek kalp olacaktır. Sabah-akşam Allah'ı teşbih edeceklerdir."[1146][1146]

2561- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Cennetlikler, cennette yiyip içerler, büyük abdest yapmazlar, sümkürmezler, küçük abdest yapmazlar. Fakat onların yediği bu yiyecekler, midenin dolmasından ileri gelen bir misk sızıntısı gibi bir geğirti gelir. Onlara, teneffüs edip nefes almaları ilham olunduğu gibi teşbih etmeleri ve hamd etmeleri ilham olunur." [1147][1147]

8- Cennetliklere Verilen Nimetlerin Sürekli Olması

2562- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Cennete giren kimse; nimet görür, fakirlik görmez, elbisesi eskimez ve gençliği tükenmez."[1148][1148]

2563- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a) ile Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Bir münadi, cennet halkına:
"Artık daima sağlıklı olmanız ve ebediyen hasta olmamanız sizin hakkınızdır. Daima yaşamanız ve ebediyen ölmemeniz sizin hakkınızdır. Dalma genç kalmanız ve ebediyen ihtiyarlamamanız sizin hakkınızdır. Daima nimetler içerisinde hoş vakit geçirmeniz ve ebediyen sıkıntıya maruz kalmamanız sizin hakkınızdır!" diye seslenecektir.
İşte bu; Yüce Allah'ın
"Cennetliklere: "İşte size cennet! Yapmış olduğunuz iyi amellere karşılık ona vâris kılındınız" diye seslenilir" ayetinin anlamıdır." [1149][1149]

9- Cennetteki Çadırların Özellikleri Ve Müminlerin Oradaki Aileleri

2564- Abdullah b. Kays (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Muhakkak mümin kimse için cennette içi boşaltılmış bir tek inciden yapılmış altmış mil uzunluğunda bir çadır vardır. Onun içerisinde mümin kimseye mahsus bir çok aile vardır. Mümin kişi onları dolaşır. Fakat onlar, birbirlerini görmezler." [1150][1150]

10. Dünyadaki Cennet Nehirleri

2565- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Nil'den her biri, cennet nehirlerindendir." [1151][1151]

Açıklama: Burada sözkonusu olan nehirler, bilinen nehirler olmayıp cennetteki nehirlerin isimleridir. Bununla ilgili olarak Müslim, İman 264 (164) nolu hadiste; Nil ve Fırat nehirlerinin cennette bulunan iki nehir olduğu belirtilmektedir.

11- Cennete Kalpleri Kuşların Kalpleri Gibi Olan Bir Topluluğun Girmesi

2566- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Cennete bir takım topluluklar girer ki, onların kalpleri, kuşların kalpleri gibidir." [1152][1152]

2567- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Yüce Allah, Âdem'i kendi suretinde yarattı. Onun uzunluğu, altmış arşındır. Adem'i yaratınca, ona:
"Git, şu oturmakta olan melekler topluluğuna selâm ver. Sana nasıl cevap vereceklerini iyi dinle! Çünkü bu, hem senin ve hem de

senden sonra gelecek olan zürriyetinin selamlaşma şekli olacaktır” buyurdu.
Bunun üzerine Adem gidip onlara:
“Es-Selâmu aleykum selam üzerinize olsun!” dedi. Melekler:
“Es-Selâmu aleyke ve rahmetullahi selam ve Allah'ın rahmeti, senin üzerine olsun!” diye karşılık verdiler.
Melekler, selamlarına, “Ve rahmetullahi” ve Allah'ın rahmeti ifadesini ilave demişlerdi.
Buna göre cennete her giren kimse, Adem'in bu güzel suretinde girecektir ve unluğu altmış arşın olacaktır. Fakat Adem'tin kendisinden sonra insanlar, şimdiye ıdar onun vücut güzelliğinden birer parçasını eksilmeye devam etmektedir.” 1153[1153]

12- Cehennem Ateşinin Sıcaklığının Şiddeti, Dibinin Derinliği Ve Cehennemin Azab Görenlerden Neler Alacağı Meselesi

2568- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.):
“Ademoğlunun yakmakta olduğu şu dünya ateşiniz, cehennem ateşinin retmiş cüz'ünden bir cüzdür” buyurdu. Sahabiler:
“Ey Allah'ın resulü! Vallahi, dünya ateşi, kafirlere azab etmeye yeterlilir” dediler. Peygamber (s.a.v.):
“Cehennem ateşi, dünya ateşleri üzerine altmış dokuz derece daha fazla kılındı. Bunların her birinin sıcaklığı, bütün dünya ateşinin sıcaklığı gibidir” buyurdu. 1154[1154]

2569- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, bir gün Resulullah (s.a.v.)'Ie birlikte bulunuyorduk. Derken bir düşme sesi işitti. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.);
“Bu nedir? Biliyor musunuz?”' buyurdu. Biz:
“Allah ve Resulü daha iyi bilir” dedik. Peygamber (s.a.v.):
“Bu, yetmiş sene önce cehennemin içine atılmış bir taştır. Henüz cehennemin dibine düşüyordu. Nihayet dibine şimdi ulaştı” buyurdu. 1155[1155]

2570- Semure b. Cundeb (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Allah'ın Peygamberi (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:
"Şüphesiz ki cehennem ateşi, cehennemliklerden bazılarını topuklarına kadar, bazılarını oturağına/beline kadar ve bazılarını da boğazına kadar alacaktır." [1156][1156]

13- Cehennemin Zalimlerin Gireceği Ve Cennetin De Zayıfların Gireceği Yer Olması

2571- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Cennet ile cehennem birbirleriyle şöyle münâkaşa ettiler: Cehennem:
"Ben, kibirlilere ve zalimlere tahsis olundum" der. Cennet de*:*
"Acaba bana, neden insanların zayıfları, düşkünleri ve gafillerinden başkası girmiyor?" der. *Bunun üzerine Allah, cennete:*
"Sen Benim sırf rahmetîmsin. Ben, kullarımdan rahmet etmek istediğim kimselere rahmetimi seninle rahmet ederim" buyurdu.
Cehenneme de:
"Şüphesiz sen de Benim sırf azâbımsın. Kullarımdan azab etmek istediğim kimselere seninle azab ederim. Sizin herbirinizin dolma hakkı vardır" buyurur.
Fakat cehenneme gelince o dolmak bilmez. Nihayet Yüce olan Allah ayağını koyar. O zaman cehennem:
"Yeter, yeter, yeter!" deyip dolar ve bazısı bazısına büzülüp toplanır. Allah, cehennemi doldurmakla hiç kimseye haksızlık etmez. Cennete gelince, Allah onun boşluklarını doldurmak için yeniden bazı mahlukat yaratır." [1157][1157]

2572- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Kıyamet günü cennetlikler cennete ve cehennemlikler de cehenneme ayarıldıktan sonra ölüm, aklı karalı bir koç gibi getirilip cennet ile cehennemin arasında durdurulacak, sonra da:
"Ey cennetlikler! Bunu biliyor musunuz?" denilecek. Onlar başlarını kaldırıp bakacaklar:

“Evet! O, ölümdür!” diyecekler. Sonra da:
“Ey cehennemlikler! Bunu biliyor musunuz?” denilecek. Onlar da başlarını kaldırıp bakacaklar:
“Evet! O, ölümdür!” diyecekler.
Bunun üzerine emir verilerek koç kesilecek. Sonra da:
“Ey cennetlikler! Artık ebediyet vardır, ölüm yoktur ve: Ey cehennemlikler! Artık ebediyet vardır, ölüm yoktur” denilir.”
Ebu Saîd el-Hudrî der ki:
“Daha sonra Resulullah (s.a.v.),
“Ey Muhammedi insanların pişmanlık duyacağı ve işin bitmiş olacağı kıyamet günü ile onları uyar. Onlar hâlâ gaflet içindedirler, onlar iman etmezler” 1158[1158] ayetini okudu. Resulullah (s.a.v.) bu ayeti okurken eliyle dünyay işaret etti.” 1159[1159]

Açıklama:

Ölüm, insan için yok olmak değil, ruhun göç etmesidir, hayatı devam eder. Nitekim yüce Allah, şehitler için;
“Allah yolunda öldürülenlere ölülerdir demeyin. Hakikatte onlar, diridirler. Fakat siz, anlayıp bilemezsiniz” 1160[1160] buyurarak bizim ölü dediğimiz insanların ölü olmadığını belirtmektedir. Bizim, ölülere, “Ölü” dememiz, gözümüzle gördüğümüzle hüküm verdiğimiz ve bir de, ölümden önceki hallerine bakarak hükmettiğimiz içindir. Bizim kullandığımız “Ölüm” kelimesi, ruhun ceset üzerindeki tasarrufunun son bulması ve ruhun cesetten ayrılışını ifade etmektedir.

2573- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Cennetlikler cennete ve cehennemlikler de cehenneme vardıkları zaman, ölüm getirilecek ve cennet ile cehennem arasına konulacak, sonra da kesilecektir. Sonra bir münadi:
“Ey cennetlikler! Artık Ölüm yok. Ey cehennemlikler! Artık ölüm yok!” diye seslenecek.
Böylece cennetliklerin sevinci bir kat daha artar. Cehennemliklerin üzüntüsü de bir kat daha artar.” 1161[1161]

2574- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Cehennemde kafirin azı dişi, Uhud dağı kadardır. Derisinin kalınlığı da, üç günlük mesafe kadardır.”

2575- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Cehennemde kafirin iki omzunun arası, hızlı giden binekli kimsenin üç günlük mesafesi kadardır.” 1162[1162]

2576- Harise b. Vehb (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.), sahabilere:
“Size cennetlikleri haber vereyim mi?” diye sordu. Sahabiler:
“Evet!” dediler. Peygamber (s.a.v.):
“Her zayif/mütevazi ve insanlar tarafından zayıf/tevazulu görülen her mümin kimse, cennetliktir. O mümin kimse, Allah'a yemin etse, muhakkak ki Allah o kimseyi yemininde doğru çıkarır” buyurdu. Sonra da:
“Size cehennemlikleri haber vereyim mi?” buyurdu. Sahabiler:
“Evet!” dediler. Peygamber (s.a.v.):
“Katı yürekli, çalımlı ve kibirli olan her kimse ise cehennemliktir” buyurdu. 1163[1163]

2577- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resuluüah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Nice kapılardan kovulmuş pejmürde insan vardır ki, Allah'a bir şeyin meydana gelmesi için yemin ederse muhakkak Allah onu bu yemininde doğru çıkarır.” 1164[1164]

2578- Abdullah İbn Zem'a (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) hutbe okuyup Salih peygamberin dişi devesini ve onun ayak sinirlerini kesip öldüren kimseyi;
““Derken Semud kavminin en kötü adamı dişi deveyi öldürmek için ayağa kalkıp fırladığı zaman” 1165[1165] ayetini zikredip:

“Dişi deveye karşı kalkıp fırlayan kimse; kendi kavmi içinde güçlü, bozguncu ve Ebu Zem'a gibi kuvvetli adam yerinden fırladı” buyurdu.
Daha sonra Resulullah (s.a.v.) kadınları zikredip onlar vaazda bulundu. Sonra da:
“Sizden birisi daha ne zaman kadar hanımım dövmeye devam edecek? Belki de o kimse, hanımıyla aynı günün sonunda cinsel ilişkide bulunmuştur” buyurdu.
Daha sonra Resulullah (s.a.v.) sahabilere bir hata eseri yellenmeye gülmeleri ile ilgili vaazda bulunup sonra da:
“Sizden birisi yaptığına gülmeye ne zamana kadar devam edecek!” buyurdu. [1166][1166]

2579- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ben, Amr b. Âmir el-Huzâî'yi cehennemde bağırsaklarını sürürken gördüm. Bu adam, dişi develeri putlara tahsis edenlerin ilkidir.” [1167][1167]

Açıklama:

Amr b. Âmir el-Huzâî, Şam'dan Hubel putunu Mekke'ye getirerek Araplar arasında Hz. İbrahim (a.s)'dan kalma Haniflik dinini değiştirerek insanlar arasında putçuluğu yaymış ve onlara tazime teşvik etmiş bir kimsedir.

2580- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Çok yaşarsan ellerinde sığır kuyrukları gibi kamçılar bulunan bir topluluğu görmen yakındır. Bunlar, Allah'ın gazabı içinda sabahlar ve Allah'ın öfkesi içerisinde ise akşamlar.”[1168][1168]

14- Dünyanın Sçna Ermesi Ve Kıyamet Günü İnsanların Mahşer Yerinde Toplanması

2581- Fihr oğullarının kardeşi Müstevrid (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Allah'a yemin ederim ki, ahiret nimetlerinin karşısında dünya nimetlerinin ancak sizden birisinin şu parmağını denize koyduğu kadarcıkür. Parmağın denizden ne kadar ıslaklıkla döneceğine iyi baksın!” 1169[1169]

2582- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, o, Resulullah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim:
“İnsanlar kıyamet gününde yalınayak, vücutları çıplak ve dünyaya geldikleri gün gibi sünnetsiz olarak haşrolunurlar” buyurdu. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! Kadınlar ve erkekler beraber olarak ve onlar birbirlerine baktıkları halde mi haşrolunacaklar?” dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Ey Âişe! Haşr olayı, insanların birbirlerine bakmalarından daha şiddetlidir” buyurdu. 1170[1170]

2583- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir vaaz dolayısıyle hutbe okumak için aramızda ayağa kalkıp:
“Ey insanlar! Hiç şüphe yok ki, siz Allah'a yalınayak, çıplak, sünnetsiz olarak haşrolunacaksıruz. “ilk yaratmaya nasıl başladıksa, üzerimize hak bir vaat olarak onu öylece iade edeceğiz. Doğrusu Biz vaadimizi yaparız” 1171[1171]
Dikkat edin ki, kıyamet gününde mahlûkatm ilk giydirileni İbrahim (a.s) olacaktır
Dikkat edin ki, benim ümmetimden bir takım adamlar getirilecek, fakat onlar sol/cehennem tarafına alınacaktır. Bunun üzerine ben:
“Rabbim! Bunlar benim sahabilerimdir” diyeceğim. Bana:
“Bunların senden sonra neler ihdas ettiklerini sen bilmezsin?” denilecek.
Ben de Allah'ın salih kulu İsa'nın dediği gibi;
“İçlerinde bulunduğum müddetçe onlar üzerine kontrolcü idim. Beni vefat ettirince artık onlar üzerine gözetleyici yalnız sen oldun. Sen her şeyi hakkıyle görensin. Eğer kendilerine azap edersen şüphesiz onlar senin kullarındır dilediğini yaparsın. Eğer onları bağışlarsan şüphesiz sen izzet ve hikmet sahibisin” 1172[1172] diyeceğim. Bunun üzerine bana:

“Sen onlardan ayrıldığından beri onlar ökçeleri üzerine basarak geriye dönüp mürtedler olmakta devam ettiler” denilecektir.” 1173[1173]

2584- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İnsanlar üç grup halinde haşrolunacaklardır:
1- *İstekliler, ürkekler.*
2- *iki kişi bir deve üzerinde, üç kişi bir deve üzerinde, dört kişi bir deve üzerinde ve on kişi bir deve üzerinde olanlar.*
3- *Geri kalanlarını ise cehennem toplayacak; geceledikleri yerde onlarla birlikte geceleyecek, dinlendikleri yerde onlarla birlikte dinlenecek, sabahladıkları yerde onlarla birlikte sabahlayacak ve akşamladıkları yerde onlarla birlikte akşamlayacak.”* 1174[1174]

15- Kıyamet Gününün Özellikleri Ve Kıyamet Gününün Korkunç Hallerine Karşı Allah'ın Bize Yardım Etmesi

2585- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.):
“Yüce Allah'ın “İnsanlar hesab için o gün alemlerin Rabbi divanına ayağa kalkacaklardır” 1175[1175] ayet hakkında:
“İnsanlardan her bîri kulaklarının yarısına kadar tere batmış olarak kalkacaktır” buyurdu.1176[1176]
2536- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Şüphesiz ki kıyamet gününde ter, yerin içine yetmiş kulaç kadar inecektir. Öyle ki, o ter, insanların ağızlarına yada kulaklarına kadar ulaşacaktır.” 1177[1177]

2588- iyâz b. Himâr el-Mucâşiî (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.) bir gün hutbesinde şöyle buyurdu:
“Dikkat edin ki, Rabbim bana öğrettiklerinden bilmediklerinizi bugün size öğretmemi emredip şöyle buyurdu:
“Bir kula verdiğim her mal helaldir. Ben kullarımın hepsini hanifler/müslüman olarak yarattım. Ama onlara şeytanlar gelerek

kendilerini dinlerinden alıp götürdüler. Benim kendilerine helâl kıldıklarımı, onlara haram ettiler. Benim, hakkında delil indirmediğim bir şeyi Bana ortak koşmalarını emrettiler."

Şüphesiz ki Allah, yer halkına bakarak onların Arabına, Acemine şiddetle buğzetmiştir. Yalnız Ehl-i kitabtan doğru din üzerinde baki kalanlar müstesna! Yüce Allah, yeryüzü halkına:

"Ben seni ancak imtihan edeyim ve seninie başkalarını İmtihan edeyim diye gönderdim. Sana suyun yıkayıp götüremediği bir kitab indirdim. Onu uyurken uyanıkken okursun" buyurdu.

Gerçekten Allah bana Kureyş'i yakmamı emretti. Ben:

"Rabbim! 0 halde benim başımı yararlar ve onu bir ekmek parçasına çevirirler" dedim. Yüce Allah:

"Onlar seni nasıl çıkardüarsa sen de onları çıkar. Onlarla savaş ki, sana yardım edelim. İnfakta bulun ki biz de sana infakta bulunalım! Sen bir ordu gönder, Biz de onun gibi beş ordu gönderelim! Sana itaat edenlerle birlikte, isyan edenlere karşı savaş" buyurdu.

Cennetlikler üç kısımdır:

1- Kuvvet sahibi, adaletli, sadaka verici, muvaffak kılınmış bir kimse!

2- Her akrabaya ve müslümana karşı ince kalbli, merhametli olan bir kimse!

3- İffetli, namuslu, mal-mülk sahibi kimse Cehennemlikler ise beş kısımdır:

1- Aklı bulunmayan zayıf kişi!

Böyle kimseler, sizin aranızda size tâbi olarak bulunurlar. Hiç bîr aile ve mala tâbi olmazlar.

2- Açgözlülüğü/hırsı açığa çıkmayan hain kimse!

Açgözlülüğü/hırsı ne kadar incelip küçülse de muhakkak hainlik eder.

3- Akşam ve sabah sana ailen ve malın hakkında mutlaka hainlik eden kimse!

4- Cimriliği veya yalancılığı da zikretti.

5- Kötü huylu ve kötü ahlaklı kimse!" [1178][1178]

17- Ölüye Cennetten Yada Cehennemden Oturacağı Yerin Gösterilmesi, Kabir Azabının İspatı Ve Kabir Azabından Allah'a Sığınılması

2589- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden birisi vefat ettiği zaman sabah ve akşam ona oturacağı makamı gösterilir. O kimse, eğer cennetliklerden ise cennet halkı makamlarından bir makam ve eğer cehennemliklerden ise cehennem halkının yerlerinden bir yer gösterilir. Ona:
“İşte burası senin oturacağın yerdir. Nihayet Allah kıyamet günü seni o makamına gönderecektir” denilir.” [1179][1179]

2590- Zeyd b. Sabit (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir defasında biz Resulullah (s.a.v.)'le birlikte olduğumuz sırada Peygamber (s.a.v.) bir katırın üzerinde Neccâr oğullan kabilesinin bir bahçesinde idi. Katır aniden onu yoldan saparak koşmaya başladı. Resulullah (s.a.v.) az daha katırdan düşüyordu. Bir de ne görelim, altı veya beş yahut dört kabir! Rav, Uleyye:
“Bu şüpheyi hadisin râvîsi Cüreyrî söylüyor” dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Bu kabirlerin sahiplerini kim biliyor?” diye sordu. Bir adam:
“Ben biliyorum” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Öyleyse bunlar ne zaman öldüler?” dedi. Adam:
“Onlar, şirk İçerisinde öldüler” diye cevap verdi. Daha sonra Peygamber (s.a.v.):
“Gerçekten bu ümmet kabirlerinde imtihan olunuyor. Eğer defnetmemeniz endişesi olmasaydı, kabir azabından benim işitmekte olduğumu, size de işittirmesi için mutlaka Allah'a dua ederdim” buyurdu. Sonra yüzünü bize döndürerek:
“Cehennem azabından Allah'a sığının!” buyurdu. Sahabiler:
“Biz, cehennem azabından Allah'a sığınırız” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Kabir azabından Allah'a sığının!” buyurdu. Sahabiler:
“Biz kabir azabından Allah'a sığınırız” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Fitnelerin görünenlerinden ve görünmeyenlerinden Allah'a sığının!” buyurdu. Sahabiler;
“Biz fitneleringörünenlerinden ve görünmeyenlerinden Allah'a sığınırız” dediler. Resulullah (s.a.v.):
“Deccal'in fitnesinden Allah'a sığının!” buyurdu. Sahabiler:

“Biz Deccal'in fitnesinden Allah'a sığınırız!” dediler. 1180[1180]

2591- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“*Eğer defnetmemeniz endişesi olmasaydı, kabir azabından benîm işitmekte olduğumu, size de işittirmesi için mutlaka Allah'a dua ederdim.”* 1181[1181]

2592- Ebu Eyyûb (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), güneş battıktan sonra dışarı çıkmıştı. Bu sırada bir ses işitti. Sonra da:
“Yahudiler, kabirlerinde azab olunuyorlar!” buyurdu. 1182[1182]

2593- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.):
“Kul kabrine konulduğu ve yakınları dönüp gittiği zaman ölü onların ayakkabılarının seslerini işitir” buyurdu. Yine Allah'ın peygamberi (s.a.v.);
“Ona münker ve nekir adında iki melek gelir. Bunlar ölüyü oturturlar ve ona:
“Şu Muhammed denilen adam hakkında ne diyorsun?” diye sorarlar. Mümine gelince o:
“Onun, Allah'ın kulu ve Resulü olduğuna şahitlik ederim” diye cevap verir. Bunun üzerine ona:
“Cehennemdeki yerine bak! Allah onun yerine sana cennetten bir verdi” denilir” buyurdu.
Allah'ın peygamberi (s.a.v.):
“O mümin kul, cehennem ve cennetteki iki makamını birden görür”
buyurdu. Katade:
“Bize anlatıldığına göre; mümin kimseye kabrinde yetmiş arşın geniş yer verilir. Kabri, yeniden diriltileçekleri güne kadar yeşilliklerle doldurulmuştur” dedi. 1183[1183]

Açıklama:

Pozitif bilimler, felsefe ve psikolojiyle uğraşan bilim adamlarından bazıları, ruhun varlığını ispat edip mahiyetinin kavranamayacağını

söylemişlerdir. Çünkü ruhun mahiyeti konusunda araştırma yapanlar, bu konuda olumlu bir sonuca varılamayacağını ve bunun bilinemeyeceğini belirtmişlerdir.
Bunlar sadece gözüyle gördüğü ve beş duyu organıyla kavradığından başka varlık tanımadıklarını ve fizik ötesi varlıkları tümüyle reddetmişlerdir. Dolayısıyla da Allah'ı, ruhu ve diğer manevi varlıklan, deney sahasına girmediği için inkar etmişlerdir. İnsanı da sadece maddi bir varlık olarak ele almışlar ve her şeyi maddi sebeplerle açıklamaya çalışmışlardır. Onlara göre, bu alem, sadece maddeden ibaret olup Allah'a, ruha ve manevi varlıklara yer yoktur. İslam tarihinde, bunlara, “Dehriler” denmiştir.
müslüman alimler, ruhun mahiyetinin araştırılıp araştırılmayacağı konusunda iki gruba ayrılmışlardır:

1- Ruhun Mahiyetini Araştırmayı Ve Bu Konuda Görüş Belirtmeyi Caiz Görmeyenler:

Selef alimlerinden bir çoğu, Abdullah İbn Abbas, Cüneyd Bağdadi, İbrahim Lukani, İmam Sübki ve daha bir çok alime göre; ruhun varlığı bilinir, fakat mahiyeti hakkında araştırma yapılamaz. Bu alimlere göre, Allah bu konuda İsrâ: 17/85 ayetinde de belirttiği üzere, ruhun mahiyetini bilmek, Allah'a mahsustur. Allah, ruhun mahiyeti ile ilgili bilgiyi kendine ayırması, insanın acziyetini ortaya koymak içindir. İnsana verilen az bilgiden maksat ta, ruhun varlığını bilmektir.

2- Ruhun Mahiyeti Hakkında Araştırma Yapmanın Caiz Olduğunu, Hatta Gerekli Olduğunu Belirtip Bu Konuda Görüş Belirtenler:

Bunlara göre; İsrâ: 17/85 ayetindeki “Ruh” kelimesiyle, bizim bildiğimiz hayat ruhu kastedilmeyip “Kur'an” kastedilmektedir. Buna, Şûra: 42/52 ayetinde geçen “Ruh” kelimesinin “Kur'an” anlamına gelmesiyle delil getirmişlerdir. Bunlara göre, dinde ruhun mahiyetini açıklayan ve varlığını sınırlayan bir nass gelmemiştir. Bu konu da, diğer konular gibi insanlann araştırmasına bırakılmıştır. Yalnız bu konuda söylenenler, kesin olmayıp zannidir.
Bunlarda, kendi aralarında iki gruba ayrılmışlardır:

a- Ruhun müşahhas bir varlık olduğunu söyleyenler:
b- Ruhun mücerred ve soyut bir varlık olduğunu kabul edenler. Bunlarda kendi aralarında konu ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Buna göre ruh; bir atomdur; bedende dolaşan, arışmayan ve bozulmayan cisimlerden ibarettir; kalpte, beyinde ve ciğerde olmak üzere üç kuvvettir; hayvani ruh, tabiî ruh ve insani ruh olmak üzere üç şeyden oluşmuş bir mecmuadır.
Kısacası; ruhun cesetten ayrı bir varlık olduğu bilinmekle birlikte, ruh için ileri sürülen görüşler ve yapılan tanımlar, çoğu kez, ruhun ne olduğundan çok ne olmadığını belirtmektedir.

2594- Berâ İbn Âzib (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.): Yüce Allah'ın;
“Allah, iman edenleri, “Sağlam bir söz” üzerinde tutar” [1184][1184] ayeti, kabir azabı hakkında indi. Ölen kimseye:
“Rabbin kimdir?” diye sorulur. O da:
“Rabbim, Allah'tır. Peygamberim de Muhammed (s.a.v.)'dir” diye cevap verir. İşte Yüce Allah'ın,
“Allah, iman edenleri, dünya hayatında ve ahirette sağlam bir söz üzerinde tutar” [1185][1185] *ayetinin anlamı budur”* buyurdu.[1186][1186]

Açıklama:

Ehl-i Sünnet alimlerinin çoğunun görüşüne göre; ölü, kabirde meleklerin soracağı suali anlayacak ve cevap vermeye güç yetirecek ve yine kabirdeki azabın acısını, nimetin de zevkini duyacak kadar bir hayat ile diriltilir.
Kur'an-ı Kerimde;
“Muhakkak Allah kabirlerde olan kimseleri dirütecektir” [1187][1187] buyurulmuştur ki, kabirdekileri kıyamet günü diriltmeye kadir olan Allah, pekala onları sual, ceza ve nimet için de, bunları hissedecek derecede bir hayatla diriltmeye de kadirdir.
Kabirde ölünün diriltileceğim söyleyenler de, ruhun tekrar bedene iadesi hususunda ihtilaf etmişlerdir.
Bazıları, ruh tamamen cesede iade edilir ve öylece diriltilir derken; bazı alimler de bunun tam bir hayat olmadığı için ruhun; yemeyi,

içmeyi ve ihtiyari fiilleri gerektirecek şekilde tamamen değil de, kabir hallerini idrak edecek ve yaşayacak derecede iade edileceğini söylemişlerdir.
Alimlerin bir kısmı da; kabirde sual, nimet ve azabın olacağına inanmayı gerekli ve yeterli görerek keyfiyetini, her şeyi en iyi şekilde bilen Allah'a havale etmenin ve bu hususta görüş belirtmemenin daha isabetli olacağı fikrini savunmuşlardır.
Kısacası: İster ruhun dönüşüyle, isterse ruhun taallukuyla olsun, kabirde ölüye o halleri idrak edecek derecede duyuları ve bir çeşit hayat verilir. Ehl-i Sünnet, böyle bir hayatın ölüde meydana getireleceği hususunda ittifak etmişlerdir. Hadislerde bildirilen durumlar, bedeni de hatırlattığı için bu hayatın, hem ruhi ve hem de bedeni olduğu görüşü, daha isabetli olsa gerek.

2595- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Müminin ruhu bedeninden çıktığı zaman onu iki melek karşılayıp alırlar ve yükseklere götürürler. Gök halkı:
“Yeryüzü tarafından hoş ve güzel bîr ruh geldi. Allah sana ve dünyadayken yaşamını sürdüğün cesedine salat eylesin!” derler.
Daha sonra bu ruh, Yüce Rabbine götürülür. Bunun üzerine Yüce Allah:
“Bunu, ecelin sonuna/sidretu'l-munteha'ya götürün” buyurur. Resulullah (s.a.v.):
“Kafir kimseye gelince, onun ruhu da bedeninden çıktığı zaman, gök halkı: “Yeryüzü tarafından pis ve kötü bir ruh geldi” derler. Sonra da:
“Onu, ecelin sonuna/siccine götürün!” denilir” buyurdu. Ebu Hureyre:
“Resulullah (s.a.v.) hemen üzerinde bulunan ince örtüyü burnuna götürdü şöylece kapattı” dedi.” [1188][1188]

Açıklama:

Ruhlar, cennette olmakla beraber aynı zamanda göktedir. Kabrin içiyle ve içindeki cesetle temas halindedir. Harekette, semaya çıkışta ve inişte hızı, her şeyden daha fazladır. Serbest salıverilen ve hapis alıkonulan, ulvî yüce ve süflî adi kısımlara ayrılır. Cesetten ayrıldıktan sonra sağlığı, hastalığı, lezzeti, nimetleri, acıları vardır. Bu

durumları, cesetle beraber olduğu zamanki duyduklarından daha büyüktür. Çünkü bedenden ayrıldıktan sonra alıkonulacağını, acı ve azab çekip hastalanacağını ve üzüleceğini veya lezzet, rahatlık, nimet, özgür olacağını ve bedende iken durumunun, annesinin karnında olan çocuğa ve bedenden ayrıldıktan sonraki durumu da, yeni dünyaya gelmiş çocuğa çokça benzediğini anlar.
Bu ruhlar, birbirinden farklı dört büyük yurtta bulunmaktadırlar:
Birincisi: Anne karnı. Burada sıkışma, daralma, sıkıntı ve ard arda üç kat karanlık yer vardır.
ikincisi: Doğup geliştiği, iyilik, kötülük gibi mutluluk ve mutsuzluk sebeplerinin kazanıldığı yurttur yani dünya.
Üçüncüsü: Berzah yurdu. Dünya yurdundan daha büyük ve daha geniştir. Berzah'ın dünyadan genişliği, dünyanın anne kamından genişliği gibidir.
Dördüncüsü: Karar yurdu. Bu da, cennet veya cehennemdir. Ondan sonra başka bir yurt söz konusu değildir.
Yüce Allah, bu ruhları, merhale merhale nakledip yaratılış amacı ve bu amaca ulaştıran amellerin emredildiği bu en son yurda kadar ulaştırır.
Bu her yurdun kendine özgü durumu ve hükmü vardır. Ruhları yaratan, yetiştiren, öldüren ve dirilten, mutlu veya mutsuz yapan Allah, nasıi ki onlann bilgilerini amellerini, güçlerini ve ahlaklarını farklı farklı kilmışsa, aynı şekilde onlara mutluluk ve bedbahtlık hususunda farklı farklı mertebelerde kılmıştır.
Gerektiği gibi bunları anlayan kimse; Allah'ın tek olup O'ndan başka ilâh olmadığını, ortağı bulunmadığını, her türlü hükümranlığın ve hamdın O'na ait olduğunu, her çeşit hayırın O'nun elinde olduğunu ve bütün işlerin O'na döneceğini,; her türlü güç ve kudretin, izzet ve hikmetin bütün yönleriyle O'nda olduğunu bilir.
Bunun yanı sıra nefsini, Allah'ın gönderdiği nebilerin ve resullerin doğruluğunu, akıl ve fıtrat gereği bunların getirdikleri şeylerin doğru ve buna muhalif olan şeylerin ise batıl olduğunu kabul eder. [1189][1189]

2596- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Mekke ile Medine arasında Ömer'le birlikte bulunuyorduk. Birara hilâli görmeye çalıştık. Ben keskin gözlü bir adamdım ve onu

gördüm. Benden başka onu gördüğünü söyleyen kimse olmadı. Ömer'e:

“Hilali göremiyor musun?” demeye başladım. Ömer, onu bir türlü göremiyordu. Sonra da:

“Onu döşeğimin üzerine yatmış vaziyetteyken göreceğim” dedi. Sonra bize Bedir ehlinden bahsetmeye başladı ve şöyle dedi:

Gerçekten Resulullah (s.a.v.) bize akşamdan Bedir savaşına katılan müşriklerin yıkılıp düşecekleri yerleri gösterip:

“Şurası yarın inşallah filânın düşeceği yerdir” buyuruyordu. Ravi der ki: Daha sonra Ömer şöyle dedi:

“Onu hak dinle gönderen Allah'a yemin ederim ki, isimleri söylenen o müşrikler, Resulullah (s.a.v.)'in çizmiş olduğu hududlardan ileri geçemediler. Nihayet Bedir'de öldürülen o müşriklerin cesetleri, birbirleri üzerine bir kuyuya atıldılar. Resulullah (s.a.v.)'de giderek yanlarına vardı ve:

“Ey filân oğlu filân! Ey filân oğlu filân! Sizler, Allah'ın ve Resulünün size vaat ettiklerini hak olarak buldunuz mu? Ben, Allah'ın bana vaat ettiğini hak olarak buldum” buyurdu. Ömer:

“Ey Allah'ın resulü! Ruhları olmayan cesetlerle nasıl konuşuyorsun?” dedi. Resulullah (s.a.v.):

“Onlara söylediklerimi siz onlardan daha iyi işitir değilsiniz. Su kadar var ki, bana bir cevab vermeye kadir değillerdir!” buyurdu. [1190][1190]

2597- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Resulullah (s.a.v.) Bedir'de öldürülen müşriklerin cesetlerini üç gün bırakmış, sonra o cesetlerin yanlarına gelerek başlarında durmuş, onlara seslenerek:

“Ey Ebu Cehil b. Hişam! Ey Ümeyye b. Halef! Ey Utbe b. Rebia! Ey Şeybeb. Rebia! Rabbinizin size vaat ettiğini hak olarak buldunuz mu?” buyurdu. Ömer, Peygamber (s.a.v.)'in bu sözünü işitmiş, bunun üzerine ona:

“Ey Allah'ın resulü! Nasıl işitsinler, nasıl cevap versinler ki? Hepsi leş olmuşlar” dedi. Resulullah (s.a.v.):

“Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, benim söylediklerimi siz onlardan daha iyi işitir değilsiniz. Fakat onlar cevap vermeye kadir olamazlar!” buyurdu.

Daha sonra Resulullah (s.a.v.) onlar hakkında emir verip cesetler sürüklenerek Bedir çukurlarına atıldılar. [1191][1191]

2598- Ebu Talha (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Bedir savaşı olduğu gün, Allah'ın peygamberi (s.a.v.) Mekkeli kafirlere ilip gelince, öldürülen Kureyş'in ileri gelenlerinden yirmi küsur kimse akkinda emir verdi. Bunlar, Bedir kuyularından bir kuyuya atıldılar." [1192][1192]

18- Ahirette Hesaba Çekilmenin İspatı

2599- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: "Resulullah,(s.a.v.):
"Kıyamet gününde her kim hesaba çekilirse azab olunacaktır" buyurdu. Ben:
"Yüce Allah, "Sonra kolay bir hesaba çekilir" [1193][1193] buyurmamıştır?" dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Bu, hesab değildir. Bu senin dediğin ancak arzdır. Kıyamet gününde her kim ince hesaba çekilirse azab edilmiş olur" buyurdu. [1194][1194]
Açıklama:

İnsan, Kıyamet günü, Yüce Allah'ın, kendisine ihsan ettiği şeylerden, ömründen, malından, bedeniniden, gençliğinden ve kendisine verilen nimetlerden hesaba çekilecektir. Bunların yanı sıra işlemiş olduğu amelleriyle neyi amaçladığından ve amellerinde ne derece samimi olduğundan da sorguya çekilecektir. Yine insan, dünyada, insanların gördüğü ve görmediği tüm amellerinden, görünen ve görünmeyen yanlışlıklardan da sorguya çekilecektir.
Kulun, Yüce Allah'ın, kendi üzerindeki haklarından ilk sorguya çekileceği husus, namazdır. Fakat kul hakları ile ilgili hesap, Yüce Allah'ın insan üzerindeki hakları ile ilgili hesaptan daha çetin olacaktır. Sadece Yüce Allah'ın, tevhid inancı konusundaki hakkı bunun dışındadır.
İnsanlar, Kıyamet günü, dünyada yapmış olduklarının tümünün, bütün incelikleriyle kaydedilmiş olduğunu görecektir. İçerisinde her

şeyin kaydedilmiş olduğu genel bir kitap olacak. Bir de, her insanın amelleri ile ilgili bilgileri içeren ayrı ayn özel kitaplar olacak. [1195][1195]
Mahşer yerinde herkes toplandıktan sonra büyük mahkeme kurulacak, dünyada “Yazıcı Melekler” tarafından tutulan amel defterleri, o gün, sahiplerine verilecek ve herkes ne yaptığını, ne yapmadığını bu defterlerde görerek nasıl bir muameleye müstehak olduğunu görecektir. [1196][1196]

19- Ölüm Sırasında Yüce Allah'a Hüsnü Zanda Bulunma

2600- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben, Peygamber (s.a.v.)'in vefatından üç gün önce, Peygamber (s.a.v.)'i:
“Sizden birisi sakın Allah'a hüsnü zan etmediği halde ölmesin” buyururken işittim. [1197][1197]

Açıklama:

Burada kastedilen husus; ölüm döşeğine düşen mü'minin Allah'ın rahmet ve mağfiretine kuvvetle ümit bağlamasıdır. Bilindiği gibi mü'min sağlığında hem Allah'ın rahmetinden ümidini kesmeyecek, hem de Allah'ın azabından korkacak ve azabı gerektiren fenalıklardan kaçınmaya dâima gayret edecektir. Bunun için deniliyor ki: Mü'min, korku ile ümit arasında olacaktır. Ölüm döşeğinde ise ümit tarafı, korku tarafına ağır basmalıdır. Bu da Allah'ın kerem ve mağfiretine dâir âyetleri ve hadîsleri okuyup düşünmek, mü'minler için vaad edilen ilâhi mükâfatlan hatırlamakla gerçekleşir.

2601- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'i:
“Her kul, öldüğü hal üzere diriltilecektir” buyururken işittim. [1198][1198]

2602- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.)'i:

“Allah bir topluluğa azab etmeyi dilerse azab o topluluğun içindekilere isabet eder. Sonra da onlar, işlemiş oldukları amelleri üzerine diriltilirler!” buyururken işittim. [1199][1199]

52. FİTEN (=FİTNELER/AHIR ZAMAN OLAYLARI) VE EŞRÂTU'S-SÂ'A (KIYAMET ALAMETLERİ) BÖLÜMÜ

Fîten kelimesi, fitne kelimesinin çoğuludur. Fitne; meşakkat, güçlük, azab, eziyet ve sıkıntı gibi manalara geldiği gibi buna yol açan ve sebep olan küfür, isyan ve diğer benzeri suçlan İşlemeye de denir.
Hadis kitaplarında “Fiten” başlığı altında kıyamet öncesinde meydana gelecek fitne, fesat, kötülükleri anlatan ve çeşitli olaylarla İlgili hadislere yer verilir.
Kıyamet kelimesi, sözlükte; kalkmak, dikilmek, ayaklanmak, doğrulmak ve dirilmek gibi anlamlara gelir. Terim olarak ise; Kıyametin iki anlamı vardır:
1- Kainattaki nizamın bozulması ve her şeyin altüst edilerek mahvolması. Buna, “Es-Sâ” Bilinen zaman denir.
2- Helak olan ve ölen şeylerin yeniden diriltilerek ayağa kalkması ve mahşere doğru yönelmesi. Burada söz konusu edilen Kıyamet, budur.
Yüce Allah, Kıyamet günü, yeryüzünü dilediği şekle sokacak ve mahşer yeri, Peygamberimizin tasvirine göre:
“Üzerinde hiçbir alamet bulunmayan, halis buğday unundan yapılmış yufka gibi beyaz ve parlak bir düzlüktür” [1200][1200] şeklinde olacak, her şeyin ölümünden sonra gerçekleşecek olan dirilişi takiben mahlukat, bu düzlükte toplanacaktır.
Mahşerde melekler, cinler ve insanlar dirildikten sonra insanoğlunun küçüğü, büyüğü, akıllı, delisi, hepsi burada toplanacaktır. Hesaba çekilsin yada çekilmesin, bütün canlılar mahşer yerinde toplanacaktır. Hatta bu canlıların içerisinde ev hayvanları, vahşi hayvanlar ve diğerleri de mahşer meydanında toplanacaktır.
Fakat hayvanlar, Allah'ın sorularına cevap verdikten sonra toprak olacaktır. Çünkü onlara dünyada teklif yoktur. Mükafat ve ceza,

dünya hayatında kendilerine teklif yapılanlaradır. Mükellef varlıkların toplanma sebebi, hesap ve hayvanların toplanma sebebi ise, kısastır. Daha sonra hayvanlar, insanlardan ve birbirlerinden haklarını aldıktan sonra toprak olurken, çıkarcı kafirlerde, “Keşke ben de hayvanlar gibi toprak olaydım da ceza görmeyeyimdi” tarında bir istekde bulunacaktır. [1201][1201]
Kıyamet günü ise; haşr canlıların toplanması vakti ile başlayarak Cennet ehlinin Cennete, Cehennem ehlinin ise Cehenneme girmesine kadar sürer.

Kıyamet Alametleri:

Kıyametin kopması, Kainatın düzeninin kökünden değiştirilerek eni bir düzenin oluşturulması ve yeni baştan var edilmesini İfade eden bir olaydır. Bundan türü böyle bir değişimin öncesinde çeşitli olağanüstü olaylar yaşanacaktır. Bu olağanüstü laylar ise, sözü edilen o köklü değişimin bir başlangıcı olacaktır. Bu doğrultuda Kıyametin lametleri, iki şekilde ele alınmıştır:

1- Kıyametin büyük alametleri.

Bunlar, 10 büyük alamet diye bilinmektedir.

2- Kıyametin küçük alametleri.

Bunlar ise, bu 10 büyük alametin dışında kalan ala-letierdir. Bu küçük alametlerden bazıları şunlardır: İlmin kalkması, cehaletin yaygınlaşması, inanın artaması, içki içmenin çoğalması gibi.
Bu tür hadislerde belirtilen büyük çarpışma, genel olarak, müslümanlar-Hıristiyanlar ile müslümanlar. Yahudiler arasında gerçekleşeceği ifade edilmektedir.
Batılı araştırmacılara göre, gelecekteki savaşaların, medeniyetler ve dinler arasında iacağı doğrultusundadır.

1- Âhir Zaman Olaylarının Yaklaşması Ve Ye'cüc ile Me'cüc Şeddinin Açılması

2603- Zeyneb bint. Cahş (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.), bir defasında uykusundan:
“Lâ ilahe illallah” Allah'tan başka İlah yoktur. Yaklaşmakta olan erden dolayı vay Arab'ın haline! Bugün Ye'cüc ve Me'cüc'ün şeddinden hala işareti yaparak şunun gibi bir delik açıldı” sözlerini söyleyerek uyandı. Ben:
“Ey Allah'ın resulü! İçimizde bunca iyi kimseler varken biz helak olacak nıyız?” diye sordum. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
“Evet! Fısk-u fücur/mas iye çoğaldığı zaman!” buyurdu. [1202][1202]

Açıklama:

Ye'cüc ile Me'cüc kelimeleri, Yunanca'dan İbranice'ye geçmiş ve Ibranice bir şekil almıştır.
Yüce Allah, Kur'an'da; Ye'cüc ile Me'cüc'den, iki yerde söz etmektedir. Biri, Zulkarneyn'in, bazı toplumları, Ye'cüc ile Me'cüc'ün bozgunculuğundan korumak için inşa ettiği şeddin yapılması ile ilgili bilgi verirken [1203][1203] diğeri de Enbiyâ: 21/96-97'de geçmektedir.
Ye'cüc ile Me'cüc'ün; kimler olduğu, özellikleri, nitelikleri ve soyları ile ilgili farklı açıklamalar ve birbirinden değişik görüşler belirtilmiştir.
Ayette; Ye'cüc ile Me'cüc'ün önünün açılması, şeddin varlığı ile bağlantılı olarak Kıya-met'in hemen öncesinde gerçekleşecek bir olay olarak anilmamaktadır. Burada kast edilen anlam ise; onların, kendi beldelerinden çıkıp İslam alemine yönelik savaş başlatmalarıdır. Şam beldeleri de, onların, savaş sırasında hedef alacakları beldeler ararsındadır.
Ye'cüc ile Me'cüc hakkında tarihî rivayetlere bakıldığında, bu rivayetlerin, hemen hemen hepsinin İsrailİyyât kaynaklı olduğu ve birbirini tutmadığı görülür.
Merhum M. Hamdi Yazır (ö.1358/1942), Ye'cüc ile Me'cüc hakkında geien bazı rivayetleri naklettikten sonra şöyle der:
“Ye'cüc ile Me'cüc, vaktiyle bir veya iki kavmin özel ismi olsa da, doğrusu herkesin bildiği mana şudur: Aslı ve soyu belirsiz, din vu ulus tanımaz karma bir insan topluluğudur ki, çıkmaları Kıyamet alametlerindendir. Yeryüzünü bozacaklardır.”

Kıyamete yakın bir zamanda Ye'cüc ile Me'cüc topluluğunun çıkıp yeryüzünü harap edeceği meselesi, semavi din mensuplarının ortak kültüründe yer alır. Bu konuda Tevrat'ın, “Hezekiel Bölümü”nün 38-39 babları arası ile İncil'in, “Yuhanna'nm Vahyi Bölümü”nün 20. babının 7-8. ayetlerine bakılabilinir.
Zulkameyn döneminde önü kesilen Ye'cüc ile Me'cüc'ün, zamanı geldiğinde tekrar insanlık medeniyeti için bir tehlike olması doğaldır.

2604- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;

“Bugün Ye'cüc ve Me'cüc şeddinden şu kadar bir yer açıldı.” [1204][1204]

2- Kabe'ye Saldırmak İsteyecek Ordunun Yere Batırılması

2605- Hafsa (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, o, Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:
“Bu Beytullah'a bir ordu gaza etmek için mutlaka kastedecektir. Fakat yerin bir çölüne/Beyda' denilen yerine vardıkları zaman onların ortada bulunanları yere baturılır. Onların önde gidenleri, arkada gelenlerine haykırırlar. Sonra onlar da yere batırılırlar. Sonra onlardan sadece kaçıp kendilerinden haber verecek olandan başka hiç kimse kalmayacaktır.” [1205][1205]

3- Âhir Zamanda Fitnelerin Yağmur Damlalarının Düşme Yerleri Kadar Çok Olması

2606- Üsâme b. Zeyd (r.a)'tan rivayet edilmişir:
“Peygamber (s.a.v.), Medine'nin kalelerinden biri üzerine çıkmış, sonra da: Benim gördüğümü görüyor musunuz?
“Ben sizin evlerinizin arasında fitnelerin yerlerini yağmur yerleri gibi görüyorum” buyurdu.”[1206][1206]

Açıklama:

Peygamber (s.a.v.)'in bu uyarması, Hz. Osman'ın şehid edilmesiyle başlayan fitneler, musibetler ve sıkıntılarla ortaya çıkmıştır.

2607- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir takım fitneler olacaktır. O fitneler sırasında oturan kimse, ayakta duran kimseden; ayakta duran kimse, yürüyen kimseden; yürüyen kimse, koşan kimseden daha hayırlıdır. Kim o fitnelerin başında dikilirse, fitneler onu yıkar. Her kim de o fitneler zamanında sığınacak bir yer bulursa hemen oraya çekilsin.” [1207][1207]

Açıklama:

Fitnelerin yağmura benzetilmesi; çıkan fitnelerin çok olması sebebiyledir. Yani fitneler çıktığı zaman sadece bir topluluğa değil bütün insanlara sirayet edecektir. Hadis ilk dönemde ortaya çıkan Hz. Osman'ın şehid edilmesi, Cemel savaşı, Siffin savaşı, Hz. Hüseyin'i şehid edilmesi gibi olaylara işaret ettiği gibi kıyamete kadar meydana gelecek fitneleri de içermektedir. Bu durumda müslümanın uyanık olması istenilmektedir.

4- iki müslümanın Kılıçlarıyla Karşı Karşıya Gelmeleri

2608- Ebu Bekre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“İki müslümandan biri, dîn kardeşine silah çekerse, bunların ikisi de cehennemin kenarındadırlar. Biri diğerini öldürürse o zaman ikisi birden cehenneme girerler.” [1208][1208]

Açıklama:

İki müslümanin birbirine silah çekmesinden maksat, birbirlerini vurmalarıdır. Bu çarpışma anında ölürlerse ikisinin de cehennemlik olması tevil yoluyla değil sırf asabiyet, öfke gibi sebeple çarpıştıkları zaman şeklinde yorumlanmıştır. Cehennemlik olmalarından maksat, bu cezayı hak etmeleridir.

2609- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.): *"Here çoğalmadıkça kıyamet kopmayacaktır"* buyurdu. Sahabiler: "Ey Allah'ın resulü! Here nedir?" diye sordular. Resulullah (s.a.v.): *"Öldürmedir, öldürmedir"* buyurdu. [1209][1209]

5- Bu Ümmetin Birbirleri Sebebiyle Helak Olması

2610- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Rabbimden üç şey istedim. Bana ikisini verdi. Birini vermedi. Rabbimden, ümmetimi; açlıkla helak etmemesini istedim. Bunu bana verdi. Ondan, ümmetimi; suda boğmakla helak etmemesini istedim. Buna da bana verdi. Rabbimden, ümmetimim toplulukları arasında savaş çıkmamasını istedim. Bunu bana vermedi." [1210][1210]

6- Peygamber (s.a.v.)'in Kıyamet Kopuncaya Kadar Olacak Şeyleri Haber Vermesi

2611- Huzeyfe İbnu'l-Yemânî (r.a)'tan rivayet edilmişin
"Allah'a yemin ederim ki, ben, kendim ile kıyamet arasında meydana gelecek her fitneyi İnsanların en iyi bileniyim. Ben de, Resulullah (s.a.v.)'e bu hususta bana gizlice bildirdiği, benden başka hiç kimseye söylemediği bir sırdan başka bir şey yoktur. Fakat Resulullah (s.a.v.) benim de bulunduğum bir mecliste fitnelerden bahsederken bunu söylemiştir. İşte Resulullah (s.a.v.) fitneleri sayarken:
"Onlardan üç tanesi hemen hemen hiç bir şey bırakmayacaktır. Yine o fitnelerden öyle fitneler vardır ki, onlar, yaz rüzgârları gibidirler. Onlardan bir kısmı küçük ve bir kısmı da büyük fitnelerdir" buyurdu. Huzeyfe:
"İşte şimdi o mecliste bulunan topluluğun benden başka öteki dünyaya gitmiştir" dedi. [1211][1211]

2612- Ebu Zeyd yani Amr İbn Ahtab (r.a)'tan rivayet edilmişin

“Resulullah (s.a.v.) bize sabah namazını kıldırdı. Sonra minbere çıkıp öğle vakti gelinceye kadar bize hitap etti. Sonra minberden inip öğle namazını kıldırdı. Sonra yine minbere çıktı. ikindi vakti gelinceye kadar bize hitap etti. Sonra inip ikindi namazını kıldırdı. Sonra yine minbere çıktı. Güneş batıncaya kadar bize hitap etti. İşte bu hitaplarında bize olacak olan her şeyi haber verdi. Onları en çok bilenimiz, o anlatılanları en iyi ezberleyenimizdi.” [1212][1212]

7- Deniz Dalgası Gibi Dalgalanacak Fitne

2613- Cündub (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Cerea günü gelmiştim. Baktım ki, bir adam oturuyor. Ben:
“Bugün burada muhakkak kanlar akıtılacaktır” dedim. O kimse:
“Hayır, öyle değil! Allah'a yemine derim ki!” dedi. Ben:
“Evet, öyledir! Allah'a yemin ederim ki!” dedim. O adam:
“Hayır, öyle değildir! Allah'a yemin ederim ki!” dedi. Ben:
“Evet, öyledir! Allah'a yemin ederim ki!” dedim. O adam:
“Hayır, öyle değildir! Allah'a yemin ederim ki! Bu, Resulullah (s.a.v.)'in hadisidir ki, o, bana bunu haber verdi” dedi. Ben:
“Sen benim için bugün müddetince ne kötü bir meclis arkadaşı oldun! Sen benden sana karşı devamlı muhalefet ettiğimi işitiyorsun, öyleyse neden sen hadisi Resulullah (s.a.v.)'den işitmiş olduğun halde beni muhalefet etmekten alıkoymuyorsun?” dedim. Sonra kendi kendime:
“Bu öfkede nedir?” dedim. Sonra onun yanına geldim. Bîr de baktım ki, o kimse, Huzeyfe'ydi.[1213][1213]

8- Fırat Nehri Bir Dağ Üzerinden Açılmadıkça Kıyametin Kopmaması

2614- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Fırat nehri, sularının gitmesi sebebiyle altından bir dağı açıp meydana çıkarmadıkça kıyamet kopmaz. İnsanlar onun üzerinde savaşıp birbirlerini öldürürler. Neticede her yüz kişiden doksan dokuzu öldürülür”. Onlardan her bîr kimse:

“Kurtulacak olan kişi, belki ben olurum!” der.[1214][1214]

Açıklama:

Burada Fırat nehriyle kastedilen, Erzurum dağlanndan çıkan ve küçük Asya'nın bir çok yerlerini dolaştıktan sonra Irak'tan geçerek Basra körfezine dökülen büyük nehirlerden birisidir.

9- İstanbul'un Fethi, Deccalin Çıkması Ve Meryem Oğlu İsa'nın İnmesi

2615- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Rumlar/Batılılar A'mâk'a yada Dâbık'a inmedikçe kıyamet kopmayacaktır. Medine'den o gün yeryüzü halkının en iyilerinden bir ordu onların karşısına çıkacaktır”. Askerler saf bağladıkları zaman Rumlar, müslümanlara:
“Bizimle, bizden esir olanlar/alanlar arasını boşaltın. Onlarla savaşalım” diyecekler. müslümanlar da:
“Hayır! Vallahi, sizin ile din kardeşlerimizin arasını boşaltıp açmayız” diye cevap verirler.
Daha sonra Rumlarla savaşırlar ve savaşta müslümanların üçte biri bozguna uğrayıp kaçarlar ki Allah onlara ebediyen tevbe ilham etmez. müslüman ordusunun üçte biri de öldürülür. Bunlar, Allah katında şehitlerin en faziletlisi olacaklardır. Üçte biri ise fethe devam eder. Bunlar ebediyen fitneye maruz kalmazlar. Daha sonra bunlar, İstanbul'u fethederler. Gaziler kılıçlarını zeytin ağaçlarına asmış, ganimetleri kendi aralarında taksim ederken aniden içlerinde şeytan:
“Gerçekten Mesih Deccal aileleriniz içerisinde sizin yerinizi almış” diye seslenir.
“Bu sözler, batıl ve yalan olduğu müslüman askerler yola koyulurlar. Şam'a geldikleri zaman çıkıp savaş için hazırlık yaparlar ve safları düzeİttikleri sırada namaz için kamet getirilir. O sırada Meryem oğlu İsa (a.s) inerek onların yanına giderek onlara imam olur. Allah'ın düşmanı olan şeytan, onu gördüğü zaman tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Eğer İsa onu serbest bırakmış olsaydı kendi kendine

helak oluncaya kadar eriyip gidecekti. Fakat Allah onu kendi eliyle öldürür, süngüsündeki kanını müslümanlara gösterir.”

Açıklama:

A'mak ile Dâbık, Halep yakınlarında iki yerdir. 1215[1215]

2616- Nâfi' b. Utbe (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bir gazada Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bulunuyorduk. Peygamber (s.a.v.)'e batı tarafından, üzerlerinde yün elbiseler bulunan bir topluluk geldi. Bunlar, Resulullah (s.a.v.)'e bir tepenin yanında rastladılar. Onlar ayakta Resulullah (s.a.v.) ise oturuyordu. Nefsim, bana:
“Şunların yanına git, onlarla Peygamber (s.a.v.)'in arasına dur. Ona bir baskın yapmasınlar!” dedi. Sonra kendi kendime:
“Belki onlarla bir sır konuşuyor” deyip yanlarına vararak onlarla Resulullah (s.a.v.)'in arasına durdum. Nâfi der ki:
“Daha sonra ondan dört kelime belledim. Bunları elimde sayarım. Resulullah (s.a.v.):
“Arab yarımadasında gaza edeceksiniz. Allah onu size fethedecektir. Sonra İrana gaza edeceksiniz. Allah onu size fethedecektir. Sonra Rumlarla gaza edeceksiniz. Allah orasını da size fethedecektir. Sonra Deccalla gaza edeceksiniz. Allah onu da fethedecektir” buyurdu. 1216[1216]

Açıklama:

Hadis, Mekke, Medine, Yemen ve Yemame'den oluşan bu yarımadasının kalan yerlerini yada hiçbir kafir kalmamak kaydıyla bütününün ele geçirileceğini belirtmektedir.

10- Kıyametten önce Meydana Çıkacak Alametler

2617- Huzeyfe b. Esîd el-Gıfârî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz kendi aramızda kıyametle ilgili müzâkere ederken yanımıza Peygamber (s.a.v.) çıkageldi. Bize;

“Neyi müzâkere ediyorsunuz?” diye sordu. Sahabiler:
“Kıyameti müzakare ediyoruz” dediler. Peygamber (s.a.v.):
“Siz kıyametten önce on alâmet görmedikçe, kıyamet kopmayacaktır” buyurdu. Sonrada Duhan/Dumanı, Deccal'i, Dâbbetu'l-Arz'ı, güneşin batıdan doğmasını, İsa b. Meryem (a.s)'ın inmesini, Ye'cûc ve Me'cûc'ü ve biri doğuda, biri batıda ve biri de Arab yarımadasında olmak üzere üç yerin batmasını, bu alametlerin sonuncusu olan Yemen'den çıkıp insanları toplantı yerlerine doğru sürecek bir ateşin olacağını anlattı. [1217][1217]

Açıklama:

Duhân; sözlükte, “Duman” anlamındadır. Terim olarak iki anlamı vardır:
1- Duhân, Kur'ân-ı Kerîm'in 44. sûresinin adıdır. Sözkonusu sûrenin onuncu âyetinde duhân dumandan bahsedildiği için bu adı almıştır.
2- Duhân duman, “Kıyamet alâmetlerinden biri”dir.
Dâbbetü'1-arz, “Arz hayvanı” demektir. Yüce Allah, Kur'an-ı Keri'de,
“Onlar hakkındaki söz gerçekleştiği zaman, onlar için, yerden bir “Dâbbe” çıkanrız ki, bu, onlara söyler” [1218][1218] ile Hz. Peygamber (s.a.v.)'de bir çok hadiste, Kıyamete yakın, Kıyamet alametlerinden biri olarak “Dâbbetü'1-arz”in çıkacağından bahsetmektedir.
Fakat Dâbbetü'1-arz1 in niteliği, nerede ve ne zaman çıkacağı hususunda bir çok görüş bulunmaktadır. Hatta günümüzde aids hastalığının bile Dâbbetü'1-arz olduğu görüşü ileri sürülmektedir.
Dâbbetü'I-arz'ın ortaya çıkması, Kıyametin yaklaştığını göstermektedir.
Dâbbetü'I-arz, ahirzamanda insanlann bozuldukları, Yüce Allah'ın emirlerini terk ettikleri ve Hak din olan İslam'ın değiştirilmeye kalkışildığı dönemde ortaya çıkacaktır.
Dâbbetü'1-arz ortaya çıkması olayı ile Güneşin batıdan doğması olayından hangisinin daha önce gerçekleşeceği meselesinde iki ayrı görüş bulunmakatdır.

11- Hicaz Toprağında Bir Ateş Çıkmadıkça Kıyametin Kopmaması

2618- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Hicaz arazisinden bir ateş çıkmadıkça kıyamet kopmaya çaktır. Öyle bir ateş ki, Busra'daki develerin boyunlarını aydınlatacaktır.” [1219][1219]

12- Kıyametten önce Medine'nin İskan Ve İmar Edilmesi

2619- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Evler, Medine'nin İhâb yada Yehâb mevkisine kadar ulaşır”

Açıklama:

İhab yada Yehab, Medine'ye birkaç mil uzaklıkta bir yerdir. Hadis, Medine'nin son derece genişleyerek evlerinin ta buraya kadar uzanacağını bildirmektedir.
Übbî ile Taberî, bunun, ta Emeviler döneminde gerçekleştiğini haber vermişlerdir. Bugün Medine görülmedik bir şekilde büyümüş ve süratle de büyümektedir.
Hadis, kıyametten önce Medine'nin imar ve iskan edileceğini belirtmektedir.

2620- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kıtlık senesi, kendisinde sîze yağmur verilmeyen sene değildir. Fakat kıtlık senesi, size yağmur verilir, sonra tekrar verilir ve yer hiçbir şey bitirmez.” [1220][1220]

13- Fitnenin Doğudan, Şeytanın iki Boynuzunun Doğduğu Yerden Meydana Çıkması

2621- Abdullah İbn Ömer r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Resulullah (s.a.v.)'i doğuya dönmüş olduğu halde şöyle buyururken işitmiştir:
“Dikkat edin ki! Doğrusu fitne işte şu taraftadır. İyi bilin ki! Doğrusu fitne bu tarafta, şeytanın boynuzunun doğduğu yerdedir.” [1221][1221]

Açıklama:

Burada müslüman arasında çıkacak fitnelerin ve musibetlerin kaynağının hep doğu tarafından çıkacağı bildirilmektedir. Yine bununla, doğu tarafından bir takım orduların yada ülkelerin müslümanları İstila edeceği de ifade edilmiş olabilir.

14- Devs Kabilesi Tekrar Zut-Halasa Putuna Tapma-Dıkça Kıyametin Kopmaması

2622- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Devs kabilesinin kadınlarının kıçları, Zu'1-Halasa putunun etrafında çalkalanmadikça kıyamet kopmayacaktır.
“Zu'1-Halasa, Devs kabilesinin cahiiiye döneminde taptıkları Tebâle'de bulunan bir puttur.”[1222][1222]

Açıklama:

Zu'1-Halasa, Yemen'de bir puthanenin veya içerisinde bulunan bir putun ismidir. Buraya, “Yemen'in Kabe”si de denilmekteydi.

2623- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i: ve Uzza'ya tekrar tapılmadıkça gece gece ve gündüz gitmez/kıyamet kopmaz1 buyururken işittim. Bunun üzerine ben:
“Ey Allah'ın resulü! Muhakkak ki Allah,
“O Allah, müşrikler hoşlanmasalar da kendi dinini bütün dinlere üstün kılmak için Resulünü hidayet ve Hak Din ile gönderendir” [1223][1223] ayetini indirdiği zaman ben bunun tamam olduğunu zannediyordum' dedim. Resulullah (s.a.v.):
“Doğrusu o tamam olma; bundan itibaren Allah'ın dilediği zamana kadar devam edip gidecektir. Sonra Allah hoş bir rüzgar gönderecektir. Bu rüzgar, kalbinde hardal tanesi miktarında iman bulunan her bir canlıyı vefat ettirecek ve kendilerinde hiçbir hayır bulunmayan insanlar kalacaktır. İşte o zaman onlar tekrar atalarının dinlerine döneceklerdir” buyurdu. [1224][1224]

Açıklama:

Lat ve Uzza, Mekke'deki müşriklerin taptıkları putların ismidir.

15- Bir Adam Birinin Kabrinin Yanından Geçerken Musibetten Dolayı Ölenin Yerinde Olmayı Temenni Etmedikçe Kıyametin Kopmaması

2624- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bir insan, başından geçen sıkıntı ve bunalımdan dolayı bir kabrin yanına uğrayıp kabirin üzerinde bürülüp: “Keşke bu kabir sahibinin yerinde ben olsaydım” diye temenni etmedikçe kıyamet kopmayacaktır. Doğrusu bu sözü ona söyleten şey; din değil, ancak beladır.” [1225][1225]

2625- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kabe'yi Habeşlilerden çelimsiz/ince bacaklı birisi yıkıp harap edecektir.” [1226][1226]

Açıklama:

Bu olay, kıyametin kopmasından önce gerçekleşecektir.

2626- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kahtân'dan bir kişi çıkıp da halkı sopasıyla sevk ve idare edene kadar kıyamet kopmayacaktır.” [1227][1227]

Açıklama:

Hadisin metninde geçen “Kahtan”ın kim oiduğu hususunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Kurtubî, bunun, Müslim, Fiten 61 (2911)'de geçen “Cehcah” adlı kimseyle aynı kişi olduğunu belirtmiştir.

2627- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizler, kıyametin önünde, ayakkabıları kıldan yapılmış bir kavimle savaşacaksınız. Yüzleri kılıflı kalkanlar gibidir. Yüzleri kırmızı, gözleri küçüktür.” [1228][1228]

Açıklama:

Hadiste, müslümanların kıyamet öncesinde savaşacağı bildirildiği bir topluluğun özellikleri belirtilmektedir.
Beyzavî (ö. 691/1291)'nin ifadesine göre; yüzlerinin kalkan gibi olmasından maksat, geniş olmasıdır. Kılıflı olmasından maksat ise, sert ve etli olmasıdır.
Ayrıca hadiste kıldan yapılmış elbise giyecekleri bildirilmektedir. Bazı alimler, bu cümleyi; kıldan dokunmuş pabuç giyecekleri şeklinde açıklamışlardır. Nevevî (ö. 676/1277)'de bu izahı yapanlardandır.
Hadisteki tarife göre, müslümanlarla savaşacak olan milletin, Tatarlar olması muhtemeldir. Aynî (ö. 855/1451), Resulullah (s.a.v.)'in işaret ettiği ordunun Cengiz Han ve torunu Hulagu'nun komutasında İslam alemini yakıp yıkan, gaddarlığı dilere destan olan Tatar ordusu olduğuna şöyle işaret etmektedir:
“Resulullah (s.a.v.)'in haber verdiği bu savaşların bir kısmı, (hicri) 617 tarihinde meydana gelmiştir. Türklerden büyük bir ordu çıkarak bütün Horasan diyarını kılıçtan geçirmiş, bundan sadece mağaralara saklananlar kurtulabilmiştir. Bunlar; Rey, Kazvİn ve Merağa'ya kadar ki bütün İslam beldelerini çiğneyip geçmişler, kadınlarını esir edip çocuklarını kesmişlerdir. Sonradan İsfahan'a ilerleyerek sayısız insanı öldürmüşlerdir. Atlarını camilere doldurup cami ve mescitlerini direklerine bağlamışlardır.”
Kurtubî (ö. 671/1273)'de, “Tezkire”de Moğol ve Tatarların üç çıkışları olduğunu şöyle belirtmektedir.
Birincisinde; Maveraunnehr çevresindeki Horasan beldelerinde yaşayan insanların tümünün canlarını kıyıp Sasanoğullarının hakimiyetine son vermişler, Peşaver şehrini tamamen yakmışlar, Harezm halkından önlerine geleni öldürmüşler, Rey, Kazvin, Erdebil, Azerbaycan beldelerinin merkezi durumundaki Merağa şehirlerini ve daha başka şehirleri tamamen yerle bir etmişler.
İkincisinde ise; Irak'a ulaşıp buranın en büyük şehri olan İsfahan'a saldırmışlar, şehrin halkı hadis ilmiyle uğraşmakta olup yüce Allah'ın yardımıyla Moğol'a saldırılarına karşı göğüs germişler, Moğolların çoğu

öldürülmüş olup okun yaydan çıkması gibi kaçmışlardır.
Üçüncüsünde ise; Bağdat ve çevresindeki beldeler üzerine saldırıya geçmişler, bu beldelerde bulunan insanların çoğunu öldürüp buraları viraneye çevirmişlerdir. Ardından çok kısa bir süre içerisinde Suriye ve civarını da ele geçirmişlerdir. Aynu Calut denilen yerde Moğollar ile müslümanlar karşı karşıya gelmişler, bu savaşta Moğollardan çok sayıda asker Öldürüldü. Bu yenilgi üzerine Moğollar, Suriye topraklarını terk edip kaçtılar. Daha sonra Fırat'ın arkasına çekilmişler, yenilmiş, perişan olmuş, aşağılanmış ve yüzleri yerlere sürtülmüş olarak geri dönmek zorunda kalmışlardır.
Merhum Said Havva ise bu konuda şöyle der:
“Bu hadisi şerifte kastedilen saldınlann Moğol ve Tatar saldırılan olması muhtemeldir. Hadis metinlerinde “Türk” ismiyle kastedilenlerin, bilinen Türk halkından daha geniş bir kitleyi içine aldığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı hadislerin açıklamalannı yapan ilim adamları, bu bölümdeki hadis şeriflerde işaret edilen olayların, müslümanların Moğol ve Tatar saldırıları dolayısıyla karşı karşıya geldikleri sıkıntılar olduğunu söylemişlerdir.” [1229][1229]

2628- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Devlet başkanlarınızdan(Halifelerinizden) öyle birisi devlet başkanı olacaktır ki, malı tane tane değil, avuç avuç saçacaktır.” [1230][1230]

2629- Ümmü Seleme (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Ammâr'i, azgın bir topluluk öldürecek.” [1231][1231]

Açıklama:

Ammâr'ın annesi, Sümeyye'dir. Babası da, ilk müslümanlardan Yâsir'dir. Bunlar, Allah yolunda çeşitli işkencelere maruz kalmışlardır.
Ammâr, Medine'y hicret etmiş ve Resulullah (s.a.v.)'in katıldığı bütün savaşlara katılmıştır. Yemame savaşında kulağı kesilmiştir. Hz. Ömer zamanında Kufe'ye vali olarak tayin edilmiştir.
Ammâr, h.87. yılda Hz, Ali ile Muaviye arasında yapılan Sıffîn savaşında Hz. Ali'nin safında 93 yaşında iken Muaviye taraftarları tarafından şehid edilmiştir.
Ammâr, Cemel ve Sıffîn savaşlarında meşru halife olan Hz. Ali'nin safında onun haklılığına inanarak savaşmıştır. Büyük sahabi Huzeyme b. Sabit, Ammâr'ın şehid edildiğini duyunca, hemen kılıcına sarılarak Muaviye taraftarlarına karşı savaşır. Çünkü Resulullah (s.a.v.)'in, Ammâr ile ilgili mucizesi böylece ortaya çıkmıştır.

2630- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir; “Peygamber (s.a.v.):
“Ümmetimi Kureyş'in şu kabilesi helak edecektir” buyurdu. Sahabiler;
“Bize bu konuda ne yapmamızı emredersin?” dediler. Peygamber (s.a.v.):
“Keşke insanlar, onlardan uzak kalsalar!” buyurdu. [1232][1232]

Açıklama:

Taberî'ye göre “Kabile”den maksat, kabilenin soyundan gelecek kimselerdir.

2631- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kîsra ölmüştür. Ondan sonra kisra yoktur. Kayser helak olursa ondan sonra da Kayser yoktur. Nefsim elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, size onların hazineleri mutlaka Allah yolunda verilecektir.” [1233][1233]

Açıklama:

Kisra, o dönemde İran hükümdarlarına verilen isimdir. Kayser ise, Bizans hükümdarlarına verilen isimdi.
“Kisradan sonra kisra yoktur” ifadesinden maksat; İran saltanatı yıkıldıktan sonra bir daha bir daha eski İhtişamıyla İran devleti kurulamamasıdır.

Aynı durum Bizans devleti için de gerçekleşmiştir. Yalnız Müslim, Fiten 76 (2918) nolu hadiste Bizans'ın yıkılacağının muzari/geniş zaman kipiyle bildirilmesi, Bizans'ın yıkılışının tedrici olacağına işaret etmiştir. Nitekim Suriye, Filistin ve Anadolu'nun Bizans hakimiyetinden çıkması tedricen olmuştur. 1453'de Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u feth etmesiyle Bizans'a son verilmiştir.

2632- Câbir b. Semure (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.)'i:
"Müslümanlardan bir topluluk, "Beyaz Saray"daki kisrâ hanedanının hazinesini mutlaka feth edecektir" diye buyururken işittim.[1234][1234]

2633- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir; "Peygamber (s.a.v.):
"Sizler bir tarafı karada ve bir tarafı da denizde olan bir şehir işittiniz mi?" buyurdu. Sahabiler:
"Evet, işittik ey Allah'ın resulü!" dediler. Peygamber (s.a.v.):
"İshak oğullarından yetmiş bin kişi bu şehre gaza etmedikçe kıyamet kopmayacaktır. müslümanlar, o şehre gelip konakladıkları zaman onlarla silahla savaşmazlar ve onlara ok da atmazlar. Sadece "Lâ ilahe illallahu vallahu Ekber" Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür diyecekler. Bunun üzerine o şehrin iki tarafından biri düşer.
"Sonra ikinci defa: "Lâ ilâhe illallahu vallahu Ekber" Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür diyecekler. Bunun üzerine o şehrin diğer bir tarafı daha düşer. Sonra üçüncü defa: "Lâ ilahe illallahu vallahu Ekber" Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür diyecekler. Bunun üzerine müslümanlar için o şehirden bir gedik açılacak, şehre buradan girecekler ve ganimetlere nail olacaklardır. Onlar ganimetleri taksim ederken birdenbire kendilerine bir yaygaracı gelip:
"Deccal çıkmıştır" diyecek. Bunun üzerine müslümanlar, her şeyi bırakıp geri döneceklerdir." [1235][1235]

Açıklama:

Deccâl'e, "Deccâl" denilmesinin sebebi; hakkı batılla örttüğü içindir.

2634- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Yahudilerle mutlaka savaşaksınız. Onları tepeleyeceksiniz. Hatta taş dile gelerek:
"Ey müslüman! Şu arkamda bulunan kişi yahudidir, gel de onu öldür!" diyecektir." [1236][1236]

Açıklama:

Hadis, Kıyametin sonuna doğru Yahudiler ile müslümanlar arasında şiddetli savaşın çıkacağını, taşlar ile ağaçların dile gelerek müslümanın Yahudi'yi öldürmesi için: "Arkamda yahudi var, gel onu öldür" diye konuşacaklarını bildirmektedir.
Gargad, dikenli bir ağaçtır.

2635- Câbir b. Semure (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.)'i:
"Doğrusu kıyametin önünde "Yalancılar" ortaya çıkacaktır" diye buyururken işittim[1237][1237]

Açıklama:

Burada "Yalancılar"la kast edilen, deccallerdir.

2636- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Her biri "Allah'ın resulü" olduğunu iddia eden otuza yakın "Yalancı Deccâl" gönderilmedikçe kıyamet kopmayacaktır." [1238][1238]

16- İbn Sayyâd Kıssası

2637- Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Biz, bir defasında Resulullah (s.a.v.)'le birlikte bulunuyorduk. İçlerinde İbn Sayyâd da bulunan bazı çocukların yanından geçtik. Çocuklar kaçtılar. İbn Sayyâd ise oturdu. Resulullah (s.a.v.)'in bundan

hoşlanmamış gibi bir hali vardı. Peygamber (s.a.v.), ona:
“Allah hayırını versin! Benim Allah'ın resulü olduğuma şehâdet ediyor musun?” diye sordu. İbn Sayyâd:
“Hayır! Bilâkis sen, benim Allah'ın resulü olduğuma şehâdet edersin misin?” dedi. Bunun üzerine Ömer İbnu'î-Hattâb:
“Bana izin ver, ey Allah'ın resulü! Şunu öldüreyim” dedi. Resulullah (s.a.v.):
“Eğer bu senin düşünmekte olduğun kişi deccal bu çocuk ise onu öldürmeye gücün yetmez” buyurdu. 1239[1239]

Açıklama:

Bu hadis, bir önceki hadiste de belirtildiği üzere, kendisinin “Allah'ın resulü” olduğunu iddia eden “Otuz Deccal”den biridir. Asıl Deccal, kıyametin sonuna doğru gelecek ve onunla ilgili özellikler bir sonraki babta ele alınacaktır.

2638- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Beraberimizde İbn Sâid olduğu halde haccetmek yada umre yapmak için yola çıkmıştık. Bir yerde konakladık. Derken insanlar dağıldı. Ben ve o, ikimiz kaldık. Onun hakkında söylenenlerden dolayı kendisinden şiddetle ürktüm. O eşyasını getirerek benim eşyamın yanına koydu. Ona:
“Gerçekten sıcak şiddetlidir. O eşyayı şu ağacın altına koysana!” dedim. Hemen dediğimi yaptı. Bize koyun sütü ikram edildi. İbn Sâid gidip büyük bir kadeh getirdi. Bana:
“Ey Ebu Saîd! İç” dedi. Ben:
“Gerçekten sıcak şiddetlidir. Süt de sıcaktır” dedim. Halbuki bir şeyim yoktu. Yalnız onun elinden süt içmek istemiyordum. Bunun üzerine bana:
“Ey Ebu Saîd! İçimden öyle geçti ki, hakkımda halkın söylediklerinden dolayı bir ip alayım da, onu bir ağaca asarak kendimi onunla boğayım. Ey Ebu Saîd! Resulullah (s.a.v.)'in hadisi, kendisinde gizli kalmışsa da, siz Ensar topluluğuna gizii kalmamıştır? Sen, Resulullah (s.a.v.)'in hadisini en iyi bilen insanlardan değil misin? Resulullah (s.a.v.):
“Deccal, kâfirdir!” demedi mi. Halbuki ben müslümanım. Resulullah (s.a.v.):
“O, kısırdır, çocuğu olmaz!” demedi mi? Halbuki ben, çocuğumu Medine'de bıraktım. Resulullah (s.a.v.):
“O, Medine'ye ve Mekke'ye giremez!” demedi mi? Halbuki ben, Medine'den yöneldim Mekke'ye gidiyorum” dedi.
Ebû Saîd el-Hudrî:
“Nerdeyse onu mazur görüyordum” dedi. Daha sonra İbn Sâid:
“Allah'a yemin ederim ki, ben, onu pekâlâ biliyorum. Onun doğduğu yeri ve onun şimdi nerede olduğunu da biliyorum” dedi. Ona:
“Bugünün geri kalan kısmında/bundan sonraki günlerde sana yazıklar olsun!” dedim. 1240[1240]

Açıklama:

İbn Sayyâd'ın ismi, Saftır. İbn Saîd de denilir.)

17- Deccâl'in Kıssası, Özellikleri Ve Beraberinde Bulunacak Şeyler

2639- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.) veda hutbesinde halkın arasında ayağa kalkıp Allah'ı layık olduğu şekliyle övdü, sonra da Deccal'den söz edip:
“Doğrusu ben sizi ondan sakındırıp uyarıyorum. Deccâl'e karşı kavmini uyarmayan hiçbir peygamber yoktur. Nuh'da kavmini ona karşı uyarmıştır.
“Yalnız ben, size Deccâl hakkında hiçbir peygamberin kavmine söylemediği bir söz söyleyeceğim. O, şaşıdır. Yüce Allah ise şaşı değildir” buyurdu. 1241[1241]

Açıklama:

Deccâl ile ilgili hadislerin bazısında sağ gözünün kör olduğu ve bazısında ise sol gözünün kör olduğu ve bir rivayette ise gözünün silinmiş dümdüz olup üzerinde kalın bir derinin bulunduğu, başka bir rivayette

ise gözünün iri üzüm tanesi gibi yuvasından fırlamış olduğu bildirilmektedir. Aynî bu hadislerin arasını şöyle uzlaştırmaktadır:
Hadisin metninde geçen “A'ver” kelimesi, kusurlu anlamına gelmektedir. Deccâl'in bir gözü tamamıyla kördür, diğeri de sakattır. Bu itibarla her iki göz için “Kör” ifadesi kullanılmıştır.

2640- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Deccâl, gözünün nuru silinmiş olandır. iki gözünün arasında “Kafir” yazılıdır” buyurdu. Sonra “Kafir” kelimesini:
“Ke fe re” şeklinde heceleyip: *“Bunu her müslüman okuyacaktır”* buyurdu. 1242[1242]

2641- Huzeyfe (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resuluüah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Deccâl, sol gözü kör, saçı çok olan bir kimsedir. Beraberinde, cennet ve cehennem vardır. Onun cehennemi cennet, cenneti de cehennemdir.” 1243[1243]

2642- Huzeyfe (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Peygamber (s.a.v.), Deccâl hakkında:
“Gerçekten onunla birlikte, su ve ateş vardır. Ama onun ateşi soğuk su ve suyu da ateştir. O halde helak olmayın” buyurdu. 1244[1244]
2643- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Deccal çıkacak ve müminlerden bir kimse onun tarafına doğru yönelecektir. Bu müminin karşısına silâhlılar ve Deccal'in ordusunda gözetleme yepen silâhlıları çıkacak ve ona;
“Nereye gitmek istiyorsun?” diye soracaklar. O da,:
“Şu çıkan kimsenin yanına gitmek istiyorum” diye cevapı verecek. Silâhlı kimseler, o kimseye:
“Sen bizim Rabbimize iman etmiyor musun?” diyecekler. O kimse:
“Bizim Rabbimizde bir gizlilik yoktur!” diye cevap verecek. Silâhlı kimseler:
“Öldürün şunu!” diyecekler. Sonra da birbirlerine:
“Rabbiniz size, kendisinden başka hiçbir kimsenin bir kimseyi öldürmesini yasak etmedi mi?” diyecekler. Daha sonra o mümin kimseyi Deccal'a götürecekler. Mümin kimse, Deccal'i görünce ona:
“Ey insanlar! Resulullah (s.a.v.)'in andığı Deccal işte budur!” diyecek. Bunun üzerine Deccal, o mümin kimse hakkında emir verir. Bu kimse karnı üzerine uzatılır. Deccal:
“Onu alın ve başını yarın!” diyecek. Bunun üzerine dayaktan sırtı ve karnı döve döve genişletilir. Deccal, ona:
“Bana iman etmiyor musun” diye soracak. Mü'min de:
“Sen yalancı olan Mesih'sin!” diye cevap verecek.
Bunun üzerine mümin kimse hakkında emir verilip büyük bir testereyle başının ortasından başlayarak ta iki bacağının arasına varıncaya kadar iki parçaya ayrılır. Sonra Deccal iki parçanın arasında yürüyür. Sonra bu iki parça halinde bulunan müminin cesedine:
“Kalk!” diyecek. O da hemen kalkıp doğrulacaktır. Sonra o mümin kula yine:
“Bana iman ediyor musun?” diye soracak. Mümin kul:
“Senin hakkında ancak basiretim arttı!” diye cevap verecek. Daha sonra bu mümin kul:
“Ey insanlar! Bu adam benden sonra insanlardan hiç birine bu işi yapamayacaktır!” diyecek.
Deccal onu kesmek için derhal yakalayacaktır. Fakat müminin boynu ile köprücük kemiği arası bakır kesilecek. Deccal onu kesmeye imkân bulamayacaktır. Bunun üzerine elleriyle ayaklarından tutarak onu atacak. İnsanlar, onun cehenneme atıldığını sanacaklar. Fakat o mümin kul ancak cennete konacaktır.”
Resulullah (s.a.v.):
“Bu mümin kimse, alemlerin Rabbi olan Allah katında insanların en büyük şehididir” buyurdu. 1245[1245]

2644- Muğîre b. Şu'be (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Deccal hakkında Peygamber (s.a.v.)'e benim sorduğumdan daha çok sorun olmamıştır. Peygamber (s.a.v.), bana:
“Soracağın soru nedir?” diye sordu. Ben:
“Onun beraberinde ekmekle etten dağlar ve sudan bir nehir olduğunda onu söylüyorlar” dedim. Yüce Allah:
“O, Allah katında bundan daha kıymetsizdir!” buyurdu. 1246[1246]

2645- Abdullah İbn Amr (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ben, Resulullah (s.a.v..)'den, kendisinden sonra hiçbir zaman unutmadığım bir hadis ezberledim. Ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Çıkacak olan kıyamet alametlerinin ilki, güneşin batıdan doğması ile bir kuşluk vakti insanlara karşı bir Dabbe'nin ortaya çıkmasıdır. Bu iki alemetten biri, diğer arkadaşından önce gerçekleşir. Daha sonra da diğeri de onun peşisıra yakın olarak meydana gelir” buyururken işittim.” [1247][1247]

Açıklama:

Kıyametin büyük alametlerinden biri de, güneşin batıdan doğmasıdır. Bu konuda 3 görüş ileri sürülmektedir:
1- Güneşin, Kıyametten önce battığı yerden doğması.
2- Güneşin, batıdan doğması; ilmin, irfanın, medeniyetin Batı Avrupa'dan gelmesi.
3- Güneş gökte belli bir sisteme göre dönen çok sayıdaki gök cisminden bir tanesidir. Güneş, güneş sistemine giren yıldızlarla birlikte, sakin haldeki bir yıldıza doğru hızla yol almaktadır. Buna göre güneşin uzaydaki bir noktayı geçemeyeceğine ve bundan sonra geri dönmekle emrolunacağına ihtimal verilmektedir. Bunun ardından da, güneşin, batı tarafından doğması sonucuna götürecek büyük hadise gerçekleşebilir. Sonra durum, yine eski haline dönebilir. Bu görüşü, bugünkü ilmi veriler ile geçmişte Vahidî, Katâde, Mukâtil, Zeccâc ile İbn Kuteybe gibi alimler ileri sürmüştür.
Yalnız nasslarda bildirilenlerin, nasıl gerçekleşeceği hakkındaki kesin bilgiyi Yüce Allah bilir.

Açıklama:

Güneşin, batı tarafından doğmasından sonra iman edenin, imanının kendisine bir yarar sağlamayacağı üzerinde şüphe yoktur.

2646- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Hiçbir belde yoktur ki, Deccalin ordusu onu mutlaka çiğneyecektir. Sadece Mekke ile Medine, bu istiladan korunmuştur. Melekler, Medine'nin giriş kapılarından her birini mutlaka saf saf muhafaza ederler. Bunun üzerine Deccal, Medine'ye giremediği için çorak bir arazîye iner. Sonra meleklerin bu şekilde koruması altında bulunan Medine şehri, halkıyla birlikte üç defa sarsılır. Medine'de ne kadar kafir ve münafık varsa bunların hepsi Medine'den Deccal'in yanına doğru yola çıkarlar.” [1248][1248]

2647- İmrân b. Husayn (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i:
“Adem'in yaratılışı ile kıyametin kopması arasında Deccâl'den daha büyük bir fitne yoktur” diye buyururken işittim.” [1249][1249]

18- Fitne Zamanında İbadetin Fazileti

2648- Ma'kil b. Yesâr (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Fiten zamanında ibadet, bana hicret etmek gibidir.” [1250][1250]

19- Kıyametin Yaklaşması

2649- Abdullah (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kıyamet, ancak insanların kötüleri üzerine kopacaktır.” [1251][1251]

2650- Sehl b. Sa'd (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'i, baş parmak ile orta parmak arasındaki şehadet parmağıyla işaret ederek: *“Ben ve kıyamet günü, şöyle iki parmak gibi birbirine yakın bir şekilde iken peygamber gönderildim”* buyurdu.[1252][1252]

2651- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:

“Bedevi Araplar, Resulullah (s.a.v.)'in yanına geldikleri zaman ona:
“Kıyamet ne zaman kopacak?” diye sorarlardı. Resulullah (s.a.v.)'de onlardan en genç olan birisine bakıp:
“Eğer şu yaşarsa ona ihtiyarlık erişmeden üzerinize kıyametiniz kopar.” [1253][1253] buyururdu.

Açıklama:

Burada kıyamet ile kastedilen, ölümdür. Yani bu nesil ölür gider. Dolayısıyla bu, sizin için bir kıyamettir.

2652- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Kişi sağmal devesini sağarken sağılan süt, süt kabının ağzına ulaşmadan kıyamet kopar. iki kimse, elbise alışverişi yaparlarken alışverişi henüz bitirmemiş vaziyetteyken kıyamet kopar. Kişi, kendi su havuzunu düzeltirken henüz oradan daha çıkmadan kıyamet kopar.” [1254][1254]

20- iki Sûr Arasındaki Zaman

2653. Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.):
İnsan vücudunda öyle bîr kemik vardır ki, yer, onu asla yemeyecektir. İnsan kıyamet günü onunla yeniden diriltilirler!' buyurdu. Sahabiler:
Ey Allah'ın resulü! O hangi kemiktir?' dediler. Resulullah (sav):
Kuyruk sokumu kemiğidir!' buyurdu.[1255][1255]

Sûr:

Kıyamet saati geldiği an dört büyük melekten biri olan İsrafil (a.s)'ın üfleyeceği bir araç. Kur'ân-ı Kerîm'de Sur'un nasıl bir şey olduğu açıklanmaz. Yalnız,
“Sur'a üfürüldüğü gün, Allah'ın diledikleri bir yana göklerde olanlar da korku içinde kalırlar. Hepsi Allah'a boyun eğmiş olarak gelirler” [1256][1256] âyeti Sur'un varlığına bir delildir. Bunun dışında Hz. Peygamber'den nakledilen bazı hadisler onun mahiyetini ayrıntılı bir şekilde açıklar.

53. ZUHD (=ZAHIDLIK) VE REKAIK (=KALBİ İNCELİKLER) BÖLÜMÜ

Zühd:

İsteksizlik, rağbetsizlik, aza kanaat. Terim olarak, dünyaya ve maddî menfaate değer vermemek, çıkarcı, menfaatperest ve bencil olmamak, kalpte dünya ve çıkar kaygısı taşımamak, kanaatkar olmak demektir. “Elde olan dünyalığa sevinmemek ve elden çıkana üzülmemek, elde bulunmayan şeyin gönülde de bulunmamasıdır” şeklinde de tarif edilir.
Allah (c.c) kullarının yararlanması için çeşit çeşit nimetler yaratmış, dünyayı güzellik ve lezzetlerle donatmıştır. Bunlardan yararlanmak herkes için olduğu gibi müslüman için de tabiî bir haktır. Ancak, müslümanın dikkat etmesi gereken husus, dünya nimetleri ve zevklerinden istifade etmek için, meşru olmayan yollara sapmamak, israf etmemek ve haramlara dalmamaktır. Müslüman meşru sınırlar içerisinde dünya nimetlerinden istifade ederken âhireti hiç bir zaman unutmamalı, asıl zevk ve nimetlerin orada olduğunu bilmelidir. Kısaca, âhireti unutup, dünyaya gönül vermemelidir.
Zühd üç kısma ayrılır.

a- Haramları terketrnek:

Zühdün, bu türünün bütün müslümanlarda bulunması gerekir. Herkes için farzdır.

b- Helâllardan, gerekli olmayanları terketmek:

Bu kullukta ileri derecelere ulaşanlarda bulunur.

c- Allah'la meşgul olmayı engelleyen her şeyi terketmek:

Bu da, "arif' denilen Allah'ı tam bilip ona itaat eden kullara ait olan zühddür.[1257][1257]

Rekâik:

Rakîk kelimesinin çoğuludur. İncelik anlamına gelir. Bu bahsin hadisleri, kalbi inceltmeye getirdikleri için bu isimle anılır.

2654- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Dünya, müminin zindanı ve kafirin ise cennetidir." [1258][1258]

Açıklama:

Her mümin dünyada haram kılınmış şehvetlerden ve mekruhlardan men olunmuştur. Meşakkatli taatlarla mükelleftir. Öldüğü zaman bunlardan kurtulup dinlenecek ve Allah'ın, kendisi için hazırlamış olduğu devamlı nimetlere ve noksansız, kedersiz istirahatlara kavuşacaktır.
Kafire gelince onun için sadece dünyada azlığı ve birçok eksikliklerle bulandırılmış, olarak hasıl olan geçici nimetler vardır. Öldüğü zaman devamlı azaba ebedi mutsuzluğa kavuşur. [1259][1259]

2655- Câbir b. Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) Medine'ye yakın yüksek yerlerde "Aliye" denilen köylerden birinden şehre girerken pazara uğradı. İnsanlar da onun etrafında bulunuyorlardı. Derken küçük kulaklı ölü bir keçi oğlağının yanından geçti. Ona elini uzatıp kulağından tuttu. Sonra da:
"Hanginiz bîr dirhem gümüş karşılığında bu ölmüş oğlağın kendisinin olmasını ister?" dedi. Sahabiler:
"Biz onun hiç bir şey karşılığında bizim olmasını dilemeyiz. Onunla ne yapabiliriz ki?" dediler. Resulullah (s.a.v.) bu defa:
"Bu ölmüş oğlağın sizin olmasını diler misiniz?" diye sordu. Sahabiler:
"Vallahi, eğer diri olsaydı bile kusuru vardı. Çünkü kulakları küçüktür. Ölü olduğu halde onu ne yapalım?" dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
"Allah'a yemin ederim ki, Allah katında şu dünya, bu ölü oğlağın sizin yanınızdaki durumundan daha kıymetsizdir!" buyurdu." [1260][1260]

2656- Mutarrif yoluyla babası Abdullah (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Ben, Peygamber (s.a.v.)'in yanına gelmiştim. O, "Tekasur Süresi"ni okumaktaydı. Resulullah (s.a.v.):
"Adem oğlu! Malım, malım!" diyor. Halbuki ey Adem oğlu! Senin için malından yiyip bitirdiğin yada giyip eskittiğin veya sadaka verip tamamladığından başka neyin var ki?" buyurdu." [1261][1261]

Açıklama:

Adem oğlunun; "Malım, malım" demesinden maksat; malına aldanıp güvenmesi ve çok defa onunla iftihar edip bobürlenmesidir.

2657- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Kul: "Malım, malım" diyor. Onun için malından sadece şu üç şey vardır:
1- *Yiyip bitirdiği.*
2- *Giyip eskittiği.*
3- *İnfak olarak vedip de ahiret için biriktirdiği. Bunların dışında kalan malı, gidicidir ve onu arkasında kalan insanlara bırakacaktır."* [1262][1262]

2658- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.)şöyle buyurmaktadır:
"Cenazeyi üç şey takip eder. Bunlardan ikisi geri döner, biri ile başbaşa kalır. Onu; ailesi, malı ve ameli takip eder. Aile ile malı geri döner. Amelî ile başbaşa kalır." [1263][1263]

2659- Amr İbn Avf (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
"Resulullah (s.a.v.) Ebu Ubeyde İbnu'UCerrâh'ı Bahreyn'in gayri müslim halkının cizyesini getirmek için oraya göndermişti. Çünkü Resulullah (s.a.v.) Bahreyn halkıyla belirli bir miktarda cizye verme hususunda anlaşma yapmıştı. Onlara, Âlâ' b. Hadramî'yi vali olarak göndermişti. Ebu Ubeyde, Bahreyn'den cizye mallarını alıp Medine'ye geldi. Derken Ensar, Ebu Ubeyde'nin geldiğini duydu. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.)'le birlikte sabah namazına geldiler. Resulullah (s.a.v.) namazı kılınca oradan ayrıldı. Onlar, Resulullah (s.a.v.)'in önüne çıktılar. Resulullah (s.a.v.) onları karşısında gördüğü vakit gülümsedi. Sonra da:
"Zannederim siz Ebu Ubeyde'nin Bahreyn'den bir şey ile geldiğini duydunuz" buyurdu. Onlar:
"Evet, ey Allah'ın resulü!" dediler. Resulullah (s.a.v.):
"O halde sevinin ve sizi sevindirecek şeyi ümit edin! Allah'a yemin ederim ki, ben sizin namınıza fakirlikten korkmuyorum. Fakat ben sizin namınıza dünyanın sizden öncekilere serildiği gibi, sîze de serilmesinden ve dünya için onların yarıştıkları gibi, sizin de yarış etmenizden, dünyanın onları helak ettiği gibi, sizi de helak edeceğinden korkuyorum" buyurdu. [1264][1264]

Açıklama:
Bahreyn; Irak'ta, Basra ile Hacer arasında bulunan bir şehirdir. Resulullah (s.a.v.) hicretin 9. yılında bu bsldenin halkıyla anlaşma yaparak her yıl belirli miktarda cizye denilen vergiyi ödemeye karar verilmiştir. İbn Hacer'e göre o dönemde bu beldenin halkı mecusi idi.

2660- Abdullah İbn Amr İbnu'1-Âs (r.a)'tan rivayet edilmiştir: "Resulullah (s.a.v.):
"Size İran ve Bizans hazineleri fethoİunduğu zaman acaba sizler nasıl bir topluluk olacaksınız?" buyurdu. Abdurrahman b. Avf:
"Allah'ın bizlere emretmiş olduğu gibi Allah'a hamd etme, şükretme ve O'ndan fazlını isteme mahiyetinde sözler söyleriz!" dedi. Resulullah (s.a.v.):
"Bundan başka bir şey yapmaz mısınız? Birbirinizle nefsaniyet yarışına düşersiniz. Birbirinizle hasetleşirsiniz. Sonra birbirinize sırt çevirirsiniz. Sonra birbirinize buğzedersiniz veya buna benzer şeyler yaparsınız. Sonra muhacirlerin fakirlerine gider, onları birbirlerinin boyunları üzerine komutanlar yaparsınız" buyurdu." [1265][1265]

2661- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Sizden birisi mal ve yaratılış bakımından kendinden üstün olana baktığı zaman, hemen kendisine üstün kılınmış kimselerden daha aşağıda olan kimselere baksın!" [1266][1266]

2662- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"Sizden daha aşağıda olanlara bakın! Sizin üstünüzde olanlara bakmayın! Bu, Allah'ın nimetini küçümsememenize daha uygun olur." [1267][1267]

Açıklama:

Hadiste, dünyalık bakımından yukarda olanlara değil, aşağıda olanlara bakılma emredilmektedir. Çünkü kişi dünyalık bakımından kendisinden daha varlıklı kimselere baktığı zaman Allah'ın kendisine verdiği nimetleri küçümseyebilir. Bu hal onun öfkelenmesine, nankörlüğüne ve büyük günahlara girmesine sebep verebilir. Fakat kendisinden aşağıda olanlara baktığı zaman elindeki nimetlere şükreder, hamd eder ve günaha girmekten uzak kalmış olur.

2663- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:
"İsrail oğullan içerisinde biri abraş, biri kel, biri de kör üç kişi vardı. Allah onları imtihan etmek istemişti. Bunun üzerine onlara bir melek gönderdi. Melek, Abraş kimseye gelip ona:
"Sence en makbul şey nedir?" diye sordu. Abraş:
"Güzel renk, güzel cild ve insanların iğrendiği baraş hastalığının benden gitmesidir" dedi. Bunun üzerine melek onu sıvazladı ve ondan bu çirkin hal gitti, kendisine güzel bîr renk ve güzel bir cild verildi. Melek:
"Sence hangi mal en makbuldür?" diye sordu. Abraş:

“Devedir” dedi. Bunun üzerine ona doğurması yakın dişi bir deve verildi. Bunun üzerine Melek:
“Allah bu deve hususunda sana bereket versin!” dedi. Daha sonra melek, kel kimseye gelip ona:
“Sence en makbul şey nedir?” diye sordu. Kel:
“Güzel saç ve insanların iğrendiği şu kelliğin benden gitmesidir!” dedi. Melek, onu da sıvazladı ve o çirkin hal ondan gitti. Bunun üzerine ona güzel bir saç verildi. Melek, ona:
“Sence en makbul olan mal hangisidir?” diye sordu. Kel:
“Sığırdır” diye cevap verdi. Hemen ona hâmile bir sığır verildi. Melek, ona gelip:
“Allah bu sığır hususunda sana bereket versin” dedi. Daha sonra melek, kör kimseye gelip ona:
“Sence en makbul şey nedir?” diye sordu. Kör:
“Allah'ın bana gözümü iade etmesi ve onunla insanları görmem” dedi. Melek, onu da sıvazladı ve Allah ona gözünü iade etti. Melek, ona:
“Sence en makbul olan mal hangisidir?” diye sordu. Kör:
“Koyundur!” diye cevap verdi. Hemen ona henüz doğurmuş bir koyun verildi.
Bir müddet sonra deve ve sığır sahiplerinin devesi ve sığın yavrulamış, koyun sahibinin de koyunu da kuzulaşmıştı. Bu suretle deve isteyen kimsenin bir vadi dolusu devesi, sığır isteyen kimsenin bir vadi dolusu sığırı ve koyun isteyen kimsenin ise bir vadi dolusu koyunu olmuştu.
Sonra günün birinde melek abraşa eski suret ve kılığında gelip:
“Ben fakir bir adamım. Yolculuğumdaki bütün İmkanlarım yok olmuştur. Bugün, önce Allah'tan ve sonra da senden başka beni evime ulaştıracak yoktur. Sana şu güzel rengi, güzel cildi ve malı veren Allah aşkına senden bir deve istiyorum. Yolculuğuma onun üzerinde muradıma ulaşacağım” dedi. Abraş:
“Hak sahipleri çoktur!” karşılığını verdi. Bunun üzerine melek, ona:
“Ben seni tanır gibiyim. Sen insanların iğrendiği abraş değil misin? Hani sen fakirdin de, bu malı sana vermişti” dedi. Abraş:
“Ben bu malı ancak ve ancak büyükten büyüğe intikal eden bir miras yoluyla edindim” diye cevap verdi. Melek de:
“Eğer yalancı isen Allah seni eski haline çevirsin!” dedi.
Bu defa Melek, kel kimseye eski suretinde gelip ona da abraş kimseye söylediğinin benzerini söyledi. O da, abraşın gibi cevap verdi. Bunun üzerine melek, ona da:
“Eğer yalancı isen Allah seni eski haline çevirsin!” dedi. Melek, kör kimseye de eski suret ve kılığında gelerek ona:
“Ben, yoksul ve yolcu bir adamım. Yolculuğumda bütün imkanlarım yok oldu. önce Allah'tan, sonra da senden başka bugün benî evime ulaştıracak yoktur. Sana gözünü iade eden Allah aşkına senden bir koyun istiyorum. Onunla yolumda muradıma ulaşacağım!” dedi. Kör:
“Gerçekten ben kör bir kimse İdim. Allah bana gözümü geri iade etti. Şimdi benden dilediğini al, dilediğini bırak! Allah'a yemin ederim ki, bugün Allah için aldığım bir şeyde sana zorluk çıkarmam!” dedi. Bunun üzerine melek:
“Malın senin olsun. Siz ancak imtihan edildiniz. Senden razı olundu, iki arkadaşın da Allah'ın gazabına uğradı!” dedi.” [1268][1268]

Abraş:

Bedeninde yer yer beyaz lekeler olan kimsedir.
Hadiste, insanların Allah tarafından imtihan edileceğine, fakirlere yardım ve ikramda bulunmaya teşvik yer almaktadır.

2664- Amir b. Sa'd'dan rivayet edilmiştir:
“Sa'd b. Ebi Vakkâs, develerinin içerisinde idi. Derken yanına oğlu Ömer geldi. Sa'd onu görünce, “Eûzu billahi min şerri hâze'r-râkib” Şu süvarinin şerrinden Allah'a sığınırım dedi. Oğlu deveden indi. Sa'd'a:
“Sen develerinin ve koyunlarının içine inip insanları kendi aralarında iktidar mücadelesi yapar halde terk mi eyledin?” dedi. Sa'd, oğlunun göğsüne vurup:
“Sus! Ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Şüphesiz ki Allah muttaki, gönlü zengin ve uzlete çekilmiş kulunu sever” buyururken işittim” dedi.” [1269][1269]

2665- Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Allah adına yemin ederim ki, ben Allah yolunda ilk ok atan bir Arap yiğidiyim. Doğrusu bizler Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Huble ile şu Semur denilen dikenli çöl ağaçlarının yaprağından başka hiçbir yiyeceğimiz olmadığı halde gaza ederdik. Hatta herhangi birimiz yediği bu bitkilerden dolayı muhakkak koyunun dışkı çıkarışı gibi dışkı çıkarırdı. Şimdi de Esed oğullan, İslam dini ile ilgili hususlarda beni eleştirir oldu. Bu takdirde ben hüsrana uğramışımdır ve bunca gayret ile amelim boşa gitmiş demek.” [1270][1270]

Açıklama:

Sa'd b. Ebi Vakkâs'ın fazileti ile ilgili olarak 2271 nolun hadisin açıklamasına bakabilirsizin.
Esed oğulları, Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra dinden dönmüşler ve o sırada peygamberlik iddiasında bulunan Tuleyha İbn Huveylid el-Esediyye'ye tabi olmuşlardı. Ebu Bekr döneminde Halid b. Velid komutasında bir ordu onların üzerine gitmiş, bir kısmı öldürülmüş ve geri kalan kısım ise tekrar İslam'a dönmüştü. Kufe'de oturan Esed oğulları, Küfe valisi Sa'd b. Ebi Vakkas'ı Hz. Ömer'e şikayet ederek görevinden alınmasını istemişlerdi. İşte Sa'd, bundan dolayı serzenişte bulunmaktadır.

2666- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Sahabiler:
“Ey Allah'ın resulü! Biz kıyamet gününde Rabbimizi görecek miyiz?” diye sordular. Resulullah (s.a.v.):
“Siz öğle zamanı Önünde hiçbir bulut yok İken güneşi görmek hususunda birbirinizle İtişip kakışıyor musunuz?” buyurdu. Sahabiler:
“Hayır!” diye cevap verdiler. Resulullah (s.a.v.):
“Peki dolunay gecesinde önünde hiçbir bulut yok iken onu görmek görme hususunda birbirinizle itişir misiniz?” buyurdu. Sahabiler yine:
“Hayır!” diye cevap verdiler. Resulullah (s.a.v.):
“O halde nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, siz Rabbinizi görme hususunda ancak bu ay ile güneşden birini görmek için birbirinizle itiştip kakışmadığınız gibi Rabbinizi de görme hususunda biribirinizle itişip kakışmayacaksınız” buyurdu Yüce Allah, kullarından birisini karşısına alıp:
“Ey filânca kimse! Ben sana ikramda bulunmadım mı? Seni başkaları üzerine efendi yapmadım mı? Sana eş vermedim mi? Faydalanman için atlar ve develeri senin emrin altına vermedim mi? İnsanlara efendilik yapmana, ganimet malının dörtte birini almana izin vermedim mi?” buyuracak. O kimse de:
“Evet, ettin!” diyecek. Yüce Allah:
“O halde günün birinde bana kavuşacağını hiç aklından geçirdin mi?” diye soracak. Kul:
“Hayır!” diye cevap verecek. Bunun üzerine Yüce Allah:
“İşte ben de, senin beni unuttuğun gibi, şimdi seni unutuyorum” buyuracak. Daha sonra Yüce Allah ikinci bir kulu karşısına alıp:
“Ey filânca kimse! Ben sana ikramda bulunmadım mı? Seni kavmine efendi yapmadım mı? Sana eş vermedim mi? Yararlanman için atları ve develeri senin emrin altına vermedim mi? Başkalarına efendi olmana ve ganimetin dörtte birini almana izin vermedim mi?” diye soracak. O da:
“Evet, ettin Rabbim!” diye cevap verecek. Yüce Allah:
“Bana kavuşacağını hiç aklıdan geçirdin mi?” diyecek. Kul:
“Hayır, geçirmedim!” diye cevap verecek. Bunun üzerine Yüce Allah: işte ben de, senin beni unuttuğun gibi, seni unutuyorum!” diyecek. Daha sonra Yüce Allah, üçüncü kulu karşısına alıp ona da bunun benzeri sözler söyleyecek. Fakat o da:
“Rabbim! Ben Sana, Senin Kitabına ve Peygamberlerine inandım, namaz kıldım, oruç tuttum, sadaka verdim!” diyecek ve olanca gücüyle hayır övgüsünde bulunacak. Yüce Allah:
“Öyleyse sen şurada dur!” buyuracak. Sonra da ona:
“Şimdi sana şahidimizi göndereceğiz” denilecek. Kul kendi kendine:
“Acaba bana şâhidlik yapacak bu kimse kimdir?” diye düşünecek. Tam bu sırada o kimsenin ağzına mühür vurulacak, uyluğuna, etine ve kemiğine:
“Konuş!” denilecek. Artık uyluğu, eti ve kemiği onun amelini söyleyecek. Bu, ona, günahlarının çokluğu ve vüğcut organlarının kendi aleyhine şahitliği suretiyle kendi adına tutunabileceği hiçbir özür bırakmamak içindir. İşte bu üçüncü kul, münafık olan kimsedir. İşte böylesi kimse, Allah'ın gazabına uğrayacak olan da kimsedir.” [1271][1271]

2667- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:

“Biz, Resulullah (s.a.v.)'in yanında bulunuyorduk. Derken güldü. Bunun üzerine bize:
“Niye gülüyorum, biliyor musunuz?” buyurdu. Biz:
“Allah ve Resulü daha iyi bilir!” dedik. Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
“Kulun, Rabbisiyle konuşmasına gülüyorum. Kul:
“Rabbim! Sen beni zulümden kurtarmadın mı?” diyecek. Yüce Allah:
“Evet, kurtardım” buyuracak. Kul:
“Ben, bunu, nefsime karşı ancak tarafımdan bir şahitle getirmekle razı olurum!” diyecek. Yüce Allah:
“Bugün ssnin üzerine bir şahitlik edici olmak bakımından sana kendi nefsin ve şahitler olarak da çok şerefli katipler/yazıcı melekler” [1272][1272] yeter” buyuracak.
Daha sonra o kulun ağzı mühürlenir, vücut organlarından her birine:
“Sen konuş!” denilir. Bunun üzerine her bir organ dile gelip o kulun amellerini birer birer söyler. Bundan sonra o kul ile konuşmanın arası boşaltılır. Bunun üzerine kul, kendi vücut organlarına:
Sizler uzaklasın, uzak olun. Ben ancak sizin kurtulmanız için mücadele ediyordum' diyecek.[1273][1273]
“Mahşer yerinde insanların dilleri, elleri ve ayakları; dünyada yapmış oldukları işlerden dolayı lehlerinde ve aleyhlerinde şahitlik yapacaktır. Öldükten sonra diriltmeye kadir olan Allah, elbette vücut organlarını da konuşturmaya kadirdir.” [1274][1274]

Açıklama:

Mahşer yerinde herkes toplandığında, büyük mahkeme kurulacak, dünyada “Yazıcı Melekler” tarafında tutulan amel defterleri o gün sahiplerine verilecek ve amel defterleri böylece sahiplerinin ellerinde dolaşacak ve dünyada ne yaptığını ve ne yapmadığını bu defterlerde görecektir.

2668- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah’ın! Muhammed'in ev halkının rızkını, yetecek kadar ver.” [1275][1275]

2669- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Muhammed {s.a.v.)'in ev halkı, kendisi Medine'ye geldiğinden vefatına kadar üç gece arka arkaya buğday yemeğinden doya doya yememiştir.” [1276][1276]

Açıklama:

Resulullah (s.a.v.) ile ev halkının genellikle karınlarını doyurmamalarının sebebi; yanlarında gıda maddesinin azlığı ve bulduklarını pek yemeyip fakirlere dağıtmaları idi.

2670- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Muhammed (s.a.v.)'in ev halkı, iki gün yalnız buğday ekmeğiyle karnını doyurmamıştır. Bu iki günün biri, mutlaka hurma olmuştur.” [1277][1277]

2671- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Biz, Muhammed (s.a.v.)'in ev halkı bazen bir ay ateş yakmadan dururduk. Nafakamız ancak kuru hurma ile su idi.” [1278][1278]

2672- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), benim rafımda, canlı bir kimsenin yiyeceği bir şey yok iken vefat etmişti. Rafımda sadece bir miktar arpa vardı. İşte ondan uzun zaman yedim. Nihayet bir defasında onu ölçtüm. Derken bu arpada tükendi.” [1279][1279]

2673- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir: “Âişe, kız kardeşi Esmâ'nın oğlu Urve'ye hitaben:
“Allah'a yemin ederim ki, ey kızkardeşimin oğlu! Biz Peygamber hanımları, hilale bakıp görürdük. Sonra bir hilal daha görürdük. Sonra bir hilal daha görürdük. İki ayda üç hilal görün tamamladığımız halde Resulullah (s.a.v.)'in odalarında bir ateş parçası yakılmazdı” dedi.
Urve der ki: Ben:

“Ey teyze! öyleyse sizleri yaşatan şey/azığınız neydi?” dedim. O da:
“İki siyah şey: Hurma ile su! Doğrusu Resulullah (s.a.v.)'in Ensar'dan bazı komşuları vardı. Bunların sağmal hayvanları vardı. Onlar bu hayvanların sütlerini sağıp Resulullah (s.a.v.)'e gönderirlerdi. Resulullah (s.a.v.)'de bu sütten bizlere içirirdi” dedi. [1280][1280]

2674- Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.) bir günde iki öğün ekmek ve zeytin yağıyla doymadığı halde vefat etmiştir.” [1281][1281]

2675- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Resulullah (s.a.v.), iki siyah olan hurma ve suya doyup kandığımızda vefat etti.” *[1282]**[1282]***

Açıklama:

Medine'de hurmaların çoğu siyahtır. Suyun rengi ise yoktur. Bulunugu kaba göre renk alır. Ona siyah denilmesinin sebebi, ya onların su kaplarının çoğunun siyah renkte olması yada tağlib yoluyladır. Yani kuru hurmanın siyahlık vasfının suya da verilmesi ve böylece hurmanın suya galip kılınmasıdır.

2676- Simâk tan rivayet edilmiştir: “Nu'manb.Besîr'i:
“Sîzler istediğiniz kadar yiyecek ve içecek içinde değil misiniz? Doğrusu ben, Peygamberimiz (s.a.v.)'i karnım doyuracak kadar kötü hurma bulamadığını gördüm” derken işittim. [1283][1283]

2677- Simâk b. Harb'ten rivayet edilmiştir:
“Nu'man b. Beşîr'i şöyle hutbe verirken işittim: Ömer, insanların dünyadan elde ettiklerini anıp:
“Doğrusu ben, Resulullah (s.a.v.)'i bütün gün kıvranıyor, karnını doyuracak kötü hurma bulamıyorken gördüm” dedi.[1284][1284]

2678- Ebu Abdurrahman el-Hubulî'den rivayet edilmiştir: “Abdullah İbn Amr İbnu'l-Âs'tan dinledim. Bir adam, Abdullah'tan bir şey isteyip:
“Biz, Muhacirlerin fakirlerinden değil miyiz?” dedi. Abdullah, ona:
“Senin kendisine sığınacağın bir hanımın var mı?” diye sordu. Adam:
“Evet, vardır” dedi. Abdullah:
“İçinde oturmakta olduğun bir evin var mı?” diye sordu. Adam;
“Evet, vardır” dedi. Abdullah:
“Öyleyse sen zenginlerdensin” dedi. Adam:
“Ama benim bir hizmetçim varî” dedi. Abdullah:
“O halde sen hükümdarlardansın!” dedi. [1285][1285]

1- Kendilerine Zulmedenlerin Meskenlerine Ağlayarak Girmek

2679- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Biz, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Semud kavminin meskenleri olan Hıcr'a uğramıştık. Resuluüah (s.a.v.), bize:
“Ağlayıcılarınız olmanız hariç, onlara isabet eden azabın benzerinin size isabet etmesinden sakınmak için kendi nefislerine zulmetmiş olan kimselerin meskenlerine girmeyiniz” buyurdu.[1286][1286]

2680- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“İnsanlar, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Semud kavminin arazisi olan Hıcr'da konaklamışlardı. Dolayısıyla oranın kuyularından su aldılar ve bu sularla hamur yoğurdular. Resulullah (s.a.v.), onlara; aldıkları suları dökmelerini ve hamurları da ancak develere yedirmelerini emretti.
Resulullah (s.a.v.), sahabilere; vaktiyle Salih Peygamber'in dişi devesinin su içmek üzere gelmekte olduğu kuyudan su almalarını emretti. [1287][1287]

Açıklama:

Hicr, Medine ile Şam arasında bulunan bir vadinin ismidir. Burası Salih (a.s)'ın kavmi olan Semud'un yerleşim merkezi idi. Allah bu kavmi burada helak ettiği için Peygamber (s.a.v.) bu kötü kimselere ait diyarın bizzat kendilerinin kullandıkları kuyularından su içilmemesini ve yemeklerde kullanılmamasını, sadece Salih (a.s)'ın dişi devesinin su içtiği yerden su almalarını, emretmiştir.
Resulullah (s.a.v.), Tebük seferine giderken buradan geçmiş ve Allah'ın gazabına uğrayarak helak olmuş olan bu kavmin memleketine ancak ağlayarak girmelerine izin vermiştir. Resulullah (s.a.v.) ümmetinin de bu yere girerlerse bir musibete uğrayaması endişesinden dolayı oraya girmelerini yasaklamış, mutlaka girmek gerekiyorsa ağlamalarını emretmiştir. Bunun sebebi de, ağlamanın düşünüp ibret almayı gerektirmesidir.

2- Dul Kadına, Yoksul Kimseye Ve Yetime İyilik Etmek

2681- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Dul kadınlara ve yoksullara nafaka sağlamak için çalışan bir kimse, Allah yolunda cihad eden mücahid gibidir yada zinde bir şekilde gece namazı kılan gibi ve iftar etmeksizin oruç tutan kimse gibidir.” [1288][1288]

2682- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.):
“Yetimin işlerine bakan kimse; ister yetimin akrabasından olsun ve ister yabancılardan olsun, benim ile o kimse, cennette şu iki parmak gibi bulunacağız” buyurdu.
Hadisin ravisi Mâlik:
“Şehadet parmağı ve orta parmağıyla bu duruma işaret etmiştir.” [1289][1289]

3- Mescit Yapmanın Fazileti

2683- Ubeydullah el-Havlânî'den rivayet edilmiştir:
“Ubeydullah, Osman b. Affân'm, Resulullah (s.a.v.)'in mescidini yeniden inşa ettiği zaman halkın (itiraz mahiyetindeki) dedikodusu üzerine onun şöyle dediğini işitmiştir:
“Siz gerçekten çok konuştunuz! Halbuki ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Her kim Allah'ın rızasını isteyerek bir mescit bina ederse Yüce Allah da ona cennette onun bir benzerini bina eder” buyururken işittim. [1290][1290]

4- Yoksullara Sadaka Vermek

2684- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Bir ara bir adam, çöl bir yerde iken bulutun içinden:
“Filanca kimsenin bahçesini sula!” diye bir ses işitmiş. Daha sonra o bulut, gidip suyunu bir kara taşlık içerisine boşalttı. Derken oradaki su yollarından, bu suyun hepsini alabilen büyükçe bir kanal meydana geldi. O kimse, bu su yolunu takip edip yürüdü. Nihayet bahçesinde dikilen bir adamla karşılaştı. O kimse, bahçesine gelen suyu bel küreğiyle çeviriyor. Gelen kimse, bahçedeki adama:
“Ey Allah'ın kulu! Senin ismin nedir?” diye sordu. Bahçedeki adam, diğerinin buluttan işitmiş olduğu isimle:
“Benîm ismim, filancadır!” diye cevap verdi. Sonra da:
“Ey Allah'ın kulu! Sen benim ismimi niçin soruyorsun?” dedi. Bahçeye gelen kimse:
“Ben, şu suyu indiren buluttan: “Filanca kimsenin bahçesini sula!” diye bir ses işittim. O, senin ismini söylüyordu. Bu bahçede ne yapıyorsun?” dedi. Bahçe sahibi:
söylediğin bu şeye gelince; ben bu bahçeden çıkan ürüne bakarım: Onun üçte birini sadaka olarak veririm. Üçte birini de aile halkımla birlikte kendim yerim. Üçte birini de fakirler ve hayvanlar için bahçede bırakırım” dedi.[1291][1291]

5- Amelinde Allah'tan Başkasını Ortak Kılan Kimse

2685- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Yüce Allah:

“Ben, ortakların şirkten en müstağni olanıyım. Her kim bir amel işler, sonra da o amelinde benimle birlikte başkasını ortak eylerse, Ben, o kimseyi ve şirkini terk edip onu ortağıyla baş başa bırakırım!” buyurdu. [1292][1292]

2686- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Her kim amelini işittirirse Allah da onu işittirir. Her kim riya yaparsa Allah onun iç yüzünü meydana çıkarır.” [1293][1293]

2687- Cundub el-Alakî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Her kim (yaptığını) işittirirse Allah o kimseyi İşittirir. Her kim de riya yaparsa Allah da onun içyüzünü ortaya çıkarır.” [1294][1294]

6- Bir Söz Konuşarak Onun Sebebiyle Cehenneme Düşmek

2688- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, o, Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:
“Şüphesiz ki kul, bazen öyle bir söz söyler ki, o söz, kendisini cehennem içerisinde doğu ile batı arasından daha uzak olan bir derinliğe indiriverir.” [1295][1295]

Açıklama:

Hadis, bir söz söyleneceği zaman gelişi güzel değil, o sözün ne anlamlara gelebileceği, insanlar üzerinde etkisinin nasıl olacağı, zararı ve faydasının ne kadar olacağı iyice düşünerek konuşulması gerektiğini anlatmaktadır.

7- İyiliği Emredip Kendisi Yapmayan Kimse ile Kötülükten Men Edip Onu Kendisi Yapan Kimsenin Azabı

2689- Üsâme b. Zeyd (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Üsâme'ye:
“Osman'ın yanma girsen de onunla halk arasındaki fitneleri konuşsan!” denildi. Ben:
“Siz bunları Osman'a söylemeğimi mi zannediyorsunuz. Fakat onunla gizlice konuştuğum şeyleri size duyuracak mıyım? Allah'a yemin ederim ki, ben onunla aramızdaki meseleleri konuştum. Ben onunla ilk açanı ben olmamı istemediğim halk arasında ortaya çıkan fitne üe ilgili işleri gizlice konuştum. Ayrıca ben, Resulullah (s.a.v.)'den işittiğim bir sözden sonra herhangi bir kimse hakkında, -o kimse benim üzerimde emir olduğundan dolayı- bu kimse, insanların en hayırlısıdır” diyemem. Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
“Kıyamet gününde bir adam getirilip cehenneme atılır ve bağırsakları karnından dışarı çıkar. Bunun üzerine o kimse, bağırsakları etrafında değirmen eşeğinin değirmende dönmesi gibi döner. Cehennem halkı, bu kimsenin etrafına toplanırlar. Ona:
Ey filanca kimse! Bu durumun da nedir? Sen bizlere dünyadayken iyiliği emredip kötülükten men eder değil miydin?” derler. O kimse:
“Evet, ben öyle bir kimse idim. Ben size iyiliği emrederdim, fakat kendim iyilik yapmazdım. Sizleri kötülükten men ederdim, fakat kendim kötülük işlerdim” diye cevap verir. [1296][1296]

Açıklama:

Üsame, Hz. Osman'ın samimi dostu olduğu için diğer sahabiler ona Osman'ın yanına girerek halk arasında meydana gelen fitnelerin çözümü için onunla konuşmasını ve ona nasihat etmesini istemektedirler. Üsame ise Hz. Osman'ın yanına girerek bu meseleleri onunla gizlice konuştuğu, dolayısıyla bu konuştuklarını açığa vuramayacağını, konuşulanların ikisi arasında kaldığını belirtmektedir.
Bu hadis, ayrıca devlet İdarecilerine karşı halkın dileklerinin iletilmesi gerektiğini de vurgulamkatadır.

8- İnsanın, İşlediği Günahı Açığa Çıkarmasının Yasak Olması

2690- Ebu Hureyrc (r.a)'tan rivayet edilmiştir: “Resulullah (s.a.v.)'i:
“Açıktan açığa günah işleyenler hariç ümmetimin hepsi Allah tarafından affedilmişür. Açık günahlardan birisi de şudur: Kul, geceleyin günah olan bir amel işler, sonra o kimse Rabbinin o suçu insanların gözünden örtbas ettiği halde sabahlar. Sabah olduğunda kul:
“Ey filanca kimse! Ben dün şöyle şöyle yaptım!” der. Halbuki o kimse, Allah onun işlemiş olduğu günahı örtbas ettiği halde gecelemişti. İşte Rabbi örtbas ettiği halde o kimse geceliyor, sabah olduğunda da Allah'ın örtbas ettiğini açığa çıkarıyor” buyurdu.” [1297][1297]

9- Aksıran Kimseye “Yerhamukellah” Şeklinde Hayr Duada Bulunmak Ve Esnemenin Mekruh Olması

2691- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'in yanında iki kimse aksırdı. Peygamber (s.a.v.), bunlardan birisine hayır dua etti ve diğerine ise hayır dua etmedi. Peygamber (s.a.v.)'in hayır dua etmediği kimse, Peygamber (s.a.v.)'e:
“Filanca kimse aksırdı, ona hayır dua ettin. Ben aks irdi m, fakat bana hayır dua etmedim!” dedi. Peygamber (s.a.v.):
“Muhakkak ki kendisine hayır dua ettiğim kimse, aksırmasının sonunda Allah'a hamd etti!” diye cevap verdi. [1298][1298]

Teşmit:

Aksıran kişi “El-Hamduiillah” dediği zaman onu işiten kimsenin “Yerhamukellah” Allah sana merhamet eyiesin şeklinde hayır dua etmesidir.

2692- Ebu Bürde'den rivayet edilmiştir:
“Babam Ebu Musa el-Eş'arî'nin yanına girmiştim. Kendisi, Fadl b. Abbâs'ın kızının evindeydi. Derken aksırdım. Fakat bana hayır duada bulunmadı. Bu sırada Fadl'ın kızı aksırdı. Ona hayır duada bulundu. Bunun üzerine anneme dönüp bu meseleyi ona anlattım. Ebu Musa, annemin yanına gelince annem ona:
“Senin yanında oğlun aksırmış, fakat ona hayır duada bulunmamışsın. Fadl'ın kızı aksırmış, ona hayır duada bulunmuşsun!” dedi. Bunun üzerine Ebu Musa:
“Gerçekten oğlun aksırdı, fakat Allah'a, hamd etmedi. Dolayısıyla ona hayır duada bulunmadım. Fadl'ın kızı aksırdı, peşisıra Allah'a hamd etti. Dolayısıyla da ona hayır duada bulundum. Çünkü ben, Resulullah (s.a.v.)'i:
“Sizden birisi aksırdığı zaman Allah'a hamd ederse ona hayır duada bulunun. Kim de Allah'a hamd etmezse ona hayır duada bulunmayın!” buyururken işittim” dedi. [1299][1299]

Açıklama:

Burada “Fadi'ın kızı” ile kastedilen, Ümmü Gülsüm'dür. Ebu Musa'nın hanımıdır. Ebu Musa, bu kadınla; Hz. Hasan'dan ayrıldıktan sonra evlenmiştir. Ebu Musa'nın, Ümmü Gülsüm'den “Musa” adında bir oğlu olmuştur.

2693- Seleme İbnu'1-Ekva' (r.a)'tan rivayet edilmiştir.
“Bir kimse, Peygamber (s.a.v.)'in yanında yanında iken aksırdı. Peygamber (s.a.v.), ona:
“Yerhamukellâh” Allah sana merhamet eylesin” diye dua etti. Sonra bir daha aksırdı. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):
“Bu adam, soğuk almıştır!” buyurdu. [1300][1300]

2694- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır
“Esnemek, şeytandır. Sizden birisi esnediği zaman, mümkün olduğu kadar kendisini tutsun.”[1301][1301]

2695- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Sizden birisi namazda esnediği zaman mümkün olduğu kadar kendisini tutsun. Çünkü şeytan girer.” 1302[1302]

10- Konu ile İlgili Çeşitli Hadisler

2696- Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır;
“Melekler nurdan yaratılmıştır. Cinler, alevli bir ateşten yaratılmıştır .Adem ise size anlatılan şeyden yaratılmıştır.” 1303[1303]

Açıklama:

Melekler; latîf, gaybî ve görülmeyen bir varlıklardır. Bunların, duyularla anlaşılan maddi vücutları yoktur. Mahiyet ve hakikatini, Allah'tan başka hiç kimsenin bilemediği, görülmeyen veya tabiat ötesi alemdendirler.
Biyolojik şehvetlerden arındırılmış, nefsî eğilimlerden temizlenmiş, günah ve hatalardan münezzeh olmuşlardır.
Melekİer, insanlar gibi yemez, içmez, uyumaz, erkeklik veya dişilik sıfatları taşımazlar. Kendi kendine kaim ve zatında müstakil farklı bir alemdirler. İnsanın sahip olduğu maddi hallerden hiçbiriyle vasıflanmazlar. İnsan suretinde veya başka maddi suretlerde görülme yada maddi şekillere girme gücüne sahiptirler.
Meleklerin yaratılışı, insanın yaratılışından daha öncedir. Çünkü Allah, meleklere, insanı yaratacağını ve yer yüzünde onu halife yapacağını haber vermiştir. 1304[1304]
Meleklerin itaati fıtrîdir. Kötülükleri terketmeleri de onlara en küçük bir çabayı gerektirmez. Çünkü onlarda şehvet denen bir şey yoktur. İnsan nefisle, arzu ve meyillerle ve şeytanla mücadele eder, itaata katlanır, sevgi ve korkuyla nefsinin ve ruhunun tekamülü için çabalarken, melekler kanın dolaşımı, akciğerin solunumu ve kalbin atışı gibi itaat etmeleri zorunlu ve kendiliğinden olduğuna göre taatta ve isyanı terketmede İnsanlardan hangi üstünlüğü olsun!
Cin kelimesi, sözlükte; gizli ve örtülü varlık, görülmeyen şey anlamına gelmektedir. Terim olarak ise; duyu organlanyla algılanamayan, çeşitli şekillere girebilen, dumansız ateşten yaratılmış, manevi, ruhani ve gizli varlıklara verilen bir addır.
İnsanların cinleri göremeyişi, insanlann gözlerinin cinleri görecek yetenekte yaratılmamış olmasındandır.
Cinler, İnsanlar gibi, akıl ve irade sahibi mükellef ruhani varlıklardır. Yalnız İnsanlar gibi maddi vücutları yoktur. Beşerin duyularından gizlidirler. Gerçek biçimleri ve esas tabiatlarıyla görülmezler. Değişik şekillere girme gücüne sahiptirler.
Cinler alemini tanımaya bizi götüren yol, sadece vahiydir. Kuran ve sahih sünnet; bize cinlerin hangi maddeden yaratıldıklarını, sınıflarını, her sınıfın mahiyetini, (dini konularda) mükellef olup Resulullah (s.a.v.)'den Kur'an dinlediklerini bildirmektedir.
“Andolsun biz insanı, pişmiş “Kuru bir çamur”dan, şekillenmiş “Kara balçıktan” yarattık. Cinleri de, “Daha önce”, “Dumansız ateşten” semûm yarattık” 1305[1305]
Ayetler şu hususlara delalet etmektedir:
1- İnsan başlangıçta topraktan yaratıldı. Sonra suda yoğruldu ve çamur oldu. Sonra kokuşup kararıncaya kadar bekledi. Bu kokuşmuş ve rengi değişmiş çamur kurudu ve dokunulunca çınlayan bir madde haline geldi.
2- Cinler, “Dumansız ateşten” yaratıldılar. Çünkü ayette geçen “Semûm” sözü, ateşin saf alevidir.
3- Cinlerin yaratılışı, insanın yaratılışından öncedir.
Cinler, sınıf sınıftır.
Bazısının; İstikameti, huyu, ve hayır işlemesi tamdır.
Bazısı, bu sınıfın altındadır.
Bazısı da, ahmak ve gafildir.
Bazısı da, kâfirdir. Bunlar, çoğunluğu teşkil etmektedir.
Yüce Allah, Kur'an dinleyen cinlerle ilgili kıssayı şöyle haber vermektedir:
“Bize gelince, bizden iyiler de var ve başka türlü olan da var. Biz çeşitli sınıflara ayrıldık.” 1306[1306]
Yani cinlerden bazısı, salih olma yönünden tamdır. Bazısı da, bunlardan daha az salihtir. Bu nedenle de insanlarda olduğu gibi değişik sınıfları vardır.

İblîs kelimesi, yabancı bir kelime olup Arapça kökenli değildir ve gayri munsanftır,
Bir görüşe göre de; “İblîs” kelimesi, Arapça olup Allah'ın rahmetinden ümitsiz olmak, hayırdan mahrum kılmak anlamındaki “İblâs” kökünden türemiştir. Gayri munsarıf olması da, Özel bir isim olduğu veya Arapça kökenli olmayan isimlere benzediği içindir.
İblis, şeytanların babası ve ilk soylarıdır. Şeytanlar, cinlerden isyan edenlerdir.
Melekler; Allah'ın hayn, saiahı ve kurtuluşu temsil eden askerleri kabul edilirse, İblis ve maiyetindeki şeytanlar da Allah'ın kötülük ve fesadı temsil eden düşmanlarıdır. Çünkü melekler ile şeytanlann amelleri, tamamen birbirine zıt ve değişiktir. Zira meleklerin çalışmaları, ilk planda Allah'a, kulluğa, hayatı geliştirmeye, dünya işlerini düzenlemeye ve kainat düzeni ile ilgili işleri yerine getirmeye yöneliktir. Devamlı ahenk, uyum ve birleştirme için insanın hidayeti için, onu bağışlaması ve kötülüklerden koruması için Allah'a dua ederek çalışırlar.
Şeytanlann çalışmaları ise daima Allah'a karşı isyana, tahribe, dağıtma ve yıkmaya, Allah'ın birleştirmesini emrettiği şeyleri kesmeye ve kesilmesini İstediği şeyleri de birleştirmeye yöneliktir. Yeryüzünde ve alemde meydana gelen her kötülük ve fesatta mutlaka şeytanlann ilgisi ve parmağı vardır.
Şeytan, geçmiş ümmetlere kötü amelleri süslü göstermiş, küfrü ve isyanı güzel kabul ettirmiş, Allah'a isyan etmeye ve peygamberlerini yalanlamaya davet etmişlerdir. Bugün de çalışmaları bundan başka bir şey değildir.
Yüce Allah, Kur'an-i Kerim'de, kötülüğü emreden nefis (Nefs-i Emmâre) ile kınayan nefsi (Nefs-i levvame'yi) sadece birer defa zikretmesine karşılık şeytanı defalarca zikretmiş ve ondan korunmanın gerektiğini değişik şekillerde ifade etmiştir. Bunu da, sadece insanin şeytana karşı sapmamak ve dalalete düşmemek için uyanık olmasını sağlamak amacıyla yapmıştır. Çünkü şeytanın nefis üzerindeki etkisi, mikrobun vücuttaki etkisi gibidir. Mikrop, vücudun zayıflığını fırsat bilir. Onu tahrip edip yok etmek için bu zayıflık anını bekler ve saldırır.
Vücut, mikroba karşı bağışıklık kazanmamışsa mikrobun elinden kurtulamaz. Mikrobu etkisiz hale getiren ve zararlarını yok eden güçlü bakım ve bağışıklık olmadan vücut, mikropların etkilerinden kurtulamaz.
Şeytan da aynen mikrop gibidir. Nefsin zayıflığını ve hastalığını fırsat için bekler. Bu fırsatı ele geçirir geçirmez, ona saldıracak ve bozacaktır. Nefis, şeytanın ve vereceği vesveselerin hakiki giriş kapısı olan hastalıklarından kurtulabilmesi İçin sağlıklı olmak zorundadır.
Şeytanın giriş kapıları olan nefsin hastalıkları, şeytanın önünde bütün kapıları kapaya-bilmesi için kurtulması gereken insanın eksiklikleridir. Bu hastalıklar veya eksikliklerden bazılarını örnek verme mahiyetinde şöyle sıralanabilir: Zayıflık, ümitsizlik, emelsizlik, şımarıklık, aşırı sevme, kendini beğenme, yersiz övünme, zulüm, azgınlık, inkarcılık, nankörlük, acelecilik, başıboşluk, serserilik, cimrilik, açgözlülük, hırs, münakaşa, gösteriş, şüphe, kararsızlık, cehalet, gaflet, düşman olmada katı davranma, aldatma, yalan iddia, sabırsızlık, şikayet ve yakınma, infak etmeme, isyankarlık, İnatçılık, zorbalık, haddi aşma, mala düşkünlük ve dünyaya dört elle sanlma.
Bunlar, nefsin bazı hastalıklarıdır. Bu hastalıklar aracılığıyla şeytan, insanın hayatını altüst etmek ve üstün değerlerinden uzaklaştırmak için müdahale eder.
Bütün bu hastalıklarından kurtulması ve sıhhat ile afiyete kavuşup hak ve hayır ile mutmain olması için yapılacak mücahede yoluyla nefis tedavi edilmeden, şeytanın kovulması ve aldatmasının önlenmesi mümkün değildir.
Nefis bu hastalıklardan kurtulup mutmain olunca, insanın kalbi; Allah'ın zikri, şeytandan sakınma, güç ve kuvvetin Allah ile mümkün olduğunu itiraf etme, gökleri ve yeri ayakta tutan ve yok olmaktan koruyan Allah'a yönelme gibi insanın maneviyatını güçlendiren ve ruhi kalitesini yükselten faziletlerle dolar. Şeytan, bu duruma yükselen insandan artık çekinmeye başlar ve Hz. Ömer olayında olduğu gibi, herhangi bir yolda böyle bir insanla karşılaşmaktan kaçınır.
Denilebilir ki:
“Kötülüğü telkin eden, Allah'a düşman olmaya ve öğretilerine muhalefet etmeye çağıran İblis'i Allah niçin yarattı?”
Bazı alimler, bu soruya şöyle cevap vermeye çalışmışlardır:
İblis'in yaratılışı, kullara, Allah'ın zıt şeyleri yaratabileceğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla varlıkların en kötüsü ve her kötülüğün sebebi olan bu varlığın yaratılması, varlıkların en şereflisi, en temizi, en nezihi ve her iyiliğin sebebi olan Cebrail meleğin yaratılışına karşılık sayılabilir. Çünkü yüce Allah, onu da yaratabilir ve bunu da yaratabilir.

Nitekim gece ve gündüzün, hastalık ile ilacın, hayat ile ölümün, güzel ile çirkinin ve hayır ile şerrin yaratılması da yüce Allah'ın kudretini, İzzetini, hakimiyet ve malikiyetini gösteren en büyük delildir.
Görüldüğü üzere Allah bu zıt şeyleri yaratmış, birini diğerine karşılık yapmış, tasarruf ve idaresi altına almıştır. Alemde bunlardan herhangi birinin tamamen yok olması; yüce hikmetini, kamil tasarrufunu ve mülkünün idaresini sekteye uğratır.
Iblis'in yaratılış hikmetlerinden biri de; Allah'ın, "Kahhâr" olma ile ilgiü isimlerine ait izlerin ortaya çıkmasıdır: Kahhâr, Muntekim, Adi, Dârr, Şedîdu'I-ikâb, Serîu'l-hisâb, zu'l-Batşi'ş-Şedîd, Hâfıd, Rafı, Muiz, Muzill gibi. Bütün bu isimler ve fiiller, muhatabı bulunması gereken kemal özelliklerdir. Dolayısıyla insaniar ve cinler de, melekler gibi olsaydı bu isimlerin eserleri ortaya çıkmazdı.
Iblis'in yaratılış hikmetlerinden birisi de; yüce Allah'ın koruma, bağışlama, mağfiret, örtme, kullanndan dilediği kişi için hakkından vazgeçme gibi isimlerine ait izlerin ortaya çıkmasıdır. Bu şeylerin izlerinin ortaya çıkmasına imkan tanıyan hoşlanmadığı sebepleri yaratmamış olsaydı bütün bu hikmet ve faydalar gereksiz olurdu. Nitekim Resulullah (s.a.v.), buna, şu sözleriyle işaret etmektedir:
"Günah işlemeseydiniz Allah sizi yok eder ve yerinize günah işleyip istiğfar eden ve Allah'ın bağışlamasına mazhar olan başka bir kavim getirirdi." [1307][1307]
Iblis'in yaratılış hikmetlerinden birisi de; Allah'ın "Hikmet" ve "Ma'rifet" isimlerine ait izlerin ortaya çıkmasıdır. Yüce Allah, eşyayı yerli yerine oturtan ve en layık yerine yerleştiren "Hâbir" ve "Hâkim"dir. Eşyayı, yerinin dışına koymaz. İlmi'nin kemali ve hikmetinin sonsuzluğu nereye konulmasını gerektiriyorsa oraya yerleştirir.
Risaletini nereye vereceğini, bu görevi kimin yüklenmeye ehil olduğunu, yaptığına karşı şükredeceğini ve bu göreve elverişli olmayanları en iyi bilen O'dur.
Hoşa gitmeyen sebeplerin yokluğunu kararlaştirsaydi bir çok hikmetler işlemez olur ve sayısız yararlar yok olurdu. Taşıdıklan kötülükten dolayı bu sebepler gerçekleştirilmeseydi, onların kapsadıklan ve taşıdıkları kötülükten dolayı büyük olan hayırlar yok olurdu. Güneş, yağmur ve rüzgar gibi. Bunlardan meydana gelen yararlar, yine bunlardan meydana gelen zararla mukayese edilemeyecek kadar büyüktür.
İblis'in yaratılış hikmetlerinden birisi de; değişik taat şekilleridir. İblis yaratılmamış olsaydı bu taatlar da olmazdı. Örneğin, Cihad taatı, en sevimli taatlardandır. Bütün insanlar mü'min olsaydı bu taat meydana gelmezdi. Bunun devamı veya şekillerinden biri olan Allah için sevmek ve onun için buğz etmek taati, iyiliği emretmek ve kötülükten men etmek, çirkin arzulara muhalefet ve Allah sevgisini tercih etme, tevbe, istiğfar, sabır, düşmandan korunma, eziyet ve kötülüğünden saklanma gibi insan aklının İdrakinden aciz kaldığı sayısız hikmet ve taat şekilleri ortaya çıkmazdı. [1308][1308]
M. Ali Sabuni, İblis'in meleklerden olup olmadığı konusunda şu bilgilere yer verir:
"İblis ile ilgili ayeti kerimelerin dış görünüşü "İstisna" edatı sebebiyle iblisin meleklerden olduğuna İşaret etmektedir. Mesela bununla ilgili olarak Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"İblis müstesna meleklerin hepsi Adem'esecde ettiler"* [1309][1309]
Bazı alimler -ayetin dış görünüşünü sözünde bulunduracak- bu görüşü ileri sürerek şöyle derler:
"Eğer iblis meleklerden olmasaydı, melekler gibi Hz. Adem'e secde etmekle mükellef tutulmazdı"
Bu görüşü savunan alemlerin dayandıklan delil, ayeti kerimede geçen istisna edatıdır. Fakat alimlerden tahkikçi olanlara göre; iblis, meleklerden değildir. Onlar, bu konuda kısaca aşağıda gelen şu delilleri ileri sürmüşlerdir.

1- Delil:

Eğer İblis meleklerden olsaydı, Allah'ın emrine isyan etmezdi. Çünkü melekler, Allah'ın emrine karşı isyan edemezler.
Nitekim Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de bununla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:
"Melekler, Allah'ın kendilerine emrettiği emirlere isyan etmezler ve kendilerine emredilenleri yerine getirirler." [1310][1310]

2- Delil:

Melekler, nurdan yaratılmışlardır. İblis ise ateşten yaratılmıştır.
a- İblis, Kur'an'ın açık ifadesiyle kendisi hakkında şöyle demektedir:

“Beni ateşten onu çamurdan yarattın yani ateş, çamura göre üstün olduğundan dolayı ben ondan daha üstünüm”
Buna göre eğer iblis meleklerden olsaydı, “Beni nurdan, Adem'i de çamurdan yarattın” derdi.
b- Sahîh bir hadisi şerifte Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Melekler nurdan, cinler dumansız alevden, Adem ise sîze vasfedilenden yani topraktan yaratılmıştır” [1311][1311]

3- Delil:

Meleklerde erkeklik ve dişilik söz konusu değildir. Çünkü onlar için nesil ve soyda yoktur. Onlar sadece şanı yüce olan Allah'ın yarattığı eşsiz ve mükemmel mahlûklardır. Allah onların varlıklannı başlangıçta evlilik ve üreyip çoğalmanın dışında yaratmıştır.
Halbuki cinler ise insanlar gibi birbirleriyle evlenirler ve bu yol ile üreyip çoğalırlar. Aynı zamanda cinler için nesil ve soyda söz konusudur. Bundan dolayı Yüce Allah, İblis hakkında şöyle buyurmaktadır:
“Ey insanoğulları! Siz beni bırakıp onu yani iblisi ve soyunu mu dost ediniyorsunuz?” [1312][1312]

4- Delil:

İblisin cinlerden olduğunu ve yine onun fasıklık ve sapıklığından dolayı Adem'e secde etmekten kaçındığını gösteren açık nass Kehf Sûresinde şöyle geçmektedir:
“Hani meleklere: “Adem'e secde edin” demiştik. Bunun üzerine iblisten başka meleklerin hepsi Adem'e secde etmişlerdi. İblis ise “Cinlerden” idi.” Adem'e secde etmediğinden dolayı Rabbinin emrinin dışına çıkarak fasıklardan olmuştu” [1313][1313]
Bu açık ve sarih nasslar, cinlerin meleklerden olmadığına bir delil ve kanıt olarak yeter bile! Fazlasına gerek yok!.
Fakat bazı tefsircilerin -birinci görüşü savunanların- te'viline göre; “Meleklerden, “ Cinler” diye adlandırılan bir topluluk kastedilmektedir.
Tefsircilerin bu te'vili, gerçekten ve doğrudan uzaktır. Çünkü kendisine lanet olunmuş İblisin meleklerden değil de cinlerden ve şeytandan olduğuna dair görüş, kalbi ve nefsi mutmain etmekte ve üstelik vicdanı da rahatlatmaktadır. Zira bu görüşe göre; meleklerin birbirleriyle evlenmeleri ve üreyip çoğalmaları söz konusu değildir. İblis ise cinler ve insanlar gibi üreyip çoğalabilmektedir.
Yüce Allah'ın, İblisin nesli ve soyu olduğuna delâlet eden şu sözü de bu görüşü desteklemekte ve kuvvetlendirmektedir:
“Ey insanoğulları! Siz Beni bırakıp onu Yani İblisi ve “Soyunu”mu dost ediniyorsunuz?” [1314][1314]
Buna göre eğer iblis meleklerden olsaydı, onun nesli ve soyu olmazdı. Çünkü meleklerin birbirleriyle evlenmeleri ve bunun sonucunda nesilleri ve soyları yoktur. Bu da, İblisin meleklerden olmadığını gösteren apaçık bir nassür, Bu görüşün aksi ise gerçekten uzaktır. [1315][1315]
Yine M. Ali Sabuni, Hz. Adem (a.s)'ın yaratılış evreleri ile ilgili olarak şöyle der:

1- Toprak Merhalesi:

Hz. Adem (a.s)'ın yaratılışının esası ve gelişiminin ana maddesi topraktır. Şanı Yüce Allah, Hz. Adem (a.s)'ı yaratmak istediğinde meleklerden, çeşitli renklerdeki topraklan yeryüzünün üzerinden toplamalarını emretti. Bunun üzerine melekler Allah'ın emri üzerine istenilen toprakları yeryüzünden topladılar. Meleklerin yeryüzünden topladıkları bu topraklar, Hz. Adem (a.s)'ın yaratılışında esas tutulmuştur.
Yüce Allah'ın şu ayeti buna delâlet etmektedir:
“Sizi topraktan yaratması O'nun varlığının delillerindendir. Sizi topraktan yaratmasının hemen akabinde birer insan olarak yeryüzüne dağıldınız.” [1316][1316]
Sahîh bir hadisi şerifte ise Rasulullah (s.a.v..v) şöyle buyurmaktadır:
“Allah, Adem'i yeryüzünün her tarafından topladığı bir tutam topraktan yaratmıştır. Bu sebeple ademoğulları toplanan o topraklar ölçüsünde bir kısmı beyaz, bir kısmı kırmızı ve siyah, bir kısmı kötü, bir kısmı temiz ve hoş olarak dünyaya gelmiştir.” [1317][1317]

2- Çamur Merhalesi:

Allah, meleklerin yeryüzünde getirdiği bu çeşitli renkteki topraklan bir araya getirip onları suyla karıştırmıştı. İşte Hz. Adem (a.s)'da böylece birbirine tutuşturulmuş yapışık çamurdan oluşmuştur. Yüce Allah'ın şu ayeti buna işaret etmektedir:

"Biz onları birbirine tutuşturulmuş özlü ve yapışkan bir çamurdan yaratmışızdır." 1318[1318]
Hz. Adem (a.s) uzun bir müddet -yaklaşık olarak kırk sene- çamur şeklinde kalmıştır. Hz. Adem (a.s) bu şekilde dururken ona el vb, bir şey ile vurulduğunda ateşte pişene benzeyen bîr ses onda oluşmuştu. İşte ateşte pişenden maksat, salsâl yani kuru çamur lafzıdır.
Yüce Allah bu konuyla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:
"Allah, insanı ateşte pişmiş gibi kuru bir çamurdan yaratmıştır. Cinleri de, yalın bir alevden yaratmıştır." 1319[1319]

3- Yaratılış Merhalesi:

Yüce olan Allah isteği doğrultusunda bu çamur, işitebilen, görebilen, eksiksiz, tam ve normal bir insan halini almıştır. Bundan dolayı Allah, ona kendi ruhundan üflemiş olduğundan ötürü bu insan, en güzel bir şekilde ve en mükemmel bir biçimde büyük bir ahlak ile cömert bir insan konumuna gelmiştir.
Bu merhale, Hz. Adem (a.s)'in yaratılışındaki merhalelerin sonuncusudur. Yine bu merhale, Hz. Adem (a.s)'on son şeklini almasından ötürü "Yaratılış merhalesi" diye de adlandırılmıştır. Hz. Adem (a.s)'ın yaratılış merhalesinde yani ruh üfürüimesinden uzun bir müddet önce -yaklaşık olarak kırk sene- bu merhalede kaldığı bazı rivayetlerde geçmektedir. Belki de "Dehr" yani insan süresindeki ayeti kerime, Hz. Adem (a.s)'ın bu merhalede kaldığı müddete işaret etmektedir ki Yüce Allah'ın bu ayeti şu şekildedir:
"İnsan, yaratılıp bahse değer bir şey olana yani ruh ühırülene kadar, şüphesiz uzun bir müddet yaklaşık kırk sene geçmiş midir?" 1320[1320]

Açıklama:

Ayeti kerimede geçen "İnsan" kelimesinden maksat, Hz. Adem (a.s)'dır. Hz. Adem (a.s)'ın Nesli:
"Hz. Adem (a.s)'ın nesline ve onun dışındaki insanlardan geriye kalanlara gelince, Allah onları türeme ve evlenme yoluyla yaratmıştır. İnsanoğullarınm yaratılmasında Hz. Adem (a.s)'ın geçirdiği merhalelerden farklı merhaleler geçirmişlerdir. İnsanoğullarının yaratılmasında geçen merhaleler şunlardır:
1- Nutfe (damla) merhalesi.
2- Alaka (kan pıhtısı) merhalesi.
3- Mudga (et parçası) merhalesi.
4- Ruh üfürülmesi merhalesi.
Yüce Allah insanoğlunun geçirdiği bu merhaleleri şöyle anlatmaktadır:
"Ey insanlar! Öldükten sonra tekrar Allah tarafından diriltilmekten şüphede iseniz bilin ki, neden yaratıldığınızı size açıklamak için, biz sizi ilk önce topraktan yani Hz. Adem'in yaratılışı sonra nutfeden yani insanoğlunda küçük bir damladan sonra kan pıhtısından yani kanın katılaşmasından sonra da yapısı belli belirsiz bin çiğnem et parçasından yaratmışızdır." 1321[1321]

11- Fare Ve İsrailoğullarından Bir Kavmin Fareye Dönüşmüş Olması

2697- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
"İsrail oğullarından bir ümmet çirkin bir kılığa girdirilmek üzere insanlık tarihinden silinip yok olmuştur. O kavmin ne kötülük işlediği bilinmiyor. Ben bu ümmetin ancak fareye dönüştüğünü zannediyorum. Görmez misiniz, fare, kendisi için önüne deve sütü konulduğunda onu içmez, koyun sütü konulduğunda ise onu içer." 1322[1322]

Açıklama:

Deve eti, İsrail oğullarına haram kılınmıştı. Dolayısıyla İsrail oğulları kesinlikle devenin sütünü de içmezlerdi. Farenin deve sütünü içmemesi de, onları, böyle bir yerde toplayan nokta oluyor. İşte bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) onların fareye dönüştüklerini belirtmiştir.
Zeccâc ve İbnü'l-Arabî gibi bazı alimler, bugün mevcut olan maymun, fare, domuz gibi hayvanların, buna dönüşen ümmetin neslinden olduğunu iddia etmişlerdir. Cumhur ise Ebu Said hadisiyle amel ederek bu tür hayvanların, buna dönüşen hayvanların neslinden olmadıklarını, onların yok olduklarını belirtmişlerdir.

12- Mümin Kimsenin Bir Delikten İki Defa Is1rılmaması

2698- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Mümin, bîr delikten iki defa ısırılmaz.” [1323][1323]

13- Mümin Kimsenin Her İşinin Hayr Olması

2699- Suheyb (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Mümin kimsenin işine şaşarım. Gerçekten onun bütün işleri hayırdır. Bu müminden başka hiç kimse de yoktur. Kendisine bir iyilik isabet ederse verdiği nimetten dolayı Allah'a şükreder. İşte bu, onun için bir hayır olur. Bir sıkıntı isabet ederse buna karşı sabreder. Bu da onun için bir hayır olur.” [1324][1324]

14- İçinde Aşırılık Bulunduğu Ve Övülen Kimse Üzerine Bir Fitne Olmasından Korkulduğu Zaman Övmenin Yasak Olması

2700- Ebu Bekre (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Peygamber (s.a.v.)'in huzurunda bir kimse, birisini medhetti. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.), o adama defalarca:
“Yazıklar olsun sana! Arkadaşını böyle övmekle onun boynunu kestin! Arkadaşını böyle övmekle onun boynunu kestin!” buyurdu. Sonra da:
“Sizden birisi arkadaşını muhakkak surette medh etme durumunda olduğu takdirde:
Filanca kişi görünüşüne göre iyi sanırım. Allah, ona yeterlidir. Ben Allah'a karşı hiç kimseyi görünüşü itibariyle temize çıkaramam. Onu şöyle şöyle zannederim” desin. Fakat bunu da gerçekten o kimseyi bu şekilde biliyorsa öyle söylesin!” buyurdu. [1325][1325]

Açıklama:

Hattâbî'ye göre burada “Meddah” ile kastedilen; halkı övmeyi adet haline getirerek bu yolla kişisel maddi kazanç sağlayan, onları sömüren ve diğer taraftan da onları kibir, gurur ve nefsi beğenme tehlikesine sokan dalkavuklardır. Ama bir kimseyi yaptığı iyi bir fiilden dolayı öven ve bu övgüyle adamı bu tür iyi fiiller işlemeye teşvik etmeyi ve başkalannın da ondan örnek almasını amaçlayan kişi meddah sayılmaz.
Dolayısıyla da dalkavukların yüzüne toprak saçılması emredilmiştir.
“Arkadaşının boynunu vurmaktan” maksat; onu aşırı derecede övmenin onu boğazlamak olduğudur. Yani onu manevi yönden öldürmektir. Çünkü övülen kişi, bu övgüden dolayı kibirlenip mağrur olabilir. Kibir ve gurur ise manevi yönden o kimseyi mahveder.
Görüldüğü üzere kişiyi övmenin yasaklığına dair hadis bulunduğu gibi kişiyi yüzüne karşı övmenin meşruluğu hakkında da çeşitli hadisler vardır. Alimler bu hadislerin arasını şöyle uzlaştırmalardır.
Kişiyi övme hususunda aşırı gitmek yasaklanmıştır. Yine övüldüğünü duyan kişi bundan dolayı kendisini beğenip kibir ve gurura kapılacak karakterde bir kimse ise onu övmek yasaktır. Fakat olgun, takva sahibi olup akıllı ve şuurlu bir mümin için kibirlenme ve gururlanma tehlikesi olmaz. Bu itibarla övüldüğü takdirde kibirlenmesinden endişe duyulmayan böyle bir kimseyi yüzüne karşı bile övmekte bir sakınca yoktur. Tabii övgüde aşırı gitmemek şarttır. Karakteri sağlam kişiyi övmek, eğer onun hayırlı hizmetlere karşı şevkini ve hevesini artırır, çalışma aşkını kamçılar veya başka kimselerin onu örnek almasına vesile olursa bu takdirde onu övmek müstehabtır.

2701- Hemmâm İbnu'l-Haris'ten rivayet edilmiştir:

“Bir kimse, Osman'ı medhetmeye başlamıştı. Bunun üzerine Mıkdâd derhal davranıp dizleri üzerine diz çöktü. Zaten Mıkdâd, iri yapılı bir adamdı. Derken o medh edici kimsenin yüzüne doğru çakıl taşı avuçlayıp atmaya başladı. Osman, Mıkdâd'a:
“Senin bu halin de nedir?” diye sordu. Mıkdâd: Resulullah (s.a.v.):
“Meddah kimseleri gördüğünüz zaman onların yüzlerine toprak saçın!” buyurdu” dedi. [1326][1326]

15- Büyük Olan Kimseye Bir Şeyi Eliyle Uzatıp Vermek

2702- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Rüyada kendimi bir misvakla dişlerimi ovalarken gördüm. Derken benî, biri diğerinden daha yaşlı iki kişi çekti. Ben de misvakı onlardan yaşça küçük olanına uzattım.” Bana:
“Büyüğüne ver!” denildi.
Bunun üzerine ben de misvakı büyük olan kimseye verdim. [1327][1327]

16- Hadisi Söylemede Acele Etmeyip Teenni Etmek Ve İlmi Yazmanın Hükmü

2703- Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Benim ağzımdan Kur'an'dan başka hiçbir şey yazmayın. Kur'an'dan başka bir şey yazmış kimse varsa onu silsin. Ancak yazmaksızın benden dilediğiniz gibi rivayet edin. Bunda hiçbir sakınca yoktur. Herkim bile bile bana yalan söz isnat ederse cehennemdeki yerine hazırlansın.” [1328][1328]

Açıklama:

Hz. Peygamber (s.a.v.), yazılan hadislerin Kur'an'la karıştırılmasından endişe ederek sahabilere hadis yazmalarını ilk önce yasaklamıştı. Bu endişe kalkıp hadislerin Kur'an'la karışmayacağından emin olunca hadis yazılmasına izin vermiştir.

17- Ashâb-ı Uhdûd, Sihirbaz, Rahip Ve Oğlan Çocuğu Kıssası

2704- Suheyb (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Sizden öncekiler arasında bir hükümdar vardı. Bu hükümdarın bir de sihirbazı vardı. Sihirbaz ihtiyarlayınca hükümdara:
“Ben ihtiyarladım. Dolayısıyla bana bir çocuk gönder de, bildiğim sihri ona öğreteyim” dedi.
Bunun üzerine hükümdar, ona sihir öğretebileceği bir çocuk gönderdi. Çocuk, sihirbazın yanma gidip geldiği yolun üzerinde bir rahibe rastladı. Çocuk, o rahibin yanına oturup onun konuşmasını dinledi ve onu çok beğendi. Artık çocuk, sihirbazın yanma giderken rahibe de uğruyor, yanında otururdu. Derken çocuk, sihirbaza geldiğinde sihirbaz onu dövdü. Çocuk bunu rahibe şikâyet etti. Rahib ona:
“Sihirbazdan korktuğun zaman, “Beni ailem salmadı” de! Ailenden korktuğun zaman ise fbeni sihirbaz salmadı” de!” dedi.
Çocuk bu şekilde devam ederken bir gün büyük bir hayvanın üzerine geldi. Bu hayvan, insanları yollarından alıkoymuştu. Kendi kendine:
“Sihirbaz mı daha faziletli, yoksa râhib mi daha faziletli bugün bunu anlayacağım” dedi. Bunun üzerine bir taş alıp:
“Allah’ın! Eğer rahibin işi sana sihirbazın işinden daha sevimli ise, yollarından alıkonulmuş bu insanların işlerine gitmeleri için bu hayvanı öldür” deyip taşı fırlattı ve hayvanı öldürdü. İnsanlar da işlerine gittiler. Daha sonra rahibe gelip bu olayı ona anlattı. Râhib, ona:
“Ey oğulcuğum! Bugün sen benden daha faziletlisin. Senin hâlin gördüğüm bu yüksek dereceye ulaşmıştır. Sen muhakkak imtihan olunacaksın. Eğer imtihan olunursan, benim bulunduğum yeri hiçkimseye söyleme” dedi.
Çocuk körler ile abraşları iyileştiriyor, diğer hastalıklardan İnsanları tedavi ediyordu. Derken hükümdarın yanında bulunanlardan kör olmuş birisi bunu işitti. Bu kimse, birçok hediyeler getirerek ona:
“Eğer beni İyileştirİrsen, şuradaki şeylerin hepsi senin olsun!” dedi. Çocuk:
“Ben hiç bir kimseyi iyileştiremem. Şifâyı ancak Allah verir. Eğer sen Allah'a İman edersen, ben de Allah'a dua ederim. O da sana şifa verir” dedi. Adam Allah'a iman etti. Allah da ona şifasını verdi. Daha

sonra hükümdarın yanma gelerek eskiden oturduğu gibi yanındaki yerine oturdu. Hükümdar, ona:
“Gözlerini sana tekrar kim iade etti?” diye sordu. Adam:
“Rabbim!” diye cevap verdi. Hükümdar:
“Senin benden başka Rabbin var mı?” dedi. O adam:
“Benim Rabbim de, senin Rabbin de Allah'tır” diye cevap verdi. Bunun üzerine hükümdar onu tutuklatıp ona kendisini bu hale getirenin kim olduğunu söyletene kadar işkenceye devam etti. Nihayet o adam, çocuğun yerini söyledi. Çocuğu getirdiler. Hükümdar, ona:
“Ey oğulcuğum! Sihrin, körleri ve abraşları iyileştirecek ve şunu şunu yapacak dereceye ulaşmış” dedi. Çocuk:
“Ben hiç kimseyi iyileştiremem! Şifayı veren ancak Allah'tır” dedi.
Bunun üzerine hükümdar, çocuğu tutuklattı, ona rahibin yerini söyletene kadar işkenceye devam etti. Nihayet çocuk, rahibin yerini söyledi. Rahibi getirdiler. Ona:
“Dininden dön!” denildi. Rahib, dininden dönmeye razı olmadı. Derken hükümdar bir testere istedi ve onu başının ortasına koydu ve başını ikiye yardı. Rahibin başı iki tarafa düştü.
Sonra hükümdarın maiyetinde bulunan adam getirildi. Ona:
“Dininden dön!” denildi. O da, dininden dönmeye razı olmadı. Hemen testereyi başının ortasına koydu ve başını ikiye yardı. Adamın başı iki tarafa düştü.
Sonra çocuk getirildi. Ona da:
“Dîninden dön!” denildi. O da dininden dönmeyi kabul etmedi. Bunun üzerine hükümdar, çocuğu, maiyetinde bulunan bazı kimselere vererek:
“Bunu filân dağa götürün ve onu dağm üzerine çıkarın. Dağın zirvesine ulaştığınız zaman dininden dönerse ne âlâ! Dönmezse onu dağm tepesinden aşağı atın” dedi.
Bunun üzerine çocuğu götürdüler ve dağa çıkardılar. Çocuk:
“Allah’ın! Dilediğin herhangi bir şeyle beni bunlardan kurtar!” diye dua etti. Bunun üzerine dağ şiddetli bir şekilde onları salladı. Sonra da dağdan aşağı düştüler. Derken çocuk yürüyerek hükümdarın yanma geldi. Hükümdar, ona:
“Arkadaşların sana ne yaptı?” diye sordu. Çocuk:
“Allah beni onlardan kurtardı” dedi.
Hükümdar onu yine maiyetinde bulunan birkaç kişiye vererek:
“Bunu götürün, bir gemiye yükleyerek denizin ortasına varın. Eğer dininden dönerse ne âlâ! Aksi takdirde onu denize atın!” dedi.
Bunun üzerine onlar çocuğu götürdüler. Kıyıdan iyice açıldıkları zaman çocuk yine:
“Allah’ın! Dilediğin herhangi bir şeyle beni bunlardan kurtar!” diye dua etti. Hemen gemileri alabora olarak onlar suda boğuldular.
Çocuk yine yürüyerek hükümdarın yanma geldi. Hükümdar, ona:
“Arkadaşların sana ne yaptı?” diye sordu. Çocuk:
“Allah beni onlardan kurtardı” dedi. Bunun üzerine çocuk, hükümdara:
“Sana emredeceğim şeyi yapmadıkça, sen beni asla öldüremezsin!” dedi. Hükümdar:
“Nedir o?” diye sordu. Çocuk:
“Halkı bir meydanda toplarsın ve beni bir ağaca asarsın. Sonra torbamdan bîr ok al! Bu oku yayın ortasına koy. Sonra da “Bismillâhi Rabbi'1-gulâm” bu çocuğun Rabbi olan Allah'ın adıyla diyerek oku bana at. Bunu yaparsan ancak beni öldürürsün” dedi. Bunun üzerine hükümdar hemen halkı bir meydanda topladı ve çocuğu bir ağaca astı. Sonra torbasından bir ok aldı ve oku yayın ortasına koydu. Sonra da:
“Bismillâhi Rabbi'l-gulâm” bu çocuğun Rabbi olan Allah'ın adıyla” diyerek çocuğa oku fırlattı. Ok çocuğun şakağına isabet etti. Çocuk elini şakağına, okun vurduğu yere koydu ve öldü. Bunun üzerine halk:
“Çocuğun Rabbine iman ettik! Çocuğun Rabbine iman ettik! Çocuğun Rabbine iman ettik!” dediler. Hemen hükümdara gidilerek ona:
“Ne dersin? Allah'a yemin ederim ki, korktuğun şey başına geldi, halk iman etti” denildi. Bunun üzerine hükümdar, yolların başlarına uzun çukurlar/hendekler kazılmasını emretti. Bunun üzerine derhal uzun çukurlar kazıldı, içerisinde ateşler yakıldı ve:
“Kim dininden dönmezse, onu bu ateş çukurlarının içerisine atın!” dedi. Yada hükümdara:
“Sen at!” denildi.
Nihayet hükümdarın askerleri, faaliyete geçip dininden dönmeyen insanları o ateş çukurlarının içerisine atıp yaktılar. Nihayet beraberinde küçük bir çocuğu bulunan bir kadın geldi. Kadın oraya düşmekten irkilip geri çekindi. Bunun üzerine çocuk, annesine:

“Ey anneciğim! Sabret! Çünkü sen hak üzeresin!” dedi. [1329][1329] Ashabı Uhdud, Buruc: 85/4-10 ayetleri arasında anlatılmaktadır. Burada anlatılan olayla ilgili çeşitli rivayetler ileri sürülmüştür. M. Hamdi Yazır konuyla ilgili olarak şöyle der:
“Bunların kimler ve nerelerde olduğuna ve Yemen'de, Necran'da, Irak'ta, Şam'da veya Habeş'te mecusiler veya yahudiler veya bazı krallar tarafından yapıldığına dair birçok rivayet nakledilmiş ise de Kur'ân bunlan belirleme maksadı taşımadığından, sadece nitelikleri ve fiilleriyle zikr olunmuşlardır.
Ebu Hayyan der ki: Müfessirler Ashab-ı Uhdud hakkında on'dan fazla görüş belirtmişlerdir. Her görüşün de bir uzun kıssası vardır. Biz onları bu kitabımıza yazmak istemedik. Hepsinin kapsadığı mânâ şudur: Kâfirlerden bir takım kişiler yerde hendekler açtılar ve bunlarda ateş yaktılar. Müminleri bu ateşlerin karşısına diktiler. Dininden döneni bıraktılar, imanda ısrar edeni yaktılar. Ashab-ı Uhdud müminleri yakanlardır.
Kaffâl de tefsirinde şöyle der: Ashab-ı Uhdud kıssasında değişik rivayetler zikretmişlerdir. Bununla beraber içlerinde sahih denecek derecede bir şey yoktur. Ancak bu rivayetler şu noktada birleşmişlerdir ki müminlerden bir topluluk, kavimlerine karşı yahut kendilerine hakim olan kâfir bir krala muhalefet etmişler, o da bunları içi ateş doîu hendeğe attırmıştır. Ve zannederim ki, demiş, bu olay Kureyşliler arasında meşhur idi. Yüce Allah bunu Resulünün ashabına anlatarak dinleri hakkında karşı karşıya kaldıkları eziyetlere sabır ve tahammül etmeleri gerektiğine dikkat çekmiştir. Çünkü haberlerde meşhur olduğu üzere Kureyş müşrikleri müminlere eziyet ediyorlardı.” [1330][1330]
Mevdudi'de Ashabı Uhdud olayının tarihi yönünü şöyle anlatmaktadır:
“İslâm tarihçilerinin açıklamalan bu olayı sadece tasdik etmekle kalmaz, ayrıca ayrıntılı bir biçimde bilgi de verirler. Yemen ilkin M. 340 Yılında hristiyanlann eline geçti ve M. 378'e kadar hakimiyetleri devam etti. O zaman hristiyan misyonerler Yemen'e geldiler. Bu dönemde zahid, mücahid ve iman sahibi bir hristiyan seyyah olan Faymiyun, Necran'a geldi ve halka putlara tapmaktan vazgeçmeleri için tebliğ etmeye başladı. Bu tebliğ sayesinde Necran halkı hristiyanlığı kabul etti. Necran'ı üç kişi idare ediyordu. Biri o kabilenin başkanlığını, dışişlerini ve askeri işlerini yürüten Seyyid, ikincisi içişlerini yürüten Akib, üçüncüsü dini işleri İdare eden Papaz. Güney Arabistan'da Necran önemli bir stratejik konuma sahipti. Aynı zamanda ticaret ve sanayi merkeziydi. Sunî ipek, deri ve silah sanatları revaçtaydı, ayrıca Yemen cübbesi de meşhurdu. Bundan da anlaşılıyor ki Zûnuvas, sadece dinî endişelerle değil siyasi ve ekonomik nedenlerle Necran'ı işgal etmek için yola çıkmıştı. Necran'ın Seyyidi Harise hakkında bir Süryâni tarihçisi olan Haritas şöyle yazar:
“Zûnuvas onu katletti ve onun iki kızını öldürdükten sonra, kızlarının kanını içmesi için kansi Roma'yı zorladı. Sonra onu da katletti. Papaz Paul'un mezarını kazdırdı ve kemiklerini ateşe attırdı. Ateş dolu hendekler içinde kadınlan, erkekleri, çocuklan, papaz ve rahipleri yaktılar. Toplam 20.000'den 40.000'e kadar insan telef oldu.” Bu olay M. Ekim 523'de vuku buldu. Nihayet M. 525'de Habeşistan Yemen'e saldırarak Zûnuvas'm Himyer saltanatına son verdi. Hüsni Gurap'ta Yemen'de bir bölge yapılan arkeolojik araştırmalar sırasında birtakım levhalar bulunmuş ve bunların üzerindeki yazılardan bu olayları aydınlatıcı bilgiler eide edilmiştir.
M.6. yüzyılda hristiyaniarın çeşitli kitaplarında Ashab-ı Uhdud hadisesi zikredilmiş ve bizzat görenler tarafından ayrıntılı bir biçimde nakledilmiştir. Sahicilerden bazıları anlatma yolunu seçerken, bazıları da bizzat yazmışlardır. Şu üç kitabın yazarı da o dönemde yaşamışlardır.
Birincisi Prokopiyus, ikincisi Cosmos Indcopleustis bu Necaşi'nin Elesboan emri ile o zaman Batlamyus'un Yunanca kitabını tercüme ediyordu. Habeşistan'ın sahil şehri Andolis'te oturuyordu. Üçüncüsü Johannes Mala'dır ve ondan sonra da bir çok tarihçi bu olayı nakletmiştir. Daha sonraları Johannes of Ephesus (öl. 585) yazdığı kitap olan Kanisa Tarihi'nde Necran hristiyanlarının ateşe atılmaları hadisesi hakkında, Simeon'un, Dercila'nin başkanı Abbot von Gabula'ya yazdığı bir mektubu nakleder. Papaz Simeon, bu hadiseyi bizzat görenlerden Yemenli'lerden rivayet etmiştir. Bu mektup ayrıca M. 1881 ve M. 1890'da “Hristiyan Şahidlerinin Hayatı' adlı bir kitapta yayınlanmıştır. Yakubî Patriarch Dionusisus ve Zacharia of Mitylene sûryani lisanında basılan kitaplardan nakletmişîerdir. Yakub Surucî de Necran hristiyanları hakkında bilgi vermiştir. Erreha (Edessa) Papazı Pulus, Necranlı hristiyaniarın katledilmeleri dolayısıyla bir mersiye de yazmış ve bu mersiye günümüze kadar gelmiştir. Süryani lisanında yazılmış kitabın İngilizce tercümesi (Book of the Himyarites) müslüman tarihçilerin açıklamalarını onaylamaktadır. Britİsh Museum'da bu devirle ilgili Habeşistan'dan gelen birtakım vesikalar bulunmaktadır ve bu vesikalar da hadiseyi doğrulamaktadırlar. Filbî, kendi seyahat kitabında (Arabian Hîghlanda) Necranlıların Ashab-ı Uhdud olayının geçtiği yeri hâlâ bildiklerini yazmaktadır. Ummi Hark'ın yanında bir tepe üzerinde bazı resimler de bulunmaktadır. Ayrıca Necran'daki Kabe'nin

yeri de Necran halkı tarafından bilinmektedir. Habeşistan hristiyanları Necran'ı ele geçirdikten sonra buraya Kabe şeklinde bir mabed inşa etmişler ve Mekke'deki Kabe-i Muazzama yerine bunu dinî merkez kılmak istemişlerdir. Buranın papazları başlarına sarık sararlardı. Ayrıca bu mabedi 'Haram' kutsal-çev ilân etmişlerdi. Roma buraya mâlî yardımda bulunuyordu. Mabedin papazları Rasulullah (s.a.v.) ile münazara yapmak için Mekke'ye gelmişlerdir. Bu meşhur münazara Ali İmran: 61'de zikredilmiştir. [1331][1331]

18- Hicret Hadisi

2705- Berâ' İbn Âzib (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ebu Bekr es-Sıddîk, babama geldi. Babam evde idi. Ondan bir semer satın aldı ve babama:
Oğlunu benimle gönder de şunu evime kadar beraber taşıyalım” dedi. Babam da:
“Haydi götür” dedi. Ben de onu yüklendim. Babam da parasını alarak onunla birlikte çıktı. Bu arada babam, Ebu Bekr'e:
“Ey Ebu Bekr, Resulullah (s.a.v.)'le birlikte Mekke'den Medine'ye hicret esnasında geceleyin yürüdüğünüzde ne yaptığınızı bana anlatsana!” dedi. Bunun üzerine Ebu Bekr şöyle dedi:
“Evet, biz bütün gece yürüdük, sonra öğle ortasında sokaklar boşalıp ortalıkta kimse dolaşmadığı zamana kadar yürümeyi sürdürdük, nihayet üzerine henüz güneş gelmemiş uzun bir gölgesi olan kayaya vardık ve orada konakladık. Kayanın yanma vardım. Peygamber (s.a.v.)'in gölgesinde uyuyacağı yeri elimle düzenledim ve üzerine bir kürk serip:
“Ey Allah'ın Resulü! Sen uyu, ben etrafa göz kulak olurum!” dedim. O da uyudu. Etrafa göz kulak olmak için dışarı çıktım. Bir de baktım ki, bir koyun çobanı koyunlarıyla birlikte kayaya doğru geliyor. O da bizim gibi kayanın gölgesinden yararlanmak istiyordu. Hemen karşısına çıkıp:
“Ey delikanlı! Sen kimin çobanısın?” dedim. O da:
“Mekke şehir halkından bir adamın çobanıyım!” dedi. Ben:
“Koyunlarında süt var mı?” dedim. Çoban:
“Evet, var” dedi. Ona:
“Bana sut sağar mısın?” dedim. O da:
“Evet, sağarım!” deyip bir koyun tuttu. Ona:
“Koyunun memesini; kıldan, topraktan ve kirden iyice temizle!” dedim.
Çoban yanındaki çanağa bir miktar süt sağdı. Yanımda su içmesi ve abdest alması için Peygamber (s.a.v.)'e verdiğim bir su tulumu vardı. Peygamber (s.a.v.)'in yanma geldim. Onu uykusundan uyandırmak istemedim. Kendi kendine uyanmasını bekledim. Derken kendisinin uyandığını gördüm. Bu sırada sütün üzerine biraz su döktüm. Ona:
“Ey Allah'ın Resulü! Şu sütü iç!” dedim. Resulullah (s.a.v.)'de onu içti. Ben de onun bu sütü içmesinde n memnun kaldım. Sonra Resulullah (s.a.v.), bana:
“Hareket etme vakti gelmedi mi?” diye sordu. Ben de:
“Evet, geldi” dedim.
Güneş kaydıktan sonra yola çıktık. Biz, sert bir toprak üzerinde iken Sürâka b.
Malik peşimizden geldi. Ben:
“Ey Allah'ın Resulü! Yakalandık!” dedim. Resulullah (s.a.v.), bana:
“Üzülme, Allah bizimledir” [1332][1332] buyurdu. Sonra Süraka'ya beddua etti. Bunun üzerine Süreka'nın atı tökezleyip karnına kadar yere battı. Zannederim Şüreka şöyle demişti:
“Sizin bana beddua ettiğinizi anladım. Siz benim için, Allah'a dua edin, peşinizdeki sizi arayanlan geri çevirmem için Allah sîze yardım etti” dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) ona dua etti, o da düştüğü zor durumdan kurtuldu. Hemen geri döndü ve karşılaştığı herkim var ise ona:
“Ben, sizin namınıza yeteri kadar baktım, hiç kimse görmedim” diyerek geri çevirdi. Böylece bize verdiği sözünü yerine getirdi. [1333][1333]

54. TEFSİR BÖLÜMÜ

Tefsir:

Bir şeyi iyice açıklamak, keşfetmek anlamındadır. Terim olarak ise beşerî takat oranında, Yüce Allah'ın muradına delâlet etmesi yönünden Kur'an-ı Kerim'i inceleyen bir ilimdir.
Konusu, Kur'an ayetleridir.
Gayesi, iki cihanda selamete ve mutluluğa ulaşmak için Allah Teâla'nin kitabını yine O'nun muradına uygun bir şekilde anlamak, anlatmak ve yararlı hükümler çıkarmaya kudret kazanmaktır.

2706- Ebu Hureyre (r.a)'tan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:
“Allah tarafından İsrailoğullarına:
“Kudüs'ün kapısından secde ederek girin ve 'hıtta'/bizi affet deyin” [1334][1334] denildi. Fakat bu hıtta ile ilgili emri değiştirip kıçları üzerinde emekleyerek girdiler. Hıtta yerine “Kılın içinde bir habbe” dediler.” [1335][1335]
Açıklama:

İsrailoğulları Tih çölünde kırk sene kaldıktan sonra Yusa ile oradan çıkıp Allah tarafından Kudüs'e girmeleri sağlanmıştı. Yalnız şehrin kapısından girerken Allah'a bir şükür ifadesi olarak secde halinde eğilerek girmeleri emredilmişti. Bunun için de “Hıtta” bizi affet demeleri istenmişti. Fakat onlar, Allah'ın bu “Hıtta” emrini “Habbe” şeklinde değiştirerek şehre “Habbe” diyerek girmişlerdir. Onlar böyle yapmakla Allah'ın emrine muhalefet etmiş olmaktaydılar. Allah'da onlar veba hastalığıyla cezalandırdı.

2707- Enes b. Mâlik (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Yüce Allah, Resulullah (s.a.v.) üzerine, ölümünden önceye kadar arka arkaya vahiy indirdi. Nihayet Resulullah (s.a.v.) vefat etti. Vahyin en çok olduğu zaman, Resulullah (s.a.v.)'in vefat ettiği günde idi. [1336][1336] (Mekke'nin fethinden sonra Resulullah (s.a.v.)'e heyetlerin gelmesi daha da artmıştı. Onlar geldiklerinde Resulullah (s.a.v.)'e çeşitli hususları soruyorlar, bunun üzerine de ayetler iniyordu. Dolayısıyla bu dönemde daha fazla ayet İnmiş olmaktaydı.

2708- Târik b. Şihâb'tan rivayet edilmiştir: “Yahudiler, Ömer'e:
Şu,
“İşte bugün dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak müslümanlığa razı oldum” [1337][1337] ayeti, biz Yahudiler topluluğu üzerine inse, onun indiği günü bilsek o günü mutlaka bayram yapardık” dediler. Bunun üzerine Ömer:
“Ben o ayetin indirildiği günü, saati ve indirildiği zaman Resulullah (s.a.v.)’in nerede olduğunu gerçekten bilmekteyim. O Müzdelife gecesinde biz Resulullah (s.a.v.)'Ie birlikte “Arafat'ta vakfe yaparken inmiştir” dedi. [1338][1338]

2709- Hz. Aişe (r.anha) dan rivayet edilmiştir:
“Aişe, Yüce Allah'ın;
“Yetim kızlar hakkında adaleti gözetemeyeceğinizden korkarsanız” [1339][1339] ayeti hakkında şöyle der:
“Bu ayet, şunun hakkında inmiştir: Bir erkeğin yanında bir yetim kız olur ve bu erkek, onun velisi ve mirasçısı olur. Kızın malı var, fakat kızın hakkını koruyacak kimsesi yoktur. Velisi, malı için onu başkasıyla evlendirmez. Bu suretle o kıza zarar verir ve ona iyi bakmaz. Bunun üzerine Yüce Allah,
“Yetim kızlar hakkında adaleti gözetemeyeceğinizden korkarsanız o zaman size helal olan kadınlardan ikişer, üçer, dörder nikah edin” [1340][1340] buyurdu.
Yani Yüce Allah burada:
“Size neleri helal kıldığıma bir bak da, zarar verdiğin şu yetim kızı bırak!” demektedir. [1341][1341]

2710- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:
“Âişe, Yüce Allah'ın;
“Fakir ise maruf/meşru bir şekilde yesin” [1342][1342] ayeti hakkında şöyle der:
Bu ayet; yetim kimsenin işlerini gören ve malına bakıp ıslah eden kimsenin fakir olması durumunda yetimin malından maruf/meşru bir şekilde yiyebileceği hakkında indirilmiştir. [1343][1343]

2711- Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivayet edilmiştir:

“Âişe, Yüce Allah'ın;

“Eğer bir kadın, kocasının geçimsizliğinden yada yüz çevirmesinden endişe ederse..” [1344][1344] ayeti hakkında der ki:
Bu ayet; bir adamın nikahında altında bulunup uzun zaman iyi bir geçim süren, sonra adam onu boşamak istediğinde, kadın:
“Beni boşama, tarafımdan her şey sana helal olduğu halde beni nikahında tut!” diyen kadın hakkında indirilmiştir. [1345][1345]

2712- Saîd b. Cübeyr'den rivayet edilmişir:
“Abdurrahman b. Ebza, bana; şu iki ayeti Abdullah İbn Abbâs'a sormamı emretti:
“Her kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası, içerisinde ebedi kalmak şartıyla cehennemdir” [1346][1346] Bu ayeti, Abdullah İbn Abbâs'a sordum. O da:
“Bu ayeti, hiçbir şey nesh etmedi” dedi. Sonra da ona:
“Onlar öyle kimselerdir ki, Allah'la birlikte başka bir ilaha yalvarmazlar ve Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler” [1347][1347] ayetini sordum. Bunun üzerine Abdullah İbn Abbâs:
“Bu ayet, müşrikler hakkında indi” dedi. [1348][1348]

2713- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Yüce Allah'ın şu,
“Onlar öyle kimselerdir ki, Allah'la birlikte başka bir ilaha yalvarmazlar ve Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler. Zina etmezler. Bunları yapan, günahının cezasını bulur. Kıyamet günü azabı kat kat olur ve orada alçaltılmış olarak temelli kalır” [1349][1349] ayeti Mekke'de indi. Bunun üzerine müşrikler:
“Bize İslam'ın ne faydası var? Biz Allah'a şirk koşmuş, Allah'ın haram kıldığı canı öldürmüş ve bütün kötülükleri yapmışız” dediler.
Bunun üzerine Yüce Allah'da,
“Ancak tevbe ve îman edip iyi amel işleyenler başka. Çünkü bunların kötülüklerini Allah İyiliklere çevirir. Ve Allah çok bağışlayan ve merhamet edendir” [1350][1350]
ayetini indirdi. [1351][1351]

2714- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“müslümanlardan bazıları, küçük bir koyun sürüsü içerisinde bir adama rastladılar. Adam, onlara:
“es-Selâmu aleykunı”, Allah'ın selamı üzerine olsun” dedi. Onlar ise bu adamı tutup öldürdüler ve bu küçük sürüyü aldılar.
Bunun üzerine;
“Size selam veren kimseye, sen mümin değilsin demeyin” [1352][1352] ayeti indi.”

2715- Berâ İbn Âzib (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ensar haccedip (Medine'ye) döndükten sonra evlere ancak arka taraflardan girerlerdi. Sonra Ensar'dan bir adam gelip evine kapısından girdi ve bu konuda ona bazı şeyler söylendi. Bunun *üzerine;*
“İyilik, evlerinize arkalarından gelmeniz de değildir.” [1353][1353] ayeti indi. [1354][1354]

1- Yüce Allah'ın *“İman Edenler İçin, Kalplerinin Allah'ın Zikrine Yatışması Zamanı Gelmedi Mi?”* Ayetinin Tefsiri

2716- Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Bizim müslüman olmamız ile Yüce Allah'ın,
“İman edenler için, kalplerinin Allah'ın zikrine yatışması zamanı gelmedi mi?” [1355][1355] ayetiyle bizi azarlaması arasında henüz dört yıl geçmişti. [1356][1356]

2- Yüce Allah'ın *“Mescide Her Girişinizde Zinetinizi Alın”* Ayetinin Tefsiri

2717- Abdullah İbn Abbâs (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Cahiliye doneminds kadın, Beytullah'ı çıplak olduğu halde tavaf edip:
“Kim bana ödünç bir tavaf elbisesi verecek?” derdi. Ödünç aldığı bu tavaf elbisesini, cinsel organının üzerine koyar, sonra da:
“Bugün cinsel organımın bir kısmı yada hepsi görünecek, bugün gözüken şeyleri bir daha göstermeyeceğim!” derdi.
Bunun üzerine;
“Mescide her girişinizde zinetinizi alın” 1357[1357] ayeti indi.1358[1358]

3- Yüce Allah'ın "Cariyelerinizi Fuhşa Zorlamayın" Ayetinin Tefsiri

2718- Câbir (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbn Übeyy İbn Selûl'un “Müseyke” adında bir cariyesi vardı. “Ümeyme” adında bir cariyesi daha vardı. Abdullah İbn Übeyy, bunları zinaya zorlardı. Onlar da bunu Resulullah (s.a.v.)'e şikayet ettiler.
Bunun üzerine Yüce Allah,
“Namuslu kalmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, bilinmelidir ki zorlanmalarından sonra Allah onlar için çok bağışlayıcı ve merhametlidir” 1359[1359] ayetini indirdi. 1360[1360]

4- Yüce Allah'ın *“Taptıkları Putları, Rablerine Daha Yakın Olmak İçin Vesile Edinirler”* Ayetinin Tefsiri

2719- Abdullah b. Mes'ud (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Abdullah İbn Mes'ud,
“Taptıkları putları, Rablerinc daha yakın olmak için vesile edinirler” 1361[1361] ayeti hakkında şöyle der:
İnsanlardan bir topluluk, cinlerden bir cemaata tapıyorlardı. Nihayet cinlerden olan bu topluluk, müslüman oldular. Fakat o insanlar, bu cinlere tapmaya devam ettiler.
Bunun üzerine;
“Taptıkları putları, Rablerine daha yakın olmak için vesile edinirler” 1362[1362] ayeti indi. 1363[1363]

5- Tevbe, Enfal Ve Haşr Surelerinin Mahiyeti Hakkında

2720- Saîd b. Cübeyr'den rivayet edilmiştir: “Abdullah İbn Abbâs'a:
Tevbe suresi ne hakkında indi” diye sordum. O da:
“Tevbe suresi mi? Hayır, o, Fâdıha'dır. Çünkü o sure devamlı bir şekilde “Ve minhum” ve “Minhum” “Onlardan” ve “Onlardan” diye iniyordu. Nihayet insanlar bu surede bizlerden dokunulmadık hiç kimse kalmayıp herkesin bu sure İçerisinde zikrolunacağını zannettiler” dedi. Ona:
“Enfal suresi ne hakkında indi?” dedim. Abdullah İbn Abbâs:
“Bu, Bedir savaşı ve bu savaşla ilgili hükümler hakkında inmiş bir suredir. Bu surede anlatılır” dedi. Ona:
“Haşr suresi ne hakkında indi?” dedim. Abdullah İbn Abbâs:
“Bu sure, Nadr oğulları hakkında indi” dedi. 1364[1364]

6- İçkinin Haram Kılınması

2721- Abdullah İbn Ömer (r.a)'tan rivayet edilmiştir:
“Ömer, Resulullah (s.a.v.)'in minberi üzerinde hutbe okuyup Allah'a hamd etti, övgüde bulundu, sonra da:
“Bundan sonra; dikkat edin ki, içkinin haram kılınması indiği gün olmuştur. İçki beş şeyden olur: Buğdaydan, arpadan, kuru hurmadan, kuru üzümden ve baldan. İçki, aklı örten şeydir. “Üç şey de vardır

ki, ey topluluk! Ben, Resulullah (s.a.v.)'in bunlar hakkında bize bilgi vermiş olmasını dilerdim. Bunlar; dede, kelale ve riba konularından bir konu" dedi. [1365][1365]

Açıklama:

"Dede" kelimesinden maksat; ölen ile arasında kadın bulunmayan dededir. Babanın babası, babanın babasının babası gibi. Dede mirasta dört halde bulunur. Bu hallerden biri de, dedenin, mirasta ölen kimsenin anne-baba bir erkek kardeşleriyle bulunmasıdır. Hadiste kastedilen de, bu halde onun mirastan hissesine düşecek olan pay olması gerekir. Çünkü sahabilerin arasındaki ihtilaf bu durumla ilgilidir.
"Kelale" ise anne baba tarafından dışında olan, yani usul ve furu' silsilesini teşkil eden dikey nesebin dışında kalan yakınlıktır. Sahabe, kelalenîn tanımı üzerinde ihtilafa düşmüştür.
"Riba konularından bir konu" sözüyle kastedilen, Riba-i fadl'dır. Bilindiği üzere Riba-i fadl, eşitsizliğe dayanan değişim demektir. Sahabe bu konuda da ihtilafa düşmüştür. Dolayısıyla Hz. Ömer, bu meselelerin Resulullah (s.a.v.) tarafından çözüme kavuşamamasından yakınmaktadır."

2722- Kays b. Ubâd'den rivayet edilmiştir:
"Ebu Zerr'i,
"Şu iki grup, Rableri hakkında mücadele eden iki hasımdır" [1366][1366] ayeti, Bedir savaşı günü, birbirleriyle savaşa tutuşan Hamza, Ali, Ubeyde b. Haris, Rebia'nın iki oğlu Utbe ile Şeybe ve Velid b. Utbe hakkında inmiştir" diye yemin ederken işittim. [1367][1367]

Açıklama:

Ayetteki iki hasımdan maksat, iki fırkadır. Hadiste iki tarafın karşılıklı çarpışanlan anlatılmaktadır. müslümanların tarafında Hz. Hamza, Hz. Ali ve Ubeyde b. Haris. Kafirlerin tarafında ise Utbe, Şeybe ve Velid vardır. Hz. Hamza, Şeybe'yi çarpışarak öldürmüştü. Hz. Ali'de Velid'i cenk ederek öldürmüştü. Ubeyde b. Haris'de Utbe ile çarpışmış, fakat yaralanmış, savaştan dönerken bu yaradan dolayı vefat etmişti.

Notlar

[←1]

[1] Bakara: 2/173, Mâide: 5/3.

[←2]

[2] Bakara: 2/173, Mâide: 5/3, En'am: 6/145, Nahl: 16/115.

[←3]

[3] En'am: 6/118.

[←4]

[4] En'am: 6/121.

[←5]

[5] B.k.z. Heyet, İlmihal, T.D.V, 2/48-49.

[←6]

[6] Buhârî, Vudû 33, Büyü 3, Sayd 1, 2, 3, 7, 8, 9; Ebu Dâvud, Sayd 22-23, 2847, 2848, 2849, 2850, 2851; Tirmizî, Sayd 1, 1465, 3, 1467; 4, 1468, 5, 1469, 6, 1470, 7, 1471; Nesâî, Sayd 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 18, 19, 21, 22, 23; İbn Mâce, Sayd 3, 3208; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/258, 380.

[←7]

[7] Buhari, Zebaih 1; Müslim, Sayd 4; Nesaî, Sayd 2; Darimî, Sayd 1; Ahmed b. Hanbel, 4/256, 379.

[←8]

[8] Buhârî, Zebaih 8; Müslim, Sayd 3; Ahmed b. Hanbel, 1/131.

[←9]

[9] B.k.z: N. Yeniel, H. Kayapınar, Sünen-i Ebu Dâvud Terceme ve Şerhi, 11/17.

[←10]

[10] Maide: 5/3.

[←11]

[11] B.k.z: N. Yeniel, H. Kayapınar, Sünen-i Ebu Dâvud Terceme ve Şerhi, 11/17.

[←12]

[12] Buhâri, Sayd 4, 10, 14; Ebu Dâvud, Sayd 22-23, 2852, 2855, 2856, 2857; Tirmizî, Sayd 1, 1464; Nesâî, Sayd 4; İbn Mâce, Sayd 3, 3207; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/193.

[←13]

[13] Ebu Dâvud, Sayd 24-25, 2861; Nesâî, Sayd 20; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/194.

[←14]

[14] Buhârî, Sayd 29, Tıb 57; Ebu Dâvud, Et'irae 32, 3802; Tirmizî, Sayd 11, 1477; Nesâî, Sayd 28; İbn Mâce, Sayd 13, 3232; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/194.

[←15]

[15] Ebu Dâvud, Etime 32, 3803; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/289.

[←16]

[16] Buhâri, Sayd 12, Şirket 1, Meğâzî 65; Ebu Dâvud, Etime 46, 3840; Tirmizî, Sıfâtu'l-Kiyâme 34, 2475; Nesâî, Sayd 35; İbn Mace, Zühd 12, 4159; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/312.

[←17]

[17] Mâide: 5/96.

[←18]

[18] Mâide: 5/96, Fâtır: 35/12.

[←19]

[19] B.k.z. Heyet, İlmihal, T.D.V., 2/41.

[←20]

[20] B.k.z: A. Davudoğlu, Müslim Şerhi, 9/169-170.

[←21]

[21] Buhârî, Meğâzî 65.

[←22]

[22] Buhârî, Farzu'l-Humus 20, Meğazî 38; Nesâî, Sayd 31; İbn Mâce, Zebaih 13, 3192; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/354, 355, 357, 381.

[←23]

[23] Buhârî, Meğâzî 38; Nesâî, Sayd 31; İbn Mâce, Zebaih 13, 3194; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/297.

[←24]

[24] Buhârî, Meğâzî 38.

[←25]

[25] Buhâri, Mezalim 32, Meğâzî 38, Zebaih 14, Edeb 90, Dcavat 19, Diyat 17; İbn Mâce, Zebaih 13, 3195; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/47, 48, 50.

[←26]

[26] Buhârî, Zebâih 27, 28, Meğâzi 38; Ebu Dâvud, Etime 25, 3788, 3789; Tirmizî, Sayd 11, 1478; Nesâî, Sayd 29; İbn Mâce, Zebâih 12, 3191; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/322, 361,385.

[←27]

[27] Buhârî, Zebâih 24, 27, 38; Nesâî, Dahaya 23, 33; İbn Mâce, Zebâih 12, 3190.

[←28]

[28] Ebu Dâvud, Et'ime 25, 3790, 32, 3806, Tirmizî, Sayd 11; Nesâî, Sayd 69-71; İbn Mâce, Zebâih 14.

[←29]

[29] Buhârî, Zebâih 33; Tirmizî, Etime 3, 1790; İbn Mâce, Sayd 16, 3242; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/9, 10, 46, 60, 62, 74, 81.

[←30]

[30] Buhârî, Ahbâru'1-Âhâd 6; İbn Mâce, Mukaddime 3, 26; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/84,137.

[←31]

[31] Buhârî, Et'ime 10; Ebu Dâvud, Eşribe 21, 3730; Tirmizî, Deavat 55, 3455; Nesâî, melu'l-Yevm velu'l, 286, 287; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/220, 225, 284, 332.

[←32]

[32] Buhârî, Hibe 7, Et'ime 8, 16, İt isa m 24; Ebu Dâvud, Et'ime 27, 3793; Nesâî, Sayd 26; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/254, 322, 328, 340, 347.

[←33]

[33] Buhâri, Zebâih 13; Ebu Dâvud, Etime 34, 3812; Tirmizî, Etime 22, 1821, 1822; Nesâî, Sayd 37; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/353, 358, 380.

[←34]

[34] Buhârî, Sayd 10, 32, Hibe 5; Ebu Dâvud, Etime 26, 3791; Tirmizî, Etime 2, 1789; Nesâî, Sayd 25; İbn Mâce, Sayd 17, 3243; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/118, 171, 232, 291.

[←35]

[35] Buhârî, Zebâih 5; Nesâî, Kasame 38; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/86, 5/56.

[←36]

[36] Ebu Dâvud, Edahî 11-12, 2815; Tirmizi, Diyat 14, 1409; Nesâî, Dahaya 22, 26, 27; İbn Mâce, Zebaîh 3, 3170; Dârimî, Edahi 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/124, 125.

[←37]

[37] Buhârî, Zebâih 25; Ebu Dâvud, Edahî 11-12, 2816; Nesâî, Dahaya 41; İbn Mâce, Zebaih 10, 3186; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/117, 171, 180.

[←38]

[38] Nesâî, Dahaya 41; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/274, 280, 285, 340, 345.

[←39]

[39] Buhârî, Zebâih 25; Nesâî, Dahaya 41; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/86, 141.

[←40]

[40] İbn Mâce, Zebaih 10, 3188; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/318, 339.

[←41]

[41] Buhari, İydeyn 23, Zebaih 17, Edahi 12, Eyman 15, Tevhid 13; Nesâî, Dahaya 4, 17; İbn Mâce, Edahi 12, 3152; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/312, 313.

[←42]

[42] Buhari, İydeyn 4, 8, 10, 17, 23, Edâhî 1, 8, 11, 12, Eyman 15; Ebu Dâvud, Edahi 4-5, 2800, 2801; Tirmizî, Edahi 12, 1508; Nesâî, Salatu'I-İydeyn 8, Dahaya 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/281, 287, 297, 303.

[←43]

[43] Buhârî, İydeyn 4.

[←44]

[44] Buhârî, İydeyn 4, 23, Edahi 1, 4, 7, 12; Nesâî, Salaiu'l-İydeyn 30, Dahaya 17, 14; İbn Mâce, Edahi 12, 3151.

[←45]

[45] Ebu Dâvud, Edahi 4-5, 2797; Nesâî, Dahaya 13; İbn Mace, Edahi 7, 3141; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/312, 327.

[←46]

[46] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/294, 324, 348.

[←47]

[47] Buhârî, Vekâle 1, Şerike 12, Edahi 7; Tirmizî, Edahi 7, 1500; Nesâî, Dahaya 13; İbn Mâce, Edahi 7, 3138; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/149.

[←48]

[48] Buhârî, Edâhî 14; Tirmizî, Edahi 2, 1494; Nesâî, Dahaya 14; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/99, 115, 118, 144, 170, 183, 189, 211, 214, 222, 255, 258, 272.

[←49]

[49] Ebu Dâvud, Edahi 3-4, 2792; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/78.

[←50]

[50] Buhârî, Şerike 3, 16, Zebâih 23; Ebu Dâvud, Dahâyâ 9-10, 2821; Tirmizî, Sayd 18, 1491, 19, 1492; Nesaî, Dahâyâ 20, 21, 26; İbn Mâce, Zebâih 5, 3178; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/142, 463, 464.

[←51]

[51] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, İstanbul 1999, 2/50.

[←52]

[52] Buhâri, Edahi 16; Nesâî, Dahaya 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/78, 103, 140, 141, 149.

[←53]

[53] Buhârî, Edâhî 16; Tİrmİzİ, Edahi 13, 1509; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/16, 36, 81.

[←54]

[54] Buhârî, Edâhî 16; Ebu Dâvud, Edahi 9-10, 2812; Nesâî, Dahaya 37; Ahmed b. Hanbel, Müsıled, 6/51.

[←55]

[55] Buhârî, Hac 124; Nesâî, Dahaya 36; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/388.

[←56]

[56] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/85.

[←57]

[57] Buhârî, Edâhî 16.

[←58]

[58] Ebu Dâvud, Eşribe 7, 3698; Nesâî, Cenaiz 100, Dahaya 36.

[←59]

[59] Buhârî, Akîka 3, 4; Ebu Dâvud, Edâhi 19-20, 2831, 2832; Tirmizî, Edâhî 15, 1512; Nesâî, Fera' 1; İbn Mâce, Zebâih 2, 3168; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/229.

[←60]

[60] B.k.z: Zeylaî, Nasbu'r-Râye, 4/208.

[←61]

[61] Ebu Dâvud, Edahi 2-3, 2791; Tirmizî, Edahi 24, 1523; Nesâî, Dahaya 1; İbn Mâce, Edahi 11, 3149, 3150; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/289.

[←62]

[62] Buhârî, Edebii'l-Müfred, 17; Nesâî, Dahaya 34; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/118, 152.

[←63]

[63] Buhari, Büyü 28, Musâkât 13, Meğâzî 12, Farzu'1-Hums 1, Libas 7; Ebu Dâvud, Haraç 19-20, 2986; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/122.

[←64]

[64] Maide: 5/93.

[←65]

[65] Buhârî, Mezalim 21, Tefsiru Sure-i Mâide 10; Ebu Dâvud, Eşribe 1, 3673; Ahtned b. Hanbel, Müsned, 3/227.

[←66]

[66] İbn Hibbân, Sahih, 5380; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 8/308.

[←67]

[67] Ebu Dâvud, Eşribe 3, 3675; Tirmizî, Büyü 59, 1294; İbn Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/119, 180, 260.

[←68]

[68] Tirmizî, Tıb 8, 2046; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/311, 317, 399.

[←69]

[69] Ebu Dâvud, Eşribe 4, 3678; Tirmizî, Eşribe 8, 1875); Nesâî, Eşribe 19; İbn Mâce, Eşribe 5, 3378; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/279, 408, 409, 474, 496, 517, 518, 526.

[←70]

[70] Buhârî, Eşribe 11; Ebu Dâvud, Eşribe 8, 3703; Tirmizî, Eşribe 9, 1876; Nesâı, Eşribe 18; İbn Mâce, Eşribe 11, 3395; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/294, 300, 302, 317, 363, 369.

[←71]

[71] İbnül-Esir, en-Nihâye fî Garîbil-Hadis, 5, 8.

[←72]

[72] Buhârî, Eşribe 5

[←73]

[73] el-Askalâni, Fethûl-Bârî, X, 49

[←74]

[74] Ebû Dâvud, Eşribe4

[←75]
[75] Nesâî, Eşribe48

[←76]

[76] Müslim, Eşribe 79-82; Nesâî, Eşribe 56

[←77]

[77] Nesâî, Eşribe 56; Ebû Dâvud Eşribe 10.

[←78]

[78] B.k.z: Aynî, Binâye fi Şerhi'l-Hidâye, 9/537.

[←79]

[79] Buhârî, Eşribe 4; Nesâî, Eşribe 31; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/110, 165.

[←80]

[80] Buhârî, İman 40; Ebu Dâvud, Eşribe 7, 3692; Tirmizî, İman 5, 2611; Nesâî, İman 25; İbn Mâce, Zühd 18, 4187; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/287, 304, 341.

[←81]

[81] Müslim, Cenâiz 106, Edahi 37, Eşribe 64, 65; Tirmizî, Edahi 6; Nesâî, Cenâiz 100, Dahaya 36, Fera' 2, Eşribe 4; İbn Mâce, Edahi 16; Dârimî, Edahi 6; Muvatta, Dahaya 6-8; Ahmed b. Hanbel, 3/23, 57, 63, 66, 75, 237, 250, 388, 5/76, 350, 355-357, 359, 6/187, 209, 282 hadisiyle nesh edilmiştir.

[←82]

[82] Buhari, Vudû1 71, Eşribe 4; Ebu Dâvud, Eşribe 5, 3682, 3687; Tirmizî, Eşribe 2, 1863, 1866; Nesâî, Eşribe 23; İbn Mâce, Eşribe 9, 3386; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/36, 97, 190, 225,226.

[←83]

[83] Mâide: 5/90, 93.

[←84]

[84] Buhârî, Meğâzî 60, Edeb 80; Nesâî, Eşribe 24; İbn Mâce, Eşribe 9, 3391; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/410, 417.

[←85]

[85] Buhârî, Eşribe 1; Ebu Dâvud, Eşribe 5, 3679; Tirmizî, Eşribe 1, 1862; Nesâî, Eşrîbe 22; İbn Mâce, Eşribe 9, 3387; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/98, 134, 137

[←86]

[86] Buhârî, Eşribe 1; Nesâî, Eşribe 45.

[←87]

[87] Ebu Dâvud, EŞrİbe 10, 3713; Nesâî, Eşribe 56; İbn Mâce, Eşribe 12,3399; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/224, 232, 240, 355.

[←88]

[88] Buhârî, Eşribe 7, 30, Nikah 77.

[←89]

[89] Tirmizî, Şemail, 196; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/247.

[←90]

[90] Buhârî, Menakıb 25, Menâkibu'l-Ensar 45, Fezailu's-Sahabe 2, Lukata İl, Eşribe 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/9, 4/280.

[←91]

[91] Buhârî, Tefsiru Sure-i İsrâ 1, Eşribe 12; Nesâî, Eşribe 41.

[←92]

[92] Buhârî, Eşribe 12; Ebu Dâvud, Eşribe 22, 3734; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/313.

[←93]

[93] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1221; Ebu Dâvud, Cihad 76, 2604; Tirmizî, Et'ime 15, 1812; İbn Mâce, Taharet 30, 360, Eşribe 16, 3410; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/301, 312, 362, 374, 386.

[←94]

[94] Buhârî, Bedul-Halk 11, 15, Eşribe 22; Ebu Dâvud, Eşribe 22, 3731, 3733; Tirmizî, Edeb 74, 2857; Nesâî, Amelu'I-Yevm ve'l-Leyl, 745, 746); Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/319, 362, 388.

[←95]

[95] Buhârî, İstizan 49; İbn Mâce, Edeb 46, 3770; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/399.

[←96]

[96] Ebu Dâvud, Et'ime 15, 3766; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'I-Leyl, 273; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/382, 397.

[←97]

[97] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1096; Ebu Dâvud, Etime 15, 3765; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 178; İbn Mâce, Dua 19, 3887; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/, 346, 383.

[←98]

[98] İbn Mâce, Etime 8, 3268; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/334, 387.

[←99]

[99] Ebu Dâvud, Etime 19, 3776; Tirmizî, Etime 9, 1799; Nesâî, Sünenii'l-Kübrâ, 6746, 6748, 6750; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/8, 33, 106, 146.

[←100]

[100] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/45, 50; Abd b. Humeyd, Müsned, 388.

[←101]

[101] Buhârî, Et'ime 2, 3; Nesâî, Siinenü'l-Kübrâ, 6759; İbn Mâce, Et'ime 8, 3267; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/26.

[←102]

[102] Buhârî, Eşribe 23; Ebu Dâvud, Eşribe 15, 3720; Tirmizî, Eşribe 17, 1890; İbn Mâce, Eşribe 19, 3418; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/6, 67, 69, 93.

[←103]

[103] Tirmizî, Ei'ime 11, 1879; İbn Mâce, Eşribe 22, 3424; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/199, 250, 291; Ebu Yala, Müsned, 2867; Beyhakî, Sünemi'1-Kübra, 7/281-282.

[←104]

[104] Beyhakî, Sünemi 1-Kübrâ, 7/282.

[←105]

[105] Tirmizî, £şrjbe 12, 1883; Ebu Dâvud, Eşribe 13, 3718; İbn Mâce, Eşribe 21, 3423.

[←106]

[106] Ebu Dâvud, Eşribe 13, 3718.

[←107]

[107] B.k.z: Mubarekfûrî, Tuhfetu'l-Ahvezî, 6/5-6.

[←108]

[108] Buhâri, Hac 75, Eşribe 16; Tirmizî, Eşribe 12, 1882; Nesâî, Hacc ; İbn Mâce, Eşribe 21, 3422; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/220, 243, 249, 287, 342, 369, 372.

[←109]

[109] Buhâri, Vudû 18, 19; Ebu Dâvud, Taharet 18, 31; Tirmizî, Taharet 11, 15; Nesâî, Taharet 23, 42; İbn Mâce. Taharet 15, 310; Ahmed b. Hanbel, 5/300.

[←110]

[110] Buhârî, Vudû' 18, Eşribe 25; Ebu Dâvud, Taharet 18, 31; Tirmizî, Eşribe 16, 1889; Nesâî, Taharet 42; İbn Mâce, Eşribe 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/296, 309, 310, 311.

[←111]

[111] Buhârî, Musâkât 1, Mezalim 12, Hibe 12, 23, Eşribe 19; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/333, 338.

[←112]

[112] Buhari, Et'İme 52; Ebu Dâvud, Et'ime 51, 3847; İbn Mace, Et'ime 9, 3269; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/221, 293, 346, 370.

[←113]

[113] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/386.

[←114]

[114] İbn Mâce, Et'ime 13, 3279; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/315.

[←115]

[115] Tirmizi, Et'ime 10, 1801; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/341.

[←116]

[116] B.k.z: M. Sofuoğlu, Müslim Tercemesi, 6/258.

[←117]

[117] Buhârî, Büyü 21, Mezalim 14, Et'İme 34, 57; Tirmizî, Nikah 12, 1099; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 6614; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/396, 4/120, 121.

[←118]

[118] Nesâî, Talak 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/123, 272.

[←119]

[119] İbn Mâce, Zebaih 7, 3180.

[←120]

[120] Buhârî, Cihad 188, Meğâzî 29; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/377.

[←121]

[121] Buhari, Menâkıb 25, Etime 6, Eyman 22; Tirmizî, Menakıb 6, 3630.

[←122]

[122] Buhârî, Büyü 30, Et'ime 4, 36; Ebu Dâvud, Et'ime 21, 3782; Tirmizî, Et'ime 42, 1850.

[←123]

[123] Ebu Dâvud, Eşribe 20, 3729; Tirmizî, Deavat 118, 3576; Nesâî, Amelu 1-Yevm ve'1-Leyl, 292, 293; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/188, 190.

[←124]

[124] Buhârî, Et'ime 39, 45, 47; Ebu Dâvud, Et'ime 44, 3835; Tirmizi, Et'ime 37, 1844; İbn Mâce, Et'ime 37, 3325; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/203.

[←125]

[125] Ebu Dâvud, Et'ime 16, 3771; Tirmizî, Şemail, 142; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/203.

[←126]

[126] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/180.

[←127]

[127] Buhârî, Mezâlim 14, Et'ime 44; Ebu Dâvud, Et'ime 43, 3834; Tirmizî, Efime 16, 1814; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 4/167, 6728, 4/168, 6730; İbn Mâce, Et'ime 41, 3331; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/60, 74, 103.

[←128]

[128] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/105, 179, 188.

[←129]

[129] Buhari, Et'ime 43, Tıb 52; Ebu Dâuud, Tıb 12, 3876; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/168, 177, 181.

[←130]

[130] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/77, 105, 152.

[←131]

[131] Buhârî, Tefsiru Sure-i Bakara 4, Tıb ; Tirmizî, Tıb 22, 2067; İbn Mâce, Tıb 8, 3454; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/187, 188.

[←132]

[132] Buhâri, Enbiya 29, Et'ime 50; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/326.

[←133]

[133] Tirmizî, Et'ime 35, 1840; İbn Mâce, Et'ime 33, 3316.

[←134]

[134] Ebu Dâvud, Et'ime 39, 3821; Tirmizî, Et'ime 35, 1839, 1842; İbn Mâce, Et'ime 33, 3317; Ahmed b. Hanbel, Musned, 3/301, 304, 353, 364, 371, 379, 389, 390, 400.

[←135]

[135] Ahmed b. Hanbel, MüÜsned, 5/416, 417.

[←136]

[136] Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr 10, Tcfciru Sure-i Haşr 6; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 60, 3304.

[←137]

[137] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1008; Tirmizî, İsfi'zan 26, 2719; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 323; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/2, 3, 4.

[←138]

[138] Buhârî, Mevâkitu's-Salat 41, Hibe 28, Menakıb 25, Edeb 87, 88; Ebu Dâvud, Eymatı 11, 3270; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/197, 198.

[←139]

[139] Buhârî, Et'ime 11; Tirmizî, Etime 21, 1820; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/207.

[←140]

[140] Buhârî, Et'ime 12; Tirmizî, Et'ime 20, 1818; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/21, 43, 74, 145.

[←141]

[141] Buhârî, Et'ime 12; Tirmizî, Et'ime 20, 1819; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/375.

[←142]

[142] Buhârî, Menâkıb 23, Et'ime 12; Ebu Dâvud, Et'ime 13, 3763; Tirmizî, Birr 84,2031; İbn Mâce, Et'ime 4, 3259.

[←143]

[143] B.k.z: Akif Ökten, “Zinet”, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←144]

[144] Buhârî, Eşribe 28; Nesâî, Sünemi'I-Kübrâ, 6873; İbn Mace, Eşribe 17, 3413; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/300, 302, 304, 306.

[←145]

[145] Buhari, Cenaiz 2, Mezalim 5, Nikah 71, Eşribe 28, Merda 4, Libas 28, 36, 45, Edeb 124, İstizan 8, Eyman 9; Tirmizî, Libas 26, 1760, Edeb 45, 2809; Nesâî, Cenaiz 53, Eyman 13, Zinet 92; İbn Mâce, Keffarat 12, 2115, Libas 16, 3589; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/284, 287, 299.

[←146]

[146] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, 2/77.

[←147]

[147] B.k.z: Kâmil Miras, Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi, 4/287, 12/108, H. Karaman, Günlük Hayatımızda Helaller ve Haramlar, İz Yay. İst. 2003, s. 49.

[←148]

[148] Buhari, Etime 29, Eşribe 28, Libâs 25; Ebu Dâvud, Eşribe 17, 3723; Tirmizî, Eşribe 10, 1878; Nesâî, Zînet 88; İbn Mâce, Libâs 16, 3590; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/390.

[←149]

[149] B.k.z. H. Hatipoğlu, Sünen-i İbn Mâce Terceme ve Şerhi, 9/167.

[←150]

[150] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, 2/86-88.

[←151]

[151] Buhârî, Cuma 7, Hibe 37; Ebu Dâvud, Salad 212-213, 1076, Libas 7, 4040; Nesâî, Cuma 11; İbn Mâce, Libas 16, 3591; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/20, 40, 103, 146.

[←152]

[152] Ebu Dâvud, Libas 9, 4054; Tirmizî, Edeb 53, 2817; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 9089, 9588; İbn Mâce, Cîhad 21, 2819, Libas 18, 3594; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/26, 6/347, 353, 354, 355.

[←153]

[153] Buhârî, Libâs 25; Ebu Dâvud, Libâs 7, 4042; Tirmizî, Libâs 1, 1721; Nesai, Zînet 93; İbn Mâce, Libas 18, 3593; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/16, 50, 51.

[←154]

[154] B.k.z: Kâmil Miras, Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi, 4/287, 12/108, H. Karaman, Günlük Hayatımızda Helaller ve Haramlar, İz Yay. İst. 2003, s. 49.

[←155]

[155] Nesâî, Zinet 89; Ahıned b. Hanbel, Müsned, 3/383.

[←156]

[156] Bııhârî, Hibe 27, Nafakat 11, Libas 30; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 9567; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/97, 153.

[←157]

[157] Buhârî, Libas 25; İbn Mâce, Libas 16, 3588; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/101, 281.

[←158]

[158] Buhârî, Salat 16, Libas 12; Nesâî, Kıble 19; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/143, 149, 150.

[←159]

[159] Buhârî, Cihâd 91, Libâs 29; Müslim, Libâs 25, 2076; Ebu Dâvud, libâs 10, 4056; Tîrmizî, Ubâs 2, 1722; Nesâî, Zînet 93; İbn Mâce, libâs 17, 3592; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/215.

[←160]

[160] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, 2/77.

[←161]

[161] Nesâî, Zinet 96; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/162, 164, 193. 207.

[←162]

[162] Ebu Dâvud, Libas 8, 4044, 4045, 4046; Tirmizî, Salat 195, 264, Libas 13, 1737; Nesâî, jftitah 97, 151; İbn Mâce, Libas 21, 3602.

[←163]

[163] Buhârî, Libas 18; Ebu Dâvud, Libas 12, 4060; Tirmizî, Libas 45, 1787; Nesâî, Zinet 95; Ahmed b. Hanbel, Müsned. 3/134, 251, 291.

[←164]

[164] Buhârî, Farzu'l-Humus 5, Libas 19; Ebu Dâvud, Libas 5, 4036; Tirmizî, Libas 10, 1733; İbn Mâce, Libas 1, 3551; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/32, 131.

[←165]

[165] Ebu Davud, Libas 5, 4032; Tirmizî, Edeb 49, 2813; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 6/162.

[←166]

[166] Buhâri, Tefsiru Sare-i Tahrim 2; Ebu Dâvud, Libas 42, 4146, 4147; Tirmizî, Libas 27, 1761, Sıfatı-Kıyamet 32, 2469; İbn Mâce, Zühd 11, 4151; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/48, 56, 73, 207, 212.

[←167]

[167] Buhârî, Menâkıb 25, Nikah 62; Ebu Dâvud, Libas 42, 4145; Tirmizî, Edeb 26, 2774; Nesâî, Nikah 83; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/294, 301.

[←168]

[168] Ebu Davud, Libas 42, 4142; Nesâî, Nikah 82; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/324.

[←169]

[169] Bıthârî, Libas 1; Tirmizî, Libas 9, 1731; Nesâî, Zinet 105, 106; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/5, 55, 56, 101 Buhârî, Libas 1; Tirmizî, Libas 9, 1731; Nesâî, Zinet 105, 106; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/5, 55, 56, 101.

[←170]

[170] Buhârî, Libas 5; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2336.

[←171]

[171] Buhârî, Libas 5; Alımed b. Hanbel, Müsned, 2/267, 456, 467.

[←172]

[172] Buhârî, Libas 45; Nesâî, Zinet 78; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/468.

[←173]

[173] Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir, 12175.

[←174]

[←175]

[175] Buhari, Libas 50.

[←176]

[176] Ebu Dâvud, Hatem 1, 4219; Nesâî, Zinet 54; İbn Mace, Libas 39, 3639.

[←177]

[177] Nesâî, Zînet 54.

[←178]

[178] Ebu Dâvud, Hâtem 1, 4220; Nesâî, Zînet 54.

[←179]

[179] Buhârî, İlm 7, Cİhad 101, Libas 50, Ahkam 15; Ebu Dâvud, Hatem 1, 4214, 4215; Tirmizî, İsti'zan 25, 2718; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/168, 170, 180, 198, 223, 275.

[←180]

[180] Buhârî, İlm 7, Libâs 46, 50, 51, 53, 54, 55, Ahkâm 15; Ebu Dâvud, Hâtem 1, 4214, 4215, 4216, 4217, 4221; Tirmizî, İsti'zân 25, 2718, Libâs 14, 1739, 15, 1740, 16, 1745, 17, 1747, 1748; Nesâî, Zînet 48, 52, 79, 80, 82; İbn Mâce, Libâs 39, 3640, 3641; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/161.

[←181]

[181] Bu konudaki delilleri; Ebu Dâvud, Hâtem 4, 4223; Tirmizî, Libâs 43; Nesâî, Zînet 146'dır.

[←182]

[182] Buhârî, Libas 46; Tirmizî, Libâs 14, 1739; Ebu Dâvud, Hâtem 1, 4216; Nesâî, Zînet 48; İbn Mâce, Libas 39, 3641, 41, 3646; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/209.

[←183]

[183] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/267; Abd b. Humeyd, Müsned, 1292, 1358.

[←184]

[184] Buhârî, Libas 28; Ebu Dâvud, Hatem 4, 4225; Tirmizî, Libas 44, 1786; Nesâî, Zinet 122; İbn Mâce, Libas 43, 3648; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/150.

[←185]

[185] Ebu Dâvud, Libas 41, 4133; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/337, 360.

[←186]

[186] Buhârî, Libâs 40; Ebu Dâvud, Libâs 41, 4136; Tirmizî, Libâs 34, 1775; Nesâî, Zînet 118; İbn Mace, Libâs 29, 2617; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/424, 443, 477, 480, 528.

[←187]

[187] Tirmizî, Libâs 36.

[←188]

[188] B.k.z. İbn Kuteybe, Hadis Müdafaası, çev. Hayri Kırbaşoğlu, Kayıhan yayınları, 2. baskı, istanbul 1989 s. 177-178.

[←189]

[189] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 956; Nesâî, Zînet 118; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/424, 480.

[←190]

[190] Ebu Dâvud, Libas 4, 4137; Tirmizî, Edeb 20, 2766; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/222, 293, 297, 299, 327, 349, 357, 362, 367.

[←191]

[191] Ebu Dâvud, Edeb 31, 4865; Tirmizî, Edeb 20, 2767; Nesâî, Zinet 108.

[←192]

[192] Buhârî, Salat 85, İstizan 44; Ebu Dâvud, Edeb 31, 4866; Tirmizî, Edeb 19, 2765; Nesâî, Mesacîd 28; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/38, 39, 40.

[←193]

[193] Buhârî, Libas 33; Ebu Dâvud, Tereccül 8, 4179; Tirmizî, Edeb 51, 2815; Nesâî, Zinet 74; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/101, 187.

[←194]

[194] Ebu Dâvud, Tereccül 18, 4204; Nesâî, Zinet 15; İbn Mâce, Libas 33, 3624; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/316, 322.

[←195]

[195] Buhârî, Libâs 67, Enbiyâ1 50; Ebu Dâvud, Teraccül 18, 4203; Tirmizî, Libâs 20, 1752; Nesâî, Zînet 14; İbn Mâce, Libâs 32, 3621; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/240, 309, 401.

[←196]

[196] B.k.z: Şevkânî, Neylu'l-Evtâr, 1/141.

[←197]

[197] Buhârî, Büyü 40; İbn Mâce, Libas 44, 3651; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/142.

[←198]

[198] Ebu Dâvud, Libas 45, 4157; Nesaî, Sayd 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/330.

[←199]

[199] Buhari, Bed'u'1-Halk 6, 17, Meğazî 11, Libas 88; Tirmizî, Edeb 44, 2804; Nesai, Zinet 112; İbn Mace, Libas 44, 3649; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/28, 29.

[←200]

[200] Buhari, Libas 92, Bed'u'1-Halk 7; Ebu Dâvud, Libas 45, 4153, 4154, 4155; Nesâî, Zinet 112; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/28.

[←201]

[201] Buhâri, Mezâlim 32, Libâs 91, Edeb 75; Ebu Dâvud, Libâs 45, 4153; Tirmizî, Sıfâtul-Kıyâme 32, 2468; Nesâî, Zînet 112; İbn Mâce, Libâs 45, 3653; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/52, 140, 116, 225, 237, 252.

[←202]

[202] Nesâî, Kıble 12, Zinet 112.

[←203]

[203] Buhârî, Libas 89; Nesâî, Zinet 114; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/375, 426.

[←204]

[204] Tahâvî, Şerhu Meâni'1-Âsâr, Kahire 1968, 4/285.

[←205]

[205] B.k.z: Hayreddin Karaman, Günlük Hayatımızda Helaller ve Haramlar, İz yayıncılık, İst. 2003, s. 56-57.

[←206]

[206] Buhâri, Büyü 104; Nesâî, Sünemi'I-Kübrâ, 9785; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/308, 360.

[←207]

[207] Ebu Dâvud, Cihad 46, 2555; Tirmizî, Cihad 25, 1703; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/262, 311, 343, 392, 444, 476, 537.

[←208]

[208] Ebu Dâvud, Cihad 46, 2556; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/366, 372.

[←209]

[209] Buhârî, Cihad 139; Ebu Dâvud, Cihad 45, 2552.

[←210]

[210] Tirmizî, Cihad 30, 1710; Ahmed b. Hsnbel, Müsned, 3/318, 378.

[←211]

[211] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 175; Ebu Dâvud, Cihad 52, 2564; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/323.

[←212]

[212] İbn Hibbân, Sahih, 5623; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 7/35-36.

[←213]

[213] Buhârî, Libas 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/106, 181.

[←214]

[214] Buhârî, Libas 72; Ebu Dâvııd, Tereccül 14, 4193; Nesâî, Zinet 5, 59; İbn Mâce, Libas 38, 3637.

[←215]

[215] Buhârî, İstizan 2, Mezâlim 22; Ebu Dâvud, Edeb 12, 4815; Ahmed b. Hanbel, 3/36, 47.

[←216]

[216] Buhârî, Edeb 85, Libas 83; Nesâî, Zinet 22, 71; İbn Mâce, Nikah 52, 1988; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/111, 345, 346, 353.

[←217]

[217] Buhârî, Nikah 94, Libas 83, İsti'zan 13; Nesâî, Zinet 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/111,228,234.

[←218]

[218] Buhârî, Libas 78; Ebu Dâvııd, Tereccül 5, 4168; Tirmizî, Edeb 33, 2783; Nesâî, Zinei 23, 70, 72; İbn Mâce, Nikah 52, 1987; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/21.

[←219]

[219] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, 2/82.

[←220]

[220] Haşr: 69/7.

[←221]

[221] Buhari, Libâs 82, 84, 85; Ebu Dâvud, Teraccül 5, 4169; Tirmizî, Edeb 33, 2782; Nesâî, Zînct 23, 24, 26; İbn Mâce, Nikâh 52, 1989; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/454.

[←222]

[222] Tirmizî, Libâs 31.

[←223]

[223] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, İstanbul 1999, 2/83-84.

[←224]

[224] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, İstanbul 1999, 2/81-82.

[←225]

[225] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/296, 387.

[←226]

[226] Buhârî, Enbiya 54, Libas 54, 83; Ebu Dâvud, Tereccül 5, 4167; Tirmizî, Edep 32, 2781; Nesâî, Zinet 68; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/95, 97.

[←227]

[227] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/355, 440.

[←228]

[228] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/167.

[←229]

[229] Buhari, Nikah 106; Ebu Dâvud, Edeb 83, 4997; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/345, 346, 353.

[←230]

[230] Buhârî, Menâkıb 20, Edeb 106; Tirmizî, Edeb 68, 2841; İbn Mâce, Edeb 33, 3737; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/114, 121, 169, 189.

[←231]

[231] Ebu Dâvud, Edeb 61, 4949; Tirmizî, Edeb 64, 2834; İbn Mâce, Edeb 30, 3728; Ahmed b. Hanbel, Müsıled, 2/24, 128.

[←232]

[232] Buhârî, Farzu'l-Humus 7, Menakib 20, Edeb 105; Tirmizî, Fiten 64, 2250; İbn Mâce, Edeb 33, 3736; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 3/298, 301, 303, 313, 369, 370, 385.

[←233]

[233] Meryem: 19/28.

[←234]

[234] Tirmizi, Tefsiru'l-Kur'an 20, 3155; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/252.

[←235]

[235] Meryem: 19/27-28.

[←236]

[236] Ebu Dâvud, Edeb 62, 4958, 4959; Tirmizî, Edeb 65, 2836; İbn Mâce, Edeb 31, 3729; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/12.

[←237]

[237] Ebu Dâvud, Edeb 62, 4958; Nesai, AmeJu'l-Yevm ve'1-Leyl, 846; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/7, 10, 21.

[←238]

[238] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 834; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/336, 388.

[←239]

[239] Tirmizî, Edeb 66, 2838; Ebu Dâvud, Edeb 62, 4952.

[←240]

[240] Buhari, Edebü'l-Müfred, 647, 820, 831; Ebu Dâvud, Vitr 24, 1503; Nesaî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 161-163.

[←241]

[241] Buhârî, Edeb 108; İbn Mâce, Edeb 32, 3732; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/430, 459.

[←242]

[242] Buhârî, Edeb 114; Ebu Dâvud, Edeb 70, 4961; Tirmizî, Edeb 65, 2839; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/315.

[←243]

[243] Buhârî, Akika 1, Nikah 94; Ahmed b. Hatibe, Müsned, 3/106; İbn Hibbân, Sahih, 4532.

[←244]

[244] Buhârî, Akika 1, Edeb 109; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/399.

[←245]

[245] Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr 45, Akika 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/347.

[←246]

[246] Buhâri, Deavât 3; İbn Mâce, Taharet 77, 523; İbn Hibbân, Sahih, 1372.

[←247]

[247] Tirmizî, Menakıb 45, 3826; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/93.

[←248]

[248] Buhârî, Edeb 108.

[←249]

[249] Buhârî, Edep 112; Tirmizî, Salat 248, 333, Birr 57, 1989; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 334-336; İbn Mâce, Edeb 24, 3720, 3740; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/119, 171, 190, 212, 270.

[←250]

[250] Ebu Dâvud, Edep 65, 4964; Tirmizî, Edeb 62, 2831; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/285.

[←251]

[251] Buhari, FIten 26; İbn Mâce, Fİten 33, 4073; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/246, 248, 252.

[←252]

[252] Buhârî, İstizan 13; Ebu Dâvud, Edeb 127-128, 5180; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/6.

[←253]

[253] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1073; Ebu Dâvud, Edeb 127-128, 5181, 5183; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/398.

[←254]

[254] Buhârî, İsti'zan 17; Ebu Dâvud, Edeb 127, 128 , 518; Tirmizî, İsti'zan 18 , 2711; Nesâî, Amelu'l-Yevm ve'1-Leyl, 328; İbn Mâce, Edeb 17, 3709; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/298, 320, 363.

[←255]

[255] Buhari, Libas 23, 75, İsti'zan 11, Diyat 23; Tinnizî, İsti'zan 17, 2709; Nesâî, Kasame 45; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/330, 334.

[←256]

[256] Buhârî, İsti'zan 11, Diyât 23; Ebu Dâvud, Edeb 126,127, 5171; Tinnizî, İsti'zan 17, 2708; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/239, 242.

[←257]

[257] Buhari, Diyât 15; Nesâî, Kasame 46; Ahnıed b. Hanbel, Müsned, 2/243, 428.

[←258]

[258] Ebu Dâvud, Nikah 42, 43, 2148; Tirmfzî, Edeb 28, 2776; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/358, 381.

[←259]

[259] Nur: 24/30.

[←260]

[260] Buhari, İsti'zan 4; Ebu Dâvud, Edeb 133, 134 , 5199; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/325, 510.

[←261]

[261] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/30.

[←262]

[262] Buhari, Cenâiz 2; Ebu Dâvud, Edeb 90 , 5030; Tirmizî, Edeb 1 , 2737; Nesâî, Cenâiz 52; İbn Mâce, Cenâiz 1 , 1435; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/540.

[←263]

[263] Ebu Dâvud, Edeb 131-132 , 5196; Tirmizî, İsti'zan 2.

[←264]

[264] Buhârî, İstizan 22; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/99.

[←265]

[265] Buhârî, İsti'zan 22; Ebu Dâvud, Edeb 137-138 , 5206; Tirmizî, Siyer 41 , 1603; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'I-Leyl, 378-380; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/9, 19, 58, 113.

[←266]

[266] Buhâri, İstitâbetu'1'Murteddİn 4; Tirmizî, İsti'zan 12 , 2701; Nesâî, Amelu'l-Yevm ve'l-Leyl, 381-384; İbn Mâce, 3689; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/37, 85, 199.

[←267]

[267] Tirmizî, Siyer 41.

[←268]

[268] Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 381-384.

[←269]

[269] B.k.z: N. Yenel, H, Kayapmar, Sünen-i Ebu Dâvud Terceme ve Şerhi, 16/508-509.

[←270]

[270] Tirmizî, İsti zan 12 , 2700; Ebu Dâvud, Edeb 137-138 , 5205; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/263, 266, 444, 459, 522.

[←271]

[271] Buhârî, İsti'zan 15; Ebu Dâvud, Edeb 135-136 , 5202; Tirmizî, İsti’zan 8 , 2696; Nesâî, Amelu'l-Yevm ve'1-Leyl, 330 , 331; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/131, 169, 183.

[←272]

[272] İbn Mâce, Mukaddime 11, 139; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 157; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/404.

[←273]

[273] Buhari, Vudu'13, Tefsinı Sure-i Ahzâb 13; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/56, 223, 271.

[←274]

[274] B.k.z: Mevdudi, Tefhimu'l-Kur'an, İstanbul 1991, İnsan yayınları, 4/459-460.

[←275]

[275] Abd b. Humeyd, Müsned, 1073.

[←276]

[276] Buhâri, Nikah 111; Tirmizî, Rada' 16 , 1171; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/149, 153.

[←277]

[277] Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 284; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/171, 186, 213.

[←278]

[278] Buhârî, İ'tikaf 8, 11, 12, Farzu'1-Hums 4, BedVİ-Halk 11, Edeb 121, Ahkam 21; Ebu Dâvud, Siyam 70, 2470, 2471, Edeb 81 , 4994; İbn Mâce, Siyam 65 , 1779; Ahmed b. Hanbcl, Müsned. 6/337.

[←279]

[279] Buhârî, İlm 8, Salat 84; Tirmizî, İstizan 29 , 2724; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/219.

[←280]

[280] Bııhârî, Cuma 20 , İstİ'zan 32; Tirmizi, İstizan 9 , 2749; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/16, 22, 32, 45, 102, 121, 124, 126, 149.

[←281]

[281] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/342.

[←282]

[282] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1138; Ebu Dâvud, Edeb 25 , 4853; İbn Mâce, Edep 22 , 3717; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/263, 283, 342, 389, 446, 447, 483, 527, 537.

[←283]

[283] Buhari, Meğâzî 56, Nikâh 113, Libâs 61; Ebu Dâvud, Edeb 53 , 4929; İbn Mâce, Nikah 22 , 1902, Hudud 38 , 2614; Muvatta', Vasiyet 5; Ahmed b. Hatibe, Müsned, 6/290, 318.

[←284]

[284] Ebu Dâvud, Libas 32 , 4105, 4107-4110; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/152.

[←285]

[285] Buhârî, Farzu'1-Hums 19, Nikah 107; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/347.

[←286]

[286] Buhârî, İstizan 45; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/17, 32, 45, 121, 123, 126, 141, 146.

[←287]

[287] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/160.

[←288]

[288] Fethul-Barî, 87/206.

[←289]

[289] Buhari, Tıb 32; Müslim, Selâm 51-52.

[←290]

[290] Buhari, Tıb 39.

[←291]

[291] Buhari, Tıb 33.

[←292]

[292] Buhari, Tıb 37.

[←293]

[293] Buhari, Tıb 17.

[←294]

[294] Müslim, Selam, 63.

[←295]

[295] Ebu Davud, Tıb 17; İbn Mace Tıb, 39; Ahmed b. Hanbel, 1/381.

[←296]

[296] Müslim, Selam 64.

[←297]

[297] İbn Hacer el-Askalanî, Fethul-Barî, X/260.

[←298]

[298] Buhârî, Tıb 17; Müslim, İman 372.

[←299]

[299] Müslim, Selâm 63 B.k.z.: Eymen ed-Dımeşkî, “Rukye maddesi”, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←300]

[300] Elmalılı, a.g.e., VIII, 5305.

[←301]

[301] Nazarın Bilimsel Yönü, Yankı Dergisi, 5-30 Haziran 1983, sayı 635, s. 52.

[←302]

[302] H. Egemen Sarıkaya, S. Birgil, C. Cümbüşel, Telepati, İstanbul 1978 s. 15. Nazann bilimsel açıklaması için bak. Din ve îlim Açısından-Nazar, Yrd.' Doç. Celal Kırca, Diyanet Dergisi, XXII. sayı: 1, 1986.

[←303]

[303] Buhârî, Bed'u'l-Halk 11; İbn Mâce, Tıb 45, 3545; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/50, 57, 63, 96; İbn Ebi Şeybe, Musannef, 8/30-3.

[←304]

[304] B.k.z: “Sihir” maddesi, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←305]

[305] Buhârî, Hibe 28; Ebu Dâvud, Diyat 6 , 4508; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/218.

[←306]

[306] Buhârî, Merda 20, Tıb 38, 40; İbn Mâce, Cenaiz 64, 1619, Tıb 36, 3520; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/44, 45, 109, 114, 157, 127, 131, 278.

[←307]

[307] Buhârî, Meğâzî 83; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 1019, 1020; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/50, 131, 208, 280.

[←308]

[308] Buhârî, Tıb 37; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/30, 54, 61, 190, 208.

[←309]

[309] Buhârî, Tıb 38; Ebu Dâvud, Tib 3895; Nesâî, Amelu'1-Yevm vc'I-Leyl, 1020; İbn Mâce, Tib 36, 3521; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/93.

[←310]

[310] BuhArî, Tıb 35; İbn Mâce, Tıb 33, 3512; Ahmed b. Hanbel. Müsned, 6/63, 138.

[←311]

[311] Tirmizî, Tıb 15, 2056; İbn Mâce, Tıb 34, 3516; Ahmed b. HanbeJ, Müsned, 3/118, 119.

[←312]

[312] Buhârî, Tıb 35; Ebu Ya'lâ, Müsned, 6918; Hâkim Müsiedrek, 4/212; Beyhakî, Sünenu'l-Kübrâ, 9/347-348.

[←313]

[313] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/334, 382.

[←314]

[314] Ebu Dâvud, Tıb 3886.

[←315]

[315] B.k.z. Y. Kardavi, Allah'ın Variığı ve Tevhidin Hakikati, İhtar Yay., istanbul 1997, s. 98-99.

[←316]

[316] Buhari, Tıb 33, 39, İcâre 16, Fezâilu'l-Kur'an 9; Ebu Dâvud, Tıb 19, 3900; Tirmizî, Tıb 20, 2063, 2064; Nesâî, Sünemi'l-Kübrâ, 6/254, 10866, 10867, 6/255, 10868; İbn Mâce, Ticârât 7, 2156; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/83.

[←317]

[317] B.k.z: Said Havva, el-Esas-ı fi't-Tefsir, Şamil Yayınevi, İstanbul 1989, 1/36.

[←318]

[318] Ebu Dâvud, Tıb 3891; Tirmizî, Tıb 29, 2080; İbn Mace, Tıb 36, 3522; Nesâî, Amelu'l-Yevm vc'1-Leyl, 999, 1001; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/21.

[←319]

[319] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/216; Abdurrezzak, Musannef, 2582, 4220; İbn Ebi Şeybe, Musannef, 10/353; Abd b. Humcyd, Müsned, 380.

[←320]

[320] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/335.

[←321]

[321] B.k.z: A. Davudoğlu, Müslim Şerhi, 9/640-641.

[←322]

[322] Buhârî, Tıb 4; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/343.

[←323]

[323] Ebu Dâvud, Libas 32, 4105; İbn Mâce, Tıb 20, 3480; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/350.

[←324]

[324] Ebu Dâvud, Tıb 3864; İbn Mâce, Tıb 24, 3493; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/303, 304, 315.

[←325]

[325] Buhârî, Büyü' 40.

[←326]

[326] Buhârî, İcâre 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/120, 177, 215, 261.

[←327]

[327] Buhârî, Tıb 28, Bed'u'1-Halk 59; Tirmizî, Tıb 24, 2154; Nesâî, Sünenü'I-Kübrâ, 7609; İbn Mâce, Tıb 19 3472; Muvatta, Ayn 16; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/21, 85, 134.

[←328]

[328] Buhârî, Meğâzî 83, Tıb 21, Dİyat 14, Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 7606; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/53.

[←329]

[329] Buhârî, Tib 10, 21, 23, 26; Ebu Dâvud, Tıb 13, 3877; İbn Mâce, Tıb 13, 3462; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/355, 356.

[←330]

[330] B.k.z: Dr. Mahmud Denizkuşları, Kur'an-ı Kerim ve Hadislerde Tıb, Marifet Yayınları, İstanbul 1990, s. 130-132.

[←331]

[331] Buhârî, Tıb 7; İbn Mâce, Tıb 6, 3447.

[←332]

[332] Doç Dr. Sefa Saygılı, Zafer Dergisi/ Mayıs/2000.

[←333]

[333] Buhârî, Etime 24, Tıb 8; Tirmizî, Tıb 3, 2039; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/80, 155.

[←334]

[334] Buhârî, T!b 4, 24; Tirmİzî, Tib 31, 2082.

[←335]

[335] İbn Kayyim, Zadu'1-Mead, 3/74.

[←336]

[336] İbn Kayyim, Zadu'1-Mead, 3/73.

[←337]

[337] Türk Ansiklopedisi. 5/100.

[←338]

[338] Buhârî, Tıb 3.

[←339]

[339] Nahl: 16/68, 69. B.k.z: Dr. M. Denizkuşlan, a.g.e., s. 134-135.

[←340]

[340] Buhârî, Enbiyâ 54; Tirmizî, Cenaiz 66, 1065.

[←341]

[341] B.k.z: Dr. M. Denizkuşları, a.g.e., s. 95-97.

[←342]

[342] Bıihârî, Tıb 30; Ebu Dâvud, Cenaİz 6, 3103; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 7522; Ahmed b Hanbel, Müsned, 1/192.

[←343]

[343] Buhari, Tıb 25; Ebu Dâvud, Tıb 24, 3911; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 7591, 7592.

[←344]

[344] Buhari, Tıb 54.

[←345]

[345] Buharî, Tıb 54.

[←346]

[346] Müslim, Selâm 102.

[←347]

[347] B.k.z: Şamil İslam Ansiklopedisi, Uğursuzluk maddesi.

[←348]

[348] Buhari, Tıb 44 ; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/266, 453, 524.

[←349]

[349] Buhari, Cİhâd 47, Nikah 27, Tıb 43, 54; Müslim, Selâm 115-118, 2225; Ebu Dâvud, Tıb 24, 3922; Tirmizî, Edeb 58, 2824; Nesâî, Hayl 5; İbn Mâce, Nikâh 55, 1995; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/153.

[←350]

[350] Buhârî, Bed'u'l-Halk 6; Edeb 121.

[←351]

[351] el-Mâide. 3/90.

[←352]

[352] Saffet, 37/6-10 B.k.z: Cemil Çiftçi, "Kahin" maddesi, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←353]

[353] Tirmizî, Tefsiru'1-Kur'an 35, 3224.

[←354]

[354] Ahmed b. Hanbel, Mttsned, 4/68, 5/380.

[←355]

[355] Nesâî, Biat 19; İbn Mâce, Tıb 44, 3544; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/389, 390.

[←356]

[356] Buhârî, Bed'ul-Halk 14, 15, Meğâzî 12; Ebu Dâvud, Edeb 161-162, 5252, 5253, 5254, 5255; Tirmizî, Ahkam 2, 1483; İbn Mâce, Tıb 42, 3535; Ahmed b. Hanbel, MÜsned, 2/9, 121, 3/452.

[←357]

[357] Buhari, Cezau's-Sayd 1, Tefsiru Sure-i Mürselât 1, Bed'u'1-Halk 17; Nesâî, Menasik 114; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/378, 428, 456, 458.

[←358]

[358] Buhârî, Bed'u'1-Halk 15, Enbiya 8; Nesâî, Menasik 115; İbn Mâce, Sayd 12, 3228.

[←359]

[359] Ebu Dâvud, Edeb 162-163, 5263; Tirmizi, Ahkam 1, 1482; İbn Mâce, Sayd 12, 3229; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/355.

[←360]

[360] Buhârî, Cihad 153; Ebu Dâvud, Edep 163-164, 5266; Nesâî, Sayd 38; İbn Mâce, Sayd 10, 3225; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/402.

[←361]

[361] Buhari, Enbiya 54

[←362]

[362] B.k.z: Yusuf el-Kardavî, Sünneti Anlamada Yöntem, Rey Yayıncılık, 2. baskı, Kayseri 1993, s. 141.

[←363]

[363] Buhârî, Musakat 5, Mezalim 23, Edeb 27; Ebu Dâvud, Cihad 44, 2550; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/375, 517.

[←364]

[364] Buhâri, Tefsiru Sure-i Câsiye 1, Edeb 101; Ebu Dâvud, Edeb 160-161, 5247, Ahmed b. Hanbd, Müsned, 2/238, 272, 275.

[←365]

[365] Buhârî, Edeb 102; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/272, 491, 499, 509.

[←366]

[366] B.k.z: M. Sofuoğlu, Müslim Tercemesi, 7/115.

[←367]

[367] Buhârî, Itk 17; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 2/316.

[←368]

[368] Buhârî, Edeb 100; Ebu Dâvud, Edeb 76, 4979; Nesaî, Amelu'l-Yevm ve'l-Leyl, 1049, 1050; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/51, 66, 209, 230, 281.

[←369]

[369] Tirmizî, Cenaiz 16, 991, 992; Nesai, Cenaiz 42, Zinet 33; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/31, 47, 87, 88.

[←370]

[370] Ebu Dâvud, Tcreccül 6, 4172; Nesâî, Zİnet 75; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/320.

[←371]

[371] Nesâî, Zinet 38.

[←372]

[372] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 799, 769; Tirmizî, Şemail, 249; Nesâî, Amelu'1-Yevm vc'I-Leyl, 998; İbn Mâce, Edeb 3758; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/388, 389.

[←373]

[373] Buhârî, Menâklbu'I-Ensar 26, Edeb 90, Rİkak 29; Tîrmizî, Edeb 70, 2849; İbn Mâce, Edeb 41, 3757; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/248, 391, 293, 444. 458, 480, 470.

[←374]

[374] Buhari, Edeb 92; Ebu Dâvud, Edeb 87, 5009; Tirmizî, Edeb 71, 2851; İbn Mâce, Edeb 42, 3759, 3760; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/288, 355, 391, 478, 480.

[←375]

[375] Buhârî, Edebü'l-Müfred, (1271); Ebu Dâvud, Edep 56 (4939); İbn Mâce, Edeb 43 (3763); Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/352, 357, 361

[←376]

[376] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V., 2/120

[←377]

[377] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V., 2/118-121; Hayreddin Karaman, Günlük Hayatımızda Helal ve Haramlar, İz Yayıncılık, 17. baskı, İstanbul 2003, s. 132-133; Yusuf el-Kardavî, İslam'da Helal ve Haram, Hilal Yayınlan, İstanbul, tarihsiz, s. 309-310.

[←378]

[378] Saffat: 37/102.

[←379]

[379] Yusuf: 12/40.

[←380]

[380] Yusuf. 12/36, 43.

[←381]

[381] Fetih: 48/27, Saffat: 37/105, İsra: 17/60.

[←382]

[382] B.k.z: Heyet, İlmihal, T.D.V, İstanbul 1999, 2/160-163; Ahmet Arpa, "Rüya", Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←383]

[383] Buhârî, Tıb 39, Ta'bîr 14; Ebu Dâvud, Edeb 88, 5021; Tirmizî, Rü'yâ 5, 2277; Nesâî, SünenÜ'l-Kübrâ, 4/391, 7655, Amelü'1-yevm ve'Leyl, 6/224, 10734-10737; İbn Mâce, Ta'birur Rüya 4, 3909; Ahmed b. Hanbel, 5/296, 304, 305.

[←384]

[384] B.k.z. Ahmet Arpa, “Rüya” maddesi, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←385]

[385] Buhârî, Tabir 26; Ebu Dâvud, Edeb 88, 5019; Tirmizî, Rüya 1, 2270; Nesâî, Amelu'l-Yevm ve'l-Leyl, 910; İbn Mâce, Ta'biru'r-Rü'ya 3, 3906, 9, 3917, 10, 3926; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 2/269, 395, 507.

[←386]

[386] Buhârî, Ta'bir 4; Ebu Dâvud, Edeb 88, 5018; Tİtmİzî, Rü'ya 1, 2271; Ahmed b. Hanbel,Müsned, 3/185, 5/316, 319.

[←387]

[387] Buhârî, Tabir 10; Ebu Dâvud, Edeb 88, 5023; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/261, 411, 425, 472, 5/306.

[←388]

[388] Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 912; İbn Mâce, Ta'biru'r-Rü'ya 5, 3913; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/307, 350, 383.

[←389]

[389] Buhâri, Tabir 11, 47; Ebu Dâvud, Eyman 10, 3267, 3269, Sünnet 8, 4633; İbn Mâce, Ta bıru'r-Rü'ya 10 3918.

[←390]

[390] Ebu Dâvud, Edeb 88, 5025; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/213, 286.

[←391]

[391] Buhârî, Vudû' 74.

[←392]

[392] Buhari, Menâkıb 25, Mcğazî 10, Tabir 39, 44; İbn Mâce, Ta'biru'r-Rü'ya 10, 3921.

[←393]

[393] Buhârî, Menakıb 25, Meğâzî 70, Tevhid 29; Tirmizî, Rü'ya 10, 2293.

[←394]

[394] Buhârî, Ezan 156, Cenâiz 93, Büyü' 24, Cihad 4, Bedu'l-Halk 7, Edeb 69, Teheccüd 12, Enbiya 8, Ta bir 48; Tirmizî, Rü'ya 10, 2294; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/8, 9, 10, 14.

[←395]

[395] Tirmizî, Mcnakıb 1, 3605; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4.

[←396]

[396] Tirmizî, Menakıb 5, 3624; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/89, 95, 105.

[←397]

[397] Ebu Dâvud, Sünnet 4673; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/540.

[←398]

[398] Buhari, Vudû' 32; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/139, 147, 169, 175, 248.

[←399]

[399] B.k.z: Kettânî, Mütevatir Hadisler, Tere. Hanifi AKIN, Karınca Yay., İstanbul 2003, s. 501-502.

[←400]

[400] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/340.

[←401]

[401] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/229; İbn Huzeyme, Sahih, 966; İbn Hibbân, Sahih, 1591.

[←402]

[402] Buhari, Cihad 84, 87, Meğâzî 32.

[←403]

[403] Buhârî, İlm 20; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/399.

[←404]

[404] Buhârî, Rikâk 26, İ'tisam 2.

[←405]

[405] Buhârî, Rikâk 26; Tirmizî, Emsal 7, 2874; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/244.

[←406]

[406] Buhârî, Menâkıb 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/9.

[←407]

[407] Ahzâb: 33/40.

[←408]

[408] Buhârî, Rikâk 53; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/313.

[←409]

[409] Buhârî, Rikâk 53, Fitcn 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/333, 339.

[←410]

[410] Buhârî, Rikâk 53.

[←411]

[411] Buhârî, Rikâk 53.

[←412]

[412] Buhârî, Rikâk 53, Fiten 1.

[←413]

[413] Buhârî, Cenaiz 72, Menakıb 25, Meğazî 17, 27, Rikak 7, 53; Ebu Dâvud, Cenaiz 69-71, 3223, 3224; Nesâî, Cenaiz 61; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/149, 153, 154.

[←414]

[414] Ebu Dâvud, Cenaiz 69-71, 3224.

[←415]

[415] Buhârî, Rikak 53.

[←416]

[416] Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet 15, 2445; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/149.

[←417]

[417] Buhârî, Rikak 53; Ahmet! b. Hanbel, Müsned, 3/140, 281.

[←418]

[418] Buhârî, Meğâzî 18, Libas 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/171, 177.

[←419]

[419] Buhari, Cihâd 24, 54, 82, 165, Edeb 39; Tirmizî, Cihad 14, 1687; İbn Mâce, Cihad 9, 2772.

[←420]

[420] Buhârî, Bed'u 1-Vahy 6, Savm 7, Bed'u'1-Halk 6, Menakıb 13, Fezailu'l-Kur'an 7; Nesâî, Siyam 2; Tirmizî, Şemail, 353; Ahmed b. Hanbel, Müsned 1/230, 288, 326, 363, 366, 373.

[←421]

[421] Buhârî, Edeb 39, Vesaya 25.

[←422]

[422] Buhârî, Diyât 27; Ebu Dâvud, Edeb 1, 4773.

[←423]

[423] Buhârî, Edeb39; Tirmizî, Şemail, 352; Ahmed b. Hanbcl, Müsned 3/307.

[←424]

[424] Ahmed b. Hanbel, Müsned 3/107; İbn Huzeyme, Sahih, 2371.

[←425]

[425] Tirmizî, Zekat 29, 666; Ahmed b. Hanbel, Müsned 3/401, 6/465.

[←426]

[426] Buhâri, Hibe 18, Kefalet 3, Şehadat 28, Farzu'1-Hums 15, Meğâzî 73.

[←427]

[427] Buhârî, Cenâiz 43; Ebu Dâvud, Cenâiz 23-24, 3126.

[←428]

[428] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 376; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/112.

[←429]

[429] Buhârî, Edeb 18; İbn Mâce, Edeb 3, 3665; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/56, 70.

[←430]

[430] Buhârî, Edeb 18; Ebu Dâvud, Edeb 144-145, 5218; Tirmizî, Birr 12, 1911; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/228, 241, 269, 514.

[←431]

[431] Buhari, Edeb 27, Tevhid 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/358.

[←432]

[432] İsrâ: 17/7.

[←433]

[433] Buhari, Menakıb 23, Edeb 72; İbn Mâce, Zühd 17, 4180.

[←434]

[434] Buhârî, Menâkıb 23, Fezailu's-Sahabe 27, Edeb 38, 39; Tirmizî, Birr 47, 1975; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/161, 189, 192.

[←435]

[435] Ebu Davud, Salatu't-Tatavvu' 12, 1294; Tirmizî, Sefer 412, 585, Edeb 70, 2850; Nesâî, Amelul-Yevm ve'1-Leyl, 170; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/86, 88, 91, 105, 107.

[←436]

[436] Buhârî, Edeb 90, 95, 111; Nesâî Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 525; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/186, 227.

[←437]

[437] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/137; Abd b. Humeyd, Müsned, 1274.

[←438]

[438] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/133, 137; Abd b. Humeyd, Müsned, 1273.

[←439]

[439] Ebu Dâvud, Edeb 12, 4819; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/285.

[←440]

[440] Buhari, Menâkib 23, Edeb 80; Ebu Dâvud, Edep 4, 4785; Tirmizî, Şemail, 349; Ahmed b. Hanbel, MÜsned, 6/85, 114, 115, 181, 189, 223, 262.

[←441]

[441] Nevevî, Müslim Şerhi, 15/82.

[←442]

[442] Tirmizî, Şemail, 348; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/31, 206, 229, 281.

[←443]

[443] Taberânî, Mu'cemu'l-Kehîr, 2/1944.

[←444]

[444] Buhari, Menâkıb 23; Tirmizî, Birr 69, 2015; Ahmed b. Hanbel, Müsned 3/22, 227.

[←445]

[445] Buhârî, İsti'zan 41; Ahmed b. Hanbel, Müsned 6/376.

[←446]

[446] Buhârî, Bed'u'l-Vahy 1; Tirmizî, Menakıb 7, 3634; Nesâî, Fezailu'l-Kur'an, 4; Ahnıed b. Hanbel, Müsned, 6/58, 158, 163, 202, 256.

[←447]

[447] b.k.z: Maide: 5/111, En'am: 6/112, 121, Enfal: 8/12, Nahl: 16/68-69, Kasas: 28/7, Fussilet: 41/12, Zilzâl: 99/4-5.

[←448]

[448] Buhâri, Menâkıb 23, Menakıbu'l-Ensar 52, Libas 70; Ebu Dâvud, Tereccül 10, 4188; Tirmizî, Şemail, 30) Nesâî, Zinet 62; İbn Mâce, Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/246, 261, 287, 320.

[←449]

[449] Nevevî, Müslim Şerhi, 15/89.

[←450]

[450] Nevevî,.Müslim Şerhi, 15/89.

[←451]

[451] Buhârî, Menâkıb 13, Libâs 68; Ebu Dâvud, Teraccül 9, 4183, 4185, 4186; Tirmizî, Menâkıb 8, 3635; Nesâî, Zînet 60; İbn Mâce, Libâs 20, 3599; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/282, 295, 203.

[←452]

[452] Buhârî, Libas 68; Tirmizî, Şemail, 27; İbn Mâce, Libas 36, 3634; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/135, 203.

[←453]

[453] Tirmizî, Menakıb 12, 3646; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/86, 88, 103.

[←454]

[454] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 790; Ebu Dâvud, Edeb 30, 4864; Tirmizî, Şemail, 14; Ahmed b. Hanbel, Müsned 5/454.

[←455]

[455] Buhârî, Menâkib 23; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 3/160, 206.

[←456]

[456] Buhârî, Menâkıb 23; Tirmizî, Edeb 60, 2827; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 59; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/307.

[←457]

[457] Tirmizî, Şemail, 17, 39, 44; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/86, 88, 90, 95, 100, 102, 103, 104, 107.

[←458]

[458] Buhârî, Vudû' 40, Menakib 21, Merda 18, Deavat 31; Tirmizî, Menakıb 11 (3643.

[←459]

[459] Muhammed: 47/19

[←460]

[460] Tirmizî, Şemail, 23; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 295, 421, 422; Ahtned b. Hanbel, Müsned, 5/82.

[←461]

[461] Buhârî, Menâkıb 23, Libas 68; Tirmizî, Menâkıb 4, 3623; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/130, 148, 185, 240.

[←462]

[462] Buhari, Menâkıbu'l-Ensâr 14; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/363.

[←463]

[463] Buhârî, Menâkib 17, Tefsir Sure-i Saff 1; Tirmizî, Edeb 67, 2840; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/80, 84.

[←464]

[464] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/395, 404, 407.

[←465]

[465] Ebu Dâvud, Vitr 26, 1516; Tirmizî, Deavat 39 3434; İbn Mace, Edeb 57, 3814.

[←466]

[466] Müslim, Zikr 42, 2702; Ebu Dâvud, Vitr 26, 1515.

[←467]

[467] Buhârî, Edeb 72, İ'tisam 5; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'I-Leyl, 234; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/45, 181.

[←468]

[468] Nisa: 4/65

[←469]

[469] Buhârî, Şirb 6, 7; Ebu Dâvud, Akdiye 31, 3637, Tirmizî, Ahkâm 26, 1363; Nesâî, Adabu'I-Kudât 27; İbn Mace, Ruhun 20, 2480; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/5.

[←470]

[470] Buhârî, İ'tİsam 3; Ebu Davud, Sünnet 6, 4610; Ahmed h. Hanbel, Müsned, 1/176, 179.

[←471]

[471] Maide: 5/101.

[←472]

[472] Buhâri, Mevâkitu's-Salat 11, Fezâil 134, Tefsiru Surc-i Maide 12, Rikak 27, İ'tisam 3; Tirmİzî, fefsiru'l-Kur'an 6, 3056; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 3/206, 210, 268.

[←473]

[473] Buhari, İlm 28, İ'tisam 3.

[←474]

[474] İbn Mâce, Ruhun 15, 2470; Ahnıed b. Hanbel, Müsncd, 1/162, 163.

[←475]

[475] İbn Mâce, Ruhun 15, 2471; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/152.

[←476]

[476] Buhari, Menâkib 25; Ahmed b. Hanbel, Müsııed, 2/313.

[←477]

[477] Buhârî, Enbiyâ 48; Ebu Dâvud, Sünnet 13, 4675; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/463.

[←478]

[478] Al-i İmrân: 3/36.

[←479]

[479] Buhârî, Enbiyâ 44, Tefsiru Sure-i Âl-i İmran 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/233, 274.

[←480]

[480] Buhârî, Enbiyâ 48; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/314.

[←481]

[481] Ebu Dâvud, Sünnet 13, 4672; Tirmizî, Tefsirıı'l-Kur'an 87, 3352; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/178, 184.

[←482]

[482] Buhârî, Enbiyâ 8, İsti'zan 5.

[←483]

[483] Bakara: 2/260.

[←484]

[484] Buhârî, Enbiyâ 11.

[←485]

[485] Hud: 11/80.

[←486]

[486] Saffat: 37/39.

[←487]

[487] Enbiya: 21/63.

[←488]

[488] Buhari, Enbiyâ 8, Nikah 12.

[←489]

[489] Nevevî, Müslim Şerhi, 15/123.

[←490]

[490] Nevevî, Müslim Şerhi, 15/123.

[←491]

[491] Saffât: 37/89.

[←492]

[492] Enbiyâ: 21163.

[←493]

[493] Saffât: 37/89.

[←494]

[494] Enbiyâ; 21/63.

[←495]

[495] Enbiyâ: 21163.

[←496]

[496] Hucurat: 49/10.

[←497]

[497] B.k.z: M. Ali Sâbûnî, Ayetler İşığında Peygamberler Tarihi, çev. Hanifİ AKİN, Ahsen Yayınlan, İstanbul 2003, s. 150-151.

[←498]

[498] Buhari, Husûmât 1, RIkak 43, Tevhid 31; Ebu Dâvud, Sünnet 13, 4671; Ahmed b. Hanbel, MÜsned, 2/450.

[←499]

[499] Buhârî, Enbiya 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/405, 468, 539.

[←500]
[500] Kalem: 68/48.

[←501]

[501] Buhari, Enbiya 8, Menakıb 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/431.

[←502]

[502] İbn Mâce, Ticarat 5, 2150; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/296, 405, 485.

[←503]

[503] Buhârî, İlm 16, 19, 44, İcare 7, Şura 12, Enbiya 27, Eyman 15; Ebu Dâvud, Sünnet 16, 4707; Tirmizî, Tefsİru'l-Kur'an 18, 3130, 3149; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 5/118, 119.

[←504]

[504] B.k.z: Hak Dini Kur'an Dili, 5/370-371.

[←505]

[505] Enbiyâ': 21/34.

[←506]

[506] Müslim, Cihâd 58, 1763; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/30, 32.

[←507]

[507] Müslim, Fezâüu's-Sahâbe 220, 2538.

[←508]

[508] Buhârî, İlm 41, Mevâkîtu's-Salât 20, 40; Müslim, Fezâilu's-Sahâbe 217, 2537.

[←509]

[509] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/387.

[←510]

[510] Buhârî, Enbiyâ 1; Müslim, Cennet 28, 2841; Tirmizî, Kıyamet 60, Cennet 5, 7; İbn Mâce, Zühd 39; Ahmed b. Hanbel, 2/315, 323, 535.

[←511]

[511] Saffât: 37/77.

[←512]

[512] Ankebut: 29/14.

[←513]
[513] Kehf: 18/78.

[←514]

[514] Enbiyâ': 21/34 mealindeki.

[←515]

[515] B.k.z: İbn Kayyım el-Cevziyye, Uydurma Hadisleri Tanıma Yollan, çev. Hanifı Akın, Karınca Yayınları, İstanbul 2004, s. 196-209. Daha geniş bilgi için buraya bakabilirsiniz.

[←516]

[516] Tevbe: 9/100.

[←517]

[517] Feth: 48/28.

[←518]
[518] Feth: 48/29.

[←519]

[519] B.k.z: Şamil İslam Ansiklopedisi, Ashâb maddesi.

[←520]

[520] B.k.z: Mehmet Efendioğlu, “Fezâilu's-Sahabe” maddesi, İslam Ansiklopedisi, T.D.V, İstanbul 1997, 12/534-538.

[←521]

[521] Buhârî, Menâklbu'l-Ensar 45, Tefsiru Sure-İ Tevbe 9; Tirmizi, Tefsiru'l-Kur'an 10, 3096; Ahmed b. Hanbel, Müsned, ¼.

[←522]

[522] Buhârî, Salat 80, Menâklbu'l-Ensar 44; Tirmizi, Menâklb 15, 3660; Ahmed b. Hanbel Müsned, 3/1.

[←523]

[523] Tevbe: 9/40.

[←524]

[524] Konu ile ilgili hadisler için b.k.z: Buhârî, Fezailu'l-Ashab 3, 5, Feraiz 9; Müslim, Mesacid 23, 532 Fezâilu's-Sahâbe 3, 2383; Tirmizî, Menakib 15, 3659, 3661, 3662; Müsned: 1/270, 359, 3/478, 4/4, 5, 212, Heysemî, Mecma'z-zevaid, 9/44; İbn Ebi Asım, Sünnet, 1225; Hâtıb el-Bağdadi, Tarihi Bağdat, 3/134; Bezzâr; Taberânî, el-Kebir 1686.

[←525]

[525] Konu ile ilgili hadisler için b.k.z: Buhârî, Salat 80, Fezailu'l-Ashab 3, Menakibu'l-Ensar 45; Müslim, Fezailu's-sahabe 2, 2382; Tirmizî, Menakib 15, n3660, 20, 3732, 21; Müsned: 1/175,270,331,2/26,3/18.

[←526]

[526] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 5, Meğazî 63; Tirmizî, Menakib 63, 3885; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 16; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/203.

[←527]

[527] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 5, Ahkam 51, İ'tİsam 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/82, 83.

[←528]

[528] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/144.

[←529]

[529] Nevevî, Müslim Şerhi, 15/154.

B.k.z: A. Davudoğlu, Müslim Şerhi, 10/216.

[←530]

[530] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 515; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 6; İbn Huzeyme, Sahih, 2131.

[←531]

[531] Buhârî, Muzarâa 4; Tirmizî, Menakıb 17, 3677, 18, 3695; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 13; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/245, 382, 502.

[←532]

[532] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 5; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 8115; İbn Mâce, Mukaddime 11, 98; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 1/112.

[←533]

[533] Buhârî, İman 15, Fezâilu's-Sahabe 6, Ta'bir 17, 18; Tirmizî, Rü'ya 9, 2286; Nesâî, İman 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/86.

[←534]

[534] Buhari, İlm 22, Fezâilu's-Sahabe 6, Ta'bir 15, 16, 34, 37; Tirmizî, Rü'ya 9, 2284; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 22; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/83, 108, 130, 147, 154.

[←535]

[535] Buhari, Fezâilu's-Sahabe 5; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 15.

[←536]

[536] Buhârî, Nikah 107; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 24.

[←537]

[537] Buhârî, Bed'u'1-Halk 11, Fezâilu's-Sahabe 6, Edeb 68; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 207; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/171, 182, 187.

[←538]

[538] Tirmizî, Menakıb 18, 3693; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6755.

[←539]

[539] Bakara: 2/125.

[←540]

[540] Ahzab: 33/59.

[←541]

[541] Enfal: 8/68.

[←542]

[542] Tevbe: 9/80.

[←543]

[543] Tevbe: 9/84.

[←544]

[544] Buhârî, Tefsİru Sure-i Tevbe 12; Tirmizî, Tefsİru'l-Kur'an 10, 3098; İbn Mâce, Cenaiz 31, 1523; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/18.

[←545]

[545] Bakara: 2/125.

[←546]

[546] Ahzâb: 33/59.

[←547]

[547] Tahrîm:66/5.

[←548]
[548] Mâide: 5/90-91.

[←549]

[549] Enfal: 8/67-68.

[←550]

[550] Tevbe: 9/84.

[←551]

[551] Nur: 24/16.

[←552]

[552] Nisa: 4/65.

[←553]

[553] Bakara: 2/98.

[←554]

[554] Mu'minun: 2/12-14.

[←555]

[555] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 603; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/62.

[←556]

[556] Yusuf: 12/18.

[←557]

[557] Buhâri, Fezâilu's-Sahabe 6, 7, Edeb 119, Ahbaru'1-Ahad 3; Tirmizî, Menakib 19, 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/393, 406.

[←558]

[558] Buhâri, Meğazİ 78; Tirmizî, Menaklb 21, 31; Nesâî, Fezailu's-Sahabc, 35, 36, 37; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/173, 175, 177, 179.

[←559]

[559] Ali İmran: 3/61.

[←560]

[560] Tirmizî, Menakıb 21, 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/185.

[←561]

[561] Buhârî, Cihad 102, Fezâilu's-Sahabe 9, Meğazi 38; Ebu Dâvud, İlm 10, 61; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 46; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/333.

[←562]

[562] Ebu Dâvud, Huruf 5, 73; Ahmed b. Hanbel, Müsrıed, 4/366.

[←563]

[563] Buhârî, Salat 58, Fezâilu's-Sahabe 9, Isti'zan 40.

[←564]

[564] Buhârî, Cihad 70, Temenni 4; Tirmizî, Menakıb 27, 56; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 113; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/140.

[←565]

[565] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 15, Meğazi 18; Tirmizî, İsti'zan 61, 30, Menakıb 3753; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 195, 196; İbn Mâce, Mukaddime 11, 0; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/174, 180.

[←566]

[566] Lokman: 31/14-15.

[←567]

[567] Enfal: 8/1.

[←568]

[568] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 24; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 30, 89; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/181, 185.

[←569]

[569] En'am: 6/52.

[←570]

[570] Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 116, 133, 160, 162; İbn Mâce, Zühd 7, 28; Abd b. Humeyd, 131.

[←571]

[571] Buhârî, FezâÎlu's-Sahabe 14, Meğâzî 18.

[←572]

[572] Buhârî, Cihad 40, Ahbaru'1-Ahad 2; Tirmizî, Menakıb 25, 45; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 107; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/307, 338, 345, 365.

[←573]

[573] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 13; Tirmizî, Menakıb 23, 43; Nesâî, Amelul-Yevm ve'1-Leyl, 200, 201; İbn Mâce, Mukaddime 11, 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/164, 166.

[←574]

[574] Tirmizî, Menakıb 19, 196; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 103; Ahmed b. Hanbet, Müsned, 2/419.

[←575]

[575] Al-i İmrân: 3/172.

[←576]

[576] Buhari, Meğazî 25; İbn Mâce, Mukaddime 11, 124.

[←577]

[577] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 21, Meğâzî 72, Ahbaru'I-Ahad 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/133, 189, 245.

[←578]

[578] Buhârî, Fezâilu's-Sahabc 21, Meğâzî 72, Ahbaru'I-Ahad 1; Tirmizî, Menakıb 33, 3796); İbn Mâce, Mukaddime 11, 135); Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/398, 400.

[←579]

[579] Buhârî, Büyü' 49, Libas 60; İbn Mâce, Mukaddime 11, 142

[←580]

[580] Tirmizî, Edeb 27, 2775.

[←581]

[581] Ahzab: 33/33.

[←582]

[582] Ebu Dâvud, Libas 5, 4032; Tirmizî, Edeb 49, 2813.

[←583]

[583] Ahzâb: 33/5.

[←584]

[584] Buhârî, Tefsiru Sure-i Ahzab 2; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 34, 3209, Menakıb 40, 3813; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/77.

[←585]

[585] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 17; Tirmizî, Menakıb 40, 3816; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 78; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/20, 89, 110.

[←586]

[586] Buhârî, Cihad 196; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/203.

[←587]

[587] Ebu Dâvud, Cihad 54, 2566; İbn Mâce, Edeb 48, 3773; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/203.

[←588]

[588] Buhârî, Enbiya 45, Menakibu'l-Ensar 44; Tirmizî, Menakıb 62, 3877; Nesâî, Sünenü'l-Kübra, 8354; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/84, 132, 143.

[←589]

[589] Buhari, Enbiya 32, Fezaİlu's-Sahabe 30, Et'ime 25; Tirmizî, Et'ime 31, 1834; Nesâî, [şretu'n-Nisa 3; İbn Mâce, Et'ime 14, 3280; Ahmed b. Hanbel, Müsned,4/294, 409.

[←590]

[590] Buhârî, Menâkıbu'l-Ensar 20, Tevhid 35; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 253; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/230.

[←591]

[591] Buhârî, Menâkıbu'l-Ensar 20, Edeb 23, Tevhid 32.

[←592]

[592] Buhârî, Menâkıbu'l-Ensar 20, Fezâilu's-Sahabe 44.

[←593]

[593] Buhari, Menâkıbu'l-Ensar 44, Nikah 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/41, 128, 161.

[←594]

[594] Buhârî, Nikah 108; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6730, 61, 213.

[←595]

[595] Buhari, Edeb 81; Ebu Dâvud, Edeb 54, 4931; İbn Mâce, Nikah 50, 1982; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/57, 166, 233, 234.

[←596]

[596] Buhârî, Hibe 7.

[←597]

[597] Buhârî, Hibe 8; Nesâî, İşretu'n-Nisa 3; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/88.

[←598]

[598] Nesâî, İşretu'n-Nisa 3.

[←599]

[599] Buhârî, Meğâzî 83; Fezâilu's-Sahabe 30; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/200.

[←600]

[600] Buhârî, Meğâzî 83, Merda 19; Tirmizî, Deavat 77, 96; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 1095; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 6/231.

[←601]

[601] Bııhârî, Meğâzî 83, Deavat 29, Rİkak 41.

[←602]

[602] Buhârî, Nikah 97; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/114.

[←603]

[603] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 30, Et'ime 25, 30; Tirmizî, Menakıb 63, 3887; İbn Mâce, Et'imc 14, 3281; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/156, 264.

[←604]

[604] Buhârî, Bed'u'1-Halk 6, Fezâilu's-Sahabe 30, Edeb 111, İstizan 16; Tirmizî, Menakıb 63, 3881; Nesâî, İşretu'n-Nisa; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/150.

[←605]

[605] Buhârî, Nikah 72; Tirmizî, Şemail, 253; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 9138.

[←606]

[606] Buhari, Farzul-Hums 5, Fezâüu's-Sahabe 16; Ebu Dâvud, Nikâh 12, 2071; Tirmizî, Menakib 60, 3867; Nesaî, Sünenü'l-Kübrâ, 5/147, 8518, 8519; İbn Mâce, Nikâh 56, 1998; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/326.

[←607]

[607] Nisa: 4/3.

[←608]

[608] B.k.z: Nevevî, Şerhu Müslim, 16/3.

[←609]

[609] Buhari, Fezâilu's-Sahabe 12, Menâkıb 25, Meğâzî 83; Ebu Dâvud, Edeb 143-144, 5217; Tirmizi, Menâkıb 60, 3872; Nesâî, Sünemi I-Kübrâ, 5/95, 8366, 8367, 5/96, 8368, 8369; İbn Mâce, Cenâiz 64, 1621; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/240.

[←610]

[610] Buhârî, Menâkıb 25, Fezailu'l-Kur'an 1.

[←611]

[611] Buhârî, Zekât 11; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/121.

[←612]

[612] İbn Mâce, Cenalz 65, 35.

[←613]

[613] Buhari, Cihad 38.

[←614]

[614] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/239, 268; Abd b. Humeyd, Müsned, 1346.

[←615]

[615] Buhâri, Fezâilu's-Sahabe 6; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 23, 131, 279; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/372, 389.

[←616]

[616] Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 3/196, 290.

[←617]

[617] Buhari, Teheccüd 17; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 132; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/333, 439; İbn Huzeyme, Sahih, 1208.

[←618]

[618] Mâide: 5/93.

[←619]

[619] Tirmizî, Tefsinı'l-Kur'an 6, 3053.

[←620]

[620] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 37, Meğâzî 74; Tirmizî, Menakıb 38, 3806; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 159, 282; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/401.

[←621]

[621] Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 156.

[←622]

[622] Al-i İmran: 3/161.

[←623]

[623] Buhârî, Fezâilu'l-Kur'an 8; Nesâî, Fezâİlu'I-Kur'an, 22.

[←624]

[624] Buhari, Fezâilu'l-Kur'an 8.

[←625]

[625] Buhârî, Fezâilu's-Sahabe 26, 27, Menakıbu'l-Ensar 14, 16, Fezailu'l-Kur'an 8; Tirmizî, Mcnakıb 38, 3810; Nesai, Fezaİlu's-Sahabe, 137, 174; Fezallui-Kur'an. 26; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/163, 189, 190.

[←626]

[626] Buhâri, Menâkıbıı'l-Ensar 17; Tirmizî, Menakıb 33, 3794; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 181; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/33, 277.

[←627]

[627] Buhâri, Menâkibu'l-Ensar 16.

[←628]

[628] Buhari, Menâkibu'l-Ensar 12; Tirmizî, Menâkıb 51, 3848; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/395, 349.

[←629]

[629] Buhârî, Menâkıbu'I-Ensar 12; Tirmizî, Menakıb 51, 3847; İbn Mâce, 11, 157; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/289, 294, 301, 302.

[←630]

[630] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/123; Abd. b. Humeyd, Müsned, 1327.

[←631]

[631] Buhârî. Cenaiz 34, Cihad 20; Nesâî, Cenaiz 12; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/298, 307.

[←632]

[632] Nesâî, Fezaihı's-Sahabe, 142; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/421, 422, 425.

[←633]

[633] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1035; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 339; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/174, 175.

[←634]

[634] Tevbe: 9/35-36.

[←635]

[635] Buhârî, Cihad 162, Menakıbu'l-Ensar 21, Edeb 68; Tirmizî, Menakıb 42, 3820, 3821; İbn Mace, Mukaddime 11, 159; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/358, 359, 362, 365.

[←636]

[636] Buftârî, Cihad 154, 192, Menakibu'l-Ensar 21, Meğazi 62; Ebu Dâvud, Cihad 160, 2772; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 524; Ahmed b. Hanbel, MÜsned, 4/360, 362, 365.

[←637]

[637] Buhârî, İlm 17, Vudu 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/327.

[←638]

[638] Buhari, Teheccüd 21, Ta'bir 25; Tirmizî, Menakıb 44, 3825; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 184; İbn Mâce, Mcsacid 6, 751; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/5, 12, 106.

[←639]

[639] Buhari, Teheccüd 2, Fezâilu's-Sahabe 19, Ta'bir 35, 36; Tirmizî, Salat 239, 321; İbn Mâce, Ta'biru'r-Rüya 10, 3919; Ahmed b. Hanbel. Müsned, 2/146.

[←640]

[640] Buhâri, Deavat 47; Tirmizî, Menakıb 46, 3829; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/430.

[←641]

[641] Tirmizî, Menakıb 3827; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 188.

[←642]

[642] Buhârî, İsti'zan 46; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/174, 195, 227, 253.

[←643]

[643] Buhari, Menâkıbu'l-Ensar 19; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 148; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/169, 177.

[←644]

[644] Buhâri, Menâkıbu'I-Ensar 19, Ta'bir 19; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/452.

[←645]

[645] Buhârî, Salat 68, Bed'u'1-Halk 6, Edeb 91; Ebu Dâvud, Edeb 87, 5013, 5014; Nesâî, Mesacid 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/269, 5/222.

[←646]

[646] Buhârî, Bed'u'1-Halk 6, Edeb 91, Meğazi 30; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/299, 302.

[←647]

[647] Buhari, Menâkib 16; Ebu Dâvud, Edeb 87, 5015; Tirmizî, Edeb 70, 2846; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/72.

[←648]

[648] Nur: 24/11.

[←649]

[649] Buhâri, Meğâzî 34, Tefsiru Sure-i Nur 9, 10.

[←650]

[650] Buhârî, Menâkıb 16.

[←651]

[651] Buhârî, Edebü'l-Müsned, 34; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/319.

[←652]

[652] Buhari, İ'tisam 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/240, 274.

[←653]

[653] Buhârî, 42, Muzâraa 21; Ebu Dâvud, İlm 7, 3655; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Ley], 413; İbn Mace, Mukaddime 24 262; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/118, 138, 157, 257.

Ebu Hureyre'nin kastettiği iki ayetten birinin bu ayet grubu ve diğerinin de yine bunun benzeri olan Bakara: 2/173 ayeti olduğu ifade edilmiştir. Yine diğerinin, bu manada olan Âl-i İmran: 3/187. ayetinin olduğunu söyleyenler de olmuştur.

[←654]

[654] Mümtehine: 60/1.

[←655]

[655] Buhari, Meğazi 46, Cihad 141, Tefsiru Sure-i Mümtehine 1; Ebu Dâvud, Cihad 98, 2650; Tirmizî, Tefsiru 1-Kur'an 61, 3305; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/79.

[←656]

[656] B.k.z: Mevdudi, Tefhimu'l-Kur'an, İnsan Yayınları, İstanbul 1991, 6/235.

[←657]

[657] Meryem: 19/71.

[←658]

[658] Meryem: 19/71.

[←659]

[659] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/362, 420.

[←660]

[660] Bu biattan Allah razı oldu. Bu olay, Feth: 18-19'da anlatılmıştır.

[←661]

[661] Buhâri, Vudu' 45, Meğâzî 56.

[←662]

[662] Buhârî, Cihad 69, Meğâzî 55, Deavat 49; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/399.

[←663]

[663] Buhârî, Meğâzî 38.

[←664]

[664] Buhârî, Şerike 1.

[←665]

[665] İbn Hibbân, Sahih, 7209; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 7/140.

[←666]

[666] Buhârî, Farzul'-Hums 15, Menakıbu'l-Ensar 37, Meğâzî 38; Ebu Dâvud, Cihad 140, 2725; Tirmizî, Siyer 10, 1559; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 283; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/405.

[←667]

[667] Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 5/64, 65.

[←668]

[668] Ai-i İmran: 3/122.

[←669]

[669] Buhârî, Meğâzî 18, Tefsiru Sure-i , Ahkâm 18.

[←670]

[670] Buhârî, Tefsiru Sure-i Munafikun 4; Tirmizî, Menakıb 66, 3902; Ahmed b. Hanbel, Müs-ned, 4/369, 372.

[←671]

[671] Buhari, Menâkıbu'l-Ensar 5; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/175.

[←672]

[672] Buhârî, Menakıbu'I-Ensar 11, Ahkâm 11; Tirmizî, Menaktb 66, 3907; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 220; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/150, 285.

[←673]

[673] Buhari, Edeb 47, Ahkâm 7; Tirmizî, Menakib 67, 3910; Ahmed b. Hanbel, Müs 3/496, 497.

[←674]

[674] Buhari, Cihad 71.

[←675]

[675] Buhârî, Menâkıb 6.

[←676]

[676] Buhârî, Menâkıb 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/291, 388, 467, 481.

[←677]

[677] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/45.

[←678]

[678] Buhârî, Cihad 100; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/243, 448.

[←679]

[679] Buhârî, Menâkıb 51; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/524.

[←680]

[680] Buhârî, Nafakat 10, Enbiyâ 46.

[←681]

[681] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/152.

[←682]

[682] Buhârî, Kefalet 2, Edeb 67, İ'tisam 16; Ebu Dâvud, Feraiz 17, 2926.

[←683]

[683] Ebu Dâvud, Feraiz 17, 2925; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/83.

[←684]

[684] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/398; Abd b. Humeyd, 539.

[←685]

[685] Buhârî, Cihad 76, Menakıb 25, Fezailu's-Sahabe 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/7.

[←686]

[686] Buhârî, Şehadat 9, Fezailu's-Sahabe 1, Rikak 7, Eyman 10; Tirmizî, Menakıb 57, 3859; İbn Mâce, Ahkam 27, 2362; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/378, 417, 434, 438, 442.

[←687]

[687] Buhârî, Şehadat 9, Fezailu's-Sahabe 1, Rikak 7, Eyman 27; Nesâî, Eyman 29; Ahmet) b. Hanbel, Müsned, 4/427.

[←688]

[688] Buhârî, İlm 41; Ebu Dâvud, Melahim 18, 4348; Tirmizî, Fiten 64, 2251; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/88, 12.

[←689]

[689] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/305, 322, 345, 379, 384.

[←690]

[690] İbn Hibbân, Sahih, 2986.

[←691]

[691] Buhârî, Fezailu's-Sahabe 5; Ebu Dâvud, Sünnet 10, 4658; Tirmizî, Menakıb 59, 3861; Nesâi, Fezailu's-Sahabe, 203; İbn Mâce, Mukaddime 11, 161; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/11,54, 55, 63.

[←692]

[692] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/38; Hâkim, Müstedrek, 3/404.

[←693]

[693] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/173.

[←694]

[694] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/220, 423.

[←695]

[695] Hâkim, Müstedrek, 3/553.

[←696]

[696] Buhârî, Tefsiru Sure-i Cuma 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/308.

[←697]

[697] Buhârî, Rİkak 35; Tirmizi, Emsal 7, 2872; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/7, 44, 88, 121, 122.

[←698]

[698] B.k.z: Ali Ünal, “Birr” maddesi, Şamil İslam Aniklopedisi.

[←699]

[699] Buhâri, Edep 2; İbn Mâce, Vesaya 2706; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/327, 391, 402.

[←700]

[700] Buhârî, Cihâd 137, Edeb 3; Ebu Dâvud, Cihad 31, 2529; Nesâî, Cihad 5; Tirmizî, Cihad 2 1671; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/165, 188, 193, 197, 221.

[←701]

[701] Buhârî, Enbiya 48, Mezalim 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/307, 308.

[←702]

[702] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 21; Tirmizî, Deavât 101, 3545; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/346.

[←703]

[703] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 41; Ebu Dâvud, Ebu Dâvud, Edeb 119-120, 5143; Tirmizî, Birr 5, 1903; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/88, 91, 97, 111.

[←704]

[704] Nevevî, Müslim Şerhi, 16/109.

[←705]

[705] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 295, 302; Tirmizî, Zühd 52, 2389; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/182.

[←706]

[706] Muhammed: 47/22-24.

[←707]

[707] Buhâri, Tcfsiru Sure-i Muhammed 1, Tevhid 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/295, 383, 406, 455.

[←708]

[708] Buhârî, Edeb 13; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/62.

[←709]

[709] Buhârî, Edeb 4; Ebu Dâvud, Zekat 45,196; Tirmizî, Birr 10, 1909; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/80, 83, 84.

[←710]

[710] Buhârî, Büyü1 13, Edeb 12; Ebu Dâvud, Zekat 45, 1693; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/156, 229, 266.

[←711]

[711] A'raf: 7/34, Yunus: 10/49, Nahl: 16/61.

[←712]

[712] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 52; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/200, 412, 484.

[←713]

[713] Buhârî, Edeb 57; Ebu Dâvud, Edeb 46, 4910; Tirmizî, Birr 24, 1935; Ahmed b. Hanbel, MÜsned, 3/110, 165, 209, 225.

[←714]

[714] Buhârî, Edeb 62, İsti'zan 9; Ebu Dâvud, Edeb 47, 4911; Tirmizî, Birr 21, 1932; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/416, 421, 422.

[←715]

[715] Buhârî, Edeb 58; Ebu Dâvud, Edeb 48, 4917; Tirmizî, Birr 56, 1988; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/245, 287, 465, 517.

[←716]

[716] Hucurat, 49/12.

[←717]

[717] B.k.z: Mevdudi, Tefhimu'l-Kur'an, 5/450452.

[←718]
[718] Ebu Davud.

[←719]

[719] B.k.z: Mevdudi, Tefhimu'l-Kur'an, 5/452453.

[←720]

[720] İbn Mâce, Zühd 23, 4213; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/277, 311, 360.

[←721]

[721] İbn Mace, Zühd 9, 4143; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/484, 539.

[←722]

[722] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 411; Ebu Dâvud, Edeb 47, 4916; Tirmizî, Birr 76, 2023; İbn Mâce, Siyam 42, 1740; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/268, 329, 389, 400, 465.

[←723]

[723] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/237, 338, 370, 523, 535.

[←724]

[724] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 350; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/292, 408, 462, 482, 508.

[←725]

[725] Tirmizî, Cenaiz 967, 968; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/276, 279, 282, 283.

[←726]

[726] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 517; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/404.

[←727]

[727] Buhârî, Merdâ 2; İbn Mâce, Cenaiz 64, 1622; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/172, 181.

[←728]

[728] Buhârî, Merdâ 2, 3, 13, 14, 16; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/381, 441, 455.

[←729]

[729] Buhârî, Merdâ 1; Tirmizî, Cenaiz 1, 965; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/42, 173, 254, 278.

[←730]

[730] Buhârî, Merdâ 1; Tirmizî, Cenaiz 1, 966; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/303, 335, 3/4, 18, 24,48,61,81.

[←731]

[731] Nisa: 4/23.

[←732]

[732] Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 5, 3038; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/248.

[←733]

[733] Bııhâri, Metdâ 6; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/346-347.

[←734]

[734] Buhari, Edebü'l-Müfred, 490; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/160.

[←735]

[735] Buhâri, Edebü'l-Müfred, 483, 484; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/323.

[←736]

[736] En'am: 6/82.

[←737]

[737] Lokman: 31/13.

[←738]

[738] İbn Kesîr, Tefsiru'r-Kur'ani'1-Azîm, Beyrut 1969, 11.153.

[←739]

[739] Muhammed Ali es-Sabunî, Safvetu't-Tefâsîr, İstanbul, 1987, II, 491.

[←740]

[740] Enbiyâ: 21/29.

[←741]

[741] B.k.z: Nureddin Turgay, Zulüma maddesi, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←742]

[742] Buhârî, Mezalim 3, İkrah 7; Ebu Dâvud, Edeb 38, 93; Tirmizî, Hudud 3, 66; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/303, 334, 371.

[←743]

[743] Nevevî, Müslim Şerhi, 16/134.

[←744]

[744] Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet 2, 218; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/303, 334, 371.

[←745]

[745] Buhari, Edebü'l-Müfred, 183; Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet 2 , 2420; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/235, 301, 323, 372, 411.

[←746]

[746] Hud: 11/102.

[←747]

[747] Buhârî, Tefsiru Sure-i Hud 5; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 12, 3110; İbn Mâce, Fiten 22, 4018.

[←748]

[748] Buharî, Menâkib 8; Ahmed b. Hanbel, MÜsned, 3/323.

[←749]

[749] Buhârî, Salat 88, Mezalim 5, Edeb 36; Tirmizî, Birr 18, 1928; Nesâî, Zekat 67; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/404, 405, 409.

[←750]

[750] Buhârî, Edep 27.

[←751]

[751] Münavi, Feyzu'l-kadir, VI, 67.

[←752]

[752] Safahat, s. 200, E. Düzdağ neşri.

[←753]

[753] Safahat, s. 164.

[←754]

[754] Bakara: 2/120.

[←755]

[755] Safahat, s. 279.

[←756]

[756] Safahat, s. 274.

[←757]

[757] Safahat, s. 186-187.

[←758]

[758] Safahat, s. 260-261.

[←759]

[759] Safahat, s. 183.

[←760]

[760] B.k.z: Prof. Dr. İ. Lütfü Çakan, Hadislerle Gerçekler, s. 501-505.

[←761]

[761] Buhârî, Edeb 27.

[←762]

[762] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 423; Ebu Dâvud, Edeb 39, 4894; Tirmizî, Birr 51, 1981; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/235, 488, 517.

[←763]

[763] Buhârî, İman 32, Edeb 44, Fiten 8; Tirmizî, Birr 51; Nesaî, Tahrimu'd-Dem 27; İbn Mâce, Fiten 4; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/76, 178, 385, 411, 433, 454, 439.

[←764]

[764] Tirmizî, Birr 82, 2029; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/235, 386, 438.

[←765]

[765] Ebu Dâvud, Edeb 35, 4874; Tirmizî, Birr 23, 1934; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/230, 384, 386, 458.

[←766]

[766] Ebu Davud.

[←767]

[767] Ebu Davud.

[←768]

[768] Buhari ve Müslim.

[←769]

[769] Buhari, Müslim.

[←770]

[770] Buhari, Müslim.

[←771]

[771] Geniş bilgi için bkz. Fethu'1-Bari Cilt: 10, sahife: 36, Müslim, Şerhi Nevevi, Tahrimü'l-Gıybet babı; Riyazü's-Salihİyn, Gıybetin Mubah Olan Babı, Ahkamu'l-Kur'an, Cassas ve Ruhu'l-Meani.

[←772]

[772] Ebu Davud.

[←773]

[773] B.k.z: Mevdudi, Tefhimu'l-Kur'an, 5/453-457.

[←774]

[774] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/388, 404.

[←775]

[775] Buhârî, Edeb 38; Ebu Dâvud, Edeb 5, 4791; Tirmizî, Birr 59, 1996; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/38.

[←776]

[776] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 463; Ebu Dâvud, Edeb 10, 4809; İbn Mâce, Edeb 9, 3687; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/362, 366.

[←777]

[777] İbn Hibbân, Sahih, 552.

[←778]

[778] Buhari, Edebü'l-Müfred, 469, 575, 580; Ebu Dâvud, Edeb 10, 4808; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/58, 112, 125, 171, 206, 222.

[←779]

[779] Ebu Dâvud, Cihad 50, 2561; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/429, 431.

[←780]

[780] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 317; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/337, 365.

[←781]

[781] Buhârî, Edebü'l-Müfired, 316; Ebu Dâvud, Edep 45, 4907; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/448.

[←782]

[782] Buhârî, Edebü'l-MÜfred, 321.

[←783]

[783] Ebû Davud, Akdiye 4.

[←784]

[784] Tirmizî birr 48; Ahmed b. Hanbel, I, 405, 416.

[←785]

[785] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/45.

[←786]

[786] Buhârî, Deavat 34; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/390, 488, 496, 3/400.

[←787]

[787] İbn Hibbân, Sahih, 5791.

[←788]

[788] Buhari, Edebü'l-Müfred, 1309; Ebu Dâvud, Edeb 34, 4872; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/245, 465, 517.

[←789]

[789] Buhârî, Sulh 2; Ebu Dâvud, Edeb 50, 4920, 4921; Tirmizî, Birr 26, 1938; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 6/403, 404.

[←790]

[790] B.k.z: Beyhakî, İmanın Şubeleri, çev. Hanifi Akın, Polen Yayınlan, İstanbul 2005, s. 96.

[←791]

[791] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/430, 437.

[←792]

[792] Kalem: 68/10-14.

[←793]

[793] Buhârî, Edeb 69; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/393, 439.

[←794]

[794] Buhârî, Edeb 76; Nesâî, Amelu'I-Yevm ve'I-Leyl, 394; Ahmed b, Hanbel, Müsned, 2/236, 517.

[←795]

[795] Buhari, Bed'u'l-Halk 11, Edeb 44; Ebu Dâvud, Edeb 4781; Nesai, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 392, 393; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/394.

[←796]

[796] B.k.z: Nevevî, Müslim Şerhi, 16/162.

[←797]

[797] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/152, 229, 240, 245.

[←798]

[798] Buhari, Itk 20; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/244. 449.

[←799]

[799] Ebu Dâvud, Haraç 3045; Nesâî, Sünemi'İ-Kübrâ, 8771; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/403, 404, 468.

[←800]

[800] Buhârî, Salat 66, Fiten 7; Nesâî, Mesacid 26; İbn Mâce, Edeb 51, 3777; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/308.

[←801]

[801] Buhârî, Fiten 7; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/317.

[←802]

[802] Buhârî, Ezan 32; Ebu Dâvud, Edeb 159-160, 145;Tirmizî, Birr 38, 1958; İbn Mâce, Edeb 7, 3682; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/341, 404, 495, 521, 533.

[←803]

[803] Buhâri, Enbiya 54.

[←804]

[804] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 552; Ebu Dâvud, Libas 26, 4090; İbn Mâce, Zühd 16, 4174; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/248, 376, 414, 427, 442.

[←805]

[805] Hicr: 15/47.

[←806]

[806] Tirmizî, Kıyâme 47; Ahmed b Hanbel, 2/179.

[←807]

[807] İbn Mâce, Zühd, 16.

[←808]

[808] Kasas, 28/83.

[←809]

[809] İbn Hibbân, Sahih, 5711; Ebu Ya'lâ, Müsned, 1529.

[←810]

[810] İbn Hibbân, Sahih, 6483.

[←811]

[811] Buhari, Edebii'l-Müfred, 759; Ebu Dâvud, Edeb 85, 4983; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/272, 432, 465, 517.

[←812]

[812] Buhari, Edeb 28; Ebu Dâvud, Edeb 122-123, 5151; Tirmizi, Bİrr 28 , 1942; İbn Mâce, Edeb 4, 3673; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/238.

[←813]
[813] Nisa: 4/34.

[←814]

[814] Tirmizî, Et'ime 30, 1833; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/173.

[←815]

[815] Buhârî, Zekat 21, Edeb 36, 37, Tevhid 31; Ebu Dâvud, Edeb 116-117 , 5131; Tirmizî, İlm 14, 2672; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/400, 409, 413.

[←816]

[816] Buhârî, Büyü 38, Zebaih 31; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/404.

[←817]

[817] Buhârî, Zekat 10, Edeb 17; Tirmizî, Birr 13, 1915; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/87, 243.

[←818]

[818] Tirmizî, Birr 13, 1914; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/147, 156.

[←819]

[819] Buhârî, Eyman 9; Tirmizî, Cenaİz 64, 1060; Nesâî, Cenaİz 25; İbn Mâce, Cenaiz 57, 1603; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/239, 276, 473, 479.

[←820]

[820] Meryem: 19/71.

[←821]

[821] Buhâri, İlm 36, Cenaiz 6, İ'tisam 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/14, 34, 72.

[←822]

[822] Buhâri, Edebü'l-Müfred, 145; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/488, 509.

[←823]

[823] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 144, 147; Nesâî, Cenaiz 26; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/419.

[←824]

[824] Buhâri, Bedebü’l-Halk 5; Tirmizî, Tefsinı'l-Kur'an 2 3161; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/341, 413, 509.

[←825]

[825] Buhari, Edebü'l-Müsned, 901; Ebu Dâvud, Edeb 16, 4834; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/295, 527.

[←826]

[826] Nevevî, Müslim Şerhi, 16/184.

[←827]

[827] Buhârî, Fezailu's-Sahabe 6; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/110, 165.

[←828]

[828] Buhârî, Edep 96; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/392, 4/405.

[←829]

[829] İbn Mâce, Zühd 25, 4225; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/156, 157, 168.

[←830]

[830] Ra'd: 13/8.

[←831]

[831] Hicr: 15/21.

[←832]

[832] Kamer: 54/49.

[←833]

[833] Buhari, Tıb 29; Müslim, Selam 98, 2219; Muvatta, Cami 22.

[←834]

[834] Buhârî, Kader 1, Bed'ü'l-Halk 6, Enbiyâ' 1; Ebu Dâvud, Sünnet 16, 4708; Tirmizî, Kader 4, 2137; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 6/366; İbn Mâce, Mukaddime 10 76; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/382, 430.

[←835]

[835] B.k.z: Said Havva, İslam Akaidi, Aksa Yayıncılık, İstanbul 1996, 2/335 Arşın, 48 cm'lik bir ölçü birimidir.

[←836]

[836] Buhârî, Hayz 17, Mevâkitu's-Salat 17, Enbiya 1, Kader 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/116,117, 148.

[←837]

[837] Mü'minun: 23/12, 16.

[←838]
[838] Leyl: 92/5-10.

[←839]

[839] Buhârî, Cenaiz 82, Tefsiru Sute-i Leyi 3, 4, 5, 6, 7, Edeb 120, Kader 4, Tevhid 45; Ebu Dâvud, Sünnet 16, 4694; Tirmizî, Kader 3, 2136, Tefsiru'1-Kur'an 81, 3344; İbn Mâce, Ma kaddime 10, 78; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/82, 129, 132, 140.

[←840]

[840] B.k.z: Haydar Hatipoğlu, Sünen-İ İbn Mace Tercemesi ve Şerhi, 1/138-139.

[←841]

[841] Buhârî, Halku Ef'âli'l-İbâd, 136; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/292, 335.

[←842]

[842] Nevevî, Müslim Şerhi, 16/107.

[←843]

[843] Buhârî, Kader 2, Tevhid 54; Ebu Dâvud, Sünnet 16, 4709; Ahmed b. Hanbel, Müsned. 4/427, 431.

[←844]

[844] Buhari, Cihad 77.

[←845]

[845] Buhârî, Kader 11, Enbiya 31, Tevhid 37, Tefsini Sure-i Taha 1, 3; Ebu Dâvud, Sünnet 16, 4701; Tirmizî, Kader 2, 2135; İbn Mace, Mukaddime 10; Muvatta', Kader 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/248, 264, 268, 392, 398, 448.

[←846]

[846] Hattâbî, Mealimu's-Sünen, 5/78.

[←847]

[847] Tirmizî, Kader 18, 2156; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/169.

[←848]

[848] Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 7739; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/168, 173.

[←849]

[849] Buhârî, Halltu Ef'âli'î-İbâd, 25; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/110; İbn Hibbân, Sahih, 6149.

[←850]

[850] Kalem: 54/48-49 Tirmizî, Kader 19, 2157; İbn Mâce, Mukaddime 10, 83; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/444, 476.

[←851]

[851] Buhari, İsti'zan 12, Kader 9; Ebu Dâvud, Nikah 42-43, 2152; Ahmed b. Hanbel. Müsned, 2/276.

[←852]

[852] Rum: 30/30.

[←853]

[853] Buhârî, Cenaiz 79; Tirmizî, Kader 5, 2138; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/233, 275.

[←854]

[854] Müslim, Kader, 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/410, 481.

[←855]

[855] Tahrim: 66/6.

[←856]

[856] Prof. Dr. İ. Lütfü Çakan, Hadislerle Gerçekler, s. 482-485.

[←857]

[857] Buhârî, Cenaiz 93, Kader 3; Tirmİzî, Kader 5, 2138; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/253, 410, 481.

[←858]

[858] Nuh: 71/26.

[←859]

[859] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/410.

[←860]

[860] B.k.z: İbn Hacer el-Askalanî, Fethu'1-Bârî, 3/489-490.

[←861]

[861] Ebu Dâvud, Sünnet 16, 4705; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 19, 3150.

[←862]

[862] Tefsiri Kebir, 21/161.

[←863]

[863] Kehf: 18/81.

[←864]

[864] Ebu Dâvud, Sünnet 16, 4713; İbn Mâce, Mukaddime 10, 82; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/41, 208.

[←865]

[865] Buhârî, Eyman 9; Tirmizî, Cenaiz 64, 1060; Nesâî, Cenaiz 25; İbn Mâce, Cenaiz 57, 1603; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/239, 276, 473, 479 hadisi ile 2465-2467 nolu hadisleri belirtti.

[←866]

[866] Nesâî, Amelu'I-Yevm ve'l-Leyl, 264; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/390, 413, 433, 445, 466.

[←867]

[867] İbn Mâce, Mukaddime 10, 79; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 10/89; İbn Hibbân, Sahih, 5722; İbn Ebi Âsim, Sünnet, 356.

[←868]

[868] Nevevî, Müslim Şerhi, 16/214.

[←869]

[869] Nevevî, Müslim Şerhi, 16/215.

[←870]

[870] Nevevî, Müslim Şerhi, 16/215.

[←871]

[871] Al-i İmran: 3/7.

[←872]

[872] Taha: 20/5.

[←873]

[873] En'am: 6/61.

[←874]

[874] Fecr: 89/22.

[←875]

[875] Rahman: 55/27.

[←876]

[876] Zümer: 39/56.

[←877]

[877] Feth: 48/10.

[←878]

[878] B.k..z: Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usulü, T.D.V. Yayınlan, Ankara 1991, s. 128-133

Buhârî, Tefsiru Sure-i Âl-i İmran 1; Ebu Dâvud, Sünnet 2, 4598; Tirmizî, Tefsirıı'l-Kur'an 4, 2993; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/124, 132, 256.

[←879]

[879] Nesâİ, Fezailu'l-Kur'an, 47; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/192.

[←880]

[880] Buhârî, Fezailu'l-Kur'an 37, İ'tisam 26; Nesâî, Fezailu'l-Kur'an, 121, 122, 123; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/313.

[←881]

[881] B.k.z: A. Davudoğlu, Müslim Şerhi, 10/655.

[←882]

[882] Buhari, Mezalim 15, Tefsiru Sure-i Bakara 37, Ahkam 34; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 3, 2976; Nesâî, Âdabu'l-Kudat 34; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/55, 63, 205.

[←883]

[883] Buhari, Enbiya 50, İ'tisam 14; Ahtned b. Hanbel, Müsned, 3/84, 89.

[←884]

[884] Buhârî, Enbiya 50, İ'tisâm 14; Müslim, İlim 6; İbni Mace, Fiten 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 325, 327, 336, 337, 450, 511, 527; 111, 84, 89, 94

[←885]

[885] Hakim, Müstedrek, IV, 455.

[←886]

[886] Tecridi Tercemesi, XII, 409.

[←887]

[887] B.k.z: Prof. Dr. İ. Lütfü Çakan, Hadislerle Gerçekler, s. 121-122.

[←888]

[888] Ebu Dâvud, Sünnet 5, 4608; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/386.

[←889]

[889] Buhârî, İlm 21; Tirmizî, Fiten 34, 2205; İbn Mace, Fiten 25, 4045; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/98, 120, 176, 202, 213, 273, 277, 289.

[←890]

[890] Buhârî, Fiten 5, Edeb 39; Ebu Dâvud, Melahim 1, 4255; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/525.

[←891]

[891] Buhari, İlm 34, İ'tisam 7; Tirmizî, İlm 5, 2652; Nesâî, Sünenii'1-Kübrâ, 5907, 5908; İbn Mâce, Mukaddime 8, 52; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/162, 190, 203.

[←892]

[892] Tirmizî, İlm 15, 2675; Nesâî, Zekat 64; İbn Mâce, Mukaddime 14, 203; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/357, 358, 359.

[←893]

[893] Ebu Dâvud, Sünnet 6, 4609; Tirmizî, İlm 15, 2674; İbn Mâce, Mukaddime 14, 206; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/397.

[←894]

[894] En'am: 6/164.

[←895]

[895] B.k.z: N. Yeniel, H. Kayapmar, Sünen-i Ebu Dâvud, Terceme ve Şerhi, 15/366.

[←896]

[896] Nuh: 71/10.

[←897]

[897] Mümin: 40/55.

[←898]

[898] Buhârî, Deavât, 3; Tirmİzî, Tefsîru Sûre, 47/1; İbn Mâce, Edeb, 57.

[←899]

[899] Buhari, Tevhid 15; Tirmizî, Deavat 132, 3603; Nesâî, Sünenii'l-Kübrâ, 7730; İbn Mâce, Edeb 58, 3822; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/251, 413, 480, 482, 524, 534.

[←900]

[900] Ahmed b. Hanbel, Müsned. 2/411.

[←901]

[901] Buhârî, Şurût 18, Deavat 68; Tirmizî, Deavat 83, 3508; Nesâî, Sünemi'1-Kübrâ, 7659; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/258.

[←902]

[902] A'raf: 7/180.

[←903]

[903] Kureşî, el-Cevâhiru'I-Mudiyye, 1/12-15.

[←904]

[904] Beyhakî, el-Esmâ ve's-Sıfât, s. 6-8; Gazzâlî, el-Maksadu'1-Esnâ, s. 131-133.

[←905]

[905] Gazzâlî, el-Maksadu'1-Esnâ, s. 139-141; Fahreddin er-Râzî, Levâmiu'l-Beyyinât, s. 36-37.

[←906]

[906] Ahmed b. Hanbel, 1/391.

[←907]

[907] Ebu Abdullah el-Hâlimî, el-Minhâc, 1/187-209.

[←908]

[908] îsrâ: 17/110.

[←909]

[909] A'raf: 7/180.

[←910]

[910] Tirmizî, Deavat 82.

[←911]

[911] Buhâri, Deavat 21; Nesâî, Amelu'l-Yevm ve'l-Leyl, 584; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/101.

[←912]

[912] Buhâri, Deavat 21; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/457; Ebu Dâvud, Vitr 23, 1483; Tirmizî, Deavat 78, 3497; Nesâî, Amelu'l-Yevm ve'l-Leyl, 582; İbn Mâce, Dua 8, 3854; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/243, 463, 486, 500, 530.

[←913]

[913] Buhârî, Merda 19, Deavat 30; Tirmizî, Cenaiz 3, 971; Nesâî, Cenaiz 1; İbn Mâce, Zühd 31, 4265; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/101, 208, 281.

[←914]

[914] Buhârî, Merda 19, Deavat 30, Rikak 7, Temenni 6; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/109, 110, 111, 112, 6/395.

[←915]

[915] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/316.

[←916]

[916] Muvatta1, Hudûd 10.

[←917]

[917] Buhârî, Rikak 41; Tirmizî, Cenaiz 67, 1066, Zühd 6, 2309; Nesâî, Cenaiz 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/316, 321.

[←918]

[918] Buhârî, Rikak 41; Tirmizî, Cenaiz 67, 1067; Nesâî, Cenaiz 10; İbn Mâce, Zühd 32 264.

[←919]

[919] Buhârî, Tevhid 15; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/435, 509.

[←920]

[920] İbn Mâce, Edeb 56, 3811; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/147, 148, 153, 155, 169, 180.

[←921]

[921] Tirmizî, Deavat 72 , 3487; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 1053; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/107, 288.

[←922]

[922] Buhârî, Deavat 66; Tirmizî, Deavat 130, 3600; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/251, 252, 358, 359, 382.

[←923]

[923] Buhârî, Deavat 55; Ebu Dâvud, Vitr 26, 1519; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 1056.

[←924]

[924] Buhari, Deavat 64, 65, Bed'u'1-Halk 11; Tirmizî, Deavat 60, 3468; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 25, 26; İbn Mâce, Edep 55, 3798; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/302, 360, 375.

[←925]

[925] Nisa: 4/31.

[←926]

[926] Ebu Dâvud, Edeb 5091; Tirmizî, Deavat 61, 3469; Nesâî, Amelu'l-Yevm ve'1-Leyl, 568.

[←927]

[927] Buhârî, Deavat 64; Tirmizî, Deavat 104, 3553; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 112; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/422.

[←928]

[928] Buhârî, Deavat 65, Tevhid 58; Tirmizî, Deavat 60, 3467; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 830; İbn Mâce, Edeb 56, 3806; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/232.

[←929]

[929] Tirmizî, Deavat 129, 3597; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 835.

[←930]

[930] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/180, 185; Abd b. Humeyd, 136.

[←931]

[931] Buhârî, Edepü'l-Müfred, 651; İbn Mâce, Dua 4, 3845; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/472, 6/394.

[←932]

[932] Tirmizî, Deavat 59, 3463; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'I-Leyi, 152; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/174, 180, 185.

[←933]

[933] Ebu Dâvud, Edeb 60, 146 ;Tirmizi, Hudud 3, 1425, Birr 19, 1930, İlm 2, 2646, Kıraat 12, 2945; İbn Mâce, Mukaddime 17, 225, Sadakat 14, 2417; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/252, 274, 296, 325, 406, 514, 522.

[←934]

[934] Tirmizî, Deavat 7, 3378; İbn Mâce, Edeb 53, 3791; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/33, 49, 92, 94.

[←935]
[935]

[←936]

[936] Ebu Dâvud, Vitr 26, 1515; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 442; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/211, 260.

[←937]

[937] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/275, 395, 427, 495.

[←938]

[938] Buhâri, Meğâzî 38, Deavat 50, 67, Kader 7, Tevhid 9; Ebu Dâvud, Vitr 26, 1526, 1528; Tirmizî, Deavat 58, 3461; Nesâî, Sünemi'1-Kübrâ, 4/398, 5/255, 6/137; Amelu'1-Yevm ve'l-Ley, 1/364, 538; İbn Mâce, Edeb 59, 3824; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/394, 403, 417.

[←939]

[939] Buhari, Ezan 149, Deavat 17; Tirmizî, Deavat 97, 3531.

[←940]

[940] Buhârî, Deavat 39, 44; Ebu Dâvud, Salât 148-149, 880; Tirmizî, Deavât 76, 3495; Nesâî, Cenâiz 115, İstiâze 56; İbn Mâce, Duâ 3, 3838; Ahmed b. Hanbel, 6/88, 89, 207.

[←941]

[941] Buhari, Tefsiru Sure-i Nah! 1, Cihad 25, Deavat 38; Ebu Dâvud, Vitr 32, 1540; Nesâî, İstiaze 6, 7; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/113, 117.

[←942]

[942] Buhari, Deavat 28, Kaderl3; Nesâi, İstiaze 34; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/246.

[←943]

[943] Tirmizî, Deavat 41, 3437; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 560; İbn Mâce, Tib 9, 3457; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/377.

[←944]

[944] Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 587.

[←945]

[945] Buhari, Vudû' 75, Deavat 6 Ebu Dâvud, Edeb 97-98, 5046, 5047, 5048; Tirmizî, Deavat 16, 3394, 117, 3574; Nesâî, Amelu'I-Yevm ve'l-Leyl, 780-785; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/290, 292, 293, 296, 300.

[←946]

[946] Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 751, 772; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/294, 302.

[←947]

[947] Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 796, 797; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/79.

[←948]

[948] Buhârî, Deavat 13; Ebu Dâvud, Edeb 97-98, 5050; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 791; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/422, 432.

[←949]

[949] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1206; Ebu Dâvud, Edeb 97-98, 5053; Tirmizî, Deavat 16, 3396; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'I-Ley], 799; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/153, 167, 253.

[←950]

[950] Ebu Dâvud, Vitr 32, 1550; Nesâî, Sehv 63, İstiaze 58; İbn Mâce, Dua 3 , 3839; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/31, 100, 213, 278.

[←951]

[951] Buhârî, Tevhid 7; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/302.

[←952]

[952] Ebu Dâvud, Edeb 100-101 5086; Nesai, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 536.

[←953]

[953] Buhârî, Deavat 60; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/417.

[←954]

[954] Buhârî, Edebü'l-Müfrcd, 668.

[←955]

[955] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 674; Tirmizi, Deavat 73 , 3489; İbn Mâca, Dua 2, 3832); Ah-med b. Hanbel, Müsned, 1/389, 411, 416, 437, 443.

[←956]

[956] Nesâî, İstiaze 13; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/371.

[←957]

[957] Ebu Dâvud, Edeb 100-101, 5071; Tirmizî, Deavat 13, 3390; Nesai, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 23, 573.

[←958]

[958] Buhârî, Meğâzî 29; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/307, 340, 494.

[←959]

[959] Ebu Dâvud, Hatem 4, 4225; Nesâî, Zinet 53.

[←960]

[960] Buhârî. Edebü'l-Müfred, 647; Tirmizî, Deavat 104, 3555; Nesâî, Sehv 94; İbn Mâce, Edeb 56, 3808 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/324, 429.

[←961]

[961] Buhari, Fezâilu's-Sahabe 9, Farzu'1-Hums 6, Nafakat 6, 7, Deavat 11; Ebıı Dâvııd, Edeb 99-100, 5062; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 814, 815; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/80, 95, 136, 144.

[←962]

[962] Buhârî, Bcd'u'1-Halk 15; Ebu Dâvud, Edep 105-106, 5102; Tirmizî, Deavat 57 , 3459; Nesâî, Amelıı'1-Yevm ve'I-Leyl, 943, 944; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/306, 321, 34.

[←963]

[963] Nevevî, Müslim Şerhi, 17/46.

[←964]

[964] Buhârî, Deavat 27, Tevhid 22, 23; Tirmizî, Deavat 40, 3435; Nesai, Amelu'1-Yevm ve'l-Leyl, 653; İbn Mâce, Dua 17, 3883; Ahmed b. Han bel, Müsned, 1/228, 254, 258, 259, 280, 284, 339, 356.

[←965]

[965] Tirmizî, Deavat 128, 3593; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/148, 161.

[←966]

[966] Ebu Dâvud, Vitr 29 1534.

[←967]

[967] Nevevî, Müslim Şerhi, 17/48.

[←968]

[968] Buhârî, Edebü'I-Müfred, 625; İbn Mâce, Menasik 5, 2895; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 5/195, 196, 452.

[←969]

[969] Tirmizî, Et'İme 18 , 1816; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/100, 117.

[←970]

[970] Buhârî, Deavat 22; Ebu Dâvud, Vitr 23, 1484; Tirmizî, Deavat 12, 3387; İbn Mâce, Dua 7, 3853; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/366, 487.

[←971]

[971] Yusuf: 12/87.

[←972]

[972] Mümin: 40/60.

[←973]

[973] Bakara: 2/186.

[←974]

[974] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 655.

[←975]

[975] Buhârî, Nikah 87; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/205, 209.

[←976]

[976] Buhari, Nikah 17; Tirmizî, Edeb 31, 2780; İbn Mace, Fiten 19, 3998; Ahıned b. Hanbel, Müsned, 5/200, 210.

[←977]

[977] Tirmizî, Fiten 24, 2191; İbn Mâce, Fiten 19, 4000; Ahmed b. Hanbel, 3/22, 61.

[←978]

[978] Buhârî, İcare 12; Ebu Dâvud, Büyü' 28, 3387; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/116.

[←979]

[979] Âl-i İmrân, 3/135.

[←980]

[980] Nisa, 4/17.

[←981]

[981] Al-i İmrân, 3/136 B.kz; Cihat Tunç, "Tövbe" Maddesi, Şamil İslam Ansiklopedisi).

[←982]

[982] Buhârî, Tevhid 15.

[←983]

[983] Buhari, Deavat 4; Tirmizî, Sifatu'l-Kiyamet 49, 2497, 2498; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 7741, 7743; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/383.

[←984]

[984] Buhari, Deavat 4; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/213.

[←985]

[985] Tirmizî, Deavat 99, 3539; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/414.

[←986]

[986] Ahtned b. Hanbel, Müsned, 2/309.

[←987]

[987] Tirmizî, Sıfatu'I-Kıyamet 20, 2452, 59, 2514; İbn Mâce, Zühd 28, 4239; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/178, 346.

[←988]

[988] Buhâri, Bed'u'1-Halk 1; Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 7750, 7757; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/242, 257, 259, 358.

[←989]

[989] En'am: 6/12, 54.

[←990]

[990] Buhârî, Edeb 19.

[←991]

[991] Buhâri, Rikak 19; Tirmizî, Deavat 100, 3542; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/334, 397. 484.

[←992]

[992] Buhârî, Tevhid 34.

[←993]

[993] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/286, 424.

[←994]

[994] Buhârî, Enbiya 54, Rikak 25, Tevhid 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/69.

[←995]

[995] Buhârî, Tevhid 35; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 419; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/296, 405, 492.

[←996]

[996] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/395, 404.

[←997]

[997] Buhari, Tefsini Sure-i En'am 7; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/381, 425.

[←998]

[998] Buhârî, Nikâh 107; Tirmizî, Radâ' 14, 1168; Ahmed b. Hanbel, 2/343, 387, 519, 520, 536.

[←999]

[999] Nevevî, Müslim Şerhi, 17/76.

[←1000]

[1000] Buhârî, Nikâh 107; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/348, 351, 352.

[←1001]

[1001] Hud: 11/114.

[←1002]

[1002] Buhârî, Mevâkitu's-Salat 4, Hudud 26; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 12, 3114; İbn Mâce, İkamets-Salat 193, 1398, Zühd 4254; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/385, 430.

[←1003]

[1003] Buhârî, Hudud 27.

[←1004]

[1004] Buhârî, Enbiya 54; İbn Mâce, Diyat 2, 2622; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/20, 72.

[←1005]

[1005] Buhârî, Mezalim 2, Tefsiru Sure-i Hud 4, Edeb 60, Tevhid 36; İbn Mâce, Mukaddime 13, 183; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/74, 105.

[←1006]

[1006] Tevbe: 9/117-119.

[←1007]

[1007] Tevbe: 9/95-96.

[←1008]

[1008] Buhârî, Meğâzî 3, 79, Vesaya 16, Cihad 103, Menakıb 13, Menakıbu'l-Ensar 43, Tefsiru Sure-i Tevbe 14, 17, 18, İsti'zan 21, Eyman 24, Ahkam 53; Ebu Dâvud, Talak 10-11, 2202; Nesâî, Talak 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/456, 459.

[←1009]

[1009] Bakara: 2/156.

[←1010]

[1010] Yusuf: 12/18.

[←1011]

[1011] Nur: 24/11.

[←1012]

[1012] Nur: 24/22.

[←1013]

[1013] Buhârî, Şehadat 15, Citıad 64, Meğazî 12, Tefsiru Sure-i Nur 19-20, Eyman 13, 18, İ'tisam 18, Tevhid 35, 52; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/194, 197.

[←1014]

[1014] Ahzâb, 33/6.

[←1015]

[1015] İbn Hişam, Siret, s. 306, Müslim, Tevbe, 57.

[←1016]

[1016] Nûr, 24/4-5.

[←1017]

[1017] M. Ali es-Sabûnî, Kur'an-ı Kerîm'in Ahkâm Tefsiri, II, 107.

[←1018]

[1018] Muhammed Rıda, Muhammed (s.a.v.), Mısır 1357/1938, s. 303.

[←1019]

[1019] B.k.z: İsmail Kaya, "İfk Olayı" maddesi, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←1020]

[1020] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/281.

[←1021]

[1021] el-Bakara: 2/8; Al-i İmrân: 3/167; el-Mâide: 5/41.

[←1022]

[1022] Bakara: 2/1, 20.

[←1023]

[1023] Bakara: 2/13, 15.

[←1024]

[1024] Kurtubî, Tefsir, VIII, 212.

[←1025]

[1025] Nisa: 4/145.

[←1026]

[1026] M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, VI, 4997.

[←1027]

[1027] Nisâ:4/142, 3.

[←1028]

[1028] Mücadele: 58/14; Münâfıkûn, 63/2.

[←1029]

[1029] A'raf: 7/58.

[←1030]

[1030] Nisa: 4/141; el-Ankebût: 29/10-11.

[←1031]

[1031] Mücâdele, 58/13.

[←1032]

[1032] Tevbe: 9/67.

[←1033]

[1033] Ankebut, 29/10

[←1034]

[1034] Mâide: 5/52, 53.

[←1035]

[1035] en-Nûr: 24/49.

[←1036]

[1036] Münafıkûn: 63/3.

[←1037]

[1037] Nûr: 24/47; Münafıkûn: 63/1.

[←1038]

[1038] Mücâdele: 58/9-10.

[←1039]

[1039] Haşr: 59/16.

[←1040]

[1040] Mücadele: 58/20.

[←1041]

[1041] İnfitâr: 82/4-5; Tevbe: 9/64.

[←1042]

[1042] Münafıkûn: 63/1-4.

[←1043]

[1043] Nisa: 4/140.

[←1044]

[1044] Münafıkûn: 63/6.

[←1045]

[1045] Hadid: 57/13, 15.

[←1046]

[1046] Nisa: 4/140.

[←1047]

[1047] Maide: 5/51.

[←1048]

[1048] Tirmîzî, îman, 14.

[←1049]

[1049] B.k.z: Ahmet Sezikli, “Münafık-Münafıklar” maddesi, Şamil İslam Ansiklopdisi.

[←1050]

[1050] Munafikun: 63/4.

[←1051]

[1051] Buhârî, Tefsiru Sure-i Munafikun 1, 2, 3, 4; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 64, 3312.

[←1052]

[1052] Buhârî, Cenaîz 23, 78, Cihad 142, Libas 8; Nesâî, Cenaiz 40, 92; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/381.

[←1053]

[1053] Tevbe: 9/80.

[←1054]

[1054] Tevbe: 9/84.

[←1055]

[1055] Buhari, Cenaiz 22, Tefsiru Sure-i Tevbe 12; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'aıı 10, 3098; İbn Mâce, Cenaiz 31, 1523; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/18.

[←1056]

[1056] B.k.z: M. Sofuoğlu, Müslim Tercemesi, 8/299-300.

[←1057]

[1057] Fussilet: 41/22.

[←1058]

[1058] Buhari, Tefsiru Sure-i Fussilet 1, 2, Tevhid 41; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 43, 3248; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/143.

[←1059]

[1059] Buhari, Fezâilu Medine 10.

[←1060]

[1060] Al-i İmran: 3/188.

[←1061]

[1061] Buhârî, Tefsiru Sure-i Âl-i İmrân: 3/16.

[←1062]

[1062] Aî-i İmran: 3/188.

[←1063]

[1063] Al-i İmran: 3/187.

[←1064]

[1064] Al-i İmran: 3/188.

[←1065]

[1065] Buhâri, Tefsiru Sure-i Âl-i İmrân 16; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 4, 3014; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/298.

[←1066]

[1066] Hâkim, Müstedrel, 4/83.

[←1067]

[1067] Butıârî, Menakıb 25; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/222, 245; Abd b. Humeyd, Müsned, 1278, 1280.

[←1068]

[1068] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/315; Abd b. Humeyd, Müsned, 1029.

[←1069]

[1069] Tevbe: 9/111-112.

[←1070]

[1070] İnsan: 76/19.

[←1071]

[1071] Zuhruf: 43/71.

[←1072]

[1072] Kehf: 18/31, İnsan: 76/21.

[←1073]

[1073] Kehf: 18/21, Hac: 22/23, Fâtır: 35/33.

[←1074]

[1074] Tevbe: 9/72.

[←1075]

[1075] Zümer: 39/20.

[←1076]

[1076] Yasin: 36/56.

[←1077]

[1077] Hicr: 15/47, 48.

[←1078]

[1078] Nebe': 78/35.

[←1079]

[1079] Daha geniş bilgi için b.k.z: Seyyİd Sabık, İnancı Sağlamlaştıran Unsurlar, çev. Hanifi Akın, Karınca Yay., İstanbul 2004, s. 370-380.

[←1080]

[1080] Kâria: 101/8, 11.

[←1081]

[1081] Mülk: 67/5.

[←1082]

[1082] Meâric: 70/15, 18.

[←1083]

[1083] Müddessir: 74/26, 30.

[←1084]

[1084] Humeze: 104/4-9.

[←1085]

[1085] Tahrîm: 66/6.

[←1086]

[1086] Saffât: 37/62, 67.

[←1087]

[1087] A'lâ: 87/11, 13.

[←1088]

[1088] Daha geniş bilgi için b.k.z: Seyyid Sabık, İnancı Sağlamlaştıran Unsurlar, çev. Hanifi Akın, Karınca Yay., İstanbul 2004, s. 357-369.

[←1089]

[1089] Kehf: 18/105.

[←1090]

[1090] Buhari, Tefsiru Sure-î Kehf 6.

[←1091]

[1091] Zümer: 39/67 Buhari, Tefsiru Sure-i Zümer 2, Tevhid 19, 36; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 41, 3238; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/429, 457.

[←1092]

[1092] Buhârî, Tevhid 19; Ebu Dâvud, Sünnet 4732.

[←1093]

[1093] Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 11010; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 2/327; Ebu Ya'lâ, Müsned, 1632; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 9/3.

[←1094]

[1094] Buhârî, Rikak 44.

[←1095]

[1095] Buhari, Rikak 44; Abd b. Humeyd, Müsned, 962.

[←1096]

[1096] Buhârî, Menâkibu'l-Ensar 52; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/346, 363. 416.

[←1097]

[1097] İsra: 17/85.

[←1098]

[1098] Buhari, İlm 47, Tefsiru Sure-i İsra' 13, Nisam 3, Tevhid 28, 29; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 17, 3141; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/389, 444.

[←1099]

[1099] Mü'min: 23/15.

[←1100]

[1100] Şura: 42/52

[←1101]

[1101] B.k.z: Mevdudi, Tefhimu'l-Kur'an, 3/133-134

[←1102]

[1102] Buhârî, Büyü' 29, İcare 15, Tefsiru Sure-î Meryem 3, 4; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 20, 3162; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/110, 111.

[←1103]

[1103] Enfal: 8/33

[←1104]

[1104] Enfal: 8/33-34.

[←1105]

[1105] Buhari, Tefsiru Sure-i Enfal 4.

[←1106]

[1106] Alak: 96/6.

[←1107]

[1107] Alak: 96/6, 19.

[←1108]

[1108] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/370.

[←1109]

[1109] Sâd: 38/86.

[←1110]

[1110] Duhan: 44/10-11.

[←1111]

[1111] Duhan: 44/16.

[←1112]

[1112] Buhari, İstiska' 2, Tefsiru Sure-i Duhan 2; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 46, 3254; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/380, 431, 441.

[←1113]

[1113] Buhârî, Menâkıb 27, Menakıbu'l-Ensar 36, Tefsir Surc-i Kamer 1; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 55, 3285; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/377.

[←1114]

[1114] Buhârî, Menâkıb 27, Tefsİru Surc-i Kamer 1; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 55, 3286; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/165, 207, 220, 275.

[←1115]

[1115] Buhârî, Menâkıb 27, Menakıbu'l-Ensar 36, Tefsiru Sure-i Kamer 1.

[←1116]

[1116] Buhârf, Edeb 71, Tevhid 3; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/495, 401, 405.

[←1117]

[1117] Buhârî, Enbiya 1, Rikak 49; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/127, 129.

[←1118]

[1118] Buhârî, Tefsiru Sure-i Furkan 1, Rikak 45; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/229.

[←1119]

[1119] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/203; Ebu Ya'lâ, Müsned, 6/231; Abd b. Humeyd, Müsned, 1/391.

[←1120]

[1120] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/123, 125, 283.

[←1121]

[1121] Buhârî, Merda 1; Tirmizî, Emsal 4, 2866; Nesai, Sünenü'l-Kübrâ, 7480; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/234.

[←1122]

[1122] Buhârî, Merda 1; Nesai, Sünemi'1-Kübrâ, 7479; Ahmed b. Hanbel, Müsned. 6/386.

[←1123]

[1123] Buhârî, İlm 4, Edeb 79; Tirmizî, Emsal 4, 2867; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/61, 123 157.

[←1124]

[1124] Tirmizî, Bİrr 25, 1937; Ahmed b. Hanbel, MÜsned, 3/313.

[←1125]

[1125] İbn Hişam, Sire, 4/251.

[←1126]

[1126] Maide: 5/3.

[←1127]

[1127] Meryem: 19/44.

[←1128]

[1128] B.k.z: Prof. Dr. İ. Lütfü Çakan, Hadislerle Gerçekler, s. 559-562.

[←1129]

[1129] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/314, 332, 354, 366, 384.

[←1130]

[1130] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/257, 385, 401, 460 Ebu Ya'lâ, Müsned, 5143; İbn Hibbân, Sahih, 6417.

[←1131]

[1131] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/115.

[←1132]

[1132] En'am: 6/112.

[←1133]

[1133] Buhârî, Rikâk 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/451.

[←1134]

[1134] Buhârî, Rikâk 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/115.

[←1135]

[1135] Buhari, İlm 11, 12, Deavat 69; Tirmizî, Edeb 72, 2855; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 1/377, 378, 425, 440, 443, 462.

[←1136]

[1136] Heysem, Mecmau'z-Zevaid, 8/235-236 B.k.z: Seyyid Sabık, İnancı Sağlamlaştıran Unsurlar, çev. Hanife Akın-Hanife Akın, Karınca Yayınlan, İstanbul 2004, s. 370.

[←1137]

[1137] Buhârî, Rikâk 28; Tirmizî, Sıfatu'l-Cennet 21, 2559; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/254, 284.

[←1138]

[1138] Secde: 32/17.

[←1139]

[1139] Buhârî, Tcfsîru Sure-i Secde 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/334.

[←1140]

[1140] Buhari, Tefsinı Sure-i Vakıa 1; Tirmizî, Sıfatu'l-Cennet 1, 2523; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/452.

[←1141]

[1141] Buharî, Rikâk 51, Tevhid 38; Tîrmizî, Sıfatu'l-Cennet 18, 2555; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/88.

[←1142]

[1142] Buhârî, Bedul-Halk 8.

[←1143]

[1143] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/417.

[←1144]

[1144] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/284.

[←1145]

[1145] Buhârî, Bedu'I-Halk 8, Enbiya 1; İbn Mâce, Zühd 39, 4333.

[←1146]

[1146] Buhari, Bed'uİ-Halk 8; Tirmİzî, Sıfatu'l-Cennet 7, 2537; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/316.

[←1147]

[1147] Ebu Dâvud, Sünnet 20-21, 4741; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/316, 349, 364, 384.

[←1148]

[1148] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/369-370, 407, 416, 462.

[←1149]

[1149] Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 41, 3246; Ahmed b. HanbeB, Müsned, 2/319, 3/38.

[←1150]

[1150] Buhârî, Bed'u'l-Halk 8, Tefsiru Sure-i Rahman 2; Tirmizî, Sıfatu'l-Cennet 3, 2528; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/400, 411, 419.

[←1151]

[1151] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/289, 440.

[←1152]

[1152] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/331.

[←1153]

[1153] Buhârî, Enbiya 1, İsti zan 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/315.

[←1154]

[1154] Buhârî, Bed'u'1-Halk 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/244.

[←1155]

[1155] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/371.

[←1156]

[1156] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/10, 18.

[←1157]

[1157] Buhârî, Tefsiru Sure-i Kâf 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/314.

[←1158]

[1158] Meryem: 19/39.

[←1159]

[1159] Buhari, Tefsiru Sure-i Meryem 1; Tirmizî, Tefsiru'i-Kur'an 20, 3156; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/423, 3/9.

[←1160]

[1160] Bakara: 2/154.

[←1161]

[1161] Buhari, Rikak 51; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/118, 120, 121.

[←1162]

[1162] Buhari, Rikak 51.

[←1163]

[1163] Buhârî, Tefsiru Sure-i Kalem 1, Edeb 61, Eyman 9; Tirmizî, Sıfattı Cehennem 13, 2605; İbn Mâce, Zühd, 4116; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/306.

[←1164]

[1164] İbn Hibbân, Sahih, 6483; Hâkim Müstedrek, 4/328.

[←1165]

[1165] Şems: 91/12.

[←1166]

[1166] Buhari, Enbiya 17, Tefsiru Sure-i Şems 1, Nikah 93, Edeb 43; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 80, 3343; İbn Mâce, Nikah 51, 1983; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/17.

[←1167]

[1167] Buhârî, Menâkıb 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/366.

[←1168]

[1168] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/308, 323.

[←1169]

[1169] Tirmizî, Zühd 15, 2323; İbn Mâce, Zühd 3, 4108; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/228, 229.

[←1170]

[1170] Buhari, Rikak 45; Nesâi, Cenaiz 113; İbn Mâce, Zühd 4276; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/53.

[←1171]

[1171] Enbiya: 21/104.

[←1172]

[1172] Mâide: 5/117-118.

[←1173]

[1173] Buhârî, Rikak 45, Enbiya 8, Tefsiru Sure-i Maide 14, 15; Tirmizî, Sıfatui-Kıyamet 3, 2423, Tefsiru'l-Kur'an 22, 3167; Nesâî, Cenaiz 118, 119; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/223, 229, 235, 253.

[←1174]

[1174] Buhârî, Rikak 45; Nesâî, Cenaiz 118.

[←1175]

[1175] Mutaffifin: 83/6.

[←1176]

[1176] Buhari, Tefsiru Sııre-i Mutaffifin 5; Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet 2, 2422, Tefsiru'l-Kur'an 75, 3335, 3336; İbn Mace, Zuhd 33, 4278; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/13, 19, 31, 64, 70, 105, 112, 125, 126.

[←1177]

[1177] Buhârî, Rikak 47; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/418.

[←1178]

[1178] Nesâî, Fezâilu'l-Kur'an, 95; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/162, 266.

[←1179]

[1179] Buhârî, Cenâiz 89; Tirmizî, Cenaiz 70, 1072; Nesâî, Cenaiz 116; İbn Mâce, Zühd 32, 4270; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/16, 50, 59, 113, 123.

[←1180]

[1180] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/190; Abd b. Humeyd, 254.

[←1181]

[1181] Nesâî, Cenaiz 114; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/103, 153.

[←1182]

[1182] Buhârî, Cenâiz 87; Nesâî, Cenaiz 114; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/417, 419.

[←1183]

[1183] Buhârî, Cenâiz 67; Ebu Dâvud, Cenaiz 72-74, 3231; Nesâî, Ccnaiz 109; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/126.

[←1184]

[1184] İbrahim: 14/27.

[←1185]

[1185] İbrahim: 14/27.

[←1186]

[1186] Buhârî, Cenâiz 86, Tefsiru Sure-i İbrahim 1; Ebu Dâvud, Sünnet 23-24, 4750; Tirmizî, Tefsİru'1-Ktır'an 15, 3120; Nesâî, Cenaiz 114; İbn Mâce, Zühd 32, 4269; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/282, 291.

[←1187]

[1187] Hac: 22/7.

[←1188]

[1188] Beyhakî, İşba tu Azâbi 'I-Kabr, 33.

[←1189]

[1189] B.k.z; Seyyid Sabık, İnancı Sağlamlaştıran Unsurlar, s. 294-295.

[←1190]

[1190] Nesâî, Cenaiz 117; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/26.

[←1191]

[1191] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/287.

[←1192]

[1192] Buhârî, Cîhad 185, Meğâzî 8; Ebu Dâvud, Cihad 122, 2695; Tirmizî, Siyer 3, 1551; Müned b. Hanbel, Müsned, 4/729.

[←1193]

[1193] İnşikak: 84/8.

[←1194]

[1194] Buhârî, İlm 35, Tefsiru Sure-i İnşikâk 1, Rikak 49; Ebu Dâvud, Ccnaiz 1, 3093; Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet 5, 2426, Tefsiru'l-Kur'an 76, 3337; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/47, 91, 108, 127, 206.

[←1195]

[1195] Bakara: 2/284, Âl-i İmrân: 3/30,Hûd: 11/15-16, Nahl: 16/89, İsrâ: 17/13-14, Müminün: 23/62, Nûr: 24/24, Yâsîn: 36/65, Fussilet: 41/21, Casiye: 45/29, Kâf: 50/62, Kamer: 54/52, 53, Tekâsür: 102/8.

[←1196]

[1196] İsrâ: 17/13-14.

[←1197]

[1197] Ebu Dâvud, Cenaiz 12-13, 3113; İbn Mâce, Zühd 14, 4167; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/263,315,330.

[←1198]

[1198] İbn Mâce, Zühd 26, 4230; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/314, 331, 366.

[←1199]

[1199] Buhârî, Fiten 19; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/110.

[←1200]

[1200] Buhârî, Rikâk 44.

[←1201]

[1201] Nebe: 78/40.

[←1202]

[1202] Buhari, Enbiyâ 7, Menaklb 25, Fîten 4; Tirmizî, Fiten 23, 2187; İbn Mâce, Fiten 9, 3953; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/428.

[←1203]

[1203] Kehf: 18/94-97.

[←1204]

[1204] Buhârî, Enbiyâ 7, Fİten 28; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/341, 529.

[←1205]

[1205] Nesâî, Menasik 1112; İbn Mâce, Fiten 30, 4063; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/285.

[←1206]

[1206] Buhârî, Fezâilu Medine 8, Mezalim 25, Menakıb 25, Fiten 4; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/200, 208.

[←1207]

[1207] Buhârî, Fiten 9, Menakib 25.

[←1208]

[1208] Buhârî, İman 22, Fiten 10; Nesâî, Tahrimu'd-Dem 28; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/41.

[←1209]

[1209] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/370-371, 417.

[←1210]

[1210] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/175, 181.

[←1211]

[1211] Buhârî, Kader 4; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/388, 407.

[←1212]

[1212] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/341.

[←1213]

[1213] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/399.

[←1214]

[1214] Buhârî, Fiten 24; AUmed b. Hanbel, Müsned, 2/306, 332.

[←1215]

[1215] Hâkim Müstedrek, 4/482.

[←1216]

[1216] İbn Mâce, Fİten 35, 4091; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/178, 337.

[←1217]

[1217] Ebu Dâvud, Mefahim 4311; Tirmizî, Fiten 21, 83; İhn Mâce, Fiten 4041, 4055; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/6, 7.

[←1218]

[1218] Nemi: 27/82.

[←1219]

[1219] Buhari, Fiten 24.

[←1220]

[1220] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/342, 358; İbn Hibbân, Sahih, 995.

[←1221]

[1221] Buhârî, Fiten 16; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/18, 91.

[←1222]

[1222] Buhârî, Fiten 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/271.

[←1223]

[1223] Tevbe: 9/33, Saff: 61/9.

[←1224]

[1224] Hâkim, Müstedrek, 4/446-447.

[←1225]

[1225] Buhârî, Fiten 53; İbn Mâce, Fiten 24, 4037.

[←1226]

[1226] Buhârî, Hac 47; Nesâî, Menasik 125; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/310, 417.

[←1227]

[1227] Buhârî, Menakib 7, Fiten ?23; Ahmed b. Hanbei, Müsned, 2/417.

[←1228]

[1228] Buhârî, Cihâd 95, 96, Menâkıb 25; Ebu Dâvud, Melâhim 9, 4303, 4304; Tirmizî, Fiten 40, 2216; Nesâî, Cİhâd 42; İbn Mâce, Fiten 36, 4096; Ahmed b. Hanbei, Müsned, 2/319.

[←1229]

[1229] B.k.z: Said Havva, İslam Akaidi, Aksa Yay., İstanbul 1996, 3/207.

[←1230]

[1230] Ahmed b. Hatibe, Müsned, 3/48, 60.

[←1231]

[1231] Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 170; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/289, 300, 311.

[←1232]

[1232] Buhari, Menakıb 25; Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 2/301.

[←1233]

[1233] Buhârî, Cihad 157; Tirmizî, Fiten 41, 2216; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/233, 240, 271, 313.

[←1234]

[1234] Buhârî, Farzu'1-Hums 8; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/89, 103, 104.

[←1235]

[1235] Hâkim Müstedrek, 4/476.

[←1236]

[1236] Buhârî, Cihad 93; Tirmizî, Fiten 56, 2236; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/121, 131, 135, 149.

[←1237]

[1237] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/86, 87, 88, 89, 90, 92, 94, 100, 101, 106, 107.

[←1238]

[1238] Buhârî, Menakıb 25; Tirmizî, Fiten 43, 2218; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/236, 530.

[←1239]

[1239] Buhârî, Cihad 178; Ahmed b. Hanbel Müsned, 1/380, 457.

[←1240]

[1240] Tirmizî, Fiten 63, 2246.

[←1241]

[1241] Buhâri, Cihad 178, Enbiya 3, Cenaiz 80, Fİten 26; Tirmizi, Fİten 56, 2235, 63, 2249; Ebu Dâvud, Melahim 16, 4329, Sünnet 25-26, 4757; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/148, 149.

[←1242]

[1242] Buhari, Fiten 26, Tevhid 17; Ebu Dâvud, Melahim 14, 4316 , 4318; Tirmizî, Fiten 62, 2245; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/211, 249.

[←1243]

[1243] Buhâri, Enbiya 50; İbn Mâce, Fİten 33, 4071; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/383, 397.

[←1244]

[1244] Buhari, Enbiya 50, Fiten 26; Ebu Dâvud, Melahim 14, 4315; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/395, 399.

[←1245]

[1245] Buhârî, Fezâilu'l-Medine 9; Abd b. Humeyd, Müsned, 897.

[←1246]

[1246] Buhârî, Fiten 26; İbn Mâce, Fiten 33, 73; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/246, 248, 252.

[←1247]

[1247] Ebu Dâvud, Melahim 12, 10; İbn Mâce, Fiten 32, 4069; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/164.

[←1248]

[1248] Buhari, Fezâilu'l-Medine 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/191, 238.

[←1249]

[1249] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/19, 21.

[←1250]

[1250] Tirmizî, Fiten 31, 2201; İbn Mâce, Fiten 14 , 3985; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/25.

[←1251]

[1251] Buhârî, Fiten 5; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/394, 435.

[←1252]

[1252] Buhârî, Tefsiru Sure-i Nâziât 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/330, 331.

[←1253]

[1253] Buhârî, Rikak 42.

[←1254]

[1254] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/369.

[←1255]

[1255] Buhârî, Tefsiru Sure-i Zümer 4; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/315.

[←1256]

[1256] Neml: 27/87.

[←1257]

[1257] B.k.z: “Zühd” maddesi, Şamil İslam Ansiklopedisi.

[←1258]

[1258] Tlrmizî, Zühd 16, 2324; İbn Mâce, Zühd 3, 4113; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/323, 389, 485.

[←1259]

[1259] Nevevî, Müslim Şerhi, 18/92.

[←1260]

[1260] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 962; Ebu Dâvud, Taharet 73, 186; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/365.

[←1261]

[1261] Tirmizî, Zühd 31, 2342, Tefsiru'l-Kur'an 89, 3354; Nesâî, Vcsâyâ 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/24, 26.

[←1262]

[1262] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/368, 412.

[←1263]

[1263] Buhari, Rİkak 42; Tirmizt, Zühd 46, 2379; Nesâî, Cenaiz 52; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/110.

[←1264]

[1264] Buhârî, Cizye 1, Meğazî 12, Rikak 7; Tirmizî, Zühd 28, 2462; İbn Mâce, Fiten 18 , 3997; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/137, 327.

[←1265]

[1265] İbn Mace, Fİten 18, 3996.

[←1266]

[1266] Buhâri, Rikak 30; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/314.

[←1267]

[1267] Buhârî, Rikak 30; Tirmizî, Zühd 58, 2513; İbn Mâce, Zühd 9, 4142; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/254, 481.

[←1268]

[1268] Buhârî, Eymân 8, Enbiya 51.

[←1269]

[1269] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/168.

[←1270]

[1270] Buhari, Fezailu's-Sahabe 15, Et'İmc 23, Rİkak 17; Tirmizi, Zühd 39, 2365, 2366; İbn Mâce, Mukaddime 11, 131; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/174, 181, 186.

[←1271]

[1271] Ebu Dâvud, Sünnet 19, 4730; Tirmizî, Sıfatu'l-Cennet 17, 2554; İbn Mâce, Mukaddime 13, 178; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/389, 492.

[←1272]

[1272] İnfitar: 82/11.

[←1273]

[1273] Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 6/508, 11653; İbn Hibbân, Sahih, 16/358, 7358.

[←1274]

[1274] Nûr: 24/24, Yâsîn: 36/65.

[←1275]

[1275] Buhari, Rikak 17.

[←1276]

[1276] Buhâri, Etime 23, Rikak 17; İbn Mâce, Etime 48, 3344; Ahmed b. Hanbel, Müsned 6/42, 156, 277.

[←1277]

[1277] Buhârî, Rikak 17.

[←1278]

[1278] Buhârî, Rikak 17; Tirmizî, Zühd 34, 2471; İbn Mâce, Zühd 10, 4144; Ahmed b. Hanbei, Müsned, 6/50.

[←1279]

[1279] Buhârî, Farzu'1-Hums 3, Rikak 16; Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet 31, 2467; İbn Mâce, Etime 49, 3345.

[←1280]

[1280] Buhari, Hibe 1; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/244.

[←1281]

[1281] İbn Hibbân, Sahih, 6358.

[←1282]

[1282] Buhârî, Etime 6; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/158, 199, 215.

[←1283]

[1283] Tirmizî, Zühd 39, 2372; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/268.

[←1284]

[1284] İbn Mace, Zühd 10, 4146; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/24, 50.

[←1285]

[1285] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/169.

[←1286]

[1286] Buhârî, Salat53, Enbiya 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/66, 96.

[←1287]

[1287] Buhârî, Enbiyâ 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/117.

[←1288]

[1288] Buhârî, Nafâkât 1, Edeb 25; Tirmizî, Birr 44, 1969; Nesâî, Zekat 78; İbn Mâce, Ticarat 1, 2140; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/361.

[←1289]

[1289] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/375.

[←1290]

[1290] Buhârî,Salat, 65.

[←1291]

[1291] Tirmizî, Tefsiru'l-Kıır'an 58, 3298; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/296, 370.

[←1292]

[1292] İbn Mâce, Zühd 21, 4202; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/301, 435; İbn Hibbân, Sahih, 395.

[←1293]

[1293] Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 6/522, 11700.

[←1294]

[1294] Buhârî, Rikâk 36; Ibn Mâce, Zühd 21, 4207; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 4/313.

[←1295]

[1295] Buhârî, Rikâk 23; Tirmizî, Zühd 10, 2314; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/236, 297.

[←1296]

[1296] Buhârî, Bed'u'1-Halk 10, Fiten 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/205, 206, 207, 209.

[←1297]

[1297] Buhârî, Edeb 60.

[←1298]

[1298] Buhârî, Edeb 123; Ebu Dâvud, Edeb 94, 5039; Tirmizî, Edeb 4, 2742; Nesâî, Amelu'I-Yevm ve'1-Leyl, 222; İbn Mâce, Edeb 20, 3713; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/100, 117, 176.

[←1299]

[1299] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 941; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/412.

[←1300]

[1300] Buhârî, Edebü'l-Müfred, 935, 938; Ebu Dâvud, Edep 92, 5037; Tirmizî, İstizan 5,2743; Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 223; İbn Mâce, Edeb 20, 3714; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 4/46, 50.

[←1301]

[1301] Buhârî, Bed'u'1-Halk 11; Ahmed b. Hanbel, Müsncd, 2/242, 397, 516; İbn Huzeyme, Sahih, 920.

[←1302]

[1302] Ebu Dâvud, Edeb 89, 5026, 5027.

[←1303]

[1303] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/153, 168; Abd b. Humeyd, 1479.

[←1304]

[1304] Bakara: 2/30.

[←1305]

[1305] Hicr: 15/26-27.

[←1306]

[1306] Cin: 72/11.

[←1307]

[1307] Müslim, Tevbe 9, 11; Tirmizî, Cennet 2, Deavat 98; Müsned, 1/289, 2/305, 309, 5/414.

[←1308]

[1308] B.k.z: Seyyid Sabık, İnancı Sağlamiaştıran Unsurlar, çev. Hanifi Akın-Hanife Akın, Karınca Yayınları, İstanbul 2004, s. 141-194.

[←1309]

[1309] Bakara: 2/34.

[←1310]

[1310] Tahrîm: 66/6.

[←1311]

[1311] Müslim, Zühd 2996.

[←1312]

[1312] Kehf: 18/50.

[←1313]

[1313] Kehf: 18/50.

[←1314]

[1314] Kehf: 18/50.

[←1315]

[1315] B.k.z: M. Ali Sabuni, Ayetler Işığında Peygamberler Tarihi, Ahsen Yayınlan, İstanbul 2003, s. 266-269.

[←1316]

[1316] Rûm: 30/20.

[←1317]

[1317] Tîrmizi, 2934; Ebu Davud, 4693.

[←1318]

[1318] Saffât: 37/11.

[←1319]

[1319] Rahman: 55/14-15.

[←1320]

[1320] İnsan: 76/1.

[←1321]

[1321] Hacc: 22/5 B.k.z: M. Ali Sabuni, a.g.e, s, 261-264.

[←1322]

[1322] Buhârî, Bed'u'1-Halk 15; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/234, 279, 411, 497, 507.

[←1323]

[1323] Buhârî, Edeb 83; Ebu Dâvud, Edeb 29, 4862; İbn Mace, Fiten 13, 3982; Ahmed b. Hanbel, Müsned.27379.

[←1324]

[1324] Ahmed b. Hanbcl, Müsned, 4/332, 333, 6/15, 16.

[←1325]

[1325] Buhârî, Şehâdât 16, Edeb 54; Ebu Dâvud, Edeb 9, 4805; İbn Mace, Edeb 36, 3744.

[←1326]

[1326] Ebu Davud, Edeb 9, 4804; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/12.

[←1327]

[1327] Buhârî, Vudû' 74.

[←1328]

[1328] Tirmizî, İlm 11, 2665; Nesâî, Fezailu'l-Kur'an, 33; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/12, 21, 39, 46.

[←1329]

[1329] Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 77 (3340); Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/16

[←1330]

[1330] B.k.z: M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, 9/98

[←1331]

[1331] Daha fazla bilgi için bkz, Al-i İmran: 3/29-55. Mevdudi, Tefhimu'l-Kur'an, 7/84-85.

[←1332]

[1332] Tevbe: 9/40.

[←1333]

[1333] Buhârî, Mcnâkıb 25.

[←1334]

[1334] Bakara: 2/58, A'raf: 8/161.

[←1335]

[1335] Buhârî, Tefsiru Sure-i Bakara 5, Enbiya 28; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 3, 2956; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/312, 318.

[←1336]

[1336] Buhârî, Fezâilu'l-Kur'an 1; Nesâî, Fezailu'l-Kur'an, 8; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/236.

[←1337]

[1337] Maide: 5/3.

[←1338]

[1338] Buhârî, İmân 33, Meğâzî , Tefsiru Sure-i Maide 2; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an 6, 3043; Nesâî, Menasik 194; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/28, 39.

[←1339]

[1339] Nisa: 4/3.

[←1340]

[1340] Nisa: 4/3.

[←1341]

[1341] Buhârî, Tefsiru Sure-i Nisa' 1.

[←1342]

[1342] Nisa: 4/6.

[←1343]

[1343] Buhârî, Vesâyâ 22.

[←1344]

[1344] Nisa: 4/128.

[←1345]

[1345] Buhârî, Nikâh 95; İbn Mâce, Nikah 48, 1974.

[←1346]

[1346] Nisa: 4/93.

[←1347]

[1347] Furkan: 25/68.

[←1348]

[1348] Buhârî, Menakıbu'l-Ensar 29, Tefsiru Sure-i Nisa: 4/93; Ebu Dâvud, Mclahim 6, 4273); Nesâî, Kasame 47.

[←1349]

[1349] Furkan: 25/68-69.

[←1350]

[1350] Furkan: 25/70.

[←1351]

[1351] Buhârî, Tefsiru Sure-i Furkan 68, 69.

[←1352]

[1352] Nisa: 4/94 Buhâri, Tefsiru Sure-i Nisa: 94; Ebu Dâvud, Huruf 1, 3974.

[←1353]

[1353] Bakara: 2/189.

[←1354]

[1354] Buhârî, Ebvabu'l-Umre 18.

[←1355]

[1355] Hadid: 57/16.

[←1356]

[1356] Nesâî, Sünenü'l-Kübrâ, 6/481, 11568.

[←1357]

[1357] Araf: 8/31.

[←1358]

[1358] Nesâî, Menasik 161.

[←1359]

[1359] Nur: 24/33.

[←1360]

[1360] Hâkim, Müstedrek, 2/432, 3502.

[←1361]

[1361] İsra: 17/57.

[←1362]

[1362] İsra: 17/57.

[←1363]

[1363] Buhârî, Tefsinı Sure-i İsrâ1 57.

[←1364]

[1364] Buhârî, Tefsiru Sure-i Enfal 1, Tefsiru Sure-i Haşr 1, Meğazî 14.

[←1365]

[1365] Buhârî, Tefsiru Sure-i Maide 10, Eşribe 2, 5, İ'tisam 16; Ebu Dâvud, Eşribe 1, 3669; Tirmizî, Eşribe 8, 1874.

[←1366]

[1366] Hac: 22/19.

[←1367]

[1367] Buhârî, Meğâzî 8, Tefsiru Sure-i Hacc 3; Nesâî, Fezailu's-Sahabe, 51, 69, 99; İbn Mace, Cihad 29, 283.